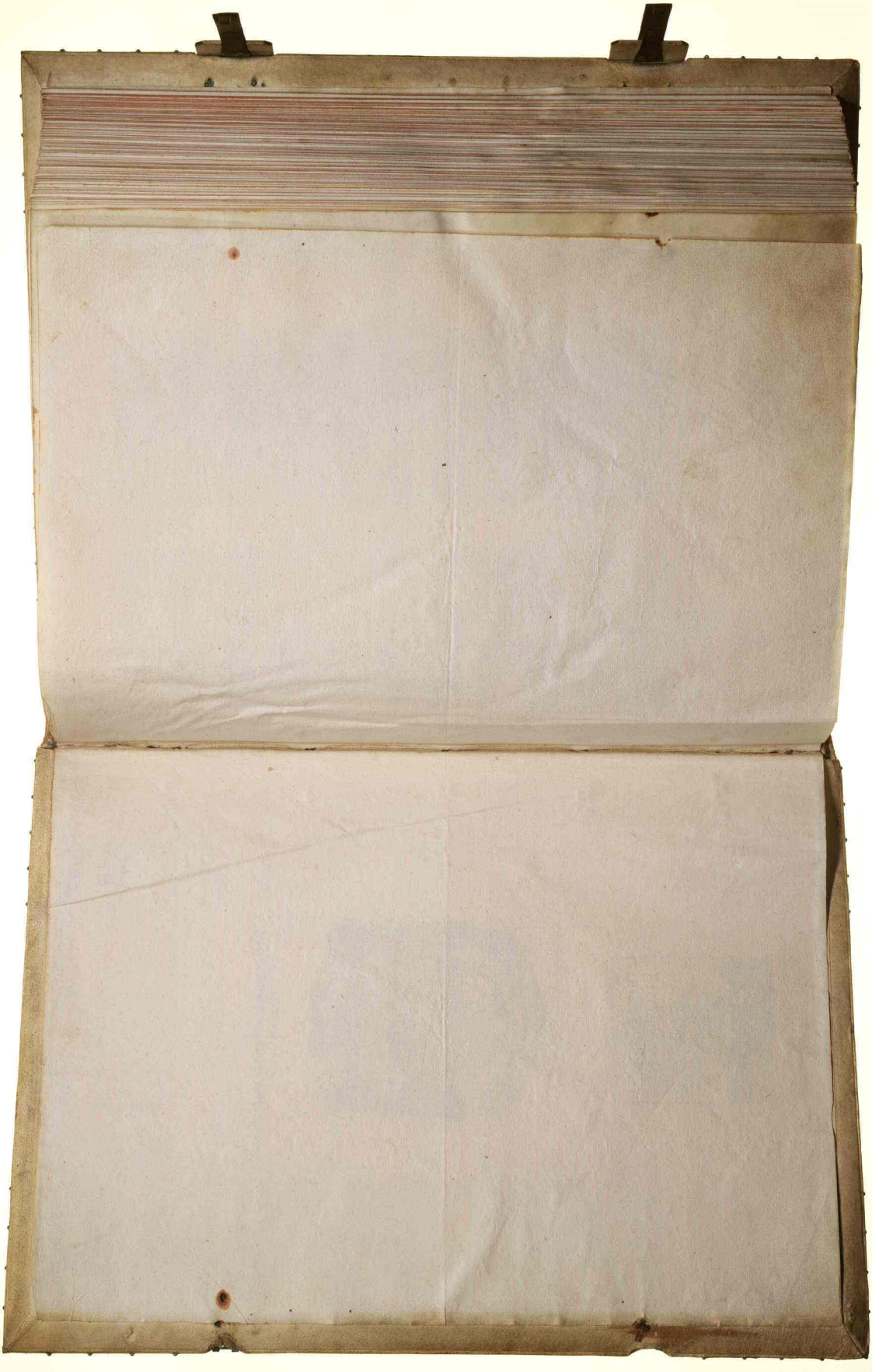

PLOG'

Dnuā plog' iudaicē ppli
Anielem ꝓheram inter
septuagintā interpretes dñi
saluatoris ecclesie non le-
gunt vnōrs theodotionis
editione: hoc aut accidit nescio. Si-
ne ruim quia seruo chaldaicus est et
quibusdā proprietatibs a nostro elo-
quio disconpat-noluerūt septuaginta
interpretes tadē lingue lineas i transl-
atione seruare: siue sub nomine eorū
ab alio nescio quo nō satis chaldeā
linguā sciente edit' est liber: siue aliud
quid causē exiterit ignorās-hoc unū
affirmare possum: qđ multū a veteri-
te discordet: et redo iudicio repudiat'
sit. Sciendū quippe denielē maxime ꝛ
iudrā hebraicis quidē licetis sed chal-
dio linguē cōscriptos et unā ieremie
prophetē: iob ḡ ei arabica lingua plu-
rimā habere locū arē. Denique et ego
adolescentul' post quinquilliani et tul-
lij lectionē ac flores rethoricos cū me
in lingue hu' pristinū reduliserim: ꝛ
multo sudore nescio: et vix expliscem
anhelantia stridentiaq; uocha resona-
rent quasi per ceptā ambulās rarū
diuū lumen aspicere impegi nouissi-
me in daniel: et tāto tedio affectus sū:
ut desperatione subita omēm laborē
ueterum voluerim cōcumere. Verū ad-
hortante me quodā hebreo et illud
mihi rebrans sua lingua ingerēte la-
bor: improbs omnia vincit: qui mihi
videbat licolus-inter eos repi rusticus
discipulus esse chaldaycus. Et ut vrū
fatear: usq; ad presente diem magis
possum sermonē chaldaicū legere et in-
telligere q̄ loquere. Hec idcirco refero
ut difficultatem vobis danielis ostend-
ere: qui apud hebreos nec susanne hi-
bet historiā nec yanni trium puerorū
nec belis draconisq; fabulas: quas
nos quia in toto orbe dispersē sūt ve-
ru aute posito ensis iugulante subici-
mus - ne videremur apud imperitos
magnā parē voluminis detruncasse.
Audiui ego quēdam de preceptoribs
iudorū cū susanne deciderē historiā-
ꝛ a greco nescio quo diceret esse cōstitā-
illud opponere - quod origeni q̄ affir-
mauit opposuit: ꝛ hynologias has
apo thoy chynoy chise et apo thoy pry-
noy posse - de greco sermone deceptē-
re. Cui' rei nos intelligentiā nūs hāc
possum' dare: ut verbi gratia dicau'
ab arbore ilice dixisse eū ilico pereas:
et a lēnisco in lentē et cōminuat ādgl':
uel non lente pereas-aut lentus id est
flexibilis ducatis ad mortem: siue ali-
ud quid ad arboris nomen conuenī-
ens. Deinde tātū fuisse deij ebrs pueri'
rauill abacur-ut in camino ferrauntis
incendij metro ludrent-ꝛ per ordinem
ad laudē dei omnia elimēta prouoca-
rent: aut q̄ miraculū diuinq; aspira-
tionis iudicū uel draconē infecdum
offa picis uel sacredotū ylis machina'
deprehēsas: que magis prudentia sol-
lecis viri quā ꝓphetali esset spiritu
preperata. Cū uero abacuc venisset et
de iudea in chaldeā raptū discoloz lecti-
tare: queribat exemplū ubi legisseu'
in toto veteri testamēto quēq; sanctoz
graui uolasse corpore: ꝛ in puncto hore
tanta terraꝝ spacia trāsisse. Cui cum
quidā e nostris satis ad loquendum
promptul' ezechielē addixisset in me-
dium: et diceret cū de chaldea in iudam
fuisse translatum-dixit hominē: et ex
ipso volumine demōstrauit ezechielē
in spiritu se uidisse trāsportū. Denique
et apostolū nostrū uidetur ut reudinū
uiri et qui legēn ab hebreis didicisse

non fuisse ausum affirmare se raptu
in corpore sed dixisse fuit in corpore
siue extra corp? nescio deus fec. Ejus et
talibus argumentis apomphas in li
bro ecclesie fabulas arguebat. Supe
quare lectoris arbitrio iudicii derelin
quens illud ãmonco non habeti da
nielem apud hebreos inter ,pheras:
sed inter eos qui agyographa conscri
pserũt. In eos liquidẽ partes omnis
ab eis scriptura diuiditur: in legẽ in
prophetas et in agyographa id est
in quinq; et octo et undecim libros: de
quo nõ est hui? rẽpressa differere. Que
aũt ex hoc ,phera ,primo contra hũc
librũ porphirius obiciat retes sunt
methodi? eusebius apollinario: qui
multis ueteũ militis eius defanie re
spondes nescio an auiolo lectori satis
fecerint. Unde obsecro vos o paula et
eustochiũ fundatis ,p me ad dñm pre
ces: ut quãdiu i hoc corpusculo sũ scri
bã alicq̃ geraũ vobis vnle ecclesie: di
gnũ putetis. Preterũ quippe iudicij
oblaratãũ nõ fat? mouetur: q̃ in vtrã
q; parte aut amore labuit aut odio.

Explicat ,pl oq? ,primũ daniel ,pfi ,p.

Anno tercio regni io
achim regis iuda ve
nit nabuchodono
sor rex babilonis ihe
rusalẽ et obsedit eã:
et tradidit dominꝰ
in manu ei? ioachim regẽ iude et partẽ
vasorũ domus dei ⁊ asportauit eã in
terrã sinnaar in domũ dei sui: ⁊ vasa
inuulit in domũ thesauri dei sui. Et ait
rex affanez ꝓfisio eunuchꝰ: ut intro
ducere de filijs isl et de semine regio
et tyranorũ pueros ĩquibus nulla esset
macula decoros forma et eruditos o
mni sapiẽtia cautos scientia ⁊ doctos
disciplina: ⁊ qui possent stare in pala
tio regis: ut docerẽt eos litteras et lin
guam chaldeorũ. Et cõstituit eis rex an
nonã per singulos dies de cibis suis
et vino unde bibebat ipse: ut enutriti
eibus annuis postea starent in cõspectu
regis. Fuerũt ergo inter eos de filijs iu
de daniel ananias misahel et azarias.
Et imposuit eis ꝓfisius eunuchorũ
nomina danieli balthazar: ananie
sidrat misahel misac et azarie abde
nago. Proposuit aũt daniel in corde
suo ne polluereꝰ de mensa regis neq;
de vino potus ei?: ⁊ rogauit eunuchꝰ
ꝓfisii ut cõtaminarẽ. Dedit aũt de
us daniel gratiam et misericordiam
in cõspectu principis eunuchorũ. Et ait
princeps eunuchorũ ad danielẽ. Timeo
ego dñm meũ regẽ qui cõstituit vobis
cibũ et potũ: qui si uiderit vultꝰ vestros
macilentiores per cereis adolescentibs
coeuis vestris: condemnabitis caput
meũ regi. Et dixit daniel ad malassar
quẽ cõstituerat princeps eunuchorũ su
per danielem ananiã misahelẽ ⁊ azari
am. Tempta nos obsecro tuos tuo?
diebus decẽ et detur nobis legumina
ad vescendũ et aqua ad bibendum: ⁊
cõsimilare vultus nostros et vultus
puerorũ qui vescuntur cibo regis: et sicut
videris facias cũ seruis tuis. Qui
audito sermone humiliauit eos temptã
uit eos diebus decem. Post dies aũt de
cem apparuerũt vultus eorũ meliores
et corpulentiores: pre omnibus pueris
qui vescebãtur cibo regis. Porro ma
lassar tollebat cibaria et vinũ potus e
orum: dabatq; eis legumina. Pueris
aũt hijs dedit deus scientiã et disciplin
am in omni libro et sapientia: daniel
aũt intelligentiã omniũ visionum
et somniorũ. Completis itaq; diebus

post quos dixerat rex ut introducerẽ
tur: introduxit eos ꝓfisius eunuchorũ
in cõspectu nabuchodonosor. Cumq;
eis locutꝰ fuisset rex: nõ sunt inuẽti ta
les de omnibus ut daniel ananias mi
sahel ⁊ azarias. Et stetẽrũt in conspe
ctu regis: et omne verbum sapientie ⁊
intellectus quod fuisset ausus est ab eis
inuenit in eis decuplum super cunctos
ariolos et magos qui erant in uniu
erso regno eius. Fuit autem daniel
usq; ad annũ primũ cyri regis. ¶

In anno secũdo regni nabuchodonosor
vidit nabuchodonosor somniũ: et cõ
tremuit est spiritꝰ eius: et somniũ eius
fugit ab eo. Precipit aũt rex ut conuo
cẽtur ariolꝰ et magi et malefici et
chaldei: ut indicarẽt regi somnia sua.
Qui cũ venissent stetẽrũt coram rege: et
dixit ad eos rex. Vidi somniũ: ⁊ meu
re conturbatus ignoro quid viderim. Re
spondentq; chaldei regi syriace. Rex
in sempiternũ viue. Dic somniũ suũ
nobis: et interpretationẽ eius indicabimꝰ.
Et respondens rex ait chaldeis. Sermo
recessit a me. Nisi indicaueritis michi
somniũ et cõsideratẽ eiꝰ peribitis vos:
et domus vestre publicabunt. Si aũt
somniũ et consideratẽ eiꝰ narraueritis
premia et dona et honorẽ multũ acci
pietis a me. Somniũ igitur et interpre
tationẽ eius indicate michi. Respõdẽ
runt secũdo atq; dixerũt. Rex somniũ
dicat seruis suis: ⁊ interpretationẽ eiꝰ
indicabimꝰ. Respõdit rex ⁊ ait. Certe
noui q tempꝰ redimitis: scientes q re
cessit a me sermo. Si ergo somniũ
nõ indicaueritis michi una est de vo
bis sententia: nõ interpretationẽ q̃ fal
lacem et deceptione plenã cõpositis
ut loquamini michi donec tempꝰ pre
transeat. Somniũ itaq; dicite michi:
ut sciam q̃ interpretationẽ quoq; eius
veram loquamini. Respõdentes ergo
chaldei coram rege dixerũt. Nõ est homo
super terrã qui sermonem tuũ rex possit
implere: sed neq; regum quisquã ma
gnus et potẽs verbũ huiusmodi sci
scitatur ab omni ariolo ⁊ mago ⁊ chal
deo. Sermo enim quẽ tu queris rex gra
uis est: nec reperietur quisquã qui in
dicet illũ in cõspectu regis ex quo dijs
quorũ nõ est cõuersatio cũ hominibus.
Quo audito: rex ĩ furore et in ira ma
gna precepit ut perirẽt omnes sapien
tes babilonis. Et egressa sententia sa
pientes interficiebãtur: quesiauerũtq;
daniel et socij eius ut perirent. Tũc da
niel requisiuit de lege atq; sententia ad
arioch principẽ militie regis: qui egres
sus fuerat ad interficiendos sapientes
babilonis. Et interrogauit eum qui a
rege potestatem acceperat: quã ob rem
tã crudelis sententia a facie regis
esset egressa. Cũ ergo rem indicasset a
rioch daniel: daniel ingressus rogauit
regẽ ut tẽpus daret sibi ad solutionẽ
indicandã regi. Et ingressus ĩ domũ
suã: ananiaq; et misahel et azarie so
cijs suis indicauit negotiũ ut quereret
misericordiã a facie dei celi super sacra
mento isto: et non perirẽt daniel et soci
eius cũ ceteris sapientibus babilonis.
Tunc daniel in visionẽ noctis
reuelatũ est. Et daniel benedixit deo celi
⁊ locutus ait. Sit nomen dei benedi
ctum a seculo et usq; in seculũ: quia sa
pientia et fortitudo eius sunt: et ipse
mutat tempora et etates. Transferet re
gna atq; constituit: dat sapientiam
sapientibus: et scientiã intelligentibus di
sciplinã. Ipse reuelat ,pfunda et abscõ
dita: ⁊ nouit in tenebris constituta: et
lux cũ eo est. Tibi deus patrũ nostrorũ

tonitrorū rex: laudo quia sapientiam
et fortitudinem dedisti michi: et nunc
ostendisti michi que rogauimus te: ecce
sermonē regis aperuisti nobis. Post
hec daniel ingressus ad arioch quem
cōstituerat rex ut perderet sapientes ba-
bilonis sic ei loquutus est. Sapientes ba-
bilonis ne perdas. Introduc me in cōs-
pectu regis: et solutionē regi narrabo.
Tūc arioch festinus introduxit danie-
lem ad regē: et dixit ei. Inuenimus hominē
de filijs cōtransmigrationis iude qui so-
lutionē regi annūtiet. Respondit rex:
et dixit danieli cui: nomen erat balta-
zar. Puraslne vere potes michi indica-
re somniū q̄ vidi: et interpretationē ei-
us? Et respondens daniel coram rege
ait. Mysteriū q̄ rex interrogat sapien-
tes magi et arioli et aruspices neque-
unt indicare regi: sed est deus in celo
revelans mysteria: q̄ indicauit tibi rex
nabuchodonosor que ventura sūt no-
uissimis temporibus. Somniū tuū et
visiones capitis tui cubili tuo huius
modi sunt. Tu rex cogitare cepisti in
stratu tuo quid esset futurum post hec: et
qui revelat mysteria ostendit tibi que
ventura sunt. Michi tē nō in sapien-
tia que est in me plus q̄ in omnis vi-
uentibus sacramentū hoc revelatū est:
sed ut interpretatio regi manifesta fi-
ret et cogitationes mentis tue scires.
Tu rex videbas: et ecce quasi statua u-
na grādis. Statua illa magna et sta-
tura sublimis stabat cōtra te: et inuitu
tuus erat terribilis. Iuius statue
caput ex auro optimo erat: pectus aūt
et brachia de argento: porro venter et fe-
mora ex ere: tibie aūt ferree: pedū que-
dā pars erat ferrea quedā aūt fictilis.
Videbas ita: donec abscissus est lapis de
mōte sine manibus et percussit statuam
in pedibus eius ferreis et fictilibus: et com-
minuit eos. Tūc cōmixta sunt pariter
ferrū testa ers argentū et aurū: redacta
quasi in fauillā estiui areē que rapta
sunt vento: nullusq; locus inuentus est
eis. Lapis aūt qui percusserat statuam
factus est mons magnus: et implenit
universam terrā. Hoc est somniū: inter-
pretationē q̄ dicemus coram rege. Tu
rex regū es: et deus celi regnū et fortitu-
dinē et imperiū et gloriā dedit tibi: et o-
mnia in quibus habitat filij hominum
et bestie agri volucres quoq; celi dedit
in manu tua: et subdidit te tuaq; omnia
sa cōstituit. Tu es ergo caput aureum.
Et post te consurget regnū aliud min-
ūs argenteum: et regnū tertiū aliud ferū
q̄ imperabit universe terre: et regnum
quartū erit velut ferrū. Quomodo ferrū
cōminuit et domat omnia: sic cōminuet
et dabit omnia hec. Porro q̄a vidisti pe-
dū et digitos partē testeā figuli: et partē
ferreā: regnū diuisū erit quod tamē de
plantario ferri orietur. Secundū q̄ vidi-
sti ferrū mixtū teste ex luto: et digitos pe-
dū ex parte ferreos: et ex parte fictiles:
ex parte regnum erit solidum: et ex par-
te contritū. Quod autem vidisti ferrū
mixtū teste ex luto: cōmiscebūtur quidē
humano semine sed non adherebūt si-
bi: sicuti ferrum misceri non potest teste.
In dictis aūt regnorū illoꝝ suscitabit
deus celi regnū q̄d in eternū non disso-
pabitur: et regnū eius alteri populo non
tradetur. Cōminuet aūt et consumet
universa regna hec: et ipsum stabit in
eternū. Secundū q̄ vidisti q̄ de mōte
abscissus est lapis sine manibus et cō-
minuit testam et ferrū et es et argentū
et aurum: deus magnus ostendit regi
que ventura sunt postea: et verum est so-
mniū: et fidelis interpretatio eius. Tūc

rex nabuchodonosor cecidit in faciē
suā et daniel adorauit: et hostias et
incensum fieri iussit sacrificarent et lo-
quens ad rex ait daniel. Vere deus
vester de deos est et dōs regū: revelās
mysteria: quū potuisti aperire hoc
sacramentū. Tūc rex danielem in sub-
limi extulit: et munera multa et magna
dedit ei: et cōstituit eū principē super o-
mnes prouincias babilonis et prefe-
cit eum magistratui super cūctos sapien-
tes babilonis. Daniel aūt postulauit
a rege: et cōstituit super opera prouincie ba-
bilonis sidrac misac et abdenago. Ipse
aūt daniel erat i foribus regis. iii

Nabuchodonosor rex fecit statuā
auream altitudine cubitorū
sexaginta latitudine cubitorū sex: et sta-
uit eā in campo dura prouincie babi-
lonis. Itaq; nabuchodonosor rex mi-
sit ad congregandos satrapas magi-
stratus et iudices duces et tyrannos
et prefectos omnesq; principes regionū:
ut venirent ad dedicationē statue
quam erexerat nabuchodonosor rex.
Tūc cōgregati sūt satrape magistratus
et iudices duces et tyranni et optimates
qui erant in prouinciis cōstituti et pu-
ncti principes regionū: ut cōuenirēt
ad dedicationē statue quā erexerat na
buchodonosor rex. Stabāt aūt in cōs-
pectu statue quā poluerat nabuchodo
nosor rex: et preco clamabat valenter.
Vobis dicūt ipsis tribus et linguis:
in hora qua audieritis sonitū tube et
fistule et cytharē sambuce et psalterij
et symphonie et omnis generis musi-
corū: cadētes adorate statuā auream
quā statuit nabuchodonosor rex. Si
q̄s aūt nō prostratus adorauerit cadē
hora mittetur in fornacē ignis arden-
tis. Post hec cū audisset statim ut audierit
omnes ipsi sonitū tube fistule et cytha-
re sambuce et psalterij symphonie et o-
mnis generis musicorū: cadētes omnes
ipsi tribus et lingue adorauerāt statuā
auream quā cōstituerat nabuchodono-
sor rex. Statimq; in ipso tē accedētes
viri chaldei accusauerūt iudeos: dixe-
runtq; nabuchodonosor regi. Rex in
eternū viue. Tu rex posuisti decretū ut o-
mnis homo qui audierit sonitū tube
fistule et cytharē sambuce et psalterij et
symphonie et omnis generis musicorū
prosternat se et adoret statuā auream:
si quis aūt nō prostratus adorauerit mu-
tatur in fornacē ignis ardentis. Sūt
ergo viri iudei quos cōstituisti super o-
pera regionis babilonie sidrac misac
et abdenago: viri isti cōtempserūt rex
decretū tuū. Deos tuos nō colunt: et
statuā auream quā erexisti nō adorant.
Tūc nabuchodonosor in furore et ira
iussit ut adducerentur sidrac misac et
abdenago. Qui cōtestim adducti sunt
in conspectu regis: pronuntiansq; na-
buchodonosor rex ait eis. Vestre si-
drac misac et abdenago deos meos
non colitis: et statuā auream quā constitu-
i nō adoratis? Sūt ergo si estis pa-
rati quacūq; hora audieritis sonitū
tube fistule cytharē sambuce et psalterij
et symphonie omnisq; generis musico-
rum prostrati vos et adorate statuā
quā fecit: q̄ si nō adoraueritis: eadem
hora mittemini in fornacem ignis ar-
dentis. Et quis est deus qui eripiat vos
de manu mea? Respondentes sidrac
misac et abdenago: dixerunt regi na-
buchodonosor. Non oportet nos de
hac re respondere tibi. Ecce enim deus
noster quē colimus potest eripere nos
de camino ignis ardentis: et de manibus
tuis o rex liberare. Odi si noluerit: notū

sit nobi rex: quia deos tuos nõ colimus.
et statuã aureã quã erexisti nõ adoramus. Tũc nabuchodonosor replenus
est furore: et ahedus faciei illius immutatus est sup sidrac misac et abdenago:
et precepit ut succenderentur fornax
septuplũ q̃ succendi cõsueuerat: z uiri
fortissimis de exercitu suo ut ligarent pedibus sidrac misac et abdenago
mitterent eos in fornace ignis ardentis. Et cõstricti uiri illi uincti cũ braccis
suis et tyaris z calceamentis et uestibus missi sunt i medio fornacis ignis
ardentis. Nam iussio regis urgebat.
fornax aũt succensa erat nimis. Porro uiros illos qui miserant sidrac misac et abdenago interfecit flãma ignis.
Viri aũt hi tres id est sidrac misac et abdenago ceciderũt in medio camino
ignis ardentis collligati. Que sequũt
in hebreis voluminibus non reperi.
Et ambulabant in medio flãme: laudantes deũ et benedicentes dominũ.
Stans aũt azarias orauit sic. Aperiensq; os suũ i medio ignis ait. Benedictus es dñe deus patrũ nostrorũ et
laudabile et gloriosum nomẽ tuũ in
secula: quia iust es in omnibus que fecisti nobis: et omnia opera tua vera et
uie tue rectę: z omnia iudicia tua vera.
Iudicia enim vera fecisti iuxta omnia q̃
induxisti sup nos et sup ciuitatẽ sanctam patrũ nrorũ hierusalẽ: quia in veritate z in iudicio induxisti omnia hec
propter pcã nostra. Peccauimus enim
et inique egimus recedentes a te et deliquimus in omnibus: et precepta tua non
audiuimus: nec obtuluimus nec fecimus
sicut preceptas nobis ut bene nobis esset. Omnia ergo que induxisti super
nos z uniuersa q̃ fecisti nobis uere iudicio fecisti: z tradidisti nos i manibus
inimicorũ iniquorũ et pessimorũ prouaricatorũq; : et regi iniusto et pessimo
vlcera omnẽ terrã. Et nũc nõ possumus
aperire os. Cõfusio et opprobriũ facti sumus seruis tuis: et hijs qui colebãt te. Ne quesumus tradas nos in perpetuum, pter nomẽ tuũ: z ne dissipes testamentũ tuũ neq; auferas misericordiam tuã a nobis, pter abrahã dilectũ
tuũ et ysaac seruũ tuũ et israhel sanctũ
tuũ: quibus locutus es pollicens q̃ multiplicares semen eorũ sicut stellas celi z
sicut harenã que est i litore maris: q̃a
dñe imminuti sumus plus quã omnes
gentes: sumusq; humiles in uniuersa
terra hodie, pter pcã nostra. Et non
est in tẽpore hoc princeps z dux et ypheta
neq; holocaustũ neq; sacrificiũ neq; oblata neq; incensum neq; locus primiciarũ coram te: ut possimus inuenire
misericordiã tuã: sed in animo contrito et spiritu humilitatis suspiciamur.
Sicut in holocausto arietũ z taurorũ
et sicut in milibus agnorũ pinguiũ: sic
fiat sacrificiũ nrũ in cõspectu tuo hodie ut placeat tibi: quoniã nõ est confusio cõfidentibus in te. Et nunc sequimur te in toto corde et timemus te: z querimus facie tuã. Ne confundas nos:
sed fac nobiscũ iuxta mansuetudinem
tuã et secũdũ multitudinẽ misericordiarũ tuarũ: et tribue nos i mirabilibus tuis et da
gloriã nomini tuo dñe: et cõfundant
omnes qui ostendũt tibi tuis mala.
Confundant in omni potentia et robur eorũ cõtereatur: et sciant quia tu es
dñs deus solus et gloriosus sup oberrarũ. Et nõ cessabant qui miserant
eos mittere regis succendere fornacẽ
napta et stupa et pice et malleolis: z
effundebatur flãma super fornacẽ cubitis quadraginta nonaginta: z erupit et

incendit quos reperit iuxta fornacẽ
de chaldeis. Angelus aũt dñi descendit cũ azaria z sociis eius in fornacẽ:
et excussit flãmam ignis de fornace z
fecit mediũ fornacis quasi venti roris
flauẽs: et nõ tetigit eos omino ignis
neq; detestauit nec quicq̃ molestie intulit. Tũc hij tres ẽsi ex uno ore laudabant et glorificabãt et benedicebant
deũ in fornace dicẽtes. Benedictus es
dñe deus patrũ nostrorũ: et laudabilis
et gloriosus et superexaltatus in secula.
Et benedictũ nomẽ gloriẽ tue sanctũ:
et laudabile z superexaltatũ in omnibus
seculis. Benedictus es in templo sancto
gloriẽ tue: z suplaudabilis z sugloriosus in scla. Benedictus es in throno
regni tui: et suplaudabilis z superexaltatus in secula. Benedictus es qui intueris abissos z sedes super cherubin: et
laudabilis z superexaltatus in scla. Benedictus es in firmamento celi: z laudabilis z gloriosus i secula. Benedicite
omnia opera dñi dño: laudate et superexaltate eũ in scla. Benedicite ãgeli domini dño: laudate z superexaltate eum
in secula. Benedicite celi dño: laudate
et superexaltate eũ in secula. Benedicite
aque omnes que super celos sũt dño:
laudate z superexaltate eũ in secula. Benedicite omnes virtutes dñi dño: laudate z superexaltate eũ in secula. Benedicite sol z luna dño: laudate z superexaltate eũ in scla. Benedicite stelle celi
dño: laudate et superexaltate eũ in scla
Benedicite ymber z ros dño: laudate
et superexaltate eũ in secula. Benedicite
omnis spirit dei dño: laudate z superexaltate eũ in scla. Benedicite ignis et
estus domino: laudate z superexaltate eum in secula. Benedicite frigus z estas dño: laudate et superexaltate eũ in
secla. Benedicite rores z pruina dño:
laudate z superexaltate eũ in scla. Benedicite gelu z frigus dño: laudate z superexaltate eũ in scla. Benedicite glacies
et nives dño: laudate et superexaltate eũ
in scla. Benedicite nocles z dies dño:
laudate et superexaltate eũ in scla. Benedicite lux z tenebre dño: laudate et superexaltate eũ in scla. Benedicite fulgura z nubes dño: laudate z superexaltate eũ in scla. Benedicat terra dñm: laudet et superexaltet eũ in secula. Benedicite montes z colles dño: laudate et superexaltate eũ in secula. Benedicite uniuersa germinãtia in terra dño: laudate z superexaltate eũ in secula. Benedicite fontes dño: laudate z superexaltate eũ in secula. Benedicite maria z flumina domino: laudate z superexaltate eũ in scla. Benedicite cete z omnia que mouentur in aquis domino: laudate et superexaltate eũ in scla. Benedicite omnes volucres celi domino: laudate z superexaltate eũ in secula. Benedicite omnes bestie z pecora domino: laudate z superexaltate eũ in secula. Benedicite filij hominũ domino: laudate z superexaltate eum in scla. Benedicat israel dñm:
laudet z superexaltet eũ in secula. Benedicite sacerdotes domini domino: laudate et superexaltate eũ in scla. Benedicite serui domini dño: laudate z superexaltate eũ in secula. Benedicite spiritus et animę iustorũ domino: laudate et
superexaltate eũ in secula. Benedicite
sancti et humiles corde dño: laudate
et superexaltate eũ in secula. Benedicite anania azaria misahel dño: laudate et superexaltate eũ in secula: quia eruit nos de inferno et saluos fecit de
manu mortis: z liberauit de medio ardentis flãme: et de medio ignis eruit

nos. Cõfitemini dño quoniã bonus:
quoniã in seculũ misericordia eius. Be-
nedicite omnes religiosi dño deo de-
orum: laudate et cõfitemini ei: quia ĩ
oũia dcta misericordia eius. Hoc vsq; ĩ
hebreo nõ habetur et que posuimus de
theodotionis editione translata sunt.
Tunc nabuchodonosor rex obstupu-
it et surrexit propere: et ait optimati-
bus suis. Nõne tres viros misimus
in ignis medio cõpeditos? Qui respõ-
dentes regi dixerũt. Vere rex. Respondit
et ait. Ecce ego video viros quatuor
solutos ⁊ ãbulantes in medio ignis:
et nichil corruptionis in eis est: et spe-
cies quarti similis filio dei. Tunc accessit
nabuchodonosor ad ostiũ fornacis
ignis ardentis ⁊ ait. Sidrac misac ⁊
abdenago serui dei excelsi: egredimini
et venite. Statimq; egressi sunt sidrac
misac et abdenago de medio ignis.
Et cõgregati sunt ibi magistratus et
iudices et potentes regis cõtemplabã-
tur viros illos quoniã nichil potestas
habuisset ignis in corporibus eorũ:
et capilli capitis eorũ nõ fuerunt adusti
et saraballa eorũ nõ fuerunt immutata:
et odor ignis non ãsisset per eos.
Et exclamans nabuchodonosor ait. Be-
nedictus deus eorũ sidrac misac
et abdenago: qui misit angelũ suum
et eruit seruos suos qui crediderũt in
eũ: et verbũ regis immutauerũt: et tra-
diderũt corpora sua ne seruirent et ne
adorarent omnẽ deũ excepto deo suo.
A me ergo positum est hoc decretũ: ut
omnis ppls tribus ⁊ lingua quecũq; lo-
cuta fuerit blasphemiã contra deum
sidrac misac et abdenago disperdat:
et domus eius vastetur. Neq; enim est
alius deus: qui possit ita saluare. Tũc
rex promouit sidrac misac ⁊ abdenago
in prouincia babilonis. Nabuchodo-
nosor rex omnibus ppls gentibus et lingui-
qui habitãt ĩ uniuersa terra: pax vobis
multiplicetur. Signa et mirabilia fe-
rit apud me deus excelsus. Placuit et
ego michi predicare eius signa quia ma-
gna sunt: ⁊ mirabilia eius qã fortia: et re-
gnũ eius regnũ sempiternũ: ⁊ potestas eius
in generationẽ ⁊ generationẽ. IIII

Ego nabuchodonosor quietus e-
ram in domo mea et florens in
palatio meo. Somniũ vidi qõ pterrit
me: ⁊ cogitationes mee ĩ stratu meo: et
visiones capitis mei conturbauerunt
me. Et per me ꝓpositũ est decretũ ut in-
troducerentur in conspectu meo omnes
sapientes babilonis: et ut solutionẽ so-
mniũ indicarẽt michi. Tũc ingrediẽtes
sunt aruspices magi chaldei et aruspices: ⁊
somniũ narraui in conspectu eorũ: et
solutionẽ eius nõ indicauerũt michi: do-
nec collega ingressus est in conspectu
meo daniel: cui nomẽ balthazar secũ-
dum nomẽ dei mei: qui habet spiritũ
deorũ sanctorũ in semetipso: et somni-
um coram ipso locutus sũ. Balthazar
princeps aruspicũ quẽ ego scio q̃ spi-
ritũ deorũ sanctorũ habeas in te: et o-
mne sacramentũ nõ est impossibile ti-
bi: visiones somniorũ meorũ quas vi-
di: et solutionẽ eorũ narra. Visio capi-
tis mei in cubili meo. Videbam: et ecce
arbor in medio terre: et altitudo eius
nimia. Magna arbor et fortis: et pro-
ceritas eius contingens celũ. Aspect⁹
illũ? erat vsq; ad finiũs vniuerse ter-
re. Folia eius pulcerrima: ⁊ fructus eius
nimius: et esca omniũ in ea: subter eã
habitãtes bestie agri: ⁊ in ramis eius cõ-
morantes aues celi: tu es rex qui ma-
gnificatus es et inualuisti: et magni-
tudo tua creuit et peruenit vsq; ad celũ:
et potestas tua in terminos vniuerse
terre. Quod autẽ vidit rex vigilem et

stratũ meũ: et ecce vigil et sanctus de ce-
lo descendit: clamauit fortiter: et sic ait.
Succidite arborem et ãcidite ramos
eius: excutite folia eius et dispergite fru-
ctus eius: fugiant bestie que subter eã
sunt: et volucres de ramis eius. Verum
tamen germẽ radicũ eius in terra sini-
te: et alligetur vinculo ferreo et ereo: in
herbis q̃ foris sunt et rore celi tinguatur
⁊ cũ feris pars eius in herba terre.
Cor eius ab humano cõmutẽ: et cor
fere detur ei: et septem tẽpora mutentur
super eũ. In sententia vigilũ decretũ est:
et sermo sanctorũ et petitio: donec co-
gnoscant viuentes quoniã dominatur
excelsus in regno hominũ: et cui-
q̃ voluerit dabit illud: ⁊ humilimũ
hominẽ cõstituet super eũ. Hoc somniũ
vidi ego nabuchodonosor rex. Tu ergo
balthazar interpretationẽ narra festi-
nus: quia omnes sapientes regni mei
nõ queunt solutionẽ edicere michi. Tu
autẽ potes: qã spiritus deorũ sanctorũ in
te. Tũc daniel cui nomẽ balthazar
erat intra semetipsũ tacitus cogitare
quasi una hora: et cogitationes eius
conturbabãt eũ. Respondens autẽ rex ait.
Balthazar somniũ et interpretatio eius
non cõturbent te. Respondit balthaza-
r ⁊ dixit. Domine mi: somniũ hijs
qui te oderũt: ⁊ interpretatio eius hosti-
bus tuis sit. Arbor quã vidisti sublimis
amq; robustã cui? altitudo pertin-
git ad celũ ⁊ aspectus illius in omnem
terã: et rami eius? pulcerrimi: ⁊ fructus eius
nimius: et esca omniũ in ea: subter eã
habitãtes bestie agri: ⁊ in ramis eius cõ-
morantes aues celi: tu es rex qui ma-
gnificatus es et inualuisti: et magni-
tudo tua creuit et peruenit vsq; ad celũ:
et potestas tua in terminos vniuerse
terre. Quod autẽ vidit rex vigilem et
sanctũ descendere de celo ⁊ dicere: succi-
dite arborẽ et dissipate illã: attamen
germen radicũ eius in terra dimittite: et
vinciatur ferro et ere: in herbis foris ⁊
rore celi cõspergat: et cũ feris sit pabu-
lum eius donec septem tẽpora commu-
tentur super eũ: hec est interpretatio sen-
tentie altissimi: que puenit super domi-
num meũ regem. Eicient te ab hominibus
et cũ bestijs feris: erit habitatio
tua: et fenũ ut bos comedes: ⁊ rore celi
inũderis. Septem quoq; tempora
mutabũtur super te: donec scias q̃ do-
minetur excelsus super regnũ hominũ:
et cuicũq; voluerit det illud. Qd autẽ
ꝓcepit ut relinquerentur germen radicũ
eius id est arboris: regnũ tuũ tibi ma-
nebit postq̃ cognoueris potestatẽ esse
celestem. Quãobrem rex consilium meũ
placeat tibi: et peccata tua elemosinis
redime: et iniquitates tuas miserecor-
diis paupũ: forsitan ignoscet deus de
delictis tuis. Oũia hec venerũt super na-
buchodonosor regẽ. Post finẽ mensium
duodecim in aula babilonis de-
ambulabat. Respondit rex et ait.
Nõne hec est babilon ciuitas magna
quam ego edificaui in domum regni
in robore fortitudinis mee: et ĩ gloria
decoris mei? Cũq; sermo adhuc esset ĩ
ore regis: vox de celo ruit. Tibi dicitur
nabuchodonosor rex. Regnũ tuũ tãs-
ibit a te et ab hominibus eicient te: et cũ
bestijs et feris erit habitatio tua: fenũ
quasi bos comedes: et septem tempora
mutabũtur super te: donec scias q̃ do-
minetur excelsus in regno hominum:
et cuicũq; voluerit det illud. Eadẽ hora
sermo complet⁹ est super nabuchodo-
nosor: et ex hominibus abiectus est et
fenũ ut bos comedit: et rore celi corp⁹
eius infectum est: donec capilli eius in

similitudinē aquilaꝝ crescerent: et ungues eius quasi auium. Igitur postquam dixi ego nabuchodonosor oculos meos ad celū leuauī: et sensus meus redditus est michi: et altissimo benedixi: et viuentē in sempiternum laudaui: et glorificaui: quia potestas ei⁹ potestas sempiterna: et regnū eius in generationem et generationē: et omnes habitatores terre apud eum i nichilū reputati sunt. Iuxta voluntatē eius sū facit: et in virtutibus celi ꝗ in habitatoribus terre: et nō est qui resistat manui eius et dicat ei quare fecisti. In ipso tp sensus meus reversus est ad me: et ad honorē regni mei decoremq; peruenit: et figura mea reversa ē ad me: et optimates mei et magistratus mei requisierunt me: et in regno meo restitutus sum: et magnificentia mea amplior addita est michi. Nūc igitur ego nabuchodonosor laudo et magnifico et glorifico regem celi: quia omnia opera eius vera: et vie eius iudicia: et gradientes in superbia potest humiliare. V

Balthazar rex fecit grande conuiuium optimatibus suis mille: et vnusquisq; secm̄ suā bibebat eratq;. Precepit rego iā ceruleus⁹ ut afferentur vasa aurea et argentea: q̄ asportauerat nabuchodonosor pater eius de templo qd̄ fuit in ierusalē: ut biberēt in eis rex et optimates eius: vxores q; eius et concubine. Tūc allata sūt vasa aurea que asportauerat de templo qd̄ fuerat i ierusalē: et biberunt in eis rex et optimates eius vxores et concubine illius. Bibētq; vinū: et laudabant deos suos aureos et argenteos et eneos ferreos linigenosq; et lapideos. In eadem hora apparuerunt digiti q̄si manus hominis scribentis contra cādelabrū: in superficie parietis aule regie. Et rex aspiciebat articulos manꝰ scribentis. Tūc facies regis immutata est: et cogitationes ei⁹ conturbabāt eū: et cōpages renū ei⁹ soluebāt: et genua ei⁹ ad se invicē collidebāt. Exclamauit itaq; rex fortiter: ut introducerē magos chaldeos et aruspices. Et prolocutus rex ait sapientibus babilonis. Quicumq; legere scripturā hāc et interpretationē ei⁹ manifestā michi fecerit: purpura vestietur: et torquē aureū habebit in collo: et tertius in regno meo erit. Tūc ingressi omnes sapientes regis non potuerunt nec scripturā legere: nec interpretationē ei⁹ indicare regi. Vnde rex balthazar sapis conturbatus est: et vultꝰ illi⁹ immutatus est. Sed et optimates eius turbabātur. Regina aūt pro re que acciderat regi et optimatibus eius domū cōuiuij ingressa est: et prolocutꝰ ait. Rex in eternū viue. Non te conturbent cogitationes tue: neq; facies tua immutetur. Est vir in regno tuo qui spiritum deoꝝ sanctorū habet in se: et in diebus patris tui scientia et sapientia inuēte sunt in eo. Nam et rex nabuchodonosor pater tuus principē magorum incantatoꝝ chaldeoꝝ et aruspicū constituit eū. Pater inquam tuus o rex: quia spiritꝰ amplior et prudentia intelligentiaq; interpretatio somniorū et obscuro secretoꝝ: ac solutio ligatorū inuēte sūt in eo. hic est in daniele: cui rex posuit nomen balthazar. Nūc itaq; daniel vocetur: et interpretationē narrabit. Igitur introductus est daniel coram rege. Et qd̄ status rex ait. Tu es daniel de filijs captiuitatis iude quā adduxerat pater meus rex de iudea? Audiui de te quoniā spiritum deorū habes: et scientia intelligentiaq; ac sapientia ampliores inuente sunt in te. Et nūc introgressi sunt in cōspectu meo sapientes magi: ut scripturā hanc legerēt: et interpretationē eius indicarēt michi: et nequiuerūt sensum huiꝰ sermonis edicere. Porro ego audiui de te: q̄ possis obscura interpretari: et ligata dissoluere. Si ergo vales scripturam legere et interpretationē ei⁹ indicare michi: purpura vestieris: et torquē aureū circa collū tuū habebis: et tertꝰ in regno meo princeps eris. Ad que respondēs daniel ait coram rege. Munera tua sint tibi: et dona domꝰ tue alteri da: scripturā aūt legam tibi rex: et interpretationē ei⁹ offerēdā tibi. O rex deus altissimus regnū et magnificentiā gloriā et honorē dedit nabuchodonosor patri tuo: et pter magnificentiā quā dederat ei: omnes ꝓli cetus et linguē timebant et metuebāt eū. Quos volebat interficiebat: quos volebat preuiuere: quos volebat exaltabat: et quos volebat humiliabat. Quando aūt eleuatū est cor eius et spiritꝰ illius obfirmatꝰ est ad superbiā: depositꝰ est de solio regni sui: et gloria ei⁹ ablata est: a filijs hominū eiectus est. Sed et cor eius cū bestijs positū est: et cū onagris erat habitatio ei⁹. Fenū q̄si ut bos comedebat: et rore celi corpus ei⁹ infectū est: donec cognosceret q̄ potestatem habeat altissimꝰ in regno hominū: et quēcūq; voluerit suscitabit super illud. Tu q̄ filij ei⁹ balthazar nō humiliasti cor tuū cū scires hec omnia: sed aduersus dñatorem celi eleuatus es. Et vasa domus ei⁹ allata sunt coram te: et tu et optimates tui et vxores tue et concubine tue vinū bibistis i eis. Deos quoq; argenteos et aureos et eneos ferreos ligneosq; et lapideos: qui nō videt neq; audiūt neq; sentiūt laudasti: porro deū qui habet flatū tuū in manu sua: et omnes vias tuas nō glorificasti: idcirco ab eo missus ē articulus manus que scripsit hec quod tegratū est. Hec ē aūt scriptura q̄ digesta est. Mane thecel phares. Et hec interpretatio sermonis. Mane: numerauit deus regnū tuū: et complevit illud. Thecel: appensū est in statera: et inuentum est minus habēs. Phares: diuisum est regnū tuū: et datū est medis et persis. Tūc iubente rege induꝰ est daniel purpura: et circūdata est torques aurea collo eius: et predicatū est de eo q̄ haberet potestatē tertꝰ in regno. Eadē nocte interfectꝰ est balthazar rex chaldeus: et darꝰ medꝰ successit in regnū annos natus sexaginta duos. VI

Placuit dario: et cōstituit supra regnū satrapas centum viginti ut essent i toto regno suo et sup eos principes tres et quibꝰ daniel unꝰ erat ut satrape illis redderēt rationē: et rex nō sustineret molestiā. Igitur daniel superabat omnes principes et satrapas: quia spiritus dei amplior erat in illo. Porro rex cogitabat cōstituere eū sup omne regnū. Vnde principes et satrape querebāt occasionē ut inuenirēt danieli et lacere regis: nullāq; causam et suspirationē reperire potuerūt eo q̄ fidelis esset: et omnis culpa et suspicio nō inueniretur in eo. Dixerūt ergo viri illi. Nō inueniēꝰ danieli huic aliquā occasionē: nisi forte in lege dei sui. Tunc principes et satrape surripuerūt regi: et sic locuti sūt ei. Dari rex in eternū viue. Consiliū inierūt cūcti principes regni tui: magistratus et satrape senatores et iudices: ut decretū imperatorium exeat et editū: ut omnis qui petierit

aliquã petitionẽ a quocũq; deo ⁊ homine usq; ad triginta dies nisi a te rex: mittatur in lacũ leonũ. Nũc itaq; rex confirma scripturã et scribe decretũ ut nõ immutetur quod factũ est a medis et persis: nec preuaricari cuiq; liceat. Porro rex darius ꝓmulgauit edictũ et statuit. Quod cũ daniel cõpexisset id est cõstitutam legẽ: ingressus est domũ suam et fenestris apertis in cenaculo suo contra hierusalẽ tribus temporibus in die flectebat genua sua ⁊ adorabat: cõfitebaturq; coram deo suo sicut et ãte facere cõsuetus erat. Viri ergo illi curiosius inquirentes inuenerũt danielẽ orãtem et obsecrantem deũ suũ: ⁊ accedentes locuti sunt regi sup edicto. Rex nũquid nõ subscripsisti ut omnis homo qui rogaret quẽq; de diis et hominibus usq; ad dies triginta nisi te rex mitteretur in lacũ leonũ? Ad quos respõdens rex ait. Verus sermo iusta decretum medorũ atq; preclarũ: nõ preuaricari nõ licet. Tũc respõdentes dixerũt coram rege. Daniel de filijs captiuitatis iude non curauit de lege tua ⁊ edicto tuo nõ constituisti: sed tribus tẽporibus per diẽ orat obsecratione sua. Quod vbi audiuit rex sanis cõmitatus est: et pro daniele posuit cor ut liberaret eũ: et usq; ad occasũ solis laborabat ut eueret illũ. Viri aũt illi intelligẽtes regẽ dixerũt ei. Scito rex q̃ lex medorũ est atq; preclarũ: ut omne decretũ q̃ cõstituerit rex nõ liceat immutari. Tunc rex ꝓcepit et adduxerũt danielẽ: et miserũt eũ in lacũ leonũ. Dixitq; rex danieli. Deus tuus quẽ colis semper: ipse liberabit te. Allatusq; est lapis unus et positus est sup os laci: quẽ obsignauit rex anulo suo et anulo optimatũ suorũ: ne quid fieret contra danielẽ. Et abijt rex in domũ suam ⁊ dormiuit incenatus: adhiq; non sunt allati coram eo: insup et somn? recessit ab eo. Tũc rex primo diluculo consurgens festinus ad lacũ leonũ peruenit: appropinquãs; lacui danielẽ voce lacrimabili inclamauit: et affatus ẽ eũ. Daniel seruc dei viuentis: deus tuus cui tu seruis semp-putasne valuit te liberare a leonibus? Et daniel regi respõdens ait. Rex ĩ eternũ viue. Deus misit angelũ suum-⁊ conclusit ora leonũ et non nocuerũt michi: quia coram eo iustitia inuenta est in me. Sed ⁊ coram te rex delictũ non feci. Tũc vehementer rex gauisus est sup eo: ⁊ danielẽ ꝓcepit educi de lacu. Eductusq; est daniel de lacu: et nulla lesio inuenta est in eo: qa credidit deo suo. Iubente aũt rege adducti sunt viri illi qui accusauerũt danielem: et in lacũ leonũ missi sunt ipsi et filij et uxores eorũ: et non peruenerũt usq; ad pauimentum laci: donec arripuerũt eos leones et omnia ossa eorũ cõminuerũt. Tũc darius rex scripsit universis populis tribubus et linguis habitantibus in uniuersa terra. Pax vobis multiplicetur. A me constituũ est decretum: ut in uniuerso imperio ⁊ regno meo tremiscant et pauent deũ danielis. Ipse est enim deus viuens et eternus in secula: et regnum eius non dissipabitur: et potestas eius usq; in eternum. Ipse liberator atq; saluator faciens signa et mirabilia in celo et in terra: q̃ liberauit danielẽ de lacu leonũ. Porro daniel prosperatus est usq; ad regnum darij regnũq; cyri persẽ. VII

Anno primo balthazar regis babilonis daniel somnium vidit. Visionẽ aũt capitis sui in cubili suo: et somnium scribens breui sermone

comprehendit: summatimq; ꝓstringẽs ait. Videbã in visione mea nocte: et ecce quatuor venti celi pugnabant in mari magno: et quatuor bestie grandes ascendebãt de mari diuersẽ inter se. Prima ḟli leena: et alas habebat aquile. Aspiciebã donec euulse sunt ale eius et sublata est de terra: et super pedes quasi homo stetit: ⁊ cor eius datum est ei. Et ecce bestia alia similis vrso in parte stetit: et tres ordines erant in ore eius et in dẽtibus eius: ⁊ sic dicebãt ei. Surge: comede carnes plurimas. Post hec aspiciebã: et ecce alia quasi pardus: ⁊ alas habebat auis quatuor sup se. Et quatuor capita erant in bestia: et potestas data est ei. Post hec aspiciebam in visione nocis: et ecce bestia quarta terribilis atq; mirabilis ⁊ fortis nimis. Dentes ferreos habebat magnos: comedens atq; cõminuens ⁊ reliqua pedibus suis conculcans. Dissimilis autem erat cereris bestijs quas videbã ãte eam: et habebat cornua decem. Cõsiderabã cornua: et ecce cornu aliud parunlũ ortum est de medio eorũ: ⁊ tria de cornibus primis euulsa sunt a facie eius. Et ecce oculi ei ius quasi oculi hominis in cornu isto: et os loquẽs ingẽtia. Aspiciebã donec throni positi sunt: ⁊ antiquus dierũ sedit. Vestimentũ ei? cãdidũ quasi nix: capilli capitis eius quasi lana mũda. Thronus eius flãme ignis: rote eius ignis accensus: flumꝰ ignis? rapidus egrediebat a facie eius. Milia milium ministrabãt ei: et decies milies centena milia assistebãt ei. Iudicũ sedit: et libri aperti sunt. Aspiciebã propter vocem sermonũ gradiũ quos cornu illud loquebat. Et vidi quoniã interfecta esset bestia ⁊ perisset corpus eius et traditũ esset ad cõburendũ ignũ: aliarum q̃ bestiarũ ablata esset potestas: et spiritus vite cõstituta essent eis usq; ad tempus et tempus. Aspiciebã ergo in visione nocis: ⁊ ecce cũ nubibus celi quasi filꝰ hominis veniebat: et usq; ad antiquũ dierũ peruenit: ⁊ in ꝓspectu eius obtulerũt eũ. Et dedit ei potestatẽ ⁊ honorem et regnũ: et omnes ꝓpli tribus et lingue ipsi seruierũt. Potestas eius potestas eterna que nõ auferet: et regnũ eius qd̃ non corrũpetur. Horruit spiritus meus. Ego daniel terrefactus sum in hijs: et visiones capitis mei cõturbauerũt me. Accessi ad unũ de astantibus: et veritatem querebã ab eo de omnibus hijs. Qui dixit michi interpretationem sermonũ: ⁊ docuit me. Hec quatuor bestie magne: quatuor regna cõsurgẽt de terra. Suscipiẽt aũt regnum sancti dei altissimi: ⁊ obtinebũt regnũ usq; in seculũ ⁊ seculũ seculorũ. Post hec volui diligẽter discere de bestia quarta: que erat dissimilis valde ab omnibus ⁊ terribilis nimis. Dentes et ungues eius ferrei: comedebat et cõminuebat: ⁊ reliqua pedibus suis conculcabat. Et de cornibus decẽ que habebat in capite: ⁊ de alio qd̃ ortũ fuerat: ãte qd̃ cederẽt tria cornua: ⁊ de cornu illo qd̃ habebat oculos ⁊ os loquẽs grãdia: ⁊ maius erat ceteris. Aspiciebam: ⁊ ecce cornu illud faciebat bellũ aduersus sanctos ⁊ ꝓualebat eis: donec venit antiquꝰ dierum ⁊ iudicũ dedit sanctis excelsi: et tempus adueniet ⁊ regnũ obtinuerũt sancti. Et sic ait. Bestia quarta-regnũ quartũ erit in terra qd̃ maius erit omnibus regnis: et deuorabit universam terrã: ⁊ cõculcabit ⁊ cõminuet eã. Porro decẽ cornua-ipsꝰ regni decem reges erũt: ⁊ alius consurget post eos ⁊ ipse

potentior erit prioribus: ⁊ tres reges
humiliabit. Et sermones contra excelsi
loquetur: et sanctos altissimi conteret.
Et putabit qꝫ possit mutare tempora ⁊
leges: ⁊ tradentur in manu eius usq; ad
tempꝰ et tempora ⁊ dimidium temporis.
Et iudicium sedebit ut auferatur potes-
tas ⁊ conteratur ⁊ disperetur usq; in finem:
regnum autem et potestas et magnitudo
regni q̃ est subtus omne celum detur plo
sanctorum altissimi cuius regnum regnum
sempiternum est: et omnes reges seruient ei
⁊ obedient. Hucusq; finis verbi. Ego da-
niel multum cogitationibus meis conturba-
bar: ⁊ facies mea mutata ē in me: ver-
bum autem in corde meo conseruaui. VIII

Anno tertio regni balthazar re-
gis visio apparuit michi. Ego
daniel post id qꝫ videram in principio
vidi in visione mea cum essem in susis ca-
stro qꝫ est in helam ciuitate: vidi autem
in visione esse me super porta vlai: et leua-
ui oculos meos et vidi. Et ecce aries
unus stabat ante paludem habens cor-
nua excelsa: et unum excelsior altero atq;
succrescens. Postea vidi arietem cornibus
ventilantem contra occidentem et contra a-
quilonem ⁊ contra meridiem: et omnes bestie
non poterant resistere ei neq; liberare de
manu eius: fecitq; secundum voluntatem suam
⁊ magnificatus est. Et ego intelligebam.
Ecce autem hircus caprarum veniebat ab
occidente super faciem tote terre: ⁊ non tan-
gebat terram. Porro hircus habebat cor-
nu insigne inter oculos suos et venit
usq; ad arietem illum cornutum quem videram
stantem ante portam: et cucurrit ad eum in
petu fortitudinis sue. Cumq; appropin-
quasset prope arietem exasperatus est in eum:
et percussit arietem ⁊ comminuit duo cor-
nua eius: et non potuit aries resistere ei.
Cumq; eum misisset in terram conculcauit: et
nemo quibat liberare arietem de ma-
nu eius. Hircus autem caprarum magnus
factus est nimis. Cumq; crevisset fractus
est cornu magnum: et orta sunt quatuor
cornua subter illud p quatuor venti
celi. De uno autem eorum egressum est cor-
nu unum modicum: et factum est grande con-
tra meridiem et contra orientem et contra for-
titudinem. Et magnificatum est usq; ad
fortitudinem celi: et deiecit de fortitudine
et de stellis ⁊ conculcauit eas: ⁊ usq; ad
principem fortitudinis magnificatus est.
Et ab eo tulit iugem sacrificium: et deiecit
locum sanctificationis eius. Robur autem
datum est contra iugem sacrificium, propter pe-
cata: et prosternetur veritas in terra: ⁊
prosperabit ⁊ faciet. Et audiui unum de
sanctis loquentem: ⁊ dixit ad sanctus
alterum nescio cui loquebat. Vsquequo vi-
sio de iugem sacrificium et peccatum desola-
tionis que facta est: sanctuarium et fortitu-
do conculcabit. Et dixit ei. Vsq; ad
vesperam et mane duo milia trecenti: et
mundabit sanctuarium. Factum est autem cum
viderem ego daniel visionem et querem
intelligentiam: ecce stetit in conspectu meo
quasi species viri. Et audiui vocem vi-
ri inter vlai: et clamauit et ait. Gabri-
el fac intelligere istum visionem. Et venit:
et stetit iuxta ubi ego stabam. Cumq; ve-
nisset: pauens corrui in faciem meam. Et
ait ad me. Intelligere fili hominis: quo-
niam in tempore finis complebit visio. Cumq;
loquerer ad me: collapsus sum pron
in terram. Et tetigit me ⁊ statuit me in
gradu meo: dixitq; michi. Ego osten-
dam tibi que futura sunt in nouissimo
maledictionis: quoniam habet tempus
finem suum. Aries quem vidisti habet cor-
nua: rex medorum est atq; persarum. Por-
ro hircus caprarum rex graecorum est: ⁊ cor-
nu grande qꝫ erat inter oculos eius ipse

est rex primus. Quod autem fracto illo
surrexerit stetere pro eo: quatuor reges
de gente eius consurgent: sed non in fortitu-
dine eius. Et post regnum eorum cum crescent
iniquitates consurget rex impudens fa-
cie ⁊ intelligens propositiones: et roborabit
fortitudo eius sed non in viribus
suis: ⁊ supra qꝫ credi potest omnia va-
stabit: et prosperabit ⁊ faciet. Et interfi-
ciet robustos et populum sanctorum secun-
dum voluntatem suam: et dirigetur dolus in
manu eius: et cor suum magnificabit: et in
copia cecidit omnium occidet plurimos.
Et contra principem principum consurget: et
sine manu conteretur. Et visio vesperi et
mane que dicta est vera est. Tu ergo vi-
sionis signa: quia post multos dies e-
rit. Et ego daniel langueo et egrotaui
per dies. Cumq; surrexissem faciebam opu-
ra regis: et stupebam ad visionem: et
non erat qui interpretaretur. IX

In anno primo darij filij assuerii de semi-
ne medorum qui imperauit super regnum
chaldeorum anno uno regni eius ego da-
niel intelligi in libris numerum annorum de
quo factus est sermo domini ad hieremiam
prophetam: ut compleremur desolationis
hierusalem septuaginta anni. Et posui fa-
ciem meam ad dominum deum meum rogare
et deprecari in ieiuniis sacco et cinere: ⁊
oraui dominum deum: ⁊ confessus sum et dixi.
Obsecro domine deus magne et terribilis
custodiens pactum et misericordiam diligen-
bus te ⁊ custodientibus mandata tua: pecca-
mus iniquitatem fecimus impie egimus: ⁊ re-
cessimus ⁊ declinauimus a mandatis tuis
ac iudiciis. Non obediuimus tuis
prophetis: qui locuti sunt in nomine
tuo regibus nostris principibus nostris pa-
tribus nostris omnique populo terre. Tibi domine
iustitia: nobis autem confusio faciei sicut
est hodie viro iuda et habitatoribus
iherusalem et omni israel: hijs qui prope sunt
et hijs qui procul in universis terris ad
quas eiecisti eos, propter iniquitates eorum
in quibus peccauerunt in te domine. Nobis
confusio faciei: regibus nostris principibus
nostris et patribus nostris qui peccauerunt.
Tibi autem domino deo nostro misericordia et
propiciatio quia recessimus a te: et non
audiuimus vocem domini dei nostri ut am-
bularemus in lege eius quam posuit no-
bis per seruos suos prophetas: et omnis
israel peccauerant sunt legem tuam et de-
clinauerunt ne audirent vocem tuam: et stil-
lauit super nos maledictio ⁊ detestatio
que scripta est in libro moysi serui dei
quia peccauimus ei. Et statuit sermones
suos quos locutus est super nos et super
principes nostros qui iudicauerunt
nos: ut superinduceret in nos malum
magnum quale nunquam fuit sub omni celo
secundum quod factum est in iherusalem sicut scri-
ptum est in lege moysi. Omne malum
hoc venit super nos. Et non rogauimus
faciem tuam domine deus noster. ut reuerere-
mur ab iniquitatibus nostris: et cogitare-
mus veritatem tuam. Et vigilauit domino super
malitiam: et adduxit eam super nos. Iu-
stus dominus deus noster: in omnibus op-
ribus suis q̃ fecit. Nam non audiuimus
vocem eius. Et nunc domine deus noster q̃ edu-
xisti populum tuum de terra egipti in manu
forti et fecisti tibi nomen sicut die hac:
peccauimus iniquitatem fecimus domine in o-
mnem iustitiam tuam. Auertat obsecro ira
tua ⁊ furor tuus a ciuitate tua iherusalem:
et a monte sancto tuo. Propter peccata
nostra et iniquitates patrum nostrorum iheru-
salem et populus tuus in opprobrium sunt
omnibus per circuitum nostrum. Nunc ergo
exaudi deus noster orationem serui tui
et preces eius: et ostende faciem tuam super
sanctuarium tuum qꝫ desertum est. Propter

tentipm inclina deus meus aurē tuam et audi: aperi oculos tuos et vide desolationē nrām: et ciuitatē sup quā invocatū est nomē tuū. Neq; enim in iustificationibz nris proffundimus preces ante faciē tuā: sed in miserationibz tuis multis. Exaudi dne: placare dne: attende et fac. Ne moreris ppter tentipsum deus meus: quia nomē tuū invocatū est sup ciuitatē et sup ppm tuū. Cumq; adhuc loquerer et orarem et cōfiterer peccata mea et peccata ppli mei israel ut proffunderē pces meas in cōspectu dei mei, p mōte sancto dei mei: adhuc loquente me i oratione mea: ecce vir gabriel quē videram in visione principio ceto volans tetigit me in tpe sacrificij vespertini: et docuit me z locutus est mihi. Dixitq; Daniel: nūc egressus sum ut docerem te et intelligeres. Ab exordio precū tuarū egressus est sermo. Ego aūt venio ut indicatē tibi: quia vir es desideriorū es. Tu aūt animaduerte sermonē: et intellige visionē. Septuagita ebdomades abbreuiate sunt sup ppm tuū: et sup vrbē sanctā tuā ut cōsummetur preuaricatio: et finē accipiat peccatū: et deleat iniquitas: et adducat iustitia sempiterna: et impleat visio z prophetia: et ungatur sanctus sanctorū. Scito ergo z animaduerte: ab exitu sermonis ut iterū ediscere ihrusalē usq; ad christū ducē ebdomades septē et ebdomades sexagita due erūt: et rursū edificabitē platea et muri in angustia temporū. Et post ebdomades sexaginta duas occidetur xpis: et nō erit eius ppls qui eū negatur: est. Et ciuitatem et sanctuarū dissipabit ppls cū duce venturo: et finis eius vastitas: et post finē belli statuta desolatio. Confirmabit aūt pactū multis ebdomada una: et in dimidio ebdomadis deficiet hostia et sacrificiū. Et erit in tēplo abominatio desolationis: et usq; ad cōsummationē z finē perseuerabit desolatio.

Anno tercio regni cyri regis persarum verbū reuelatū est daniel cognomēto balthazar: et verbū verum et fortitudo magna: intellexitq; sermonem. Intelligentia enim est opus in visione. In diebus illis ego daniel lugebā trū ebdomadarū diebz: panē desiderabilē nō comedi: et carō et vinū non introiuit in os meū. Sed neq; ungento unctus sum: donec cōpleren trium ebdomadarū dies. Die aūt vicesima et quarta mēsis primi erā iuxta fluuium magnū qui est tygris: et leuaui oculos meos et vidi. Et ecce vir vnus vestitus lineis et renes eius accincti auro obrizo: et corpus eius quasi crisolitus et facies eius velut species fulguris: z oculi eius ut lāpas ardēs: et brachia eius et que deorsum usq; ad pedes ipsi species eris candentis: et vox sermonū eius ut vox multitudinis. Vidi aūt ego daniel solus visionē: porro viri q̄ erant mecū nō videbāt: sed terror nimius irruit sup eos et fugerūt in absconditū. Ego aūt relictus solus vidi visionem grandē hanc: et nō remāsit in me fortitudo: sed et species mea immutata est i me: et emarcui nec habui quicq; virtū. Et audiui vocē sermonū eius: et audiens iacebā cōsternatus sup faciē meam: et vultus meus hrebat terre. Et ecce manus tetigit me: et erexit me sup genua mea et sup articulos manuū meaz. Et dixit ad me. Daniel vir desideriorū intelligē verba q̄ ego loquor ad te: et stā gradu tuo. Nūc enim sum missus ad te. Cumq; diceret michi sermonē istū steti tremens: et ait ad me.

Noli timere daniel: qā ex die primo quo posuisti cor tuū ad intelligendū ut te affligeres in cōspectu dei tui: exaudita sunt verba tua: et ego veni, ppter sermones tuos. Princeps aūt regni persarū restitit michi viginti z vno diebus: et ecce michahel vnus de principibus primis venit i adiutorium meū: et ego remasi ibi iuxta regem persarū. Veni aūt ut docerē te que ventura sūt ppto tuo in nouissimis diebz: quoniā adhuc visio in dies. Cumq; loquerē michi huiusmodi verbis: deiecti vultum meū ad terrā: et tacui. Et ecce quasi similitudo filij hominis tetigit labia mea: et aperiens os meū locutus sum: et dixi ad eū qui stabat cōtra me. Domine mi in visione tua dissolute sunt cōpages mee: et nichil in me remasit virtū. Et quomō poterit seruus dni mei loqui cū dno meo? Nichil enim i me remāsit virtū: sed et halitus meus intercludit. Rursum ergo tetigit me quasi visio hominis: et confortauit me et dixit. Noli timere vir desideriorū: pax tibi: cōforter z esto robustus. Cumq; loqueretur mecū: convalui z dixi. Loquere domine mi: quia confortasti me. Et ait. Numquid scis quare venerim ad te? Et nunc reuertar ut prelier aduersum principē persarū. Cū eū egrederer apparuit princeps grecorum veniens. Verumtamen annunciabo tibi quod expressum est in scriptura veritatis: et nemo est adiutor meus in omnibus hijs: nisi michahel princeps vester. Et

Ego aūt a primo anno darij medi stabā: ut cōforta rerer z roborarer. Et nūc veritatē annūciabo tibi. Ecce adhuc tres reges stabūt in perside: z quartus ditabit opibus nimijs sup omes: z cū invalueric divitijs suis cōcitabit omnes aduersum regnum grecie. Surget vero rex fortis z dñabitur potestate multa: et facies q̄ placuerit ei. Et cū fuerit confortatus regnū eius: et diuidetur in quatuor ventos celi: sed nō in posteros eius neq; secūdū potēciā illius qua dominatus est. Laceratē enim regnū eius etiam in extraneos: exceptis hijs. Et confortabitur rex austri: z de principibz eius qualebit sup eū. Et dominabit ditione: multa enim ditatio eius. Et post finē annorū federabuntur. Filiaz regis austri veniet ad regē aquilonis facere amicitiā: z nō obtinebit fortitudinē brachij nec stabit semē eius: et tradetur ipsa et qui adduxerat eam adolescentes eius: et qui cōfortabāt eam in temporibz. Et stabit de germine radicis eius plantatio. Et veniet cū exercitu et ingredietur puinciā regis aquilonis: et abuteretur eis: et obtinebit insup z deos eorū et sculptilia: vasa q̄ preciosa auri z argenti captiua ducet in egiptū. Ipse qualebit adūsus regē aquilonis. Et intrabit in regnum rex austri: z reuertetur ad terrā suam. Filij aūt eius provocabūtur: et congregabunt multitudinē exercituū plurimorū. Et veniet festinans et inundēs: z reuertetur z concitabitē: et congredietur cū robore eius. Et provocatus rex austri egredietur z pugnabit aduersus regē aquilonis: z parabit multitudinem nimiā z dabitē multitudo in manus eius: et capiet multitudinē et exaltabitur cor eius: et deiicet multa milia: sed nō qualebit. Conuertetur enim rex aquilonis: et preparabit multitudinē multo maiorem q̄z prius. Et in fine temporum annorūq; veniet festinans cum exercitu magno et opibus nimijs. In tēporibz illis multi cōsurgēt adūsus

regē austri. Filij q̃q̃ p̃uaricatoꝝ ꝑ̃ tui
cōfoldēt ut impleat visionē ⁊ corrūt.
Et veniet rex aquilonis et cōponet
aggerē: et rapiet vrbes munitissimas:
et brachia austri nō sustinebūt. Et cō-
surgent electi eius ad resistendū: ⁊ non e-
rit fortitudo. Et faciet venies super eū
iuxta placitū suū: ⁊ nō erit q̃ stet cōtra
faciē eius. Et stabit in terra inclita et cō-
sumetur in manu eius: et ponet faciē
suā ut veniat ad tenendū vniūsum re-
gnū eius: et recta faciet cū eo. Et filiā
feminarū dabit eius eucrat illud: et
nō stabit nec illius erit. Et cōuertet faciē
suā ad insulas et rapiet multas: ⁊ cō-
sumet faciet principium opprobrij sui. Et
opprobriū eius cōuertetur in eū. Et cō-
uertet faciē suā ad impetū terre suē: et
impinget ⁊ corruet: ⁊ nō inueniet. Et
stabit in loco eius vilissimus et indignus
decore regio: ⁊ in paucis diebus cōteret
nō in furore nec in plio. Et stabit ⁊ lo-
co eius despectus: ⁊ nō tribuetur ei ho-
nor regius. Et veniet clam et obtinebit
regnū in fraudulentia: et brachia
pugnāt ⁊ expugnabunt a facie eius:
et cōtrahetur. Insup et dux fœderis. Et
post amicitias eū eo facet dolū: et a-
scendet ⁊ superabit in modico plo: ab-
undātes et vberes vrbes ingredietur.
Et facet que nō fecerūt pres eius: ⁊ pa-
tres patrū eius. Rapinas et p̃dam et
diuitias eorū diripiet: et ora fortissi-
mas cogitationes inibit: ⁊ hoc usq; ad
tempus. Et concitabit fortitudo eius
et cor eius adūsus regem austri: in ex-
ercitu magno. Et rex austri, parabit
ad bellū multos auxilijs et fortis nī-
mis: ⁊ nō stabūt: quia inibunt adue-
sus eū consilia. Et comedentes panē
eū eo conterē illū: ⁊ exercitusq; eius opp̃ri-
metur: ⁊ cadet interfecti plurimi. Do-
quoq; regū eorū erit ut male faciant: ⁊
ad mēsam vna loquētur mendacia et
nō p̃ficiet: quia adhuc finis i aliud
tempus. Et reuertet in terram suam
cū opibus multis: et cor eius adversus
testamentum sanctū: et faciet et reuertet
in terrā suā. Et tempore q̃ reuertetur: et
veniet ad austrū: ⁊ nō erit priori simi-
le nouissimū. Et venient sup eū trieres
romani et pauet: ⁊ reuertet. Et in-
dignabit contra testamentū sanctū:
et faciet: reuertetur: ⁊ cogitabit ad-
versus eos qui dereliquerint testamen-
tum sanctum. Et brachia ei stabūt:
⁊ pollue sanctuariū fortitudinis
et auferet iuge sacrificiū: ⁊ dabit ab-
minationē in desolatione. Et impij i
testamentum simulabit fraudulenter:
ꝑ̃ aut populus deū suū obtinebit et
faciet. Et docti in plo docebit plu-
mos: ⁊ cadet in gladio et in flāma et
in captiuitate ⁊ in rapina dies. Cū
corruerint subleuabit auxilio parvu-
lo: et applicabit eis plurimi fraudulē-
ter. Et de eruditis cadet ut cōflent et eli-
gantur et dealbentur usq; ad tempus
p̃finitū: quia adhuc aliud tempus erit.
Et faciet iuxta voluntatem suā rex: ⁊ ele-
vabitur et magnificabit adversus o-
mnem deū. Et adūsus deū deorū loque-
tur magnifica et diriget: donec com-
pleatur iracūdia. Perpetrata quippe
est diffinitio. Et deū patrū suorū nō re-
putabit: ⁊ erit in concupiscentijs feni-
narū: nec quēq; deorū curabit quia ad
versum omnīsa cōsurget. Deū aut ma-
ozim in loco suo venerabitur: ⁊ deum
quē ignorauerūt pres eius colet auro
et argento: ⁊ lapide pciosio: et huiusq; pre-
tiosis. Et faciet ut munitat maozim
cū deo alieno quē nō cognouit: ⁊ mul-
tiplicabit gloriā: et dabit eis pretiaē

in multis: et terrā diuidet gratuito. Et
in tpe p̃finito pelliabit adūsus eū rex
austri: et quasi tempestas veniet cōtra
illū rex aquilonis in curribus ⁊ in equi-
tibus ⁊ in classe magna: ⁊ ingredietur
terras et cōteret et pertransiet. Et introi-
bit in terrā gloriosā: ⁊ multi corruent.
Hec aut sole saluabunt de manu eius:
edom et moab ⁊ principes filiorū am-
mon. Et mittet manū suā in terras: et
terra egipti non effugiet. Et dñabitur
thesauros auri ⁊ argenti: et in omibus
pretiosis egipti. Per libias q̃q̃ et ethi-
opias mālibit: et fama turbabit eum
ab oriente et ab aquilone: ⁊ veniet in
multitudine magna ut deleat et inter-
ficiat plurimos. Et figet tabernaculū
suū apdno inter duo maria sup mōtē
inclitū et sāctū: et veniet usq; ad sūmi-
tatē eius: et nemo auxiliabit ei. Cap

In tempore aut illo cōsurget michael
princeps magnus qui stat p filios po-
puli tui: et veniet tempus quale nō fuit
ab eo ex quo gētes esse cperūt usq; ad
tēp̃us illud. Et i tpe illo saluabit ꝑ̃ plus
tuus: omnis qui inueniet fuerit scriptus
in libro. Et multi de hijs qui dormiūt
in terre pulvere euigilabūt: alij in vitā
eternā: et alij in obprobriū ut videant
semp̃. Qui aut docti fuerint fulgebunt
quasi splendor firmamenti: et qui ad
iustitiā erudiunt multos: quasi stelle
in pp̃etuas eternitates. Tu aut daniel
claude sermones: ⁊ signa librū usq; ad
tempus statuū. Pluriui pertransibūt: et
multiplex erit scientia. Et vidi ego da-
niel: ⁊ ecce quasi duo alij stabāt: unus
hinc sup ripā fluminis: ⁊ alius inde
et altera ripa fluminis. Et dixi viro q̃
erat indus linteis: qui stabat super a-
quas fluminis. Vsq; quo finis horū
mirabiliū. Et audiui virū q̃ indutus
erat linteis qui stabat super aquas flu-
minis: cū eleuasset dexterā et sinistram
suā in celū et iurasset per viuentem in e-
ternū: quia in tēpus ⁊ tempora ⁊ dimi-
diū tēporis. Et cū cōplera fuerit disper-
sio manus ꝑ̃ sancti: cōplebunt vniūsa
hec. Et ego audiui: ⁊ nō intellexi. Et
dixi. Domine mi quid erit post hec?
Et air. Vade daniel: quia clausi sunt
signacq; sermones usq; ad p̃finitū tem-
pus. Eligent ⁊ dealbabūtur: ⁊ quasi
ignis ꝑ̃bunt multi. Et impie agent
impij: nec; intelligent omnes impij.
Porro docti intelligēt: ⁊ a tempore cū
ablatū fuerit iuge sacrificiū ⁊ posita fu-
erit abominatio in desolationē: dies
mille ducentī nonaginta. Beatus qui
expectat: et pueniet ad dies mille trecen-
tos triginta quinq;. Tu aut daniel vade
ad p̃finitū: ⁊ requiesces ⁊ stabis in sor-
te tua in fine dierū. Iucusq; daniel eu
in hebraico volumine legimus: cetera si
sequuntur usq; ad finem libri de theo-
dotionis editione cōtlata sūt. Cap

Et erat vir habitās in babilone: ⁊
nomē eius ioachim: ⁊ accepit vxo-
rem nomine susannā filiā helchie pul-
cram nimis ⁊ timentē deū. Parentes
eius illis q̃ erant iusti erudierūt filiā suā
sēm legem moysi. Erat aut ioachim
diues valde: ⁊ erat ei pomerium vicinū
domui sue: et ad ipm cōfluebāt iudei
eo q̃ esset honorabilior omnium. Et cō-
stituti sunt duo iudices seniores in illo
anno: de quibus locus est dēs quia
egressa est iniquitas de babilone a se-
nioribus iudicibus qui videbātur re-
gere plm. Isti frequentabant domū io-
achim: ⁊ veniebāt ad eos omnes qui ha-
bebant iudicia. Cū aut ꝑ̃s reuenisset
per meridiem: ingrediebatur susanna
et deambulabat in pomerio viri sui.

Et videbāt eā senes quotidie ingredi-
entem ⁊ deambulāntem: ⁊ exarserunt in
cōcupiscentiā eius. Et euerterūt sensum
suū: et declinauerūt oculos suos ut nō
uiderent celū: neq; recordarentur iudicio-
rum iustoꝝ. Erant ergo ambo uulne-
rati amore eius: nec indicauerūt sibi
uicissim dolorē suū. Erubescebant enī
indicare sibi concupiscentiā suā: uolentes
concubere cū ea. Et obseruabāt quoti-
die sollicitius uidere eā. Dixitq; alter
ad alterū: eamus domū quia hora
prādij est. Et egressi recesserūt a se. Cū-
q; reuersi essent uenerūt in unū: ⁊ sciscitā-
tes ab invicē causam cōscisi sunt con-
cupiscentiā suā. Et cūr in commune fa-
cere nō potuerūt: quando eā possent in-
uenire solā. Factū est autē cū obseruā-
rent die aptum: ingressa est aliquādo
sicut heri et nudiustertius cū duabus
solis puellis: voluitq; lauari in pario.
Estus quippe erat. Et non erat ibi
quisq; præter duos senes abscondītos:
et cōtemplantes eam. Dixit ergo puel-
lis. Afferte michi oleū ⁊ linimenta: et
ostia pariēti claudite ut lauet. Et fecerū
sicut præceperat: clauserūtq; ostia
pariēti: et egresse sunt per posticā ut
afferent que iusserat. Stetērūtq; se-
nes intus esse abscondītos. Cum autē
essent egresse puelle surrexerunt duo se-
nes: ⁊ accurrerūt ad eā et dixerūt. Ecce
ostia pariēti clausa sunt: ⁊ nemo nos
videt: ⁊ in cōcupiscentiā sumus. Quā-
obrem affēte nobis: et cōsentire no-
bisecū. Quod si noluerīs: dicemus cōtra
te testimoniū q̄ fuerit tecū inuenis: et
ob hāc causam emiseris puellas a te.
Ingemuit susanna et ait. Angustiæ
michi sunt undiq;. Si enī hoc egero
mors michi est: si autē nō egero nō effu-
giam manus uestras. Sed melius est
michi absq; opere incidere in manus
hominū: quā peccare in cōspectu dñi.
Et exclamauit voce magna susanna:
exclamauerūt autē et senes adūsus eā.
Et cucurrit unus ad ostia pariēti et
aperuit. Cū ergo audissent clamorem
famuli domus in pariēte: intrauerunt
per posticam ut viderent quid nā esset.
Postq; autē senes locuti sunt erubuerūt
ueh̄ementer: quia nūq; dictum fuerat
seruo huiusmodi de susanna. Et
facta est dies crastina. Cumq; venisset
ipsus ad uirū eius ioachim: venerunt
⁊ duo presbiteri plenī iniqua cogitati-
one adūsus susannā ut morterentur
eam. Et dixerunt coram ipso. Mittite
ad susannā filiam helchie uxorem io-
achim. Et statim miserūt. Et venit cū
parentibus ⁊ filijs ⁊ uniuersis cognati-
bus suis. Porro susanna erat delicata ni-
mis et pulcra specie. Et iniqui illi ius-
serunt ut discooperiretur: erat enī cōpera-
ta: ut uel sic saciarentur decore eius.
Flebant igitē suī: ⁊ omnes qui nouerāt
eam. Consurgentes autē duo presbiteri
in medio ipsi: posuerūt manus suas
super caput eius. Que flens suspexit ad
celū. Erat enī cor eius fiduciam habēs
in dño. Et dixerūt presbiteri. Cū deam-
bularemus in pariēte soli: ingressa
est hec cū duabus puellis: et clausit o-
stia pariēti ⁊ dimisit a se puellas. Ve-
nitq; ad eā adolescens qui erat absco-
ditus: ⁊ concubuit cū ea. Porro nos
cū essemus in angulo pariēti uidētes
iniquitatem cucurrimus ad eos: et vi-
dimus eos pariter cōmisceri. Et illum
quidē nō quimus cōprehendere quia
fortior nobis erat: et aperto ostio exsi-
uit. Hanc autē cū apprehendissemus in-
terrogauimus quisnā esset adolescēs:
et noluit indicare nobis. Iuuenis ei

ceteros sumus. Credidit eis multitudo
quasi senibus ⁊ iudicibus plebis: et con-
dempnauerunt eam ad mortem. Excla-
mauit autē voce magna susanna et
dixit. Deus eterne qui absconditorū es
cognitor ⁊ nosti omnia antequā fiant:
tu nōsti quoniā falsum testimoniū tu-
lerunt adūsū me: ⁊ ecce morior cū michi
non fecerim que isti malitiose cōpo-
suerunt adūsum me. Et audiuit autē
dñs voce eius. Cumq; ducerēt ad mor-
tem: suscitauit dñs spiritū sanctū pue-
ri iuniōris cui nomē daniel: et excla-
mauit voce magna. Mūdus ego sū
a sanguine huius. Et conuersus omnis
ipsus ad eum dixit. Quis est iste uer-
bum hoc in populo tuo? Qui cū starent in me-
dio eorū ait. Sic fatui filij israel nō iudi-
cantes neq; nō uerū israel cognoscentes
condempnastis filiā israel. Reuertimini
ad iudicium: quia falsum testimoniū
locuti sunt adūsus eā. Reuersus est
ergo ipsus cū festinatione. Et dixerūt
ei senes. Veni et sede in medio nostrū
et indica nobis: quia tibi deus dedit
honorē senectutis. Et dixit ad eos da-
niel. Separate illos ab invicem qui-
et diuidatur eos. Cū ergo diuisi essent
alter ab altero: vocauit unū de eis: et
dixit ad eū. Inueterate dierū malorū:
nūc venerūt peccata tua que operaba-
ris prius: iudicia iudicia iniusta: in-
nocentes oppriméns et dimittens noxi-
os dicente dño: innocente et iustum
nō interficies. Nunc ergo si uidisti eā:
die sub qua arbore uideris eos colloq-
uentes sibi. Qui ait. Sub cino. Dixit
autē daniel. Recte mentitus es in caput
tuū. Ecce enī angelus dei acepta sen-
tētia ab eo scindet te medium. Et amoto
eo iussit venire alū: et dixit ei. Semen
chanaan ⁊ nō iuda species decepit te: et
concupiscentia subuertit cor tuū. Sic fa-
ciebatis filiabus israel: et ille timentes lo-
quebantur vobis: sed nō filia iuda sus-
tinuit iniquitatē vestrā. Nūc ergo dic
michi sub qua arbore cōprehendisti
eos loquentes sibi. Qui ait. Sub pri-
no. Dixit autē ei daniel. Recte mentitus
es ⁊ tuū caput tuū. Manet enī angelus
dei gladium habens ut secet te medium: et
interficiat vos. Exclamauit itaq; omnis
cetus voce magna: et benedixerūt deū
qui saluat sperantes in se. Et cōsurrexe-
runt adūersus duos presbiteros. Cō-
uicerat enī eos daniel ex ore suo: falsū
dixisse testimoniū. Fecerūntq; eis sicut
male egerāt adūersus proximū: ut fa-
cerent secūm legem moysi: ⁊ interfecerūt
eos. Et saluatus est sanguis innocens
in die illa. Helchias autē ⁊ uxor eius lau-
dauerūt deū pro filia sua susanna ⁊ io-
achim marito eius ⁊ cognatis omni-
bus: qā nō est inuenta i ea res turpis.
Daniel autē factus est magnus i cōspectu
ipsi a die illa et deinceps. Et rex astia-
ges apostolis est ad pres suos: et sustu-
lit cyrus pres regnum eius.

Erat autē daniel cōuiua regis: et
honoratus sup omnes amicos
suos. Erat quoq; idolū apud babilo-
nios nomine bel: ⁊ impendebāntur in
eo per dies singulos simile arabe duo-
decim: oues quadragīta: uinique am-
phore sex. Hec ēt colebat eū: et ibat per
singulos dies adorare eū porro daniel
adorabat deum suū. Dixitq; ei rex.
Quare nō adoras bel? Qui respōdens
ait ei. Quia nō colo idola manufacta
sed uiuentem deū: qui creauit celū et terrā
et habet potestatē omnis carnis. Et di-
xit rex ad eū. Non videtur tibi esse bel
uiuēs deus? An nō vides quāta comedat et bibat quotidie? Et ait daniel

aridetus. Ste ceres rex. Iste est cui in
musceus lutu⁹ - forinsecus ceus: neq;
comedit aliquādo. Et ica⁹ rex vocā-
uit sacerdotes eius: et ait eis. Nisi dixe-
rinis michi quis est qui comedat im-
pensas ipsas morientini. Si aūt ostē-
dereris vt bel comedat hec morietur da-
niel: quia blasphemauit in bel. Et di-
xit daniel regi. Fiat iuxta verbū tuum.
Erant aūt sacerdotes bel septuagīta:
exceptis vxoribus ⁊ paruulis ⁊ filijs. Et
venit rex cū daniele in templum belis.
Et dixerūt sacerdotes belis. Ecce nos
egredimur foras: et tu rex pone escas
et vinū miscet: et claude ostiū ⁊ signa
anulo tuo. Et cū ingressus fueris ma-
ne nisi inueneris omnia comesta a bel
morte morientur: vel daniel qui men-
titus est aduersum nos. Cōfidebant
aūt quia fecerāt sub mensa abscondi-
tum introitū: ⁊ per illū ingrediebātur
semp et deuorabāt ea. Factū est igitur
postq; egressi sunt illi et rex posuit ci-
bos ante bel: cepit daniel pueris suis
et anulerūt ianuē: et exibrauit per totū
templū coram rege: ⁊ egressi clauserūt
ostiū: et signauerūt anulo regis abie-
runt. Sacerdotes aūt ingressi sunt no-
cte iuxta cōsuetudinē suā et vxores et
filij eorū: et comedebūt omnia ⁊ hibebūt.
Surrexit aūt rex primo diluculo: et
daniel cū eo. Et ait rex. Saluā ne sūt
signacula daniel? Qui respōdit. Sal-
ua rex. Statimq; cū aperuisset ostiū:
inuitius rex mēsam. Reclamauit voce
magna. Mag⁹ es bel: et nō ē apud
te dol⁹ quisq;. Et risit daniel: et tenuit
regem ne ingrederet intro et dixit. Ec-
ce pauimentum: animaduerte cuius ve-
stigia sunt hec. Et dixit rex. Video ve-
stigia virorum et mulierū et infantū.
Et iratus est rex. Tunc apprehendit rex
sacerdotes et vxores et filios eorū: et o-
stendebant ei abscondita ostiola per q
ingrediebātur ⁊ cōsumebāt que erant
sup mensam. Occidit ergo illos rex: ⁊
tradidit in potestatē daniel: qui
subiūit cū et templū eius. Et erat dra-
co magnus in loco illo: et colebāt cū
babilonij. Et dixit rex daniel. Ecce nūc
non potes dicere quia iste nō sit deus
viuus. Adora ergo eū. Dixitq; daniel
regi. Dominū deū meū adoro: quia
ipse est de⁹ viuus. Iste aūt nō est de⁹ vi-
uens. Tu aūt rex da michi potestatem: ⁊
interficiā draconē istū: gladio et fu-
stē. Et ait rex. Do tibi. Tulit ergo dani-
el picem ⁊ adipē et pilos et coxit pari-
ter: fecitq; massas et dedit in os draco-
nis: et diruptus est draco. Et dixit da-
niel. Ecce quē colebatis. Quod cū au-
dissent babilonij indignati sunt vehe-
menter: et cōgregati aduersum regem
dixerunt. Iudeus factus est rex. Bel de-
struxit: draconē interfecit: et sacerdo-
tes occidit. Et dixerūt cū violentia ad regē.
Trade nobis daniel: aliquin interfi-
cimus te ⁊ domū tuā. Vidit ergo rex
q; irruerūt in eū vehemēter: et necessita-
te cōpulsus tradidit eis daniel. Qui
miserūt eū in lacū leonū: et erat ibi die-
bus sex. Porro in lacu erant leones se-
ptem: et dabātur eis duo corpora quo-
tidie et due oues: et nūc nō data sunt
eis ut deuorarent daniel. Erat aūt ab-
bacuc ⁊ pheta in iudea: et ipse coquebat
pulmentū et incuruat panes in alue-
olo: ⁊ ibat in campū ut ferret messori-
bus. Dixitq; angelus dei ad abbacuc.
Fac prandiū q̄ habes in babilonem
daniel: qui est in lacu leonū. Et dixit
abbacuc. Dominū babilonē nō vidi:
et lacū nesciō. Et apprehendit eū ange-
lus dei in vertice eius: et portauit eū

capillo capitis sui: posuitq; eum in
babilonem super lacum in impetu
spiritus sui. Et clamauit abbacuc di-
cens. Daniel serue dei: tolle prandiū
quod misit tibi deus. Et ait dani-
el. Recordatus es mei deus: et non de-
reliquisti diligentes te. Surgensq; da-
niel comedit. Porro angelus domi-
ni restituit abbacuc confestim in loco
suo. Venit ergo rex die septimo ut lu-
geret daniel: et venit ad lacum et
introspexit: et ecce daniel sedēs in me-
dio leonum. Et reclamauit voce ma-
gna rex dicens. Magnus es domine
deus daniel⁹. Et extraxit eū. Porro
illos qui perdiderūt eius causa fue-
rant intromisit in lacum: ⁊ deuorati
sunt in momento coram eo. Explicit
daniel ⁊ pheta - Incipit prologus in
libum duodecim prophetarum:

Non idem ordo est duodecim prophetarum apud
hebreos qui ē apud nos. Unde secundum id quod
ibi legitur: hic quoq; disposita sunt.
Oseē commaticus est: et quasi per sentē-
tias loquēs. Joel planus in prin-
cipijs in fine obscurior: et usq; ad
malachiam habent singuli proprie-
tates suas: quem ezdram scribam le-
gisse doctorem hebrei autumant. Et
quia longum est nunc de omnibus
dicere: hoc tantum nos o paula et
eustochium admonitas fuere volo
unum librum esse duodecim prophe-
tarum: et osee hychronon ⁊ lair: ma-
lachiam vero aggei et zachariae fuis-
se temporibus. In quibus autem tem-
pus nō ⁊ ferur in titulo: sub illis re⁹
regibus ⁊ pheralse sub quibus et hij q̄ ante
eos habēt titulos ⁊ pheraueūt. Ex-
plicit plogus - Incipit osee ⁊ pheta ⁊

Verbū dñi quod fa-
ctum est ad osee filium
beeri in diebus
ozie ioatan achaz
ezechie regū iuda: ⁊
in diebus iheroboā
filij ioas regis israel. Principiū loquen-
di dñm in osee. Et dixit dñs ad osee.
Vade sume tibi vxorem fornicariā: ⁊
fac tibi filios fornicationū: quia forni-
cans fornicabitur terra a dño. Et abijt
et accepit gomer filiam de belaim: et
cōcepit et peperit ei filiū. Et dixit dñs
ad eū. Voca nomē eius iezrahel. Quo-
niam adhuc modicū ⁊ vindicabo sanguinē
iezrahel sup domū iehu: ⁊ quiescere faciā regnū
domus israhel. Et in illa die cōtram arcū israel: in valle
iezrahel. Et concepit adhuc: ⁊ peperit
filiā. Et dixit ei. Voca nomē eius
absq; misericordia. Quia nō addam
vltra misereri domui israhel: sed obli-
uione obliuiscar eorū. Et domui iuda
miserebor: et saluabo eos in dño deo
suo: et nō saluabo eos in arcu et gla-
dio ⁊ in bello ⁊ in equis et in equitibus.
Et ablactauit eā que erat absq; mise-
ricordia. Et cōcepit: et peperit filiū. Et
dixit ei. Voca nomē eius non populus meus.
Quia vos nō ⁊ populus meus: et ego nō
ero vester de⁹. Et erit numer⁹ filiorū israel
quasi arena maris que sine mensura
est: et nō numerabitur. Et erit in loco
vbi dicetur eis non populus meus vos:
dicetur eis filij dei viuentis. Et conge-
gabuntur filij iuda et filij israel pariter:
ponēt sibimet caput vnū: et ascendēt de
terra: qā magn⁹ dies iezrahel.

Dicite fratribus vestris populus meus:
et sorori vestre misericordiā con-
sequēta. Judicate matrem vestrā iudi-
cate: quoniā ipsa nō vxor mea: et ego

non vir eius. Auferat fornicationes
suas a facie sua: et adulteria sua de
medio uberū suorū: ne forte expoliem
eam nudā & statuā eā secundū diē na-
tivitatis sue: & ponā eam quasi solitu-
dinem: & statuā eā velut terrā inuiā et
interficiā eā sitī: et filiorū illius nō mise-
rebor: quoniā filij fornicationū sunt:
quia fornicata est mater eorū. Confu-
sa est que cōcepit eos: quia dixit. Vadam
post amatores meos qui dant
panes michi: et aquas meas lanam
meā & linū meū oleū meū & potū meū.
Propter hoc ecce ego sepiam viam tu-
am spinis: et sepiam eā maceria. Et
semitas suas non inueniet: et sequet-
ur amatores suos & nō apprehende-
ros: et queret eos et nō inueniet. Et di-
cet. Vadā & reuertar ad virū meū pri-
orem: quia bene michi erat nūc magis
quā nunc. Et hoc nescuit: quia ego de-
di ei frumentū et vinū et oleū et argen-
tum multiplicaui ei et aurū: que fecerūt
baal. Idcirco cōuertar & sumā frumē-
tum meū in tempore suo et vinū meū in tem-
pore suo: et liberabo lanā meā & linū meū
que operiebāt ignominiā eius. Et nūc
ostendam stultitiā eius in oculis amato-
rū eius: et vir nō eruet eā de manu
mea. Et cessare faciā omne gaudiū eius:
solemnitatem eius neomeniam eius
sabbatū eius & omnia festa tempora e-
ius. Et corrumpam vineā eius et ficū
eius: de quibus dixit. Mercedes hec mihi
sunt: quas dederunt michi amatores
mei. Et ponā eā in saltū: & comedet eā
bestia agri. Et visitabo super eam dies
baalim quibus accendebat incensū et or-
nabatur in aure sua et monili suo: et
ibat post amatores suos: et mei obli-
uiscebatur dicit dōs. Propter hoc ec-
ce ego lactabo eam: et ducam eam in
solitudinē. Et loquar ad cor eius: et
dabo ei vineatores eius et ex eo de loco:
& vallē achor ad aperiendā spem. Et ca-
ne ibi iuxta dies iuuentutis sue: et iu-
xta dies ascensionis sue de terra egipti.
Et erit in die illo ait dōs vocabit me
vir meus: et non vocabit me ultra ba-
alim. Et auferā nomina baalim de
ore eius: et nō recordabit ultra nomi-
nis eorū. Et feriā eis fedus i die illa:
cū bestia agri et cū volucre celi et cū re-
pili terre. Et arcū et gladiū et bellū cō-
teram de terra: et dormire eos faciā fi-
ducialiter. Et sponsabo te michi in sem-
piternū: et sponsabo te michi in iustitia
et iudicio et in misericordia et miserationi-
bus. Et sponsabo te michi in fide: et sci-
es quia ego dōs. Et erit: in die illa ex-
audiā dicit dōs. Exaudiam celos et
illi exaudiet terrā: et terra exaudiet fru-
mentum & vinū & oleum: et hec exaudient
iezrahel. Et seminabo eā michi in ter-
rā: & miserebor ei q̄ fuit absq̄ misericordia.
Et dicā nō populo meo populus meus
es tu: & ipse dicet dē meus es tu. III

Et dixit dōs ad me. Adhuc va-
de: dilige mulierē dilectā amico
& adulteram sicut diligit dōs filios
israhel: & ipsi respiciūt ad deos alienos
et diligunt vinacia vuarū. Et sodi eā
michi quindecim argenteis et choro
ordei et dimidio choro ordei: et dixi
ad eam. Dies multos expectabis me.
Non fornicaberis et nō eris viro: sed
et ego expectabo te. Quia dies multos
sedebunt filij israhel sine rege et sine
principe et sine sacrificio et sine alta-
re: et sine ephot et sine theraphin. Et
post hec reuertentur filij israel: et querent
dominum deum suum et dauid regē
suum: et pauebunt ad dominū et ad
bonū eius in nouissimo diei. III

Audite verbū dōi filij israhel: qa
iudicū dōo cum habitatoribus
terre. Non est enī veritas: et nō est mi-
sericordia: et nō est scientia dei in terra.
Maledictū et mendacū et homicidiū
et furū et adulteriū inundauerunt: et
sanguis sanguinem tetigit. Propter
hoc lugebit terra: & infirmabit omnis
qui habitat in ea. In bestia agri et in
volucre celi: sed et pisces maris cōgre-
gabūtur. Verumtamē unusquisq; nō
iudicet: & nō arguatur vir. Populus
tuus sicut hi: qui cōtradicūt sacer-
doti. Et corruet hodie: et corruet etiā
prophetes tecū. Nocte tacere feci matrem
tuā. Conticuit populus meus: eo q̄ nō ha-
buerit scientiā. Quia tu scientiā repuli-
sti: repellam te ne sacerdotio fungaris
michi. Et oblita es legis dei tui: obliui-
scar filios tuos & ego. Secundū mul-
titudinē eorū sic peccauerūt michi: glo-
riam eorū in ignominiam cōmutabo.
Peccata populi mei comedent: et ad in-
iquitatem eorū subleuabūt animas e-
orum. Et erit: sicut populus sic sacerdos.
Et visitabo super eū vias eius: et cogita-
tiones eius reddā ei. Et comedet & nō
satiabitur. Fornicati sunt: et nō cessa-
uerūt: quoniā dōm reliquerūt i nō
custodiendo. Fornicando et vinū et ebri-
etas auferunt cor. Populus meus in
ligno suo interrogauit: baculū eius
annuntiauit ei. Spiritus enī fornicati-
onū decepit eos: & fornicati sunt a deo
suo. Super capita montū sacrificabant:
et super colles accendebant thymiama
subtus quercū et pplus & therebinthum:
quia bona erat umbra eius. Idcō for-
nicabitur filie vestre: et sponse vestre
adulterabūt. Nō visitabo super filias
vestras cū fuerint fornicate: & super spon-
sas vestras cū adulterauerit: quoniā
ipsi cū meretricibus vesclabātur: & cū ef-
feminatis sacrificabāt. Et populus nō intel-
ligēs vapulabit. Si fornicaris tu israel:
non delinquat saltē iuda. Et nolite
ingredi in galgala: et ne ascendereis
i bethauen: neq; iurauerīs viuit dōs.
Quoniā sicut vacca lasciuēs declina-
uit israel. Nunc pascet eos dōs: quasi a-
gnum in latitudine. Participes ydo-
lorū effraim: dimitte eū. Separatū est
cōuiuiū eorū: fornicatōne fornicati sūt:
dilexerūt affecte ignominiā pretectores
eius. Ligauit eū spiritus in alis suis:
et cōfundentur a sacrificijs suis. V

Audite hoc sacerdotes et attendi-
te domus israel: et domus regis
auscultate: quia vobis iudicium est.
Quoniā laqueus facti estis speculati
oni: et sicut rete expansum super tha-
bor: et vidimus declinatis in profun-
dū. Et ego erudiro omniū eorū. Ego
scio effraim: et israhel nō est absconditus
a me. Quia nūc fornicatus ē effraim:
cōtaminatus est israhel. Non dabūt
cogitationes suas ut conuertātur ad
dēū suū: quia spiritus fornicationum
in medio eorū: et dōm nō cognouerūt.
Et respondebit superbia israel in facie
eius: et israhel et effraim ruent i iniqui-
tate sua. Ruet etiā iudas cū eis. In pe-
cudibus suis & in armentis suis vadent
ad querendum dōm: et nō inuenient.
Ablatus est ab eis. In dōo prauarica-
ti sunt: quia filios alienos genuerūt.
Nūc deuorabit eos mensis cū partibus
suis. Clangite buccina in gabaa: tuba
in rama. Vlulate in bethauen: post
tergum tuū beniamin. Effraim in de-
solatione erit. In die correptionis in
tribubus israhel ostendi fidem. Facti
sunt principes iuda quasi adtrahentes
terminū: super eos effundā quasi aquā

iram meam. Calumniã patiens est
ephraim fract⁹ iudicio: quoniã cepit
abire post sordem. Et ego quasi tinea
ephraim: & quasi putredo domui iuda.
Et vidit ephraim languorẽ suũ: et iu-
das vinculũ suũ. Et abijt ephraim ad
assur: et misit ad regẽ vltorem. Et ipse
non poterit sanare vos: nec soluere po-
terit a vobis vinclũ. Quoniã ego ſſi
leena ephraim: et quasi catul⁹ leonis
domui iuda. Ego ego rapiam et va-
dam: tollam et nõ est q̃ eruat. Vadẽs
redeam ad locum meũ: donec deficiã-
tis: et quæratis faciem meam. VI
In tribulatione sua mane consurgent
ad me. Venite & reuertamur ad dõm:
quia ipse cepit et sanabit nos: percutiet
et curabit nos. Viuificabit nos post
duos dies: i die tertia suscitabit nos:
et viuemus in cõspectu eius: sciem⁹ sequ-
mur⁹: ut cognoscamus dõm. Quasi
diluculũ p̃paratus est egressus eius: &
veniet quasi imber nobis temporaneus
& serotinus terræ. Quid faciam tibi
ephraim: q̃d faciã tibi iuda? Miseri-
cordia vestra quasi nubes matutina:
et quasi ros mane pertransiens. Pro-
pter hoc dolaui in ꝓphetis: et occidi
eos in verbis oris mei: et iudicia tua
quasi lux egrediẽtur. Quia misericor-
diam volui et nõ sacrificiũ: & scientiã
dei plus quã holocaustũ. Ipsi autem
sicut adam transgressi sunt pactum:
ibi p̃uaricati sũt in me. Galaad ciui-
tas operantũ idolũ supplantata san-
guine: et quasi latrones viros latentũ.
Sacerdotũ in via interfecientium: p̃gentes de sichem quia scelus
operati sũt. In domo israel vidi horrendũ.
Ibi fornicationes ephraim: contami-
natus ē israel. Sed & iuda pone messẽ tibi:
cũ auertero captiuitatẽ ꝓpli mei. VII

Cum sanare vellẽ israel reuelata est
iniquitas ephraim et malitia
samarie: q̃a operati sunt mendacium. Et
fur ingressus est spoliãs: latrunculus
foris. Et ne forte dicãt in cordibus su-
is: omnẽ malitiã eorũ me recordatum.
Nunc circumdederunt eos adinuenti-
ones sue: coram facie mea facte sũt. In
malitia sua letificauerunt regem: & in
mendacijs suis principes. Omnes ad-
ulteranteꝰ: quasi clibanus succensus
a coquẽte. Quiesit paululũ ciuitas a
cõmixtione fermenti: donec fermẽtare-
tur totũ. Dies regis nõ: cœperũt prin-
cipes furore a vino. Extendit manũ
suã cum illusoribus: quia applicuerunt
quasi clibanũ cor suũ cũ insidiarentur
eis. Tota nocte dormiuit coquẽs eos:
mane ipse succensus quasi ignis flam-
me. Omnes calefacti sunt quasi cliba-
nus: et deuorauerũt iudices suos. O-
mnes reges eorũ cecidẽt non est qui
clamet in eis ad me. Ephraim i ꝓphe
ipse cõmiscebatur. Ephraim factus est
lucrum ceticius panis: qui nõ reuertat.
Comedẽrũt alieni robur eius: et ipse
nesciuit. Sed & cani effusi sunt in eo:
et ipse ignorauit. Et humiliabit superbia
israel in facie eius. Sed reuersi sunt
ad dõm deũ suũ: et nõ quesierũt eũ in
omnibus hijs. Et factus ē ephraim quasi
columba seduda: nõ habẽs cor. Egi-
pum inuocabãt: ad assirios abierũt.
Et cũ profecti fuerint expãdam super
eos retiũ meũ: et quasi volucres cœli
deprehãdã eos. Ledã eos sicũ auditio-
nem cœtus eorũ. Ve eis: quoniã recesse-
rũt a me. Vastabũtur quia p̃uarica-
ti sunt in me. Ego redemi eos: & ipsi lo-
cuti sunt cõtra me mendacia. Et nõ cla-
mauerũt ad me in corde suo: sed ulu-
labãt in cubilibus suis. Super triticum

et vinũ ruminabãt: et recesserũt a me.
Et ego eruditui eos: & confortaui brachia
eorũ: & in me cogitauerũt malitiã. Re-
cesserũt sũt ut essent absq; iugo: facti sũt
ſſi arcus dolosus. Cadent in gladio
principes eorũ: a furore lingue sue. Ista
subsannatio eorũ i terra egipti. VIII
In gutture tuo sit tuba quasi aquila su-
per domum dõi: pro eo q̃ transgressi
sunt fedus meũ: et legẽ meã preuarica-
ti sunt. Me inuocabũt deus meus:
cognouimus te israel. Proiecit israhel
bonũ inimicus persequetur eũ. Ipsi re-
gnauerũt et non ex me: principes ex-
stiterũt et nõ cognoui. Aurũ suũ et ar-
gentũ suũ fecerũt sibi idola: ut interi-
rent. Proiectus ē vitulus tuus samaria.
Iratus ē furor meus in eis. Vsque-
quo nõ poterũt emũdari? Quia ex israel
et ipse est. Artifex fecit illũ: et nõ est de-
us. Quoniã i aranearũ telas erit vitu-
lus samarie: quia ventũ seminabãt: &
turbinẽ metẽt. Culmus stans: nõ est
in eo germen: non faciet farinã. Nõ et
si fecerit: alieni comedẽt eã. Deuorat⁹
est israel. Mũc factus est in nationibus
quasi vas immũdũ: quia ipsi ascendẽ-
rũt ad assur. Onager solitarius sibi
ephraim. Munera dederũt amatoribus
suis: sed et cũ mercede cõduxerũt eũ na-
tiones. Mũc cõgregabo eos: et quiescẽt
paulisper ab onere regis et principũ.
Quia multiplicauit ephraim altaria
ad peccandũ: facte sunt ei aræ i delictũ.
Scribã ei multiplices leges meas: q̃
velut alienę computate sunt. Hostias
offerũt: immolabũt carnes et come-
dent: & dõs nõ suscipiet eas. Nunc re-
cordabit iniquitatis eorũ: et visitabit
peccata eorũ. Ipsi i egiptũ ducentur. Et
oblus est israel factoris suũ: et edificauit
delubra: & iuda multiplicauit vrbes
munitas. Et mittam ignem in ciuita-
tes eius: et deuorabit edes illius. IX
Noli lætari israel: noli exultare sicut
ꝓpli: quia fornicat⁹ es a deo tuo.
Dilexisti mercedẽ super omnes areas tu-
tis. Area & torcular nõ pascet eos: & vi-
num mentietur eis. Non habitabũt
in terra dõi. Reuertetur ephraim in
egiptũ: et in assirijs pollutum come-
dẽt. Non libabũt dõo vinũ: & nõ pla-
cebũt ei. Sacrificia eorũ quasi panis
lugentiũ. Omnes qui comedũt eũ cõ-
taminabũtur: quia panis eorũ animę
ipsorũ: non introibit in domũ domini.
Quid facietis in die solemni: in die fe-
stiuitatis dõi? Ecce enim profecti sunt a
vastitate. Egiptus congregabit eos:
memphis sepelet eos. Desiderabile ar-
gentũ eorũ ortica heredẽtabit: lappa in
tabernaculis eorũ. Venerũt dies visita-
tionis: venerũt dies retributionis. Sci-
et israel stultũ prophetã: insanũ vir
spiritualẽ. Propter mãnitudinẽ iniqui-
tatis tue: et multitudo amicitie. Spe-
culator ephraim cũ deo meo: prophe-
ta laqueus vnine factus est super omnes
vias eius. Insania in domo dei eius.
Profunde peccauerũt: sicut in diebus
gabaa. Recordabit iniquitatis eorũ:
et visitabit peccata eorũ. Quasi vuam
in deserto inuenti israel: quasi prima po-
ma ficulnę in carmine eius vidi pa-
tres eorũ. Ipsi aũt introierũt ad bel-
phegor: & abalienati sunt in confusio-
nem et facti sunt abominabiles sicut
ea q̃ dilexerũt. Ephraim quasi auis
auolauit. Gloria eorũ a partu: et ab vtero
& a cõceptu. Quod et si enutrierint
filios suos: absq; liberis eos faciã
hominibus. Sed et ue eis: cũ recessero ab
eis. Ephraim ut vidi: ori⁹ erat iudata
i pulcritudine. Et ephraim educet ad

interfectorem filios suos. Da eis dñe.
Quid dabis eis? Da eis vulvam sine
liberis: et vbera arentia. Omnes nequi-
cie eorꝫ in galgal: quia ibi exosos ha-
bui eos. Propter malicia adinuenti-
nū eorꝫ: de domo mea eiciā eos. Non
addā ut diligā eos. Omnes principes
eorꝫ recedere. Percussus est ephraim:
radix eorꝫ exsicata ē. Fructū nequaqꝫ
faciet. Qd et si genuerint: interficiam
amantissima vteri eorū. Abiciet eos
dominus deus meus quia nō audie-
rūt eū: et erūt vagi in nationibꝫ. V

Vitis fructifera israel: fructꝫ adequa-
tus est ei. Secundū multitudinē
fructus sui multiplicauit altaria: iuxta
vberitatē terre sue exuberauit simulacra.
Diuisum ē cor eorꝫ: nūc interibūt. Ipse
cōfringet simulacra eorꝫ: depopulabi-
tur aras eorꝫ. Quia nūc dicent: nō est
rex nobis. Non enim timemus deū. Et
rex quid faciet nobis? Loquimini ver-
ba visionis inutilia: et ferietis fedus:
z germinabit ēlī amaritudo iudicii
sup sulcos agri. Vaccas bethauen co-
lueruēt habitatores samarie. Quia lu-
xit sup eū plus eius: et editui eius su-
per eū exultauerūt in gloria eius: quia
migrauit ab eo. Etquidē et ipse in as-
sur delat? est munus regi vltori. Con-
fusio ephraim capiet: et confundetur
israel in voluntate sua. Timore timet sama-
ria regē suū: quia luctuā sup faciem
aque. Et disperdent excelsa idoli: pec-
catum israhel. Lappa z tribulus ascen-
det sup aras eorꝫ. Et dicent montibus
operire nos: et collibus cadite sup nos.
Ex diebus gabaa peccauit israel. Ibi ste-
terunt. Nō cōprehendet eos i gabaa:
prelū sup filios iniquitatis. Iuxta de-
sideriū meum corripiā eos. Congrega-
buntur sup eos populi: cum corripientur
propter duas iniuitates suas. Ephra-
im vitula docta diligere triturā: et
ego transiui sup pulcritudinē colli eius.
Afferādā sup ephraim. Arabit iudas:
dfranget sibi sulcos iacob. Seminate
vobis in iustitia: et metite i ore miseri-
cordie: innouate vobis nouale. Tem-
pus auē requirendi dñm: cū venerit
qui docebit vos iustitiā. Arastis im-
pietatē: iniquitatē messuistis: comedi-
stis fructū mendacij. Quia confisus
es in viis tuis: z in multitudine fortiū
tuorꝫ. Cōsurget tumultꝰ in plo tuo:
et omēs munitiones tue vastabūtur
sicut vastatus est salmana a domo
eius ḡ iudicauit baal: i die prelij matre
sup filios allisa. Sic fecit vobis bethel:
a facie malitie vespere vrat. V

Sicut mane transit: pertransibit rex
israhel: qā puer iste et dilexi eū:
z ex egipto vocaui filiū meū. Vocaue-
runt eos: sic abierūt a facie eorū. Ga-
lim immolabāt: z simulacra sacrificia-
bant. Et ego quasi nutriens ephraim.
Portabā eos in brachijs meis: et ne
sciebant q curarem eos. In funiculis
adam trahā eos: in vinculis caritatis.
Et ero eis quasi exaltās iugū sup ma-
xillas eorꝫ: z declinaui ad eū ut vescere-
tur. Nō reuertetur in terra egipti: et as-
sur ipse rex eius: quoniā noluerūt con-
uerti. Cepit gladius in ciuitatibus eius:
et cōsumet electos eius: et comedet ca-
pita eorꝫ. Et plus meus prendebit ad
reditū meū. Iugū aūt imponetur eis
simul: quod nō auferetur. Quomodo
dabo te ephraim: protegā te israhel?
Quomodo dabo te? Sicut adama
ponā te: et sicut seboim. Conuersum est in
me cor meū pariter: cōturbata est pe-
nitudo mea. Non faciā furorē ire mee.
Non conuertar ut disperdā ephraim:

quoniam deus ego et non homo. In
medio tui sanctus: et nō ingrediar ci-
uitatē. Post dñm ambulabūt. Quia
sicut leo rugiet: quia ipse rugiet et formi-
dabunt filij maris. Et auolabūt ipsi
auis de egipto: z quasi colūba de terra
assiriorum: et collocabo eos in domi-
bus suis dicit dñs. Circundedit me e-
phraim in negotiatione: et i dolo do-
mus israhel. Iudas aūt rectus deseri-
dit cū deo: et cū sanctis fidelibꝫ. VI

Ephraim pascit ventum: et sequi-
tur estū. Tota die mendacū et
vastitatem multiplicat. Et fedus cum
assiriis inijt: et oleū in egipti ferebat.
Iudicū ergo dñi cum iuda: et visita-
re sup iacob. Iuxta vias eius et iuxta
adinuentiones eius reddet ei. In ute-
ro supplantauit fratrē suū: et in fortī-
tudine sua directꝰ est cū angelo. Et in-
ualuit ad angelū: et obtentus est. Flē-
uit: et rogauit eū. In bethel inuenit eū:
et ibi locutus ē nobiscū. Et dñs deus
exercituū: dñs memoriale eius. Et tu
ad dñm deū tuū conuertere. Misericor-
diā et iudicium custodi: et spera i deo
tuo semper. Chanaan in manu eius
stateram dolosa: calumniā diligit. Et
dixit ephraim. Verūtamen diues effe-
ctus sum: inueni idolū mihi. Omnes
labores mei nō inuenient mihi iniqui-
tatem quā peccauī. Et ego dñs deus
tuus ex terra egipti. Adhuc sedere te
faciā in tabernaculis: sicut in diebus
festiuitatis. Et locutus sum sup ꝓphe-
tas: et ego visionē multiplicauī: et in
manu ꝓphetarū assimilat? sum. Si
galgal idolū: tamē frustra erant in
galgal bobus immolātes. Etiam et
altaria eorꝫ quasi arceuī sup sulcos a-
gri. Fugit iacob in regionē syrie: z ser-
uiuit israel in vxore: et in vxore seruiuit.
In prophetia aūt eduxit dominus israel
de egipto: et in prophetia seruat? est.
Ad iracundiā me prouocauit ephra-
im in amaritudinibꝫ suis: et sanguis
eius super eum veniet: et opprobrium
eius retribuet ei dominꝰ suus. VII

Loquēte ephraim horrore inuasit
israhel: et deliquit i baal et mo-
tuus est. Et nūc addiderūt ad peccan-
dum: fecerūtq; sibi cōflatile de argēto
suo quasi similitudinē idolorꝫ. Fractu-
ra artifiū eorū est. Ipsis ipsi dicūt. Iu-
molate homines: vitulos adorantes.
Propterea erūt quasi nubes matutina:
et sicut ros matutinꝰ pertransiens. Sicut
pulueis turbine raptus ex area: et sicut
fumus de fumario. Ego aūt dñs deꝰ
tuus ex terra egipti: et deū absq; me ne
scires: et saluator nō est preter me. Ego
cognouī te in deserto: in terra solitudi-
nis. Iuxta pascua sua adimpleti sūt:
et saturati sunt. Et eleuauerūt cor suū:
z oblti sunt mei. Et ego ero eis quasi
leena: sicut pardus in via assiriorꝫ. Ve-
nerā eis quasi vrsa raptis catulis:
et dirūpam interiora iecoris eorū. Et
consumā eos ibi quasi leo: bestia agri
sandet eos. Perdito tua israhel: tan-
tummodo in me auxiliū tuū. Vbi est
rex tuus? Maxime nūc saluet te in o-
mnibus vrbibus tuis. Et iudices tui de
quibꝫ dixisti: da michi regem et princi-
pes. Dabo tibi regē in furore meo: et
auferam in indignatione mea. Colli-
gata est iniquitas ephraim: absondi-
tum peccatū eius. Dolores parturien-
tis venient ei. Ipse filius non sapiens.
Nūc enim nō stabit in concitione filio-
rū. De manu mortis liberabo eos: de
morte redimam eos. Ero mors tua o
mors: morsus tuus ero inferne. Con-
solatio abscondita est ab oculis meis:

quia ipse inter fratres dividet. Adducet vrceum ventũ dñs de deserto afferentem: et siccabit venas eius: et desolabit fontem eius: et ipse diripiet thesaurũ omnis vasis desiderabilis. xiiij

Ceciderat samaria: quũ ad amaritudinẽ ostendit dũ suũ. In gladio peccat. Parvuli eorũ elidãt: et fetes eorũ scindãt. Convertere israel ad dñm dũ tuũ: quũ corruisti i iniqtate tua. Tollite vobiscũ verba: et ouertimini ad dñm: z dicite ei. Munũ aufer iniqtatẽ z accipe bonũ: et reddemus vitulos labiorũ nrorũ. Assur nõ saluabit nos. Sup equum nõ ascendemus: nec dicemus vltra dijs nris opera manuũ nrarũ: qꝰa eꝰ in te ẽ miserebitur pupilli. Sanabo ostentiones eorũ: diligã eos spontanee: quia auertus est furor meus ab eis. Ero ysi ros. Israhel germinabit sicut lilium: et erũpet radix eius ut libani. Ibũt rami eius: et erit quasi oliua gloria eius: et odor eius ut libani. Convertent sedentes i umbra eius: viuet tritico. Et germinabũt ysi vinea: memoriale eius sicut vinum libani. Ephraim qꝰ michi vltra ydola? Ego exaudiam z dirigam eum: ego ut abietem virentem: ex me fructus tuus inuentus est. Quis sapiens z intelliget ista: intelligens et sciet hec? Quia recte vie domini et iusti ambulabunt in eis: preuaricatores vero corruent in eis.

Explicũt osee. Incipit ioahel ypheta. j

Verbũ dñi quod factum est ad ioahel filium fatuel. Audite hec senes: et auribus percipite omnes habitatores terre. Si factũ est istud in diebus vestris: aut in diebus patrũ vestroꝝ. Sup hoc filijs vestris narrate: et filij vri filijs suis: et filij eorũ generationi altere. Residuũ erucis comedit locusta: et residuũ locuste comedit bruchus: z residuũ bruchi comedit rubigo. Expergiscimini ebrij: flete et vlulate omnes qui bibitis vinũ in dulcedine: quoniã perijt ab ore vestro. Gens enim ascendet sup terrã meã: fortis et innumerabilis. Dentes eius ut dentes leonis: et molares eius ut catuli leonis. Posuit vineã meã in desertum: z ficũ meã decorticauit. Studans spoliauit eã et proiecit: albi facti sunt rami eius. Plange quasi virgo accincta sacco: sup virũ pubertatis tue. Periit sacrifiũ et libatio de domo dñi: luxerũt sacerdotes ministri dñi. Depopulata est regio: luxit humus: quoniam deuastatũ est triticũ. Confusum est vinũ: languit oleũ. Confusi sunt agricole: vlulauerũt vinitores sup frumento vino et ordeo: quia periit messis agri. Vinea cõfusa est: et ficus elanguit. Malogranatũ et palma et malũ z omnia ligna agri aruerũt: quia confusum est gaudiũ a filijs hominũ. Accingite vos z plangite sacerdotes: vlulate ministri altaris. Ingredimini: cubate in sacco ministri dei mei: quoniã interijt de domo dei vestri sacrificium et libatio. Sanctificate ieiuniũ: vocate cetum: cõgregate senes omnes habitatores terre in domũ dei vestri: et clamate ad dñm. A a a diei: quia prope est dies dñi: et quasi vastitas a potente veniet. Nũquid nõ cerã oculis vestris alimenta perierũt: de domo dei vestri letitia z exultatio? Conputrerũt iumenta i stercore suo. Demolita sũt horrea: dissipate sunt apothece: quoniam cõfusum ẽ triticũ. Quid ingemuit animal: mugierũt greges armenti? Quia nõ est pascua eis. Sed z greges

pecorũ dispeierũt. Ad te clamabo domine: quia ignis comedit speciosa deserti: et flãma incendit omnia ligna regionis. Sed z bestie agri quasi area sitiens rubrum: suspexerũt ad te. Quoniam exiccati sunt fontes aquarũ: et ignis deuorauit speciosa deserti. ij

Canite tuba in syon: vlulate i mõte sancto meo. Conturbentur omnes habitatores terre quia venit dies dñi: quia prope est dies tenebrarũ et caliginis: dies nubis et turbinis. Quasi mane expansum sup montes: populus multus et fortis. Similis nõ fuit ei a principio: et post eũ nõ erit usq; in annos generationis z generationis. Ante faciẽ eius ignis vorãs: et post eũ exurens flãma. Quasi ortus voluptatis terra coram eo: z post eũ solitudo deserti: nec est qui effugiat eũ. Quasi aspectus equorũ aspectus eorũ: z quasi equites sic current. Sicut sonitus quadrigarũ sup capita montiũ exilire: sicut sonitus flãme ignis deuorãtis stipulã: velut populus fortis paratus ad pliũ. A facie eius cruciabũtur populi: omnes vultus redigentur in ollã. Sicut fortes current: quasi viri bellatores ascendent murũ. Viri in viijs suis gradientur et non declinabũt a semitis suis. Vnusquisq; fratrẽ suũ nõ coarctabit: singuli in calle suo ãbulabũt. Sed z per feneſtras cadẽt: et nõ deuolutentur. Vrbem ingredientur: in muro current. Domos cõscendent: per feneſtras intrabũt sicut fur. A facie eius cõtremuit terra: mouti sunt celi. Sol et luna obtenebrati sunt: z stelle retraxerũt splendorẽ suũ. Et dominus dedit voce suã ante faciẽ exercitus sui: quia multa sũt nimis castra eius: quia fortia et facientia verbũ eꝰ. Magnus enim dies dñi: et terribilis valde. Et quis sustinebit eũ? Nunc ergo dicit dñs. Conuertimini ad me in toto corde vestro in ieiunio et fletu et in planctu: z scindite corda vestra z nõ vestimẽta vestra. Et ouertimini ad dominũ deũ vestrũ: quia benignus z misericors est: patiens z multe misericordie et prestabilis super malicia. Quis scit si cõuertat et ignoscat deus: z relinquat post se benedictionẽ? Sacrificũ et libamen dño deo nro. Canite tuba in syon: sanctificate ieiunũ vocate cetũ: cõgregate pplũ sanctificate ecclesiã: coadunate senes congregate paruulos z sugentes vbera. Egrediatur sponsus de cubili suo: et sponsa de thalamo suo. Inter vestibulũ et altare plorabũt sacerdotes ministri dñi z dicẽt. Parce domine parce pplo tuo: et ne des hereditatem tuã in opprobriũ: ut dominẽtur eis nationes. Quare dicũt i pplis ubi est deus eorũ? Zelatus est dñs terrã suam: et pepercit pplo suo. Et respondit dñs: et dixit pplo suo. Ecce ego mittã vobis frumentũ et vinũ et oleũ: et repletibimini in eis: et non dabo vos vltra opprobriũ in gentibus. Et eũ qui ab aquilone est procul fatiã a vobis: et expellã eũ in terrã inuiã et deserta. Faciẽ eius contra mare orientale: et extremũ eius usq; ad mare nouissimũ: z ascendet fetor eius. Et ascendet putredo eꝰ: quia supe egit. Stoli timete terra: exultã z letare: quoniã magnificauit dñs ut faceret. Stolite timete animalia regionis: quia germinauerũt speciosa deserti. Quia lignũ attulit fructũ suũ: ficus et vinea dederũt virtutem suam. Et filie syon exultate et letamini in domino deo vestro: quia dedit vobis doctorem iustitie: z deiecit de facie dñs ad vos imbrem matutinũ z serotinũ

sicut in principio. Et impleb̃ãt aree fumento: ⁊ redundabũt torcularia vino ⁊ oleo. Et reddã vobis ãnos quos comedit locusta bruꝰ ⁊ rubigo ⁊ eruca: fortitudo mea magna q̃ misi in vos. Et comedetis vesceuos et saturabimini: ⁊ laudabitis nomẽ dñi dei vri qui fecit mirabilia vobiscũ. Et nõ ãdundẽt ꝓplus meꝰ i sempiẽũ: ⁊ scietis q̃a i medio isl̃ ego sũ. Et ego dñs deꝰ vester: et nõ est ãplꝰ: et nõ ãdundẽt ꝓplus meꝰ in eternũ. Et erit: post hec effundã de spiritu meo sup omnẽ carnẽ: et ꝓphetabũt filij vri ⁊ filie vre. Senes vri somia somniabunt: ⁊ iuuenes vri visiones videbũt. Sed ⁊ sup seruos meos ⁊ ancillas in diebus illis effundã spiritũ meũ: et dabo ꝓdigia in celo ⁊ i terra sãguinem ⁊ igne et vaporẽ fumi. Sol auertetur in tenebras ⁊ luna in sanguinẽ: ãteq̃ veniat dies dñi magꝰ et horribilis. Et erit: omnis q̃ inuocauerit nomẽ dñi salvꝰ erit: q̃a i mõte syon et in ihꝛusalẽ erit saluatio sicut dixit dñs: et i reliquis q̃s dñs vocauerit. ij

Quia ecce i diebus illis ⁊ i tpe illo cũ ꝗsuero captiuitatẽ iuda ⁊ ihꝛusalẽ congregabo omnes gentes: ⁊ deducã eas in vallẽ iosaphat et disceptabo cũ eis ibi sup ꝓplo meo ⁊ hereditate mea isl̃ quos disperserũt i nationibus: et terrã meã diuiserũt ⁊ sup ꝓplm meũ miserũt sortẽ. Et posuerũt puerũ i prostibulũ: et puellã vendiderũt pro vino ut biberent. Verũ q̃d michi et vobis tyrus et sydon ⁊ omnis finis palestinorꝰ? Nũquid vltionẽ vos redditis michi? Et si vltiscemini vos ꝛra me: cito velocitter reddã vicissitudinẽ vobis super caput vrũ. Argentũ meũ ⁊ aurũ meũ tulistis: ⁊ desiderabilia mea ⁊ pulcerrima intulistis i delubra vra. Et filios iuda et filios iherusalẽ vendidistis filijs grecorꝰ: ut longe faceretis eos de finibus suis. Ecce ego suscitabo eos de loco i quo vendidistis eos: ⁊ auertã retributionẽ vram in caput vrũ. Et vendã filios vros ⁊ filias vras i manibus filiorꝰ iuda: ⁊ vendabũt eos sabeis gẽti longeq̃ q̃ dñs locutꝰ ẽ. Clamate hec i gentibus: sanctificate bellũ: suscitate robustos. Accedãt accedãt omnes viri bellatores. Confindite aratra vra i gladios: ⁊ ligones vros in lancias. Infirmꝰ dicat: q̃a ego fortis sũ. Erũpite et venite omnes gentes de circuitu: ⁊ congregamini. Ibi occidere fac et dñs robustos tuos. Consurgãt et ascendãt gentes i vallẽ iosaphat: q̃a ibi sedebo ut iudicẽ omnes gentes i circuitu. Mittite falces: quũ maturauit messis. Venite ⁊ descendite: q̃a plenũ est torcular. Exuberãt torcularia: q̃a multiplicata ẽ malicia eorꝰ. Populi populi i vallẽ cõsilionis: q̃a iuxta ẽ dies dñi in vallẽ disiionis. Sol ⁊ luna obtenebrati sũt: ⁊ stelle retrahẽtes splendorẽ suũ. Et dñs de syon rugiet: ⁊ de ihꝛusalẽ dabit vocẽ suã. Et mouebũt celi ⁊ terra: ⁊ dñs spes populi sui: ⁊ fortitudo filiorꝰ isl̃. Et scietis q̃a ego dñs deꝰ vester: habitãs i syon i mõte sancto meo. Et erit ihꝛlm sancta: ⁊ alieni nõ trãsibũt ꝛa ãplꝰ. Et erit: i die illa stillabũt mõtes dulcedinẽ et colles fluẽt lacte. Et ꝓ omnes riuos iuda ibũt aque: ⁊ fons de domo dñi egrediet: ⁊ irrigabit torrẽtẽ spinarꝰ. Egyptꝰ i desolationẽ erit: et idumea i desertũ ꝑditionis: pro eo q̃ iniqe egerũt i filios iuda ⁊ effuderũt sãguinẽ innocentẽ i terra sua. Et iuda i eternũ habitabit: et ihꝛlm i generationẽ et generationẽ. Et mũdabo sãguinẽ eorꝰ quẽ nõ mũdueram: ⁊ dñs cõmorabit in syon. Explicit

Iohel. Incipit Amos prophꝛa. j.

Verba amos qui fuit in pastoralibus thecue: que vidit super israel in diebus oziie regis iuda et in diebus ieroboam filij ioas regis isl̃ ante duos annos terremotus. Et dixit. Dominus de syon rugiet: et de ihꝛusalẽ dabit vocẽ suã. Et luxerũt speciosa pastorũ: et exiccatus est vertex carmeli. Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus damasci et super quatuor nõ conuertã eũ: eo q̃ triturauerunt in plaustris ferreis galaad. Et mittã ignẽ in domũ azahel: et deuorauit domos benadab. Et cõtera vectem damasci: ⁊ disperdã habitatorem de cãpo ydoli: ⁊ tenentem sceptrum de domo voluptatis: ⁊ trãsferet populus syrie in kiretem dicit dñs. Hec dicit dñs. Super tribus sceleribus gaze ⁊ super quatuor non conuertã eũ: eo q̃ trãstulerit captiuitatẽ perfectã ut cõcluderet eã in idumea. Et mittã ignẽ in murũ gaze: et deuorabit edres eius: ⁊ disperdã habitatorẽ de azoto et tenentẽ sceptrũ de ascalone: et auertã manũ meã super accaron et peribũt reliqui philistinorꝰ dicit dñs. Hec dicit dñs. Super tribus sceleribus tyri ⁊ super quatuor nõ conuertam eũ: eo q̃ cõclauerunt captiuitatẽ plenam in idumea: et non sint recordati fœderis fratrũ. Et mittam ignẽ in murũ tyri: et deuorabit edres eius. Hec dicit dñs. Super tribus sceleribus edom ⁊ super quatuor nõ conuertã eũ: eo q̃ persequꝰ sit in gladio fratrẽ suũ et violauerit misericordiã eius: et tenuerit vltra furorem suũ ⁊ indignationẽ suã seruauerit usq̃ in finẽ. Mittam ignẽ in theman: ⁊ deuorabit edres bosce. Hec dicit dominus. Super tribus sceleribus filiorũ ammon et super quatuor non conuertam eum: eo q̃ dilacerauerunt pregnantes galaad: ad dilatãdum terminũ suũ. Et succendã ignem in muro rabbath ⁊ deuorabit edres eius: in vlulatu in die belli et in turbine in die commotionis. Et ibit melchom in captiuitatem: ipse et principes eius simul dicit dominus. ij

Hec dicit dñs. Super tribus sceleribus moab et super quatuor non conuertam eũ: eo q̃ incenderit ossa regis idumee usq̃ ad cinerem. Et mittam ignem in moab ⁊ deuorabit edres carioth: ⁊ morietur in sonitu moab in clangore tube: ⁊ disperdã iudicẽ de medio eius: et omnes principes eius interficiam cum eo dicit dñs. Hec dicit dñs. Super tribus sceleribus iuda ⁊ super quatuor non conuertam eũ: eo q̃ abiecerit legẽ dñi: et mãdata eius nõ custodierit. Deceperũt eũ eos ydola sua: post que abierãt patres eorꝰ. Et mittã ignẽ in iuda: et deuorabit edres in ihꝛusalem. Hec dicit dñs. Super tribus sceleribus isl̃ ⁊ super quatuor nõ conuertam eũ: pro eo q̃ vendiderit pro argento iustum: et pauperem pro calciamentis. Qui conterũt super puluerẽ terre capita pauperũ et viã humilium declinãt: et filius ac pater eiꝰ ierũt ad puellã ut polluerent nomẽ sanctũ meũ: et super vestimentis pignoratis accubuerunt iuxta omne altare: ⁊ vinũ damnatorũ bibebãt in domo dei sui. Ego aũt exterminaui amorreũ a facie eorũ: cuꝰ altitudo cedroꝰ altitudo eius: et fortis ipse quasi quercus. Et cõtriui fructũ eiꝰ de super: ⁊ radices eius subter. Ego sum qui ascendere vos feci de terra egipti: et eduxi vos in deserto quadraginta annis: ut possideretis terrã amorrei: et suscitaui de filijs vestris in ꝓphetas

et de iuuenibus uestris nazaros. Nunquid nõ ita est filij israel dicit dñs? Et propinabitis nazaræis uinũ: et prophetis mandabitis dicentes: ne prophetetis. Ecce ego stridebo subtus uos: sicut stridet plaustrũ onustum fœno. Et peribit fuga a uelocibus: et fortis nõ obtinebit uirtutem suã: et robustus nõ saluabit animã suã. Et tenens arcũ non stabit: et uelox pedibus suis nõ saluabitur: et ascensor equi non saluabit animã suã: et robustus corde inter fortes nudus fugiet in die illa dicit dominus. III

Audite uerbũ qd locutus est dñs super uos filij israel: super omnem cognationem quã eduxi de terra egipti dicens. Tantumodo uos cognoui ex omnibus cognationibus terræ: idcirco ultiscabo super uos omnes iniquitates uestras. Numquid ambulabunt duo pariter: nisi cõuenerit eis? Numqd rugiet leo in saltu: nisi habuerit prædam? Numquid dabit catulus leonis uocem de cubili suo: nisi aliqd apprehenderit? Numquid cadet auis in laqueũ terræ absq; auceps? Numqd auferetur laqueus de terra: antequã qd capiat? Si clanget tuba in ciuitate: et populus non expauescet? Si erit malũ in ciuitate: quod dñs non fecit? Quia nõ faciet dñs deus uerbũ: nisi reuelauerit secretũ suum ad seruos suos prophetas. Leo rugit: quis non timebit? Dominus deus locutus est: quis nõ prophetabit? Audite hæc in edibus azoto: et in edibus terræ egipti: et dicite. Congregamini super montes samariæ: et uidete insanias in medio eius multas: et calumnias patientes in penetralibus eius. Et nesciunt facere recti dicit dñs: thesaurizantes iniquitates et rapinas in edibus suis. Propterea hæc dicit dominus deus. Tribulabit et circuibit terra: et detrahetur ex te fortitudo tua: et diripient ædes tue. Hæc dicit dñs. Quomodo si eruat pastor de ore leonis duo crura aut extremũ auriculæ: sic eruentur filij israel qui habitant in samaria in plaga lecti: et in damasci grabato. Audite et contestamini in domo iacob dicit dominus deus exercituũ: quia in die cũ uisitare cœpero præuaricationes israel super eũ uisitabo: et super altaria bethel: et amputabuntur cornua altaris et cadent in terram. Et percutiam domũ hyemalem cũ domo æstiua: et perdent domus eburneæ: et dissipabũt ædes multæ dicit dñs. IIII

Audite uerbũ hoc uaccæ pingues quæ estis in monte samariæ: quæ calumniam facitis egenis: et confringitis pauperes. Qui dicitis dñis uestris: afferte et bibemus. Iurauit dñs deus in sancto suo: quia ecce dies ueniunt super uos: et leuabit uos in cõtis: et reliquias uestras in ollis feruentibus. Et per aperturas exibitis altera contra alteram: et proiicemini in armon dicit dominus. Venite ad bethel et impiete agite: ad galgalã: et multiplicate præuaricationem. Et offerte mane victimas uestras: tribus diebus decimas uestras. Et sacrificate de fermento laudem: et uocate uoluntarias oblationes et annunciate. Hæc enim uoluistis filij israel dicit dñs deus. Unde et ego dedi uobis stuporem dentium in cunctis urbibus uestris: et indigentiam panis in omnibus locis uestris: et non estis reuersi ad me dicit dominus. Ego quoq; prohibui a uobis imbrem cũ adhuc tres menses superessent usq; ad messem: et pluit super unã ciuitatem: et super alteram ciuitatem non pluit. Pars una cõplueta est: et pars super quã nõ pluit aruit. Et ueneruntque et

tres ciuitates ad unã ciuitatem ut biberent aquã: et nõ fuerunt saciatæ: et non redistis ad me dicit dñs. Percussi uos in uento urente et in auriginem: multitudinem ortorũ uestrorũ et uineæ uestræ et olueta uestra et ficeta uestra comedit eruca: et non redistis ad me dicit dominus. Misi in uos mortem in uia egipti: percussi in gladio iuuenes uestros usq; ad captiuitatem equorũ uestrorũ et ascendere feci putredinem castrorũ uestrorũ in naribus uestris: et nõ redistis ad me dicit dominus. Subuerti uos sicut subuertit deus sodomã et gomorrã: et facti estis quasi torres raptus ab incendio: et non redistis ad me dicit dñs. Quapropter hæc faciã tibi israel. Postq; aũt hæc fecero tibi: præparare in occursũ dei tui israel. Quia ecce formãs montes et creans uentum et annuncians homini eloquium suum: faciens matutinam nebulam et gradiens super excelsa terræ: dominus deus exercituum nomen eius. V

Audite uerbũ istud: quod ego lamentor super uos planctũ. Domus israel cecidit: et non adiecit ut resurgat. Virgo israel proiecta est in terra sua: nõ est qui suscitet eã. Quia hæc dicit dñs deus. Urbs de qua egrediebãtur mille relinquetur in ea centum: et de qua egrediebãtur centũ relinquentur in ea decem in domo israel: quia hæc dicit dñs deus domui israel. Quærite me et uiuetis: et nolite quærere bethel. In galgala nolite intrare: et in berlabee non transibitis: quia galgala captiua ducetur: et bethel erit inuitus. Quærite dominũ et uiuite: ne forte conburatur ut ignis domus ioseph: et deuorabit et nõ erit qui extinguat bethel. Qui conuertitis in absinthiũ iudiciũ: et iustitiam in terra relinquitis: faciente arcturum et orionem et conuertente in mane tenebras: et diẽ noctem mutante. Qui uocat aquas maris et effundit eas super faciem terræ: dñs nomẽ est eius. Qui subridet uastitatem super robustũ: et depopulationem super præsidium affert. Odio habuerũt corripientem in porta: et loquentem perfecte abominati sunt. Idcirco pro eo q; diripiebatis pauperem et prædam eiectam tollebatis ab eo: domos quadro lapide ædificabitis: et non habitabitis in eis. Vineas plãtabitis amantissimas et nõ bibetis uinũ earũ: quia cognoui multa scelera uestra: et fortia peccata uãa. Hostes iusti accipientes munus: et pauperes deprimentes in porta. Ideo prudens in tempore illo tacebit: quia tempus malũ est. Quærite bonum et nõ malũ ut uiuatis: et erit dñs deus exercituũ uobiscum sicut dixistis. Odite malũ et diligite bonũ: et constituite in porta iudiciũ: si forte misereatur dñs deus exercituum reliquiis ioseph. Propterea hæc dicit dñs: deus exercituum dominator. In omnibus plateis planctus: et in cunctis quæ foris sunt dicetur ue ue. Et uocabit agricolam ad luctũ: et ad planctũ eos qui sciunt plangere. Et in omnibus uineis erit plãctus: quia pertransibo in medio tui dicit dominus. Ue desiderantibus diẽ dñi. Ut quid eã uobis? Dies dñi ista tenebræ et non lux. Quomodo si fugiat uir a facie leonis et occurrat ei ursus: et ingrediatur domum et innitatur manu sua super parietem: et mordeat eũ coluber. Numquid nõ tenebræ dies dñi et nõ lux et caligo et non splendor in ea? Odi et proiecti festiuitates uestras: et nõ capiam odorem cœtũ uestrorũ. Odi et obuertam mihi holocaustomata et munera uãa nõ suscipiã: et uota pinguium

vestrorũ non respiciã. Auferã a me tumultũ carminũ vestrorũ: et cãtica lire tue non audiã. Et revelabit quasi aqua iudiciũ: z iustitia quasi torrens fortis. Numquid hostias z sacrificiũ obtulistis michi in deserto quadraginta annis domꝰ israel? Et portastis tabernaculũ moloch deo vestro: z imaginẽ idolorũ vestrorũ sidus dei vestri rempha: figuras quas fecistis vobis adorare eas. Et migrare vos faciã trãs damascũ dixit dñs: deꝰ exercituũ nomen eius. vj

Ve vobis qui opulenti estis i sion et habitatis in monte samarie: optimates capitis populoꝝ: ingredimini principatum domũ israel. Transite in chalanne z videte: et ite inde i emath magnam et descendite in geth palestinorum z ad optima quoq; regna hecti: si latior terminus vestrꝰ termino vestro est. Qui separati estis i die malũ: et appropinquatis solio iniquitatis. Qui dormitis in lectis eburneis: et lasciuitis i stratis vestris. Qui comeditis agnũ de grege: z vitulos de medio armenti: qui canitis ad vocẽ psalterij. Putauerũt se habere vasa cãtica: bibentes in phialis vinũ: z optimo ungento delibuti: z nichil patiebãtur super cõtritione ioseph. Quapropter nũc migrabũt in capite cãtiuitatis: et auferet factio lasciuientiũ. Iuravit dñs deus in anima sua: dicit dñs deus exercituũ. Detestor ego superbiã iacob: et domos eius odi: z tradã ciuitatẽ cum habitatoribus suis. Quod si reliqui fuerint decẽ viri in domo una: z ipi morientur. Et tollet eũ propinquus suus z vrburet eũ ut efferat ossa de domo: z dicet ei qui in penetralibus domꝰ est. Numquid adhuc est pauꝭ? Et respondebit. Finis est. Et dicet ei. Tace: et non recordaberis nominis dñi. Quia ecce dominus mãdauit: et percutiet domũ maiorem ruinis: et domũ minorẽ scissuribus. Numquid currere possunt in petris equi: aut arari potest in bubalis? Quoniã conuertisti in amaritudinẽ iudiciũ: et fructũ iustitie in absinthiũ: qui letamini i nichilo: qui dicitis. Numquid nõ in fortitudine nostra assumimus nobis cornua? Ecce enim suscitabo super vos domꝰ israel dicit dñs deꝰ exercituũ gentẽ: et premet vos ab introitu emath usq; ad torrentẽ deserti. vij

Hec ostendit michi dñs deus. Et ecce fetus locuste in principio germinantis serotini pondus: z ecce serotinus post tonsorẽ gregis. Et factũ est cũ consummasset comedere herbã terre dixi. Domine deus propitius esto obsecro. Quis suscitabit iacob quia parvulꝰ est? Misertus est dñs super hoc. Sed et istud nõ erit dixit dñs deꝰ. Hec ostendit michi dñs deus. Et ecce vocabat iudicio ad ignem dñs deus: et devorauit abissũ multã z comedit partẽ. Et dixi. Domine deus quiesce obsecro. Quis suscitabit iacob quia parvulꝰ est? Misertus est dñs super hoc. Sed et istud nõ erit dixit dñs deꝰ. Hec ostendit michi dñs deus. Et ecce dñs stans super murũ limo: et in manu eius stella cementarij. Et dixit dñs ad me. Quid tu vides amos? Et dixi. Stellã cementarij. Et dixit dñs. Ecce ego ponã stellam in medio populi mei israel. Non adiciam vltra sup iniquitate eũ: et demolientur excelsa idoli et sanctificationes israel desolabũtur: et consurgã sup domũ hieroboam in gladio. Et misit amasias sacerdos bethel ad hieroboam regem israel dicens. Rebellauit tibi amos in medio domus israel. Non potest terra sustinere omnes sermones eius. Hec enim dicit amos. In gladio morietur hieroboam: israel captiuus migrabit de terra sua. Et dixit amasias ad amos. Qui vides gradere: fuge in terram iuda et comede ibi panem et vaticinabis ibi: et in bethel nõ adicies vltra ut vaticineris quia sanctificatio regis est et domꝰ regni est. Respondit amos: z dixit ad amasiam. Non sum propheta z non sum filius prophete: sed armentarius ego sum vellicans sycomoros. Et tulit me dñs deus cũ sequeretur gregẽ: z dixit dñs ad me. Vade propheta ad populũ meũ israel. Et nũc audi verbũ dñi. Tu dicis nõ vaticinabis super israel: et nõ stillabis super domũ ysaac. Propter hoc hec dicit dñs. Vxor tua i ciuitate fornicabitur: z filij tui z filie tue i gladio cadẽt: z humꝰ tua funiculo metietur. Et tu i terra polluta morieris: z israel captiuꝰ migrabit de terra sua. viij

Hec ostendit michi dñs deus. Et ecce uncinus pomorũ. Et dixit. Quid tu vides amos? Et dixi. Vncinum pomorũ. Et dixit dñs ad me. Venit finis super populũ meũ israel. Non adiciam vltra ut pertranseam eũ. Et stridebũt cardines templi in die illa dicit dñs deus. Multi morientur: in omni loco proiecturꝰ silentiũ. Audite hoc qui conteritis pauperẽ: z deficere facitis egenos terre dicentes. Quando trãsibit mensis et venũdabimus merces: z sabbatum et aperiemus frumentũ: ut imminuamus mensurã et augeamꝰ siclũ et supponamus statheras dolosas: ut possideamus in argento egenos z pauperes pro calceamẽis z quisquilias frumenti vendamus? Iuravit dñs in superbia iacob: si oblitꝰ fuero usq; ad finẽ omnia opera eorꝰ. Numquid super isto nõ commouebit terra: et lugebit omnis habitator eius? Et ascendet quasi fluminis vniuersus: et eiciet z deluet quasi fluminis egipti. Et erit in die illa dicit dñs deus: occidet sol meridie: et tenebrescere faciã terram in die luminis. Et conuertã festiuitates vestras in luctũ: z omnia cãtica vestra in plãctũ. Et inducã super omne dorsum vestrum sacum: z super omne caput caluitiũ. Et ponã eam quasi luctum vnigeniti: z nouissima eius quasi die amarũ. Ecce dies veniunt dicit dñs z eruntã famem i terram: nõ famem panis neq; sitim aque: sed audiendi verbum dñi. Et cõmouebũt a mari usq; ad mare: z ab aquilone usq; ad oriẽtem circuibũt querentes verbũ dñi: et non inuenient. In die illa deficiet virgines pulcre et adolescentes i sitiõ ñ iurãt in delicto samarie z dicunt. Viuit deꝰ tuꝰ dan: et viuit via bersabee. Et cadent: et non resurgent vltra. ix

Vidi dñm stantem sup altare. Et dixit. Percute cardinẽ: et cõmouebũt superliminaria. Fiuariciã eorũ in capite omniũ: et nouissimũ eorꝰ in gladio interficiam. Non erit fuga eis. Fugiet: et nõ saluabitur ex eis qui fugerit. Si descenderint usq; ad infernum inde manus mea educet eos: z si ascenderint usq; in celum inde deiciã eos. Et si abscondit fuerint in vertice carmeli inde perquirãs auferã eos: z si celauerint se ab oculis meis in profundum maris: ibi mãdabo serpenti z mordebit eos. Et si abierint in captiuitatem coram inimicis suis ibi mandabo gladio et occidet eos: et ponã oculos meos sup eos in malũ et non in bonũ. Et dñs deus exercituũ qui tãgit terrã et tabescet: et lugebunt omnes habitantes ea. Et ascendet sicut rumus omnis:

et deluet sicut fluminis egipti. Qui edificat in celo ascensionem suam: et fundamentum suum super terram fundabit. Qui vocat aquas maris: et effundit eas super faciem terre. Dominus nomen eius. Numquid non ut filij ethiopum vos estis michi filij israhel ait dominus? Numquid non israhel ascendere feci de terra egipti: et palestinos de cappadocia: et syros de cyrene? Ecce oculi domini dei super regnum peccans: et conteram illud a facie terre. Verumtamen conterens non conteram domui iacob dicit dominus. Ecce enim mandabo ego: et concutiam in omnibus gentibus domum israel sicut conuitur triticum in cribro: et non cadet lapillus super terram. In gladio morientur omnes peccatores populi mei: qui dicunt non appropinquabit: et non veniet super nos malum. In die illa suscitabo tabernaculum dauid quod cecidit: et reedificabo aperturas murorum eius: et ea que corruerant instaurabo. Et reedificabo eum sicut in diebus antiquis: ut possideant reliquias idumee et omnes nationes: eo quod inuocatum sit nomen meum super eos dicit dominus faciens hec. Ecce dies venient dicit dominus: et comprehendet arator messorem: et calcator uue mittentem semen. Et stillabunt montes dulcedinem: et omnes colles culti erunt. Et conuertam captiuitatem populi mei israhel: et edificabunt ciuitates desertas: et inhabitabunt: et plantabunt uineas et bibent uinum earum: et facient ortos et comedent fructus eorum. Et plantabo eos super humum suam: et non euellam eos ultra de terra sua quam dedi eis dicit dominus deus tuus. Explicit liber Amos prophete. Incipit Abdias propheta.

Visio abdie. Hec dicit dominus deus ad edom. Auditum audiuimus a domino: et legatus ad gentes missus. Surgite: et consurgamus aduersus eum in prelio. Ecce paruulum dedi te in gentibus. Contemptibilis tu es ualde. Superbia cordis tui extulit te habitantem in scissuris petre: excelsitatem soliuii tui. Qui dicis in corde tuo. Quis deiciet me in terram? Si exaltatus fueris ut aquila: et si inter sidera posueris nidum tuum: inde deiciam te dicit dominus. Si fures introissent ad te si latrones per noctem: quomodo conticuisses? Nonne furari essent sufficientia tibi? Si uindemiatores intrassent ad te: numquid saltem racemos reliquissent tibi? Quomodo scrutati sunt esau? Inuestigauerunt abscondita eius. Vsque ad terminum emiserunt te: omnes uiri federis tui illusserunt tibi. Inualuerunt aduersum te uiri pacis tue. Qui comedunt tecum ponent insidias subter te. Non est prudentia in eo. Numquid non in die illa dicit dominus perdam sapientes de idumea: et prudentiam de monte esau? Et timebunt fortes tui a austro: ut intereat uir de monte esau: propter interfectionem et propter iniquitatem in fratre tuo iacob. Operiet te confusio: et peribis in eternum. In die cum stares aduersus eum quando rapiebant alieni exercitus eius: et extranei ingrediebantur portas eius: super hierusalem mittebant sortem: tu quoque eras quasi unus ex eis. Et non despicies in die fratris tui: in die peregrinationis eius. Et non letabis super filios iuda in die perditionis eorum: et non magnificabis os tuum in die angustie. Neque ingrediebaris porta populi mei in die ruine eorum:

neque despicies et tu in malis eius in die uastitatis illius. Et non emittebis aduersus exercitum eius in die uastitatis illius: neque stabis in exitibus ut interficias eos qui fugerunt. Et non concludes reliquos eius in die tribulationis: quia iuxta est dies domini super omnes gentes. Sicut fecisti fiet tibi: retributionem tuam conuertam in caput tuum. Quomodo enim bibistis super montem sanctum meum: bibet omnes gentes iugiter: et bibet et absorbebit: et erit quasi non sint. Et in monte sion erit saluatio: et erit sancta. Et possidebit dominus iacob eos qui possederant. Et erit domus iacob ignis: et domus ioseph flamma: et domus esau stipula. Et succendentur in eis et deuorabunt eos: et non erit reliquie domus esau: quia dominus locutus est. Et hereditabunt hi qui ad austrum sunt montem esau: et qui in campestribus philistijm: possidebunt regionem ephraim et regionem samarie. Et benianim possidebit galaad: et transmigrationem exercitus huius filiorum israel omnia loca chanaaneorum usque ad sarepta: et transmigratio hierusalem quam in bosphoro est possidebit ciuitates austri. Et ascendent saluatores in montem sion iudicare montem esau: et erit dominio regnum. Explicit Abdias propheta. Incipit Ionas propheta.

Et factum est uerbum domini ad ionam filium amathi dicens. Surge: et uade in niniuen ciuitatem grandem: et predica in ea. Nam ascendit malitia eius coram me. Et surrexit ionas: ut fugeret in tharsis a facie domini. Et descendit in ioppe: et inuenit naues euntes in tharsis. Et dedit naulum eius: et descendit in ea ut iret cum eis in tharsis a facie domini. Dominus autem misit ventum magnum in mare: et facta est tempestas magna in mari: et nauis periclitabat conteri. Et timuerunt nautae: et clamauerunt uiri ad deum suum: et miserunt uasa que erant in naui in mare: ut alleuiarent ab eis. Et ionas descendit ad interiora nauis: et dormiebat soporem grauem. Et accessit ad eum gubernator: et dixit ei. Quid tu sopore deprimeris? Surge inuoca deum tuum: si forte recogitet deus de nobis et non peramus. Et dixit uir ad collegam suum. Venite: et mittamus sortes: et sciamus quare hoc malum sit nobis. Et miserunt sortes: et cecidit sors super ionam. Et dixerunt ad eum. Indica nobis cui causa malum istud sit nobis. Quid est opus tuum quam terra tua: et quo uadis uel ex quo populo es? Et dixit ad eos. Hebreus ego sum: et dominum deum celi ego timeo qui fecit mare et aridam. Et timuerunt uiri timore magno: et dixerunt ad eum. Quid hoc fecisti? Cognouerunt enim uiri quia a facie domini fugerat: quia indicauerat eis ionas. Et dixerunt ad eum. Quid faciemus tibi: et cessabit mare a nobis? Quia mare ibat et intumescebat. Et dixit ad eos. Tollite me: et mittite in mare: et cessabit mare a uobis. Scio enim ego: quoniam propter me tempestas hec gradis uenit super uos. Et remigabant uiri ut reuerterent ad aridam: et non poterant: quia mare ibat et intumescebat super eos. Et clamauerunt ad dominum: et dixerunt. Quesumus domine ne peramus in anima uiri istius: et ne des super nos sanguinem innocentem: quia tu domine sicut voluisti fecisti. Et tulerunt ionam et miserunt in mare: et stetit mare a feruore suo. Et timuerunt uiri timore magno dominum: et immolauerunt hostiam domino: et uouerunt uota. ¶ Et preparauit dominus piscem grandem: ut deglutiret ionam. Et erat

ionas in ventre piscis tribus diebus et
tribus noctibus. Et orauit ionas ad
dñm deũ suũ de ventre piscis. Et dixit.
Clamauj de tribulatione mea ad dñm
: ⁊ exaudiuit me. De ventre infer
i clamauj: et exaudisti voce meã. Et
proiecisti me in profundũ in corde ma
ris: ⁊ flumen circũdedit me. Omnes
gurgites tui et fluctus tui sup me trans
ierũt. Et ego dixi. Abiectus sum a aspe
ctu oculorũ tuorũ. Verũtamẽ rursus vi
debo templũ sanctũ tuũ. Circũdederũt
me aque usq; ad animã: abissus val
lauit me: pelagus operuit caput me
um. Ad extrema montũ descendi: terre
vectes cõclusere me in eternũ: et sublevabis de corruptione vitã meam dñe
deus meus. Cum angustiarer in me a
nima mea dñm recordat sum: ut veniat
ad te oratio mea ad templũ sanctũ tuũ.
Qui custodiunt vanitates: scilicet misericordiã suã deserunt. Ego autẽ in
voce laudis immolabo tibi quecũq;
vouj reddã pro salute dñi. Et dixit dñs
pisci: ⁊ euomuit ionã in aridã. iij

Et factũ est verbũ dñi ad ionam
secũdo dicens. Surge: et vade
ad niniue ciuitatẽ magnã: ⁊ predica in
ea predicationẽ quã ego loquor ad te.
Et surrexit ionas: ⁊ abijt in niniue ut
ta verbũ dñi. Et ninive erat ciuitas
magna ministerio dei trium. Et cepit iona
introire ciuitatẽ iniere diei vnũ: ⁊ clamauit et dixit. Adhuc quadraginta
dies: ⁊ ninive subuertetur. Et crediderũt
viri niniue in deũ: et predicauerũt ieiunium: ⁊ vestiti sunt saccis a maiore
usq; ad minorẽ. Et peruenit verbũ ad
regem niniue. Et surrexit de solio suo:
et abiecit vestimẽtũ suũ a se et indut⁹
est sacco ⁊ sedit in cinere: ⁊ clamauit ⁊
dixit in niniue ex ore regis et principũ
eius dicens. Homines et iumenta ⁊ bo
ues ⁊ pecora nõ gustent quicq; nec pa
scant et aquã non bibãt: ⁊ operiantur
saccis homines ⁊ iumenta clamẽt ad
dñm in fortitudine: et cõuertat vir a
via sua mala et ab iniquitate que est
in manibus eorũ. Quis scit si cõuertatur
⁊ ignoscat deus ⁊ reuertat a furore ire
sue: et non peribimus? Et vidit deus opera
eorũ qꝛ conuersi sunt de via sua mala: et
misericordiã est deus sup malicia quã locutus
fuerat ut faceret eis: et nõ fecit. iiij

Et afflictus est ionas afflictione
magna: et iratus est et orauit ad
dñm: et dixit. Obsecro dñe: numquid
non hoc est verbũ meũ cũ adhuc esset
in terra mea? Propter hoc preoccupaui
ut fugerem in tharsis. Scio enim quia
tu deus clemens ⁊ misericors es: patiens
et multe misericordie ⁊ ignoscens super
malicia. Et nũc dñe tolle quesso a
nimã meã a me: quia melior est michi
mors ꝗ vita. Et dixit dñs: Putasne
bene irascaris tu? Et egressus est iona
de ciuitate: ⁊ sedit ex oriente ciuitatis.
Et fecit sibi ibi tabernaculũ: et sedebat subtus illud in umbra: donec vide
ret quid accideret ciuitati. Et paratuit
dñs deus ederam: ⁊ ascendit sup caput
ione ut esset umbra sup caput eius: et
protegeret eũ. Labor auferat eũ. Et letatus est ionas sup edera letitia magna.
Et parauit deus vermem ascensu diluculi in crastinũ: ⁊ percussit edera ⁊ exaruit. Et cũ ortus fuisset sol preqit dominus
vento calido et vrenti: et percussit
sol sup caput ionae: ⁊ estuabat. Et petiuit animam suam vt moreretur. Et dixit.
Melius est michi mori ꝗ viuere. Et dixit dñs ad ionam. Putasne bene irascaris tu sup edera? Et dixit. Bene
irascor ego usq; ad mortem. Et dixit

dominus. Tu doles sup edera in qua
non laborasti neq; fecisti ut crescere:
que sub una nocte nata est ⁊ sub una
nocte periit: et ego nõ parcam niniue
ciuitati magne: in qua sunt plus ꝗ centũ viginti milia hominum: qui nesciunt quid sit inter dexteram ⁊ sinistrã
suam et iumenta multa. Explicit io
nas pph. Incipit michias pphã. i

Verbũ dñi qꝛ factũ est
ad micheam moraslitem in diebus ioa
than achaz ⁊ ezechie
regũ iuda: qꝛ vidit
sup samariã et ihe
rusalẽ. Audite pples omnes: et attendat
terra ⁊ plenitudo eius: et sit dñs deus vo
bis in testem: dñs de templo sancto suo.
Quia ecce dñs egredietur de loco suo: et
descendet ⁊ calcabit super excelsa terre.
Et cõsumentur montes subtus eũ: et val
les fundentur sicut cera a facie ignis: sicut aque que decurrũt in precipes. In
scelere iacob omne istud: ⁊ in peccatis
domus israel. Quod scelus iacob? nõne
samaria? Et que excelsa iuda? nõne
ihrusalem? Et ponã samariã quasi acervum lapidũ i agro cũ plantat vineam:
et deiectã in valle lapides eius. Et fundamenta eius revelabo: ⁊ omnia sculpilia eius conterent. Et omnes mercedes
eius igne cõburent: ⁊ omnia idola eius
ponã in perditionẽ quia de mercedibus meretricis cõgregata sunt: ⁊ usq;
ad mercedẽ meretricis reuerterent. Sup
hoc plãgã et ululabo: vadã spoliatꝰ
et nudus. Faciã planctũ velut draconũ: et luctũ quasi struthionũ. Quia desperata est plaga eius: quia venit usq;
ad iudã: tetigit portã populi mei usq; ad
ihrusalẽ. In geth nolite annũciare: lacrimis ne plorentur. In domo pulveris
pulvere vos aspergite: ⁊ transire vobis
habitatio pulcra: confusa ignominia.
Non est egressa que habitat in exitu.
Plãctũ domus vicine accipiet ex vobis
ꝗ stetit sibimet: qꝛa infirmata est in bo
num que habitat in amaritudinibus.
Quia descendit malũ a dño in portã
ihrusalẽ: nunquid quadrige stuporis
habitanti lachis. Principium peccati est filie sion: quia in te inuenta sunt
scelera israel. Propterea dabit emissarios super hereditatẽ geth: domus
mendacii in decepionem regibus israhel. Adhuc heredem adducam tibi
que habitas in marcela: usq; odollã
veniet gloria israel. Decaluare ⁊ tondere super filios deliciarum tuarum:
dilata caluitium tuum sicut aquila:
quoniã captiui ducti sunt ex te. ij

Ve qui cogitatis inutile: et opera
mini malũ in cubilibus vrs. In
luce matutina faciũt illud: quoniam
contra dominũ est manus eorũ. Et concupierũt agros et violẽter tulerũt ⁊ rapuerũt domos: et calũniabãtur virũ
et domũ eius: virũ ⁊ hereditatẽ eius. Idcirco hec dicit dñs. Ecce ego cogito super familiã istã malũ unde nõ auferes colla vra: et nõ ibulabitis superbi:
quoniã tempus pessimũ est. In die illa
sumet sup vos parabola: ⁊ cãtabitur
cãticũ cũ planctu dicentes. De populatione vastati sumus. Pars pplꝰ mei
cõmutata est. Quomõ recedet a me: cũ
cõtraxit ꝗ regiones nras diuidat. Propter hoc nõ erit tibi mittens funiculũ
sortis i cetu dñi israel. Ne loquamini logistes. Nõ stillabit super istos:
nõ cõprehendet cõfusio dicit domus
iacob. Siquid abreuiatꝰ est spiritus
dñi: aut tales sunt cogitationes eius?
Nõne verba mea bona sunt cũ eo qui

rede graditur? Et cõtrario plus meus in adũsariũ ꝛsurrexit. De sup umiram pallũ sustulistis et eos qui transiebãt simpliciter ꝛuertistis in bellum. Mulieres pplũ mei eiecistis de domo delicias suas: a parvulis eas tulistis laude mea in perpetuũ. Surgite z ite: quia nõ habetis hic requiẽ. Propter inmundiciã eius corũpet puredine pessima. Vtinã uon esset vir habẽs spiritũ: z mẽdaciũ potius loqueret. Dilabo tibi in vinũ et in ebrietate: et erit sicut quẽ sullat plus iste. Cõgregabo ne cõgregabo iacob totũ te: in vnũ cõducã reliquias israel. Pariter ponã illũ quasi gregẽ in ouile: ꝗsi pecꝰ in medio caulas. Tumultuabitur a multitudine hominũ. Ascendet eũ pãdẽs iter ãte eos. Diuidet z trãsibit porã: z egredient per eã. Et transibit rex eorũ coram eis: et dominus in capite eorũ. (ij)

Et dixi. Audite principes iacob: et duces domus israel. Nũquid nõ vestrũ est scire iudiciũ. q̃ odio habetis bonũ et diligitis malũ: q̃ violenter tollitis pelles eorũ de sup eis z carnem eorũ de sup ossibus eorũ? Qui comederũt carnẽ pplũ mei: z pellẽ eorũ deliuerũt excoriauerũt: z ossa eorũ cõtregerũt: et cõciderunt sicut in lebete z ꝗsi carnẽ i medio olle. Tũc clamabũt ad dũm et non exaudiet eos: z abscondet faciẽ suã ab eis in tẽpore illo: sicut nequiter egerũt i adinuentionibus suis. Hec dicit dũs super prophetas qui seducũt pplm meũ: qui mordẽt dentibus suis: z predicãt pacem. Et si quis non dederit in ore eorũ quippiam: sanctificãt sup eũ plũ. Propterea nox vobis pro visione erit: et tenebre vobis pro diuinatione. Et occumbet sol sup prophetas: z obscurabitur sup eos dies. Et cõfundent qui videbãt visiones: et ꝛubũdẽbũt diuini. Et operient vultus suos omnes: quia nõ est responsum dei. Verumtamẽ ego replẽ sum fortitudine spiritũ dũi: iudicio et virtute: ut annũciem iacob scl̃ suũ: z israel peccatũ suũ. Audite hoc principes domꝰ iacob et iudices domus israel: qui abominamini iudiciũ: et omnia recta pertorquetis. Qui edificatis syon i sanguinibus: et ꝛhierusalẽ i iniquitate. Principes eiꝰ in mũneribus iudicabãt: et sacerdotes eiꝰ in mercede docebãt. Et prophete eiꝰ in pecunia diuinabãt: et sup dũm requiescebãt dicentes. Nũquid nõ dũs in medio nr̃ũ? Non veniet super nos mala. Propter hoc causa vestri syon quasi ager arabit: et ihrusalẽ quasi acerus lapidũ erit: et mõs templi in excelsa siluarum. (iij)

Et in nouissimo dierũ erit mons domus dũi ꝓparatus in vertice mõtũ: et sublimis sup colles. Et fluẽt ad eũ ꝓpls: z properabũt gentes multe et dicent. Venite ascendamꝰ ad mõtem dũi: et ad domũ dei iacob. Et docebit nos de vijs suis: et ibimꝰ in semitis eius. Quia de syon egredietur lex: z verbũ dũi de ihrusalem. Et iudicabit inter ꝓpls multos: z corripiet gentes fortes usq; in longinquũ. Et cõcidet gladios suos in vomeres: et hastas suas in ligones. Non sumet gens aduersum gentẽ gladiũ: et nõ discent vltra belligerare. Et sedebit vir subtus vineã suã et subtus ficũ suã: z nõ erit qui deterreat: quia os dũi exercituũ locutũ ẽ. Quia omnes pplẽ ambulabũt vnusquisq; in nomine dei sui: nos aũt ambulabimꝰ in nomine dũi dei nr̃i in eternũ z vltra. In die illa dicit dũs ꝓgregabo claudicãtem: et eã quam eiecerã colligã: z quam afflixerã cõsolabor. Et ponã claudicãtẽ

in reliquias: et eã que laborauerat in gentẽ robustã. Et regnabit dũs super eos in mõte syon: ex hoc nũc z usq; in eternũ. Et tu turris gregis nebulosa filia syon usq; ad te veniet: et veniet potestas prima regnũ filie ihrlm. Nũc quare merore cõtristeris? ꝗsumꝰ rex nõ est tibi: aut consiliariꝰ tuus periit: quia cõprehendit te dolor sicut parturientẽ? Dole z satage filia syon quasi parturiens: q̃a nũc egrediẽris de ciuitate: z habitabis in regione: z venies usq; ad babilonẽ. Ibi liberaberis: ibi redimet te dũs de manu inimicorum tuoꝝ. Et nũc cõgregate sũt sup te gentes multe: que dicũt lapidẽ: z aspiciat i syon oculus noster. Qui aũt nõ cognouerunt cogitationes dũi: et nõ intellexerũt ꝛsiliũ eiꝰ: q̃a cõgregauit eos ꝗsi feniũ aree. Surge et tritura filia syon: q̃a cornu tuũ ponã ferreũ: z ungulas tuas ponam eneas. Et cõminues pplos multos: z interficies dũo rapinas eorũ: z fortitudinẽ eorũ dũo vniuse terre. (v)

Nũc vastabaris filia latronis. Obsidionẽ posuerũt sup nos: in virga percutient maxillã iudicis israel. Et tu bethleem efrata: parvulꝰ es in milibus iuda. Ex te michi egredietur qui sit dũator in israel: et egressus eiꝰ ab initio a diebus eternitatis. Propter hoc dabit eos usq; ad tempꝰ: in quo parturiẽs pariet. Reliquie fratrũ eiꝰ ꝛuerterẽt ad filios israel. Et stabit et pascet in fortitudine dũi: i sublimitate nominis dũi dei sui. Et cõuertẽt: quia nũc magnificabit usq; ad terminos terre. Et erit iste pax assirius cũ venerit in terrã nr̃ã: z quãdo calcauerit in domibus nr̃is. Et suscitabimꝰ sup eũ septẽ pastores: z octo primores hominũ. Et pascent terram assur in gladio: z terram nemrod in lanceis eiꝰ. Et liberabit ab assur cũ venerit in terrã nr̃am: z cũ calcauerit in finibus nr̃is. Et erit reliquie iacob in medio pplorꝝ multorũ ꝗsi ros a dũo: z quasi stille sup herbã que non expectat virũ: z nõ prestolat filios hominũ. Et erit reliquie iacob in gentibus in medio pplorꝝ multorꝝ quasi leo i nemoribus siluarũ: et quasi catulꝰ leonis in gregibus pecorũ. Qui cũ trãsierit z cõculcauerit et ꝛapuerit: nõ est q̃ eruat. Et exaltabitur manus tua sup hostes tuos: et omnes inimici tui interibũt. Et erit in die illa dicit dũs: auferã equos tuos de medio tui: z disperdã quadrigas tuas. Et perdã ciuitates terre tue: et destruã omnes munitiones tuas. Et auferã maliciis de manu tua: et diuinationes nõ erũt in te. Et perdet faciã sculptilia tua: et statuas tuas de medio tui. Et nõ adorabis vltra opera manuũ tuarũ: z euellã lucos tuos de medio tui. Et cõterã ciuitates tuas: et faciã i furore et indignatione vltionẽ i gẽtibus q̃ non audierũt. (vj)

Audite que dũs loquit. Surge cõtende iudicio adũsum mõtes: et audiãt colles vocẽ tuam. Audiãt mõtes iudiciũ dũi z fortia fundamenta terre: quia iudiciũ dũi cũ plo suo: z cũ israel disputabitur. Populꝰ meꝰ q̃d feci tibi: aut quid molestꝰ fui tibi? Responde michi. Quia eduxi te de terra egipti et de domo seruitutis liberaui te: z misi ante faciem tuam moysen et aaron et mariam: pplus meꝰ memento quelo quid cogitauerit cõtra te balach rex moab: et quid responderit ei balaam filius beor de sethim usq; ad galgalã ut cognoscas iusticias dũi. Quid dignũ offerã dũo? Curuabo genu deo excelso? Numquid offerã ei

olocaustomata et vitulos anniculos? Numquid placari potest dns in milibus arietu: aut i multis milibus hircorum pinguiu? Numqd dabo primogenitu meu pro scelere meo: fructu vtris mei pro peccato anime mee? Indicatu tibi o homo qd sit bonu: et qd dns requirat a te. Vnq; facere iudiciu z diligere misericordia: z sollicitu ambulare cu deo tuo. Vox dni ad ciuitate clamat: z salus erit timentibus nomen eius. Audite tribu. Et quis approbabit illud? Adhuc ignis in domo impij: thesauri iniquitatis: z mensura minor ire plena. Numqd iustificabo stateram impiam: et sacculi pondera dolosa? In quibus diuites eius repleti sut iniqtate: z habitantes in ea loquebatur mendaciu: et lingua eorum fraudulenta in ore eorum. Et ego cepi percutere te pditione: super peccatis tuis. Tu comedes z nō saturaberis: z humiliatio tua in medio tui. Et apprehendes z non saluabis: et quos saluaueris in gladiu dabo. Tu seminabis et nō meteris: tu calcabis oliua z nō ungeris oleo: et mustu et nō bibes vinu. Et custodisti precepta amri z omne opus domus achab: z ambulasti in voluptatibus eorum vt daret te in pditione: z habitatores i ea in sibilu: z obprobriu pli mei portabitis. Vae mihi: qa factus sū sicut q colligit i autumno racemos vindemie. Non est botrus ad comedendu: pecoquas ficus desiderauit anima mea. Perijt sanctus de terra: et rectus in hominibus non est. Omnes in sanguine insidiantur: vir fratrem suu ad mortē venatur. Malu manuu suarū dicūt bonum. Princeps postulat: et iudex in reddendo est. Et magnus loquitur est desideriu anime sue: et conuaucauerunt ea. Qui optimus in eis est quasi palinurus: z qui rectus quasi spina de sepe. Dies speculationis tue: visitatio tua venit. Nunc erit vastitas eorum. Solite credere amico: et nolite confidere in duce. Ab ea que dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui: quia filius contumelia facit patri: et filia consurget aduersus matrem suā: nurus aduersus socrum suā: z inimici hominis domestici eius. Ego aut ad dnm aspiciā: expectabo deū saluatorē meū. Audiet me deus meus. Ne letere inimica mea sup me: quia cecidi. Consurgā. Cū sedero in tenebris: dns lux mea est. Iram dni portabo quoniā peccaui ei: donec causā meā iudicet: et faciat iudiciū meū. Et educet me in lucem: videbo iusticiam eius. Et aspiciet inimica mea: z operiet confusione: que dicit ad me. Vbi est dns deus tuus? Oculi mei videbunt in ea. Nūc erit in conculcatione: ut lutū platarū. Dies: ut edificentur mureie tue. In die illa longe fiet lex. In die illa et usq; ad te venet assur: et usq; ad ciuitates munitas: z a ciuitatibus munitis usq; ad flumē: z ad mare de mari: et ad montem de monte. Et terra erit in desolationē pter habitatores suos: et propter fructū cogitationū eorū. Pasce pplm tuū in virga tua: gregē hereditatis tue: habitantes solos in saltu. In medio carmeli pascent basan et galaad sicut dies antiquos: secundū dies egressionis tue de terra egipti. Ostendā ei mirabilia. Videbūt gentes: et confundentē sup omni fortitudine sua. Ponent m anu sup os: aures eorū surdescent. Lingent pulueren sicut serpentes: velut reptilia terre: pturbabuntur de cubilibus suis. Dominū deū nrū timebūt: et timebūt te. Quis deus similis tui qui auferes iniquitatē: et trāsis peccatū reliquias hereditatis tue? Non immittet vltra furorem suū: quū voluerit misericordia est. Reuertet et miserebit nostri. Deponet iniquitates nostras: z proiicet in pfundū maris omia peccata nra. Dabis veritatē iacob: misericordiā abrahā: q iurasti patribus nris a diebus antiquis.

Explicit michea ppha. Incipit naum ppheta.

Liber visionis naum helcesei. Deus emulator z vlciscens dns: vlciscens dns et habens furorē: vlciscens dns in hostes suos: z irascens ipse inimicis suis. Dominus patiens z magna fortitudine: z mūdans nō faciet innocentem. Dominus in tempestate z turbine vie eius: z nebule puluis pdū eius. Increpans mare exticcans illud: et omnia flumina ad desertū reducens. Infirmatus est basan z carmelus: z flos libani languit. Montes cōmoti sunt ab eo: z colles desolati sunt. Et contremuit terra a facie eius: et orbis z omnes habitātes in eo. Ante faciē indignationis eius quis stabit: z quis resistet i ira furoris eius? Indignatio eius effusa est ut ignis: et petre dissolute sunt ab eo. Bonus dns et obnoxias in die tribulationis: z sciēs sperantes in se. Et i diluuio pteruente cōsumationē faciet locū eius: et inimicos eius persequetur tenebre. Quid cogitatis contra dominū? Consumationē ipse faciet. Non consurget duplex tribulatio quia sicut spine se inuicem cōplectūtur: sic conuiuii eorū pariter potanciū. Cōsumentur ipsi stipula arridiate plena. Ex te egredietur cogitās ostia domuū malicia: inuenit pcuratās puaricationē hec dicit dns. Si pfecti fuerint et ita plures: sic quoq; attondēdūr et pteribit. Afflixi te: et nō affligā te vltra. Et nūc cōtera virgā eius de dorso tuo: z vincla tua dirumpā. Et ponet sup te dns. Non seminabit q nomine tuo aplius. De domo dei tui interficiā. Sculptile et cōflatile ponā sepulcū tuū: quia inpnoratus es. Ecce sup montes pedes euangelizantis: et annuntiantis pacem. Celebra iuda festiuitates tuas z redde vota tua: qa nō adiicet vltra ut pteāsat in te belial: universis interijt.

Ascendit qui dispergat coram te: q custodiat obsidionē. Contemplare viam: cōforta lumbos: robora virtutem valde. Quia reddidit dominus sugbiam iacob: sicut superbiam isrl. Quia vastatores dissipauerunt eos: z pagines eorū corruperūt. Clipeus fortiū eius iguis: viri fortes in coccineis. Igne habente currus in die paracionis eius: z agitatores obpiti sunt. In itineribus conturbati sunt: quadrige collise sunt in platis. Aspectus eorū quasi lampades: ipsi fulgura discurrentia. Recordabit fortiū suoru: ruent in itineribus suis. Velociter ascendent muros eius: et ppacabit umbraculu. Porte fluuiorū aperte sunt: et emplū ad solū dirutū. Et miles captiuus adductus est: et ancille eius minabant gementes et colube: murmurantes in cordibus suis. Et ninive quasi piscina aquarū aque eius: ipsi uero fugerunt. State state: et nō est q reuertatur. Diripite argentū diripite aurū: et nō est finis diuitiarū et omnibus vasis desiderabilibus. Dissipata et fossa et dilacerata: et cor tabescens et dissolutio genuiorū et defectio in cūctis renibus: et

facies omniū sicut nigredo olle. Vbi ē
habitaclū leonū: et pascua catulorū le-
onū? Ad quā uāit leo ut ingrederet il-
lū: catulus leonis: ⁊ nō ē q̄ eēcerat. Leo
rapit sufficiēter catulis suis: et necauit
leenis suis. Et impleuit preda spelun-
cas suas: et cubile suū rapina. Ecce e-
go ad te dicit dñs exercituū: et succen-
dam usq; ad fumū quadrigas tuas:
et leunculos tuos comedet gladius. Et
exterminabo de terra predā tuam: ⁊ nō
audiet ultra vox nūciorū tuorū. III

Ve ciuitas sanguinū: omnīsa mē-
daciis: dilaceratione plena. Nō
recedet a te rapina. Vox flagelli: et
vox impetus rotē: et equi frementis: et
quadrige feretris: et equitis ascendē-
tis: ⁊ micantis gladij: et fulgurantis ha-
stē: ⁊ multitudinis interfecte: et grauis
ruine: nec est finis cadauerū. Et corru-
ent in corporibus suis: propter multitudi-
nē fornicationū meretricis speciose et
gratē et habētis maleficia: que vendi-
dit gētes i fornicationibus suis: ⁊ fami-
lias in maleficijs suis. Ecce ego ad te
dicit dñs exercituū: et reuelabo pudē-
da tua in facie tua: ⁊ ostendā in gen-
tibus nuditatē tuā et regnis ignominia
tuam. Et iciā super te abominia-
nones tuas: et contumelijs te afficiā:
et ponam te in exemplum. Et erit omnis
q̄ videt te resilire a te: et dicet. Vastata
est niniue. Quis cōmouebit super te
caput? Vnde queram consolatores
tibi? Numq̄ melior es ab alexandria
populorum: qui habitat in fluminī-
bus? Aque in circuitu eius: cuius di-
uitie mare: aque muri eius. Ethiopia
fortitudo eius et egyptus: et non est
finis. Affricā ⁊ libies fuerunt in auxi-
lio tuo: sed et ipsa in transmigratione
ducta est in captiuitatē. Parvuli eius
elisi sunt i capite omniū viarū: et super
inclitos eius miserūt sortē: et omnes opti-
mates eius vincti sunt i cōpedibus. Et tu e-
go inebriaris ⁊ eris deserta: ⁊ quere-
ris auxilium ab inimico. Omnes munimi-
ones tue sicut ficus cū grossis suis: si cō-
cusse fuerint cadūt os comedētis. Ecce
populus tuus: mulieres i medio tui. Inimi-
cis tuis ad aperiendū pādūt porte te-
re tue: deuorabit ignis vectes tuos. Si-
quā pter obsidionē hauri abi: tenere
munitiones tuas. Intra i lutū ⁊ calca:
subigēs tene latericū. Ibi comedet te i-
gnis: perdet te gladius: deuorabit te ut
bruchus. Cōgregare ego ut bruchus: mul-
tiplicare ut locusta. Plures fecisti nego-
ciationes tuas: ē stelle sunt celi. Bruchus
expansus est: ⁊ auolauit. Custodes tui
q̄si locusta: ⁊ parvuli tui q̄si locuste lo-
custarū: q̄ obsident i septis i die frigoris.
Sol ortus est ⁊ auolauerūt: et nō est co-
gnitus locus eārū ubi fuerūt. Dormitaue-
rūt pastores tui rex assur: sepelientur
principes tui. Latitauit populus eius in mō-
tibus: ⁊ nō est q̄ cōgreget. Nō ē obscura
cōtritio tua: pessima est plaga tua. Omnes
q̄ audierūt auditionē tuā: cōpresserūt
manū suā super te. Quia super quē
nō trāsiit malicia tua semper. Explicit
nauum. Incipit abacuc prophā. j.

Onus qd vidit abba-
cuc propheta. Vsq;
quo dñe clamabo:
et non exaudies?
Vociferabor ad te
vim patiens: et nō
saluabis? Quare ostendisti michi in-
quitatē ⁊ laborē: videre predā et iniu-
riā ora me? Et factū est iudicium: et
cōtradictio potentior. Propter hoc la-
cerata est lex: et nō peruenit usq; ad finē
iudicium. Quia impius prualet adiusti-

tiā: propterea egredē iudicium peruer-
sum. Aspicite in gentibus ⁊ videte ⁊ am-
miramini et obstupescite: quia opus
factū est in diebus vestris: q̄ nemo cre-
det cū narrabit. Quia ecce ego suscita-
bo chaldeos gentē amarā ⁊ velocem
ambulantem super latitudinem terre: ut
possideat tabernacula nō sua. Horri-
bilis et terribilis est: ex semetipsa iudici-
um et onus eius egrediet. Leuiores par-
dis equi eius: et velociores lupis ve-
spertinis: et diffundentur equites eius. Et
equites eārū eius de longe venient: vo-
labūt quasi aquila festinās ad comedē-
dū. Omnes ad pdam venient: facies eorū
ventus urens. Et congregabit
quasi arenā captiuitatē: et ipse de regi-
bus triumphabit: et tyrani ridiculū e-
ius erit. Ipse suy omnem munitionē
ridebit: ⁊ coportabit aggerē: et capiet
eā. Tūc mutabit spiritus: ⁊ preualebit
et peribit. Hec est fortitudo eius dei sui.
Numquid nō tu a principio dñe deus
meus sancte meus: et nō morieris?
Domine in iudicium posuisti eū: et forte
ut corriperes fundasti eū. Mundi sunt
oculi tui ne videas malū: et respicere
ad iniquitatē non potes. Quare nō
respicis super inique agentes: ⁊ taces
deuorāte impio iustiorē se? Et facies
homines quasi pisces maris: ⁊ q̄si re-
pile non habēs principē. Totū in ha-
mo sublevauit: traxit illud in sagena
sua: ⁊ cōgregauit in rete suū. Hoc hē
letabitur ⁊ exultabit: propterea immo-
labit sagene suē: ⁊ sacrificabit reti suo.
Quia in ipsis incrassata ē pars eius:
et cibus eius electus. Propter hoc ec-
ce expandit sagenam suam: et sem-
per interficere gentes non parcet. II

Super custodia mea stabo: ⁊ figā
gradum super munitionem. Et
cōtemplabor ut videā quid dicat mi-
chi: et quid respondēā ad arguentē me.
Et respondit michi dñs: et dixit. Scribe
visum et explana eū super tabulas: ut
percurrat qui legerit eū. Quia adhuc
visus procul: ⁊ apparebit in finē et non
mentietur. Si morā fecerit expecta illū:
quia veniēs veniet et nō tardabit. Ec-
ce qui incredulus est: nō erit recta ani-
ma eius in semetipso. Iustus aūt in fi-
de sua viuet. Et quomō vinū prodē
decipit: sic erit vir superbus ⁊ nō decora-
bitur. Qui dilatauit quasi infernus
animā suā: ⁊ ipse quasi mors: ⁊ nō ad-
impletur. Et cōgregauit ad se omnes
gentes ⁊ coacerauit ad se omnes po-
pulos. Numquid nō omnes isti sup eū
parabolā sumēt: ⁊ loquelā enigmatū
eius? Et dicet. Ve ei: qui multiplicat
nō sua. Vsquequo et aggrauat ora-
se densum lutū? Numquid non repente
consurgē qui mordeant te? Et suscita-
buntur lacerantes te: et eris in rapinā
eis. Quia tu spoliasti gentes multas:
spoliabūt te omnes qui reliqui fuerint
de populis: propter sanguinē hominis
et iniquitatē terre ciuitatis: et omnium
habitantium in ea. Ve qui cōgregat a-
uaritiā malā domui sue: ut sit in excel-
so nidus eius: et liberari se putat de ma-
nu mali. Cogitasti cōsultionē domui
tue: coartasti populos multos: et peccauit
anima tua. Quia lapis de pariete cla-
mabit: et ligni quod inter iuncturas
edificiorū est respondebit. Ve qui edi-
ficat ciuitatem in sanguinibus: ⁊ pa-
rat urbē in iniquitate. Numquid non
hec sunt a dño exercituū? Laborabūt
enim populi in multo igni: et gentes in va-
cuū et deficient. Quia replebitur terra ut
cognoscant gloriā dñi: quasi aque o-
perientes mare. Ve qui potū dat amico

suo: mittens fel suū: et incebrians ut a-
spiciat nuditatē eius. Repleti ē igno-
minia pro gloria. Bibe tu quoq; et
obscipere. Circūdabit te calix dexere dñi:
et vomitus ignominie sup gloriā tuā.
Quia iniquitas libani operiet te: et va-
stitas animaliū deterrebit eos: de san-
guinibus hominis & iniquitate terre et
ciuitatis: et omniū habitantium in ea.
Quid prodest sculptile quia sculpsit il-
lud fictor suus? conflatile & ymaginē fallā:
quia sperauit in figmēto fictor eius ut
faceret simulacra muta? Ve qui dicit
ligno expergiscere: surge lapidi tacēti.
Numquid ipse docere potest? Ecce iste
coopertus est auro et argento: et omnis
spiritus nō est in visceribus eius. Do-
minus aūt ī templo sancto suo: silete a
facie eius omnis terra. Oro Habacuc
propheta pro ignorantibus. Cap

Domine audiui auditionē tuā: et
timui. Dñe opus tuū: in medio
annorū vivifica illud. In medio āno-
rū notū facies: cū irat? fuerit misericor-
die recordaberis. Deus ab austro veni-
et: et sanctus de mōte pharan. Operuit
operuit celos gloria eius: & laudis eius
plena est terra. Splendor eius ut lux erit:
cornua in manibus eius. Ibi abscondita
est fortitudo eius: ante faciē eius ibit mors.
Egredietur diabolus ante pedes eius: stetit
et mensus est terram. Aspexit et dissoluit
gentes: et contriti sunt montes seculi. In-
tuiti sunt colles mundi: ab ire eternitates
eius. Pro iniquitate vidi tentoria ethiopie: turbabuntur pelles terre
madian. Numquid ī fluuiis irat?s es dñe: aut in fluuiis furor tuus? aut
in mari indignatio tua? Qui ascendes sup equos tuos: et quadrige tue
saluano. Hysitans suscitabis arcum
tuū: iuramēta tribubus que locut? es.
Fluuios scindes terre: viderunt
te et doluerunt montes: gurges aquarū
transijt. Dedit abissus voce suā: altitu-
do manus suas leuauit. Sol & luna
stetit in habitaculo suo: in luce sa-
gittarū tuarū ibunt: in splendore fulgu-
rantis hastē tue. In fremitu conculcabis
terram: & in furore obstupefacies gentes.
Egressus est in salutē populi tui: in salu-
tem cū christo tuo. Percussisti caput de
domo impij: denudasti fundamentū
usq; ad collū. Dominū. Stalendisti se-
ptem ceptra: rapiti bellatoris eius: venientibus
ut turbo ad dispergendū me. Exul-
tatio eorū: sicut ei? qui deuorat pau-
perē in abscondito. Ut? ascendisti in mari
equis tuis: ī luto aquarū multarū. Au-
diui et conturbat? est venter meus: a voce
orauerunt labia mea. Ingrediat pu-
tredo in ossibus meis: et subter me ea-
ram. Ve requiescā in die tribulationis:
ut ascendā ad populū accinctū nostrum.
Sicut enī nō florebit: et nō erit germē
in vineis. Mentietur opus olive: & ar-
ua nō afferent cibū. Abiecerit de ouili
pecus: et nō erit armentū in presepibus.
Ego aūt in dño gaudebo: et exultabo
in deo ihesu meo. Deus dñus fortitudo
mea: et ponet pedes meos quasi cerui.
Et super excelsa mea deducet me victor:
in psalmis canēt. Explicit Habacuc
propheta. Incipit Sophonias propheta.

Verbū dñi qd factū
est ad sophoniam
filiū chusi filij godo-
lie filij amasie filij
ezechie: in diebus io-
sie filij amon regis
iuda. Congregans congregabo cuncta a
facie terre dicit dñs: congregans hominē
et pecus: congregans volatilia celi & pisces
maris. Et ruine impiorum erunt: et

disperdā homines a facie terre dicit dñs.
Et extendā manū meā sup iudā & sup
omnes habitantes hierusalē: et disper-
dam de loco hoc reliquias baal & no-
mina edituorū cū sacerdotibus: et eos qui
adorant super tecta militiā celi: et ado-
rant & iurant in domino & iurant in mel-
chom: & qui auertuntur de post tergum
dñi: et qui nō quesierunt dñm: nec inuen-
tigauerunt eum. Silete a facie dñi dei:
quia iuxta ē dies dñi. Quia ꝓparauit
deus hostiā: sanctificauit vocatos su-
os. Et erit: in die hostie dñi visitabo
sup principes et sup filios regis et sup
omnes qui induti sunt veste peregri-
na. Et visitabo super omnem qui ar-
rogantes ingreditur sup limen in die
illa: qui cōplent domū dñi dei sui: in-
quitate et dolo. Et erit in die illa dicit
dñs vox clamoris a porta piscium et u-
lulatus a secunda: et contritio magna a
collibus. Vlulate habitatores pile. Cō-
tuit omnis populus chanaan: disperie-
runt omnes inuoluti argento. Et erit: in
tempore illo scrutabor ihrlm in luce-
nis et visitabo super viros defixos in
fecibus suis: qui dicūt in cordibus suis.
Non faciet bene dñs: & nō faciet ma-
le. Et erit fortitudo eorū in direptionē:
et domus eorū in desertū. Et edificabūt
domos et nō habitabūt: et plātabūt
vineas et nō bibēt vinū eius. Iuxta est
dies domini magn?: iuxta est & velox
nimis. Vox diei dñi amara: tribula-
bit ibi fortis. Dies ire dies illa: dies
tribulationis & angustie: dies calami-
tatis et miserie: dies tenebrarū & caligi-
nis: dies nebule et turbinis: dies tu-
be et clangoris sup ciuitates munita?
et sup angulos excelsos. Et tribulabo
homines: & ambulabūt ut cec: quia
domino peccauerunt. Et effundetur
sanguis eorū sicut humus: et corpora eo-
rū sicut stercora. Sed et argentū eorū
et aurū eorū nō poterit liberare eos: in
die ire dñi. In igne zeli eius deuorabitur
omnis terra: qa consumationē et festinatio-
nē faciet cūctis habitantibus terrā. ¶

Conuenite congregamini gens nō
amabilis: priusq; pariat iussio
quasi puluerē transeunte die: antequ; ue-
niat sup vos ira furoris dñi. Querite
dñm omnes mansueti terre: qui iudicia
eius estis operati. Querite iustū queri-
te mansuetū: si quo modo abscondami-
ni in die furoris dñi. Quia gaza de-
structa erit: et ascalon in desertū. Azo-
tū in meridie eicient: et accaron eradi-
cabitur. Ve qui habitatis funiculū
maris: gens predoru. Ī ceb dñi sup
vos chanaan terra philistinorum: et
disperdā te ita ut nō sit inhabitator. Et
erit funiculus maris requies pastorū:
& caule pecorū. Et erit funiculus eis? qui
remanserit de domo iuda. Ibi pascent
in domibus ascalonis: ad vesperē requi-
escent. Quia visitauit eos dñs dei eorū:
et auertet captiuitatē eorū. Audiui op-
probriū moab & blasphemias filiorū
amon que exprobrauerūt populo meo: &
magnificati sunt sup finiōs eorum.
Propterea viuo ego dicit dñs exercitu-
um: deus israhel. Quia moab ut sodo-
ma erit et filij amon quasi gomorra:
sirditas spinarū et arcuū salis: et desert-
ū usq; in terminū. Reliquie populi mei di-
ripiet illos: residui gentis mee possidi-
bunt illos. Hoc enī eis euenit pro su-
perbia sua: qua blasphemauerunt et
magnificati sunt super populū dñi exercī-
tuū. Horribilis dñs super eos: & attenu-
abit omnes deos terre. Et adorabūt eū
viri de loco suo: omnes insule gentiū.
Sed & vos ethiopes: interfecti gladio

uero eriis. Et extendet manū suā sup
aquilonē: et perdet assur. Et ponet ex
ciosam in solitudinē et in muū: z sicī
deserū. Et accubabūt in medio eius
greges: omnes bestie gentiū: et onocro
talus et herin⁹ in liminibz eius mora
būtur. Vox cātātis in fenestra: curs⁹
in suplimnar: quomā accentuabo ro
bur ei⁹. Hec est ciuitas gloriosa habi
tās in cōfidentia: que dicebat in corde
suo. Ego sum: et extra me nō est alia
āplius. Quomodo facta est in desert:
cubile bestie? Omnis qui trāsit per eā si
bilabit: et mouebit manū suā. ¶

Ve prouocantis z redēpta ciuitas
colūba. Nō audiuit uocē: et nō
suscepit disciplinā. In dno nō est con
fisa: ad deū suū nō appropinquauit.
Principes ei⁹ in medio eius: quasi le
ones rugientes. Iudices eius lupi ve
spere: nō reliquebant in mane. Pro
phete ei⁹ uelani: uiri infideles. Sacer
dotes eius polluerūt sanctū: iniuste e
gerūt contra legem. Dominus iust⁹ in me
dio eius: nō faciet iniquitatē. Mane
mane iudiciū suū dabit in lucē: z nō
abscōdetur. Nescuit aūt iniquus cō
fusionē. Disperdidi gentes: et diruptā
sunt anguli earū. Deserta feci uias e
orū: dū nō est qui transeat. Desolate
sunt ciuitates eorū: nō remanēt uiro
neq; ullo habitatore. Dixi. Attamē
timebis me: suscipies disciplinam. Et
nō perdit habitaculū ei⁹: pter omnia
in quibus uisitaui eā. Verūtamen dilu
culo surgentes corruperūt omnes cogi
tationes suas. Quapropter expecta
me dicit dns in die resurrectionis mee
in futurū: quia iudiciū meū ut cōgre
gem gentes et colligā regna. Et effun
dam sup eos indignationem meam:
omnē irā furoris mei. In igne enim
zeli mei deuorabit omnis terra. Quia
tūc reddāt ppls labiū electū: ut inuo
cent omnes nomen dni: et seruant ei
humero uno. Vltra flumina ethiopi
e: inde supplices mei: filij dispersi; me
oz deferet munus michi. In die illa nō
cōfundes sup omnibus adinuentionib
bus tuis: quibz preuaricata es in me.
Quia tūc auferā de medio tui magni
loquos superbie tue: et nō adices ex
tatari amplius in monte sancto meo. Et
derelinquā in medio tui ppln paupe
rem et egenū: z sperabūt in nomine dni
mini. Reliquie israhel nō facient iniqui
tatem nec loquētur mendaciū: et nō in
uenietur in ore eoz lingua dolosa. Quo
niā ipsi pascentur z accubabūt: z non
erit qui exercerat. Laude filia syon: iu
bilato israel. Letare et exulta israhel in o
mni corde filia ihrusalē. Abstulit do
min⁹ iudiciū tuū: auertit inimicos tu
os. Rex israel dns in medio tui: nō timē
bis malū ultra. In die illa dicetur ihe
rusalē. Sioli timere syon: nō dissoluā
tur manus tue. Dominus deus tuus in
medio tui fortis: ipse saluabit. Gaude
bit super te in letitia: silebit in dilectio
ne tua: et exultabit sup te in laude. Sicu
gas qui a lege recesserant congregabo
quia ex te erant: ut non ultra habeas
super eis opprobrium. Ecce ego inter
ficiam omnes qui afflixerunt te in tp
illo: et saluabo claudicantem: et eam
que ejecta fuerat congregabo. Et po
nam eos in laude z in nomen in omni
terra confusionis eorū: in tp illo quo
adducā uos: z in tp quo congregabo
uos. Dabo enī uos in nomē z in lau
dem omnibus populis terre: cum con
uertero captiuitatem uestram coram oc
lis uestris dicit dns. Explicit Sopho
nias ppha · Incip · Aggeus ppha ·

In anno secūdo darij regis in mense
sexto in die una mēsis factū est uerbū
dni in manu aggei prophete ad zoro
babel filiū salathiel ducem iuda: z ad
ihesum filiū iosedech sacerdotem ma
gnū dicēs. Hec ait dns exercituum di
cens. Popul⁹ iste dicit. Nondū uenit
tempus dom⁹ dni edificāde. Et factū
est uerbū dni i manu aggei ppete di
cens. Numquid tempus uobis est ut ha
bitetis in domibz laqueatis: et dom⁹
ista deserta? Et nūc hec dicit dns exer
cituū. Ponite corda uestra supe uias
uestras. Seminastis multū: et inuulti
lis parū. Comedistis: z non estis sa
tiati. Bibistis: et nō estis inebriati. Ves
tiuistis uos: et nō estis calefacti. Et
qui mercedes congregauit: misit eas
in sacculū percussum. Hec dicit dns ex
cituū. Ponite corda uestra sup uias
uestras. Ascendite in mōtem portate
lignum: et edificate domū et acceptā
bilis michi erit: et glorificabor dicit
dns. Respexistis ad amplius: et ecce
factū est minus. Et inuulstis i domū:
z exsufflaui illud. Quā ob causā dicit
dns exercituū? Quia dom⁹ mea deserta
est: z uos festinastis unusquisq; in do
mū suam. Propter hoc sup uos ,phibi
sunt celi ne darent rorem: et terra
prohibita est ne daret germen suū. Et
uocauī siccitatem sup terrā et sup mō
tes z sup triticū z sup uinū et sup oleū
et quecūq; pferet humo⁹: et sup homines
et sup iumēta: et sup omnē laborem
manuū. Et audiuit zorobabel filius
salathiel z ihesus filius iosedech sacer
dos magnus et omnes reliquie ppli
uocem dni sui et uerba aggei ,phete si
cut misit eū dns deus eorū ad eos: et
timuit ppls a facie dni. Et di
xit aggeus nūcius dni: de nūcijs dni
populo dicens. Ego uobiscū dicit do
minus. Et suscitauit deus spiritū zo
robabel filij salathiel ducis iuda z spi
ritū ihesu filij iosedech sacerdotis ma
gni et spiritū reliquorū de omni popu
lo: et ingressi sunt et faciebant opus
in domo domini exercituū dei sui. ¶

In die uicesima et quarta mensis in se
xto mense in anno secundo darij regis
in septimo mēse uicesima et prima mē
sis: factū est uerbum domini in manu
aggei ,phete dicēs. Loquere ad zoro
babel filiū salathiel ducē iuda et ad
ihesum filiū iosedech sacerdotē magnū:
et ad reliquos ppli dicēs. Quis in uo
bis est derelictus qui uidit domū istā
in gloria sua prima? Et quid uos ui
detis hanc nūc? Numquid nō ita est
quasi nō sit in oculis uōis? Et nūc con
fortare zorobabel dicit dns: et confor
tare ihesu filii iosedech sacerdos magne:
et confortare omnis ppls terre dicit
dom⁹ exercituū z facite: quoniā ego
uobiscū sum: dicit dns exercituū. Ver
bū qd pactū uobiscū cū egrederemi
ni de terra egipti: et spiritus meus erit i
medio uestrū. Nolite timere: quia hec
dicit dns exercituum. Adhuc unum
modicū est: et ego cōmouebo celum z
terrā et mare et aridam. Et mouebo o
mnes gentes: et uenient desiderat⁹ cun
ctis gentib. Et implebo domū istam
gloria: dicit dns exercituū. Meū ē ar
gentū et meū est auri: dicit dns exerci
tuū. Magna erit gloria dom⁹ istius
nouissime plusq; prime: dicit dns ex
cituū. Et in loco isto dabo pacē dicit
dominus exercituum. In uicesima et
quarta nouī mensis in anno secūdo
darij regis: factū est uerbū domini ad
aggeum ,phetā dicens. Hec dicit dns
exercituū. Interroga sacerdotes legem

dicēs. Si tulerit homo carnē sanctifi-
catam in ora vestimēti sui et tetigerit
de summitate eius panem aut pulmē-
tum aut vinū aut oleū aut omne ci-
bum: numquid sanctificabit? Respon-
dentes aūt sacerdotes dixerunt. Non.
Et dixit aggeus. Si tetigerit pollut⁹
in anima ex omnibus hijs numq̄d con-
taminabit? Et respōdēs sacerdotes:
et dixerūt. Cōtaminabit. Et respōdit
agge⁹ et dixit. Sic plus iste: sic gen⁹
ista ante faciē meā dicit dōs: et sic omne
opus manuū eor: et omnia que obtu-
lerunt michi cōtaminata erūt. Et nūc
ponite corda vestra a die hac et supra
anteqū poneretur lapis super lapidē in
templo domini: cum accederetis ad a-
cervum viginti modiorum et fierent
decem: et intraretis ad torcular ut ex-
primeretis quinquaginta lagenas: e
fiebant viginti. Percussi vos vento u-
rente: et aurugine et grandine omnia
opera manuū vestrarū: et non fuit in
vobis qui reverteretur ad me dicit do-
minus. Ponite corda vestra ex die ista
et in futurum a die vicesima et quar-
ta noni mēsis: a die qua fundamēta
iacta sunt templi domini ponite su-
per cor vestrum. Numquid iam seminē
in germine est? Et adhuc vinea: e fic⁹
et malogranatū et ligni olive non
floruit. Et die ista benedicā. Et factū ē
verbū dōi secundo ad aggeum in vice-
sima et quarta mēsis dicēs. Loquere
ad zorobabel ducē iuda dicēs. Ego mo-
veo celum pariter et terram: et subuer-
tam solium regnorum: et conteram fo-
rtitudinem regni gentium. Et subuer-
tam quadrigam et ascensores eius:
et descendent equi et ascensores eorū:
vir in gladio fratris sui. In die illo di-
cit dominus exercituum assumam te
zorobabel fili salatiel serue meus dicit
dōs: e ponā te q̄si signaculū: q̄a te elegi
dicit dominus exercituū. Explicit Agge⁹
prophā. Incipit Zacharias prophā. I.

Mense octauo in anno secundo de-
rij regis: factū est verbū dōi ad zacha-
riam filiū barachie filij addo prophā.
Iratus est dōs super pres vestros ira cū
dia. Et dices ad eos. Hec dicit dōs ex-
ercituū. Conuertimini ad me ait dōs
exercituū: et conuertar ad vos dicit dōs
exercituū. Ne sitis sicut patres vestri ad
quos clamabāt prophete priores di-
centes hec dicit dōs exercituū: conuer-
timini de viis vestris malis et cogitati-
onibus vestris pessimis: et non audi-
erunt neq̄ attendēdūt ad me dicit dōs.
Patres vri vbi sunt et prphete: stūqd
in sempiternū viuūt? Verūtamē verba
mea et legitima mea q̄ mādaui hus
meis prophetis: numquid non cōpre-
hendērūt patres vestros? Et conuersi
sunt et dixerūt. Sicut cogitauit dōs
exercituū facere nobis secūdū vias vo-
stras et secūdū adinuentiones nras:
fecit nobis. In die vicesima e quarta
undecimi mensis sabbath in anno se-
cundo darij: factū est verbū domini
ad zachariā filiū barachie filij addo
prophetā dicēs. Vidi pr noctē: et ecce
vir ascendēs sup equū rufum: et ipse
stabat inter murtea que erant in pro-
fundo: et post eū equi rufi varij et albi.
Et dixi. Qui sunt isti dōe mi? Et dixit
ad me angel⁹ dōi qui loquebat in me.
Ego ostendā tibi quid sunt hec. Et re-
spōdit vir qui stabat inter murtea et
dixit. Isti sunt quos misit dōs: ut pr
ambulent terram. Et respōdērūt an-
gelo dōi q̄ stabat inter murtea: e dixe-
rūt. Perambulauim⁹ terrā: et ecce omnis
terra habitat e quiescit. Et respondit

angelus dōi e dixit. Domine exercitu-
um usq̄q; quo tu nō miserebris iheru-
salem et urbibus iudā quibus iratus es?
Iste iam septuagesimus ann⁹ est. Et
respōdit dōs angelo qui loquebatur
in me verba bona: verba cōsolatoria.
Et dixit ad me angelus qui loqueba-
tur in me. Clama dicēs. Hec dicit dōs
exercituū. Zelatus sum iherusalem et sion
zelo magno. Et ira magna ego ira-
sor sup gentes opulentas: quia ego
iratus sum parū: ipsi vero adiuuaue-
rūt in malū. Propterea hec dicit do-
minus. Reuertar ad iherusalē in mi-
sericordijs: et domus mea edificabit in
ea ait dōs exercituū: et pendiculū
extendēt sup iherusalē. Adhuc clama
dicēs. Hec dicit dōs exercituū. Adhuc
affluent ciuitates mee bonis: et conso-
labit adhuc dōs syon: e eliget adhuc
iherusalem. Et leuauī oculos meos et vidi:
et ecce quatuor cornua. Et dixi ad an-
gelū qui loquebat in me. Quid sunt
hec? Et dixit ad me. Hec sunt cornua:
que ventilauerūt iudam et israel et iheru-
salem. Et ostendit michi dōs quatuor
fabros. Et dixi. Quid isti venient fa-
cere? Qui ait dicens. Hec sunt cornu-
a que ventilauerūt iudam per singu-
los viros: e neuo illorum leuauit ca-
put suū. Et venerūt isti deterrere ea: ut
dicāt cornua gentū q̄ leuauerūt cornu-
a sup terrā iuda: ut dispergerēt eā. II

Et leuauī oculos meos et vidi: et
ecce vir et in manu eius funiculus
mensorū. Et dixi. Quo tu vadis? Et
dixit ad me. Vt metiar iuda e iheru-
salem sic latitudo eius: et quātā lon-
gitudo eius. Et ecce angel⁹ qui loque-
batur in me egrediebat: et alius angel⁹
egrediebat in occursum eius: e di-
xit ad eū. Curre: loquere ad puerū istū
dicens. Absq; muro habitabit iheru-
salem prē multitudine hominū et iumē-
torū in medio eius. Et ego ero ei ait
dōs murus ignis in circuitu: et in glo-
ria ero in medio eius. O o fugite de ter-
ra aquilonis dicit dōs: quoniam in
quatuor ventos celi dispersi vos dicit
dōs. O syon fuge que habitas apud
filiā babilonis: quia hec dicit dōs ex-
ercituū. Post gloriā misit me ad gen-
tes: que spoliauerūt vos. Qui enī tetig-
erit vos: tangit pupillam oculi mei.
Quia ecce ego leuo manū meā super
eos: et erūt prede hijs qui seruiebant si-
bi: e cognoscetis quia dōs exercituum
misit me. Laude et letare filia syon: q̄a
ecce ego venio et habitabo in medio
tui ait dōs. Et applicabuntur gentes
multe ad dōm in die illa: e erūt michi
in plm. Et habitabo in medio tui: et
scies quia dōs exercituū misit me ad
te. Et possidebit dōs iudā e partem
suā in terra sanctificata: e eliget iherusa-
lem. Sileat omnis caro a facie dōi: quia cō-
surgens de habitaculo sancto suo. III

Et ostendit michi dōs iheslum sa-
cerdotem magnū stantem coram
angelo dōi: et satan stabat a dextris
eius ut aduersaretur ei. Et dixit dōs ad
satan. Increpet dōs in te. Satan au-
tem increpet dōs in te qui elegit iheru-
salem. Numquid non iste torus est eri-
pus de igne? Et iheslus erat indutus ve-
stibus sordidis: et stabat ante faciem
angeli. Qui respondit: et ait ad eos q̄
stabant coram se dicens. Auferte vesti-
menta sordida ab eo. Et dixit ad eum.
Ecce abstuli a te iniquitatem tuam: e
indui te mutatorijs. Et dixit. Ponite
cidarim munda super caput eius. Et
posuerūt cidarim mundam super caput eius: mū-
dō: e induerūt eū vestibus. Et angelus

dñi stabat: et consistabatur angelus
dñi iheslum dicēs. Hec dicit dñs exerci-
tuū. Si in viis meis ambulaueris et
custodiā meā custodieris: tu quoq; iu-
dicabis domū meā ⁊ custodies atria
mea: et dabo tibi ambulātes de hijs
q̄ nūc hic assistūt. Audi ihesu sacerdos
magne: tu et amici tui qui habitāt co-
rami: quia viri portendētes sunt. Ec-
ce enī ego adducā seruū meū oriēm:
quia ecce lapis quē dedi coram iheslu: su-
per lapidē unū septē oculi sunt. Et ecce
ego celabo sculpturā eius ait dñs exerci-
tuū: et auferam iniquitatem terre il-
lius in die una. In die illa dicit domi-
nus exercituum: vocabitis vir amicum
suū subter vineā et subter ficū. VIII

Et rēsus est angelus qui loque-
batur ī me: ⁊ suscitauit me quasi
virū qui suscitat de somno suo. Et
dixit ad me. Quid tu vides? Et dixi.
Vidi: ecce candelabrū aureū totū: et
lampas eius sup caput ipi⁹: ⁊ septem
lucerne eius sup illud: et septē infusoria
a lucernis que erāt sup caput eius: et
due olive sup illud: una a dexteris lam-
padis: et una a sinistris eius. Et respō-
dit: et aio ad angelū qui loquebat in
me dicens. Quid sunt hec dñe mi? Et
respondit angel⁹ qui loquebat in me:
et dixit ad me. Nunquid nescis quid
sunt hec? Et dixi. Non dñe mi. Et re-
spōdit: ⁊ ait ad me dicens. Hoc est ver-
bum dñi ad zorobabel dicens. Non
in exercitu nec in robore: sed in spiritu
meo dicit dñs exercituū. Quis tu mōs
magne coram zorobabel in planū? Et
educet lapidē primariū: et exclamabit
gratiā gratie eius. Et factū est verbū
dñi ad me dicēs. Manus zorobabel
fundauerūt domū istā: et manus ei⁹
perficēt eā: et scietis quia dñs exercituū
misit me ad vos. Quis enī despexit die-
es paruos? Et letabūtur: et videbunt
lapidē stagneum in manu zorobabel.
Septē sunt isti oculi dñi: qui discurrūt
in vniūsam terrā. Et respondit: et dixi
ad eū. Quid sunt due olive iste ad de-
xteram candelabri et ad sinistra eius? Et
respondi secō: et dixi ad eū. Quid sūt
due spice oliuarū que sunt iuxta duo
rostra aurea: in quibus sunt fistulatoria
de auro? Et ait ad me dicēs. Nūquid
nescis q̄d sūt hec? Et dixi. Nō dñe mi.
Et dixit. Isti sūt duo filij olei splendo-
ris: q̄ assistūt dñatori vniūsi terre. IX

Et rōuersus sū: ⁊ leuaui oculos me-
os et vidi: ⁊ ecce volumē volās.
Et dixit ad me. Quid tu vides? Et dixi.
Ecce ego video volumē volās: longitu-
do eius viginti cubitorū: ⁊ latitudo eius
decem cubitorū. Et dixit ad me. Hec est
maledictio que egredietur sup faciē omnis
terre: quia omnis fur sicut ibi scriptū est
iudicabitur: ⁊ omnis iurās de hoc simi-
liter iudicabit. Educā illud dicit dñs
exercituū: ⁊ venet ad domū furis ⁊ ad
domū iurantis in nomine meo mini-
dacium: et cōmorabit in medio domus
eius: et cōsumet eū et ligna eius et la-
pides eius. Et egressus est angelus qui
loquebat in me: et dixit ad me. Leua
oculos tuos et vide. Quid est hoc q̄d
egreditur? Et dixi. Quidnam est? Et
ait. Hec est amphora egrediens. Et dixit.
Hec est oculus eorum in vniuersa ter-
ra. Et ecce talentum plumbi portabat:
et ecce mulier vna sedens in medio am-
phore. Et dixit. Hec est impietas. Et pro-
iecit eā in medio amphore: et misit mal-
lam plumbeam in os eius. Et leuaui
oculos meos et vidi: et ecce due mulie-
res egredientes: et spiritus in alis earū.
Et habebāt alas quasi alas milue: et

leuauerunt amphorā inter terram et celū.
Et dixi ad angelū qui loquebat ī me.
Quo iste deferūt amphorā? Et dixit ad
me. Vt edificet ei domū ī terra sinnaar:
et stabiliat et ponat ibi sup basim suā.
Et rōuersus sum: et leuaui X
oculos meos et vidi: ecce qua-
tuor quadrige egredientes de medio du-
orū montiū: ⁊ montes montes erei. In
quadriga prima equi rufi: in quadri-
ga scēa equi nigri in quadriga tertia
equi albi: ⁊ in quadriga quarta equi va-
rij ⁊ fortes. Et respōdit: ⁊ dixi ad angelū
qui loquebat in me. Quid sunt hec
dñe mi? Et respondit angelus: et ait
ad me. Isti sunt quatuor venti celi: qui e-
grediūtur ut stent coram dñatore omnis
terre. In qua erāt equi nigri egrediebā-
tur in terrā aquilonis: et albi egressi
sunt post eos: et varij egressi sunt ad
terrā austri. Qui aūt erāt robustissimi
egrediēbāt: ⁊ querebāt ire ⁊ discurrere per o-
mnē terrā. Et dixit. Ite: ⁊ pertransite
terrā. Et pertransierūt terrā. Et vo-
cauit me: ⁊ locus est ad me dicēs. Ec-
ce qui egrediūtur in terrā aquilonis:
requiescere fecerūt spiritū meū in terra
aquilonis. Et factū est verbū dñi ad
me dicens. Sume a transmigratione
ab oldai et a chobia et ab idaia et ve-
nies tu in die illa et introibis domū Io-
sie filij sophonie qui venerūt de baby-
lone: ⁊ sumes aurū ⁊ argentū ⁊ faces
coronas et pones in capite iheslu filij
iosedech sacerdotis magni: ⁊ loqueris
ad eū dicens. Hec ait dñs exercituum
dicēs. Ecce vir: oriens nomē eius. Et
subter eū orietur: et edificabit templū
dñi: et ipse exstruet templū dñi. Et ipse
portabit gloriā: ⁊ sedebit ⁊ dñabitur
sup solio suo. Et erit sacerdos sup so-
lio suo: et cōsiliū pacis erit inter illos
duos. Et corone erūt heleni et tobie
et idaie ⁊ hen filio sophonie: memori-
ale in templo dñi. Et qui procul sunt
venient et edificabūt in templo dñi: et
scietis quia dominus exercituum mi-
sit me ad vos. Erit aūt hoc: si auditu
audiendo vocē dñi dei vestri. XI

Et factū est in anno quarto darij
regis: factum est verbum dñi ad
zacharia in quarta mensis noui qui
est casleu. Et misērūt ad domū dei sa-
ralar et rogomelech et viri qui erāt cū
eis ad deprecandā faciē dñi: ut dicerēt
sacerdotibus domus dñi exercituū ⁊ ꝓphe-
tis loquēres. Nūquid flendū ē michi
in quinto mense: uel sanctificare me
debeo sicut feci iam multis ānis? Et
factū est verbū dñi exercituū ad me di-
cens. Loquere ad omnē plm terre: et
ad sacerdotes dicens. Cū ieunaretis
et plangeretis in quinto ⁊ septimo per
hos septuaginta ānos: nūquid ieiu-
nium ieiunastis michi? Et cum comedi-
tis ⁊ bibistis: nunqd nō vobis come-
distis et vobismetipsis bibistis? Nū-
quid nō hec sunt verba que locutus
est dñs in manu ꝓphetarū priorū cū adhuc
iherusalē habitaret et esset opulē-
ta: ipa ⁊ urbes in circuitu ei⁹: et ad au-
strū ⁊ in cāpestribus habitaretur? Et fa-
ctū est verbum dñi ad zacharia dicēs.
Hec ait dñs exercituū dicens. Iudicium
verū iudicate: et misericordia et miserā-
tiones facite vnusquisq; cū fratre suo.
Et viduā et pupillū ⁊ aduenā et pau-
perem nolite calumniari: ⁊ malū vir fra-
tri suo non cogitet in corde suo. Et no-
luerūt attendere et auferentes scapulā
recedētes: ⁊ aures suas aggrauauerūt
ne audirent: et cor suum posuerūt ne
adamātem ne audirēt legē et verba q̄
misit dominus exercituū ī spiritu suo

sancto p manū ꝓphetarū priorum. Et
facta ē indignatio magna a domino
exercituū. Et factū ē: sicut locutus sum
et non audierūt: sic clamabūt et non
exaudiā dicit dūs exercituū. Et dispersi
tos p omnia regna que nesciūt: et
terra desolata est ab eis eo q̃ non esset
transiens z reuertens: z posuerunt ter-
ram desiderabilem in desertum. VIII

Et factum ē verbū dūi exercituū di-
cēs. Hec dicit dūs exercituū. Zelatus
sū hon zelo magno: z indignatione
magna zelatus sum eā. Hec dicit
dūs exercituū: reuēlus sum ad syō: z
habitabo in medio ihrlm. Et vocabi-
tur ihrusalē ciuitas veritatis: z mōs
domini exercituū mons sanctificatus.
Hec dicit dūs exercituū. Adhuc habi-
tabūt senes z anus in platis ihrlm:
et viri baculus in manu eis p multitu-
dine dierū. Et plateē ciuitatis comple-
buntur infantibus: z puellis ludentibus
in platis eius. Hec dicit dūs exercitu-
um. Si videbit difficile in oculis reli-
quiarū pplī huius in diebus illis: nun-
quid in oculis meis difficile erit dicit
dūs exercituū? Hec dicit dūs exercituū.
Ecce ego saluabo pplm meum de terra
orientis z de terra occasus solis: z ad-
ducam eos z habitabūt in medio ihe-
rusalē: z erunt michi in populū z ego
ero eis in deū in veritate z in iustitia.
Hec dicit dūs exercituū. Confortentur
manus vēe qui audiitis in hijs diebus
sermones istos per os ꝓphetarū: in die
qua fundata ē domus dūi exercituū
ut templū edificaretur. Siquidē ante
dies illos merces hominū nō erat nec
merces iumentorū erat: neq; incredibilis
et egredienti erat pax pre tribulatione: et
dimisi omnes homines unūquemq;
cōtra proximū suū. Siūt autem non
iuxta dies pōres ego faciam reliquijs
populi hui dicit dūs exercituū: sed se-
men pacis erit. Vinea dabit fructum
suū: z terra dabit germen suū. Et celi
dabunt rorem suū: z possidere faciā reli-
quias pplī huius uniuersa hec. Et erit:
sicut eratis maledictio in gentibus do-
mus iuda z domus israel: sic saluabo
vos z eritis benedictio. Solite timere.
Confortent manus vēe: quia hec dicit
dūs exercituū. Sicut cogitaui ut affli-
gerem vos cum ad iracundiā provo-
carent patres vestri me dicit dominus
et nō sum misertus: sic iterū cogi-
taui i diebus istis ut benefaciā domui
iuda z ihrlm. Solite timere. Hec sunt
ergo verba q̃ facietis. Loquimini ver-
bum unusquisq; cum proximo suo.
Veritatē et iudicium pacis iudicate i
portis vestris: z unusquisq; malū con-
tra amicū suū ne cogitetis in cordibus
vestris: z iuramentū mendax ne diliga-
tis. Omnia enī hec sūt q̃ odit dicit dūs.
Et factū est verbū dūi exercituū ad me
dicens. Hec dicit dūs exercituū. Ieiunium
quarti z ieiunium quinti z ieiunium se-
timi et ieiunium decimi erit domui iude
in gaudiū z in letitiā: z i solēnitates
preclaras. Veritatē tantū z pacem di-
ligite. Hec dicit dūs exercituū. Si quem-
quo veiant populi z habitent in ciu-
tatibus multis: z vadant habitatores
vnus ad alterū dicentes. Eamus z de-
precemur faciem dūi: z querannus do-
minū exercituū. Vadam etiam ego.
Et venient populi multi z gentes robu-
ste ad querendū dūm exercituū in ihe-
rusalem: z deprecandā faciem domini.
Hec dicit dominus exercituū. In die-
bus illis in q̃bus apprehendent decē viros
ex omnibus linguis gentiū: z apprehendent
fimbriā viri iudei dicētes: ibimus vobiscū.

Audiuimus enī quēdm vobiscū ē. IX

Onus verbi dūi in terra adrach z
damasci requiet eius: quia dūs
est omis hominis: et omnium tribuum
israel. Emath quoq; in terminis eius: z
tyrus et sydon. Assumpserūt quippe
sibi sapientiā valde. Et edificauit tyrus
munitionē suā: et congeruauit argentū
quasi humū: et aurū ut luтū platearū.
Et ecce dūs possidebit eā: et percutiet in
mari fortitudinē eius: z hec igni deuora-
bitur. Videbit ascalon z timebit: z ga-
za et dolebit nimis: et accaron quo-
niā confusa est spes eius. Et peribit rex
de gaza: et ascalon non habitabitur.
Et sedebit separator in azoto: et disper-
dam superbiā philistinorū. Et auferam
sanguinē eius de ore eius: et abomi-
nationes eius de medio dentū eī. Et
relinquet etiā ipse deo nostro: et erit sicut
dux i iuda: z accaron quasi iebusius.
Et circūdabo domū meā ex hijs q̃ mili-
tant michi eūtes et reuertentes: et non
trānsibit sup eos vltra exactor: quia nūc
vidi in oculis meis. Exulta satis filia
sion: iubila filia ihrusalē. Ecce rex tu
ueniet tibi iustus et saluator: ipse pauper
et ascendēs sup asinā: z sup pullū filij
asine. Et disperdā quadrigā ex e-
phraim: et equū de ihrusalē: et dissipa-
bitur arcus belli. Et loquet pacē gen-
tibus: z potestas eius a mari usq; ad ma-
re: et a fluuiijs usq; ad fines terre.
Tu quoq; in sanguine testamēti tui e-
misisti vinctos tuos de lacu: in quo nō
est aqua. Conuertimini ad munitionē
vinctī spei. Hodie quoq; annuncians
duplicia reddam vbi: quoniā extendi
michi iudam quasi arcū: implui terrā
ephraim. Et suscitabo filios tuos sy-
on super filios tuos greca: et ponā te
quasi gladiū fortiū. Et dūs deus sup
eos videbit: et egibit ut fulgur iaculū
eius. Et dūs deus in tuba canet: et va-
det in turbine austri. Dominus exercitu-
um proteget eos: et deuorabūt et sub-
icient lapidibus funde. Et bibentes inebri-
abunt quasi a vino: et replebūtur ut
phiale: z quasi cornua altaris. Et sal-
uabit eos dūs deus eorū in die illa ut
gregē ppli sui: q̃a lapides sancti eleua-
buē sup terrā eī. Quid enī bonū eī: et
quid pulcū eī: nisi frumētū electorū
et vinum germinans virgines? X

Petite pluuiā a dūo i tpe serotino:
et dūs faciet nūes et pluuiam
imbris: et dabit eis singulis herbam
in agro. Quia simulacra locuta sunt
inutile: z diuini viderūt mendacium:
et somniatores locuti sunt frustra et
vane cōsolabantur. Idcirco adducti
sunt quasi grex: affligenē quia nō est
pastor eis. Sup pastores irat? est fu-
ror me?: et sup hircos visitabo. Quia
visitauit dūs exercituū gregem suū do-
mū iuda: et posuit eos quasi equum
gloriē sue in bello. Ex ipso angul?: et
ex ipso paxill?: ex ipso arc? ēlij: et ex ipso
egredient omnis exactor simul. Et erunt
quasi fortes: conculcātes luтū viarū i
prelio. Et bellabūt quia dūs cū eis: et
confundent aduersores equorū. Et cō-
fortabo domū iuda: et domū ioseph
saluabo. Et conuertā eos quia miserē
eorū: et erūt sicut fuerūt quādo nō
proiecerā eos. Ego enī dūs de? eorū: et
exaudiā eos. Et erunt q̃si fortes ephra-
im: et letabitur cor eorū quasi a vino.
Et filij eorū videbūt et letabūtur: et e-
xultabit cor eorū in dūo. Sibilabo eis
et cōgregabo illos: quia redemi eos.
Et multiplicabo eos sicut ante fuerāt
multiplicati: et seminabo eos in ꝓphis.
Et de longe recordabūtur mei: z uuēt

rũ filijs suis et reuertẽt. Et reducã eos
de terra egipti: ⁊ de assiriis cõgregabo
eos. Et ad terrã galaad et libanũ ad-
ducã eos: ⁊ nõ inuenietur eis loc⁹. Et
transibit in maris fetore: et percutiet in
mari fluctus: et cõfundẽtur omnia pro-
funda fluminis. Et humiliabitur su-
perbia assur: et sceptrum egipti recedet.
Confortabo eos in domino: et in no-
mine eius ãbulabũt dicit dñs. Ps

Aperi libane portas tuas: et comme-
dat ignis cedros tuas. Vlula-
dites quia cecidit cedr⁹: quomã ma-
gnifici vastati sunt. Vlulate quercus
basan: quomã succisus est saltus mu-
nitus. Vox vlulatus pastorũ: quia va-
stata est magnificentia eorũ. Vox rugi-
tus leonũ: quoniã vastata est superbia
iordanis. Hec dicit dñs deus meus.
Pasce pecora occisionis: que qui pos-
sedẽt occidebãt et nõ dolebãt: ⁊ ven-
debãt ea dicẽtes. Benedict⁹ dñs: diui-
tes facti sum⁹. Et pastores eorũ nõ par-
cebãt eis: et ego nõ parcã ultra super ha-
bitantes terrã dicit dñs. Ecce ego tra-
dam homines - vnũquẽq; in manu
proximi sui: et in manu regis sui: ⁊ cõ-
fundẽt terrã ⁊ nõ eruã de manu eorũ: ⁊
pascam pecus occisionis, quod hoc o
pauperes gregis. Et assumpsi michi
duas virgas: vnã vocaui decore et
alterã vocaui funiculũ: et pauit gregẽ.
Et succidi tres pastores in mense vno:
et contracta est anima mea in eis. Si-
quidẽ et anima eorũ variauit in me.
Et dixi. Nõ pascam vos. Quod mo-
ritur moriat: et quod succidit succi-
datur: et reliqui deuorẽt vnusquisq;
carnẽ proximi sui. Et tulit virgã meã
que vocabat decus et abscondi eã: ut
irritũ faceret fedus meũ quod pecussi
cũ omnibus ꝑplis: et in irritũ deductum
est in die illa. Et cognouerunt sic pau-
peres gregis qui custodiũt michi: qꝫ
verbũ dñi est. Et dixi ad eos. Si bonũ
est in oculis vestris affere mercedẽ meã:
et si nõ-quiescite. Et appendẽtes mere-
dem meã: triginta argenteos. Et dixit
dñs ad me. Proice illud ad statuariũ.
Decorũ preciũ: quo appreciat⁹ sũ
ab eis. Et tulit triginta argẽteos: et pro-
iecit illos in domo dñi ad statuarium.
Et ꝑfodi virgã meã secũdã que appel-
labatur funicul⁹: ut dissoluerẽt germa-
nitatem inter iudã et israhel. Et dixit
dñs ad me. Adhuc sume tibi vasa pa-
storis stulti. Quia ecce ego suscitabo
pastorẽ in terra qui derelicta nõ visita-
bit: dispersum nõ quaerẽt: et cõtritũ nõ
sanabit ⁊ id qõd stat nõ nutriet: et car-
nes pinguium comedet - et ungulas eo-
rum dissoluet. O pastor: et idolũ: dere-
linquẽs gregẽ. Gladius super brachi-
um eius: ⁊ super oculũ dexterũ eius. Brachi-
um eius ariditate siccabit: ⁊ oculus de-
xter eius tenebrescens obscurabit. XIJ

Onus verbi dñi super israhel. Dixit
dñs extendẽs celũ et fundãs ter-
ram: et fingens spiritũ hominis in eo.
Ecce ego ponã iherusalem superliminare ca-
pule omnibus ꝑplis in circuitu: sed ⁊ iuda
erit in obsidione cõtra iherusalem. Et erit:
in die illa ponã iherusalẽ lapidẽ onero-
sũ cũctis ꝑplis. Omnes qui eleuabunt
eam conciliõe lacerabũtur: et colligẽ-
tur adũnus eam omnia regna terre. In
die illa dicit dñs percutiã omnẽ equũ i
stupore: et ascensorem eius in amentia.
Et super domũ iuda aperiã oculos meos:
et omnẽ equũ populorũ percutiã cecita-
te. Et dicent duces iuda in corde suo.
confortentur michi habitatores iheru-
salẽ: in dño exercituũ deo eorũ. In die
illa ponã duces iuda sicut caminum

ignis in lignis et sicut faceu ignis in
feno: et deuorabũt ad dexterã ⁊ ad sini-
stram omnes ꝑplos in circuitu. Et habi-
tabitur iherusalẽ rursus in loco suo i
iherusalẽ: et saluabit dñs tabernacula
iuda sicut in principio: ut nõ magni-
fice gloriet dom⁹ dauid: ⁊ gloria ha-
bitantũ iherusalem ora iudã. In die illo
protegẽ dñs habitatores iherusalem.
Et erit qui offendẽrit ex eis in die illa
quasi dauid: et domus dauid quasi
deus: sicut angel⁹ dñi in ꝓspectu eius. Et
erit in die illa querã conterere omnes
gentes que venũt cõtra iherusalẽ: ⁊ ef-
fundã super domũ dauid et super habi-
tatores iherusalẽ spiritũ gratie ⁊ precũ.
Et aspicẽt ad me quẽ cõfixerũt: et plã-
gẽt eũ plãctu q̃si super unigenitũ: ⁊ dole-
bũt super eũ ut doleri solet in morte pri-
mogenti. In die illa magn⁹ erit plã-
ctus iherusalem sicut plãct⁹ adrãmon: in
campo magedon. Et planget terra:
familie ⁊ familie seorsum. familie do-
mus dauid seorsum: et mulieres eorũ
seorsum. familie dom⁹ nathan seorsũ:
et mulieres eorũ seorsum. familie do-
mus levi seorsum: et mulieres eorum
seorsum. familie semei seorsum: ⁊ mu-
lieres eorum seorsum. Omnes familie
reliquie: familie et familie seorsum:
et mulieres eorum seorsum. XIIJ

In die illa erit fons patẽs dom⁹ dauid
et habitãtibus iherusalẽ: in ablutionẽ
peccatoris ⁊ menstruate. Et erit in die
illa dicit dñs exercituũ disperdã nomi-
na idolorũ de terra: et nõ memorabũtur
ultra. Et pseudo ꝓphetas et spiritũ
immundũ auferã de terra. Et erit cum
prophetauerit quisquã ultra: dicent ei
pater eius et mater eius qui genuerũt
eum. Non viues: quia mendacium lo-
cutus es i nomine dñi. Et configent
eũ pater eius et mater eius genitores
eius cũ ꝓphetauerit. Et erit: in die illa
cõfundẽtur ꝓphete unusquisq; ex vi-
sione sua cũ ꝓphetauerint: nec operien-
tur pallio sacino ut mentiant. Sed
dicet: nõ sum prophetes. Homo agri-
cola ego sum: quoniã adam exemplũ
meũ ab adolescentia mea. Et dicetur ei.
Quid sunt plage iste in medio manu-
um tuarũ? Et dicet. Iste plagas⁹ sum
in domo eorũ qui diligebant me. Sta
mea suscitare super pastorẽ meũ: et super
virũ cohrentẽ michi dicit dñs exercitu-
um. Percute pastorem: et dispergẽtur
oues. Et cõuertam manũ meã ad par-
vulos: et erit in omni terra dicit dñs.
Partes due in ea dispergentẽ et defici-
ent: et tertia pars relinquetur in ea. Et
ducam tertiã partẽ per ignẽ: et vram
eos sicut vritur argentũ: et probabo eos
sicut probat aurũ. Ipse vocabit nomẽ
meũ: ⁊ ego exaudiã eũ. Et dicã. populus
meus es: ⁊ ipse dicet. dñs deus meus.

Ecce dies venũt dicit dominus: et diuidentur spolia tua i
medio tui. Et cõgregabo omnes gen-
tes ad iherusalẽ in prliũ: et capiẽtur ci-
uitas et vastabũtur dom⁹: et mulieres
violabũtur. Et egredietur media pars
ciuitatis in captiuitatẽ: et reliquũ ꝑpli
nõ auferetur ex vrbe. Et egredietur dñs
et preliabitur contra gentes illas: sicut
preliatus est in die certaminis. Et sta-
bũt pedes eius in die illa super mõtem
oliuarũ: qui est ꝓtra iherusalẽ ad ori-
entem. Et fendetur mõs oliuarũ ex me-
dia parte sui ad orientem et ad occidẽ-
tem ꝓpto grandi valde. Et separa-
bitur medũ mons ad aquilonẽ: et
medũ eius ad meridiẽ. Et fugietis ad
vallẽ mõtũ eor̃: quoniã cõiungetur
vallis mõtium usq; ad proximũ. Et

fugitis licet fugitis a facie terremoris
in diebus ozie regis iuda. Et veniet do-
minus deus meus: omesq; sancti cū eo.
Et erit: in die illa nō erit lux sed frigus
et gelu. Et erit dies una que nota e do-
mino: nō dies neq; nox: et in tempore vespe-
ri erit lux. Et erit: i die illa egredēt aque
viue de ierusalē. Medium earū ad ma-
re orientale: et medium earū ad mare no-
uissimū. In estate et in hyeme erit: et e-
rit dūs rex super omnem terrā. In die illa
erit dūs unus: et erit nomē eius unū.
Et reuertet omnis terra usq; ad deser-
tū: de colle remmon ad austrū ierusalem.
Et exaltabit et habitabit in loco suo
a porta beniamin usq; ad locū porte
prioris et usq; ad portā angulorū: et
a turre ananehel usq; ad torcularia re
gis. Et habitabūt in ea: et anathema
nō erit amplius. Sed habebit ierusalem secu-
ra: et hec erit plaga qua percutiet dūs o-
mnes gentes q̄ pugnauerūt aduersus
ierusalem. Tabescet caro vnius cuiusq; stā-
tis super pedes suos: et oculi eius cōtabe-
scent in foraminibus suis: et lingua eorū
contabescet in ore suo. In die illa erit tu-
multus dūi magnus in eis: et apprehendet vir manū proximi sui: et conse-
ret manus eius super manū proximi
sui. Sed et iudas pugnabit adversus
ierusalem. Et congregabūtur diuitie omni-
um gentium in circuitu: aurū et argentū
et vestes multe satis. Et sic erit ruina
equi et muli et cameli et asini et omni-
um iumentorū que fuerit i castris illis:
sicut ruina hec. Et omnes qui reliqui
fuerint de omnibus gentibus que venerūt
contra ierusalem: ascendēt ab anno in annū
ut adorēt regem dūm exercituū. et cele-
brent festiuitates tabernaculorū. Et erit
qui nō ascenderit de familijs terre ad
ierusalem ut adorēt regē dūm exercituū:
nō erit super eos imber. Qd et si familia
egipti nō ascenderit: et nō venerit: nec
super eos erit. Sed erit ruina qua percutiet dūs omnes gentes: que non ascende-
rint ad celebrandā festiuitatē tabernacu-
lorū. Hoc erit peccatū egipti et hoc peccatū omnium gentium: que nō ascenderit
ad celebrandā festiuitatem tabernaculorū. In die illa erit qd super frenū eq̄ erit sanctū dūo: et erūt lebetes in domo domini quasi phyale coram altari. Et erit omnis lebes in ierusalem et in iuda sanctificatus dūo exercituū. Et venēt omnes immolantes: et sumēt ex eis: et coquēt in eis. Et nō erit mercator vltra i domo dūi exercituū in die illo. Explicit zacharias propheta. Incipit malachias propheta.

Onus verbi dūi ad israhel i manu malachie prophete. Dilexi vos dicit dūs. Et dixistis. In quo dilexisti nos? Nonne frater erat esau iacob dicit dūs? Et dilexi iacob: esau aūt odio habui. Et posui montes eius in solitudinem: et hereditatem eius in dracones deserti. Quia si dixerit eduma destruti sumus sed reuertentes edificabimus quae destructa sunt: hec dicit dūs exercituū. Isti edificabūt et ego destruam. Et vocabūtur terminii iniquitatis: et populus cui iratus est dūs usq; in eternū. Et oculi vri videbūt: et vos dicetis. Magnificet dūs super terminū israel. Filius honorat patrem: et seruus dūm suū. Si ergo pater ego sum vbi est honor meus: et si dūs ego sum vbi est timor meus? dicit dūs exercituū? Ad vos o sacerdotes: qui despicitis nomē meū. Et dixistis. In quo despeximus nomen tuū? Offeris super altare meū panē pollutum. Et dicetis.

In quo polluimus te? In eo q̄ dicitis: mensa dūi despecta e. Si offerat ceci ad immolādū: nōne malū est? Et si offeratis claudū et languidū: nōne malū e? Offer illud duci tuo: si placuerit ei aut si suscepit faciē tuā dicit dūs exercituū. Et nūc deprecamini vultū dei: et misereat nri: de manu eius vra facta e hec: si quo modo suscipiat facies vras dicit dūs exercituū. Quis e in vobis q̄ claudat ostia: et incendit altare meū gratuito? Nō e mihi voluntas i vobis dicit dūs exercituū: et munus nō suscipiā de manu vra. A sol ortu eius solis usq; ad occasū magnū e nomē meū i gentib: et in omni loco sacrificat: et offert nomini meo oblatio munda: qa magnū nomē meū in gentib dicit dūs exercituū. Et vos polluistis illud in eo q̄ dicitis mensa dūi contaminata e: et qd superimpositum ei ignis q̄ illud deuorat. Et dixistis. Ecce de labore: et exsufflastis illud dicit dūs exercituū. Et intulistis de rapinis claudū et languidū: et intulistis munus. Nūqd suscipiā illud de manu vra dicit dūs? Maledictus dolosus q̄ habet i grege suo masculū: et votū faciens immolat debile domino. Quia rex magnus ego dicit dominus exercituum: et nomē meum horribile in gentibus.

Et nūc ad vos mandatū hoc o sacerdotes. Si nolueritis audire et si noluistis ponere super cor ut detis gloriā nomini meo ait dūs exercituū: mittam super vos egestatem et maledicam benedictionibus vris: et maledicā illis qui nō posuistis super cor. Ecce ego proiicio vobis brachium: et dispergam super vultū vrum stercus solemnitatū vrarū: et assumet vos simul. Et scietis qa misi ad vos mandatum istud: ut esset pactū meū cū leui dicit dūs exercituū. Pactū meū fuit cū eo vite et pacis: et dedi ei timorem et timuit me: et a facie nominis mei pauebat. Lex veritatis fuit i ore eius: et iniquitas nō inuenta i labijs eius. In pace et i equitate ambulauit mecū: et multos auertit ab iniquitate. Labia enim sacerdotis custodiūt scientiā: et legem requirēt ex ore eius: qa angelus dūi exercituū e. Vos aūt recessistis de via: et scandalizastis plurimos i lege. Irritū fecistis pactū leui: dicit dūs exercituū. Propter qd et ego dedi vos despiciblles et humiles omnibus plis: sicut nō custodistis vias meas: et accepistis faciē i lege. Nūqd nō pater vnus omnium nrūm? Nūqd nō deus vnus creauit nos? Quare ergo despicit vnusquisq; frm suum violas pactū patrum nrorū? Tradiscessit iuda et abominatio facta e in israel et in ierusalem: qa contaminauit iudas sanctificationem dūi quā dilexit: et habuerit filiā dei alieni. Disperdat dūs virū q̄ fecerit hoc: magistrum et discipulum de tabernaculo iacob: et offerentem munus dūo exercituū. Et hoc rursum fecistis. Operiebatis lacrimis altare dūi fletu et mugitu: ita ut nō respiciam vltra ad sacrificium: nec accipiā placabile qd de manu vra. Et dixistis. Quā ob causam? Quia dūs testificat: est inter te et vxorem pubertatis tue: quā tu despexisti. Et hec particeps tua: et vxor federis tui. Nōne vnus fecit: et reliquias spiritus eius? Et qd vnus querit nisi semen dei? Custodite ergo spiritū vrum: et vxorem adolescentie tue noli despicere. Cū odio habueris dimittit dicit dūs deus israel. Operiet aūt iniquitate vestimento suo: dicit dūs exercituum. Custodite spiritū vrum: et nolite despicere. Laborare fecistis dūm in sermonibus vris. Et dixistis. In quo cū fecimus laborare? In eo q̄ dicitis. Omnis qui facit malū bonus e i aspectu dūi: tales

ei placet. Aut certe: ubi est deus iudicii? Ecce ego mitto angelum meum: III
et preparabit viam ante faciem meam. Et statim veniet ad templum suum dominator quem vos
quaeritis: et angelus testamenti quem vos
vultis. Ecce venit: dicit dominus exercituum.
Et quis poterit cogitare diem adventus eius?
Et quis stabit ad videndum eum? Ipse enim sicut
ignis conflans: et sicut herba fullonum. Et sedebit conflans et emundans argentum: et purgabit filios levi. Et colabit eos sicut aurum
et sicut argentum: et erunt domino offerentes sacrificia in iustitia. Et placebit domino sacrificium iuda et hierusalem sicut dies saeculi: et sicut
annis antiquis. Et accedam ad vos in iudicio: et ero testis velox maleficis et adulteris et periuris: et in calumniantes mercedem mercenarii: et humiliantes viduas et
pupillos et opprimentes peregrinum: nec timuerunt me dicit dominus exercituum. Ego enim dominus et non mutor: et vos filii iacob
non estis consumpti. A diebus enim patrum vestrorum recessistis a legitimis meis: et non
custodistis. Reconvertimini ad me et revertar
ad vos: dicit dominus exercituum. Et dixistis.
In quo revertemur? Si efficit homo
deum: quia vos efficitis me. Et dixistis?
In quo efficimus te? In decimis et in
primitiis et in penuria. Vos maledicti
estis: et me vos efficitis gens tota. Inferte omnem decimam in horreum: et sit cibus
in domo mea: et probate me super hoc dicit dominus. Si non aperuero vobis cataractas celi: et effudero vobis benedictionem usque ad abundantiam. Et increpabo
pro vobis devorantem: et non corrumpet fructum terre vestre: nec erit sterilis vinea in agro
dicit dominus exercituum. Et beatos vos dicent omnes gentes. Quia eritis vos terra desiderabilis dicit dominus exercituum. Invaluerunt super me verba vestra dicit dominus. Et
dixistis. Quid locuti sumus contra te?
Dixistis. Vanus est qui servit deo. Et
quid emolumentum quia custodivimus
precepta eius: et quia ambulavimus maste-
ste coram domino exercituum? Ergo nunc beatos
dicimus alienigenas. Siquidem edificati
sunt facientes impietates: et temptaverunt deum et salvi facti sunt. Tunc loquti
sunt timentes deum: unusquisque cum proximo suo. Et attendit dominus et audivit:
et scriptus est liber monumenti coram eo timentibus dominum et cogitantibus nomen eius.
Et erunt michi ait dominus exercituum
in die qua ego faciam in peculium: et
parcam eis sicut parcit vir filio suo servienti sibi. Et convertemini et videbitis
quid sit inter iustum et impium: et inter servientem deo et non servientem ei. IIII
Ecce enim dies venit succensa sicut
caminus: et erunt omnes superbi et omnes facientes impietatem stipula. Et inflammabit eos dies veniens dicit dominus exercituum: quae non derelinquet eis radicem et germen. Et orietur
vobis timentibus nomen meum sol iustitiae: et sanitas in pennis eius. Et egredemini et salvebitis sicut vituli de armento: et calcabitis impios cum fuerint cinis sub planta pedum vestrorum in die
qua ego facio dicit dominus exercituum. Memento legis moysi servi mei: quam mandavi ei in oreb ad omnem israhel: precepta et iudicia. Ecce ego mittam vobis helyam prophetam antequam veniat dies domini magni et horribilis. Et convertet cor
patris ad filios: et cor filiorum ad patres eorum: ne forte veniam et percutiam terram anathemate. Explicit ysalachias prophe

Incipit prologus liber hieronimi pre
buerat libros machabeorum.

Machabeorum libri duo pluri-
tant prelia inter hebreos
duces gentemque preclarum:
pugnam sabbatorum et nu-
biles machabei duces triumphos: et cui
noste libri idem sunt numerati. Hec ut
historia ponunt etiam inclita illa gesta
machabeorum fratrum: qui sub antiochi
rege pro sacris legibus dira tormenta
pepessi sunt. Quos mater pia dum
diversis suppliciis urgeretur non solum
non fleuit: sed et gaudes hortabat ad
gloriam passionis. Explicit prologus
Incipit primus machabeorum. I.
Et factum est postquam per-
cussit alexander philippi rex macedo qui
primus regnavit in
grecia egressus de terra cethim devicit regem
darium et medorum obtinuit prelia multa:
et obtinuit omnium munitiones: et interfecit reges terre. Et pertransiit usque ad
fines terre: et accepit spolia multitudinis
gentium: et siluit terra in aspectu eius. Et
congregavit virtutem et exercitum fortem nimis: et exaltatus est et elevatum est cor eius: et
obtinuit regiones gentium et tirannos
et facti sunt illi in tributum. Et post hec
decidit in lectum: et cognovit quia moriturus
est. Et vocavit pueros suos nobiles
qui secum erant nutritos a iuventute sua:
et divisit illis regnum suum cum adhuc
viveret. Et regnavit alexander annis
duodecim: et mortuus est. Et obtinuerunt
pueri eius regnum unusquisque in loco suo:
et imposuerunt omnes sibi diademata
post mortem eius: et filii eorum post eos annis
multis: et multiplicata sunt mala in terra.
Et egressus est ex eis radix peccatrix antiochus
illustris filius antiochi regis qui fuerat
romae obses: et regnavit in anno centesimo tricesimo septimo regni grecorum. In diebus illis egressi sunt ex israel filii
iniqui: et persuaserunt multis dicentes. Eamus et disponamus testamentum cum gentibus quae circa nos sunt: quia ex quo
recessimus ab eis invenerunt nos multa
mala. Et bonus visus est sermo in oculis
eorum. Et destinaverunt aliqui de populo et
abierunt ad regem: et dedit illis potestatem
ut facerent iustitiam gentium. Et edificaverunt gymnasium in hierosolimis secundum
leges nationum: et fecerunt sibi praeputia: et recesserunt a testamento sancto: et iuncti sunt
nationibus: et venundati sunt ut facerent
malum. Et paratum est regnum in conspectu
antiochi: et cepit regnare in terra egypti:
ut regnaret super duo regna. Et intravit in egiptum in multitudine gravi in curribus et elephantis et equitibus et copiosa
navium multitudine. Et constituit bellum
adversus ptolomeum regem egipti: et timuerunt ptolomeus a facie eius et fugit:
et ceciderunt vulnerati multi. Et comprehendit civitates munitas in terra egipti: et accepit spolia terre egypti. Et convertit antiochus postquam expugnavit egiptum in centesimo et quadragesimo et tertio anno et ascendit ad israel: et ascendit hierosolimis in multitudine gravi. Et intravit in sanctificationem cum superbia: et accepit
altare aureum et candelabrum luminis et
universa vasa eius et mensam propositionis et libatoria et scalas et mortariola aurea et velum et coronas et ornamentum aureum quod in facie templi erat: et
contrivit ea. Et accepit argentum et
aurum et vasa contumelia et accepit
thesauros occultos quos invenit: et
sublatis omnibus abiit in terram suam. Et
fecit cedem hominum: et locutus est in

superbia magna. Et factus est planctus
magnus in israel: et in omni loco terre.
Et ingemuerunt principes et seniores:
et iuuenes et virgines infirmati sunt:
et speciositas mulierum immutata est.
Omnis marius sumpsit lamentum: et
que sedebat in thoro maritali lugebat.
Et contrita est terra super habitantes ei ra:
et universa domus iacob induit confusionem. Et post duos annos dies misit
rex principem tributorum ciuitates iuda:
et venit hierusalem cum turba magna. Et locutus est ad eos verba pacifica in dolo:
et crediderunt ei. Et venit super ciuitatem repente: et percussit eam plaga magna:
et diminuit populum multum de israel. Et accepit
spolia ciuitatis: et succendit eam igni.
Et destruxit domos eius et muros eius
in circuitu: et capiuas duxerunt mulieres et natos: et pecora possiderunt. Et
edificauerunt ciuitatem dauid muro magno et forti et turribus firmis: et facta
est illis in arcem. Et posuerunt illic gentes peccatrices viros iniquos: et roborauerunt
in ea. Et posuerunt arma et escas: et congregauerunt spolia hierusalem et reposuerunt illic: et facti sunt in laqueum magnum.
Et factum est hoc ad insidias sanctificationi et diabolum magnum in israel semper.
Et effuderunt sanguinem innocentem per circuitum sanctificationis: et contaminauerunt
sanctificationem. Et fugerunt habitatores
hierusalem propter eos: et facta est habitatio
alienorum et facta est extranea seminii suo: et
alienati eius reliquerunt eam. Sanctificatio eius desolata est sicut solitudo: dies
festi eius conuersi sunt in luctum: sabbata
eius in opprobrium: honores eius in nichilum. Secundum gloriam eius multiplicata
est ignominia eius: et sublimitas eius
conuersa est in luctum. Et scripsit rex antiochus omni regno suo: ut esset omnis
populus unus. Et reliquerunt unusquisque
legem suam: et consentiebant omnes gentes
secundum verbum regis antiochi. Et multi
ex israel consentiebant ei: et sacrificauerunt idolis: et coinquinauerunt sabbatum. Et misit
rex antiochus libros per manus
nuntiorum in hierusalem et in omnes ciuitates
iuda: ut sequerentur leges gentium terre: et
prohibuerunt holocausta et sacrificia et libamina
in templo dei: et prohibuerunt
celebrari sabbatum et dies solemnes. Et
iussit coinquinari sanctum et sanctum
populum israel. Et iussit edificari aras et
templa et idola et immolari carnes
suillas et pecora communia: et relinquere
filios suos incircumcisos et coinquinare animas eorum in omnibus immundicis
et abominationibus: ita ut obliuiscerentur legem et immutarent omnes iustificationes dei. Et quicumque non fecisset
secundum verbum regis antiochi morietur.
Secundum omnia verba hec scripsit omni
regno suo: et preposuit principes populo qui hec facere cogerent. Et iusserunt
ciuitatibus iude sacrificare. Et congregati
sunt multi de populo ad eos qui dereliquerant legem dei: et fecerunt mala super terram:
et effugauerunt populum israel in abditis et
in abscondibus refugiorum locis. Die
quincedecima mensis callen. quinto
et sprageslimo et centesimo anno edificauit rex antiochus abominandum
idolum desolationis super altare dei: et
per uniuersas ciuitates iude in circuitu edificauerunt aras: et ante ianuas
domorum et in plateis incendebant thura
et sacrificabant. Et libros legis dei combusserunt igni scindentes eos: et apud
quemcumque inuenissent libri testamenti
dei et quicumque obseruabat legem dei:
secundum edictum regis necidebant eum. In
uirtute sua faciebant hec populo israel: qui

inuenebatur in omni mense in ciuitatibus. Et quinta et uicesima die mensis
sacrificabant super aram que erat contra
altare: et mulieres que circumcidebant filios suos necidabant secundum iussum
regis antiochi. Et suspendebant pueros
a ceruicibus per uniuersas domos eorum:
et eos qui circumcidebant illos necidebant.
Et multi de populo israel diffinierunt apud se
ut non manducarent immunda: et elegerunt magis mori quam cibis coinquinari
immundis: et noluerunt infingere legem
dei sanctam et necidati sunt. Et facta
est ira magna super israel valde.

In diebus illis surrexit matathias filius
iohannis filii simeonis sacerdos de filiis ioarim ab hierusalem: et consedit in monte modin. Et habebat filios quinque:
iohannan qui cognominabat gaddis: et simonem qui cognominabat thassi: et
iudam qui vocabat machabeus: et
eleazarum qui cognominabat abaron: et
ionathan qui cognominatus apphus.
Hii videbant mala que fiebant in populo
iuda et in hierusalem. Et dixit matathias.
Ve michi. Vt quid natus sum videre
contrictionem populi mei et contrictionem ciuitatis sancte et tradere illam cum datur in manibus inimicorum? Sancta eius facta sunt: templum eius sicut
homo ignobilis. Vasa gloriae eius rapiuia adducta sunt: necidati sunt senes
eius in plateis et iuuenes eius ceciderunt
in gladio inimicorum. Que gens non
hereditauit regnum eius et non obtinuit
spolia eius? Omnis compositio eius
ablata est. Que erat libera facta est ancilla. Ecce sancta nostra et pulcritudo
nostra et claritas nostra desolata est: et
coinquinauerunt eam gentes. Quo ergo
nobis adhuc uiuere? Et scidit vestimenta sua matathias et filii eius: et
operuerunt se cilicio: et planxerunt valde.
Et uenerunt illuc qui missi erant a rege
antiocho: ut cogerent eos qui confugerant in ciuitatem modin immolare
et accedere thura: et a lege dei discedere.
Et multi de populo israel consentientes accesserunt ad eos: sed matathias et filii
eius constanter steterunt. Et respondentes
qui missi erant ab antiocho dixerunt
matathie. Princeps et clarissimus et
magnus es in hac ciuitate: et ornatus
filiis et fratribus. Ergo accede primo et
fac iussum regis sicut fecerunt omnes
gentes et uiri iuda et qui remanserunt
in hierusalem: et eris tu et filii tui inter amicos regis: et amplificaberis auro et argento et muneribus multis. Et respondit
matathias: et dixit magna uoce. Et
si omnes gentes regi antiocho obediunt
ut discedant unusquisque a seruitute legis patrum suorum et consentiant mandatis
eius: ego et filii mei et fratres mei obedimus legi patrum nostrorum. Propitius sit
nobis deus: non est nobis uile relinquere
legem et iustitias dei. Non audiemus
verba regis antiochi: nec sacrificabimus contra legem legis nostre mandata:
ut eamus altera via. Et ut cessauit loqui verba hec: accessit quidam iudeus
in omnium oculis sacrificare idolis super
aram in ciuitate modin secundum iussum
regis. Et vidit matathias et doluit: et
contremuerunt renes eius. Et accensus est
furore secundum iudicium legis: et insiliens
trucidauit eum super aram. Sed et virum qui
rex antiochus miserat qui cogebat immolari occidit in ipso tempore aram destruxit: et zelatus est legem sicut fecit finees zambri filio salomi. Et exclamauit matathias voce magna in ciuitate dicens. Omnis qui zelum habet legis
statuens testamentum exeat post me. Et

fugit ipse et filij eius in montes: et re-
liquerunt quecunq; habebant in ciuitat.
Tunc descenderunt multi ferentes iudicium
et iusticiam in deserto: et ceciderunt ibi ipsi
et filij eius et uxores eorum et pecora eorum:
quoniam indurauerunt super eos mala.
Et nunciauit e uicinis regis et exercitus
qui erat in thrim ciuitate dauid: qui
discesserant viri quidam qui dissipaue-
runt mandata regis in loca occulta in
deserto: et abiissent post illos multi. Et
statim preparauit ad eos: et constituerunt
aduersus eos pluium in die sabbatorum.
Et dixerunt ad eos. Cessetis et nunc ad-
huc? Exite: et facite secundum verbum
regis antiochi: et viuetis. Et dixerunt.
Non exibimus: neq; faciemus verbum
regis ut polluamus die sabbatorum. Et
conuiauerunt aduersus eos pluiu: et no
respondeuerunt illis: nec lapidem mise-
runt in eos nec opplauerunt loca se-
culta dicentes. Moriamur omnes in
simplicitate nostra: testes sunt super
nos celum et terra quod iniuste perdis
nos. Et inuaserunt illis bellu sabbati: et
mortui sunt ipsi et uxores eorum et filij eorum
et pecora eorum: usq; ad mille animas
hominum. Et cognouit matathias et
amici eius: et luctum habuerunt super
eos valde. Et dixit vir proximo suo.
Si omnes fecerimus sicut fratres nostri
fecerunt et non pugnauerimus aduersus
gentes pro animabus nostris et iusti-
cationibus nostris: citius disperdet
nos a terra. Et cogitauerunt in die illa
dicentes. Omnis homo quicunq; uenit
ad nos in bello die sabbatorum
pugnam aduersus eum: et non morie-
mur omnes sicut mortui sunt fratres
nostri in occultis. Tunc congregata e
ad eos synagoga iudeorum fortis viri-
bus et isrl: omnis uolontarius e lege et
omnes qui fugiebant a malis addi-
sunt ad eos: et facti sunt illis ad fuma-
mentum. Et collegerunt exercitum: et percusse-
runt peccatores in ira sua et uiros ini-
quos in indignatione sua: et ceteri fuge-
runt ad nationes ut euaderent. Et cir-
cuiuit matathias et amici eius: et destru-
erunt aras: et circumcideruit pueros incir-
cumcisos quotq; inuenerunt in finibus
isrl in fortitudine. Et persecuti sunt filios
superbie: et profectu e opus in manibus
eorum. Et obtinuerunt legem de manibus
gentium et de manibus regum: et non
dederunt cornu peccori. Et appropinq;
uerunt dies matathie moriendi: et dixit
filijs suis. Nunc confortata e superbia et
castigatio: et tempus euersionis et ira indi-
gnationis. Nunc ergo o filij emulatores
estote legis: et date animas vestras
pro testamento patris. Et memorate opera
patrum que fecerunt in generationibus
suis: et accipietis gloriam magnam et
nomen eternum. Abraham nonne in tem-
ptatione inuentus est fidelis: et reputa-
tum est ei ad iusticiam? Joseph in
tpe angustie sue custodiuit mandatum:
et factus est dus egipti. Finees pater
noster zelando zelum dei accepit testa-
mentum sacerdotij eterni. Jhesus du im-
plenit vbum factus e dux i isrl. Caleph
dum testificatur i ecclesia accepit here-
ditatem. Dauid in sua misericordia
consecutus e sedem regni i secula. Helias
dum zelat zelum legis receptus est in re-
gnum. Ananias azarias et misahel cre-
dentes liberati sunt de flamma. Daniel
in sua simplicitate liberatus est de ore
leonum. Et ita cogitate per generationem
et generationem: quia omnes qui spe-
rant in eum non infirmabunt. Et a verbis
viri peccatoris ne timueritis: quia gla
ius eius et vermis est. Hodie exaltab

et non inuenietur: quia conuersus e
in terram suam: et cogitatus eius peric.
Vos ergo filij confortamini et viriliter
agite in lege: quia in ea eriemini q̃ vobis
preceptum sunt in lege a deo deo vestro: in
ipsa gloriabimini. Et ecce sunt fratres
vestri scio quod vir consilij e. Ipsum
audite semp: et ipse erit vobis pater. Et
judas machabeus fortis viribus a iu-
uentute sua sit vobis princeps militie:
et ipse agat bellum ppli. Et adducetis
ad vos omnes factores legis: et vindi-
cate vindicta ppli vestri. Retribuite re-
tributionem gentibus: et intendite
preceptum legis. Et benedixit eos: et
appositus e ad patres suos. Et defun-
ctus e anno centesimo et quadragesimo sexto
anno: et sepultus est a filijs suis in se-
pulcris patrum suorum in modum: et
planxerunt eum omnes isrl plactu magno.

Et surrexit iudas qui voca- III
batur machabeus filius eius pro
eo: et adiuuabat eum omnes fratres eius
et omnis qui se conuenerat patri eius:
et pliabantur pelium isrl cum letitia. Et
dilatauit gloriam ppli sui: et induit se
loricam sicut gigas et succinxit se arma
bellica sua i preliis: et protegebat castra
gladio suo. Similis factus est leoni
in operibus suis: et sicut catulus leonis
rugiens in venatione. Et persecutus est
iniquos perscrutans eos: et qui conturba-
bant ppli suum: eos succendit flam-
mis: et repulsi sunt inimici eius pre timo-
re eius. Et omnes operarij iniquitatis
conturbati sunt: et directa est salus in
manu eius. Et exacerbabit regem multos:
et letificabit iacob in operibus suis:
et in seculo memoria eius in benedictio-
ne. Et pambulabat ciuitates iuda et
perdidit impios de eis: et auertit ira ab
isrl. Et nominatus est usq; ad nouissimum
terre: et congregauit perditos. Et con-
gregauit apollonius gentes: et a sa-
maria utrumq; mistam et magnam
ad bellandum contra isrl. Et cognouit
iudas et exiit obuiam illi: et percussit
et occidit illum et ceciderunt vulnerati
multi et reliqui fugerunt: et accepit spolia
eorum. Et gladium apollonij abstulit iu-
das: et erat pugnans i eo omnibus diebus.
Et audiuit seron princeps exercitus sy-
rie: quod congregauit iudas congrega-
tionem fidelium et ecclesiam secum. Et ait.
Faciam michi nomen et glorificabor
in regno: et debellabo iudam et eos
qui cum ipso sunt: qui spernebant verbum
regis. Et paratus est: et ascendebat cum
eo castra impiorum fortes auxiliarij ut
facerent vindictam in filios isrl. Et appro-
pinquauit usq; betheron: et exiuit iudas
obuiam illis cum paucis. Vt autem vide-
runt exercitum venientem sibi obuiam:
dixerunt iudi. Quomodo possumus pauci
pugnare contra multitudinem tantam
sicut: nos autem fatigati sumus in
nullo hodie. Et ait iudas. Facile est
concludi multos i manu paucorum: et non
est differentia in conspectu dei celi liba-
re in multis et in paucis: quoniam non
in multitudine exercitus victoria belli:
sed de celo fortitudo e. Ipsi veniunt ad
nos i multitudine cum magna et superbia:
ut disperdant nos et uxores nostras et
filios nostros et ut spoliant nos. Nos
uero pugnabimus pro animabus nris
et legibus nostris et ipse dus conterit
eos ante faciem nostram. Vos autem
ne timueritis eos. Vt cessauit autem lo-
qui insultiuit eos subito: et concisus est
seron et exercitus eius in conspectu ipsius:
et persecutus est eum in descensu bethoron
usq; in campum. Et ceciderunt ex eis
octingenti viri: reliqui autem fugerunt

in terram philistijm. Et cecidit timor
iude ac fratrū eius et formido super
omnes gentes in circuitu eorū: ⁊ peruen-
nit ad regem nomen eius: et de prijs
iude narrabāt omnes gentes. Vt audi-
uit autē rex antiochus sermones istos
iratus est animo: ⁊ misit ⁊ congrega-
uit exercitū omnīsū regni sui castra for-
tia valde. Et aperuit erarium suū: et
dedit stipendia exercitui in annum: ⁊
mādauit illis ut essent parati ad oīa.
Et vidit q̄ defecit pecunia de thesau-
ris suis: et tributa regionis modica
propter dissensionem ⁊ plagā quam
fecit in terra: ut tolleret legitima que
erant a prijmis diebus. Et timuit ne
non haberet ⁊ sumptū et bis in sumptū
et donariua que dederat ante larga
manu: et abūdauerat sup reges qui
ante eū fuerāt. Et cōfortatus erat ado
valde: ⁊ cogitauit ire in persidem ⁊ acci-
pere tributa regionū: ⁊ congregare ar-
gentū multū. Et reliquit lisiam homi-
nem nobilem de genere regali sup nego-
cia regia a flumine eufratem usq; ad
flumen egipti: ⁊ ut nutriret antiochū
filiū suū donec rediret. Et tradidit ei
medietatem exercitū et elephantos: et man-
dauit ei de omnibus que volebat ⁊ de
inhabitantibus iudam et iherusalem: et ut
mitteret ad eos exercitū ad conterendā
et exterminandam virtutem israel ⁊ reliquias
iherusalem et auferendā memoriam eorū
de loco: et ut constituerent habitatores
filios alienigenas in omnīs finibus
eorū: et sorte distribuerent terrā eorū. Et
rex assumpsit partem exercitus residui ⁊
venit ab antiochia ciuitate regni sui
anno centesimo et quadragesimo se-
cundo: et transiuit eufratem flumen:
et pambulabat superiores regiones.
Et elegit hlias ptholomeum filium
dorimini ⁊ nichanorem ⁊ gorgiam viros
potentes et amicis regis: ⁊ misit cum
eis quadraginta milia virorū ⁊ septē
milia equitū: ut venirent i terrā iuda ⁊
disperdere eā secundum verbū regis. Et
profecti sunt cum omni exercitu suo
et venerūt et applicuerunt anna-
uis in terra emaus. Et audierūt mercā-
tores regionis nomen eorū: ⁊ acceperūt
argentū ⁊ aurum nimis valde ⁊ pu-
ros ⁊ venerūt in castra ut acciperent
filios israel in seruos: ⁊ additi sunt ad
eos exercitus syrie et terre alienigenarū.
Et vidit iudas ⁊ fratres eius quia mul-
tiplicata sunt mala: et exercitus appli-
cabat ad fines eorū: ⁊ cognouerūt vr-
bā regis que mandauit pro facere in
interitū ⁊ consumationē. Et dixerunt
unusquisq; ad proximū suū. Eligamus
diem nos nostri: et pugnemus
pro populo nostro et sanctis nostris. Et
congregatus est cōuentus ut essent parati
in prelio: ⁊ ut orarent ⁊ petent misericor-
diam ⁊ miserationes. Et iherusalem non
habitabatur: sed erat sicut desertū. Nō
erat qui ingrederetur et egrederet de ma-
nibus eius: et sanctū cōculcabat. Et filij
alienigenarū erāt in arce: ibi erat habi-
tatio gentiū. Et ablata est voluptas
a iacob: et defecit ibi tibia et citharа.
Et cōgregati sūt ⁊ venerūt i maspha
cōtra iherusalem quia locus oratōnis erat
i maspha ante i israel. Et iejunauerūt
illa die: et induerūt se cilicijs et cinere
imposuerūt capitibus suis: et dissecerūt ve-
stimenta sua. Et extenderūt libros legis
de quibus scrutabātur gentes similitudi-
nem simulacrorū suorū: et amulerūt pri-
mitia sacerdotalia ⁊ primicias ⁊ decī-
mas: et suscitauerunt nazareos q̄ im-
pleuerant dies: et clamauerunt voce
magna i celū dicentes. Quid faciem

istis: et quo eos ducemus? Et sancta
tua cōculcata sūt et cōtaminata sunt:
et sacerdotes eius facti sunt i luctum et
in humilitatē. Et ecce nationes con-
uenerūt aduersum nos: ut nos disper-
dant. Tu scis que cogitāt i nos. Quō
potemus subsistere ante faciem eorū:
nisi tu deus adiuues nos? Et tubis
exclamauerūt voce magna. Et post
hec constituit iudas duces populi: ci-
liarchos et centurriones et pentecontar-
chos ⁊ decanos. Et dixit hijs qui
edificabāt domos et sponsabāt vxo-
res et plantabant vineas ⁊ formido-
losis: ut redirent unusquisq; in domū
suam secundū legem. Et mouerūt ca-
stra: ⁊ collocauerūt ad austrū emma-
um. Et ait iudas. Accinguimini ⁊ esto-
te filij potentes: et estote parati i mane
ut pugnetis aduersus nationes has
que cōuenerunt disperdere nos ⁊ san-
cta nostra: quoniam melius est nos
mori in bello: q̄ videre mala gentis
nostre et sanctorum. Sicut autem fue-
rit voluntas in celo sic fiat. III

Et assumpsit gorgias quinq; mi-
lia virorū: et mille equites electos.
Et mouerunt castra nocte ut applica-
rent ad castra iudeorū: et pugnarent eos
subito. Et filij qui erant e arce erant
illis duces. Et audiuit iudas: et sur-
rexit ipse et potentes pertinent virtutem
exercitū regis: que erant in emmaū.
Adhuc eis dispersus erat exercitus a ca-
stris. Et venit gorgias in castra iude
nocte: et nemine inuenit. Et querebat
eos in montibus: quoniā dixit: fugi-
unt hij a nobis. Et cū diei fact̄ esset
apparuit iudas in campo cum tribus
milibus virorū tantū: qui regumēta ⁊
gladios non habebant. Et viderūt
castra gentium valida: et loricatos et
equitatus in circuitu eorū: et hij docti
ad prelium. Et ait iudas viris qui secū
erant. Ne timueritis multitudinē eorū:
et impetū eorū ne formidetis. Memen-
tote qualiter salui facti sūt patres nrī
in mari rubro: cū sequerentur eos pha-
rao cū exercitu multo. Et nūc clamem⁹
in celum et misereatur nostri dūs: et
memor erit testamenti patrū nostrorū
et conteret exercitum istum ante faciem
nostram hodie: ⁊ scient oīes gentes
quia i deus qui redimat et liberet israel.
Et leuauerūt alienigene oculos suos:
et viderunt eos venientes ex aduerso.
Et egressi sunt de castris in prelium: et tuba
cecinerūt hij qui fuerant cum iuda. Et
congressi sunt: et contrite sunt gentes
et fugerūt in campū. Nouissimi autē
ceciderūt in gladio: et persecuti sūt eos
usq; gezeron et usq; in campos ydu-
mee ⁊ azoti et iamnie: ⁊ ceciderunt ex
illis usq; ad tria milia virorū. Et re-
uersus est iudas: ⁊ exercitus eius sequē-
tes eum. Dixitq; ad populū. Nō concupisci-
tis spolia quia bellū contra nos est:
⁊ gorgias ⁊ exercitus eius ppe nos in
mōtib: sed state nūc contra inimicos
nostros et expugnate eos: et sumetis
postea spolia securi. Et adhuc loquēte
iuda hec: ecce apparuit pars quedam
prospicies de mōte. Et vidit gorgias
q̄ in fugam conuersi sūt sui: ⁊ succensa
sunt castra. Fum⁹ enim qui videbatur
declarabat q̄ factū est. Quibus illi con-
spectis timuerūt valde: aspicientes si-
mul ⁊ iudam ⁊ exercitū in campo pa-
ratum ad prelium. Et fugerūt omnes
in terram alienigenarū: et iudas reuersus
est ad spolia castrorū. Et acceperunt
aurum multum et argentū et iacinctū
⁊ purpurā marinā ⁊ opes magnas:
⁊ conuersi hymnū canebāt ⁊ benedicebāt

dum in celū quoniā bon⁹ est: quī in
seculū misericordia eī. Et facta est sa-
lus magna in israel die illa. Quicūq;
autē alienigenarū mansuēti: venerūt et
miciauerūt filios israel cum omnia que acciderāt.
Quibus ille audiens cōstituebat ad
deuitandū: q̄ nō qualia voluit talia
cōgerēt in israel: et qualia mandauit
rex. Et sequēti anno cōgregauit filios
israel decem milia sexaginta milia et equi-
tum quīq; milia: ut debellaret eos. Et
venerūt in iudeam: et castra posuerūt
in bethoron: et occurrit illis iudas cū
decem milibus virōrū. Et viderūt exercitū
fortem: et orauit et dixit. Benedictus es
saluator israel qui contriuisti impetum
potentis in manu serui sui dauid: et
tradidisti castra alienigenarū i manu
ionathe filij saul et armigeri eī. Con-
clude exercitū istū in manu pōpuli israel:
et cōfundant i exercitu suo et equitib. Da
illis formidinem: et tabefac audaciā
virtutis eorū: et cōmouebunt cōcitatione
sua. Deiice illos gladio diligentū te:
et collaudēt te omnes qui nouerūt no-
men tuū i hymnis. Et cōmiserūt pliū:
et ceciderūt de exercitu filii quīq; milia
virōrū. Videns autē filios suos fugā
et indeorū audaciam: et q̄ parati sunt
aut vincere aut mori fortiter: abiit an-
tiochiam et elegit milites: ut multipli-
cati turbas venirēt i iudeā. Dixit aut
iudas et fratres eī. Ecce deiecti sunt in-
imici nostri: ascendamus mūdare
sancta et renouare. Et cōgregatus est
omnis exercitus: et ascendebat i montē
sion. Et viderūt sanctificationē desertā
et altare: et phanatū: et portas ēcustas:
et in arbōribus virgulta nata sicut in salu-
tū in montib: et pastoforia diruta.
Et laceraūt vestimēta sua et planxerūt
planctu magno: et imposuerūt cinere
super caput suū: et ceciderūt in facie sup
terrā: et exclamauerūt tubis signoru: et
clamauerūt in cēlū. Tunc ordinauit
iudas viros ut pugnarēt adūsus eos
qui erant in arce: donec mundarent
sancta. Et elegit sacerdotes sine mac-
ula volūtatem habentes in lege dei: et
mūdauerūt sancta: et tulerūt lapides
cōtaminationis in locū immūdum.
Et cogitauit de altari holocaustorum
quod phanatū erat: quid de eo facerē.
Et inuenit illi cōsilium bonū ut destru-
ere illud: ne esset illis esset i opprobriū
quia cōtaminauerūt illud gentes: et
deuotiri fuit illud. Et reposuerūt lapi-
des in monte dom⁹ in loco apto:
quoadusq; veniret phēta et responde-
ret de eis. Et acceperūt lapides int-
gros secundū legem: et edificauerunt
altare nouū secundū illud quod fuit
prius: et edificauerūt sancta: et q̄ intra
domū erāt intrinsecus et atrū: et atria
sanctificauerūt. Et fecerūt vasa sancta
nouā: et intulerūt candelabrū et altare
incensoru et mensā i templū. Et incēsū
posuerunt super altare: et accendeūt
lucernas que sup candelabrū erant: et
lucebāt in templo. Et posuerūt super
mensā panes: et appendeūt velamina:
et cōsumauerūt omnia opera q̄ fecerāt.
Et ante matutinū surrexerūt quīta et
vicesima die mensis noui: hic est mēsis
casleu. cum eniq; adoragelimio dauid
anni: et obtulerūt sacrificiū secūdū le-
gem sup altare holocaustoru nouū q̄
fecerāt. Secūdū tempus et secundū die
in qua cōtaminauerūt illud gentes:
in ipsa renouatū est i cantiis et citha-
ris et cimbalis. Et cecidit oīs
pplus i faciē: et adorauerūt et bēdixerūt
in celū eū qui prosperauit eis. Et fecerūt
dedicationem altaris diebus octo: et

obtulerūt holocausta cū letitia: et salu-
taria laudis. Et ornauerūt facie cēpli
coronis aureis et scutulis: et dedicaue-
runt portas et pastoforia: et imposuerūt
eis ianuas. Et facta est letitia in pplo
magna valde: et auersū est opprobriū
gentiū. Et statuit iudas et fratres eī
et universa ecclesia israel ut agatur dies
dedicationis altaris in temporibus
suis ab anno in annū p dies octo: a
quīta et vicesima die mensis casleu cū
letitia et gaudio. Et edificauerunt in
tpe illo mōtem syon et per circuitū mu-
ros altos et turres ferreas: ne quādo
venirent gentes et cōculcarent cū sicut
antea fecerūt. Et collocauit illic exerci-
tum ut seruarent eū: et muniunt eū ad
custodiendā bethsurā: ut haberet pplus
munitionem cōtra faciē idumee.

Et factū est ut audierūt gentes in
circuitu quia edificatū est altare
et sanctuariū sicut prius erat: fuit valde
inter eos: et cepērūt occidere de pplo et
persequi. Et debellabat iudas filios
esau i idumea et eos qui erant in arab-
bathane quia circūsedebant israelitas:
et percussit eos plaga magna. Et recor-
dātus est malitiā filiorū beau: qui erāt
pplo in laqueū et scandalū insidiātes
in via. Et conclusi sūt ab eo in turri-
bus: et applicuit ad eos: et anathema-
tizauit eos: et incendit turres eorū igni
cum omnib qui in eis erant. Et trans-
iuit ad filios ammon et inuenit ma-
num forte et pplm copiosū: et simo
them ducē ipōrū. Et cōmisit cum eis
plia multa et contriti sūt in conspectu
eōrū et pauēt eos: et cepit iazer diuitē
et filias eius: et reuersus est in iudeam.
Et congregate sūt gentes que sunt in
galaad adūsus israelitas qui erant in
finibus eorū ut tollerent eos: et fugerūt
in dathemam munitionē: et miserūt
literas ad iudam et fratres eī dicētes.
Congregate sūt aduersū nos gentes
per circuitū ut nos auferant: et parāt
venire et occupare munitionē in quā
cōfugimus: et timotheus est dux exercitus
eorū. Nūc ergo veni et eripe nos de ma-
nibus eorū: quia cecidit multitudo de
nobis. Et omnes fratres nostri q̄ erāt
in loco tubin interfecti sūt: et capti sūt
duxerūt uxores eorū et natos et spolia:
perierūt illic fere mille virōrū. Et ad-
huc epistole legebantur: et ecce alij nūtij
venerunt de galilea consilia nunciis
nūciantes secundū verba hec: dicentes
cōtriuisse aduersū se. a ptholomaida
et tyro et sydone: et repleta est omnis
galilea alienigenis: ut nos cōsumāt.
Vt audiuit autē iudas et pplus secundo
nos istos: conuenit ecclesia magna ro-
gitare quid facerent fratribus suis qui
in tribulatione erant et expugnabant
ab eis. Dixitq; iudas hymoni fratri
suo. Elige tibi viros et vade et libera
fratres nostros i galilea: ego autē et frater
meus ionathas ibimus i galaditidem.
Et reliquit iosephū filiū zacharie et
azariā duces pplī cū reliquo exercitu
in iudea ad custodiam: et precepit illis
dicens. Preestote pplo huic: et nolite
bellū cōmittere adūsum gentes donec
reuertamur. Et dati sunt hymoni viri
tria milia ut ire in galileā: iude autē
octo milia i galaditidem. Et abijt sy-
mon i galileam: et cōmisit plia multa
cum gentib. Et contrite sūt gentes a
facie eius: et persecutus est eos usq; ad
portam ptholomaidis. Et ceciderūt de
gentib fere tria milia virōrū: et acce-
pit spolia eorū. Et assūpsit eos q̄ erāt
in galilea et captiuis cum uxoribus

et natis ⁊ omnibus que erant illis: ⁊ ad-
duxit i iudā cū leticia magna. Et iu-
das machabeus et ionathas ⁊ fres eius
transiuit iordanem: et abierūt viam
trium dierū in deserto. Et occurrerūt eis
nabuthei et susceperūt eos pacifice: et
narrauerunt eis omnia que acciderāt
fratribus eorū i galaadide: ⁊ quia multi
ex eis comphensi sūt in bazara ⁊ bosor
et in alimis ⁊ in rasphor ⁊ mageth et
carnaim. Hec omnia ciuitates munite
et magne. Sed ⁊ in ceteris ciuitatibus
galaadidis eorum cōprehensi. Et in
crastinū constituerūt admouere exercitum
ciuitatibus hijs: ⁊ cōprehendere et
tollere eos i vna die. Et conuersi sunt
et exercitus eius viam in desertū bosor
repente: et occupauerūt ciuitatem ⁊ occi-
dit omnem masculū in ore gladij: et
accepit omnia spolia eorū et succendit
eam igni. Et surrexerūt inde nocte: et
ierunt usq; ad munitionem. Et factum
est diluculo cū eleuassent oculos suos:
et ecce ipsi multus cui? nō erat numerus:
portantes scalas ⁊ machinas ut
comphenderent munitionē et expugna-
rent eos. Et vidit iudas quia cepit bel-
lum: ⁊ clamor belli ascendit ad celum
sicut tuba: ⁊ clamor magnus de ciui-
tate. Et dixit exercitui suo. Pugnate
hodie pro fratribus vestris. Et venit ter-
tius ordinibus post eos: et reclamaue-
runt tubis: et clamauerūt i oratione.
Et cognouerūt castra timothei quia
machabeus est: et fugerūt a facie eius.
Et percussit eos plaga magna: et
ceciderūt ex eis i die illa fere octo milia
virorū. Et diuertit iudas in maphat ⁊
expugnauit et cepit eam: et occidit o-
mnem masculum eius ⁊ sumpsit spolia
eius: et succendit eam igni. Inde profect
et cepit calbon. et maged et bosor: et
reliquas ciuitates galaadidis. Post
hec autem verba congregauit timo-
theus exercitum aliū: et castra posuit
contra raphon transitorium. Et misit
iudas speculari exercitū: et renuntiaue-
runt ei dicentes. quia cōuenerūt ad eū
omnes gentes que i circuitu nos sunt:
et exercitus multus nimis. Et arabas
conduxerūt in auxilium sibi: ⁊ castra
posuerūt transitorium parati ad et
venire in pluū. Et abijt iudas obuiā
illis. Et ait timotheus principibus
exercitus sui. Cū appropinquerit iudas
et exercitus eius ad torrentem aquarum: si māsu-
erit ad nos prior. nō poterimus sustinere
eū: quia omnis potestate adūsum nos.
Si vero timuerit transire et posuerit
castra extra flumē: trāsibimus ad eos:
et poterimus aduersus illū. Vt autem
appropinquit iudas ad torrentem aque
fecit scribas qui seuis torrentem: et
mandauit eis dicens. Nemine hoīm
relinquatis: sed veniat omnes in pluū.
Et trāsiuerunt ad illos prior: ⁊ omnis
ipsi post eum. Et contriti sunt omnes
gentes a facie eius: et percussi arma
sua: ⁊ fugerunt ad phanū qd erat in
carnaim. Et occupauit ipsam ciuita-
tem: et phanū succendit igni cū omnibus
que erāt i ipso. Et expulsa ē carnaim:
et nō potuit sustinere vltra facie iude.
Et congregauit iudas omnes ysraelitas
qui erāt in galaadide a minimo usq;
ad maximū: et vxores eorū ⁊ natos ⁊
exercitū magnū valde: ut venirent in
terrā iude. Et venerūt usq; ephron: et
hec ciuitas magna i ingressu posita
munita valde. Et non erat declinare
ab ea dextra vel sinistra: sed per mediā
ire erat. Et inclusserunt se qui erant in
ciuitate: et obstruxerunt portas lapi-
dibus. Et misit ad eos iudas verbis

pacificis dicens. Transeam? per terrā
vestram ut eam? in terrā nostrā: et ne-
mo vobis nocebit: tantū pedibus trāsi-
bimus. Et noluerunt eis aperire. Et
precepit iudas pdicare i castris: ut appli-
carent vnusquisq; i quo erat loco. Et ap-
plicuerūt se viri circuitus: et oppugna-
uit ciuitatē illā tota die ⁊ tota nocte:
et tradita est ciuitas in manu eius. Et
interfecit omnē masculū i ore gladij:
et tradiderūt eam ⁊ accepit spolia eius:
et transiuit per totam ciuitatem super
interfectos. Et trāsgressi sūt iordanem
in campo magno contra faciē bethsan.
Et erat iudas congregans extremos: et
exhortabatur ipsum per totam viam
donec venirent i terram iuda. Et ascen-
derunt i montem sion cū leticia et gau-
dio: et obtulerūt holocausta: q nemo
ex eis ceciderit donec reuerterentur in
pace. Et in diebus quibus erat iudas ⁊
ionathas in terra galaad. et simon
frater eius i galilea contra faciē ptho-
lomaidis audiuit ioseph? zacharie
filius ⁊ azarias principes virtutis et
bene gestas: et prelia que facta sūt: et
dixit. Faciam? ⁊ ipi nobis nomen: ⁊
eam? pugnare adūsus gentes que in
circuitu nostro sūt. Et precepit hijs qui
erant i exercitu suo et abierūt iāniam:
⁊ exiuit gorgias de ciuitate ⁊ viri eius
obuiā illis in pugnā. Et fugati sunt
ioseph? ⁊ azarias usq; i fines iude:
et ceciderūt illa die ex ipso ysrel ad duo
milia viri. Et facta est plaga magna
in ipso: quia non audierūt iudam et
fratres eius: existimantes fortiter se facturos.
Ipsi autē nō erāt de semine eorū
illorū: per quos salus facta est in ysrel.
Et vir iuda magnificatus sūt valde in
conspectu omnis ysrel et gentū omniū:
vbi audiebat nomē eius. Et cōuenerūt
ad eos laudantes acclamantes. Et exiuit
iudas et fratres eius ⁊ expugnabant
filios esau in terra que ad austrū est:
⁊ percussit chebron ⁊ filias eius: et muros
eius et turres eius succendit igni i circuitu.
Et mouit castra ut iret in terram alie-
nigenarū: ⁊ pambulabat samariam.
In illa die ceciderūt sacerdotes i bello
dum volūt fortiter facere: dū sine con-
silio egrediūt i pruliū. Et declinauit iu-
das in azotū in terra alienigenarū: et
diruit aras eorū et spolia deorū eorū
succendit igni: et cepit spolia ciuitatū
et reuersus est in terram iuda. ¶

Et rex antiochus perambulauit
superiores regiones. Et audiuit
esse ciuitatem elimaidem in perside no-
bilissimā et copiosam in argento et
auro: templūq; in ea locupleq; valde.
Et illic velamina aurea et lorice ⁊ scu-
ta: que reliquit alexander philipi rex
macedo qui regnauit prius? in grecia.
Et venit et quesiuit capere ciuitatem
et depdari eam: et nō potuit quoniā
innouit seruo hijs qui erant in ciui-
tate. Et insurrexerūt in pliū et fugit
inde: et abijt cū tristicia magna: et re-
uersus ē babilonā. Et venit qui nun-
iarent ei i perside: quia fugata sūt castra
que erant in terra iuda: et quia abijt
lisias cū virtute forti in primis ⁊ fugat?
est a facie iudeorū: ⁊ inualuerūt armis
et viribus et spolijs mlts que ceperant
de castris que expulerūt: et quia diruer-
unt abominationem quam edificaue-
rant super altare quod erat i ybrim ⁊
sanctificationem sicut prius circūdede-
runt muros eccle: sed et bethsuram
ciuitatē suā. Et factū ē vt audiuit rex
sermones istos expauit et cōmotus ē
valde: ⁊ decidit in lectum ⁊ incidit in
languorem p tristiciā: quia nō ē factū

sicut rogitabat. Et erat illic dies multos: quia remouata ē ē eo tristicia magna: et arbitratus ē se mori. Et vocauit ꝰnos amicos suos: et dixit illis. Recessit somnus ab oculis meis: et cōcidi et corrui corde pre solicitudine. Et dixi in corde meo. Qn quātam tribulationē ductus: z in qs fluctꝰ tristicie in qua nūc sum: qui iocūdus erā et dilectus in potestate mea. Sed ecce reminiscor malorꝫ que feci i ierlm: unde et abstuli omnia spolia aurea et argētea que erant in ea: et misi auferre habitantes iudeam sine causa. Cognoui ergo quia ꝓpterea inuenerunt me mala ista: z ecce pereo tristicia magna in terra alina. Et vocauit philippum unū de amicis suis: et ꝓposuit eū sup universū regnū suū. Et dedit ei diadema: et stolā suā et annulū: ut adduceret antiochū filiū suū et nutriret eū et regnare. Et mortuus est illic antiochus rex anno centesimo quadragesimonono. Et cognouit lisias quoniam mortuꝰ est rex: z cōstituit regnare antiochū filiū eius quem nutriuit ad dolescentiam: z vocauit nomen eius eupatorem. Et hij qui erāt in arce concluserant israel in circuitu sanctorū: et ꝗrebāt eis mala suay ad firmamentum gentiū. Et rogitauit iudas disperdere eos: et cōuocauit universū ꝓlm ut obsidēt eos. Et cōuenerūt simul: et obsederūt eos anno centesimo quinquagesimo: et fecerūt balistas et machinas. Et exierunt quidam ex eis qui obsidebātur: et adiuerunt se illis aliqui impios ex israel: z abierūt ad regem et dixerūt. Quousq; nō facis iudiciū: et vindicas fratres nostros? Nos decreuimꝰ seruire patri tuo et ambulare in ꝓcepts eius z obsequi edictis eius: et filij ꝓpli nostri ꝓter hec alienabant se a nobis. Et quicq; inuenebātur ex nobis interficiebant: et hereditates nostre diripiebātur. Et non ad nos tantū extendērūt manū: sed z in ꝰnos fines nostros. Et ecce applicuerūt hodie ad arcem iu ierlm occupare eam: et munitionē in bethsurā muniebāt. Et nisi ꝓueneris eos velocꝰ maiora ēt hec faciēt: et non poteris obtinere eos. Et iratus est rex ut hec audiuit: et conuocauit omnes amicos suos: et principes exercitus sui: z eos qui sup equites erant. Sed z a regnis alijs et de insulis maritimis venerūt ad eū: exercitꝰ conductiꝰ. Et erat numerus exercitꝰ eius centum milia pditum et viginti milia equitū: z elephātī viginti duo: docti ad pliū. Et venerunt per ydumeā z applicuerūt ad bethsuram: et pugnauerūt dies multos: z fecerūt machinas. Et egressi et succenderūt eas igni: et pugnauerūt viriliter. Et recessit iudas ab arce: z mouit castra ad bethzacharam contra castra regis. Et surrexit rex ante lucam: et cōstituit exercitus imperū contra viam bethzacharam. Et comparauerūt se exercitus in pliū: et tubis cecinerūt. Et elephantis ostendebant sanguinē vue et mori: ad arcendos eos in pliū. Et diuisērūt bestias per legiones: z affixerūt singulis elephātis mille viri-in loricis concatenatis et galee ere i capitibꝫ eorꝫ: et quingēti equites ordinati unicuiq; bestie electi erant. Hij aute erant ubi cunq; erat bestia ibi erāt: et quocūq; ibat ibāt: z nō discedebāt ab ea. Sed et turres ligneē sup eos erant, ꝓtegēs sup singulas bestias: z super eas machine. Et super singulas viri virtutis triginta duo qui pugnabāt de suy: et intus magister bestie. Et residuū equitum hinc et inde statuit in duas partes: tubis exercitū cōmouere: et pugnare conspicuos in legionibus suis. Et ut refulsit sol in clipeos aureos et ereos refulsiderūt mōtes ab eis: z refulsiderūt sicut lāpades ignis. Et distracta est pars exercitꝰ regis ꝑ mōtes excelsos: et alij ꝑ loca humilia: z ibāt caute et ordinate. Et cōmouebātur omnes inhabitantes terrā a voce multitudinis eorꝫ: et incessu ierte z collisione armorꝫ. Erat enī exercitus magnus valde et fortis. Et appropiauit iudas et exercitus eius in preliū: et ceciderūt de exercitu regis sexcenti viri. Et vidit eleazar filij saura unā de bestijs loricatā loricis regis: et erat omnes sup cetras bestias. Et visum est ei q̄ in ea esset rex: et dedit se ut liberaret ꝓlm suū: z acquireret sibi nomen eternū. Et cucurrit ad eam audacter in medio legionis interficiens a dextris z a sinistris: z cadebant ab eo hinc atq; illuc. Et iuit sub pedes elephātis et supposuit se ei: et occidit eū et cecidit in terram super ipm: et mortuus est illic. Et videres virtutem regis z impetū exercitus eius. diuerterūt se ad eis. Castra autem regis aperuerūt cōtra eos in ierlm: et applicuerūt castra regis ad iudeam et montem syon. Et fecit pacem cū hijs q̄ erāt i bethsura: z egressi de ciuitate quia non erant eis ibi alimenta reuclusi: quia sabbata erant tere. Et comprehendit rex bethsuram et constituit ibi custodia seruare eam: et mouit castra ad locū sanctificationis dies multos. Et statuit illic balistas z machinas: z ignis iacula z tormenta ad lapides iaciēdos: et spicula: z scorpidos: ad mittendas sagittas: z funibula. Fecerūt autem et ipsi machinas aduersus machinas eorꝫ: et pugnauerūt dies multos. Sed aute non erant in ciuitate eo q̄ septimus annus esset: et qui remāserant i iudea de gentibꝫ conspiserant reliquias eorꝫ que reposite fuerant. Et remanserunt in sanctis viri pauci quoniā obtinuerat eos fames: z dispersi sūt unusq;q; i locū suū. Et audiuit lisias q̄ philippus quē cōstituerat rex antiochus cū adhuc viuēt ut nutriret antiochū filiū suū et regnare. reuersus est a persidē z media z exercitus qui abierat cū ipso: et quia querit suscipere regni negotia. Et festinauit ire: z dixit ad regem et duces exercitus. Defecimꝰ cotidie et esca nobis modica est: et locus quem obsidemꝰ est munitꝰ: z incūbit nobis ordinare de regno. Sed eamꝫ demus degentes hominibꝫ istis: et faciamus cū illis pacem z cū omni gente eorꝫ: z constituamꝰ illis ut ambulēt in legitimis suis sicut ꝓus. Propter legitima eorū ipsorꝫ que despeximꝰ irati sunt: et fecerūt omnia hec. Et placuit sermo in conspectu regis et principū: et misit ad eos pacem facere et cepērūt illā: et iurauit illis rex et principes et egressi de munitione. Et iurauit rex montem syon et vidit munitionem loci: et rupit iusiu iuramentū quod iurauit: et mandauit destruere murū i gyro. Et discessit festinauter z reuersus est antiochia: et inuenit philippum dominantem ciuitati: z pugnauit aduersus eū z occupauit ciuitatē. Cap iij

Anno centesimo quinquagesimo et primo exiuit demetrius seleuci filius ab urbe roma: et ascendit cum paucis viris in ciuitatem maritimā: et regnauit illic. Et factū est ut ingressus est domū regni patrum suorum

comphendit exercitus antiochū et lisi-
as ut adducerent eos ad eū: et ceteri
innouauit: et ait. Stolite michi ostende-
re faciem eorū. Et occidit eos exercitus.
Et sedit demetrius super sedem regni
suī: et venerūt ad eū viri iniqui et im-
pii ex israel et alchimus dux eorū: qui vo-
lebat fieri sacerdos. Et accusauerunt
plm apud regem dicentes. Perdidit
iudas et fratres eius omnes nos et nos
dispersit de terra nostra. Mittat ergo
mittet virū tui credis ut eat et videat
et cognoscat omne quod fecit nobis i
regionibus regis: et punisit omnes ami-
cos eius et adiutores eorū. Et elegit
rex ex amicis suis bachidem qui domi-
nabat trans flumen magnū i regno
et fidelem regi: et misit eum ut videret
et cognosceret quod fecit iudas. Sed et
alchimū impiū cōstituit i sacerdotiū:
et mandauit ei facere vengeancē filio
israel. Et surrexerūt et venerūt cū exercitu
magno in terram iuda: et miserunt
nuncios et locuti sūt ad iudam et ad
fratres eius verbis pacificis in dolo:
et nō intendēt sermonibus eorū. Vide-
runt enī quia venerunt cū exercitu ma-
gno: et conuenerūt ad alchimū et bachi-
dem congregatio scribarū requirere iu-
stia sūt. Et primi assidei qui erāt in
filijs israel: et requirebant ab eis pacem.
Dixerūt enī. Vnus sacerdos de semi-
ne aaron venit: non decipiet nos. Et
locutus est cū eis verba pacifica: et iura-
uit illis dicens. Non inferemus vobis
malū: neq; amicis vestris. Et credide-
runt ei. Et cōprehdit ex eis sexaginta
viros: et occidit eos in una die secun-
dum verbū quod scriptū est. Carnes
sanctorū tuorū et sanguinem ipsorū
effudērūt i circuitu ierusalem: et nō erat q̄
sepeliret. Et incubuit timor et timor
in omnem plm: quia dixerūt. Non est
veritas et iudiciū in eis. Transgressi
sunt enī constitutū: et iusurandū qd
iurauerūt. Et mouit bachides castra
ab ierusalem et applicuit in bethzacha: et
misit et comphendit multos ex eis qui
a se refugerant: et quosdam de plo
macauit: et in puteū magnū iecit.
Et cōmisit regionem alchimo: et reli-
quit cū eo auxiliū in adiutorium ipsi.
Et abijt bachides ad regem. Et satis
agebat alchimus pro principatu sa-
cerdotij sui. Et cōuenerūt ad eū omnes
qui perturbabāt plm suū: et obtinu-
erunt terram iuda: et fecerūt plagam
magnā i israel. Et vidit iudas omnia
mala que fecit alchimus et q̄ cum to-
tant filijs israel plus multo q̄ gentes:
et exijt in omnes fines iudee i circuitu
et fecit vindictam in viros desertores:
et cessauerūt ultra egire in regione. Vi-
dit autem alchimus quod prualuit
iudas et qui cū eo erant et cognouit
quia nō potest sustinere eos: et regres-
sus est ad regē: et accusauit eos multis
criminibus. Et misit rex nichanorem
unū ex principibus suis nobilioribus q̄
erat inimicissimus exercens contra israel:
et mandauit ei exercere plm. Et venit
nichanor i ierusalem cū exercitu magno:
et misit ad iudam et ad fratres eius cū
dolo verbis pacificis dicens. Non sit
pugna inter me et vos. Veniā cū viris
paucis: ut videam faciem vestram cum
pace. Et venit ad iudam et salutaue-
runt se invicem pacifice: et hostes pa-
rati erant rapere iudā. Et innouit ser-
mo inde quoniā cū dolo venerat ad
eum: et concitus est ab eo: et amplius
noluit videre faciem eius. Et cognouit
nichanor quū denudatū est cōsilium
eius: et exijit obviam iude in pugnā
iuxta capharsalama. Et ceciderūt de
nichanoris exercitu fere quinq; milia
viri: et fugerunt in ciuitatē dauid. Et
post hec verba ascendit nichanor in
montem sion: et egressus de sacerdo-
tibus plm salutare eū in pace: et demon-
strare ei holocaustomata q̄ offerebant
pro rege. Et irridens spreuit eos et pol-
luit: et locutus est iuste: et iurauit cū
ira dicens. Nisi traditus fuerit iudas
et exercitus eius in manus meas: conci-
nnio cū regressus fuero in pace succen-
dam domū istam. Et exijt cū ira ma-
gna. Et intrauerunt sacerdotes et ster-
erunt ante faciem altaris et templi: et
flentes dixerūt. Tu dne elegisti domū
istā ad invocandū nomen tuū in ea:
ut esset domus orōnis et obsecrationis
plo tuo. Fac vindictā i homine isto
et exercitu eius: et cadant in gladio. Me-
mento blasphemias eorū: et ne dedas
eis ut permaneāt. Et exijt nichanor ab
ierusalem et castra applicuit ad bethoron:
et occurrit illi exercitus syrie. Et iudas
applicuit in adarsa cū tribus milibus
viris. Et orauit iudas et dixit. Qui
missi erāt a rege sennacharib domine
quia blasphemauerūt et exijt angelus
et percussit ex eis centum octoginta quinq;
milia: sic conteret exercitum istū in con-
spectu nostro hodie et scient ceteri quia
male locutus est sup sancta tua: et iu-
dica illū secundum malitiam illius. Et
commiscuerunt exercitus pilum tertiade-
cima die mensis adar: et contrita sūt
castra nichanoris: et cecidit ipse primus
in pilo ut autem vidit exercitus eius
quia cecidisset nichanor projecerūt ar-
ma sua et fugerūt: et persequti sunt eos
viā vnius diei ab adasa: usquequo
veniatur in gazara: et tubis cecinerūt
post eos cū significationibus. Et exierūt
de omnibus castellis iudee in circuitu:
et venebātur eos cornibus: et conuer-
tebantur iterū ad eos. Et ceciderunt o-
mnes gladio: et non est relictus ex eis
nec unus. Et acceperūt spolia eorū in
predam: et rapuerūt nichanoris ampu-
tauerūt et detortā eius quā extenderat
sursū: et attulerūt et suspenderūt con-
tra ierusalem. Et letatus est plo valde: et
egerūt diem illā in letitia magna. Et
constituit agi omnibus annis die istā
tertiadecima die mensis adar: et siluit
terra iuda diebus paucis.

Et audiuit iudas nomen roma-
norū quia sūt potentes viribus
et acquiescēt ad omnia q̄ postulant
ab eis: et quicūq; accesserit ad eos sta-
tuunt cū eis amicitias: et quia sunt
potentes viribus. Et audierūt plia eorū
et virtutes bonas quas fecerūt in ga-
lacia: quia obtinuerūt eos et duxerūt
sub tributū. Et quāta fecerūt in regio-
ne hispanie: et qd in potestatem redi-
gerunt metalla argenti et auri q̄ illic
sūt: et possederūt omne locū cōsilio suo
et patientia: loca que longe erāt valde
ab eis et reges qui fugnebant eos ab
extremis terre cōtriuerūt: et percussērūt
eos plaga magna. Cetri autē dant
eis tributū omnibus annis. Et philip-
pum persei siciorū regem et ceteros q̄
adversus eos arma sumebant contriue-
runt i bello: et obtinuerūt eos. Et anti-
ochum magnū regem asie qui cū pu-
gnam inierat habens centum viginti
elephantes et equitatū et currus et exercitum
magnū valde contritū ab eis:
et quia reperūt eū viuū et statuerunt
ut dare ipse et qui regnaturus est post
ipsū tributū magnū: et dare obsides
et constituū. Et regionem indorū et
medos et lidos de optimis regionibus

ron: et acceptas eas ab eis ddeerũt eu-
nuchi regi. Et quia qui erant apud el-
ladam voluerunt ire et tollere eos: et
innouuit seruo hius z misersit ad eos
ducem vnum z pugnauerũt contra il-
los z occiderũt ex eis multi: z rapiuas
duxerũt uxores eorũ et filios et diripu-
runt eos et terrã eorũ possiderũt: et de-
struxerũt muros eorũ: et in seruitutem
illos redegerunt usq; in hũc diem. Et
reliqua regna et insulas q̃ aliquãdo
resistebant illis exterminauerunt: et in
potestate redegerunt. Cũ amico autẽ
suo z q̃ in ipis requiẽ habebãt confir-
mauerũt amicitiã: z obtinuerũt regna
que erant proxima et que erãt longe:
quia audierãt nomen eorũ et timu-
erũt eos. Quibs vero uellent auxilio
esse ut regnarẽt regnabãt. Quos autẽ
uellent regno deturbabant: et exaltati
sũt valde. Et i omnibs istis nemo por-
tabat diadema: nec induebãt purpura:
ut magnificarẽt in ea. Et quia curiã
fecerunt sibi: et constituerũt consiliũ: et
omnes ciuitates consiliũ agentes semper
de multitudine: ut que digna sũt ge-
rant. Et cõmittũt vni homini magi-
stratũ suũ per singulos annos dñari
omnis terre suæ: et omnes obediũt vni:
et nõ est invidia neq; zelus inter eos.
Et elegit iudas mattathiã filiũ ioha-
nis filij iarob et iaseonem filiũ eleaza-
ri z misit eos romam constituere cum
illis amicitiã z societatem: et ut auferet
ab eis iugum grecorum: quia
viderunt q̃ in seruitutem premerent re-
gnum israel. Et abierũt romam viam
multam valde: et introierũt curiam z
dixerũt. Iudas machabeus et fratres
eius et ppls iudeorum miserunt nos ad
vos statuere vobiscũ societatem et pa-
cem: et cõscribere nos socios z amico-
vestros. Et placuit sermo in cõspectu
eorũ. Et hoc rescriptũ quod rescripserũt
in tabulis ereis: et miserunt in ierusa-
lem ut esset apud eos ibi memoriale pacis
et societatis. Bene sit romanis et gen-
ti iudeorũ i mari et i terra in tempus:
usq; et gladius et hostis procul sit ab eis. Si
fuerit bellum romanis prius aut o-
mnibs socijs eorũ in omni diãnorum
eorũ: auxiliũ ferat gens iudeorũ prout
tempus dictauerit corde pleno. Et per
hanc causam non dabũt neq; subministra-
bunt reiicũ arma pecuniã naues sicut
placuit romanis: et custodient man-
data eorũ nichil ab eis accipientes. Hi
mihi autem et si gentis iudeorũ prius
acciderit bellũ adiuuabũt romani ex
animo prout eis tempus permiserit: z
adiuuantibus non dabitur reiicium
arma pecunia naues sicut placuit ro-
manis: et custodient mandata eorũ
absq; dolo. Secũdum hec vecha con-
stituerũt romani ipso iudeorũ. Quod
si post hec ẽdã hij aut illi addere aut de-
mere ad hec aliquid voluerint faciẽt
ex posito suo: et q̃cũq; addiderint uel
dempserint rata erũt. Sed et de malis
que fecerunt rex scrip̃sit
a dicentes. Quare gravasti iugũ tuũ
super amicos nostros z socios iudeo-
Si ergo iterũ adiecerit nos adversum
te faciemus illis iudicium: et pugna-
bimus tecum mari terraq.

In tera ut audiuit demetrius quia re-
cedit nichanor et exercitus eius i prelio:
apposuit bachidem et alchimũ rursũ
mittere in iudeam: et dexterũ cornu cũ
illis. Et abierũt viã que ducit in gal-
galam: z castra posuerũt i masaloth
que est in arbellis et occupauerũt eã:
et peremerũt animas hominũ multas.
In mense primo anni centesimi et

quinquagesimi z secũdi applicuerunt
exercitũ ad ierusalem: et susceperũt et abie-
runt in terra idumee in arbelim cum ui
duomilia equitũ. Et iudas posuerat
castra in laisa: et cũ milia viri electi
cum eo. Et viderũt multitudinẽ exercitus
quia multi fuit et timuerũt valde:
et multi subtraxerũt se de castris: z nõ
remanserunt ex eis nisi octũ genti viri.
Et vidit iudas quod defluxerat exercitus
suus et bellũ pugnabat cũ: et cõtractus
est corde quia non habebat tempus
congregandi eos: et dissolutus est. Et
dixit his qui relicti erãt. Surgamus
et eamus ad aduersarios nostros: si
poterit pugnare aduersus nos. Et
auertebãt eũ dicentes. Non poterimus
sed liberemus animas nostras modo z
reuertamur ad fratres nostros: et tunc
pugnabimus aduersus nos. Nos autẽ
pauci sumus. Et ait iudas. Absit istã
rem facere: ut fugiamus ab eis. Et si ap-
propiauit tempus nostũ moriamur
in virtute pter fratres nostros: et nõ
inferamus crimen gloriæ nostræ. Et mo-
uit exercitus de castris: et steterũt illis
obuiam. Et diuisi sũt equites i duas
partes: et fiduibularij z sagittarij pre-
ibant exercitũ: z fui certaminis onũ
potentes. Bachides autem erat i dextero
cornu: et proximauit legio ex duabus
partibus: et clamabãt tubis. Exclama-
uerũt autẽ z hij q̃ erãt ex parte iude etiã
ipsi: z cõmota ẽ terra a voce exercituũ:
et commissũ est pliũ a mane usq; ad
vesperam. Et vidit iudas qõ fortior
est pars exercitus bachidis in dextera:
et cõuersi sũt cũ ipso omnes cõstantes
corde: et cõuersa est dextera pars ab eis:
et persequti sũt eos usq; ad montẽ azoti.
Et qui in sinistro cornu erant viderũt
quod cõtrarium est dextero cornu: z sequi
sunt post iudã et eos qui cũ ipso erant
a tergo. Et ingrauatũ est pliũ: et cecidi-
runt vulnerati multi ex hijs et ex illis.
Et iudas cecidit: et ceteri fugerũt. Et io-
nathas et simon tulerũt iudam fratrẽ
suũ: z sepelierũt eũ in sepulcro patrum
suorũ in ciuitate modin. Et fleuerunt
eum omnis ppls israel planctu magno:
et lugebant dies multos: et dixerunt.
Quomodo cecidit potens qui saluũ
faciebat ppls israel? Et cetera verba bel-
lorũ iude et virtutũ quas fecit et ma-
gnitudinis eius non sunt descripta.
Multa enim erant valde. Et factũ ẽ post
obitum iude emerserũt iniqui i omnibs
finibus israel: et operti sunt omnes qui
operabant iniquitatẽ. In diebs illis
facta est fames magna valde: et tra-
didit se bachidi omnis regio eorũ cũ
ipsis. Et elegit bachides viros impios
et cõstituit eos dominos regionis: z
requirebãt et persequebãtur amicos
iude: et adducebãt eos ad bachidem:
et vindicabat in illos et illudebat. Et
facta ẽ tribulatio magna in israel: talis
non fuit ex die qua nõ est visus pheta
in israel. Et cõgregati sũt omnes ami-
ci iude: et dixerũt ionathæ. Ecce quo frater
tuus iudas defunctus est: vir simi-
lis ei nõ est qui exerat contra inimicos
bachidem et eos qui inimici sũt gtis
nostre. Nunc igitur hodie eligamus
esse p eo nobis in principem et ducem:
ad bellandũ bellũ nostrũ. Et suscepit
ionathas tempore illo principatũ: et
surrexit loco iude fratris sui. Et cognouit
bachides: et quærebat eũ occidere.
Et cognouit ionathas z simon frater
eius et omnes qui cũ eo erant: et fugerũt
in deserti theccue: et cõsederũt ad
aquam lacus asphar. Et cognouit
bachides: et die sabbatorũ venit ipse

et omnis exercitus eius transiordanem.
Et ionathas misit scare suū ducem
psi: ⁊ rogauit nabutheos amicos su-
os ut conuo darent illis apparatū suū:
qui erat copiosus. Et egerūt filij iam-
bri et mandata et cōprehenderūt iohan-
nem et oīa que habebat: et abierunt
habentes ea. Post hec verba renunci-
atum est ionathe et symoni fratri eius:
quia filij iambri faciūt nupias ma-
gnas et ducūt sponsam et mandata fi-
liam unius de magnis principibus
chanaan cum ambitione magna. Et
recordati sūt sanguinis iohānis fratris
sui: ⁊ ascenderūt ⁊ absconderūt se sub regi-
mento montis. Et eleuauerūt oculos
suos ⁊ viderunt: ⁊ ecce tumultus ⁊ appa-
ratus multus: ⁊ sponsus processit ⁊ ami-
ci eius: ⁊ fratres eius obuiam illis cum
tympanis ⁊ musicis ⁊ armis multis.
Et surrexerūt ad eos et insidijs et occi-
derūt eos: ⁊ ceciderūt vulnerati usq;:
et reliqui fugerūt in montes. Et acce-
perunt omnia spolia eorum: ⁊ conuersa sūt
nupte in luctū: et vox musicorum eorū
in lamentū. Et vindicauerunt vindi-
ctam sanguinis fratris sui: et reuersi sūt
ad ripā iordanis. Et audiuit bachi-
des: ⁊ venit die sabbatorum usq; ad orā
iordanis in virtute magna. Et dixit
ad suos ionathas. Surgamus: et pu-
gnemus cōtra inimicos nros. Non est
sicut hodie heri et nudiustertius.
Ecce enim bellū ex aduerso: aqua vero
iordanis hinc et inde ⁊ ripe ⁊ palude
et saltus: et non est locus diuertendi.
Nūc ergo clamate i celū: ut liberemini
de manu inimicorū vestrorū. Et cōmis-
sum est bellum. Et extendit ionathas
manū suā pugnare bachidem: ⁊ diuer-
sit ab eo retro. Et dissiliit ionathas ⁊
h qui eo erāt i iordanē: ⁊ trānataueruṇt
ad eos iordanē. Et ceciderunt de par-
te bachidis die illa mille viri: ⁊ reuersi
sunt in hierusalē. Et edificauerūt ciui-
tates munitas in iudea: muniēdō
que erat in hiericho: et i emmaum: et
in bethoron: ⁊ bethel ⁊ thamnata ⁊ phara
et chopo muris excelsis et portis et
seris. Et posuit custodiā in eis: ut ini-
micitias exercēt i isl. Et munuit ci-
uitatē bethsurā et gazarā: et arcē et po-
suit in eis auxilia et apparatū escar: ⁊
accepit filios principū regionis obsi-
des: et posuit eos in arce in ihrlm in
custodiam. Et anno centesimo quin-
quagesimo tertio mense secdo precepit al-
chimus destrui muros domus sancte
interioris: et destrui opa phaet. Et ce-
pit destruere. In tōpore illo cessauit al-
chimus ⁊ impedita sunt opa illius: ⁊
obclusum est os eius et dissolutū est pa-
ralisi: nec ultra potuit loqui verbum
et mādare de domo sua. Et mortuus
est alchimus in tōpore illo cū cruciatu
magno. Et vidit bachides quū mortu
est alchimus: et reuersus est ad regem:
et siluit terra annis duobus. Et cogita-
uerūt omnes iniqui dicentes. Ecce io-
nachas et qui cū eo sunt in silentio ha-
bitat confidēter. Nūc ergo adducam
bachidem: et comprehendet eos omnes
una nocte. Et abierūt: et consilium ei
dederūt. Et surrexit ut veniret cum exer-
citu multo. Et misit occulte epistolas
socijs suis qui erāt i iudea ut cōprehen-
derent ionathan: ⁊ eos qui cū eo erāt:
sed no potuerūt quia innotuit eis con-
silū eorū. Et apprehendit de viris regi-
onis qui principes erant militie quin-
quagintos viros: ⁊ occidit eos. Et se-
cessit ionathas ⁊ symon ⁊ qui cum eo
erant in bethbesan que est in deserto: ⁊
erexit diruta eius: et firmauerūt eā.

Et cognouit bachides et cōgregauit
omnem multitudinē suā: et hijs qui
de iudea erant denūciauit. Et venit ⁊
castra posuit deliuy bethbesē: et oppu-
gnauit eā diebus multos: ⁊ fecit machi-
nas. Et reliquit ionathas symonem
fratrem suū in ciuitate et egressus est i
campum: ⁊ venit cū numero ⁊ percussit o-
darem et fratres eius ⁊ filios phaseron in
tabernaculis ipōrū: ⁊ cepit ardere ⁊ proce-
dere i virtutib. Simon vero et qui cum
ipso erant egressi de ciuitate et succen-
derunt machinas: ⁊ pugnauerūt cū ba-
chidem: ⁊ confusus est ab eis. Et affli-
xerunt eum valde: quū consilium eius
⁊ conatus eius erat inanis. Et ira-
tus contra viros iniquos qui ei cōsi-
lium dederāt ut venire in regionem
ipōrū: multos ex eis occidit. Ipse autē
cogitauit cum reliquis abire i regio-
nem suam. Et cognouit ionathas et
misit ad eū legatos: cōponere pacem
cum ipō: ⁊ reddere ei captiuatem. Et
libenter accepit et fecit secūdum vocha
eius: et iurauit se nichil facturū ei mali
omnibus diebus vite eius. Et redde-
dit ei captiuitatē quā prius erat ꝑdā-
tus de terra iuda. Et conuersus abijt
i eram suā: et nō apposuit amplius
venire i fines eius. Et cessauit gladius
et isl. Et habitauit ionathas i mag-
mas: ⁊ cepit ionathas ibi iudicare po-
pulū: ⁊ exterminauit impios et isl.

Et anno centesimo septuagesimo ascen-
dit alexāder antiochi filius qui
cognominatus est nobilis ⁊ occupauit
ptolomaidam: et recepterūt eum: et re-
gnauit illic. Et audiuit demetrius rex
⁊ congregauit exercitū copiosū valde:
et egressus obuiam illi in plium. Et mi-
sit demetrius epistolam ad ionathan
verbis pacificis: ut magnificaret eum.
Dixit enim. Anticipamus facere pacem
cum eo: priusq; faciat eum alexandro
aduersum nos. Recordabitur enim o-
mnium malorum que fecimus in eum et
fratribus eius: et in gente eius. Et dedit ei
potestatē cōgregandi exercitū: et fabri-
care arma: et esse ipsum socium eius: et ob-
sides qui erant in arce iussit tradi ei.
Et venit ionathas in ihrlm: et legit
epistolas i audiētia omnis psi: et eorū
qui in arce erāt. Et timuerunt timore
magno: quū audierunt q dedit ei rex
potestatē congregandi exercitū. Et tra-
diti sunt ionathe obsides: et reddidit
eos parentibus suis. Et habitauit iona-
thas in ihrlm: et cepit edificare et in-
nouare ciuitatē. Et dixit facientibus
opera ut erigerent muros et montem
syon: in circuitu lapidibus quadratis
ad munitionem: et ita fecerūt. Et fuge-
runt alienigene qui erant in munitio-
nibus quas bachides edificauerat:
et reliquit unusquisq; locum et abijt
in terrā suā: tantū in bethsura remansi-
runt aliqui ex hijs qui reliquerant
legem et precepta dei. Erat enim hec eis ad
refugiū. Et audiuit alexander rex pro-
missa que promisit demetrius ionathe:
⁊ narrauerūt ei prelia ⁊ virtutes quas
ipse fecit ⁊ fatigos eius: ⁊ labores quos
laborauerunt. Et ait. Numquid inue-
nimus aliquē virū talem? Et nūc fa-
ciemus eum amicū et socium nrm. Et
scripsit epistolam: et misit secūdum hec
verba dicens. Rex alexander fratri io-
nathe salutem. Audiuimus de te q vir
potens sis viribus: et aptus es ut sis
amicus noster. Et nūc constituimus
te hodie summū sacerdotem gentis tue:
et ut amicus vocaris regis. Et misit ei
purpuram et coronam auream: ut que
mā sunt sentias nobiscū: ⁊ consentes

amicitias ad nos. Et iniuit se ionathas stola sancta septimo mēse. anno centesimo sexagesimo in die solemni sarnophegie. Et congregauit exercitū: et fecit armia copiosa. Et audiuit demetrius verba ista: et contristatus est nimis. Et ait. Quid hoc fecimus: q̃ preoccupauit nos alexander ad firmandū amicitiā iudeorū ad muniminē sui? Scribam et ego illi verba deprecatoria et dignitatis et dna: ut sit mecū i adiutoriū. Et scripsit ei in hec verba. Rex demetrius genti iudeorū salutem. Quoniam seruastis ad nos pactū: et manstitis in amicitia nostra: et non accessistis ad inimicos nostros: audiuimus et gauisi sumus. Et nūc persuerate adhuc cōseruare ad nos fidē: et retribuemus vobis bona pro hijs que fecistis nobiscū: et remittemus vobis prestationes multas: et dabimus vobis donationes. Et nūc absoluo vos et omnes iudeos a tributis: et pcia salis indulgeo: et corpuas remitto. Et tercias seminis: et dimidiā partē fructū ligni nō est portionis mei relinquo vobis et hodierno die et deinceps: ut accipiatur a terra iuda: et a tribus ciuitatibus que addite sunt illi ex samaria et galilea: ex iudea usq̃ dies et in totū tempus. Et ierusalem sit sancta et libera cum finibus suis: et decime et tributa ipius sint. Gazaro etiā potestatē arcis que est in ipsa et do eam summo sacerdoti: ut cōstituat i ea viros quoscūq̃ ipse elegerit qui custodiant eam. Et omnem animam iudeorū que capta est a terra iuda in omni regno meo relinquo libera gratis: ut omnes a tributis soluant etiā pecoris suorū. Et omnes dies solemnes: sabbata: et neomenie et dies decem: et tres dies ante diem solemnē: et tres dies post diē solemnē sint omnes immunitatis: et remissionis omnibus iudeis qui sunt in regno meo. Et nemo habebit potestatem agere aliquid: et mouere negotia aduersus aliquem illorū i omni causa. Et ut adscribant ex iudeis in exercitu regis ad triginta milia virorum. Et debunt illis copie ut oportet omnibus exercitibus regis: et ex eis ordinabuntur qui sint in munitionibus regis magni. Et ex hijs constituentur supra negotia regni que agunt ex fide: et principes sint ex eis et ambulent legibus suis: sicut precepit rex in terra iuda. Et tres ciuitates que addite sunt iudee ex regione samarie cum iudea reputentur ut sint sub uno: et non obediant alicui potestati nisi summo sacerdoti: ptolomaida et confines eius quas tedi donū sanctis qui sunt i ierusalem ad necessarios sumptus sanctorū. Et ego dabo singulis annis quindecim milia siclorum argenti de rationibus regis que nūc cōingunt: et omne q̃ reliquū fuerit quod non reddidērūt qui sup negotia stant annis prioribus: ex hoc dabunt in opa domus. Et sup hoc quinquinta siclorū argenti que accipiebāt de sanctorum ratione p singulos annos: hoc ad sacerdotes pertinent qui ministrio fungunt. Et quicumq̃ confugerit in templū quod est ierosolimis et in omnibus finibus eius obnoxius regi in omni negotio dimittantur: et omnia que sunt eis i regno meo libera habēt. Et ad edificanda vel restaurande opa sanctorum sumptus dabūtur de rationē regis: et ad erigendos muros in ierusalem: et cōmunidos i circuitu sumptus dabūtur de ratione regis: et ad cōstruendos muros in iudea. Vt

audiuit autem ionathas et plus sermones istos: non credidērūt eis nec receperunt eos: quia recordati sūt malicie magne quā fecerat in israhel: et tribulauerat eos valde. Et cōplacuit eis in alexandrum: quia ipse fuerat eis princeps sermonū pacis: et ipi auxiliū ferebant omnibus diebus. Et congregauit rex alexāder exercitū magnū: et admouit castra contra demetrū. Et cognouerunt filium regis: et fugit exercitus demetrij: et insecutus est eum alexander: et incubuit sup eos. Et inualuit pliū nimis: dux occidit hol: et occidit demetrius in illa die. Et misit alexander ad ptolomeum regē egipti legatos: sedm hec verba dicens. Quoniā regressus sum in regnum meū et sedi in sede patrum meorū: et obtinui principatum et cognoui demetrū: et possedi regionē nostram: et commisi pugnam cū eo et contrinus est ipse et castra eius a nobis: et sedimus i sede regni eius: et nūc statuamus adinuicē amicitiam et da michi filiā tuam vxorem: et eo generis tuis: et dabo tibi dna: et ipi dignitatē. Et respondit rex ptolomeus dicēs. Felix dies in qua reuersus es ad terram patrū tuorū: et sedisti in sede regni eos. Et nunc faciā tibi quod scripsisti: sed occurre michi ptolomaidam ut videamus inuicē nos: et spondē tibi sicut dixisti. Et egressus ptolomeus de egipto ipse et cleopatra filia eius: et venit ptolomaidam anno centesimo sexagesimo secūdo. Et occurrit ei alexander rex. Et dedit ei cleopatra filiam suā: et fecit nuptias eius ptolomaide: sicut reges in magna gloria. Et scriplit alexander rex ionathe: ut veniret obuiā sibi. Et abiit cū gloria ptolomaidā: et occurrit ibi duobus regibus: et dedit illis argentum multū et aurū: et dona: et inuenit gratiam in cōspectu eorum. Et cōuenerunt aduersus eum viri pestilentes ex israel viri iniqui incepellantes aduersus eū: et nō intendit ad eos rex. Et iussit spoliari ionathan vestibus suis: et indui eum purpura. Et ita fecerunt. Et collocauit eum rex sedere secum: dixitq̃ principibus suis. Egite cū eo in medium ciuitatis: et prediciate ut nemo aduersus eum intepeller de vllo negotio: nec quisq̃ ei molestus sit de vlla ratione. Et factum est ut viderunt qui intepellabāt gloriā eius que predicabatur: et opertum eū purpura: fugerunt omnes. Et magnificauit eū rex: et scripsit eum inter primos amicos: et poluit eū ducem et participem principatus. Et reuersus est ionathas in ierusalem: cū pace et letitia. In anno centesimo sexagesimo quinto venit demetrius filius demetrij a creta in terrā patrū suorū. Et audiuit alexander rex et contristatus est valde: et reuersus est antiochiā. Et cōstituit demetrius rex apolonium ducem qui preerat celesyrie: et cōgregauit exercitū magnum et accessit ad iamniā: et misit ad ionathan summū sacerdotē dicens. Tu solus resistis nobis. Ego autem factus sum in deriſum et in opprobriū: quare ita tu potestatem aduersum nos exerces in montibus. Nunc ergo si confidis i virtutibus tuis descende ad nos in campū: et comparemus illic inuicē: quia mecū est virtus bellorū. Interroga et disce quis sum ego et cetri qui auxilio sunt michi: qui et dicūt quia non potest stare pes vester. aute facie nostra: quia bis in fugā conuersi sunt patres tui in terram suā. Et nūc quomodo potueris sustinere equitatum et

exercitū tantū in campo vbi nō est lapis neq; saxum: neq; locus fugiendi? Vt audiuit autē ionathas seruone apollonij: mot⁹ ē animo. Et elegit decem milia viroꝝ: et egit ab iherusalem: et occurrit ei symon frater eius in adiutoriū. Et applicuerunt castra in ioppen. Et exclusit eū a ciuitate: quia custodia apollonij ioppe erat: ⁊ oppugnauit eam. Et exercitū qui erat in ciuitate apteruerunt ei: et obtinuit ionathas ioppen. Et audiuit apollonius: et adiunxit tria milia equitum · et exercitū multū. Et abijt i azotum tanq; iter faciens: et statim egist i campum: eo quod habere multitudinem equitum et cōsideret in eis. Et insecutus est eum ionathas in azotum: et commiserunt preliū. Et reliquit apollonius in castris mille equites post eos occulte. Et cognouit ionathas quoniam insidie sunt post se: ⁊ circuiuit castra eius: et iecerunt iacla in plua a mane usq; ad vesperam. Populus autē stabat sicut precepit ionathas: et laborauerunt equi eoꝝ. Et eiecit symon exercitum suū: ⁊ cōmisit ꝑ ea legionē. Equites eū fatigati erant. Et conuersi sunt ab eo: et fugerūt. Et qui dispersi sunt per campū fugerūt in azotum: et intrauerunt in bethdagon ydolū suū: ut ibi se liberarent. Et succidit ionathas azotum et ciuitates que erant in circuitu eius: et accepit spolia eoꝝ: ⁊ templum dagon ⁊ omnes qui fugerūt in illud incendit igni. Et fuerūt qui ceciderūt gladio cum hijs qui succensi sunt: fere octo milia viroꝝ. Et mouit inde ionathas castra: et applicuit ea ascalonē et egressus de ciuitate obuiā illi in magna gloria. Et reuersus est ionathas in iherusalem cū suis habentibus spolia multa. Et factū est ut audiuit alexander rex hucusq; istos: addidit adhuc glorificare ionathan. Et misit ei fibulam auream: sicut consuetudo est dari cognatis regum. Et dedit ei ascharon et omnes fines eius in possessionē. ¶

Et rex egipti congregauit exercitū sicut arenam que ē circa oram maris · et naues multas: et querebat obtinere regnū alexandri dolo: et addere illud regno suo. Et egist in syriam verbis pacificis: et aperiebant ei ciuitates · et occurrebant ei: quia mādauerat alexander rex egire ei obuiam · eo q; socer suus esset. Cum autem introisset ciuitatem ptolomeus: ponebat custodias militum in singulis ciuitatibus. Et ut appropiauit azoto ostenderunt ei templū dagon succensū igni: ⁊ azotum et cetera eius demolita et corpora proiecta: et eos q̄ erant in bello nudos · quos fecerant circa viam. Et narrauerunt regi quia hoc fecit ionathas: ut invidiā faceret ei. Et tacuit rex. Et occurrit ionathas regi i ioppen cum gloria: ⁊ inuicem se salutauerūt: et dormierūt illic. Et abijt ionathas cum rege usq; ad fluuiū qui vocabat eleuthe: et reuersus ē i iherusalem. Rex autē ptolomeus obtinuit dominum ciuitatū usq; seleuciam marinā: et cogitabat in alexandrum consilia mala. Et misit legatos ad demetrium dicēs. Veni componamus inter nos pacti et dabo tibi filiā meam quā habet alexander: et regnabis in regno patris tui. Penituit enī me: quod dederam illi filiā meam. Nititur enī me occidere. Et vituperauit eum: ꝓpterea q̄ cōcupiuit regnum eius. Et abstulit filiā suā et dedit eā demetrio: et alienauit se ab alexandro: ⁊ manifestate fuit inimicitie eius. Et introiuit ptolomeus antiochiam: et imposuit sibi diadema duoꝝ regnorum suorum egipti ⁊ asie. Alexander autē rex erat i asia in illis temporibus: quia rebellabant qui erant in locis illis. Et audiuit alexander: ⁊ venit ad eū in bellum. Et produxit ptolomeus rex exercitum: et occurrit ei in manu valida: et fugauit eum. Et fugit alexander in arabiā: ut ibi protegeretur. Rex autē ptolomeus exaltat⁹ ē: et abstulit caput arabis caput alexandri: et misit ptolomeo. Et rex ptolomeus mortuus est in die tertia: et qui erant in munitionibus perierunt ab hijs qui erant intra castra. Et regnauit demetrius anno centesimo septuagesimo sexto. In diebus illis congregauit ionathas eos qui erant in iudea · ut expugnarent arcem que est in iherusalem: ⁊ fecerūt contra eam machinas multas. Et abierūt quidam qui oderant gentem suā viri iniqui ad regem demetriū: et renuntiauerunt ei q̄ ionathas obsidet arcem. Et ut audiuit iratus est · et statim venit ptolomaidam: et scripsit ionathe ne obsideret arcē: sed occurrere sibi ad colloquium festinato. Vt audiuit autē ionathas iussit obsideri. Et elegit de seniorib⁹ isr̄l et de sacerdotib⁹: ⁊ dedit se periculo. Et accepit aurū et argentū et vestes ⁊ alia sua multa: ⁊ abijt ad regem ptolomaidā: et inuenit gratiā in conspectu eius. Et inceptallabāt adversus eū quidam iniqui ex gente sua. Et fecit ei rex: sicut fecerant ei qui ante eum fuerāt. Et exaltauit eū in cōspectu omniū amicoꝝ suoꝝ: ⁊ statuit ei priuilegia sacerdotij: et quecūq; alia habuit prius ꝑ dona: et fecit eū principē amicorū. Et postulauit ionathas a rege ut immunem faceret iudeā et tres toparchias idest samariā ⁊ tonitne eius: ⁊ promisit ei talenta trecenta. Et cōsuluit rex: ⁊ scripsit ionathe epistola de hijs omnib⁹ hunc modū continente. Rex demetrius frati ionathe salutem et gaudium iudeoꝝ. Exemplū epistole quā scripsimus lastheni parenti nō de vobis misimus ad vos: ut sciatis. Rex demetrius lastheni parenti saluti. Genti iudeoꝝ amicis nostris ⁊ cōseruantibus que iusta sunt apud nos decreuimus benefacere ꝓter benignitatē ipsoꝝ quā erga nos habent. Statuimus ergo illis omnes fines iudee · ⁊ tres ciuitates lidda et ramathe que addite sunt iudee et samariā · et omnes confines ratione sequentiaꝝ omnib⁹ sacrificantibus in iherosolimis: ꝓ hijs q̄ ab eis pri⁹ rex accipiebat ꝑ singulos annos: et pro fructibus terre et pomoꝝ. Et alia que ad nos pertinebāt decimarū et tributorū · ex hoc tempore remittimus eis et arcas salinarū et coronas que nobis debebant omnia ipsis cōdonamus: et nichil horū iteriū fiet ex hoc et in omne tempus. Nunc ergo curate facere hoc exemplum: et detur ionathe ⁊ ponatur i monte sancto ⁊ in loco celebri. Et videns demetrius rex quod silentium esset i conspectu suo et nichil ei resistit dimisit totum exercitū suū unusquisq; in locum suū · excepto peregrino exercitu quē traxit ab insulis gentium: et inimicitiā erat ei omnes exercitus patrum eius. Triphon autem erat qui dā partium alexandri prius: et vidit quoniam omnis exercitus murmurauit cōtra demetrium: et iuit ad malchuel arabum qui nutriebat antiochum filiū alexandri: ⁊ affidebat ei ut tradere eū ipsi: ut regnare i loco patris sui. Et enuntiauit ei quāta fecit demetrius: et inimicitia

exercituũ eiꝰ aduersus illũ. Et mãsit
ibi dictis multis. Et misit ionathas
ad demetriũ regem ut iceret eos qui
in arce erãt in ihrsln: ⁊ qui in ꝓdiijs
erant: quia impugnabãt israel. Et mi
sit demetrius ad ionathan dicẽs. Sti
hoc tamũ faciam tibi et gentem tuã cũ
fuerit oportunũ. Nunc ergo recte fece
ris si milites in auxiliũ mihi miseris:
quia discessit omnis exercitus meus.
Et misit ei ionathas tria milia virorꝫ
fortiũ anthiochiam. Et venerunt ad
regem: et delectatus est rex in aduentu
eorꝫ. Et cõtenterũt ꝯ erãt i ciuitate: en
tũ vigiũ milia virorꝫ: et voluerãt inter
ere regẽ. Et fugit rex in aulã ⁊ occupa
uerũt qui erant de ciuitate interea ciui
tatis: ⁊ ceperũt pugnare. Et vocauit
rex iudeos i auxiliũ: ⁊ cõuenerũt omneꝰ
simul ad eum. Et dispersi sunt omnes
per ciuitatem: ⁊ occiderunt in illa die
centũ milia hominũ. Et succenderũt
ciuitatẽ: ⁊ ceperũt spolia multa in illa
die: et liberauerũt regem. Et viderunt
qui erãt de ciuitate ꝯ obtinuissent iu
dei ciuitatẽ sicut voluerãt: ⁊ infirmati
sunt mente sua: ⁊ clamauerũt ad regẽ
cum prãbus dicentes. Da nobis dex
tras: ⁊ cessent iudei oppugnare nos
et ciuitatem. Et iecerũt arma sua et
fecerũt pacem. Et glorificati sunt iudei
in cõspectu regis ⁊ in cõspectu omniũ
qui erant in regno eius: et nominati
sunt i regno. Et regressi sunt i ihrsln:
habentes spolia multa. Et sedit dem
trius rex in sede regni sui: ⁊ siluit terra
in cõspectu eius. Et mentꝰ est omnia
quecũq; dixit: et abalienauit se a io
natha ⁊ nõ retribuit ei secũdũ beneficia
que sibi tribuerat: ⁊ vexabat eum val
de. Post hec auẽ reuersus t̃ triphon
⁊ antiochus cũ eo puer adolescens: ⁊
regnauit et imposuit sibi diadema.
Et cõgregati sũt ad eũ omnes exercꝰ
quos dissipauerat demetrius: et pugna
uerunt cõtra eum: et fugit ⁊ terga vertit.
Et accepit triphon bestias: et obti
nuit antiochiã. Et scripsit ãtiochus
adolescẽs ionathe dicẽs. Cõstituo tibi
sacerdotiũ: et cõstituo te sup quatuor
ciuitates: ut sis de amicis regis. Et
misit illi vasa aurea i ministeriũ et de
dit ei potestatẽ bibẽdi i auro et esse in
purpura: et habere fibulã auream. Et si
monem fratrẽ eꝰ cõstituit ducẽ a tremi
nis yri: usq; ad fines egypti. Et exiit
ionathas et perãbulabat mãs flumiũ
ciuitates: et cõgregatꝰ est ad eũ omnis
exercꝰ syrie in auxiliũ. Et venit ascha
lonẽ: ⁊ occurrerũt ei honoribꝰ de ciui
tate. Et abiit inde gazam et cõclusẽ
rũt se qui erant gaza: ⁊ obsedit eam:
et succendit que erant in circuitu ciui
tatis: et ꝓdatus est eã. Et rogauerũt
gazenses ionathan et dedit illis dex
teram: et accepit filios eoꝰ obsides: et
misit illos in ihrsln: et pambulauit
regionem usq; damascũ. Et audiuit
ionathas qꝫ ꝓuincias sunt principes
demetrij in cades que est in galilea cũ
exercitu multo volentes eum removere
a negotio regni: ⁊ occurrit illis: fratrẽ
autẽ suũ simonẽ reliquit intra puinci
ã. Et applicuit simon ad bethsurã:
et expugnabat eam diebus multis:
⁊ conclusit eos. Et postulauerunt ab
eo dextras accipere: ⁊ dedit illis. Et eie
cit eos inde ⁊ cepit ciuitatẽ: ⁊ posuit i
ea ꝓsidiũ. Et ionathas et castra eius
applicuerunt ad aquam genesar: et
ante lucẽ vigilauerunt i campo alor.
Et ecce castra alienigenarũ occurrebãt
in campo: et tendebant ei insidias in

montibꝰ: ipse autẽ occurrit ex aduerso.
Insidiẽ vero exercuerũt de locis suis:
et cõmiserunt prlium. Et fugerunt qui
erant ex parte ionathe omnes: et ne
mo relictus est ex eis nisi mathatias
filius absaloni: et iudas filius cal
phi: princeps militiẽ exercꝰ. Et scidit
ionathas vestimenta sua: et posuit
terrã in capite suo: et oravit. Et reuer
sus ẽ ionathas ad eos i prlium: ⁊ occidit
eos i fugã: ⁊ pugnauerũt. Et viderũt ꝯ
fugiebãt parti illiꝰ: et reuersi sunt ad
eum: ⁊ insequebantur cum eo omnes
usq; ades ad castra sua: et pervenerũ
runt usq; illuc. Et ceciderũt de alienige
nis in die illa tria milia virorũ: et re
uersus est ionathas i ihrsalẽ. xii

Et vidit ionathas quia tempus
eũ invalet: et elegit viros: ⁊ misit
eos romã statuere et renovare cũ eis a
micitiã. Et ad sparciatas et ad alia
loca misit epistolas secũdũ eandẽ for
mam. Et abierũt romã: et ingresserũt
curiã et dixerũt. Ionathas summꝰ
sacerdos ⁊ gens iudeoꝰ miserũt nos:
ut renovemus amicitiã et societatem
secũdum pristinũ. Et dederũt illis epi
stolas ad ipsos ꝯ loca: ut deducerẽt
eos in terram iuda cum pace. Et hoc
est exemplũ epistolaꝝ quas scripsit io
nathas sparciatis. Ionathas summꝰ
sacerdos ⁊ seniores gentis: et sa
cerdotes ⁊ reliquus populus iudeorũ
sparciatis fratribꝰ salutẽ. Iam pridẽ
misse erãt epistole ad oniam summũ
sacerdotẽ a dario qui regnabat apud
vos: quoniã eritis fratres nostri: sicut
scriptũ continet qꝫ subiectũ est. Et sus
cepit onias virũ qui missus fuerat cũ
honore: et accepit epistolas in quibꝰ
significabãt de societate ⁊ de amicitia.
Nos nũ cũ nullo horꝫ indigemus.
habẽtes solatio sanctos libros q̃ sũt i
manibus nostris: maluimꝰ mittere ad
vos renovare fraternitatẽ ⁊ amicitiã:
ne forte alienti efficiamũ a vobis. Multa
enim tempora transierũt ex quo mi
sistis ad nos. Nos ergo i omni tẽpore
sine intermissione: in diebꝰ solemnibꝰ
et certis quibus oportet: memores su
mus vestri in sacrificijs que offerimꝰ.
et in obseruationibꝰ: sicut phas ẽ ⁊ de
cet: meminisse fratrũ. Letamur itaq; de
gloria vestra. Nos autẽ cõsidetedimus
multe tribulationes: et multa ꝑlia: et
impugnauerũt nos reges qui sunt i
circuitu nostro. Noluimꝰ ergo vobis
molesti esse: neq; ceteris locis et ami
cis nostris in hijs ꝑliis. Habuimus
enim de celo auxiliũ: et liberati sumus
nos: et humiliati sunt inimici nostri.
Elegimus itaq; numenium ãtiochi
filiũ ⁊ antipatrũ iasonis filiũ: ⁊ misi
mus ad romanos renovare cum eis
amicitiã ⁊ societatẽ pristinã. Mandau
imꝰ itaq; eis ut veniãt etiã ad vos
et saluent vos: et reddant vobis epi
stolas nostras de innovatione fater
nitatis nostre. Et nunc benefacietis:
respondentes nobis ad hec. Et hoc re
scripti epistolaꝝ: qꝫ misit onias. Rex
sparciatarũ onias: ionathe sacerdoti
magno salutem. Inventum est in scri
pura de sparciatis et iudeis quoniã
sunt fratres: et qã sunt de genere abra
ham. Et nunc ex quo hec cognouimꝰ:
benefaciatis scribentes nobis de pace vra.
Bed et nos rescriplimꝰ vobis. Pecu
ra nostra et possessiones nostre vestre
sunt: et vestre nostre. Mandauimus
itaq; hec nũciari vobis. Et audiuit io
nathas quoniã egressi sunt principes
demetrij cũ exercitu multo supra quã
prius pugnare adversus eum: et exiit

ab ihrsln: et occurrit eis in amathite
regione. Non enim dederat eis spaciū
ut ingrederetur regionem eius. Et mi-
sit speculatores in castra eorū: et reuer-
si renuntiauerūt q̃ cōstituerūt superueni-
re illic nocte. Cum occidisset autē sol-
præcipit ionathas suis vigilare: et esse
in armis paratos ad pugnam tota
nocte. Et posuit custodes per circuitū
castrorū. Et audierūt aduersarij q̃ pa-
ratus est ionathas cum suis in bello:
et timuerunt et formidauerunt in cor-
de suo: et accenderunt foros in castris
suis. Ionathas autē et q̃ cū eo erāt nō
cognouerūt usq̃ mane. Vidēt aūt
lumina ardentia: et secutus est eos io-
nathas: et nō cōprehendit eos. Tran-
sierūt enim flumē eleutherū. Et diuīt
ionathas ad arabes qui vocabāntur
zabadei: et pullit eos: et accepit spolia
eorū. Et iunxit: et venit damascū: et pe-
ambulabat omnē regionē illam. Si-
mon autem egr̃sus est: et venit usq̃ ascalo-
nem et ad proxima p̃sidia: et declinauit
in ioppen: et occupauit eam. Audiuit
enim q̃ vellent p̃sidiū tradere partibus
demetrij: et posuit ibi custodes: ut custo-
dirent eam. Et reuersus est ionathas
et conuocauit seniores plebis: et cogitauit
cum eis edificare p̃sidia in iudea: et edi-
ficare muros in ihrsln: et exaltare alti-
tudinem magnam inter medium arcis et ci-
uitatis: ut separaret eam a ciuitate: ut
esset ipsa singularis: et neq; vendāt
neq; emāt. Et conuenerūt ut edificarēt ci-
uitatem: et cecidit murus q̃ erat super
torrentem ab ortu solis: et reparauit
eum qui vocat̃ caphenata. Et simon
edificauit adiada in sephela: et munui-
uit eam: et imposuit portas et seras.
Et cum cogitasset triphon regnare a
sye: et assumere diadema: et extendere
manū in antiochū regem: timens ne
forte nō permitteret eum ionathas sed
pugnare aduersus eū: quærebat com-
prehendere eū et occidere. Et exurgēs
abijt i bethsan: et egr̃sus est ionathas ob-
viam eū quadraginta milibus virorū
electorū in prelium: et venit bethsan. Et
vidit triphon quia venit ionathas
cum exercitu multo ut egredere i eum
manus: et timuit. Et fecerunt eū cum ho-
nore: et cōmendauit eum omnibus ami-
cis suis: et dedit ei munera. Et præcipit
exercitibus suis ut obedirent ei sicut sibi.
Et dixit ionathe. Vt quid vexasti uni-
uersum p̃plm: cum nobis bellum nō
sit? Et nunc remitte eos i domos suas.
Elige autem viros paucos qui mecum
sint: et veni mecum ptolomaidam: et
tradam eam tibi: et reliqua p̃sidia
et exercitū: et omnes p̃positos negoti-
ij: et conuersus abibo. Propterea eū
venī. Et credidit ei: et fecit sicut dixit et
dimisit exercitum: et abierunt i terram
iuda. Retinuit autē secum tria milia
virorū: ex quibus remisit in galilea duo
milia: mille autem venerunt cum eo.
Vt autem intrauit ptolomaidam io-
nathas: clauserunt portas ciuitatis
ptolomenses: et comprehenderunt
eum: et omnes qui cum eo intrauerūt
gladio interfecerūt. Et misit triphon
exercitū et equites i galileā et i campū
magnū: ut perderent omnes locios io-
nathe. At illi cum cognouissent quia
cōprehensus est ionathas et periit: et
omnes qui cum eo erant: horterī sūt
semetipsos: et egressi parati in pliū.
Et videntes hij qui insequi fuerāt qa
pro anima res i illis: retrocessi sunt: illi
autem venerūt omnes cum pace i terrā
iuda. Et planxerunt ionathan: et eos
qui cum ipso erant valde. Et luxit israel
luctu magno. Et quesierūt omnes gen-
tes qui erāt i circuitu eorū conterere eos.
Dixerūt enim. Non habet princēp et adiu-
uantē: nūc ergo expugnemus illos: et tol-
lamus de hominibus memoriā eorū.

Cap. xiii

Et ut audiuit simon nō congrega-
uit triphon exercitū copiosū: ut
veniret i terrā iuda et attereret eā: vidēs
quia in timore ppls est et in timore-
ascendit ihrsalē et cōgregauit ppls:
et adhortans dixit. Vos scitis quāta
ego et fratres mei: et domus patris mei
fecimus pro legibus et pro sanctis plis:
et angustias quales vidimus. Ipsorum
gratia periēt fratres mei omnes pro
israel: et relictus sum ego solus. Et nūc
non michi contingat parcere anime
mee: in omni tempore tribulationis.
Non enim melior sum fratribus meis.
Vindicabo igit̃ gentem meā et san-
cta-nostra: et uxores: quia
cōgregate sūt omnes gēes odere nos
inimicitie gratia. Et accensus est spiri-
tus populi simul: ut audiuit hominēs
istos: et respondeūt voce magna di-
centes. Tu es dux noster loco iude: et
ionathe fratris tui. Pugna prelium
nostrū: et omnia quecūq; dixeris no-
bis faciemus. Et congregans omnes
viros bellatores accelerauit consum-
mare omnēs muros ihrsln: et munui-
uit eam in gyro. Et misit ionathan fi-
lium absolomi: et cū eo exercitū nouū
in ioppen: et eiecit hijs qui erāt i ciui-
tate illic ipse. Et mouit triphon
a ptolomaida cum exercitu multo ut
venire in terrā iude: et ionathas cum
eo in custodia. Simon autē applicuit
in addus contra faciem campi. Et ut
cognouit triphon quia surrexit simō
loco fratris sui ionathe: et quia cōmis-
surus esset cum eo pliū: misit ad eū
legatos dicens. Pro argento nō debe-
bat frater tuus ionathas in ratione
regis propter negocia que habuit: de-
tinuimus eum. Et nunc mitte argenti
talenta centum et duos filios eius ob-
sides: ut nō dimissus fugiat a nobis:
et remittemus eum. Et cognouit simon
quia cum dolo loquerentur secū. Suffit
tamen dari argentum et pueros: ne in
inimicitiā magnā sumeret ad populū
israel dicentes: quia non misit ei argentū
et pueros: propterea periit. Et misit
pueros et centū talenta. Et mentis est:
et non dimisit ionathan. Et post hec
venit triphon regionem ut conteres
eam: et gyrauerūt per viā q̃ ducit ador.
Et simon et castra eius: ambulabant
in omnē locū quocūq; ibant. Qui au-
tem in arce erant: miserunt ad triphon
ut legatos: ut festinaret venire per
deserta: et mitteret illis alimonias. Et
paravit triphon omnem equitatū: ut
veniret illa nocte. Erat autē nix mul-
ta valde: et non venit in galaditidem.
Et cum appropinquasset baschamam:
occidit ionathan et filios eius illic. Et
conuertit triphon: et abijt in terrā suā.
Et misit simō et accepit ossa ionathe
fratris sui: et sepelivit ea in modin ci-
uitate patrū eius. Et planxerunt eum
omnis israel plātu magno: et luxerūt
eum dies multos. Et edificauit simō
super sepulcrū patris sui et fratrū suorū
edificiū altū visu: lapide polito retro
et ante: et statuit septem piramidas
una contra una: patri et matri et qua-
tuor fratribus. Et hijs circumposuit
columnas magnas: et super columnas
arma: ad memoriā sempiternam: et iuxta
arma naues sculptas: que videntur
ab hominibus nauigantibus mare. Hoc
est sepulcrū quod fecit in modin usq̃

in hunc diem. Tryphon autē cum iret
facere eum antiocho rege adolescēte
dolo occidit eum: et regnauit in loco
eius. Et imposuit sibi diadema asie:
et fecit plagam maguā i terra. Et edi
ficauit simon ꝓlidia iudee: municns
eam turribus excelsis: et muris magnis
et portis et seris: et posuit alimenta ī
munitionibus. Et elegit simon viros
et misit ad demetriū regem: ut faceret
remissionē regioni: quia actus omnes
triphonis per diripiōnē fuerāt gesti.
Et demetrius rex ad uerba ista respon
dit ei: et scripsit epistolam talem. Rex
demetrius simoni summo sacerdoti et
amico regum: et senioribus et genti iu
deorum: salutē. Coronā auream et baltheū
quem misistis suscepimus: et paratī su
mus facere uobiscū pacem magnam:
et scribere ꝓceribus regis remittere uobis
que indulsimus. Quecunq; enī cōstitui
mus uobis cōtārā. Munitiones quas
edificastis uobis sint. Remittimus ēt
ignorantias et peccata usq; in hodiernū die
et coronā quā debebatis. Et si qd ali
ud erat tributariū in ihrlm: iam nō sit
tributarium. Et si qui ex uobis apti
sunt conscribi inter nos conscribantur:
et sit inter nos pax. Anno centesimo
septuagesimo ablatū est iugū gentiū
ab israel. Et cepit populus israel scribere in
tabulis et gestis publicis: anno primo
sub simone summo sacerdote: magno
duce: et principe iudeorum. In diebus illis
applicuit simon ad gazam: et circum
dedit eam castris: et fecit machinas:
et applicuit ad ciuitatē: et pulsit unā
unam: et cōprehendit eā. Et qui erant
intra machinā exierunt in ciuitatem:
et factus est motus magnus i ciuitate.
Et ascenderunt qui erant in ciuitate cū
uxoribus et filijs super murum stantes
tunicis suis: et clamauerūt voce ma
gna postulantes a simone dexteras sū
bi dari: et dixerunt. Nō nobis reddas
secundum malitias nostras: sed secun
dum misericordias tuas: et seruiemus tibi.
Et flexus simon: nō debellauit eos: et
ut tamē eos de ciuitate: et emundauit
eos in quibus turcāt simulachra: et
tunc intrauit in eam cum hymnis et
dicens dominū. Et eiecta ab ea omni
immūditia collocauit ī ea viros q̄ le
gem faceret: et munuit eam: et fecit si
bi habitaculū. Qui autem erāt ī arce
ihrusalē prohibēbāt egredi et ingredi
regionē: et uenere ac uendere: et esuri
ebant ualde: et multi ex eis fame peri
erunt. Et clamauerūt ad simonē ut dex
teras acciperent: et dedit illis. Et eiecit
eos inde: et mundauit arcem a contā
minationibus. Et intrauerūt ī eā tertia
et uicesima die secūdi mēsis: anno cen
tesimo septuagesimo primo cū laude
et ramis palmarū: et cytharis et cimba
lis et nablis et hymnis et canticis: quia
cōtritus est inimicus magnus et israel.
Et cōstituit ut omnibus annis agen
tur dies hij cum letitia. Et munuit
montem templi qui erat iuxta arcem:
et habitauit ibi ipse et q̄ cū eo erāt. Et vi
dit simō ioh ānē filiū suū q̄ factus pre
lij uir esset: et posuit eū duce uirtutum
omnium: et habitauit ī gazam.

Anno centesimo septuagesimo sex
to: congregauit rex demetri
exercitū suū: et abiit in mediā ad cōtra
hendā sibi auxilia: ut expugnaret ni
phon. Et audiuit arsaces rex ꝓsidis
et medie quia intrauit demetrius fin
ines suos: et misit unū de principibus
suis ut cōprehenderet eū uiuū: et adduc
eret eum ad se. Et abiit et pulsit castra
demetrij: et cōprehendit eum: et duxit
eum ad arsacem: et posuit eū in custo
diam. Et siluit omnis terra iuda omni
bus diebus simonis: et quesiuit bona
genti suē: et placuit illis protectio eius:
et gloria eius omnibus diebus. Et cū omni
gloria sua accepit iopen in portum:
et fecit introitū in insulis maris. Et di
latauit fines gentis suē: et obtinuit re
gionem. Et cōgregauit captiuitatem
multā: et dominatus est gazare et beth
sure et arce: et abstulit inmūditias ex
ea: et nō erat qui resistere ei. Et unus
quisq; colebat terrā suā cū pace: et terra
iuda dabat fructū suū: et lignū campi
fructū suū. Seniores in plateis se
debant omnes: et de bonis terre tractā
bant: et mulieres induebant se gloriā
et stolas belli. Et ciuitatibus tribuebat
alimonias: et cōstituebat eas ut essent
uasa munitionis: quo adusq; nomi
natū est nomē glorie eius usq; ad extre
mum terre. Fecit pacē super terrā: et letā
tus ē israel letitia magna. Et sedit unus
quisq; sub uite sua et sub ficulnea sua:
et nō erat qui eos terreret. Defecit im
pugnans eos super terrā: reges conuer
sunt i diebus illis. Et cōfortauit omnes
humiles ꝓli sui: et legem exquisiuit:
et abstulit omnem iniquū et malum.
Sancta gloificauit: et multiplicauit
uasa sanctorū. Et audiuit ēt rome qa
defunctus esset ionathas et usq; i spar
tiatas: et cōsilatī sunt valde. Vt au
dierūt autē q̄ simon frater eius factus
esset summus sacerdos loco eius: et ipse
obtinere omnē regionē et ciuitates ī
ea: scripserūt ad eum tabulis eros ut
renouarēt amicitias et societatē: quā
fecerāt cū iuda et cū ionatha fratribus
eius. Et lecte sunt in cōspectu ecclesie in
ihrusalē. Et hoc exemplū epistolarū
quas sparciate miserūt. Sparcianorū
principes et ciuitates simoni sacerdoti
magno: et seniorib et sacerdotib et
reliquo ꝓlo iudeorū fratribus salutem.
Legati qui missi sunt ad ꝓplm nostrū
nunciauerunt nobis de uestra gloria
et honore et letitia: et gauisi sum in
introitu eorum. Et scripsimus q̄ ab eis erāt
dicta i cōsilio ꝓli sic. Numenius anti
ochi et antipater iasonis filius lega
ti iudeorum uenerūt ad nos: renouāres
nobiscū amicitiā pristinā. Et placuit
populo excipere uiros gloriosos: et po
nere exemplū sermonū eorum in segrega
tis populi libris: ut sit ad memoriam
populo sparciarum. Exemplū autē hui
scripsimus simoni magno sacerdoti.
Post hoc autē misit simon numenium
romā habentē clipeū magnū au
reum pondus minarū mille: ad statu
endā cū eis societatē. Cū autē audisset
ꝓlus romanus sermones istos dixerūt.
Quā gratiam actionē reddemus simoni
et filijs eius? Restituit enī ipse fratres su
os: et expugnauit inimicos israel ab eis.
Et statuerūt ei libertatē: et descripserūt
in tabulis eros: et posuerūt in titulis
in monte syon. Et hoc est exemplū scri
pturē. Mense adarma die tertius decim
anno centesimo septuagesimo secūdo
anno tertio sub simone sacerdote ma
gno in assaramel in concilio magno
sacerdotū et ꝓli et principū et gentis
et senior regionis nota facta sunt hec:
quoniā frequēter facta sunt ꝓlia in re
gione nostra. Simon autē matathie
filius et filijs iarib et fratres eius dede
runt se periculo: et restiterūt adūsarij
gentis sue ut starēt sancta ipsorum et lex:
et gloria magna glorificauerūt gentem
suā. Et cōgregauit ionathas genem
suam: et factus est illis sacerdos ma
gnus: et appositus est ad populū suū.

Et voluerunt inimici eorꝫ calcare sancta: et attenere regionē ipsorꝫ: et extendere manus in sancta sanctorꝫ. Tūc rebitit simon et pugnauit pro gente sua: et exposuit pecunias multas: et armauit viros virtutis gentis suē: et dedit illis stipendia. Et muniuit ciuitates iudee: et bethsuram que erat in finibus iudee: ubi erāt arma hostiū aurea: et posuit illic presidiū viros iudeos. Et joppen muniuit que erat ad mare: et gazarā que est in finibus azoti: in qua hostes aurea habitabant. Et collocauit illic iudeos: et quecūq; apta erant ad correptionem eorꝫ posuit in eis. Et vidit ppls actum simonis et gloriā quā cogitabat facere genti suē: et posuerūt eum duce suū: et principem sacerdotum eo q ipse fecit hec omnia: et iustitiam et fidem quam conseruauit genti suē: et exaltauit omni modo et altare populi suī. Et in diebus eius prosperatum est in manibus eius: ut colleret gentes de regione ipsorū: et que in ciuitate dauid erāt in ihersalē in arce de qua procedebāt: et cōtaminabant omnia que in circuitu sanctorū sunt: et inferebant plagam magnam contritati. Et collocauit in ea viros iudeos ad tutamentū regionis: et ciuitatis: et exaltauit muros in ihersalem. Et rex demetrius statuit illi summū sacerdotii. Secūdum hec fecit et amicū suū: et glorificauit eū gloria magna. Audiuit aut eū q appellati sunt iudei a romanis amici et socij: et fratres: et qa susceperūt legatos simonis gloriose: et quia iudei: et sacerdotes eorū cōsenserunt eū esse duce suū et summū sacerdotem in eternū donec surgat propheta fidelis: et ut sit sup eos dux: et ut curam esset illi pro sanctis: et ut constitueret ipsos sup opera eorꝫ: et sup regionē: et sup arma: et sup presidia: et curam sit illi de sanctis: et ut audiat ab omnibus: et scribant in nomine eius omnes conscriptiones in regione: et ut operiatur purpura: et auro: et ne liceat ulli ex plo et ex sacerdotibus irritum facere aliquid horum: et contradicere hijs que ab eo dicunt aut conuocare conuentū in regione sine ipso: et vestiri purpura: et uti fibula aurea. Qui autem fecerit contra hec: aut irritū fecerit aliquid horum: reus erit. Et complacuit omni populo statuere simonem: et facere secūdm verba ista. Et suscepit simon et placuit ei ut summo sacerdotio fungeretur: et esset dux et princeps gentis iudeorꝫ et sacerdotū: et preesset omnibus. Et scripturam istā dixerūt ponere in tabulis eris: et ponere eas in pibulo sanctorū in loco celebri. Exemplū autem eorꝫ ponere in erario: ut habeat simō: et filij eius. IV

Et misit rex antiochus filius demetrij epistolas ab insulis maris simoni sacerdoti et principi gentis iudeorꝫ: et universe genti: et erant continentes hūc modū. Rex antiochus simoni sacerdoti magno: et genti iudeorū salutem. Quoniā quidē pālilenses obtinuerūt regnū patrū nostroꝝ: volo aūt vindicare regnū: et restituere illud sicut erat antea electū: feci multitudinē exercitus: et feci naues bellicas. Volo aūt procedere per regionē ut vlciscar in eos qui corruperūt regionē nostrā: et qui desolauerūt ciuitates multas i regno meo. Nunc ergo statuo tibi omnes oblationes quas remiserunt tibi aute me omnes reges: et quecunq; alia dona remiserūt tibi: et permitto tibi facere procusturā proprij numismatis in regione tua. Ihersalē aut sanctā esse et liberam: et omnia arma que fabricata sunt: et munitiones quē edificasti: et tenes: manebāt tibi. Et omne debitum regis: et futura sint regij et hec i cōmū temp? remittūtur tibi. Cum autem obtinueritis regnū nūm: gloriabimini et genti tuā: et tēplū gloria magna: ita ut manifestetur gloria vsq in vniuersa terra. Anno centesimo septuagesimoquarto egressus est antiochus i terram patrū suorꝫ: et conuenerūt ad eū omnes exercitus: ita ut pauci relicti essent cū trypho. Et insecutus est eū antiochus rex: et venit doram fugiens p maritima. Videbat enim q congregata sunt mala in eū: et reliquit eum exercitus. Et applicuit antiochus sup doram cum centū viginti militū virorꝫ belligeratorum: et octo milibus equitū. Et circuiuit ciuitatem: et naues a mari accesserunt et vexabāt ciuitatem a terra et mari: et nemini licebāt ingredi vel egredi. Venit aut numerus et qui cum eo fuerāt ab vrbe roma habentes epistolas regibus et regionibus scriptas: in quibus continebāntur hec. Lucius cōsul romanorꝫ prolomeo regi salutē. Legati indeorū venerūt ad nos amicitiā nostri renouātes: pristinā amicitiā et societatē: missi a simone principe sacerdotum et populo indeorꝫ. Attulerūt aut clipeū aureū minas mille. Placuit igitꝫ nobis scribere regibus et regionibus ut nō inferāt illis malum: neq; impugnēt eos et ciuitates eorꝫ et regiones eorū: et ut non ferāt auxilia pugnantibus aduersus eos. Visū e aut nobis accipere ab eis clipeū. Si qui ergo pestilentes fugerūt de regione ipsorꝫ ad vos: tradite eos simoni principi sacerdotū: ut vindicet in eos secūdm legē suā. Hec tadē scripta sunt demetrio regi: et attalo et arabere et arsaci: et in omnes regiones: et lampsace: et spartanis: et delo: et mindo: et sicione: et carie: et samō: et panphilia: et licam: et alacarnasum: et rodū: et faselida: et coo: et siden: et arado: et gortinā: et gnidum: et cipri: et cirenē. Exemplū aut eorꝫ scripserunt simoni principi sacerdotū: et ipso iudeorꝫ. Antiochus autem rex applicuit castra in doram secūdo: adimodes et tenuit manus: machinas faciens: et conclusit triphonē ut pderet. Et misit ad eum simon duo milia virorꝫ electorꝫ i auxilio: argentū et aurū et vasa copiosa: et noluit ea accipere: sed irrupit omnia que pactus est cum eo antea: et alienatus e ab eo. Et misit ad eū antiochus dicens. Vos mecū ioppen et gazaram et arcem q est in ierusalem ciuitates regni mei: fines eorꝫ desolastis et fecistis plagam magnā in terra: et dominati estis p loca multa i regno meo. Nūc ergo reddite ciuitates ēs occupastis: et tributa locorꝫ in quibus dominati estis extra fines iudee. Si autem deo pro illis quingenta talenta argenti: et commutatis quod commutastis: et tributorꝫ aureorū: alia talenta quingenta. Si autem venies: et expugnabimus vos. Et venit antechobius amicus regis in iersalem: et vidit gloriā simonis et claritatem i auro et argento et apparatū copiosum: et obstupuit: et renulit ei verba regis. Et respondit ei simon: et dixit ei. Neq; alienā terrā suplinus: neq; alienam detinemus: sed hereditatem patrū nostroꝫ: que iniuste ab inimicis nostris aliquo tē possessa e. Nos vero tempus habentes vendicamus hereditatem patrū nostroꝫ. Nam de ioppe et gazara: que expostulas: nūc faciebāt

in plo plagam magnã · et ĩ regione
nãa: hz dam̃ talẽa cõtũ. Et non re
spondit ei aut enubi? verbũ. Gerelu
ãit rũ ira ad regẗ cõtũciauit ei verba
ista: et gloriã simonis et uniũsa que
vidit: ꝛ irat? ē rex ira magna. Triphõ
autẽ fugit naui in ortosaida. Et con
stituit rex cendebeũ duꝛ mariamũ: et
exercitũ pedituꝫ et equitũ dedit illi. Et
mandauit illi mouere castra contra ca
naꝫ iudee: ꝛ mandauit ei edificare et
droneu: ꝛ obstruere portas ciuitatũ:
et debellare plu. Rex autẽ plequebat
riphonẽ. Et puerit cendebeus iaunni
am: ꝛ cepit irritare plebem: ꝛ conculca
re iudeã: ꝛ rapiuare plu: ꝛ inflicere:
et edificare ꝛdronẽ. Et collocauit illic
equites ꝛ exercitũ: ut egressi pãbulare
uiam iudee sicut cõstituit ei rex. xoj

Et ascendit iohannes de gazaꝛ?:
et nunciauit simoni patꝛi suo ꝗ
fecit cendebeus in plo ipsoꝝ. Et voca
uit simon duos filios suos seniores
iudam et iohannẽ: et ait illis. Ego et
fratres mei et domus patꝛis mei repu
gnauimꝰ hostꝛis israel ab adolescentia
usq; in hunc diem: et plsperatum ē in
manibꝰ nostꝛis liberare israel aliquoties.
Sunt autẽ fratꝛes mei: sed ecce loco
meo et fratꝛis mei: et egressi pugnare pro
gente nostꝛa. Auxiliũ uero de celo no
bisecum sit. Et elegit de regione uigin
ti milia uiꝝ: belligeratoꝝ ꝛ equites:
et pceti sunt ad cendebeum: et dormi
erunt in modin. Et surꝛexerũt mane:
et abierũt in campũ. Et ecce exercitus
copiosus in obuiam illis peditum et
eqtũ: ꝛ fluuius torrens erat inter medi
um ipsoꝝ. Et adiuuit castra contra
faciem eoꝝ ipse et populus eius: ꝛ uidit
populũ repidãeũ ad mãsiꝛandũ
torrentem: ꝛ transierũt primus. Et
uiderunt eum uiri: ꝛ transierunt post
eum. Et diuisit plum: ꝛ equites in me
dio prdiũ. Erat autẽ eqtꝛ? adusari
um copiosꝰ nimis. Et exclamauerũt
sacris tubis: et in fugã conuisus ē cen
debeꝰ ꝛ castra eꝝ: ꝛ ceciderũt ex eis mul
ti vulnerati: residui autẽ munitiõi
fugerũt. Tunc vulneratꝰ est iudas fra
ter iohãnis. Iohãnes autẽ insecu?
est eos donec venit ꝛdronem quam
edificauit: et fugerũt usq; ad turres q̃
erãt ĩ agris azoti: et succedit eas igni.
Et ceciderũt ex illis duo milia viroꝝ:
et reuersus est ĩ iudam in pace. Et po
lomeus filꝰ abobi cõstituꝰ erat dux
in campo iericho: ꝛ habebat argentũ
et aurũ multum. Erat enĩ gener sum
mi sacerdotis. Et exaltatũ est cor eius:
et volebat obtinere regionem: et cogi
tabat dolũ aduersus simonẽ et filios
eꝰ ut tollere eos. Simon autẽ pam
bulans ciuitates que erãt in regione
iudee: ꝛ sollicitudinẽ geres eaꝝ descen
dit in iericho ipse et mathatias filius
eius ꝛ iudas: anno centesimo septua
gesimo septimo mense undecimo. Hic
ē mẽs sabbath. Et suscepit eos filꝰ
abobi ĩ munitiũculã q̃ vocat? dochꝫ
dolo quam edificauit: ꝛ fecit eis
cõuiuiũ magnũ: et abscondit illic vi
ros. Et cũ inebriat? esset simon et filij
eius: surꝛexit polomeus cum suis: et
sumpsertꝫ arma sua: et introierũt in
cõuiuiũ: et occiderũt eũ et duos filios
eius: et quosdã pueros eꝝ. Et fecit de
ceptionẽ magnam in israel: et reddidit
mala pro bonis. Et scripsit hꝫ polo
meus et misit regi: ut mitteret ei exerci
tum ĩ auxiliũ: ꝛ tradere ei regionem ꝛ
ciuitates eorũ et tributa. Et misit alios
in gazaꝛã ut tolleret iohannẽ: et tribu
nis misit epistolas ut venirent ad se:

et darent eis argentũ et aurum et dona.
Et alios misit ut occuparet ꝛhierusalem: ꝛ
montẽ templi. Et pcurrens quidam
nunciauit iohanni ĩ gazara quia pe
rijt pater eius ꝛ fratres eꝝ: et quia mi
sit et quos interfici. Et audiuit autẽ
vehementer expauit: et comꝗhendit vi
ros qui venerãt vdere eũ: ꝛ occidit eos.
Loquebat enim quia querebãt eum
vdere. Et cetera sermonũ iohãnis ꝛ bel
lor eꝝ: ꝛ bonaꝝ virtutũ quibꝰ fortiter
gessit ꝛ edificauit muroꝝ quos extruxit ꝛ
rerꝝ gestarũ eꝝ: ecce hec scripta sunt in
libro dierꝝ sacerdotij eꝝ: ex quo fact? est
princeps sacerdotij post patꝛem suũ.

Explicit liꝗ primꝰ machabeorꝝ. Incipit liꝗ secꝰ.

Fratribus qui sunt
per egiptum iudeis
salutẽ dicit fratꝛes
q̃ sunt ĩ ꝛhierosolimis
iudei: et qui ĩ regio
ne iudea: et pacem
bonam. Benefaciat vobis deus: ꝛ me
mineꝛit testamenti suĩ: quod locutus
est ad abrahã: ꝛ isaac ꝛ iacob seruoꝝ
suoꝝ fidelũ: et det vobis cor omnibꝰ
ut colatis eũ: et faciatis eꝝ voluntatẽ
corde magno et anima volenti. Adꝑ
ciat cor vestꝛũ in lege sua ꝛ ĩ pceptis
suis: et faciat pacem. Exaudiat oratio
nes vestras: et reconciliet vobis: nec
nos deseꝛat in tempore malo. Et nũc
hic sumꝰ orãtes pro vobis. Regnãte
demetrio ãno centesimo septuagesimo
nono nos iudei scripsimꝰ vobis in tri
bulatione ꝛ impetu q̃ suguenit nobis
in istis annis: ex quo recessit iason a
sancta terra: et a regno. Poteam sun
cendeꝝ: ꝛ effuderunt sanguinẽ innocen
tem. Et orauimꝰ ad dominũ et audi
tꝰ sumꝰ: ꝛ obtulimꝰ sacrificũ et simi
laginem: et accendimus lucernas et
proposuimꝰ panes. Et nũc frequentate
dies tentoꝝ regis mẽsis tallei. Anno
centesimo octogesimo octauo: ipsi q̃ ĩ
ꝛhierosolimis et in iudea israeliq; et
iudas: antiochio magistꝰ polomei
regis qui ē de genere sꝑꝰ sacerdotũ
et hijs qui in egipto sunt iudeis: salu
tem et sanitatem. De magnis pericu
lis a deo liberati magnifice gratias
agimꝰ ipsi: utpote qui aduersus tale
regem dimicauimꝰ. Ipse enim eduxi
t fecit de ꝑsidie eos qui pugnauerunt
contra nos: ꝛ sancta ciuitatem. Nam
cum in ꝑsidie esset dux ipse et cum ipso
immisus exercit?: cecidit ĩ templo na
ne: consilio deceptus sacerdotij nane.
Et enim in ea habitauꝰ venit ad lo
cum antiochus et amici eius: et ut ac
ciperet pecunias multas dotis nomi
ne. Cũꝝ voluissent eas sacerdotes
nane ꝛ ipse cum paucis ingressus ꝛ
se intra ambitũ phani: clauserũt tem
plum. Cum autẽ intrasset antiochus
apertoꝝ oculto aditu templi muten
tes lapides prostrauerũt ductus et eos q̃
cum eo erant: et diuiserũt membratim:
et capitibꝰ amputatis foras iecerũt.
Per omnia benedicꝰ deus: q̃ tradidit
impios. Faturi igitur quinta et vicesi
ma die mẽsis tallei purificõe ꝗ sti
necessariũ duximꝰ significare vobis:
ut et vos quoq; agatis die tentoꝝ
gie: et diem ignis: qui datus ē quãdo
nemias edificato templo ꝛ altari ob
tulit sacrificia. Nam cum ĩ ꝑsidem du
cerentur patres nostꝛi: sacerdotes qui
tunc cultores dei erant acceptũ ignem
de altari occulte absondeꝛũt in valle
vbi erat puteus alius et siccus: ꝛ in eo
cõuiuati sunt rũ: ita ut omnibꝰ ignotus
esset locus. Cum autẽ pceteriisset
annꝰ multꝰ: et placuit deo ut mitteꝛẽ

nemias a rege plidis: ut potes facere
dotum illoꝝ ꝗ absconderat milit ad
requirendũ igneũ: ⁊ sicut narrauerũt
nobis non inuenerũt ignẗ sed aquã
crassam. Et iussit eos haurire ⁊ affer
re sibi: et samsia que imposita erãt
iussit sacerdos nemias aspgi ipsa a
qua: et ligna: et que erant sup posita.
Vt ꝗ hoc factum est ⁊ tempus affuit
quo sol refulsit qui pus erat in nubi
lo: accensus est ignis magnus ita ut
omnes mirarentur. Oranoũ autem
faciebant cũtes sacerdotes dum con
summaretur sacrificiũ ionatas incho
ante: ceteris autem respondentibs. Et
nemiẽ erat oratio hũc habẗs modũ.
Domine deus omniũ creator terribi
lis ⁊ fortis iustus ⁊ misericors qui so
lus es bonus rex: solus prestãs solus
iustus et omnipotẗs et eternus: qui li
beras israel de omni malo: qui fecisti pa
tres electos et sanctificasti eos: accipe
sacrificiũ pro omniũ populo tuo israel
et custodi partẗ tuã et sanctifica. Con
gega dispersionem nostrã: libera eos
qui seruiũt gentibs: et conspnos et ab
ominatos respice: ut sciãt gentes ꝗa
tu es deus noster. Afflige oppimẗes
nos: ⁊ cõtumeliã facientes in superbia.
Constitue plm tuũ i loco sancto tuo:
sicut dixit moyses. Sacerdotes autem
psallebant ymnos: usq; quo consum
ptum esset sacrificiũ. Cum autem con
sumptũ fuisset sacrificium: et reliqua
aqua nemias iussit lapides maiores
perfundi. Quod ut factum est: et ex
flamma accensa est: sed et lumine qd
refulsit ab altari consumpta ẗ. Et ut
res manifestata est rex: renunciatum
est regi persarum qꝫ in loco in quo ignẗ
absorberat hij ꝗ translati fuerãt sacer
dotes-aqua apparuit: et qua nemias
et ꝗ cũ eo erãt purificauerũt sacrificia.
Considerans autẽ rem ⁊ diligenẗ
examinãs-fecit ei ripsũ: ut ptere qd
factũ erat. Et cũ, psaller: sacerdotibs do
nauit multa bona et alia atq; alia
munera: ⁊ accipiẗs manu sua tribu
bat eis. Appellauit autẽ nemias hũc
locũ nephtar-qd interpretat purificatõ.
Vocat autẽ apud plures nephi. ¶
nuenẗ autẽ i descriptionibs nemie qꝫ
re-qꝫ iussit eos ignẗ accipere ꝗ tãdiu
grabãtur ut significatũ ẗ: ⁊ ut mandu
uit transuigratis. Et dedit illis legẗ
ne obliuiscerentur ꝓpta dominj: et
ut non erecarent mentibs uidentes si
mulacra aurea ⁊ argentea-⁊ ornamen
ta eorꝫ: et alia huiusmodi dicẗs hor
tabatur-ne legẗ amouerẗ a corde suo.
Erat autem in ipa scriptura: quomo
do tabernaculũ et archam iussit ꝓpe
ta diuino responso ad se facto comita
ri secum-usq; quo exiuit in montem:
in quo moyses ascendit ⁊ vidit dei ꝓ
ditatem. Et venienes ibi iccemias in
uenit locum speluncẗ: et tabernaculũ
et archam ⁊ altare incensi intulit illuc:
et ostiũ obstruxit. Et accesserũt quidã
simul qui sequebanẗ ut notarent sibi
locum: et non potuerũt inuenire. Vt
autem cognouit iccemias: culpans il
los dixit-qꝫ ignotus erit locus donec
congreget deus congregationẗ ꝓpli:
et ꝓpicius fiat. Et tunc dominꝰ ostẽ
det hec: ⁊ apparebit maiestas domini:
et nubes erit sicut et moysi manifesta
batur: ⁊ sicut cũ salomon petijt ut loꝰ
sanctificaretur magno deo manifesta
bat hec. Magnifice eerũ sapienciam
tractabat: et ut sapienciã habẗs obtu
lit sacrificiũ dedicationis ⁊ consuma
cionis ripli. Sicut et moyses orabat
ad dominũ: et descendit ignis de celo

et cõsumpsit holocaustum: et dixit mo
yses eo qꝫ non sit comestum qd erat
pro peccato-⁊ consumptũ est. Similit
et salomon octo dies celebrauit dedi
cationem. Inferebãtur autẽ in deci
pionibs ⁊ commentariis ecemie hec ea
dem: et qualiẗ constituens bibliotecã
congregauit de regionibs libros: et
prophetarꝫ et dauid: ⁊ epistolas regũ
et de donarijs. Similit autem et iuda
ra que dideerat ꝗ bellũ quod nobis
acciderat cõgregauit omnia: et sunt a
pud nos. Si ergo desideratis hec: mit
tite qui ferãt vobis. Scituri itaq; pu
rificationẗ scripsimꝰ vobis. Bene ergo
facietis: si egeritis eos diies. Deus au
tem qui liberauit pplm suum et reddi
dit hereditatẗ omnibs-⁊ regnũ ⁊ sace
dotium ⁊ sanctificationẗ sicud promisit
in lege: spramꝰ qꝫ eito nostri miserebi
tur: et cõgregabit de sub celo in locũ
sanctũ. Eripuit enim nos de magnis
periculis: et locum purgauit. De iude
uero machabeo et de fratribs eiꝰ-et de
templi magni purificatione-et de are
dedicatione: sed ⁊ de prelijs ꝗ pugnerũt
ad antiochũ nobilem-et filiũ eius eu
patorem: et de illuminationibs ꝗ de ce
lo factẗ sunt ad eos qui pro iudea fo
rtiter fecerũt: ita ut uniũsam regionẗ
tam pauci esset uindicarẗ et barba
ram multitudinẗ fugarerũt: ⁊ famosis
simũ toto orbe templũ recuperarẗ-et
ciuitatẗ liberarẗ: ut leges ꝗ abolen
de erãt restituerẗ-dominꝰ cũ omni
tranquillitate ꝓpitiatꝰ fecit illis: itaqꝫ
ad iasone cyrenei-quinq; libris cõpre
hensa tempauimꝰ nos uno volumi
ne breuiare. Considerãtes enim multitu
dinem librorꝫ et difficultatem volenti
bus aggredi narrationes historiarũ
propter multitudinẗ rerꝫ curauimus
volentibus quidẗ legere ut esset animi
oblectatio: studiosis uero ut facile pos
sint memorie cõmendare: omnibus
autem legentibus utilitas conferatur.
Et nobis quidem ipis qui hoc opus
breuiandi causa suscepimus non fa
cilem laborem: sed uero negocium
plenum vigiliarum ⁊ sudoris assum
pimus. Sicut hij qui paranꝫ conui
uium-et querunꝫ aliorũ voluntati pa
rere: propter multorũ graniã libenter
laborem sustinemus: uerũtẗ quidẗ
de singulis auctoribus concedere: i
pli autẽ secundum datam formã breui
rati studeremus. Sicut enim nouus domuꝰ
architecto de uniuersa structura curan
dum est-ei uero qui pingere curat que
apta sunt ad ornatũ eqquirendũ sunt:
ita estimandũ est et in nobis. Eremim
intellectũ colligere et ordinare suadẗ
⁊ curiosius perres singlas quasq; dis
quirere historie conguit auctori: bre
uitatẗ uero dictionis sectari-⁊ epitomes
rerũ vitare breuiãti concedendum
ẗ. Igitur ergo narrationẗ incipiẗs:
de prefatione tantum dixisse sufficiat.
Stultũ erat est ante historiã effluere:
in ipa autem historia succingi. ¶
Igitur cum sancta ciuitas habitaretur
in omni pace: leges autẽ adhuc opti
me custodiebantur propter onie pontifi
cis disposicionẗ ⁊ pietatem ⁊ animoꝰ
odio habentes mala: fiebat ut et ipsi
reges et principes locum summo ho
nore digni ducerent-et templũ maxi
mis munerib illustrarẗ: ita ut seleucus
asyr rex de redditibs suis prestare
omnes sumptus ad ministerium sacri
ficiorũ pinuerũt. Simon autẽ de tri
bu beniamin ꝓpositus templi ostium:
contendebat obsistere sibi principe
sacerdotũ iniquum aliquid i ciuitate

moliri. Sed cũ vincere omnia nõ posset
venit ad apollonium charsee filium
qui illo tempore erat dux celesyrie et
phenicis: et nuncuavit ei pecunias in
numerabilis plenũ esse erariũ ierosolo
limis: ⁊ cõmunes copias innumeras es
se que non pertinere ad rationem sacri
ficiorũ: esse autem possibile sub potesta
te regis redire omnia. Cũq; rescisisset
ad regẗ apollonij de pecunijs que de
latae erant: ille accitum heliodorũ qui
erat suy negocijs eis misit cũ mandatis:
ut ꝑdictam pecuniã cõportaret. Ha
cũq; heliodorus iter ẗ aggressus: spe
cie quidem quasi ꝑ celesyriã et phenice
ciuitates esset peragraturus: re autem
vera regis ꝓpositum ꝑficere. Sed cũ
venisset ierosolimã ⁊ benigne a sum
mo sacerdote in ciuitate esset exceptus:
narrauit de deo indicto pecuniarũ: et cu
ius rei gratia adesset aperuit. Inquiro ga
bat autẗ si vere hec ita essent. Tũc sũm
sacerdos ostendit deposita esse hec et
vidualia viduarũ et pupillorũ: quedã
vero esse hircani tobie viri valde emi
nentis. in hijs qui detulerat impius
simon: universa autem argenti talen
ta esse quadringẗa ⁊ auri ducata: dei
pi vero esse ꝗ credidissent loco et ꝓpo
quod ꝑ universum mũdũ honorãꝫ
pro sui venerãone ⁊ sanctitate. omni
no impossibile esse. At ille pro hijs q̃
habebat in mandatis a rege: dicebat
omni genere regi ea esse deferenda. Con
stituta autem die intrabat de hijs he
liodorus ordinatus. Non modica
vero p universam ciuitatem erat repti
datio. Sacerdotes autem ãte altare
cum stolis sacerdotalibus iacebant et
invocabãt de celo eũ qui de deposito
legem posuit: ut hijs qui deposuerãt
ea salua custodire. Ipsa vero q̃ videre
summi sacerdotis vultum: mente vul
nerabãt. Facies enim et color immu
tatus declarabat interiorẽ animi do
lorẗ. Circumfusa enim erat mestitia
quedã viro et horror corporis: ꝑ quẗ
manifestus apparentibus dolor cordis
eẗ efficiebatur. Alij etiam gregatim
de domibus conuiebant publica sup
plicãone obsecrantes: ꝓ eo q̃ incon
ueniẗ locus esset venire. Mulieres autem
cilicijs pectus ꝑ plateas con
sternebant: sed ⁊ virgines que conclusę
erant procurebant ad oriã: alie au
tem ad muros: quedã vero ꝑ fenestras
aspiciebãt: uniuersę autem precibus
manus in celum dirigebantur. Erat
enim miseria cõmixta multitudinis ⁊
magni sacerdotis in agone cõstituti
expectatio. Et hij quidẗ invocabant
omnipotentẗ dum: ut redita sibi hijs
qui crediderant cum omni integritate
conseruarent. Heliodorus autẗ quod
decreuerat perficiebat: eodem loco ipse cũ
satellitibus circa erariũ plenus: sed spi
ritus omnipotentis dei magna erat
sue ostentationis euidẽtia: ita ut cũ
qui ausi fuerant parere ei: timentes dei
virtute in diffugiũq̃ et formidinẗ
cõuertẗur. Apparuit enim illis quidã
equus: terribilem habẽs sessorem: opti
mis operimentis adornatus: ipse cũ
impetu heliodoro priores calces dedit.
Qui autem ei sedebat videbat arma
habere aurea. Alij etiã apparuerunt
duo iuuenes virtute decori: optimi
gloria: speciosi amictu: qui circum
steterunt eum et ex vtraq; parte flagel
labant: sine intermissione multis pla
gis verberantes. Subito autem heli
odorus conuidit in terrã: cumq; mul
ta caligine circũfusum rapuerit: atq;
in sella gestatoria positũ eiecerunt. Et

summi sacerdotis vultum: mente vul
nerabãt. Facies enim et color immu
tatus declarabat interiorẽ animi do
lorẗ. Circumfusa enim erat mestitia
quedã viro et horror corporis: ꝑ quẗ
manifestus apparentibus dolor cordis
eẗ efficiebatur. Alij etiam gregatim
de domibus conuiebant publica sup
plicãone obsecrantes: ꝓ eo q̃ incon
ueniẗ locus esset venire. Mulieres autem
cilicijs pectus ꝑ plateas con
sternebant: sed ⁊ virgines que conclusę
erant procurebant ad oriã: alie au
tem ad muros: quedã vero ꝑ fenestras
aspiciebãt: uniuersę autem precibus
manus in celum dirigebantur. Erat
enim miseria cõmixta multitudinis ⁊
magni sacerdotis in agone cõstituti
expectatio. Et hij quidẗ invocabant
omnipotentẗ dum: ut redita sibi hijs
qui crediderant cum omni integritate
conseruarent. Heliodorus autẗ quod
decreuerat perficiebat: eodem loco ipse cũ
satellitibus circa erariũ plenus: sed spi
ritus omnipotentis dei magna erat
sue ostentationis euidẽtia: ita ut cũ
qui ausi fuerant parere ei: timentes dei
virtute in diffugiũq̃ et formidinẗ
cõuertẗur. Apparuit enim illis quidã
equus: terribilem habẽs sessorem: opti
mis operimentis adornatus: ipse cũ
impetu heliodoro priores calces dedit.
Qui autem ei sedebat videbat arma
habere aurea. Alij etiã apparuerunt
duo iuuenes virtute decori: optimi
gloria: speciosi amictu: qui circum
steterunt eum et ex vtraq; parte flagel
labant: sine intermissione multis pla
gis verberantes. Subito autem heli
odorus conuidit in terrã: cumq; mul
ta caligine circũfusum rapuerit: atq;
in sella gestatoria positũ eiecerunt. Et

is qui cum multis coloribus ⁊ satel
litibus ꝑdictum ingressus est erariũ:
protestabatur nullo sibi auxiliũ ferente:
manifesta dei cognita virtute. Et ille
quidem ꝑ diuinam virtutem iacebat
mutus: atq; omni spe et salute ꝑuacũ.
Hij autem dominũ benedicebãt: quia
magnificabat locum suũ: et templũ
quod paulo ante timore ac tumultu
erat plenũ: apparuit omnipotẗ dõo
gaudio ⁊ letitia impletum est. Tũc ve
ro ex amicis heliodori quidam roga
bant cõstanter oriã ut invocaret altis
simum: ut vitam donaret ei qui in su
premo spiritu erat constitutus. Considerã
autem summus sacerdos ne forte rex
suspicaretur malicia aliquã ex iudeis
circa heliodorũ consummata: obtulit
pro salute viri ꝑfidi salutarẗ. Cũq;
summus sacerdos exorasset: ipsum iuue
nes ipsum vestibus amicti astantes
heliodoro dixerũt. Quie sacerdoti gra
tias age. Nam propter eũ tibi dominus
vitam donauit. Tu autem a deo fla
gellatus: nuncia omnibus magnalia
dei et potestatem. Et hijs dictis non
cõparuerũt. Heliodorus autẗ hostia
deo oblata et votis magnis ꝓmissis
ei qui vitam illi concessit: ⁊ omie grati
as agens: recepto exercitu redebat
ad regem. Testabatur autem omnibus
ea que sub oculis suis viderat opera
magni dei. Cum autem rex interrogas
set heliodorũ quis esset aptus adhuc
semel ierosolimã mitti aut. Si quem
habere hostẗ aut regni sui insidiatorẗ
mittere illuc: et flagellatũ eum recipis
si tamẗ evaserit: eo q̃ in loco sit vere
dei quedã vis. Nam ipse q̃ habet in
celis habitacõnẗ visitator ⁊ adiutor ẗ
loci illius: ⁊ mortes ad malefacientium
pruit ac ꝑdit. Igitur de heliodoro ⁊

erariũ authodia ita se res habet. ||||

Simon autem ꝑdictus pecuniarũ
et patrie delator male loquebat
de onia: tanq; ipse heliodorũ intrigas
set ad hec et ipse fuisset incentor malo
rum: quisquamq; ciuitatis ac defensor
rem gentis sue et aemulatorẗ legis dei
audebat insidiatorem regni dicere.
Sed cum inimicitie intantũ prederẽt
ut etiam ꝑ quoldã simonis necessa
rios homicidia fierent: considerans
onias periculũ contentionis et apol
lonii insanitẗ: ut ipse dux celesyrie
et phenicis ad augendam malitiam
simonis: ad regem se contulit: nõ ut
ciuiũ accusator: sed cõmunẗ utilitatẗ
aput senatũ ꝑfecit: unusquisque multitudinis
considerãs. Et videbat enim sine rega
li ꝓuidentia impossibile esse pace reb
dari: nec simonem posse cessare a stul
titia sua. Sed post seleuci vite excessũ
cum suscepisset regnũ antiochus qui
nobilis appellabatẗ: ambiebat iason
frater onie summũ sacerdotiũ: adito
rege. promittens ei argenti talenta tre
centa exaginta: et ex redditibus alijs ta
lenta octoginta. Sup hec promittebat
et alia centumq̃ quinquaginta: si potestati
sibi concederetur gymnasiũ ⁊ ephebi
am sibi constituere: et eos qui in hie
rosolimis erant antiochenos scribere.
Quod cum rex annuisset et obtinuis
set principatũ statim ad gentilẗ ritũ
concitabat suos transferre cepit: et a
mortis hijs que humanitatis causa
iudeis a regibus fuerant constituta
ꝑ iohannẗ patrem eupolemi q̃ aput
romanos de amicitia et societate fun
ctus est legatione legitima: cuiũ iura
destruens prauas institutiones sanctitatẗ.
Et cui ausus est sub ipsa arce gymna
sium constituere: et optimos quosq;

rphebor in lupanaribus ponere. Erat autem hr non initium sed incrementum quoddam: et profectus gentilis et alienigene conuersacionis: propter impij et nõ sacerdotis iasonis nephrium ⁊ inauditum scelus: ita ut sacerdotes iam non circa altaris officia ardui essent: sed contempto templo et sacrificijs negletis festinarẽt participari paleste: et prohibitionis eius ministr: et in exercitijs dissi: et patrios quidem honores nichil habentes: graecas glorias optimas arbitrabãt. Quarum gratia periculosa eos cõtinuo habebat: ⁊ eor inimicitia emulabãtur: at per omnia hijs hostiles esse cupiebãt: quos hostes et perpetores habuerãt. Iu leges enim diuinas impie agere impune non erdit: sed hoc tempus sequens declarabit. Cũ autẽ quinquennalis agon: ytro celebrarẽ: et rex presens esset: misit iasõ sacrilegos ab ierosolimis viros peccatores portãtes argenti didragmas trecentas i sacrificiũ herculis: quas postulauerũt hij qui apportauerãt ne in sacrificijs erogarentur qa nõ oporteret: sed i alios sumptus eas deputari. Sed hr oblata sunt quidem ab eo qui miserat in sacrificiũ herculis: propt pfectus autẽ date sunt in fabricam nauiũ triremium. Misso autem in egipti apollonio nesthi filio propter primat⁹ prolomei phylometoris regis: cũ cognouisset antiochus alienũ se a negotijs regni effectum: propijs utilitatibus consulens: pceptus inde venit iopen: et inde iherosolimã. Et magister a iasone et ciuitate suspectus: cum facularij luminibus ⁊ laudibus ingressus est: et inde in phenice exercitum cõuenit. Et post triennij tempus misit iason menelaũ supradicti simonis fratrem portantem pecunias regi: et de negotijs necessarijs responsa pferentem. At ille cõmendatus regi cũ magnificasset facie potestatis ⁊ in superbiũ retorsit summũ sacerdotiũ: supponens iasoni talsta argẽti triecenta. Accepto ⁊ a rege mãdatis venit: nichil quidẽ habẽs dignũ sacerdotio: animos vero crudelis erãui: et fere belue iram gerens. Et iason quidẽ qui proprũ fratrem captiuauerat: ipse deceptus, pfugus in ãmanitẽ expulsus est regionem. Sterelaus autem principatũ quidem obtinuit: de pecunijs vero regi, pmissis nichil agebat: cum exactionẽ faceret sostratus qui arce erat ꝓpositus. Iam ad hunc exactio vectigaliũ pertinebat: quãobrãsam utrisq; ad regem sunt vocati. Et menelaus motus est a sacerdotio succedente lysimacho fratre suo: sostratus autem ꝓpositus est cipri. Et cum hr agerẽt contigit tharsenses et mallotas seditionẽ mouere: eo q; antiochi regis concubine dono esset date. Festinanter itaq; rex venit sedare illos: relicto sufredo vno ex comitibus suis andronico. Ratus autẽ menelaus accepisse se tempus opportunum: aurea quedã vasa e tẽplo furatus donauit andronico: et alia vendebat tyro et q vicinas ciuitates. Oti cum certissime cognouisset onias argebat eum: ipse in loco tuto se cõtinens antiochie secus daphnẽ. Vnde menelaus accedens ad andronicũ: rogabat ut oniã interficeret. Qui cum venisset ad oniam: et datis dexteris cũ iuramento quãuis esset ei suspectus suasisset de asilo, pcedere: tamen cũ pernit nõ metus iustitiã. Ob quã causam non solum indi: sed etiam alie quoq; nationes indignabanẽ: et molestebantur de nece tanti viri iniusta. Sed regressum regẽ de alicie loris aditerũt indei apud antiochiã: simul et greci: cõquerentes de iniqua nece onie. Contristat⁹ itaq; antiochus animo propter oniã: et flexus ad misericordiam lacrimas fudit: recordatus defuncti sobrietatẽ et modestiã. Accensisq; animis andronicũ purpura ejusdem p totam ciuitatem iubet circumduci: et in eodem loco in quo oniam impietatẽ cõmiserat: sacrilegũ vita priuare: dominio illi condignam retribuentes penam. Stultus autẽ sacrilegijs in templo a lysimacho cõmissis menelai cõsilio ⁊ diuulgata fama cõgregata est multitudo adũsum lysimachum: multo iam auro exportato. Turbis autem insurgentibus et animis ira repletis: lysimachus armatis fere mibus milibus iniquis manibus vti cepit: duce quodã trannio etate pariter et demencia pueto. Sed ut intellexerunt omnes lysimachi: alij lapides: alij fustes validos arripuere: quidam vero cineres in lysimachũ iecere. Et multi quidam vulnerati: quidã autẽ ⁊ prostrati: omnes vero in fugam conuersi sunt. Ipse etiã sacrilegũ secus erariũ interfecerũt. De hijs ergo cepit iudicium aduersus menelaũ agitari. Et cũ venisset rex tyrum: ad ipm negotium deuenerũt milli vires viri a senioribus. Et cum superaretur menelaus, promisit prolomeo multas pecunias dare ad suadendũ regi. Itaq; prolomeus in quodã atrio positũ quasi refrigerandi gratia regem adijt: et deduxit a sententia: et menelaũ quidẽ omnisse malitie reũ cõmunibus absoluit: miseros autẽ ꝓ etiã et apud scitas causã dissuasit innocentes iudicarentur: hos morte dãnauit. Cito ergo iniustam penam dederunt: qui pro ciuitate ⁊ populo et sacris vasis causam pfecti sũt. Quãobrẽ tyrij ꝓ indignatione erga sepulturã eor liberalissimi exercuerunt. Menelaus autẽ pt eor ꝓ i potestate erat auaritiã gymnasij i potestate: cecitas i malicia ad insidias eiusdẽ.

Eodem tempore ãtiochus secundam pcessionẽ paranit i egiptũ. Contigit autem per universam iherosolimor ciuitatem: videri diebus quadraginta p aera equites discurrentes auratas stolas habentes ⁊ hastas: quasi cohortes armatas: ⁊ cursus equor p ordines digestos: et congressiones fieri comin⁹ et scutor motus et galeator multitudinẽ gladijs districtis: ⁊ telor iactus: et auror armor splendorem: omnisq; generis loricarum. Quapropter omnes rogabant in bonum monstra cõuerti. Sed cũ falsus rumor exisset: tanqꝫ vita exercuisset antiochus: assumptus iason nõ minus mille virijs: aggressus est ciuitatem repente: et ciuibus ad murũ cõuolãtibus ad vltimũ apprehensa ciuitate menelaus fugit in arcem. Iason vero non parcebat in cede ciuibus suis: nec cogitabat prosperitatem adũsum cognatos malũ esse maximũ: arbitrans ofium et non ciuiũ se trophea rapuꝫ. Et principatũ quidem nõ obtinuit: finem vero insidiis suas confusionẽ accepit: et profugus iterũ abijt in ammanitam. Ad vltimũ i exitiũ sui conclusus ab aretha arabum tyranno fugiens de ciuitate in ciuitatẽ quibus odiosus: ut refuga legum et execrabilis: ut patrie et ciuiũ hostis: in egiptũ expulsus est: et qui multos de patria

sua repulerat. peregre perijt laudemq;
nas ꝓcessus. quasi ꝑ rogatusque ibi
refugiũ habituros: et qui insepultos
multos abiecerat. ipse et illa mutatus
et insepultus abiicitur: sepulcra neq;
peregrina vlus: neq; patrio sepulcro
participans. Hijs itaq; gestis suspica
tus est rex forsitan delectatos iudeos:
et ob hoc ꝓcessus ex egipto efferatis a
nimis. ãnitatem quidem armis repit.
Nullit autẽ militibs interficere. nec par
cere occurrãtibus: ꝛ ꝑ domos ascen
dentes trucidare. Fiebant ergo cedes
iuuenũ. ac senioꝝ: mulieꝝ ꝛ natorum
exterminia: virginiq; et paruulorum
neces. Erãt aũt toto triduo. octogẽta
milia interfecti: ꝗdragẽta milia victi:
nõ min⁹ aũt vnundati. Sed nec ista
sufficiũt. Ausus est etiam intrare tẽ
plum universa terra sancti⁹ meculeo
ductore: q̃ legum et patrie fuit ꝓditor.
Et scelestis manibs tinctis sancta va
sa que ab alijs regibs ꝛ ciuitatibus e
rant posita ad ornatũ loci et gloriã:
contractabat indigne et contaminabat.
Ita alienatus mente antiochus non
considerabat q̃ ꝓter peccata habitan
tiũ ãnitatem modicũ deus fuerat ira
tus: ꝓter q̃ et accidit circa locũ despe
ctio. Alioquin nisi cõtigisset eos multis
peccatis esse inuolutos: sicut heliodo⁹
qui missus est a seleuco rege ad
reportandũ erariũ: etiam hic statim
aduenies flagellat⁹ et repulsus utq;
fuisset ab audacia. Verũ non ꝓter lo
cum gentem: sed propt gentem locum
deus elegit. Idcoq; et ipse locus par
ticeps factus est ꝑ ꝑ maloꝝ: pstea au
tem fit socius bonoꝝ: et qui dereliꝯ
in ira dei omnipotentis est. iterꝝ in ma
gni domini reconciliatione cũ suma
gloria exaltabitur. Igitur antiochus

mille octingẽtis ablatis de templo ta
lentis velociter antiochiam regressus
est: existimans se ꝓt superbia tumam ad
nauigandũ: pelagus vero ad iter a
gendũ deducturũ. ꝓter nimis elatio
nem. Reliquit aũt et ꝓfectos ad affli
gendam gentem: iherosolimis quidẽ
philippũ gente frigem. moribs aut
liorem egipto. a quo constituus est:
i garizim autem andronicũ et mene
laum qui graui⁹ q̃ ceteri inuitetãt
ciuibus. Cum ꝛ apollonius esset cõtra
iudeos misit odiosũ principẽ apollo
niũ cũ exercitu vigiũ ꝛ duobs milibs:
ꝗipiens ei omnes ꝓcede tentis inter
ire: mulieres ac iuuenes vendere. Qui
cũ venisset iherosolimã pace simulãs
quiesit vlq; ad diem sanctũ sabbati:
et tunc sciens iudeis arma rapere su
is ꝓcepit. Omnesq; simul qui ad spec
taculũ pertenerant trucidauit: ꝛ ciuita
tem cum armatis diuisentes ingressi
multitudinẽ peremit. Iudas autem
machabeus q̃ deum⁹ fuerat secessit
in deserta loci: ibiq; inter feras vi
tam i montibs cũ suis agebat: et fni
ribo velentes deuorabantur ne par
ticipes essent coinquinationis. vj.

Sed non post multum tempus
misit rex senem quẽdam anti
ochum qui compellere iudeos ut se
transferent a patrijs et dei legibus:
contaminare etiã q̃ in iherosolimis
erat templũ: et cognominare iouis
olimpij: et in garizim prout erãt hij
qui locum inhabitabant iouis hospi
talis. Pessima autem et omnibus gra
uis erat malorũ incursio. Mã templũ
luxuria et conuersationibs erat plenũ
et scorantiũ cũ meretricibs: lacrantiq;
edibus mulieres se vero ingerebant:
introferentes ea q̃ nõ licebat. Altare

Altare etiam plenũ erat illicitis: que
legibus prohibebantur. Neq; autem
sabbata custodiebantur: neq; dies
solemnes patrij seruabantur: nec sim
pliciter se quisq; iudeum confitebatur.
Ducebãt aũt eum amara necessitate
in die natalis regis ad sacrificia: ꝛ cũ
libri sacra celebrarentur: rogebantur
edera coronari libro circuire. Decretũ
autẽ exiuit i proximas ciuitates gen
tiũ suggerentibus ptolomeis: ut pa
ri modo ꝛ ipi aduersus iudeos agerẽt
ut sacrificarent: eos aut̃ qui nollent
transire ad institutiõ gentiũ interfic
rent. Erat ergo videre miseriam. Due
enũ mulieres delate sunt natos suos
circũcidisse: quarũ ad vbera infantibs
suspensis cũ publice per ciuitatem cir
cumduxissent: pr muros ꝓcipitauerũt.
Alij vero ad ꝓximas cauernas spelun
cas: et latenter sabbati diem celebran
tes. cum indicati essent philippo flam
mis succensi sunt: eo q̃ vereãtur pro
pter religionẽ et obseruantiã manu
sibuter auxilium ferre. Obsecro autẽ eos
q̃ hũc librũ lecturi sunt: ne abhorrescãt
propter aduersos casus: sed reputent
ea que acciderunt nõ ad interitũ: sed
ad correctionem esse generis nri. Et
mi miseto ꝓpore non fuere peccatori
bus et punitio agere: sed statim ulti
onis adhibere. magni beneficij est in
dicium. Sic enim sicut i alijs nationibs
dis patiens expectat ut eas cũ indicij
dies adueniat in plenitudine peccꝯ
punitat: ita et in nobis statuit ut pe
cãtis nostris i finẽ euolutis ira deinde
in nos vindicet: propter q̃ numq;
quidem a nobis misericordiam suã
amouet: corripiens vero in aduersis
populum suum non derelinquit. Sed hec
nobis ad cõmonitionem dicta sunt
dicta sunt paucis: iam autẽ vertendũ
est ad narrationẽ. Igit̃ eleazar un⁹
de primoribus scribarũ vir etate pro
ectus. et vultu decorus. aperto ore
hians cõpellebatur carnẽ porcinam
mãducare: at ille gloriosissimã mo
tem magis q̃ odibile vitã cõplectis:
volũtarie ꝓbat ad supplicium. Intues
autẽ quomodo oporteat accedere. pa
tienter sustinens detinauit nõ admit
tere illicita: ꝓter vite amorẽ. Hij aũt
qui aderant iniqua miseratione com
moti. ꝓter antiquã viri amicitiã. col
lentes cũ secreto rogabãt afferri carnes
quibs vesci licebat: ut simularet
manducasse sicut rex imperauerat de
sacrificij carnibus: ut hoc facto a mor
te liberaretur: et ꝓter veteres viri ami
citiã hanc in eo faceret humanitatẽ.
At ille cogitare cepit etatis ac senectu
tis sue eminentiã dignã. et ingenite
nobilitatis raptiõẽ. atq; a puero opti
me conuersationis actus: et secundũ
sancte et a deo condite legis cõstitutã
respondit ita dicens: preuiti se velle
in infernũ. Non enim etatem nostrã
dignũ est inquit fingere. ut multi ado
lescentes arbitrãtes eleazarum nonagi
ntã annoꝝ transisse ad vitã alienige
nam: et ipsi ꝓter meã simulationẽ
ꝛ ꝓter modicũ corruptibile vite tempus
decipiant: et ꝓ hoc maculam
atq; execrationẽ mee senectuti cõquirã.
Etiam si in ꝑsenti tempore supplicij
hominũ effugiam: sed manũ omnipoten
tis nec viuus nec defunctus effugiam.
Quãobrẽ exeuntes vitã ꝓtestando. fere
dure quidẽ dignũ apparebit: adolescen
tibus autem exemplũ forte relinquã:
si pupto animo ac forti ꝓ grauissimis
ac sanctissimis legibus honesta
mortẽ ꝓfungar. Hijs dictis: cõfestim

ad supliciū trahebatur. Hij autē qui
rum ducebant et paulo ante fuerant
minores in irā conuersi sunt propter
fmones ab eo dictos: quos illi p ar
rogantiam prolatos arguebabantur.
Sed cū plagis premeretur: ingemuit
z dixit. Domine qui habes sanctam
scientiā manifeste tu scis: quia cū a
morte possem liberari duros corporis
sustinco dolores: sēm animā uero
propter timorē tuum libenter hec pa
tior. Et ite quidem hoc modo uita
decessit: non solum iuuenibus sed
et memoriam uniuse gentis memoriā
mortis sue ad exemplum virtutis et
fortitudinis derelinquens. VII

Contigit autē sepē fratres una cū
matre apprehensos cōpelli a rege e
dere cōtra las carnes porcinas: fla
gris et taureis cruciatos. Vnus autē
ex illis qui erat primus sic ait. Quid
quereis: et quid vis discere a nobis?
Parati sumus mori magis: q̄ pa
ceas dei leges preuaricari. Sicq̄ itaq;
rex iussit sartagines et ollas ereas
succendi: cibus etiam succensis iussit
ei qui prior fuerat locutus. āputari
linguā: et cute capitis abstracta simi
quoq; manus z pedes ei ipsi dicentes
ius fratribus z matre inspicientibus.
Et cū iam per omnia inutilis factus
esset: iussit igne admouere: et adhuc
suspirāte torqri in sartagine. in qua
cum diu cruciaret: cecidit una cum ma
matre se horabantur mori fortiter
dicentes. Dōs deus aspice uerisimē
et cōsolabitur i nobis: quēadmodū
i protestatione cantici declarauit no
bis: et in seruis suis consolabitur.
Mortuo itaq; illo primo hoc modo
sequentem adducebāt ad illudendū: et
cute capitis ei cū capillis abstracta.

interrogabāt si manducare uellet
toto corpore per membra singula pu
niretur. At ille respondit patria vo
ce dixit. Nō faciā. Propter qd z iste se
quens in loco primi conuīcta suscepit: et
in ultimo spiritu constituē sic ait. Tu
quidem scelestissime in presenti vita nos
pdis: sed rex mūdi defunctos nos pro
suis legibus eterne uite resurrectione su
scitabit. Post hūc tertius illudebat: z
linguā postulatus cito protulit: et ma
nus cōtinuē extendit: et cū audacia a
it. Et cito ista pssidet: sed. propter dei leges
nūc hec ipsa despicio: quoniā ab ipso
me ea recipiturū spro. Sicq̄ ut rex z hū
ipso erat miraturē adolescētis animū:
z cōtēnēbat nichil ducere cruciat. Et hic
itaq; defūcto: quartū vexabāt sicut tor
quētes. Et cū iā esset ad mortē sic ait.
Pocius est ab hominibus mori dam
pnem exspectare a deo. iteq; ab ipso resu
scitandus. Tibi enī resurrectio ad uitā
non erit. Et cum admouisset quinū
vexabant nō: at ille respiciens in eum
dixit. Potestatē inter homines habes
cū sis corruptibilis facis qd vis. Sti
li aūt putare genus nostrū a deo esse
derelictū. Tu autem patiēter sustine: z
vindebis magnā potestatē ipso filium
et et sanctū eius conquirit. Post hunc
ducebant septimū: et is mori incipiēs
sic ait. Stoli frustra erare. Nos enim
propter uosmetipsos hoc patimur
peccantes in deū nostrū: z digna am
miratione facta sunt i nobis. Tu au
tem ne existimes cū impune futurū:
qd contra deū pugnare muptauis.
Supra modū autē mater mirabilis
et bonos memoria digna. q̄ pcipes
septem filios sub unius diei tempore
consiliens. bono animo fecit pro
pter spem quā i deū habebat: singulos

autem illoz hortabatur voce patria
fortiter repleta sapientia: et femineo co
gitatōni masculinū animū inserens
dixit ad eos. Nescio qualiter in utero
meo apparuistis. Neq; eū ego spiri
tum et animā donauī vobis et vitā:
z singulos membra non ego ipa com
pgi. Sed deus mūdi creator qui forma
nit hominis natiuitatē quinq; omniū
inuenit originē: et spiritū vobis iterū
cum misericordia reddet et vitā: sicut
nūc vosmetipsos despicitis pter leges
eius. Antiochus autem cōtumeliā se ar
bitratus simul et exprobrātis voce de
spicta: cū adhuc adolescentis superlle
non solū verbis hortabat sed et cum
iuramento affirmabat diuitem se z be
atum facturū: et transllatū a patrijs le
gibus animū habituū. z res necessarias
et pecuniū. Sed ad hec cū adolescēs
neqquaq; inclinare: vocauit rex ma
tre et suadebat ei ut adolescentū sineret
in salutem. Cū autē multis eā verbis
esset hortatus: promisit suasurā se filio
suo. Itaq; inclinata ad illū incidens
crudele tyrannū: ait patria voce. Fili
mi misere mēi que te i utero nouem
mensibus portauī: et lac triennio tibi
et alui: et in etatem istā pduxi. Pero
rate ut aspicias ad celū et terram: et
ad omnia q̄ i eis sūt: z intelligas quia
ex nichilo fecit illa dēs z hominū gen
is fiet ut nō timeas carnifēx istū. sed
dignus fratribus tuis effect. pariterq;
suscipe mortem ut in illa misericordia
cum fratribus tuis te recipiam. Cum
hec illa adhuc diceret: ait adolescens.
Quē sustineris: q̄ nō obedio pcepto re
gis: sed precepto legis q̄ data est nobis
p moysen. Tu uero qui inuentor omniū
malitie factus es i hebreos nō effugi
es manū dei. Nos enī pro peccatis

nostris hec patimur. Et si nobis pro
pter increpationē et correptionē dei
nostri modicū iratus est: sed iterū
reconciliabitur suis suis. Tu autem o
scelestē et omniū hominū flagitiosis
simē noli frustra extolli vanis spe
bus: i seruos dei inflāmat. Nondum
enim omnipotentis dei et omnia inspi
cientis iudiciū effugisti. Nam fratres
mei modico nunc dolore sustentato
sub testamento eterne uite effecti sunt:
tu uero iudicio dei iustas superbie tue
penas exsolues. Ego autē sicut et fra
tres mei animā et corpus meū trado
pro patrijs legibus inuocās deū ma
tri? genti nostre propitiū fieri: z q̄ cū
tribulatis et uerberibus cōtēti ip ipse
est deus solus. In me uero et in fratri
bus meis desinet omnipotentis ira: q̄
iusp nūc gen nostrū iuste superducta est.
Tunc rex accensus ira. in hunc super
omnes crudelius deseuit: indigne ferens
se deisum. Et hic itaq; mūdus obijt:
per omnia in dōo confidens. Nouissi
me aūt post filios z mater cōsumpta
est. Igitur de sacrificijs et de nimijs
crudelitatibus satis dictū est. VIII

Iudas uero machabeus et qui cū illo
erat intrabant latenter in castella: et
conuocātes cognatos et amicos et e
os qui permanserāt in iudaismo assu
mentes. educebāt ad se sex milia viroz.
Et inuocabant dominū ut respiceret
in plm qui ab omnibus calcabat: et mi
sereret templo qd cōtaminabat ab im
pijs. Misereretur etiā extremio ciuita
tis que esset illico complanāda et voce
sanguinis ad se clamantis audiret:
memoraretur q̄q; iniquissimas mor
tes parvulorū innocentiū. et blasphe
mias nomini suo illatas: z indigna
ret sup hijs. Et machab? cōgregata

multitudine intollerabilis gentibus
efficiebatur. Ira enim domini in misericordia commota est. Et superuenientes castellis et ciuitatibus improuisus succedebat casus: et opportuna loca occupans. nõ paucas hostium strages dabat. Maxime autem nocibus ad huiusmodi excursus feebatur: et fama circuitus eius ubique diffundebatur. Videns autem philippus paulatim uirtutem ad profectum uenire. ac frequentius ueniencia cedere prospere ad prolomeum duce celesyrie et phenicis scripsit: ut auxilium ferret regis negotijs. At ille velociter misit nichanorem patrocli de primoribus amicum: datis ei de omnigenis gentibus. armatis non minus viginti milibus ut omnem iudeorum genus deleret: adiunxit ei gorgia uiro militari. et in bellicis rebus experientissimo. Constituit autem nichanor regi ut tributum quod romanis erat dandum duo milia talentorum de capitatione iudeorum supplere. Statim et ad maritimas ciuitates milite conuocans ad redemptionem iudaeorum mancipiorum promittens se nonaginta mancipia talento distraducturum. nõ respiciens ad iudicium quod eum ab omnipotente esset consecutura. Iudas autem ubi comperit. indicauit hijs qui secum erant iudeis nichanoris aduentum. Et quibus quidam timidis. et non credentes de iustitia in fugam uertebantur: alij uero si qui de hijs superant uenebant: simulque dominum deprecabantur ut respiceret eos de impio nichanore qui eos priusquam inrominus ueniret uendiderat. Et si non propter eos: propter testamentum quod erat ad patres eorum: et propter inuocationem sancti et magnificum nominis eius super ipsos. Commotatis autem machabeus sepe militibus qui cum ipso erant: rogabat ne hostibus reconciliarentur: neque metuerent iniquem uenientium adversum se hostium multitudinem: sed fortiter considerent ante oculos habentes communia quae loco laudis ab hijs iniuste esset illata: iniuriam et ludibrio habere ciuitatem iniuriam: adhuc etiam uerum instituta commutasse. Nam illi quidem armis confidunt. atque audacia: nos autem in omnipotente domino qui potest et uenientes aduersum nos et omnem mundum uno nutu delere conuincimus. Ammonuit autem eos et de auxilijs dei quae facta sunt ergo patres: et quomodo sub sennacherib centum octoginta quinque milia perierunt: et de proelio quod eis adversus galatas fuit babilonia: ut omnes ubi ad rem bellicam memorabilis sortis helimaidis ipsi sex milia soli pereuerunt cum omnigenti milia. per auxilium illis datum de celo: et beneficia pro hijs plurima consecuti sunt. Hijs uerbis constantes effecti sunt: et pro legibus et patria mori parati. Constituit iterum statuens suos duces uicis ordini. simonem et ioseph. et zacharian subiectis unicuique millenis et quingenis: ad hoc etiam ab esra lecto illis sancto libro et dato signo adiutorij dei: in prima acie ipse dux conuixit cum nichanore. Et facto sibi adiutore omnipotente. interfecerunt suos nouem milia hominum: maiorem autem partem exercitus nichanoris uulneribus debilem factam fugere compulerunt. Pecuniis uero eorum qui ad emptionem ipsorum uenerant sublatis. ipsos usque ad gezeram fugauerunt: sed ceteri sunt hora concisi. Nam erat anus sabbatum: quamobrem non persequendum insequentes. Arma autem ipsorum et spolia congregantes sabbatum agebant benedicentes dominum: qui liberauit eos in isto die. misericordiae

initium dignatus est eos. Post sabbatum uero debilibus et orphanis et uiduis diuisserunt spolia: et reliqua ipsi cum suis habuere. Hijs itaque gestis et communi et ab omnibus facta obsecratione: misericordem dominum postulabant ut in fine seruis suis reconciliaretur. Et qui hijs qui cum timotheo et bachide erant contra se conuenientes sunt viginti milia interfecerit: et munitiones excelsas obtinuerunt. et plures predas diuiserunt: equam portionem debilibus pupillis et uiduis. sed et senioribus facientes. Et cum arma eorum diligenter collegisset: omnia compositerunt in locis opportunis. Reliquum uero spolia iherosolimam detulerunt: et philarcen qui et timotheo erat interfecerunt. cum quo multa mala fecerat. Et cum epiphania agerent in iherosolimis eos qui sacras ianuas incenderunt: id est calisthenen cum in quodda domicilium refugisset incendentes: digna in mercede pro impietatibus suis reddita. Pannorosissimus autem nichanor qui mille negotiantes ad iudeorum uendictionem adduxerat humiliatus auxilio domini ab hijs quos nullos estimauerat: deposita uestem gloriae per mediterraneam fugiens solus uenit antiochiam: summam infelicitatem de interitu sui exercitus consecutus. Et quemadmodum romanis se tributum restituere et capitatione iherosolimorum: predicabat nisi predonem dei habere iudeos. et ab ipsum invincibiles esse: eo quod sequerentur leges ab ipso constitutas.

II

Eodem tempore antiochus in honeste reuertebatur de persidi. Introierat enim eam quemadmodum spolia et temptauit expoliare amplius et ciuitatem opprimere: sed multitudine ad arma concurrente in fugam versus sunt: et ita contigit ut antiochus post fugam turpiter redire. Et cum uenisset circa egbatanam: recognouit quae nichanorem et timotheum gesta sunt. Mansuetus ira. arbitratus se iniuriam illorum qui se fugauerant posse in iudeos retorquere: idcoque iussit agitari currum suum sine intuissione ages interfecti eum in diuino purgetur: eo quod ita sugbe locutus est se uerum iherosolimam. et congeriem sepulcri iudeorum ad factum. Sed qui uniuersa conspicit duos deus israel: percussit eum insanabili et invisibili plaga. Vt enim finiuit hoc ipsum incepit apprehendit eum dolor dirus visceum et amara interiorum tormenta. Et quidem satis iuste: quippe qui multis et nouis cruciatibus aliorum tolerat uiscera: licet ille nullo modo a sua malicia cessaret. Sup hoc autem sugbia repletus ignem spirans animo in iudeos et precipiens accelerari negotium. contigit illum uiperum currum de curru cadere: et graui corporis collisione membra uexari. Ita et sibi videbatur etiam fluctibus maris imperare supra humanum modum sugbia repletus et montium altitudines statera aprendere: nunc humiliatus ad terram in gestatorio portabatur. manifestam dei virtutem in semetipso ostendens: ita ut de corpore impij uermes scaturirent. ac viuentes in doloribus carnes eius effluerent: odore etiam illius et fetore exercitus grauaretur. Et qui paulo ante hydera celi contingere se arbitrabatur: cum uenio portare. Nunc igitur repit et graui sugbia deductus ad agnitionem sui uenire diuina admonitus plaga: per monetta singula doloribus suis augmenta capiendis. Et cum nec ipse iam fetore suo ferre posset: ita ait. Iustum

est subditū esse deo: et mortalem non paria deo sentire. Orabat autem hic scelestus dōm a quo nō esset misericordiam cōsecutur⁹: et ciuitatem ad quā festināo veniebat: ut eā ad solū deducere ac sepulcū cōgerdoz facere. nūc optat liberā reddere: et iudeos quos nec sepultura quidem se dignos habituum. sed auibus ac feris dicipiendos⁹ tradituū: et cum paruulis exterminatū dixerat equales nunc atheniensibus factū pollicetur: multum etiā sanctum qd prius exspoliauerat: opimis donis donaturū: et sancta vasa multiplicaturū: et primitias ad sacrificia sumpt⁹: de redditibus suis prestaturū: sup hec ⁊ iudeum se futurū: et omnem locū ire pambulaturū: et pdicaturū dei potestat⁹. Sed nō relāxāb⁹ doloribus: fuguerat enī eū in eū iustum dei iudiciū: deprehēs implit ad iudo⁹ in hunc modū deprcationis epistolā hec cōtinent. Optimis auibus iudeis: plurima salutem et bene valere: et esse felices: rex et princeps antiochus. Si bene valetis ⁊ filij vestri et res secundā vobis cuncta sūt: maximas agimus gratias. Et ego i infirmitate cōstitut⁹ vestri autem maior huiusce rei cura de presidis locis et infirmitate graui apprehensus necessariū duxi p̄ cōmuni utilitate curam habere: non desperās meritūm: sed spem multam habens⁹ effugiendi infirmitatē. Respicēs aūt qd et pater meus quibus temporibus in locis superioribus ducta regnum obtendit ⁊ pst se suscipere principatū: ut si quid contrariū accideret aut difficile nūciare: sciens hij q̄ i regionibz erant cui esset regnum summa deducta non turbarent: ad hec considerans et proximo potentes quosq; et vicinos: temporibz insidiātes et eventum expectātes: delegauī filiū meū antiochū regem quē sepe recurrens in superiora regna multis rebus cōmendabā: et scripsi ad eū que libeta sūt. Oro itaq; vos et pro memores beneficiorū publice ⁊ priuatim: ut unusquisq; cōseruet fidem ad me et ad filiū meū. Confido enim eum modeste et humane aduersū te sequturū ꝓpositum meū: et cōmune vobis fore. Igit hominida ⁊ blasphemus pessime passus: ⁊ ut ipse alios tractauerat: pegre in montibz miserabili obitu vita fuctus ē. Erāsrebat aūt eorū⁹ philippus collactaneus⁹: qui mercatus filiū antiochi ad ptolomeū philomethora i egiptū abiit.

Machabeus aūt ⁊ qui cum eo erāt dūo se ꝓpēdere ꝓpli quid ⁊ ciuitatē repēt: aras aūt quas alienigene p plateas struxerant: iōz delubra deuolis ē. Et purgato templo aliud altare fecerūt: et de ignibz lapidibz igne cōcepto sacrificia obtulerūt post biennū: ⁊ incensum et luceruas ⁊ panes propositionis posuerūt. Quibz gestis rogabāt dōm ꝓtani in terrā: ne amplius talibus malis incideret. Sed ne si quādo peccasset: ut ab ipo minus corriperent: et nō barbaris ac blasphemis hominibz traderentur. Quā die aūt emuplū ab alienigenis polluta fuerat: contigit eadem die purificationē fieri vicesima et quīta mensis qui fuit casleu. Et cum letitia diebz octo egerūt in modū tabernaculoz: recordātes: q̄ ante modicū temporis diem solemnē tabernaculoz: i mōtibz et in speluncis more bestiarū egerant: propter qd cirlos et ramos virides ⁊ palmas pferebāt ei: q̄ pfecauit mundare locū suū. Et decreuerūt cōmuni

precepto et decreto universe gentis iudeorū omnibus annis agere dies istos. Et antiochi quidem qui appellatus est nobilis: vite excessus ita se habuit. Nunc aūt de eupatore antiochi impij filio que gesta sunt narrabimus: breuātes mala que i bellis gesta sūt. Hic cum suscepto regno cōstituit suū negotia regni habui quēdā phenix⁹ et fuit militie princēp. Mā ptolome⁹ qui dicebatur macre: iniqui tenere cōpa iudeos esse constituit: et ꝓcipue ꝓter iniquitatē que facta erat in eos: et pacē agere cū eis. Sed ob hc accusat⁹ ab amicis apud eupatorē: cū frequēter prodiror audiret eo q̄ cypru reduxerat sibi a philometore desciuisset: et ad antiochum nobile translatus: etiam ab eo recessisset: veneno vitam finiuit. Gorgias aūt cum esset dux locoz alienigenis adunis frequēter iudeos debellabat: indei vero qui erāt opportunas munitiones fugatos ad theroloimus suscipiebāt: ⁊ bellare ꝓtabant. Hij vero qui erant cū machabeo per orationes dominū rogantes ut esset sibi adiutor: impetū fecerūt i munitiones ꝓximoz: multaq; vi infestēs loca obtinuerūt: occurrentes intercepiunt: et ptes simul nō unq̄ a viginti quinq; milibz trucidauerūt. Quidā aūt cum cōfugissent in duas turres valde munitas: omnē apparatum ad repugnandū habentes: machabeus ad eorum expugnationē relicto simone ⁊ iosepho ieniq; zacheo: esq; qui cum ipis erant sane multis: ipe ad eas q̄ amplius purgebāt pugnas cōuertit. Hij vero q̄ cū simone erāt cupiditate ducti a quibusdā qui in turribz erāt suasi sunt pecunia: ⁊ septuaginta milibus didragmis acceptis dimiserūt quosdā effugere. Cū aūt machabeo nūciatū esset qd factum est: principibus ꝓli cōgregatis: accusauit q̄ pecunia fratres venudissent: aduersarijs eoz dimisso. Hos igit ꝓditores fatos interfecit: ⁊ cōfestī duas turres occupauit. Armis aūt ac manibz omnia prosper agendo in duabus munitionibz plusquā viginti milia genuit. Et nimotheus qui prius a iudeis fuerat superatus conuocato exercitu peregrine multitudinis ⁊ cōgregato equitatu asiano adueniet: quasi arnuis iudeam capturus. Machabeus autem et qui cum ipo erant appropinquāte illo deprecabantur dōm caput terra aspergentes: lumbosq; ciciqs pūncti: ad altaris repidinē pnolunt: ut sibi propit⁹ inimicis autem eoz esset inimicus: ⁊ adūsarijs adūsarē sicut ipe dicit. Et ita post orationē supis armis longius de ciuitate pedētes: et pauci hostibz effecti resederūt. Primo aūt solis ortu utriq; commiscuerūt: isti quidem victorie et prosperitatis spōsores cum virtute dōm habētes: illi autem ducē belli animū habebāt. Sed cum ventū pugna esset apparuerūt adversarijs de celo viri quinq; in equis frenis aureis decori ducatū iudeis prestantes: ex quibus duo machabeum medū habētes armis suis accepto incolumem cōtegebāt: i adūsarios aūt tela et fulmina iaciebāt: et quo et cecitate confusi et repleti perturbantur ce debāt. Interfecti sunt aūt viginti milia quingēti ⁊ equites septem. Nimotheus vero confugit in gazaram preliū munitū cui pēat teras: machabeus aūt et qui cū eo erant letāt⁹ obsedēt preliū diebz quatuor. At hij q̄ intus erant loci firmitate cōfisi

supra modū maledicebant · et manuū
nuū phanūos iactabant · sed cum
dies quinta illuscesceret vigili iuuenes
et hijs qui cum machabeo erāt accen-
si animis, pter blasphemiā virilier
accesserunt ad murū · et feroci animo
incedentes aferendebāt: sed et alij simi-
liter aferendētes turres pontasq; succen-
dere aggressi sūt · atq; ipos maledicē-
tiuos cōcruciare. Per cōmunum aūt
biduū ēsidio vastato timotheum oc-
cultanē se in quodam spiraculo loco
pereuerunt: et fratres illius ceciderē
et apollofanē occiderūt. Omnibus gesti-
in ymnis et confessionibus benedice-
bant dominum qui magna fecit in
israel: et victoriam dedit illis. XV

Sed parvo post tpore lisias pro-
curator regis et propinquus ac
negocijs prepositus graviter ferens
de hijs que accidēr: cōgregatis octo-
gīta milibus et equitatu omnīo ve-
niebat adversum iudeos existimans
se ciuitatem quidem captam gentibus
habitacla facturū: templū vero in pe-
runie questū sicut cetera delubra gen-
tium habitaus: et y singulos annos
venale sacerdotiū · nulliq; recognitās di
potestatem: sed neque efferatas · i mul-
titudine pediū et in militis equitum
et in odoguta elephātis conflibebat.
Ingressus aūt iudā et appropians
bethsure que erat in angusto loco ab
ierosolima in vallo quīq; stadijs:
illud ēsidiū expugnabat. Et autem
machabeus et qui cū eo erant cognō-
uerūt expugnari ēsidia: cum fletu et
lacrimis rogabāt dominū · et omnis
turba simul: ut bonū āgelum mitteret
ad salutē israel. Et ipe primus machab⁹
sumpsis armis cetera ad hortatus est
simul cum periculum subire: et bene
auxilū fratribus suis. Cūq; pariter
prōpto animo predētē ierosolimis
apparuit predēs eos eques i veste can-
dida: armis auratis hastam vibrās.
Tunc omnes simul benedixerūt miseri-
cordem dōm: et cōualuerūt animis:
nō solū tyrannos sed et bestias ferocissi-
mas et muros ferreos parati pueera-
re. Ibant igitur pmpti: de celo habēte
adiutorio et miserantem sup eos dōm.
Ieronum autem more impetu irruētes
in hostes, straverunt et eis undecim
milia peditū et equitū mille seccentos:
omnes aūt in fugā verterūt: plures
autem ex eis vulnerati nudi evasērūt.
Sed et ipe lisias turpiter fugiēs evasit.
Et qā nō infensus erat: secū ipe repu-
tans factum esse de diminutionē · et
intelligens invictos esse hebreos di
omnipotentis auxilio niterentes · misit
ad eos, pmittēs se cōsensurū omnibus
que iusta sunt: et regem compulsurū
amicū fieri. Annuit aūt machabeus
petibus lisie: in omnibus vtilitati con-
sulens. Et quecūq; machab⁹ scripsit
lisie de iudeis: ra rex concessit. Nam
erāt scripte iudeis epistole a lisia signi-
ficantes hunc modū conuenere. Lisias
ipso iudeorū saluam. Iohannes et a-
bessalon qui missi sunt a vobis ma-
denes scripta postulabāt: ut ea que
per illos significabātur impleē. Que-
cūq; igitur regi potuerūt placere egoq;
sui: et que res pmittebat consensi. Si
igitur i negocijs fidem cōseuaueritis
et deinceps bonorū vobis causa esse
mutabo: de ceteris aūt y singula ve-
ba mandaui et illis et hijs qui a me
missi sunt colloqui vobis cum. Bene
valete. Anno centesimo sēdragesimo
octauo mensis die dioscori mensima
et quarta. Regis autem epistola ista

continebat. Rex antiochus: lisie fratri
salutē. Patre nostro inter deos translato
nos volentes eos qui sunt in regno
nostro sine tumultu agere · et rebus
suis adhibere diligentiā: audiuimus
iudeos non consensisse patri meo ut
transferentur ad ritū grecorū · sed tenere
velle suū institutū: ac, petera postula-
re a nobis concedi · sibi legitima sua.
Volentes igitur hanc quoq; gentem
quietam esse: statuimus iudicauim⁹
templū restitui illis: ut agerent secū
suos maiorū consuetudinē. Bene igi-
tur fecis si misis ad eos · et dexteram
dedis: ut cognita nostra voluntate
bono animo sint: et utilitatibus pro-
prijs deseruiāt. Ad iudeos vero regis
epistola talis erat. Rex antiochus: sena-
tui iudeorū · et ceteris iudeis salutē. Si
valetis sic ēstis ut volum⁹: sed et ipse
bene valeo⁹. Adijt nos menelaus di-
ens: velle vos descendere ad vestros
qui sūt apud nos. Hijs igitur q̄ venire
nauigare ad diem mensis
xandici dam⁹ dexteras securitatis: ut
iudaicis vtantur ribis et legibus suis
sicut e prius: et nemo eos vllo modo
molestiam pariatur de hijs que per i-
gnorantiā gesta sunt. Misim⁹ aūt
et menelaum q̄ vos alloquat. Vale-
te. Anno centesimo sēdragesimo octa-
uo xandici mensis quindecima die. Mis
sēcūt aūt etiā romani epistolā ita se
habētē. Quintus mennius et tusima
nilius legati romanorū: populo iude-
orum salutem. De hijs que lisias co-
gnatus regis concessit vobis · et nos
concessim⁹: de quibus aūt ad regē in-
dicauit referendū · cōsectim aliquē mit-
tite diligenter inter vos cōferentes: ut
decernam⁹ sicut cōgruit vobis. Nos e-
nim antiochiam accedimus. Itaq;
festinate rescribere: ut nos quoq; scia-
mus cui ēstis volūtati. Bene valete.
Anno centesimo sēdragesimo octauo
quintadecima die mensis xandici. XVI

Hijs factis pactionibus lisias pge-
bat ad regem: iudei aūt agricul-
ture operam habāt. Sed hij qui refer-
rant timotheus et apollonij gemiei
filij · sed et ieronimus et demophon
sup hos et nichanor cypriarches nō
sinebant eos in silentio agere · et quiete.
Itaque vero tale quoddā flagitiū per-
erāt. Rogauerunt iudeos cū quibus
habitabant alcendere scaphas q̄s pa-
rauerant cū vxoribus et filijs: quasi nul
lis inimicitijs inter eos subiacentibus.
Secūdū cōmune itaq; decretū ciuita-
tis · et iplis acquiescentibus pacisq; cau-
sa nichil suspicū habentibus: cū in altū
processissent submerserunt nō minus
ducentos. Quā crudelitatem iudaeī
sue gentis homines facta ut cognoui-
sent · pcepit viris qui erant cū ipso · et in-
uocato iusto iudice deo venit adiūtus
interfectores fratrū: et portū quidem
nocte succendit: scaphas exussit: eos
autē qui ab igne refugerant gladio
pauit. Et cum hec ita egisset discessit
quasi iam reuersur⁹: et vniuersos iop-
pitas eradicaturus. Sed cū cognouis-
set et eos qui erant iamnie velle pari
modo facere habitantibus secū iudeis:
iamnitis quoq; nocte ingressus est · et
portū cum nauibus incendit: ita ut
lumen ignis apparere ierosolimis
ab stadijs ducentis sēdragita. Inde cū
iā abisset nouē stadijs et iter faceret
ad timotheū: cōmiserūt cū eo arabes
quīq; milia viri · et equites quingenti
Eunq; pugna valida fieret et auxilio
dei prospere cessisset: reliqui victi ara-
bes petebant a iuda dexteras sibi dari

promittentes se pascua daturos: et in
certis pactionibus. Iudas autem arbi-
tratus esse in multis eos utiles, pui-
sit pacem: deceptisque accepto discesse-
ad tabernacula sua. Aggressus est autem
et ciuitatem quandam firmam: pontibus
muralibus circumseptam que a ciuibus habi-
tabatur gentium pluralitate: cui nomen
Chaspho. Hii vero qui intus erant con-
fidentes in stabilitate murorum et apparatu
alimoniarum remissius agebant:
maledicta lacessentes inde ac blasphe-
mantes: et loquentes que fas non est.
Machabeus autem inuocato magno
iudice principe qui sine arietibus et machi-
nis temporibus iehsu precipitauit ie-
richo: iratus fecit contra muros: et rapta
ciuitate per dei voluntatem inuumera-
biles cedes fecit: ita ut adiacens stagnum
stadiorum duorum latitudinis sanguine
interfectorum fluere videretur. Inde disces-
serunt stadia septingentaque quinquaginta
et venerunt in characha ad eos qui di-
cuntur tibianei iudeos: et in eo locum
quidem in illis locis non deprehende-
runt: nullos negotio facto regressus
est: relicto in quodam loco firmissimo
presidio. Dositheus autem et sosipater qui
erant duces cum machabeo pertinentes
a timotheo relicto in presidio decem
milia virorum. Et machabeus ordina-
tis circa se sex milibus et constituto per
eos homines: adversus timotheum pelle-
habuit secum centumquinque milia
peditum: equitesque duo milia quingen-
tos. Longius autem iude adiuncta timo-
theus permisit mulieres et filios et reli-
quum apparatum in presidium quod carnion
dicitur. Erat enim inexpugnabile et ac-
cessu difficile: propter loci angustiam.
Cum eos primum iudas prima apparuisse-
runt hostibus in conflictu et expansa
dei qui omnia conspicit: et in fuga versi
sunt alii ab alio: ita ut magis a suis
deiecentur: et gladiorum suorum ictibus
debilitarentur. Iudas autem vehementer
instabat punire phanos et pertinuit
et eis triginta milia virorum. Ipse vero
timotheus incidit in partes dosithei
et sosipatris: et multos probos postu-
labat ut vinos dimittere: eo quod mul-
tos ex iudeis parentes habere ac fra-
tres quos mox eius decipi timebat.
Et cum fidem dedisset relinquere se eos
secundum continuum: illesa vi dimisserit
propter fratrum salutem. Iudas autem
regressus est a carnion interfectis: viginti
quinque milibus. Post hoc fugam
arcere mouit exercitum ad efficiendam ciuita-
tem munitam in qua inhabitabant diuisam
gentium habitabat: et robusti in muros
pro muris constituti fortiter repugna-
bant. In hac autem machine multe: et
telorum erant apparatus. Sed cum omni-
potente invocassent qui potestate vi-
res hostium confringit exercitum ciuitatem
et ex eis qui intus erant viginti quinque
milia perterruerunt. Inde ad ciuitatem
scithe abierunt: que ab ihesolimis
septem stadiis aberat. Consistentibus
autem hijs qui apud scythopolitas erant
iudeis: quod benigne ab eis haberentur:
et temporibus inclinatis: quod modeste
secum egerint: gratias agentes eis: et ex
horatis etiam de cetero erga gens sui
benignus esse voluerit iherosolimam
die solemni septimanarum instante. Et
post pentecosten abiecit contra gorgiam
politum idumee. Exiit autem cum
peditibus suis militibus: et equitibus
quadringentis. Iudas congressus con-
gie paucos fecit indecorii: dositheus
vero quidem et bachinores equos vir
fortes gorgiam tenebat: et cum veller

illi capere virum equites quidam de trans-
bus iecit in eum. humerique eius amputa-
uit: atque ita gorgias effugit in ma-
risa. Et illis qui cum heldrin erant diuci
pugnantibus et fatigatis inuocauit
dominum iudas adiutorem et ducem belli
fieri: incipiens voce patria. et cum yym
clamore erollens. fugam gorgie mi-
litibus incussit. Iudas autem collecto
exercitu venit in ciuitatem odollam. Et
cum septima diei sequentes: secundum
consuetudinem purificati in eodem loco
sabbatum egerit. Et sequenti die venit
cum suis iudas ut corpora patrum
tollere: et cum parentibus ponere in se-
pulcris patrum. Inuenerunt autem sub
omnis interfectos de donariis idolo-
rum iaphe aput iamniam fuerunt: a quibus
lex prohibet iudeos. Omnibus ergo
manifestum factum est: ob hanc ca-
sam eos corruisse. Omnes itaque benedi-
xerunt iustum iudicium domini: qui occulta
fecerat manifesta. Atque ita ad preces
conuersi rogauerunt: ut id quod factum
erat delictum obliuioni tradere. Et
vero fortissimus iudas hortabatur po-
pulum cauere a peccatis: sub oculis
videntes que facta sunt pro peccatis eorum
qui peccati sunt. Et facta collatione
duodecim milia dragmas argenti mi-
sit iherosolimam offerri pro peccatis mortu-
orum sacrificium: bene et religiose de resur-
rectione cogitans. Nisi enim eos qui cecide-
rant resurrecturos speraret: superfluum
videretur et vanum orare pro mortuis.
Et quia considerabat quod hii qui cum pie-
tate dormitionem acceperant: optima
habent reposita gratia. Sancta ergo et
salutis cogitans pro defunctis exora-
re: ut a peccatis soluantur. Anno
tertio centesimo quadragesimo
nono cognouit iudas antiochum
eupatoris venire cum multitudine aduer-
sus iudeam: et cum eo lysiam procuratorem
et prepositum negotiorum regni habentem
pedum centumdecem milia et equitum
quinque milia et elephantes viginti duo:
curus cum falcibus centenos. Com-
misceuit autem se illis et mercenarius et cum
multa fallacia deprecabat antiochum
non pro pacis salute: sed sperans se
consistere in principatum. Sed rex regum
suscitauit animos antiochi in pecca-
torem: et suggerente lysia hic esse cau-
sam omnium malorum: iussit ut eis et con-
sueudo apprehensum in eodem loco
necari. Erat autem in eodem loco turris
quinqua ginta cubitorum: aggestum un-
dique habens cineris. Nec prosperum
habebat in precepto. Inde in cinerem
dari iussit sacrilegum: omnibus cum propi-
tiatis ad interitum. Et tali lege pre-
uaricatorem legis contigit mori: nec
tere dari mercedem. Ergo idem satis in-
stet. Nam quia multa rega aram dei
delicta commisit cui igitur et omnis erat
sanctus: ipse in cineris morte damnatus
est. Sed rex mente efferatus venebat
ut quorum se patre suo in iudeis ostren-
sum. Quibus iudas coguito precipit pso
ut die ac nocte dominum inuocarent quo
sicut semper et nunc adiuuare eos: quip-
pe qui lege et patria sanctoque templo pri-
uari timebantur: ac prius qui nuper zu-
lum respirasset: ne sinere blasphemi
cursus nationibus subdi. Omnibus
itaque simul id facientibus et precibus
a duo misericordia cum fletu et iejunijs
per triduum continuum prostratis: hortat
eos iudas ut se appararent. Ipse vero
cum senioribus cogitauit. priusquam
rex admoueret exercitum ad iudeam et
obtineret ciuitatem exire: et dominum iudicio
committere egressum eius. dans itaque potestatem

omniū deo mūdi creatori: et pretatus
suos ut fortiter dimicarent: ⁊ usq; ad
mortem pro legibus templo ciuitate
patria: et ciuibus starēt: circa modum
ceremoniū constituit. Et dato signo suis
dei victorie: inuentibus fortissimis ele
ctis nocte aggressus aulam regiam i
castris interfecit viros ꝗnquaginta mi
lia: et maximū elephantorū cū hijs q̄
supposuit fuerāt. Sūmoq; metu ac
perturbatione hostiū castra replenes:
rebusq; prospere gestis abiuit. Hoc
autē factum ē die illuscente: adiuman
te num dñi ꝓtectione. Sed rex accepto
gustu audacie iudeorū arte difficulta
tem locoq; temptabat: et bethsure q̄
erat iudeoq; ꝓhibiū munitū castra am
mouebat. sed fugabatur: impingebat:
minorabatur. Hijs autem qui intus
erāt iudas necessaria miserat. Enun
ciauit aūt mitteria hostibs rodethus
quidā de iudaico egressus: qui requisi
tus cōprehensus est et cōclusus. Qerū
rex secundū habuit ad eos qui erant i
bethsuris: dextrā dedit: accepit: abiit
cōsulit cū iuda: superas ē. Vt aūt re
gnauit rebellasse philippū āthochie q̄
relictus erat sup negocia: mente cōster
natus iudeos deprecans: subdiaq;
ris iurat de omnibs quibus iustū visū
est: et reconciliatus obtulit sacrificium:
honorauit templū ⁊ munera posuit:
machabeum amplexatus est: et fecit
eum a ptolomaide usq; ad gerenos
ducem et principem. Vt autem venit
ptolomaidam graviter ferebant pto
lomeus amicie conuentionem in
dignantes: ue fore fedus irumperet.
Tunc ascendit listas tribunal: et re
posuit rationem: et populū sedauit:
reliquq; est āthochiam. Et hoc modo
regis ꝓsidio ⁊ redit⁹ ꝓcessit. xiiij

Sed post reditū tuny⁹ rogauit
iudas et qui cū eo erāt deuteriū
sicuti cū mirtitudine validā ⁊ manibs
y potiū ꝓpolis ascendisse ad loca o
portuna: et tenuisse regiones adusus
antiochū ⁊ ti⁹ ducē lybiam. Alchimus
aūt quidā qui sūmus sacerdos fuerat
sed voluntarie coinquinat⁹ est i temp
ribs cōmixtionis: considerans nullo
modo sibi esse salutē neq; accessum ad
altare: venit ad regē deuteriū conqui
moquinq; agelinq; ano offerens ei co
ronā auream ⁊ palmā: sup hec et ra
los qui templi esse videbāt. Et ipa
quidam die siluit. Temp⁹ aūt opportu
num deuteriū sue nacus: ⁊ cōsiliat⁹
a deuteriū ad consiliū: et interrogatus
quibus rebs et cōsilijs iudā iuentur:
respondit. Ipsi qui dicūtur assidi iu
deoq; quibus preest iudas machabeus
bella nutriūt ⁊ seditiones mouēt: nec
patiūtur regnū esse quietū. Nam et e
go deiandat⁹ paternum gloria: dico
aūt sūmo sacerdotio huc veni: primo
quidē utilitatibus regis fidē tuans:
secundo aūt etiā ciuibus consulens.
Nam illoq; pravitate uniūsimū gen⁹
nostrū nō minime vexatur. Sed oro
hijs singulis o rex cognita: ⁊ regioni
et generi scōm humanitatem tuā pro
mulgata omnibs prospice. Nā ipsum
fugerē iudas: impossibile ē pacem esse
regnis. Talibus aūt ab hoc dictis:
et rexi amici hostilitē se habentes
aduersus iudā: inflamm aueit deuteriū. Qui statim nichanorem ꝓpositū
elephantorū ducem misit in iudeā: da
tis mandans ut ipm quidē iudā ta
pere vinū: eos vero qui cū illo erāt dis
y gere: et cōstituere alchimū maximū
templi summum sacerdotem. Tunc
gentes que de iudea fugerant iudam

segregatim se nichanori miserant:
miseriis ⁊ cladeis iudeoq; ꝓsperitates
res suaū existimantes. Audito itaq;
iudā nichanoris adusu: et cōuentu
nationū: cōspersit terra rogabāt eum
qui plm suū cōstituit in terrū suū esto
dicer: quinq; suam ꝓmisit signa ei
dentibs ꝓgit. Imperāte autem duce
statim inde mouerūt: conueniūtq; ad
castellū dessau. Hynū vero fratre inde
cōsuerat cū nichanore: sed cōtentus
e ꝓpitio aduersū adūsariorū. Sicta
nor tamen audiens virtute comitum
iude et animi magnitudinem quam
pro patria certaminibs habebant: san
guine iudicii facere metuebat. Quam
obrē misit possidonium et theodotū
et mathiam: ut darēt dextras: atq;
acceperent: et cū diu de hijs o sibi agerē
et ipe dux ad multitudinē reuulsset:
omnium vna fuit sententia omniq;⁹ an
nuere. Itaq; diem o stituerūt qua sere
to inter se agerēt: ⁊ in gulis selte ꝓlate
sunt et posite. Precepit aūt iudas ar
matos esse locos opportunos: ut fore
ab hostibus repēte mali aliquid oriri.
Et o gnū colloquū fecerūt. Sta
bat autem nichanor ihero solimis:
nichilq; inique agebat: gregesq; turba
tum q congregāt fuerāt dimisit. Ha
bebat aūt iudā semp carū ex animo:
⁊ erat viro adunat⁹. Roganteq; eum
ducere vxore: filios; procreare. Nupti
as fecit: quiete egit: cōmuniter vive
bant. Alchim⁹ aūt vydes caritate illo
rum ad inuicem ⁊ cōuentiones: venit
ad ꝓnciū ⁊ dixit ad nichanorē reū⁹
alienis alienier: iudāq; regni iudaico
rū successorem sibi destinasse. Itaq;
rex exasperat⁹ et pellinis huius crimi
nationibus irritat⁹ scripsit nichanori
dicēs: graui quidē se ferre de amicitie
conuentione: iubere tamē machabeū
eius vinculis mittere āthochiā. Quibs
rogatis nichanor cōsternabat: ⁊ gra
uiter ferebat si ea que cōuenerāt irrita
facere nichil lesus a viro: sed quia re
gi resistere non poterat opportunitate
obseruabat quia ꝓpositum ꝓficere. At
machabeus videns frēi austerius agere
nichanorē: et cōsuetum occursū seuer
us exhibitum: intelligens nō ex bono
esse austeritatē istā: paucis suos con
gregans occultauit se a nichanore.
Quod cum ille rogauit fortiter se a
viro ꝓpositum: venit ad maximum
et sanctissimū templū: ⁊ sacerdotibus
solitas hostias offerentibs: iussit sibi
tradi viū. Quibus cum iuramento
dicentibus nescire se vbi esset qui que
rebat: extendēs manū ad templū iura
uit dicens. Si si iudā vinctum mihi
tradideritis iteū dā fanū in planicie
deducā: et altare eēdiā: ⁊ ꝓpitū ipe li
bamini cōsecrabo. Et hijs dictis abiit.
Sacerdotes aūt procidētes manus
in celum inuocabāt eū qui semp pu
gnare esset genus ipsoꝝ: hec dicentes.
Tu dñe universoꝝ qui nullis indigeo:
voluisti templū habitationis tue fie
ri in nobis. Et nunc sancte sanctorū
omniū dñe conserua inuiolatū impol
luam domū istam: que nup mūdata
est. Razias autem quidā de senioribs
ab ihero solimis delatus est nichano
ri vir amator ciuitatis ⁊ bone audes:
qui p affectu pace iudeoꝝ appellabat.
Hic multis temporibus conuentus
propositi tenuit i iudaismo: corpusq;
et animā tradere conetur pro pietate
sua. Volens aūt nichanor mani
festare odium q̄ habebat in iudeos
misit milites quingentos: ut eū com
prehenderent. Putabat enim si illum

decepisset: iste gladium iudis maximā
illatarū. Turbis aūt irruere domū eī
et iamq; diripere. atq; ignem ānu-
ere cupientibs. nam iam oppreheder-
ur gladio se pecit: eligens nobiliter
mori potius. q; subditus fieri peccato-
ribus: et contra natales suos inuriā
indignis agi. Sed cū p festinationē
non acto iū plagā deuitasset. et turbe
intra oītia irruperent. cecurrens auda-
ter ad murū. prupitauit fuerunq; ui-
riliter in turbas: quibus uelocē locū
dantibs ratui eius. euasit per mediam
cecuitem. Et cū ad huc spirare accen-
sus animo fuerent: et cum sanguis
eius magno fluxu deluere. ⁊ grauissi-
mis uulneribus esset saucius. cursu tur-
bam pcauisset. et stans supra quādā
petram prupitam. et iam ex sanguīs
effusō: cōplexus in ultima sua uiscera
manibs proiecit sup turbas invocās
dominatorē uite ac spiritū: ut hec illi i
ere redderet: atq; ita uita defuncti ē. XV

Dichanor aūt ut comperit iudami
esse in locis samarie: cogitauit
cum omī impetu die sabbati cōmitte-
re bellū. Iudeis uero qui illū p necessi-
tatem sequebat dicentibus. ne ita fe-
rociter et barbare feceris. sed honore
tribue diei sanctificationis. ⁊ honora
eū qui omnia cōspicit: ac ille infelix
interrogauit si est potens i celo qui im-
peratuit agi die sabbatorū: et respōden-
tibus illis. est dūs viuū. qui in celo po-
tens qui iussit agi septima die: ac ille
ait. Et ego potens sum sup terā: qui
impero sumi arma et negotia regis
implere. Tamē nō obtinuit ut cōsilium
pficere. Et nichanor quidē cū summa
superbia erat. cogitauerat cōmunire tro-
pheū statuere de iuda. Machabeus
autem semp considerabat cum omī spe
auxiliū sibi a dūo assistentū. et hortba-
tur suos ut fortiter ad adiu-
tum nationū. sed in mente habebat
adiutoria sibi facta de celo: ⁊ nūc spe-
rabat ab omipotente sibi assistentem
victoriā. Et allocutus eos de lege. et
prophetis: admonens etiā certamina
q̄ fecerāt prius: promptiores effecit
eos. Et ita animis eorū erectis: simul
ostendebat gentiū fallaciam. et iura-
mentorū pfanctionē. Singulos aūt
illos armauit non clipei et hastē mu-
nitione. sed suorūdā optimis et ex ho-
rationibus: et pōsito diguo fide sermo-
ne: per qd omnes eos letificauit. Erat au-
tem huiusmodi uisus. Quia m qui fu-
erat summus sacerdos virū bonū ⁊ de-
nigrū. verecūdū vsu. modestū moribs
et eloquio dcorū. et qui a puero in vir-
tutibus exercitat⁹ sit. manus pendens
orare pro omī plo iudeorū. Post hec
apparuisse et alīū virū erate et gloria
mirabilem: et magni decoris habitū
dīne circa illū. Respondens uero oni-
ami dixisse. Hic ē fratrū amator ⁊ ppli
ist: hic est qui multū orat pro plo ⁊
ūniuersa sancta ciuitate. iremias pro-
phera dei. Extendisse autem iremias
dexterā ⁊ dedisse iude gladiū aureū di-
cendo. Accipe sanctū gladiū munus
a deo: in quo deicies adūsarios ppli
mei israel. Exhortās itaq; iude suorūb
bonis valde. de quibus exercitū posset
impetus. et animi iuuenū confortari:
statuerat dimicare et cōligere fortiter
ut virtus de negotio indicare: eo q
ciuitas sancta et templū periclitarent.
Erat enim p uxorib et filijs. iterum
pro fratribs et cognatis minor sollici-
tudo: maximus uero et primus p san-
ctuare timor erat templi. sed et eos qui
in ciuitate erāt nō minima sollicitudo

habebat pro hijs q̄ congressuri erant.
Et iam cū omnes spectarent iudicū fu-
turū ppterq; adesset atq; expectat⁹ erat
ordinatus bellū equitesq; oportuno
loco cōpositi: considerās machabeus
aduentū multitudinis et apparatū va-
riū armorū. ac ferocitatem bestiarū ex-
tendēs manus in celū. ꝓdigia facienē
dūm invocauit: qui nō secū armorū
potentiā. sed prout ipsi placet dat di-
gnis victoriā. Dixit aūt invocās hoc
modo. Tu domine qui misisti angelū
tuū sub ezechia rege iude. ⁊ interfecisti
de castris sennacherib centū octogīta
quīq; milia: et tūc dominator celorū
mitte angelū tuū bonū ante nos i timo-
re et tremore magnitudinis brachij
tui: ut metuant qui cum blasphemia
venerūt adversus sanctū ppli tui. Et
hic quidē ita poravit: nichanor autē
et qui cum ipso erāt cum tubis et can-
ticis adminerbāt. Iudas uero et qui
cum eo erant invocato deo p oratione
cōgressi sunt: manu quidē pugnātes
sed ⁊ dūm cordibus orantes. pstrauer-
unt nō min⁹ triginta quīq; milia pre-
sentia dei magnifice delectati. Cum
cessassent et cum gaudio redierant: co-
gnouerit nichanor esse cū armis
suis. Facto itaq; clamore et pturbati-
one suscitata: parta uoce omīpotentē
dūm benedicebāt. Precepit aūt iudas
qui p omnia corpore ⁊ animo mori. p
ciuibus parat⁹ erat: caput nichanoris
et manū cū humero abscisam ire
ersolimā ptari. Quo cum peruenisset
conuocans cōmilitones et sacerdotes
ad altare: accersit eos qui in arce e-
rant. Et ostenso capite nichanoris et
manu nepharia quā extenderat cōtra
domū sanctā omīpotentis dei: magni-
fice gloriatus est. Linguā etiā impij
nichanoris pcisam iussit particulatim
auibus dari: manū autem denuntia-
ri contra templū suspendi. Omnes igit
dei benedicerāt dūm dicentes: benedi-
ctus qui locum suū incontaminatū fe-
nauit. Suspendit autem nichanoris
caput in summa arce: ut cuidens esset
et manifestū signū auxilij dei. Itaq;
omnes cōmuni consilio decreuerit nul-
lo modo die istū ablq; celebritate pte-
rire: habere aūt celebritatē xiii. decimā
die mēsis adar: que dicit voce syriaca
pdie mardochei die. Igitur hijs erga
nichanorē gestis: et ex illis temporibs
ab hebreis ciuitate possessa. ego q̄ in
hijs facta finē feruntur. Et si quidem
bene et ut historie cōpetit hoc et ipse
velim: si aūt minus digne: concedet-
dum ē michi. Sicut enim vinū seruy
bibere aut seruy aquā. cōtrariū ⁊ alterū
aūt uti delectabile: ita legēntibs si seruy
erat⁹ sit secuo non erit gratus: sic
ergo erit consummatus. Explicit ij⁹
liber machabeorum.

Incipit epla beati Jeronimi presbiteri
ad damasum papam in sinodo constituta

Beatissimo papæ damaso ieronimus. Monuisti opus me facere cogis et vetere: ut pro exemplaria scripturarum toto orbe diffusa quasi quidam arbitri sedeam: et quia inter se variant que sint illa quæ cum greca consentiant veritate decernam. Pius labor sed periculosa presumptio: iudicare de cæteris: ipsum ab omnibus iudicandum: senes mutare linguam: et cum senectute mundum ad initia revocare parvulorum. Quis enim doctus pariter vel indoctus cum in manus volumen assumpserit: et a salma quam semel imbibit videritque discrepare non lediatur: non statim cupiat in vocem me falsarium me clamans esse sacrilegii: quod audeam aliquid in veteribus libris addere: mutare: corrigere? Adversus quam invidiam duplex causa me consolatur: quod et tu qui summus sacerdos es fieri iubes: et vetus non esse quod variat etiam maledicorum testimonio comprobatur. Si enim latinis exemplaribus fides est adhibenda: respondeat quibus tot sunt exemplaria prout quot codices. Sin autem veritas est quærenda de pluribus: cur non ad græcam originem revertentes ea que vel a vitiosis interpretibus male edita vel a presumptoribus imperitis emendata pravecerunt vel a librariis dormitantibus aut addita sunt aut mutata corrigimus? Sed ut vero ego de veteri disputo certamine: quod a septuaginta senioribus in græcam linguam versum eorum gradu ad nos usque pervenit. Non quero quid aquila quid symmachus sapiant: quæ ere theodotion inter novos et veteres medius incedit. Hic illa vera interpretatio: quam apostoli phanerunt. De novo nunc loquor testamento quod græcum esse non dubium est: excepto apostolo matheo qui primus in iudea evangelium xpi hebraicis literis edidit. Hoc certe cum in nostro semmone disiondat et diversos rivulos trahitur: uno de fonte querendus est. Preterquam eos codices ejus a luciano et hesyio numcupatores paucos hominum asserit pertesa communio: quibus utique nec in veteri instrumento potest septuaginta interpretes emendare quid licuit: nec in novo profuit emendasse: cum multas gentium linguis scriptura ante translata doceat falsa esse que addita sunt. Igitur hec plenus paciuncula pollicetur quantum tantum evangelia: quod vidi est iste: matheus: marcus: lucas: iohannes: codicum grecorum emendata collatione sed veteris: que ne multum a lectionis latine consuetudine discreparent: calamo imperavimus: ut hijs tantum quæ sensum videbantur mutare correctis: reliqua manere paterentur ut fuerant. Canones quoque quos eusebius celariensis episcopus allegandorum locorum ammonium in decem numeros ordinavit: sicut in greco habetur expressimus. Quod si quis decerptos voluerit nosse que in evangelijs vel eadem vel varia vel sola sint: eorum distinctione cognoscet. Magnus siquidem hic inter codicibus error inolevit: dum quod eadem et alius evangelia plus dixit: in alio quia minus putaverunt addiderunt: vel dum eundem sensum alius aliter expressit: ille qui unum e quatuor primum legerat: ad eius exemplum ceteros quoque estimaverit emendandos: unde accidit: ut aput nos mixta sint omnia: et in marco plura luce atque

mathei: ruclum ī macho iohannis et
marci: et in ceteris reliquos que ī alij
propria sunt inueniantur. Cū itaq;
canones legeris qui subiecti sunt: con-
sultionis errore subiaceas. et silua omnū
scies: et singulis sua quoq; restitues.
In canone primo concordat ꝗtuor:
matheus-marc⁹-lucas-iohānes. In
secundo ter⁹: matheus-marcus-lucas.
In tercio ter⁹: mathe⁹-lucas-iohānes.
In quarto ter⁹: matheus-marcus-io-
hannes. In quinto duo: matheus-lu-
cas. In sexto duo: matheus-marcus.
In septimo duo: matheus-iohānes.
In octauo duo: lucas-marc⁹. In no-
no duo: lucas-iohānes. In decimo
propria unusquisq; q̄ nō habentur
in alijs edidenunt. Singulis uero eu-
angelijs ab uno incipiens usq; ad fi-
nem libroꝝ dispar numerus accessit.
Sic nigro colore pscriptus sub se ha-
bet aliū ex minio discolorē numerum:
qui ad decem usq; predēs indicat: pri-
or numer⁹ in quo sit canone requirendus.
Cū ergo apto codice ubi gratia
illud siue illud rapiculū scire volueris
cui⁹ canonij sit statī ex subiecto nume-
ro doceberis: et recurres ad principia in
quibus canonū est distincta congeries-
rodēq; statim canone ex titulo scriptis
inuenies: illū quē querebas numerum
eiusdem euangelij qui et ipse ex inscri-
ptione signat inuenies: atq; e uicino
reterq; manuibus inscriptis-q̄ numero⁹
regione habeat adnotabis: et cum
scieris recurres ad volumina singula-
rum: ꝗ sine mora reperis numerus q̄s
āte signauerat-reperies ī loco-ī qui-
bus uel eadē uel uicina dixerūt. Opto
ut ī xpō valeas et memineris mei pa-
pa beatissime. Explic epla-incipit
Argumētū ēuāgēliū sēc⁹ matheū

Matheus ex iudea sicut in
ordine primⁿ ponitur. ita
euangeliū in iudea primⁿ
scriptit: cui⁹ uocato ad
dōm ex publicanis actibus fuit: duoꝝ
i generatione xpi principia ꝑsumens:
unū⁹ cui⁹ prima concēptio i carne: al
terius-cui⁹ secūm cor eterēo fuit. Ex utri
q; cui parcibz xpc. Siq; ꝗtuordecimo
numero mistauit posito-principium
a credendi fide in electionis temp⁹ pro-
rigens-et ex electione usq; in transmi-
grationis die dirigens-atq; a mīsmi-
grationis die usq; in xpm debuiens-
decursam adueniēs dōi offerendi gra-
tiōnē et numero sanctaēs ꝗtuor:
ut et se ḡō esset ostendere: et dōi se o-
pus mōstrans-etiā in hijs quoq; ge-
nus ꝑsunt xpi operantis a principio
testimoniū nō negare. Quaꝝ omniū
rei-tempus-ordo-numer⁹-dispositio
uel ratio-q̄ fidei necessariū est-dē⁹ xpc
est: qui factus est ex muliere-factus sub
lege-nat⁹ ex virgine-passus in carne
omnia in cruce fixit: ut triumphās ea
in semetipso resurgens in corpore-ꝗ
ris nomīē in patribz filio-ꝗ filij nomē
patri restituēs in filijs: siue principio
siue siue ostendēs unū se cum patre es-
se quia un⁹ est. In quo euangelio uni-
le est deliberāndū dōi-sic prima uel me-
dia uel postea cognoscere-ut et uocan-
dorum apostoli et opus euangelij et
dilectionē dei in carne nascentis q̄ uni-
uersa legentes intelligāt: atq; id in eo
in quo apprehensi sunt-et apprehende-
re aperiāt et cognoscāt. Stabis enim
hoc studio argumenti fuit et fidē fa
cere et tradere: ꝗ operās dei intelligēdā
diligenter esse diligtionē quērēbus
non tacere. Explic argumēt-incipit
Euāgliū sēcūm matheūm

Liber generationis ihesu xpi
filij dauid: filij abraham.
Abraham genuit ysaac:
ysaac autē genuit iacob.
Iacob autē genuit iudā et fratres eius:
iudas autē genuit phares et zara de
thamar. Phares autē genuit esrom:
esrom autē genuit aram. Aram autē
genuit aminadab: aminadab autē ge-
nuit naasō. Naason autē genuit salo-
mon: salomō autē genuit booz de raab.
Booz autē genuit obeth ex ruth: obeth
autē genuit iesse. Iesse autē genuit da-
uid regē: dauid autē rex genuit salo-
monē ex ea q̄ fuit urie. Salomō autē
genuit roboam: roboam autē genuit
abyam. Abyas autē genuit asa: asa
autē genuit iosaphat. Iosaphat autē
genuit ioram: ioram autē genuit ozi-
am. Ozias autē genuit ioathan: ioa-
than autē genuit achar. Achar autē
genuit ezechiam: ezechias autē genuit
manasse: manasses autē genuit am-
mon. Ammon autē genuit iosiam:
iosias autē genuit iechonia et fres eius
ī trāsmigratione babilonis. Et post
transmigrationē babilonis iechonias
genuit salathiel: salathiel autē genuit
zorobabel. Zorobabel autē genuit abi-
ud: abiud autem genuit eliachim. Eli-
achim autē genuit azor: azor autē ge-
nuit sadoch. Sadoch autem genuit a-
chim: achim autē genuit eliud. Eliud
autē genuit eleazar: eleazar autē genuit
matthan. Matthan autē genuit iacob:
iacob autē genuit ioseph uirū marie:
de qua nat⁹ est ihesus: qui uocatur
xpc. Omnes itaq; generationes ab a-
braham usq; ad dauid-generationes
huiusdem: et a dauid usq; ad transmi-
grationē babilonis-generationes
huiusdem: a mīsmigratione babilonis
usq; ad xpm-generationes quatuor-
decim. Xpi autem generatio sic erat.
Cum esset desposata mater ihesu ma-
ria ioseph: antq; cōuenirent inuenta est
in utero habēs de spiritu sancto. Ioseph
autem uir eius cū esset iustus-et noles
eam traducere: voluit occulte dimitte-
re eam. Hec autē eo cogitante: ecce ange-
lus dōi apparuit ī somnis ioseph di-
cens. Ioseph fili dauid: noli timere ac-
cipere mariā cōiugem tuā. Qd enī in
ea natū est: de spiritu sancto est. Pari-
et autē filiū: et vocabis nomē eius ihe-
sum. Ipse enī saluū faciet ꝑplm suum
a peccatis eorū. Hoc autem totū factū
est: ut adimpleretur qd dictū esset a do-
mino ꝑ prophetā dicentem. Ecce vir-
go in utero habebit et pariet filiū: ꝗ vo-
cabit nomē eius emanuel: qd est in-
terpretatū nobiscum deus. Exurgens
autē ioseph a somno fecit sicut precepit
ei angelus dōi: et accepit cōiugem suā.
Et non cognoscebat eam donec pepe-
rit filium suum primogenitum: et
vocauit nomen eius ihesum. ¶
Cum natus esset ihesus in bethle-
em iude ī diebz herodis regis: ec-
ce magi ab oriente venerūt ierosolī-
mam dicentes. Vbi est qui natus est
rex iudeorū? Vidimus enī stellā eius
in oriente: et venimⁿ adorare eū. Au-
dientes autem herodes rex turbatus ē:
et omnis ierosolima cū illo. Et cōpre-
gatis omnes principes sacerdotū et
scribas pli: sciscitabat ab eis ubi xpc
nasceret. At illi dixerūt ei. In bethlem
iude. Sic enī scriptū est ꝑ prophetam.
Et tu bethlem terra iuda: nequaq; mi-
nima es ī principibz iuda. Ex te enī ex-
ibit dux qui regat plm meum israhel.
Tunc herodes clam vocatis magis dili-
genter didicit ab eis tempus stelle q̄

apparuit eis: ⁊ mittens illos in bethleem dixit. Ite et interrogate diligenter de puero. ⁊ cũ inueneritis renuntiate mihi: ut ⁊ ego veniens adorem eũ. Qui cum audissent regem abierũt. Et ecce stella quã viderãt in oriente antecedebat eos: usq; dũ veniens stetit supra ubi erat puer. Videntes aũt stellã: gauisi sũt gaudio magno valde. Et intrantes domũ inuenerũt puerũ cũ maria matre eius: ⁊ procidentes adorauerunt eũ: ⁊ aptis thesauris suis obtulerunt ei munera. aurũ thus. ⁊ myrram. Et responso accepto in somnis ne redirẽt ad herodẽ: p aliã viam reuersi sunt in regionẽ suam. Qui cũ recessissent: ecce angelus domini apparuit in somnis ioseph dicens. Surge ⁊ accipe puerũ ⁊ matrẽ eius ⁊ fuge in egiptũ: et esto ibi usq; dũ dicã tibi. futurũ est enim: ut herodes querat puerũ ad perdendum. Qui consurgens accepit puerũ ⁊ matrẽ eius nocte: et secessit in egiptũ. Et erat ibi usq; ad obitũ herodis: ut adimpleretur qd dictum est a domino p prophetã dicentẽ. Ex egipto vocaui filiũ meũ. Tũc herodes videns quoniã illusus esset a magis iratus ẽ valde: et mittens occidit omnes pueros qui erant in bethleem et in omnibus finibus eius a bimatu et infra: secũdũ tempus qd requisierat a magis. Tũc adimplerũ est: qd dictum est p ieremiã prophetã dicentẽ. Vox in rama audita est: ploratus et ululatus multus: rachel plorans filios suos: et noluit consolari quia non sunt. Defuncto aũt herode: ecce angelus domini apparuit in somnis ioseph in egipto dicens. Surge et accipe puerũ et matrem eius: et vade in terã israel. Defuncti sũt enim qui querebãt animam pueri. Qui cõsurgens accepit puerũ et matrem eius: et venit in terã israel. Audiens autem q archelaus regnare in iudea pro herode patre suo timuit illo ire: et admonitus i somnis secessit in partes galilee. Et veniens habitauit i ciuitate q̃ vocat nazareth: ut adimpleret qd dictum ẽ p prophetas quoniam nazareus vocabitur. III

In diebus autem illis venit iohannes baptista: predicans in deserto iudee et dicens. penitentiã agite. Appropinquabit enim regnũ celorum. hic est enim de quo dictum est p ysaiam prophetam dicentem. Vox clamãtis in deserto: parate viã domini: rectas facite semitas eius. Ipse aũt iohãnes habebat vestimentũ de pilis camelos: et zonã pelliceam circa lumbos suos. Esca aũt eius erat locuste ⁊ mel siluestre. Tũc egrebat ad eũ ierosolima ⁊ omnis iudea. et omnis regio circa iordanem: et baptizabãt ab eo in iordane cõfitentes peccata sua. Videns aũt multos pharisaeos ⁊ saduceos venientes ad baptismũ suũ: dixit eis. p genuis viperarũ: qs ostendit tibi fugere a futura ira? facite ergo fructũ dignũ penitentie. Et ne velitis dicere intra vos: patrẽ habemus abraham. Dico enim vobis: quoniã potest deus de lapidibus istis suscitare filios abrae. Iam enim securis ad radicẽ arborũ posita est. Omnis ergo arbor qui non facit fructũ bonũ excidetur: et in ignẽ mittetur. Ego quidẽ baptizo vos i aqua in penitentiam: qui autem post me venturus est fortior me est: cui nõ sum dignus calceamenta portare. Ipse vos baptizabit i spiritu sancto et igni. Cuius ventilabrũ in manu sua et permundabit aream suã: ⁊ cõgregabit triticum in horreum suũ: paleas aũt comburet igni inextinguibili. Tũc venit

ihesus a galilea i iordanem ad iohannem: ut baptizaret ab eo. Iohãnes aũt prohibebat eũ dicẽs. Ego a te debeo baptizari: ⁊ tu venis ad me? Respondens aũt ihesus dixit ei. Sine modo. Sic enim decet nos implere omnẽ iustitiã. Tunc dimisit eũ. Baptizatus aũt ihesus confestim ascendit de aqua. Et ecce aperti sunt ei celi: ⁊ vidit spiritũ dei descendentẽ sicut columbã ⁊ venientẽ super se. Et ecce vox de celis dicens. Hic ẽ filius meus dilectus: i quo mihi cõplacui. IIII

Tunc ihesus ductus ẽ i desertũ a spiritu: ut tentaretur a diabolo: et cũ ieiunasset quadraginta diebus et quadraginta noctibus: postea esuriit. Et accedens tentator dixit ei. Si filius dei es: dic ut lapides isti panes fiant. Qui respondens dixit. Scriptũ ẽ. Non in solo pane viuit homo: sed in omni verbo qd predit ab ore dei. Tunc assumpsit eũ diabolus i sanctã ciuitatẽ: et statuit eũ super pinnaculũ templi: et dixit ei. Si filius dei es: mitte te deorsum. Scriptũ est enim: quia angelis suis mãdauit de te. et in manibus tollent te: ne forte offendas ad lapidẽ pedẽ tuum. Ait illi ihesus rursum. Scriptũ ẽ. Non tentabis dñm deũ tuũ. Iterũ assumpsit eũ diabolus in montem excelsum valde: et ostendit ei omnia regna mundi et gloriam eorũ: et dixit ei. Hec omnia tibi dabo: si cadens adoraueris me. Tunc dicit ei ihesus. Vade sathana. Scriptũ ẽ enim. Dñm deũ tuũ adorabis: ⁊ illi soli seruies. Tũc reliquit eũ diabolus: ⁊ ecce angeli accesserunt ⁊ ministrabãt ei. Cũ aũt audisset ihesus q iohãnes traditus esset secessit in galileã: et relicta ciuitate nazareth venit ⁊ habitauit i ciuitate capharnaũ maritima i finibus zabulon ⁊ neptalim: ut adimpleret qd dictũ est p ysaiam prophetã. Terra zabulon ⁊ terra neptalim. via maris trãs iordanem galilee gentium. populus q̃ habitabat i tenebris vidit lucem magnã: ⁊ sedentibus i regione umbre mortis lux orta est eis. Exinde cepit ihesus predicare ⁊ dicere. Penitentiã agite. Appropinquabit enim regnũ celorũ. Ambulãs aũt iuxta mare galilee vidit duos fratres simonem qui vocatur petrus ⁊ andreã fratrem eius: mittentes rete i mare. Erãt enim piscatores. Et ait illis. Venite post me: et faciã vos fieri piscatores hominũ. At illi continuo relictis retibus secuti sunt eũ. Et procedens inde vidit alios duos fres. iacobũ zebedei et iohãnem fratrem eius in naui cũ zebedeo patre eorũ reficientes retia sua: et vocauit eos. Illi aũt statim relictis retibus et patre: secuti sunt eũ. Et circuibat ihesus totã galileã docens i synagogis eorũ: et pdicans euangelium regni: ⁊ sanãs omnẽ lãguorẽ ⁊ omnẽ infirmitatem in plo. Et abiit opinio eius in totã syriã: et obtulerũt ei omnes male habentes varijs languoribus ⁊ tormentis comprehensos. et q̃ dyemonia habebãt. et lunaticos ⁊ paraliticos ⁊ curauit eos: ⁊ secuti sũt eũ turbe multe de galilea. ⁊ decapoli. et de ierosolimis. ⁊ de iudea. ⁊ de trãs iordanem. V

Videns aũt ihesus turbas ascendit in montem: ⁊ cũ sedisset accesserũt ad eum discipuli eius: et aperiens os suũ docebat eos dicens. Beati pauperes spiritu: quia ipor ẽ regnũ celorũ. Beati mites: quia ipi possidebũt terrã. Beati qui lugent: quia ipi cõsolabũtur. Beati q̃ esuriũt et sitiũt iusticiã: quia ipi saturabũtur. Beati misericordes: quia ipi misericordiã cõsequẽtur. Beati mũdo

corde: quĩ ipi deũ videbũt. Beati pacifici: quĩ filij dei vocabũtur. Beati q̃ persecutionẽ patiũtur ꝓter iusticiam: quĩ ipoꝝ est regnũ celoꝝ. Beati estis cũ maledixerint vobis et persequi vos fuerint et dixerit omne malũ aduersũ vos mentientes ꝓter me. Gaudete ⁊ exultate: quĩ merces vra copiosa est ĩ celis. Sic enĩ persequi sunt ꝓphetas qui fuerunt ante vos. Vos estis sal terre. Qd si sal euanuerit: in quo salietur? Ad nichilũ valet vltra: nisi ut mittatur foras: et cõculcet ab hominibus. Vos estis lux mũdi. Non potest ciuitas abscondi supra mõtũ posita: neq; accendũt lucernã et ponũt eam sub modio sed sup candelabrũ: ut luceat omnibus qui in domo sunt. Sic luceat lux vra coram hominibus: ut videant opera vra bona: et glorificent patrẽ vestrũ q̃ in celis est. Nolite putare quĩ veni soluere legem aut ꝓphetas. Nõ veni soluere: sed adimplere. Amen quippe dico vobis: donec trãseat celũ et terra: iota vnũ aut vnus apex nõ ꝑteribit a lege: donec omnia fiant. Quĩ ergo soluerit vnum de mandatis istis minimis. ⁊ docuerit sic homines minimus vocabitur in regno celoꝝ: qui aũt fecerit et docuerit: hic magnus vocabit̃ in regno celoꝝ. Dico aũt vobis: quia nisi abundauerit iusticia vestra plusq̃ scribarꝝ et pharisei: nõ intrabitis in regnũ celoꝝ. Audistis quia dictũ est antiquis nõ occides: qui aũt occiderit reus erit iudicio. Ego aũt dico vobis: q̃a omnis q̃ irascit̃ fratri suo reus erit iudicio. Qui aũt dixerit fratri suo racha: reus cõcilio. Qui aũt dixerit fatue: reus erit gehenne ignis. Si ergo offers munꝰ tuũ ad altare ⁊ ibi recordaꝰ fueris quia frater tuꝰ habet aliquid aduersũ te: relinque ibi munus tuũ ante altare: et vade prius reconciliari fratri tuo: et tũc veniens offeres munꝰ tuũ. Esto cõsentiens aduersario tuo cito dũ es in via cũ eo: ne forte tradat te aduersariꝰ iudici: et iudex tradat te ministro: et in carcerem mittaris. Amen dico tibi: nõ egres inde donec reddas nouissimũ q̃drantem. Audistis quia dictũ est antiquis: nõ mechabres. Ego aũt dico vobis: q̃a omnis qui viderit mulierem ad concupiscendũ eam: iam mechaꝰ est cũ in corde suo. Qd si oculus tuus dexter scandalisat te: erue eum et ꝓice abs te. Expedit enĩ tibi ut pereat vnũ membrorum tuoꝝ: q̃ totũ corꝰ tuũ mittat̃ in gehennã ignis. Et si dextera manꝰ tua scandalisat te: abscide eã et ꝓice abs te. Expedit enĩ tibi ut pereat vnũ membrorum tuoꝝ: q̃ totũ corpus tuũ eat in gehennã. Dictũ est aũt quicũq; dimiserit vxorem suã det ei libellum repudij. Ego aũt dico vobis: quia omnis q̃ dimiserit vxorẽ suã: excepta fornicationis causa: facit eã mechari: ⁊ q̃ dimissam duxerit adulterat. Iterꝝ audistis q̃a dictũ ẽ antiquis nõ periurabis: reddes aũt dõo iuramẽta tua. Ego aũt dico vobis nõ iurare omno: neq; per celum: q̃a tronꝰ dei ẽ: neq; per terrã: q̃a scabellũ ẽ pedũ eꝰ: neq; per ierosolimã: q̃a ciuitas ẽ magni regis. Neq; per caput tuũ iurabis: quia non potes vnũ capillũ albũ facere aut nigrũ. Sit aũt loquio vester: est ⁊ nõ non: qd aũt hijs abundantius ẽ a malo ẽ. Audistis q̃a dictũ ẽ: oculũ pro oculo: dentem p dente. Ego autem dico vobis nõ resistere malo: sed si quis te percusserit in dexterã maxillã tuã ꝓbe illi ⁊ alteram: et ei qui vult tecum in iudicio contendere et tunicam tuã tollere dimitte et palliũ: et quicũq; te angariauerit mille passus: vade cũ illo et alia duo. Qui aũt petit a te da ei: et volenti mutuare a te ne auertaris. Audistis quia dictũ ẽ: diliges ꝓximũ tuũ: et odio habebis inimicũ tuũ. Ego aũt dico vobis diligite inimicos vestros: benefacite hijs qui oderũt vos: et orate pro persequentibus et calũniantibus vos: ut sitis filij patris vestri qui in celis est: qui solem suũ oriri facit super bonos ⁊ malos: et pluit sup iustos et iniustos. Si enĩ diligitis eos q̃ vos diligũt: quã mercedem habebitis? Nõne et publicani hoc faciũt? Et si saluaueritis fratres vros tãtũ: qd ãplius facitis? Nõne ⁊ ethnici hoc faciũt? Estote ergo vos ꝓfecti: sicut ⁊ pater vester celestis ꝓfectꝰ ẽ.

¶ Attendite ne iusticiã vestrã faciatis coram hominibus ut videamini ab eis: alioquin mercedem nõ habebitis apud patrem vestrũ qui in celis ẽ. Cũ ergo facis elemosinã noli ãte te tuba canere: sicut ypocrite faciũt ĩ synagogis et in viis ut honorificent ab hominibus. Amen dico vobis: receperũt mercedẽ suã. Te aũt faciente elemosinã: nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua: ut sit elemosina tua ĩ abscondito: ⁊ pater tuus qui videt ĩ abscondito reddet tibi. Et cum oratis: non eritis ypocrite qui amãt in synagogis et in angulis platearũ stantes orare: ut videantur ab hominibus. Amẽ dico vobis: receperũt mercedẽ suã. Tu aũt cum oraueris intra ĩ cubiculũ tuũ: ⁊ clauso ostio ora patrem tuũ in abscondito: ⁊ pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. Orantes aũt nolite multum loqui: sicut ethnici faciũt: putant enĩ q̃ in multiloquio suo exaudiantur. Nolite ergo assimilari eis. Sit enim pater vester quid opus sit vobis: antequã petatis eum. Sic ergo vos orabitis. Pater noster qui es in celis sanctificetur nomẽ tuũ. Adueniat regnũ tuũ. Fiat voluntas tua: sicut in celo et in terra. Panẽ nostrũ supersubstãtialẽ da nobis hodie. Et dimitte nobis debita nostra: sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos induras in tẽptationẽ: sed libera nos a malo. Si enim dimiseritis hominibus peccata eoꝝ: dimittet et vobis pater vester celestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus: nec pater vester dimittet vobis peccata vestra. Cũ aũt ieiunatis: nolite fieri sicut ypocrite tristes. Exãinãt enĩ facies suas: ut parent hominibus ieiunantes. Amen dico vobis: quia receperũt mercedem suã. Tu autem cũ ieiunas unge caput tuũ et fac̃ tuã laua: ne videaris hominibus ieiunãs sed patri tuo qui est in abscondito: et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. Nolite thesaurizare vobis thesauroꝰ in terrã: ubi erugo et tinea demolitur: et ubi fures effodiũt et furãt. Thesaurizate aũt vobis thesauros ĩ celo: ubi nec erugo nec tinea demolit̃: ⁊ ubi fures nõ effodiũt nec furãtur. Vbi ẽ thesaurꝰ vꝰ: ibi ẽ ⁊ cor tuũ. Lucerna corporis tui ẽ oculus tuꝰ. Si oculus vꝰ fuerit simplex: totũ corꝰ tuũ lucidũ erit. Si aũt oculus tuus fuerit neqũ: totũ corpus tuũ tenebrosum erit. Si ergo lumẽ q̃d in te est tenebre sunt: ipse tenebre quãte erũt? Nemo potest duobus dõis seruire. Aut enim unũ odio habebit ⁊ alterũ diliget: aut unũ sustinebit et alterũ contemnet. Non potestis deo seruire et mãmone. Ideo dico vobis:

ne solliciti sitis anime vestre qd manducetis: neq; corpori vestro quid induamini. Nonne anima plus est q̃ esca: et corpus plus q̃ vestimentũ? Respicite volatilia cęli que nõ seminant neq; metunt: neq; congregant in horrea: et pater vester celestis pascit illa. Nonne vos magis pluris estis illis? Quis autem vrm cogitans potest adicere ad staturam suã cubitũ vnũ? Et de vestimentis quid solliciti estis? Considerate lilia agri quomodo crescunt. Non laborãt neq; nent. Dico aũt vobis: qñ nec salomõ i omni gloria sua cooperu? est sicut vnũ ex istis. Si enim fenum agri nõ hodie est et cras in clibanum mittitur deus sic vestit: quãto magis vos minime fidei? Nolite ergo solliciti esse dicentes quid manducabimus aut quid bibemu? aut quo opiemur. Hęc enim omnia gentes inquirunt. Scit enim pater vester quia hijs omnibus indigetis. Querite ergo primũ regnũ dei & iusticiã eius: & hęc omnia adicient vobis. Nolite ergo solliciti esse i crastinũ. Crastinu? enim dies sollicitu? erit sibi ipsi. Sufficit diei malicia sua. Vtj

Nolite iudicare et nõ iudicabimini: nolite cõdemnare et nõ condemnabimini: in quo enim iudicio iudicaueritis iudicabimini: et in qua mensura metiti fueritis remetietur vobis. Quid aũt vides festucã in oculo fratris tui: et trabẽ in oculo tuo non vides? Aut quomodo dicis fratri tuo frater sine: eiciã festucã de oculo tuo: & ecce traba ẽ in oculo tuo? Hypocrita eice primũ trabem de oculo tuo: et tũc videbis eicere festucam de oculo fratris tui. Nolite dare sanctũ canibus: neq; mittatis margaritas vras ante porcos: ne forte conculcet eas pedibus suis: & conuersi dirumpant vos. Petite & dabitur vobis: querite et inuenietis: pulsate & aperietur vobis. Omnis enim q̃ petit accipit: et qui querit inuenit: & pulsanti aperietur. Aut quis est ex vobis homo quẽ si petierit filius suus panem: nũquid lapidem porriget ei? Aut si piscem petierit: nũquid serpentem porriget ei? Si ergo vos cum sitis mali nostis bona data dare filijs vestris: quanto magis pater vester qui in cęlis est dabit bona petentibus se? Omnia ergo quecunq; vultis vt faciant vobis homines: et vos facite illis. Hęc est enim lex et phete. Intrate p angustã portam: quia lata porta et spacosa via est q̃ ducit ad perditionem: et multi sunt qui intrãt p eam. Quã angusta porta et arta via est que ducit ad vitam: et pauci sunt qui inueniũt eam. Attendite a falsis phetis qui venient ad vos in vestimentis ouiũ: intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus eorũ cognoscetis eos. Numquid colligunt de spinis vuas: aut de tribulis ficus? Sic omnis arbor bona fructus bonos facit: mala aũt arbor malos fructus facit. Non potest aũt arbor mala bonos fructus facere: neq; arbor bona malos fructus facere. Omnis arbor q̃ nõ facit fructum bonũ ecciditur: et in ignem mittetur. Igitur ex fructibus eorũ cognoscetis eos. Non omnis qui dicit michi dñe dñe intrabit in regnũ celorũ: sed qui facit voluntatem patris mei qui in celis est: ipse intrabit i regnũ celorũ. Multi dicent michi in illa die domine dñe nõne i nomine tuo prophetauimus et in nomine tuo demonia eiecimus: et in nomine tuo virtutes multas fecimus: et nunc confitebor illis q̃a nũquã noui vos. Discedite a me

omnes q̃ operamini iniquitatẽ. Omnis ergo qui audit verba mea hęc: et facit ea: assimilabitur viro sapienti q̃ edificauit domũ suã super petrã: et descendit pluuia & venerũt flumina: et flauerũt venti & irruerũt in domũ illã: et non cecidit. Fundata enim erat supra petram. Et omnis qui audit verba mea hęc: et nõ facit ea: similis erit viro stulto qui edificauit domũ suam supra harenam: et descendit pluuia & venerunt flumina et flauerũt venti & irruerunt in domũ illã: et cecidit: et fuit ruina eius magna. Et factũ est cũ consummasset ihesus verba hęc: admirabant turbe super doctrina eius. Erat enim docens eos sicut potestatem habens: et nõ sicut scribe eorũ & pharisei. Vtij

Cum aũt descendisset de monte: secute sunt eum turbe multe: et ecce leprosus veniens adorabat eũ dicens. Dñe: si vis potes me mundare. Et extendẽs manũ ihesus: tetigit eum dicens. Volo. Mundare. Et protestim mundata est lepra eius. Et ait illi ihesus. Vide ne cuiquam dixeris: sed vade ostende te sacerdoti: et offer munꝰ tuũ q̃d ꝓcepit moyses in testimoniũ illis. Cum aũt introisset caphernaũ accessit ad eũ centurio: rogans eũ et dicens dñe: puer meus iacet in domo paralyticus: et male torquetur. Et ait illi ihesus. Ego veniã: & curabo eum. Et respondens centurio ait. Dñe: non sum dignus vt intres subtectũ meũ: sed tantum dic verbo: & sanabitur puer meus. Nam et ego homo sum sub potestate constitutus habẽs sub me milites: & dico huic vade et vadit: et alij veni et venit: et seruo meo fac hoc et facit. Audiens aũt ihesus miratus est: et sequentibus se dixit. Amen dico vobis: non inueni tantã fidem i israhel. Dico aũt vobis: q̃ multi ab oriente et occidente venient & recumbent cum abraham & ysaac et iacob: in regno celorũ: filij aũt regni eicientur in tenebras exteriores. Ibi erit fletus et stridor dentiũ. Et dixit ihesus centurioni. Vade: et sicut credidisti fiat tibi. Et sanatus est puer ex illa hora. Et cũ venisset ihesus i domũ petri vidit socrũ eius iacentem & febricitantẽ: et tetigit manũ eius et dimisit eã febris: & surgens ministrabat ei. Vespere autem facto: obtulerũt ei multos demonia habentes: & eiciebat spiritus verbo: et omnes male habentes curauit: vt adimpleret q̃d dictũ est p ysaiam ꝓphetã dicentem. Ipse infirmitates nostras accepit: & egrotationes nras portauit. Videns aũt ihesus turbas multas circũ se: iussit discipulos ire trans fretum. Et accedẽs vnus scriba ait illi. Magistre: sequar te quocunq; ieris. Et dixit ei ihesus. Vulpes foueas habent et volucres cęli nidos: filius aũt hois nõ habet vbi caput suũ reclinet. Alij aũt de discipulis eꝰ ait illi: dñe: permitte me primũ ire et sepelire patrem meum. Ihesus aũt ait illi. Sequere me: et dimitte mortuos mortuos suos. Et ascendente eo in naviculam secuti sunt eum discipuli eꝰ: et ecce motus magnus factus est in mari: ita vt navicula operiretur fluctibus. Ipse vero dormiebat. Et accesserunt ad eum discipuli eius: et suscitauerũt eum dicentes. Domine salua nos: peribus. Et dixit eis ihesus. Quid timidi estis modice fidei? Tũc surgens imperauit venis & mari: et facta est tranquillitas magna. Porro homines mirati sunt dicẽtes. Qualis

est hic: quia venit a mare obediunt ei.
Et cum venisset ihesus trans fretum
in regionem gerasenorum occurrerunt ei duo
habentes demonia de monumentis
exeuntes: sevi nimis: ita ut nemo pos-
set transire per viam illa. Et ecce clama-
verunt dicentes. Quid nobis et tibi ihe-
su fili dei? Venisti huc ante tempus
torquere nos. Erat autem non longe ab
illis grex porcorum multorum pascens. De-
mones autem rogabant eum dicentes. Si
eicis nos hic: mitte nos in gregem porcorum.
Et ait illis. Ite. At illi exeuntes abierunt
in porcos. Et ecce impetu magno impetu abiit
totus grex per preceps in mare: et mortui
sunt in aquis. Pastores autem fugerunt:
et venientes in civitatem nunciaverunt
hec omnia: et de hijs qui demonia ha-
bebant. Et ecce tota civitas egressa obviam
ihesu: et visso eo rogabant eum ut
transiret a finibus eorum. Ut

Et ascendens ihesus in naviculam
transfretavit: et venit in civitatem
suam. Et ecce offerebant ei paralyticum
iacentem in lecto. Et videns ihesus fi-
dem illorum: dixit paralytico. Confide
fili. Remittuntur tibi peccata tua. Et ecce
quidam de scribis dixerunt intra se. Hic
blasphemat. Et cum vidisset ihesus cogi-
tationes eorum dixit. Ut quid cogita-
tis mala in cordibus vestris? Quid est
facilius dicere dimittuntur tibi peccata:
an dicere surge et ambula? Ut autem
sciatis quia filius hominis habet po-
testatem dimittendi peccata in terra:
tunc ait paralytico. Surge tolle lectum
tuum: et vade in domum tuam. Et surrexit:
et abiit in domum suam. Videntes
autem turbe timuerunt: et glorificaverunt
deum qui dedit potestatem talem homi-
nibus. Et cum transisset inde ihesus:
vidit hominem sedentem in theloneo
matheum nomine. Et ait illi. Sequere
me. Et surgens secutus est eum. Et
factum est dum sederet eo in domo: ecce
multi publicani et peccatores venien-
tes discumbebant cum ihesu et discipu-
lis eius. Et videntes pharisei dicebant
discipulis eius. Quare cum publica-
nis et peccatoribus manducat magi-
ster vester? At ihesus audiens ait.
Non est opus valentibus medicus:
sed male habentibus. Euntes autem
discite quid est: misericordiam volo: et non
sacrificium. Non enim veni vocare iustos
sed peccatores. Tunc accesserunt ad eum
discipuli iohannis dicentes. Quare
nos et pharisei ieiunamus frequenti:
discipuli autem tui non ieiunant? Et ait il-
lis ihesus. Numquid possunt filij pon-
si lugere dum cum illis est sponsus?
Venient autem dies cum auferetur ab e-
io sponsus: et tunc ieiunabit. Nemo
autem immittit commissuram panni rudis
in vestimentum vetus. Tollit enim ple-
nitudinem eius a vestimento: et peior scissura
fit. Neque mittunt vinum novum in ut-
res veteres. Alioquin rumpunt utres: et
vinum effunditur: et utres perdunt. Sed
vinum novum in utres novos mittunt:
et ambo conservantur. Hec illo loquente
ad eos: ecce princeps unus accessit et
adorabat eum dicens. Domine: filia mea
modo defuncta est: sed veni impone
manum tuam super eam et vivet. Et surgens
ihesus sequebatur eum: et discipuli e-
ius. Et ecce mulier que sanguinis flu-
xum patiebat duodecim annis accessit
retro: et tetigit fimbriam vestimenti eius.
Dicebat enim intra se. Si tetigero tan-
tum vestimentum eius salva ero. At
ihesus conversus: et videns eam dixit.
Confide filia. Fides tua te salvam fecit.
Et salva facta est mulier ex illa hora.

Et cum venisset ihesus in domum prin-
cipis: et vidisset tibicines et turbam tu-
multuantem dicebat. Recedite: non est
enim mortua puella. sed dormit. Et
deridebant eum. Et cum ejecta esset tur-
ba intravit: et tenuit manum eius et di-
cit. Puella surge. Et surrexit puella:
et exiit fama hec in universam terram.
Et transeunte inde ihesu: secuti sunt eum
duo ceci clamantes et dicentes. Miserere
nostri fili david. Cum autem venisset do-
mum: accesserunt ad eum ceci: et dicit
eis ihesus. Creditis quia hoc possum
facere vobis? Dicunt ei. Utique domi-
ne. Tunc tetigit oculos eorum dicens. Se-
cundum fidem vestram fiat vobis. Et aperti
sunt oculi eorum. Et comminatus est eis ihe-
sus dicens. Videte ne quis sciat. Illi
autem exeuntes diffamaverunt eum in to-
ta terra illa. Egressis autem illis ecce ob-
tulerunt hominem mutum demonium
habentem: et ejecto demonio locutus
est mutus: et mirate sunt turbe dicen-
tes. Numquam apparuit sic in israel. Pha-
risei autem dicebant. In principe demoni-
orum eijcit demones. Et circuibat ihe-
sus omnes civitates et castella: docens
in synagogis eorum et predicans evange-
lium regni: et curans omne languorem
et omnem infirmitatem. Videns autem
turbas misertus est eis: quia erant ve-
xati et iacentes sicut oves non habentes
pastorem. Tunc dicit discipulis
suis. Messis quidem multa: operarij au-
tem pauci. Rogate ergo dominum messis:
ut mittat operarios in messem suam. Et

Convocatis duodecim discipulis
suis dedit illis potestatem spiri-
tuum immundorum ut eicerent eos: et cu-
rarent omnem languorem et omnem infir-
mitatem. Duodecim autem discipulorum
nomina sunt hec. Primus simon qui
dicitur petrus et andreas frater eius:
philippus et bartholomeus iacobus zebe-
dei et iohannes frater eius: thomas et
matheus publicanus: et iacobus al-
phei et thadeus: simon chananeus et
iudas iscariothis: qui et tradidit eum.
Hos duodecim misit ihesus: principes
eis et dicens. In viam gentium ne abie-
ritis: et in civitates samaritanorum ne
intraveritis: sed potius ite ad oves que
perierunt domus israhel. Euntes autem
predicate dicentes: quia appropinqua-
vit regnum celorum. Infirmos curate: mortu-
os suscitate: leprosos mundate: de-
mones eicite: gratis accepistis: gra-
tis date. Nolite possidere aurum: neque ar-
gentum: neque pecuniam in zonis vestris.
Non peram in via: neque duas tunicas:
neque calciamenta: neque virgam. Dignus
enim est operarius cibo suo. In quacumque
autem civitatem aut castellum intraveris:
interrogate quis in ea dignus sit: et
ibi manete donec exeatis. Intrantes
autem domum salutate eam dicentes.
Pax huic domui. Et si quidem fuerit
domus digna veniet pax vestra super
eam: si autem fuerit digna: pax vra
revertetur ad vos. Et quicumque non re-
ceperit vos neque audierit sermones
vestros: exeuntes foras de domo vel
civitate excutite pulverem de pedibus
vestris. Amen dico vobis: tolerabilius
erit terre sodomorum et gomorreorum in
die iudicij quam illi civitati. Ecce ego mit-
to vos sicut oves in medio luporum. Esto-
te ergo prudentes sicut serpentes: et sim-
plices sicut columbe. Cavete autem ab
hominibus. Tradent enim vos in con-
silijs: et in synagogis suis flagellabunt
vos: et ad presides et ad reges ducemini
propter me in testimonium illis et gen-
tibus. Cum autem tradent vos: nolite

rogitare quomodo aut quid loquamini. Dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini: sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Tradet autem frater fratrem in mortem: & pater filium: et insurgent filij in parentes: et morte eos afficient: & eritis odio omnibus propter nomen meum. Qui autem perseuerauerit usq; in finem: hic saluus erit. Cum autem persequentur vos i ciuitate ista: fugite in aliam. Amen dico vobis: non consummabitis ciuitates israhel: donec veniat filius hominis. Non est discipulus super magistrum: nec seruus super dominum suum. Sufficit discipulo ut sit sicut magister eius: & seruo sicut dominus eius. Si patrefamilias beelzebub vocauerunt: quanto magis domesticos eius? Ite ergo timueritis eos. Nihil enim est opertum quod non reuelabitur: et occultum quod non sciatur. Quod dico vobis i tenebris dicite in lumine: & quod in aure auditis predicate super tecta. Et nolite timere eos qui occidunt corpus: animam autem non possunt occidere: sed potius timete eum qui potest & animam & corpus perdere in gehenna. Nonne duo passeres asse ueneunt? Et unus ex illis non cadet super terram sine patre vestro. Vestri autem et capilli capitis omnes numerati sunt. Nolite ergo timere: multis passeribus meliores estis vos. Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus: confitebor et ego eum coram patre meo qui in celis est. Qui autem negauerit me coram hominibus: negabo et ego coram patre meo qui in celis est. Nolite arbitrari quia venerim pacem mittere in terra. Non veni pacem mittere in terra sed gladium. Veni enim separare hominem adversus patrem suum: et filiam adversus matrem suam: et nurum adversus socrum suam: et inimici hominis domestici eius. Qui amat patrem aut matrem plus quam me: non est me dignus. Et qui amat filium aut filiam super me: non est me dignus. Et qui non accipit crucem suam et sequitur me: non est me dignus. Qui inuenit animam suam perdet illam: et qui perdidit animam suam propter me: inueniet eam. Qui recipit vos me recipit: & qui me recipit recipit eum qui me misit. Qui recipit prophetam in nomine prophete: mercedem prophete accipiet. Et qui recipit iustum in nomine iusti: mercedem iusti accipiet. Et quicumq; potum dederit vnum ex minimis istis calicem aque frigide tantum in nomine discipuli: amen dico vobis: non perdet mercedem suam.

Et factum est cum consummasset iesus parabolas duodecim discipulis suis: transiit inde ut doceret et predicaret i ciuitatibus eorum. Iohannes autem cum audisset in vinculis opera xpisti: missis duobus de discipulis suis: ait illi. Tu es qui venturus es an alium expectamus? Et respondens iesus ait illis. Euntes renuntiate iohanni quod audistis & vidistis. Ceci vident: claudi ambulant: leprosi mundantur: surdi audiunt: mortui resurgunt: pauperes euangelizantur: et beatus est qui non fuerit scandalizatus i me. Illis autem abeuntibus: cepit iesus dicere ad turbas de iohanne. Quid existis in deserto videre? Arundinem vento agitatam? Sed quid existis videre? Hominem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt. Sed quid existis videre? Propheta? Etiam dico vobis: et plusquam propheta. Hic est enim de quo scriptum est. Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam: qui parabit viam tuam ante te. Amen

dico vobis: non surrexit inter natos mulierum maior iohanne baptista. Qui autem minor est in regno celorum maior est illo. A diebus autem iohannis baptiste usq; nunc regnum celorum vim patitur: et violenti rapiunt illud. Omnes enim prophete et lex usq; ad iohannem prophetauerunt: & si vultis recipere: ipse est helias qui venturus est. Qui habet aures audiendi audiat. Cui autem similem estimabo generationem istam? Similis est pueris sedentibus in foro: qui clamantes coequalibus dicunt. Cecinimus vobis et non saltastis: lamentauimus et non planxistis. Venit enim iohannes neq; manducans neq; bibens: & dicit demonium habet. Venit filius hominis manducans et bibens: et dicit ecce homo vorax & potator vini publicanorum et peccatorum amicus. Et iustificata est sapientia a filijs suis. Tunc cepit exprobrare ciuitatibus eorum in quibus facte sunt plurime virtutes eius: qua non egissent penitentiam. Ve tibi corozaim: ve tibi bethsaida: quia si in tyro et sydone facte essent virtutes que facte sunt i vobis: olim in cilicio et cinere penitentiam egissent. Veruntamen dico vobis: tyro & sydoni remissius erit in die iudicij q̃ vobis. Et tu capharnaum: numq̃d usq; in celum exaltaberis? Usq; in infernum descendes. Quia si in sodomis facte fuissent virtutes que facte sunt i te: forte mansissent usq; in hac die. Veruntamen dico vobis: quia terre sodomorum remissius erit in die iudicij q̃ tibi. In illo tempore respondens iesus dixit. Confitebor tibi pater domine celi & terre: quia abscondisti hec a sapientibus et prudentibus: et reuelasti ea paruulis. Ita pater: quoniam sic fuit placitum ante te. Omnia michi tradita sunt a patre meo. Et nemo nouit filium nisi pater: neq; pater quis nouit nisi filius: & cui voluerit filius reuelare. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis: et ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos: et discite a me quia mitis sum et humilis corde: & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suaue est: et onus meum leue.

In illo tempore abiit iesus per sata sabbato: discipuli autem eius esurientes cepiunt vellere spicas & manducare. Pharisei autem videntes: dixerunt ei. Ecce discipuli tui faciunt: quod non licet eis facere sabbatis. At ille dixit eis. Nonne legistis quid fecerit dauid quando esuiuit & qui cum eo erat: quomodo intrauit in domum dei: et panes propositionis comedit: quos non licebat ei edere neq; his qui cum eo erant: nisi solis sacerdotibus? Aut non legistis in lege: quia sabbatis sacerdotes i templo sabbatum violant: & sine crimine sunt? Dico autem vobis: quia templo maior est hic. Si autem scisetis quid est misericordiam volo et non sacrificium: numquam condemnasetis innocentes. Dominus est enim filius hominis: etiam sabbati. Et cum inde transisset: venit i synagogam eorum. Et ecce homo manum habens aridam: & interrogabant eum dicentes. Si licet sabbatis curare? Vt accusarent eum. Ipse autem dixit illis. Quis erit ex vobis homo qui habeat ouem vnam? Et si ceciderit hec sabbatis in foueam: nonne tenebit & leuabit eam? Quantomagis melior est homo oue. Itaque licet sabbatis benefacere. Tunc ait homini. Extende manum tuam. Et extendit: et restituta est sanitati sicut altera. Exeuntes autem pharisei: consilium faciebant aduersus eum: quomodo perderent eum. Iesus autem sciens

recessit inde: et secuti sunt eum multi:
et curauit eos omnes. Et precipit eis ne
manifestū eum facerent: ut adimplere-
tur qd dictū est per ysaiam phetam
dicentem. Ecce puer meus quē elegi:
dilectus meus in quo bene cōplacuit
anime mee. Ponā spiritū meum sup
eum: et iudicium gentibus nunciabit.
Non contendet neq; clamabit: neq;
audiet aliquis in platis vocem eius.
Arundinē quassatam nō cōfinge-
et linū fumigans non extinguet: do-
nec eiciat ad victoriā iudicium: et in no-
mine eius gentes sperabit. Tūc obla-
tus est ei daemoniū habēs cecus et mutus:
et curauit eum ita ut loqueretur et vi-
deret. Et stupebant omnes turbe: et di-
cebant. Nunquid hic est filius dauid?
Pharisei aūt audientes dixerūt. Hic
nō eicit demones: nisi beelzebub prin-
cipe demoniorū. Jhesus autem sciens
cogitationes eorū dixit eis. Omne regnū
divisum contra se desolabitur: et o-
mnis ciuitas vel domus divisa con-
tra se nō stabit. Et si sathanas satha-
nan eicit: adversus se divisus e. Quo-
modo ergo stabit regnū eius? Et si e-
go i beelzebub eicio demones: filij vri
in quo eicūt? Ideo ipsi iudices erunt
vestri. Si autē ego in spiritu dei eicio
demones: igitur puenit in vos regnū
dei. Aut quomō potest quisquā intra-
re in domū fortis et vasa eius diripe-
re: nisi prius alligauerit fortem? Et
tunc domū illius diripiet. Qui nō est
mecū contra me e: et qui nō cōgregat
mecum spargit? Ideo dico vobis: o-
mne peccatū z blasphemia remittetur
hominibus: spiritus aūt blasphemie
nō remittetur. Et quicumq; dixerit ver-
bum contra filiū hoīs: remittetur ei:
qui autem dixerit contra spiritū sanctū
non remittetur ei: neq; in hoc seculo
neq; in futuro. Aut facite arborē bo-
nam et fructum eius bonū: aut facite
arborē malā: et fructum eius malum.
Siquidē ex fructu arbor agnoscitur.
Progenies viperarū: quomō potestis
bona loqui cum sitis mali? Et abun-
dantia enim cordis os loquit. Bonus
homo de bono thesauro profert bona:
et malus homo de malo thesauro pro-
fert mala. Dico aūt vobis: quoniā o-
mne verbū ociosum qd locuti fuerint
homines: reddent rationē de eo in die
iudicij. Ex verbis enim tuis iustificā-
beris: et ex verbis tuis cōdemnaberis.
Tunc respondentes ei quidā de scribis
z pharisei dicētes. Magister: volum⁹
a te signū videre. Qui respondens ait
illis. Generatio mala et adultera si-
gnum querit: et signū non dabitur ei
nisi signū ione prophete. Sicut enim
fuit ionas in ventre ceti tribus diebus z
tribus noctibus: sic erit filius hominis
in corde terre tribus diebus et tribus no-
ctibus. Viri niniuite surgent i iudicio
cum generatione ista z cōdemnabit
eam: quia penitentiā egerunt in predi-
catione ione. Et ecce plusquā iona hic.
Regina austri surget in iudicio cū ge-
neratione ista et cōdemnabit eā: qa
venit a finibus terre audire sapientiā
salomonis. Et ecce plusquā salomon
hic. Cum autem immundus spiritus
egredit ab homine ambulat p loca a-
rida: querens requiē et non inuenit.
Tunc dicit. Reuertar in domū meam
unde exiui. Et veniēs inuenit eā vacan-
tem scopis mūdatam z ornatā. Tūc
vadit et assumit septem alios spiritus
secum nequiores se: et ingressus habi-
tant ibi: et fiūt nouissima hominis
illius peiora prioribus. Hic erit et

generationi huic pessime. Adhuc eo
loquente ad turbas: ecce mater eius z
fratres stabāt foris: querentes loqui
ei. Dixit aūt ei quidā. Ecce mater tua
et fratres tui foris stant: querentes te.
At ipse respondens dicenti sibi ait.
Que est mater mea: z qui sunt fratres
mei? Et extendens manū in discipu-
los suos dixit. Ecce mater mea et fra-
tres mei. Quicumq; enim fecerit voluntā
patris mei qui in celis est: ipse
meus frater soror et mater est. Cap

In illo die egressus ihesus de domo
sedebat secus mare. z cōgregate
sunt ad eum turbe multe. ita ut in na-
uicula ascendens sederet: et omnis tur-
ba stabat in litore: et locutus est eis
multa in parabolis dicens. Ecce exijt
qui seminat seminare. Et dū seminat
quedā ceciderūt secus viam: z venerūt
volucres et comederūt ea. Alia aūt
ceciderūt in petrosa ubi non habebāt
terram multam: z cōtinuo exorta sūt
quia nō habebāt altitudinē terre.
Sole autem orto estuauerūt: et quia non
habebāt radicē arserūt. Alia autem
ceciderūt in spinas: et creuerunt spine
et suffocauerūt ea. Alia autem ceciderunt
i terrā bonā: et dabāt fructū. ali-
ud centesimū. aliud sexagesimū: aliud
tricesimum. Qui habet aures audien-
di audiat. Et accedentes discipuli di-
cerunt ei. Quare in parabolis loque-
ris eis? Qui respondēs ait illis. Quia
vobis datum est nosse misteria regni
celorum: illis aūt nō est datum. Qui
enim habet dabitur ei et abundabit.
Qui autē non habet: et qd habet au-
ferent ab eo. Ideo i parabolis loqui-
tur: quia videntes non vident: z audi-
entes non audiunt neq; intelligūt: et
adimplentur i eis profetia ysaie dicētis.
Auditu audietis z non intelligetis: z
videntes videbitis et non videbitis.
Incrassatū est enim cor pli huius et au-
ribus graueter audierunt: et oculos
suos clauserūt: nequādo videāt oc-
ulis z auribus audiāt: z corde intelligāt:
et cōuertantur et sanē eos. Vestri au-
tem beati oculi quia vident: et aures
vestre quia audiunt. Amen quippe di-
co vobis: quia multi phete et iusti
cupierūt videre que videtis et non vi-
derunt: et audire que auditis et non
audierūt. Vos ergo audite parabolā
seminātis. Omnis qui audit verbum
regni et non intelligit: venit malus z
rapit qd seminatū est in corde ei⁹: hic
est qui secus viam seminatus est. Qui
autem sup petrosa seminatus est: hic
est qui verbū audit: et continuo cum
gaudio accipit illud. Non habet aūt
in se radicem: sed e temporalis. Facta
autem tribulatione et persecutione pter
verbū: cōtinuo scandalizatur. Qui
autem est seminatus in spinis: hic est
qui verbum dei audit: et sollicitudo se-
culi istius et fallacia diviciarū suffo-
rat verbum: et sine fructu efficit. Qui
vero in terrā bonā seminatus est: hic e
qui audit verbū et intelligit z fructum
affert: et facit aliud quidem centesi-
mum. et aliud autem sexagesimum.
aliud vero tricesimū. Aliā parabolā
proposuit illis dicens. Similē factū
est regnū celorū homini q seminauit
bonū semen in agro suo. Cum aūt
dormirent homines: venit inimicus
eius et supseminauit zizania i medio
tritici. et abijt. Cum autē crevisset her-
ba z fructum fecisset: tunc apparuerūt
et zizania. Accedentes autem serui pa-
tisfamilias dixerūt ei. Domine nōne
bonum semen seminasti in agro tuo:

unde ergo habet zizania? Et ait illis.
Inimicus homo hoc fecit. Vtrum ait
dixerunt ei. Vis imus et colligimus ea?
Et ait. Non. Ne forte colligentes zi-
zania eradicetis simul et triticū. Sini-
te utraq; crescere usq; ad messem: et in
tempore messis dicā messoribus. Col-
ligite primū zizania: et alligate ea fas-
ciculos ad comburendū: triticū autē
congregate in horreū meum. Aliam
parabolā proposuit eis dicens. Simile
est regnū celorū grano sinapis: qd ac-
cipiens homo seminauit i agro suo:
qd minimū quidē est omnibus seminī-
bus. Cum autem creuerit maius est o-
mnibus oleribus: et fit arbor ita ut
volucres celi veniāt et habitent in ra-
mis eius. Aliam parabolā locutus ē
eis. Simile est regnū celorū fermento:
qd acceptum mulier abscondit in fari-
ne satis tribus: donec fermentatum est
totum. Hec omnia locutus est ihesus i
parabolis ad turbas: et sine parabo-
lis nō loquebat eis: ut impleretur qd
dictum erat per ysaiam dicentē. Ape-
riam in parabolis os meum: eructua-
bo abscondita a cōstitutione mundi.
Tunc dimissis turbis venit in domū:
et accesserunt ad eum discipuli eius di-
centes. Edissere nobis parabolā zizā-
niorū agri. Qui respondens ait. Qui
seminat bonū semen: ē filius hominis.
Ager autē ē mūdus. Bonū vero semē:
hi sunt filij regni. Zizania autē filij
sunt nequā. Inimicus autē qui semina-
uit ea: est diabolus. Messis vero con-
summatio seculi est. Messores autem
angeli sunt. Sicut ergo colliguntur zi-
zania et igni cōburuntur: sic erit i con-
summatione seculi. Mittet filius homi-
nis angelos suos: et colligēt de regno
eius omnia scandala: et eos qui faciunt
iniquitatem: et mittent eos i caminū
ignis: ibi erit fletus et stridor dentium.
Tūc iusti fulgebūt sicut sol i regno pa-
tris eorū. Qui habet aures audiendi
audiat. Simile est regnū celorū thesau-
ro abscondito in agro: quē qui inuen-
it homo abscondit: et pre gaudio il-
lius vadit et vendit uniuersa q̄ habet:
et emit agrū illū. Iterū simile est regnū
celorū homini negociatori: querenti
bonas margaritas. Inuenta autē una
pnōsa margarita: abijt et vendidit o-
mnia que habuit et emit eam. Iterum
simile est regnū celorū sagene misse i
mare: et ex omni genere piscū cōgregan-
ti. Quā cum impleta esset educentes et
sedentes: elegerūt bonos in
vasa: malos autē foras miserūt. Sic
erit in cōsummatione seculi. Exibunt
angeli: et separabūt malos de medio
iustorū: et mittent eos in caminum
ignis: ibi erit fletus et stridor dentium.
Intelexistis hec omnia? Dicūt ei. Etiā.
Ait illis. Ideo omnis scriba doctus in
regno celorū similis est homini pater-
familias: qui profert de thesauro suo
nova et vetera. Et factum est cū cōsum-
masset ihesus parabolas istas: transi-
jit inde. Et venisse in patriā suā docebat
eos i synagogis eorū: ita ut mirarent
et dicerēt. Vnde huic sapiētia hec et vir-
tutes? Nōne hic est fabri filius? Nōne
mater eius dicit maria et fratres eius iacobus
et ioseph et simon et iudas: et sorores
eius nōne omnes apud nos sūt? Vnde
ergo huic oia ista? Et sic scandalizabā-
tur in eo. Ihesus autē dixit eis. Non ē
propheta sine honore nisi i patria sua
et in domo sua. Et nō fecit ibi virtutes
multas: propter incredulitatē illorū. XIIII

In illo tempore audiuit herodes
tetrarcha famam ihesu: et ait

pueris suis. Hic ē iohānes baptista:
ipse surrexit a mortuis: et ideo virtutes
operantur in eo. Herodes enim tenuit
iohānem et alligauit eum: et posuit i
carcerem propter herodiadē vxorem fra-
tris sui. Dicebat enim illi iohannes.
Non licet tibi habere eam. Et volens
illum occidere timuit ppm: quia sicut
prophetā eum habebāt. Die autē na-
talis herodis: saltauit filia herodiadis
in medio: et placuit herodi. Vnde cū
iuramento pollicit ē ei dare: qcūq;
postulasset ab eo. At illa premonita
a matre sua da michi inquit hic i disco
: caput iohānis baptiste. Et contri-
status est rex: propter iuramētū autem
eos qui pariter recūbebant iussit dari.
Misitq; et decollauit iohānem in car-
cere. Et allatū est caput eius i disco: et
datum est puelle: et illa attulit matri
suē. Et accedentes discipuli eius tulē-
runt corpus et sepelierūt illud: et veni-
entes nunciauerūt ihesu. Quod cum
audisset ihesus secessit inde in naucu-
lam: in locū desertū seorsum. Et cum
audissent turbe secute sunt eū pedestres
de ciuitatibus. Et exiens vidit turbam
multam: et misertus est eis: et curauit
languidos eorū. Vespere autē facto ac-
cesserūt ad eū discipuli eius dicentes.
Desertus est locus: et hora iam pterijt
dimitte turbas: ut euntes in castella
emāt sibi escas. Ihesus autē dixit eis.
Non habent necesse ire: date illis vos
mādūcare. Respondērūt ei. Non ha-
bemus hic nisi quinq; panes et duos
pisces. Qui ait eis. Afferte michi illos
hue. Et cum iussisset turbā discūbere
super fenū: acceptis quinq; panibus et du-
obus piscibus: aspiciens in celū benedi-
xit et fregit: et dedit discipulis panes:
discipuli autē turbis. Et mādūcauerūt
omnes: et saturati sunt. Et tulerūt re-
liquias duodecim cophinos fragmen-
torū plenos. Mādūcantiū autem fuit
numerus quinq; milia virorū: exceptis
mulieribus et parvulis. Et statim iu-
sit discipulos ascendere in naviculā:
et prēdere eum transfretū donec dimit-
ceret turbas. Et dimissis turbis ascendit
in montem solus orare. Vespere autē
facto solus erat ibi. Navicula autem
in medio mari iactabatur fluctibus.
Erat enim cōtrarius ventus. Quarta
autē vigilia noctis venit ad eos ābu-
lans super mare. Et videntes eū super ma-
re ābulantē: turbati sūt dicentes: qā fan-
tasma est. Et p timore clamauerūt.
Statimq; ihesus locutus est eis dicēs.
Habete fiducā: ego sum: nolite timere.
Respondēs autem petrus dixit. Dñe
si tu es: iube me venire ad te super aquas.
At ipe ait. Veni. Et descendēs petrus
de navicula ābulabat super aquam ut
veniret ad ihesum. Videns vero ventū
validū timuit. Et cum cepisset mergi:
clamauit dicens. Dñe saluū me fac.
Et cōtinuo ihesus extendens manū
apprehendit eum: et ait illi. Modice
fidei quare dubitasti? Et cū ascendisset
in naviculā: cessauit ventus. Qui autē i
navicula erant: venerūt et adorauerūt
eum dicentes. Vere filius dei es. Et cū
transfretassent: venerūt i terrā genesar.
Et cum cognouissent eum viri loci il-
lius: miserūt in vniuersam regionem
illā: et obtulerūt ei omes male habētes:
et rogabāt eū ut vel fimbriam vestimē-
ti eius tangerent. Et quicūq; tetigerunt
salui facti sunt. XV

Tunc accesserūt ad eum ab hiero-
solimis scribe et pharisei dicētes.
Quare discipuli tui transgrediuntur
traditiones seniorū? Non enim lauāt

manus suas cum panem mãducãt.
Ipse autem respondens ait illis. Quare
et vos transgredimini mandatum dei
propter traditionẽ vestrã? Nam deus
dixit. Honora patrem et matrẽ: et qui
maledixerit patri vel matri: morte morietur.
Vos autem dicitis: quicunq;
dixerit patri vel matri: munus qõcunq;
est ex me tibi, prodest: et non honorificabit patrẽ suum aut matrem suam:
et irritum fecistis mãdatum dei, propter
traditionẽ vestrã. Ypocrite: bene vaticinavit de vobis ysaias dicens. Populus hic labijs me honorat: cor autem
eorum longe est a me. Vane autem
colunt me doctrines doctrinas et mãdata hominũ. Et convocatis ad se turbis: dixit eis. Audite et intelligite. Non
quod intrat in os coinquinat hominem: sed qõ prodit ex ore hoc coinquinat hominẽ. Tunc accedentes discipuli eius dixerũt ei. Vis quia pharisei audito verbo hoc scandalizati sunt? At
ille respondẽs ait. Omnis plãtatio
quã non plãtavit pater meus celestis
eradicabitur. Sinite illos: ceci sunt: et
duces ceco. Cecus autem si ceco duxerit
ipse: ambo in foueã cadũt. Respondẽs aũt petrus: dixit ei. Edissere
nobis parabolã istã. At ille dixit. Adhuc et vos sine intellectu estis? Non
intelligitis: quia omne qõ in os intrat
in ventrem vadit: et in secessum emittitur? Que aũt prodeunt de ore de corde
exeunt: et ea coinquinãt hominẽ. De
corde enim exeunt male cogitationes:
homicidia: adulteria: fornicationes: furta: falsa testimonia: blasphemie. Hec
sunt que coinquinant hominẽ. Non lotis autem manibus manducare nõ coinquinat hominẽ. Et egressus inde: secessit in partes tyri et sydonis. Et ecce
mulier chananea a finibus illis egressa clamauit dicens ei. Miserere mihi domine fili dauid: filia mea male a demonio vexatur. Qui non respondit ei verbum.
Et accedentes discipuli eius: rogabãt
eum dicentes. Dimitte eã: qꝛa clamat
post nos. Ipse autẽ respondens ait.
Non sum missus: nisi ad oues q̃ perierunt domus israhel. At illa venit: et
adorauit eũ dicens. Domine adiuua
me. Qui respondens ait. Nõ est bonũ sumere panẽ filiorũ: et mittere canibus. At
illa dixit. Etiã domine. Etiã et catelli edũt
de mijs: que cadũt de mensa dominorũ suorũ. Tunc respondens ihesus
ait illi. O mulier magna est fides tua:
fiat tibi sicut vis. Et sanata est filia eius ex illa hora. Et cum transisset inde
ihesus: venit secus mare galilee: et ascendens in montem sedebat ibi. Et accesserunt ad eum turbe multe: habentes secum mutos: ceros: claudos: debiles: et
alios multos: et ceciderũt eos ad pedes
eius: et curauit eos. Ita ut turba miraretur videns mutos loquentes: claudos ambulãtes: ceros videntes: et magnificabãt deum israhel. Ihesus aũt
conuocatis discipulis suis dixit. Misereor turbe: quia triduo iam perseuerãt
mecum: et non habent qõ mãducent.
Et dimittere eos ieiunos nolo: ne deficiãt in via. Et dixerũt ei discipuli. Unde ergo nobis in deserto panes tãtos:
ut saturemus turbam tantã? Et ait illis
ihesus. Quot panes habetis? At illi
dixerũt. Septẽ. Et paucos pisciculos.
Et precipit turbe: ut discumberent super
terram. Et accipiens septem panes et
pisces: et gratias agens fregit et dedit
discipulis suis: et discipuli dederũt populo. Et comederũt omnes et saturati
sunt. Et qõ superfuit de fragmentis
sustulerũt septem sportas plenas. Erãt
autẽ q̃ mãducauerũt quatuor milia
hominũ: exceptis paruulis et mulieribus.
Et dimissis turbis ascendit in nauiculã:
et venit in fines magedan.

Et accesserũt ad eum pharisei et saducei temptantes: et rogauerũt
eum ut signũ de celo ostenderet eis. At
ille respondens: ait illis. Facto vespere dicitis serenũ erit: rubicundũ est enim celum. Et mane: hodie tempestas?
nubilat enim triste celum. Faciẽ ergo
celi diiudicare nostis: signa aũt temporũ nõ potestis. Generatio mala et
adultera signũ querit: et signũ nõ datur ei nisi signũ ionę. Et relictis illis
abijt. Et cum venissent discipuli eius
trans ferũ: obliti sunt panes accipere.
Qui dixit illis. Intuemini et cauete a
fermẽto pharisorũ et saduceorũ. At illi
cogitabãt inter se dicentes. Quia panes non accepimus. Sciens aũt ihesus dixit. Quid cogitatis inter vos
modice fidei: quia panes nõ habetis?
Nondũ intelligitis neq; recordamini
quinq; panũ: et quinq; milia hominũ:
et quot cophinos sumpsistis? Neq;
septem panũ et quatuor milia hominum: et quot sportas sumpsistis? Quare nõ intelligitis quia nõ de pane dixi
vobis: cauete a fermẽto pharisorũ et
saduceorũ? Tunc intellexerũt quia nõ
dixerit cauendũ a fermẽto panũ: sed a
doctrina pharisorũ et saduceorũ. Venit aũt ihesus in partes cesarie philippi: et interrogabat discipulos suos dicens. Quẽ dicũt homines esse filiũ hominis? At illi dixerũt. Alij iohannẽ
baptistam: alij heliam: alij vero hieremiam: aut unũ ex prophetis. Dicit illis
ihesus. Vos aũt quẽ me esse dicitis?
Respondẽs simon petrus dixit. Tu es
cristus filius dei viui. Respondẽs aũt
ihesus dixit ei. Beatus es simon bariona: quia caro et sanguis non reuelauit tibi: sed pater meus qui in celis est.
Ego dico tibi: quia tu es petrus et super hanc petram edificabo ecclesiã meam: et
porte inferi non preualebũt aduersus eam.
Et tibi dabo claues regni celorũ.
Et qcũq; ligaueris super terram erit ligatum et in celis: et qcũq; solueris
super terram erit solutũ in celis. Tunc precipit discipulis suis: ut nemini dicerent:
quia ipse esset ihesus cristus. Exinde
cepit ihesus ostendere discipulis suis:
quia oportet eum ire hierosolimã: et
multa pati a senioribus et scribis et principibus sacerdotum: et occidi et tercia
die resurgere. Et assumens eum petrus: cepit increpare illum dicens. Absit a te domine: non erit tibi hoc.
Qui conuersus dixit. Vade post me
sathanas scandalum es michi: quia
non sapis ea que dei sunt: sed ea q̃ sũt
hominũ. Tũc ihesus dixit discipulis
suis. Si quis vult post me venire abneget semetipsum: et tollat crucem suã
et sequatur me. Qui enim voluerit animam suã saluam facere: perdet eã. Qui
autem perdidit animã suã propter me:
inueniet eam. Quid enim prodest homini si mundũ vniuersum lucret: anime
vero sue detrimentũ patiat? Aut quã
dabit homo commutationẽ pro anima sua? Filius enim hominis venturus
est in gloria patris sui cum angelis suis: et tunc reddet vnicuiq; secundũ opera
eius. Amẽ dico vobis: sunt quidã
de hic stantibus qui non gustabunt
mortem: donec videant filium hominis venientẽ in regno suo.

Et post dies sex assumpsit ihesus
petrũ et iacobum et iohannem

frater eius: et ducit illos in montem
excelsum seorsum: et transfiguratus ē
ante eos. Et resplenduit facies eius sic
ut sol: vestimenta aut eius facta sunt
alba sicut nix. Et ecce apparuerunt illis
moyses ⁊ helias cum eo loquentes. Re-
spondens aut petrus dixit ad ihesum.
Domine bonū est nos hic esse: si vis
faciamus hic tria tabernacula: tibi
unū et moysi unum et helie unū. Ad
huc eo loquente: ecce nubes lucida ob-
umbravit eos. Et ecce vox de nube di-
cens. Hic ē filius meus dilectus i quo
mihi bene complacui: ipm audite. Et
audientes discipuli ceciderūt in faciem
suā: et timuerūt valde. Et accessit ihe-
sus et tetigit eos: dixitq; eis. Surgite
et nolite timere. Leuātes aut oculos
suos neminē viderūt: nisi solū ihesū.
Et descendentibus illis de monte: pe-
pit ihesus dicens. Nemini dixeritis visi-
onē: donec filius hominis a mortu-
is resurgat. Et interrogauerūt eū disci-
puli dicentes. Quid ergo scribe dicunt
q; heliā oporteat primū venire? At
ille respondens ait eis. Helias quidē
venturus est: ⁊ restituet omnia. Dico
autem vobis: quia helias iam venit:
⁊ non cognouerūt eum: sed fecerūt i eo
quecunq; voluerunt. Sic et filius ho-
minis passur est ab eis. Tūc intellexe-
runt discipuli quia de iohāne bapti-
sta dixisset eis. Et cum venisset ad tur-
bam: accessit ad eum homo genibus
prouolus ante eū dicens. Domine
miserere filio meo quia lunaticus est:
et male patitur. Nam sepe cadit in i-
gnem: et sepe in aquā. Et obtuli eū
discipulis tuis: et non potuerūt curare
eum. Respondens ihesus dixit. O gene-
ratio incredula ⁊ peruersa quousq; ero
vobiscū: Vsq; quo patiar vos? Afferte
huc illū ad me. Et increpauit illū ihe-
sus: et egressus est ab eo demoniū: et curatus
est puer ex illa hora. Tunc accesserunt
discipuli ad ihesum secreto et dixerunt.
Quare nos nō potuimus eicere illum?
Dixit illis. Propter incredulitatē ve-
stram. Amen quippe dico vobis: si ha-
beritis fidem sicut granū sinapis: di-
cetis mōti huic transi hinc et trānsibit:
et nichil impossibile erit vobis. Hoc
autem genus non eicitur: nisi per ora-
tionē ⁊ ieiunū. Conuersantibus aut eis
in galilea: dixit illis ihesus. Filius ho-
minis tradendus est in manus homi-
num: et occident eū: et tertia die resur-
get. Et contristati sunt vehementer. Et
cum venissent capharnaū: accesserunt q
didragma accipiebāt ad petrū ⁊ dixe-
runt ei. Magister vester non soluit di-
dragma. Ait. Etiā. Et cum intrasset
in domū: preuenit eum ihesus dicens.
Quid tibi videtur simon? Reges terre
a quibus accipiūt tributū uel censum:
a filijs suis? an ab alienis? Et ille dixit.
Ab alienis. Dixit illi ihesus. Ergo li-
beri sūt filij. Vt autē nō scandalizemus
eos: vade ad mare et mitte hamum: et
tum piscem qui primus ascenderit tol-
le: et aperto ore eius inuenies stater.
illū sumes ⁊ da eis. p me et te. XVIII

In illa hora accesserunt discipuli
ad ihesum dicentes. Quisnam
maior est in regno celoꝝ? Et aduocā
ihesus paruulū: statuit eum in medio
eorū ⁊ dixit. Amē dico vobis: nisi con
uersi fueritis ⁊ efficamini sicut paru-
li: non intrabitis in regnū celoꝝ. Qui
cunq; ergo humiliauerit se sicut par-
uulus iste: hic est maior i regno celoꝝ.
Et qui susceperit unū paruulū talem
in nomine meo: me suscipit. Qui aut
scandalizauerit unū de pusillis istis

qui in me credūt: expedit ei ut suspēda-
tur mola asinaria i collo eius: et dimer-
gatur in profundū maris. Ve mun-
do ab scandalis. Necesse est enim ut
veniāt scādala. Verūtamen ve homi-
ni q quem scandalū venit. Si autem
manus tua uel pes tuus scandalizat te:
abscide eum ⁊ pice abs te. Bonū tibi
est ad vitā ingredi debilē uel claudū:
ḡ duas manus uel duos pedes ha-
bentem mitti in ignem eternū. Et si o-
culus tuus scādalizat te: eue eū et pice
abs te. Bonū tibi est unū oculū habē-
tem in vitā intrare: ḡ duos oculos
habentē mitti in iehennā ignis. Vide-
te ne condemnatis unū ex hijs pusil-
lis. Dico enim vobis: quia angeli eorū
in celis semper videt faciē patris mei
qui in celis ē. Venit enim filius hōis
saluare qd peierat. Quid vobis vide-
tur? Si fuerint alicui centū oues et er-
rauerit una ex eis: nōne relinquit no-
nagintanouē in mōtibus ⁊ vadit que-
rere eā que errauit? Et si cōgerit ut in-
ueniat eā: amē dico vobis: quia gau-
det sup eam magis ḡ sup nonaginta
nouē que nō errauerūt. Sic nō est vo-
luntas ante patrē vestrū qui i celis est:
ut pereat unus de pusillis istis. Si au-
tem peccauerit in te frater tuus: vade
et corripe eum inter te et ipm solū. Si
te audierit: lucratus eris fratrem tuum.
Si aut non te audierit: adhibe tecum
adhuc unū uel duos: ut i ore duoꝝ
uel trium stet omne verbū. Od si nō
audierit eos: dic ecclesie. Si aut eccle-
siam non audierit: sit tibi sicut ethnicus
et publicanus. Amen dico vobis: que-
cunq; alligaueritis sup terram erit li-
gata et in celo: et quecunq; solueritis
sup terram erunt soluta et in celo. Ite-
rum dico vobis: quia si duo ex vobis
consenserint sup terrā de omni re quēcun-
q; petierit: fiet illis a patre meo qui i ce-
lis ē. Vbi enim sunt duo uel tres con-
gregati in nomine meo: ibi sum i me-
dio eorū. Tunc accedens petrus ad eū
dixit. Domine quotiens peccabit in
me frater meus: ⁊ dimittā ei usq; septi-
es? Dicit illi ihesus. Nō dico tibi usq;
septies: sed usq; septuagies septies. Ide
o assimilatum est regnū celoꝝ homini
regi: qui voluit rationē ponere cum
seruis suis. Et cū cepisset rationem po-
nere: oblatus est ei unus qui debebat ei
decē milia talenta. Cum aut non ha-
beret unde redderet: iussit eum dominus
eius venūdari et vxorem eius ⁊ filios.
et omnia que habebat: et reddi. Procī-
dens aut seruus ille orabat eū dicens.
Patientiā habe in me: et omnia reddā
tibi. Misertus aut dominus seruo illius
dimisit eum: et debitū dimisit ei. Egres-
sus aut seruus ille invenit unum de
conseruis suis qui debebat ei centum
denarios: et tenens suffocabat eū di-
cens. Redde qd debes. Et procidens con-
seruus eius rogabat eum dicens. Pati-
entiā habe in me: et omnia reddā tibi.
Ille aut noluit: sed abijt et misit eum
in carcerē donec redderet debitum. Vi-
dentes aut conserui eius que fiebant
contristati sunt valde: ⁊ venerūt et na-
rauerūt dōno suo omnia q facta fuerāt.
Tūc vocauit illū dominus suus: et ait
illi. Serue nequā: omne debitū dimisi
tibi quoniā rogasti me. Nōne ergo
oportuit ⁊ te misereri cōserui tui sicut
et ego tui misertus sum? Et iratus
dominus eius tradidit eum torori-
bus: quo adusq; redderet universum
debitum. Sic et pater meus celestis
faciet vobis: si non remiseritis unus-
quisq; fri suo de cordibus suis. XIX

Et factū est cū consummasset ihe-
sus sermones istos migrauit a
galilea: et venit in fines iudee trās ior-
danen: ⁊ secute sunt eū turbe multe: et
curauit eos ibi. Et accesserūt ad eum
pharisei tentantes eū ⁊ dicentes. Si
licet homini dimittere vxorem suam
quacunq; re causa? Qui respondens
ait eis. Non legistis quia qui fecit ho-
mines ab initio masculū et feminam
fecit eos? Et dixit. Propter hoc dimit-
tet homo patrē et matrē. et adhaerebit
vxori sue: et erūt duo i carne una. Itaq;
iā non sunt duo. sed vna caro. Qd
deus cōiunxit: homo nō separet. Di-
cunt illi. Quid ergo moyses manda-
uit dare libellum repudij ⁊ dimittere?
Ait illis. Quoniā moyses ad dimici-
am cordis vestri permisit vobis dimit-
tere vxores vras: ab initio autē non
fuit sic. Dico autem vobis: quia qui
cunq; dimiserit vxorē suā nisi ob for-
nicationē ⁊ aliā duxerit mechatur. Et
qui dimissam duxerit mechatur. Di-
cunt ei discipuli eius. Si ita est causa
hominis cum vxore: non expedit nu-
bere. Qui dixit. Non omnes capiunt
verbū istud: sed quibus datū ē. Sunt
enim eunuchi qui de matris vtero si-
gnati sunt: et sunt eunuchi qui facti
sunt ab hominib: et sunt eunuchi q̄
se ipsos castrauerūt ꝓter regnū celoꝝ.
Qui potest capere capiat. Tunc obla-
ti sunt ei paruuli: ut manus eis impo-
nere et orare. Discipuli autē increpa-
bant eos. Ihesus vero ait eis. Sinite
paruulos. et nolite eos prohibere ad me
venire. talium est enim regnū celoꝝ. Et
cum imposuisset eis manus: abiit inde.
Et ecce vnus accedens ait illi. Magi-
ster bone: quid boni faciā ut habam
vitam eternā? Qui dixit ei. Quid me
interrogas de bono? Vnus est bo⁹
deus. Si autem vis ad vitā ingredi:
serua mādata. Dicit illi. Que? Ihesu⁹
aut dixit. Non homicidiū faciaꝭ. nō
adulterabis. non facies furti. nō fal-
sum testimoniū dices: honora patrem
et matrem. diliges proximū tuū sicut te
ipsum. Dicit illi adolescens. Omnia
hec custodiui: quid adhuc michi deest?
Ait illi ihesus. Si vis perfectus esse: va
de vende que habes et da pauperib⁹
et habebis thesaurū in celo: ⁊ veni sequ-
ere me. Cum audisset autē adolescens
verbū: abiit tristis. Erat enim habēs
multas possessiones. Ihesus autem
dixit discipulis suis. Amen dico vo-
bis: quia diues difficile intrabit in re-
gnum celoꝝ. Et iterū dico vobis. Fa-
cilius est camelū p foramen acꝰ tran-
ire: q̄ diuitem intrare in regnū celorū.
Audientes autē hijs discipuli mirabantur
valde dicentes. Quis ergo potest
saluus esse? Aspiciens autē ihesus di-
cit illis. Apud homines hoc impossi-
bile est: apud deum autē omnia possi-
bilia sunt. Tunc respondens petrus
dixit ei. Ecce nos reliquimus omnia: et
secuti sumus te. Quid ergo erit nobis?
Ihesus autē dixit illis. Amen dico vo-
bis: q̄ vos qui secuti estis me in regen-
eratione cum sederit filius hominis
in sede maiestatis sue. sedebitis ⁊ vos
super sedes duodecim. iudicantes duode-
cim tribus israhel. Et omnis qui reli-
quit domū vel fratres aut sorores aut
patrem aut matrem aut vxorem aut fi-
los aut agros ꝓter nomē meum: cen-
suplū accipiet. ⁊ vitam eternā possidi-
bit. Multi autem erunt primi nouis-
simi: et nouissimi primi. xx

Simile est regnum celoꝝ homini
patrifamilias: qui exiit primo

mane conducere operarios i vineam
suā. Conuentione autē facta cū opera-
riis ex denario diurno: misit eos i vi-
neam suā. Et egressus circa horam ter-
tiam: vidit alios stantes i foro ocio-
sos. et illis dixit. Ite et vos i vineam
q̄ iustū fuerit dabo vobis. Illi au-
tem abierūt. Iterum autem exiit circa
sextā et nonā horam: et fecit similiter.
Circa undecimā vero exiit: et invenit
alios stantes. et dicit illis. Quid hic
statis tota die otiosi? Dicūt ei. Quia
nemo nos conduxit. Dicit illis. Ite ⁊
vos i vineā. Cū sero autem factū esset
dicit dōs vinee pactatori suo. Voca
operarios et redde illis mercedē: incipi-
ens a nouissimis usq; ad primos.
Cū venissent ergo q̄ circa undecimam
horam venerant: acceperūt singulos
denarios. Venientes autem et primi
arbitrati sunt q̄d plus esset acceptu-
ri: acceperūt autē et ipsi singulos denā-
rios. Et accipientes murmurabant
aduersus paterfamilias dicēs. Hij
nouissimi una hora fecerūt: et pares
illos nobis fecisti qui portauimus
pondus diei et estus? At ille respon-
dens vni eorū dixit. Amice. non facio
tibi iniuriā. Nōne ex denario cōuenisti
mecum? Tolle q̄d tuū ē et vade. Vo-
lo autem huic nouissimo dare. sicut
et tibi. Aut non licet michi q̄d volo
facere? An oculus tuus nequā est. q̄a
ego bonus sum? Sic erūt nouissimi
primi: et primi nouissimi. Multi enī
sunt vocati: pauci vero electi. Et ascen-
dens ihesus ierosolimā: assumpsit
duodecim discipulos secreto. et ait il-
lis. Ecce ascendimus ierosolimā. ⁊ filius
hominis tradetur principibus sacer-
dotum et scribis: et condemnabūt eum
morte: et tradent eum gentibus ad
deludendū et flagellādū: et crucifigen
dum: ⁊ tertia die resurget. Tūc accessit
ad eū mater filiorū zebedei cū filijs suis:
adorās ⁊ petēs aliq̄d ab eo. Qui dixit
ei. Quid vis? Ait illi. Dic ut sedeant
hij duo filij mei vni ad dexterā tuā. et
vnus ad sinistram in regno tuo. Re-
spondens autem ihesus dixit. Nescitis
quid petatis. Potestis bibere calicem
quē ego bibiturus sum? Dicūt ei. Pos-
sumus. Ait illis. Calicem quidē meū
bibetis: sedere autem ad dexteram me-
am et sinistrā non est meum dare vo-
bis: sed quibus paratū est a patre meo.
Et audientes decem. indignati sunt
de duobus fratribus. Ihesus autem vo-
cauit eos et ait. Scitis q̄a principes
gentiū dominātur eorū: et qui
maiores sunt potestatem exercent in
eos? Non ita erit inter vos. Sed qui
cunq; voluerit inter vos maior fieri:
sit vestre minister. Et qui voluerit in
vobis primus esse: erit vestre seruus. Si-
cut filius hominis nō venit ministrari
sed ministrare: ⁊ dare animā suam
redemptionem ꝓ multis. Et egredien-
tibus illis ab iericho: secuta est eū tur-
ba multa. Et ecce duo cęci sedentes se-
cus viam. audierūt quia ihesus transi-
ret: ⁊ clamauerūt dicentes. Domine:
miserere nostri. fili dauid. Turba autē
increpabat eos ut tacerent. At illi ma-
gis clamabāt dicentes. Dñe: miserere
nostri. fili dauid. Et stetit ihesus: et vo-
cauit eos et ait. Quid vultis ut faciā
vobis? Domine ut aperiantur oculi
nostri. Misertus autem eorū ihesus:
tetigit oculos eorum. Et confestim vi-
derunt: et secuti sunt eum. xxi

Et cū appropinquassent ierosolo-
mis et venissent bethfage ad
montem oliuet: tunc ihesus misit

duos discipulos dicens eis. Ire in castellũ q̃d̃ contra vos est: & statim inuenietis asinã alligatã & pullũ cum ea: solute et adducite michi. Et si quis vobis aliquid dixerit · dicite quia dominus hys opus habet: & continuo dimittet eos. Hoc aũt factum est: ut adimpleret q̃d̃ dictũ est per ꝓphetam dicentem. Dicite filie syon: ecce rex tuus venit tibi mãsuetus sedens super asinã & pullũ filium subiugalis. Euntes autẽ discipuli fecerunt sicut præcepit illis ihesus. Et adduxerũt asinam & pullum & imposuerũt super eos vestimenta sua: & eum desuper sedere fecerũt. Plurima autẽ turba straverunt vestimenta sua in via. Alij aũt cedebãt ramos de arboribus: & sternebant i via. Turbe aũt que precedebant et que sequebantur clamabant dicentes. Osanna filio dauid: benedictus qui venit in nõe dñi: osanna in altissimis. Et cũ intrasset ihesolimã: cõmota ẽ vniuersa ciuitas dicens. Quis ẽ hic? Populi autẽ dicebãt. Hic ẽ ihesus ꝓpheta a nazareth galilee. Et intrauit ihesus in templum dei: et eiiciebat omnes vendentes et ementes i templo: & mensas nummularioꝝ et cathedras vendentiũ columbas euertit: et dixit eis. Scriptũ ẽ: domus mea domꝰ orationis vocabit: vos autẽ fecistis illã speluncam latronum. Et accesserũt ad eũ ceci et claudi in templo: & sanauit eos. Videres autem principes sacerdotũ et scribe mirabilia q̃ fecit: & pueros clamãtes in templo et dicentes · osanna filio dauid: indignati sunt: & dixerũt ei. Audis quid isti dicũt? Ihesus autẽ dixit eis. Vtiq; Numquã legistis q̃a ex infantium & lactantiũ perfecisti laudem? Et relictis illis abijt foras extra ciuitatẽ in bethaniã: ibiq; mãsit. Mane autem reuertens in ciuitatẽ esuijt. Et videns fici arborẽ vnam sed nam venit ad eam · & nichil inuenit in ea nisi folia tantũ: et ait illi. Numquã ex te fructus nascatur in sempiternũ. Et arefacta ẽ cõtinuo ficulnea. Et videntes discipuli mirati sunt dicentes. Quomodo continuo aruit? Respondens autem ihesus. Ait eis. Amen dico vobis: si habueritis fidem & non hesitaueritis: non solũ de ficulnea facietis: sed & si monti huic dixeritis tolle & iacta te in mare: fiet. Et omnia quecunq; petieritis in oratione credentes accipietis. Et cũ venisset in templũ: accesserũt ad eũ docentem principes sacerdotũ et seniores ꝓpli dicentes. In qua potestate hec facis? Et quis tibi dedit hanc potestatẽ? Respondens ihesus · dixit eis. Interrogabo vos et ego vnũ sermonẽ: quẽ si dixeritis michi & ego vobis dicam in qua potestate hec facio. Baptismum iohannis vnde erat: e celo · an ex hominibus? Et illi cogitabãt inter se dicentes. Si dixerimus e celo: dicet nobis. Quare ergo nõ credidistis illi? Si autem dixerimus ex hominibus: timemus turbam. Omnes enim habebãt iohannem sicut ꝓphetam. Et respondentes ihesu · dixerũt. Nescimus. Et illis et ipse. Nec ego dico vobis in qua potestate hec facio. Quid autẽ vobis videtur? Homo quidã habebat duos filios: et accedens ad primũ dixit. Fili vade hodie operan in vineã meã. Ille autem respondens ait. Nolo. Postea autẽ penitẽtia motꝰ abijt. Accedens autem ad alterũ dixit similiter. At ille respondens ait. Eo dñe. Et non iuit. Quis ex duobus fecit voluntatẽ patris? Dicunt. Primus. Dicit illis ihesus.

Amen dico vobis: quia publicani et mercetrices precedũt vos i regno dei. Venit enim aũt ad vos iohãnes i via iustitie: et nõ credidistis ei. Publicani autẽ et mercetrices crediderũt ei: vos aũt videntes nec penitentiã habuistis postea · ut crederetis ei. Aliã parabolam audite. Homo erat paterfamilias qui plãtauit vineam: et sepem circumdedit ei · et fodit i ea torcular: & edificauit turrim · et locauit eã agricolis: et peregre profectus est. Cum aũt tempus fructuũ appropinquasset: misit seruos suos ad agricolas ut acciperent fructus eiꝰ. Et agricole apprehensis seruis eius · alium cecederũt · aliũ occiderũt: aliũ vero lapidauerũt. Iterũ misit alios seruos plures prioribus: & fecerũt illis similiter. Nouissime autem misit ad eos filium suũ dicens: verebũtur filiũ meũ. Agricole aũt videntes filiũ · dixerunt intra se. Hic est heres: venite occidamꝰ eum · & habebimꝰ hereditatem eius. Et apprehensum eum eiecerũt extra vineam · & occiderũt. Cum ergo venerit dominus vinee · quid faciet agricolis illis? Aiunt illi. Malos male perdet: & vineam locabit alijs agricolis · qui reddant ei fructum temporibus suis. Dicit illis ihesus. Numq̃ legistis in scripturis · lapidẽ quẽ reprobauerũt edificantes · hic ẽ factus i caput anguli? A domino factum est istud: et est mirabile in oculis nostris. Ideo dico vobis: q̃a auferetur a vobis regnũ dei · et dabitur genti facienti fructus eius. Et qui ceciderit super lapidẽ istum cõtringetur: super quẽ vero ceciderit · conteret eum. Et cum audissent principes sacerdotũ et pharisei parabolas eius: cognouerũt q̃d̃ de ipsis diceret. Et querentes eũ tenere timuerũt turbas: quoniam sicut prophetã eũ habebãt. Et respondẽs ihesus dixit iterũ in parabolis eis dicens. Simile factum est regnũ celorũ homini regi: q̃ fecit nuptias filio suo. Et misit seruos suos vocare invitatos ad nuptias: et nolebãt venire. Iterũ misit alios seruos dicens. Dicite invitatis. Ecce prandiũ meũ paraui · tauri mei & altilia occisa · et omnia parata: venite ad nuptias. Illi aũt negligentes: et abierũt alius in villã suã · alius vero ad negotiationẽ suã. Reliqui vero tenuerũt seruos eius: & contumelijs affectos occiderũt. Rex autem cũ audisset iratus est: & missis exercitibus suis · perdidit homicidas illos · et ciuitatẽ illorũ incendit. Tũc ait seruis suis. Nuptie quidẽ parate sunt: sed qui invitati erãt non fuerũt digni. Ite ergo ad exitus viarũ: et quoscunq; inueneritis · vocate ad nuptias. Et egressi serui eius in vias congregauerũt omnes quos inuenerũt malos & bonos: et impletẽ sunt nuptie discũbentiũ. Introuit autẽ rex ut videret discũbentes: et vidit ibi hominẽ non vestitũ veste nuptiali. Et ait illi. Amice: quomõ huc intrasti non habẽs vestem nuptialem? At ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris. Ligatis manibus et pedibus eiꝰ · mittite eum in tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dentiũ. Multi enim sunt vocati: paucꝰ vero electi. Tunc abeuntes pharisei cõsilium inierunt: ut raperent eum in sermone. Et mittunt ei discipulos suos · cum herodianis dicentes. Magister · scimꝰ quia verax es · et viã dei in veritate doces: et nõ est tibi cura de aliquo. Non enim respicis personam hominũ. Dic ergo nobis: quid tibi videtur. Licet censũ dare cesari · aut nõ? Cognita autem ihesus nequitia eorũ

xxij

ait. Quid me tentatis hypocrite? Ostendite mihi numismma census. At illi obtulerunt ei denarii. Et ait illis ihesus. Cui est ymago hec et superscriptio? Dicunt ei. Cesaris. Tunc ait illis. Reddite ergo que sunt cesaris cesari: et q̃ sunt dei deo. Et audientes mirati sunt: et relicto eo abierunt. In illo die accesserunt ad eum saddducei qui dicunt nõ esse resurrectionẽ: et interrogauerunt eũ dicentes. Magister: moyses dixit. Si quis mortuus fuerit non habens filiũ: ut ducat frater eius uxorem illius: et suscitet semen fratri suo. Erant autẽ apud nos septem fratres: et primus uxore ducta defunctus est: et non habens semen reliquit uxorẽ suã fratri suo. Similiter secundus et tertius usq; ad septimum. Nouissime autem omnium et mulier defuncta est. In resurrectione ergo cuius erit de septem uxor? Omnes enim habuerunt eã. Respondens autem ihesus ait illis. Errastis nescientes scripturas: neq; virtutem dei. In resurrectione enim neq; nubent: neq; nubentur: sed sunt sicut angeli dei in celo. De resurrectione autẽ mortuorum non legistis q̃ dictũ est a deo dicente vobis? Ego sum deus abrahã: et deus ysaac: et deus iacob. Non est deus mortuorum: sed viuentũ. Et audientes turbe mirabãtur in doctrina eius. Pharisei autem audientes q̃ silentium imposuisset saddducis: conuenerunt in unũ: et interrogauit eũ unus ex eis legis doctor tentãs eum. Magister: q̃ est mandatũ magnum in lege? Ait illi ihesus. Diliges dominũ deũ tuum ex toto corde tuo: et in tota anima tua: et in tota mente tua. Hoc est maximũ: et primũ mandatũ. Secundũ autẽ simile est huic. Diliges proximũ tuũ sicut teipsum. In hijs duobus mãdatis uniuersa lex pendet et prophete. Congregans autẽ pharisaios interrogauit eos ihesus dicens. Quid vobis videtur de cristo cuius filius est? Dicunt ei. David. Ait illis. Quomõ ergo dauid in spiritu vocat eum dõm dicens: dixit dominus dõo meo: sede a dextris meis. Donec ponã inimicos tuos scabellũ pedũ tuorũ? Si ergo dauid vocat eum dõm: quomõ filius eius est? Et nemo poterat respondere ei verbũ: neq; ausus fuit quisq; ex illa die eũ amplius interrogare. xxij

Tunc ihesus locutus ẽ ad turbas: et ad discipulos suos dicens. Super cathedram moysi sederũt scribe et pharisei. Omnia ergo quecunq; dixerint vobis seruare: facite. Secundũ opera uero eorũ nolite facere. Dicunt enim: et nõ faciũt. Alligãt autẽ onera grauia: et importabilia: et imponunt in humeros hominũ: digito aũt suo nolunt ea mouere. Omnia uero opera sua faciunt: ut videant ab hominibus. Dilatant enim philacteria sua: et magnificant fimbrias. Amant aũt primos recubitus in cenis: et primas cathedras in synagogis et salutationes in foro: et vocari ab hominibus rabbi. Vos autẽ nolite vocari rabbi. Unus est enim magister vester: omnes autẽ vos fratres estis. Et patrẽ nolite vocare vobis super terrã: unus est enim pater vester q̃ in celis ẽ. Nec vocamini magistri: quia magister vester: unus ẽ cristus. Qui maior ẽ vestrũ: erit minister vester. Qui autẽ se exaltauerit humiliabit: et qui se humiliauerit exaltabitur. Ve aũt vobis scribe: et pharisei ypocrite: qꝛ claudistis regnũ celorũ ante homines. Vos enim nõ intratis: nec intrantes sinitis intrare. Ve vobis scribe et

pharisei ypocrite qui comedistis domos viduarũ: orationes longas orantes: propter hoc amplius accipietis iudicũ. Ve vobis scribe: et pharisei ypocrite: qꝛ circuitis mare et aridam: ut faciatis unũ ꝓselitũ: et cũ fuerit factus: facitis eũ filiũ inferni duplo q̃ vos. Ve vobis duces ceci: qui dicitis quicunq; iurauerit p templum nichil est: qui aũt iurauerit i auro templi debitor ẽ. Stulti et ceci: q̃d enim maius ẽ: aurũ an templum q̃ sanctificat aurũ? Et quicunq; iurauerit i altari: nichil ẽ. Quicunq; aũt iurauerit i dono q̃ est super illud debet. Ceci: quid enim maius ẽ: donũ: an altare quod sanctificat donum? Qui ergo iurat i altari: iurat in eo: et i omnibus que super illud sunt. Et quicunq; iurauerit in templo: iurat in illo: et in eo qui habitat in ipso. Et qui iurat in celo: iurat i throno dei: et in eo qui sedet super eum. Ve autẽ vobis scribe et pharisei ypocrite: qui decimatis mentam et anetũ et cyminũ: et reliquistis que grauiora sunt legis: iudicium et misericordiã et fidem. Hec oportuit facere: et illa nõ omittere. Duces ceci: excolantes culicem: camelũ aũt glutientes. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite: q̃ mundatis q̃ de foris est calicis et parapsidis: intus aũt pleni estis rapina et immundicia. Pharisee ceci: munda prius q̃ intus ẽ calicis: et parapsidis: ut fiat et id q̃ de foris est mundum. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite: quia similes estis sepulcris dealbatis: que a foris parent hominibus speciosa: intus uero plena sunt ossibus mortuorũ: et omni spurcitia. Sic et vos a foris quidem parentis hominibus iusti: intus aũt pleni estis ypocrisi et iniquitate. Et vobis scribe et pharisei ypocrite: qui edificatis sepulcra prophetarũ: et ornatis monumẽta iustorũ: et dicitis. Si fuissemus in diebus patrũ nostrorũ: nõ essemus socij eorũ in sanguine prophetarũ. Itaq; testimonio estis vobismetipsis: quia filij estis eorũ qui prophetas occiderũt. Et vos implete mensurã patrũ vestrorũ. Serpentes: et genimina viperarũ: quomodo fugietis a iudicio gehenne? Ideo dico vobis. Ecce ego mitto ad vos prophetas et sapientes et scribas: et ex illis occidetis et crucifigetis: et ex eis flagellabitis in synagogis vestris: et persequimini de ciuitate in ciuitatem: ut veniat super vos omnis sanguis iustus qui effusus est super terrã. A sanguine abel iusti: usq; ad sanguinem zacharie filij barachie: quẽ occidistis inter templum et altare. Amen dico vobis: veniet hec omnia super generationẽ istã. Hierusalẽ hierusalem: q̃ occidis prophetas et lapidas eos qui ad te missi sunt: quotiens volui cõgregare filios tuos quemadmodũ gallina cõgregat pullos suos sub alas: et noluisti. Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Dico enim vobis: nõ me videbitis amodo donec dicatis. Benedictus q̃ venit i nomine dñi. xxiij

Et egressus ihesus de templo ibat. Et accesserunt discipuli eius ut ostenderent ei edificationes templi. Ipse aũt respondẽs dixit illis. Videtis hec omnia? Amen dico vobis: non relinquetur hic lapis super lapidem: qui nõ destruatur. Sedenti aũt eo super montem oliuarũ: accesserunt ad eum discipuli secreto dicentes. Dic nobis quãdo hec erunt: et q̃ signũ adventus tui: et consummationis seculi? Et respondens ihesus dixit eis. Videte ne quis vos seducat. Multi enim venient i nomine

uero dicentes · ego sum cristus : et multos seducent. Audituri enim estis prelia ⁊ opiniones ꝓlioꝝ: videte ne turbemini. Oportet enim hec fieri : sed nondum est finis. Consurget enim gens in gentem · ⁊ regnũ in regnũ: et erit pestilentie et fames · et erit motus per loca. Hec aũt omnia · initia sunt dolorum. Tunc tradent vos in tribulationem · et occident vos : et eritis odio omnibus gentibꝰ · ꝓter nomẽ meũ. Et tunc scandalizabuntur multi · et invicem tradẽt: et odio habebũt invicẽ. Et multi pseudo ꝓphete surgent · et seducent multos: ⁊ quoniã abundabit iniquitas · refrigescet caritas multorũ. Qui aũt pseuerauerit usq; in finẽ hic saluus erit. Et ꝑdicabitur hoc euangelium regni i universo orbe · in testimonium omnibus gentibus : et tũc veniet consummatio. Cum ergo videritis abominationẽ desolationis · q̃ dicta ē a daniele ꝓpheta stantem i loco sancto : qui legit intelligat. Tũc qui in iudea sunt fugiant ad montes : ⁊ qui in tecto non descendat tollere aliquid de domo sua: et qui in agro non reuertatur tollere tunicã suã. Ve aũt pregnãtibus et nutrientibus i illis diebꝰ. Orate aũt · ut nõ fiat fuga vestra in hieme uel sabbato. Erit enim tunc tribulatio magna · qualis nõ fuit ab initio mundi usq; modo · neq; fiet. Et nisi breuiati fuissent dies illi · nõ fieret salua omnis caro : sed ꝓter electos breuiabũtur dies illi. Tunc si quis vobis dixerit · ecce hic est cristus aut ecce illic : nolite credere. Surgent enim pseudo cristi et pseudo prophete · et dabũt signa magna et ꝑdigia: ita ut in errorem inducant si fieri potest etiã electi. Ecce ꝑdixi vobꝭ. Si ergo dixerint vobis ecce in deserto est · nolite egire: ecce in penetrabilibus · nolite credere. Sicut enim fulgur exit ab oriente et paret usq; in occidentem: ita erit et aduentus filij hominis. Vbicunq; fuerit corpꝰ: illuc cõgregabũtur et aquile. Statim aũt post tribulationem dies illoꝝ sol obscurabitur : et luna nõ dabit lumen suũ · et stelle cadent de celo · et virtutes celoꝝ cõmouebunt. et tunc parebit signũ filij hominis in celo. Et tunc plangent omnes tribus terre : et videbũt filiũ hominis venientem in nubibus celi cum virtute multa et maiestate. Et mittet ãgelos suos cũ tuba et voce magna : ⁊ congregabunt electos eius a quatuor ventis · a summis celoꝝ usq; ad terminos eoꝝ. Ab arbore aũt fici discite parabolã : cũ iam ramus eius tener fuerit et folia nata · scitis quia ꝓpe est estas. Ita et vos cum videritis hec omnia · scitote quia ꝓpe est in ianuis. Amen dico vobis: quia nõ ꝑeribit generatio hec donec omnia fiant. Celum et terra ꝑeribũt: verba vero mea non ꝑeribũt. De die aũt illa ⁊ hora nemo scit · neq; ãgeli celoꝝ: nisi pater solus. Sicut aũt in diebus noe · ita erit et aduentꝰ filij hominis. Sicut enim erãt in diebꝰ ante diluuiũ comedentes ⁊ bibentes · nubentes et nuptiis tradentes · usq; ad eum diẽ quo introiuit in archam noe: et nõ cognouerũt donec venit diluuiũ ⁊ tulit omnes: ita erit ⁊ aduentus filij hominis. Tunc duo erãt in agro: unus assumetur et unus relinquetur. Due molentes in mola: una assumetur et una relinquetur. Duo in lecto: unus assumetur et unꝰ relinquetur. Vigilate ergo quia nesciis qua hora dominꝰ vester venturus sit. Illud aũt scitote : quoniam si scisset paterfamilias qua hora fur

venturus esset · vigilaret utiq; et non sineret ꝓfodi domũ suã. Ideo et vos estote parati: q̃ qua nesciis hora filiꝰ hois venturꝰ est. Quisquis est fidelis seruus et prudens · quẽ cõstituit dominus suus supra familiã suã: ut det illis cibũ in tempore. Bta ꝑ ille seruꝰ: quẽ cum venerit dũs eꝰ invenerit sic facientem. Amẽ dico vobis: quoniã super omnia bona sua cõstituet eũ. Si aũtẽ dixerit malus seruus ille in corde suo · morã facit dominꝰ meus venire: et cepit percutere conseruos suos: manducet aũt et bibat cũ ebriosis : veniet dũs serui illius in die qua non sperat · hora qua ignorat: ⁊ diuidet eũ · partemq; eius ponet cum ꝓditis : illic erit fletus et stridor dentium.

Tunc simile erit regnũ celoꝝ decẽ virginibus: que accipientes lãpades suas egerũt obuiã sponso et sponse. Quinq; autem ex eis erãt fatue : et quinq; prudentes. Sed quinq; fatue accepto lampadibus : nõ sumpserũt oleũ secũ. Prudentes uero acceperũt oleum in vasis suis cũ lampadibus. Morã autẽ faciente sponso: dormitauerũt omnes ⁊ dormierũt. Media aũt nocte clamor factus est : ecce sponsus venit egite obuiã ei. Tunc surrexerunt omnes virgines ille: ⁊ ornauerũt lampades suas. Fatue aũt sapientibus dixerunt. Date nobis de oleo vestro: quia lampades noster extinguuntur. Respondẽrũt prudentes dicentes. Ne forte non sufficiat nobis ⁊ vobis : ite potius ad vendentes et emite vobis. Dum aũt irent emere venit sponsus: ⁊ que parate erant intrauerũt cum eo ad nuptias: ⁊ clausa ē ianua. Nouissime uero veniũt et relique virgines dicentes. Domine dũe · aperi nobis. At ille respondẽs ait. Amen dico vobis : nesco vos. Vigilate itaq; quia nesciis diẽ neq; horam. Sicut enim homo peregre ꝓficiscens vocauit suos suos: ⁊ tradidit illis bona sua. Et uni dedit quinq; talenta · alij aũt duo · alij uero unũ : unicuiq; sciam ꝓriam virtutem: et ꝓfectus est statim. Abijt aũt qui quinq; talenta acceperat : et operatꝰ est in eis et lucratus ē alia duo. Similiter qui duo acceperat lucratus est alia duo. Qui autẽ unũ acceperat abiens fodit in terrã: ⁊ abscondit pecuniam dñi sui. Post multũ uero temporis venit dũs seruoꝝ illorũ : et posuit rationẽ cum eis. Et accedens q̃ quinq; talenta acceperat: obtulit alia quinq; talenta dicens. Domine quinq; talenta tradidisti michi: ecce alia quinq; supe lucratus sum. Ait illi dũs eius: Euge serue bone ⁊ fidelis: quia sup paucꝰ fuisti fidelis · sup multa te cõstituã: intra in gaudiũ dñi tui. Accessit autem et q̃ duo talenta acceperat · et ait. Dũe duo talẽta tradidisti michi: ecce alia duo lucratus sum. Ait illi dominus eiꝰ. Euge serue bone et fidelis : quia super paucꝰ fuisti fidelis · sup multa te constituã : intra in gaudiũ dñi tui. Accedens autẽ et qui unũ talentũ acceperat ait. Dũe scio quia homo durus es: metis ubi nõ seminasti · et congregas ubi nõ sparsisti: et timens abij et abscondi talentũ tuũ in terra. Ecce habes q̃ tuũ est. Respondens aũt dominꝰ eiꝰ · dixit ei. Serue male et piger : sciebas q̃ metio ubi nõ seminꝰ · et congrego ubi nõ sparsi. Oportuit ergo te committere pecuniã meã nũmularijs: et veniẽs ego recepissem utiq; q̃ meũ est cũ vsura. Tollite itaq; ab eo talentũ : et date ei qui habet decem talenta. Omni enim

habenti dabitur ⁊ abundabit: et aut
qui nõ habet: et qõ videtur habere au-
feretur ab eo: ⁊ inutile seruũ eiite in te-
nebras exteriores: illic erit fletus et stri-
dor dentiũ. Cum aut venerit filius ho-
minis in maiestate sua et omnes angeli
cum eo: tũc sedebit super sedem maiestatis
suę: et cõgregabũtur ante eum omnes
gentes: et separabit eos abinuicem: si-
cut pastor segregat oues ab hedis. Et
statuet oues quidẽ a dextris suis: he-
dos autem a sinistris. Tunc dicet rex
his qui a dextris eius erunt. Venite
benedicti patris mei: possidete paratũ
vobis regnum a cõstitutione mundi.
Esuriui enim: et dedistis michi man-
ducare. Sitiui et dedistis michi bibere.
Hospes eram: ⁊ collegistis me. Nudus
et operuistis me. Infirmus: et visitasti
me. In carcere eram: ⁊ venistis ad me.
Tũc respondebũt ei iusti dicentes. Do-
mine: quãdo te vidimus esurientem
et pauimus: sitientem: et dedimus tibi
potum? Quãdo aũt te vidimus hos-
pitem ⁊ collegimus te: aut nudũ et co-
operuimus te? Aut quando te vidi-
mus infirmũ aut in carcere: ⁊ venimus
ad te? Et respõdens rex dicet illis. Amẽ
dico vobis: qdiu fecistis vni de hijs
fratribus meis minimis: michi fecistis.
Tunc dicet et hijs qui a sinistris erũt:
discedite a me maledicti i ignẽ eternũ:
qui paratus est diabolo et angelis
eius. Esuriui enim: et nõ dedistis mi-
chi manducare. Sitiui: et non dedisti
michi potum. Hospes eraẽ: et nõ col-
legistis me. Nudus: et non operuisti
me. Infirmus et in carcere: et non visi-
tastis me. Tunc respondebũt et ipsi
dicentes. Domine: quãdo te vidimus
esurientem aut sitientem aut hospit-
aut nudũ aut infirmũ aut in carcere:
et nõ ministrauimus tibi? Tũc respõde-
bit illis dicens. Amẽ dico vobis: qdiu
nõ fecistis vni de minoribus hijs nec
michi fecistis. Et ibũt hij i supplicũ e-
ternũ: iusti aũt i vitã eternã. xxvi

Et factum est cum consummasset
ihesus sermones hos omnes: di-
xit discipulis suis. Scitis quia post bi-
duũ pasca fiet: et filius hominis tradet
ut crucifigatur. Tunc congregati sũt
principes sacerdotũ et seniores ppli in
atriũ principis sacerdotũ: qui dicha-
tur cayphas: et cõsiliũ fecerũt ut ihesũ
dolo tenerent ⁊ occiderẽt. Dicebãt au-
tem. Non in die festo. Ne forte tumul-
tus fiereet in plo. Cum aũt esset ihesus
in bethania in domo simonis lepro-
si: accessit ad eum mulier habens ala-
bastrum unguenti pretiosi: et effudit super
caput ipsius recumbentis. Videntes
aũt discipuli: indignati sunt dicentes.
Vt quid perditio hec? Potuit enim istud
venundari multo: ⁊ dari pauperibus.
Sciens aũt ihesus ait illis. Quid mo-
lesti estis huic mulieri? Opus bonũ
operata est in me. Nam semper pau-
pres habetis vobiscũ: me aũt non semp
habetis. Mittens enim hec unguentũ hoc i
corp meũ: ad sepeliendũ me fecit. Amẽ
dico vobis: ubicunq; prdicatum fuerit
hoc euangelium in toto mũdo: dicetur
et qd hec fecit i memoriã eius. Tũc ab-
ijt unus de duodecim qui dicitur iu-
das scarioth: ad principes sacerdotũ:
et ait illis. Quid vultis michi dare: et
ego vobis eum tradã? Et illi constitu-
erunt ei triginta argenteos. Et exinde
querebat opportunitatem ut eũ traderet.
Prima aũt die azimorũ accesserũt dis-
cipuli ad ihesum dicentes. Vbi vis pa-
remus tibi comedere pascha? Et ihesus
dixit. Ite in ciuitatem ad quidam: et

dicite ei. Magister dicit: tempus meũ
prope est: apud te facio pascha cũ disci-
pulis meis. Et fecerunt discipuli sicut
constituit illis ihesus: ⁊ paraverunt
pascha. Vespere aũt facto: discumbebat
cũ duodecim discipulis suis. Et edenti-
bus illis dixit. Amen dico vobis: qa
unus vestrũ me traditurus est. Et con-
tristati valde: ceperunt singuli dicere.
Numquid ego sum domine? At ipse
respondens ait. Qui intingit mecum
manũ in parabside: hic me tradet. Fi-
lius quidem hominis vadit sicut scri-
ptum est de illo: ve aũt homini illi: p
quẽ filius hominis tradetur. Bonũ
erat ei: si natus non fuisset homo ille.
Respondens aũt iudas qui tradidit
eum dixit. Numquid ego sum rabbi?
Ait illi. Tu dixisti. Cenantibus autẽ eis:
accepit ihesus panem et benedixit: ac
fregit: deditq; discipulis suis et ait. Sumite
et comedite: hoc est corpus meũ.
Et accipiens calicem gratias egit: et
dedit illis dicens. Bibite ex hoc omes.
Hic est enim sanguis meus noui testa-
menti: qui p multis effundetur: in re-
missionem peccatorũ. Dico aũt vobis:
nõ bibã amodo de hoc genimine vi-
tis usq; in diem illũ: cum illud bibam
vobiscum nouũ in regno patris mei.
Et ymno dicto: egressi sũt in montem oli-
ueti. Tunc dicit illis ihesus. Omnes
vos scandalũ patiemini in me in ista
nocte. Scriptũ est enim. Percutiã pastorem
et dispergentur oues gregis. Post-
q; aũt resurrexero: precedã vos in gali-
leã. Respondens aũt petrus ait illi. Et
si omnes scandalizati fuerint i te: ego
nũq; scandalizabor. Ait illi ihesus.
Amen dico tibi: quia in hac nocte an-
teq; gallus cãtet: ter me negabis. Ait
illi petrus. Etiã si oportuerit me mori
tecum: non te negabo. Similiter et o-
mnes discipuli dixerũt. Tunc venit ihe-
sus cum illis in villam que dicitur
gethsemani. Et dixit discipulis suis.
Sedete hic: donec vadã illuc et oram.
Et assumpto petro ⁊ duobus filijs ze-
bedei: cepit cõtristari ⁊ mestus esse. Tũc
ait illis. Tristis est anima mea usq;
ad mortem. Sustinete hic: et vigilate
mecum. Et progressus pusillũ: cecidit i
faciem suã orans ⁊ dicens. Mei pater:
si possibile ẽ transeat a me calix iste. Ve-
rũtamẽ nõ sicut ego volo: sed sicut
tu. Et venit ad discipulos suos et in-
uenit eos dormientes: et dicit petro. Sic
nõ potuistis una hora vigilare mecũ?
Vigilate et orate: ut non intretis in
temptationẽ. Spiritus quidẽ promptus
est: caro aũt infirma. Iterũ secũdo ab-
ijt: et oravit dicens. Pater mi: si non
potest hic calix transire nisi bibam il-
lum: fiat voluntas tua. Et venit iterũ:
et inuenit eos dormientes. Erant enim
oculi eorũ grauati. Et relictis illis: iterũ
abijt et oravit tertio eundẽ sermonẽ di-
cens. Tũc venit ad discipulos suos: et
dicit illis. Dormite iã et requiescite. Ecce
appropinquabit hora: et filius hominis
tradetur in manus peccatorũ. Surgite
eamus. Ecce appropinquabit qui me
tradet. Adhuc ipso loquente: ecce iudas
unus de duodecim venit: ⁊ cum eo tur-
ba multa cũ gladijs ⁊ fustibus: missi
a principibus sacerdotũ et senioribus
populi. Qui aũt tradidit eum: dedit
illis signũ dicens. Quẽcunq; osculatus
fuero: ipse est: tenete eum. Et continenti
accedens ad ihesum dixit. Ave rabbi.
Et osculatus est eum. Dixitq; illi ihe-
sus. Amice ad quid venisti? Tunc ac-
cesserũt et manus iniecerũt in ihesum:
et tenuerũt eum. Et ecce unus ex hijs

qui erant cum iheſu · extendens manū
extraxit gladiū ſuum: et percutiens ſeruū
principis ſacerdotū amputauit auri-
culā eius. Tunc ait illi iheſus. Conuerte
gladiū tuū in locū ſuum. Omnes enī
qui acceperint gladiū · gladio peribūt.
An putas quia non poſſum rogare
patrē meum: et exhibebit michi modo
pluſq; duodecim legiones angelorū?
Quomō ergo implebūtur ſcripture?
Quia ſic oportet fieri. In illa hora di-
xit iheſus turbis. Tanq; ad latronē
exiſtis cum gladijs et fuſtibus cōpre-
hendere me. Quotidie apud vos ſe-
bam docens in templo: et nō me tenuiſ-
tis. Hoc autē totū factū est: ut impleren-
tur ſcripture prophetarū. Tunc diſcipuli
omnes relicto eo fugerūt. At illi tenentes
iheſum · duxerūt ad caiphan principē
ſacerdotū: ubi ſcribe et ſeniores conue-
nerāt. Petrus autē ſequebat eū a longe:
uſq; in atriū principis ſacerdotū. Et
ingreſſus intro ſedebat cū miniſtris · ut
videret finem. Principes autē ſacerdo-
tum et omne conſilium querebāt falſū
teſtimoniū contra iheſum · ut eū morti
traderent et nō inuenerūt: cum multi
falſi teſtes accaſſiſſent. Nouiſſime autē
venerūt duo falſi teſtes · et dixerūt. Hic
dixit. Poſſum deſtruere templū dei: et
poſt triduū reedificare illud. Et ſurgēs
princeps ſacerdotū ait illi. Michil re-
ſpondes ad ea q̄ iſti aduerſum te teſti-
cātur? Iheſus autē tacebat. Et princeps
ſacerdotū ait illi. Adiuro te p deū vi-
uum · ut dicas nobis ſi tu es chriſtus fi-
lius dei. Dicit illi iheſus. Tu diſiſti.
Verumtamē dico vobis: amodo vide-
bitis filiū hominis ſedentē a dextris
virtutis dei · et venientem in nubibus
cēli. Tunc princeps ſacerdotum ſcidit
veſtimenta ſua dicēs. Blaſphemauit.
Quid adhuc egeamus teſtibus? Ecce nūc
audiſtis blaſphemiā. Quid vobis vi-
detur? At illi reſpondentes dixerūt. Re-
us eſt mortis. Tunc expuerunt in faciē
eius: et colaphis eum ceciderunt. Alij
autē palmas in faciem ei dederūt dicen-
tes. Prophetiza nobis chriſte. Quis eſt q̄
te percuſſit? Petrus vero ſedebat foris in
atrio: et acceſſit ad eū vna ancilla di-
cens. Et tu cū iheſu galileo eras. At ille
negauit coram omnibus dicēs: neſci-
o quid dicis. Exeunte autē illo iamuā-
vidit eū alia ancilla: et ait hijs qui erāt
ibi. Et hic erat cum iheſu nazareno.
Et iterū negauit cum iuramento: quia
nō noui hominē. Et poſt pauſillū acceſ-
ſerunt qui ſtabant: et dixerūt petro. Ve-
re · et tu ex illis es. Nam et loquela tua
manifeſtū te facit. Tunc cepit deteſtari
et iurare: quia nō nouiſſet hominem.
Et continuo gallus cantauit. Et me-
mor factus eſt petrus verbi iheſu q̄ dixerat: pri-
uſq; gallus cantet · ter me negabit. Et e-
greſſus foras · fleuit amare. xxvij

Mane autē facto · conſilium inierunt
omnes principes ſacerdotū et ſe-
niores populi aduerſus iheſum · ut eum
morti traderent. Et vinctū adduxerū-
rum: et tradiderunt pontio pilato pre-
di. Tunc videns iudas qui eum tradi-
dit q̄ damnatus eſſet: penitentia duc̄
reuulit triginta argenteos principibus
ſacerdotum et ſenioribus dicens. Peccā-
uī · tradens ſanguinē iuſtū. At illi di-
xerunt. Quid ad nos? Tu videris. Et
proiectis argenteis in templo: receſſit
et abiens laqueo ſe ſuſpendit. Princi-
pes autē ſacerdotum · acceptis argente-
is dixerunt. Non licet eos mittere in
corbonan: quia pretū ſanguinis eſt.
Conſilio autē inito · emerunt ex illis a-
grum figuli in ſepulturā peregrinorū:

propter hoc vocatus eſt ager ille achel-
dmach: hoc eſt ager ſanguinis · uſq;
in hodiernū diem. Tūc impletū eſt q̄
dictū eſt p ieremiā prophetam dicentē.
Et acceperūt triginta argenteos · pretū
appeciati quē appeciauerūt a filijs iſrl:
et dederūt eos in agrū figuli · ſicut conſti-
uit michi dūs. Iheſus autē ſtetit ante
preſidem: et interrogauit eum preſes dicēs.
Tu es rex iudeorū? Dicit illi iheſus. Tu
dicis. Et cum accuſaretur a principi-
bus ſacerdotū et ſenioribus · michil re-
ſpondit. Tunc dicit illi pilatus. Non
audis · quāta aduerſum te dicūt teſti-
monia? Et non reſpondit ei ad vllū
verbū: ita ut miraretur preſes vehemen-
ter. Per diē autē ſolemnē conſueuerat
preſes dimittere populo vnū vinctū quē
voluiſſet. Habebat autē tunc vinctum
inſignē qui dicebat barrabas. Con-
gregatis ergo illis dixit pilatus. Quē
vultis dimittā vobis: barrabam an
iheſum qui dicitur chriſtus? Sciebat e-
nim q̄ per invidiā tradidiſſent eum.
Sedente autē illo pro tribunali: miſit
ad eum vxor eius dicens. Michil tibi
et iuſto illi. Multa enim paſſa ſum
hodie p viſum propter eum. Principes
autē ſacerdotum et ſeniores perſuaſerūt
populo ut peteret barrabam: iheſum vero
perderent. Reſpondens autē preſes ait
illis. Quē vultis vobis de duobus
dimittī? At illi dixerūt · barraban. Di-
cit illis pilatus. Quid igitur faciā de
iheſu qui dicitur chriſtus? Dicūt omnes.
Crucifigat. Ait illis preſes. Quid enim
mali fecit? At illi magis clamabant
dicēs. Crucifigat. Videns autē pilatus
quia michil proficeret ſed magis tumul-
tus fieret: acceptā aqua lauit manus
coram populo dicens. Innocens ego ſum
a ſanguine huius iuſti: vos videritis.
Et reſpondens vniuerſus populus dixit.
Sanguis eius ſuper nos · et ſuper filios
noſtros. Tunc dimiſit illis barraban:
iheſum autē flagellatū tradidit eis ut
crucifigerent. Tūc milites preſidis ſuſci-
pientes iheſum in prētorio · congrega-
uerūt ad eum vniuerſam cohortem: et
exuentes eum clamide coccinā circum-
dederūt ei: et plectentes coronā de ſpinis
poſuerūt ſuper caput eius: et arundinē
in dextera eius: et genu flexo ante eū il-
ludebāt ei dicentes. Aue · rex iudeorū.
Et expuentes in eum: acceperūt arundi-
nem et percutiebāt caput eius. Et poſt-
q̄ illuſerūt ei exuerūt eum clamide · et
induerūt eū veſtimentis eius: et duxe-
runt eū ut crucifigerent. Exeuntes autē
inuenerūt hominē cyrenē nomine ſi-
monē. Hunc angariauerūt ut tollere
crucem eius. Et venerūt in locū q̄ dicit
golgatha: q̄ eſt calvarie locus. Et de-
derunt ei vinū bibere · cum felle mixtū.
Et cum guſtaſſet · noluit bibere. Poſt-
q̄ autē crucifixerūt eum · diuiſerūt veſti-
menta eius ſortem mittentes: et ſedē-
tes ſeruabāt eum. Et impoſuerūt ſuper
caput eius cauſam ipſius ſcriptā: hic
eſt rex iudeorū. Tunc crucifixi ſunt cum
eo duo latrones: unus a dextris · et unus
a ſiniſtris. Prētereuntes autē blaſphe-
mabāt eum: mouentes capita ſua et
dicentes. Vah qui deſtruis templū dei
et in triduo illud reedificas. Saluā te
metipſum: ſi filius dei es deſcende de
cruce. Similiter et principes ſacerdo-
tum illudentes cū ſcribis et ſenioribus
dicebāt. Alios ſaluos fecit: ſeipſum
non poteſt ſaluū facere. Si rex iſrahel
eſt deſcendat nūc de cruce: et credimus ei.
Confidit in deo: liberet nunc eū ſi vult.
Dixit enim quia dei filius ſum. Idipſum
autem et latrones qui crucifixi erāt cū

eo·improperabãt ei. A sexta aũt hora
tenebre facte sunt sup universam te-
ram: usq; ad horam nonã. Et circa
horam nonã clamavit voce magna
dicẽs. Heli·heli·lamazabatani. Hoc
est. Deus meus·deus meus: ut quid
dereliquisti me? Quidam autem illic
stantes ⁊ audientes dicebãt. Heliam
vocat iste. Et cõtinuo currens vn⁹ et⁹ ei⁹
acceptam spongiam impleuit aceto:
et imposuit arundini·et dabat ei bi-
bere. Ceteri vero dicebant. Sine·vide-
amus an veniat helias liberãs eum.
Ihesus autem iterum clamans voce
magna emisit spiritum. Et ecce velũ
templi scissum est in duas partes·a
summo usq; deorsum. Et terra mo-
ta est·et petre scisse sunt·et monumenta
aperta sunt: et multa corpora san-
ctorum qui dormierant surrexerũt. Et
exeuntes de monumentis post resur-
rectionem eius venerunt in sanctam
ciuitatem: ⁊ apparuerũt multis. Centu-
rio autem et qui cum eo erant custodi-
entes ihesum: viso terre motu ⁊ his q̃
fiebant·timuerũt valde dicentes. Ve-
re·filius dei erat iste. Erant ibi aũt mu-
lieres multe alonge·que secute erãt ihe-
sum a galilea ministrãtes ei: inter q̃s
erat maria magdalene et maria iaco-
bi·et ioseph mater: ⁊ mater filiorũ zebe-
dei. Cũ aũt sero factũ esset·venit quidã
homo diues ab arimathia nõiẽ io-
seph: q̃ et ipe discipul⁹ erat ihesu. Hic
accessit ad pilatũ·⁊ petijt corpus ihesu.
Tũc pilat⁹ iussit reddi corp⁹. Et acce-
pto corpore ioseph inuolut illud in
syndone munda: et posuit illud i monu-
mento suo nouo·q̃ exciderat i petra.
Et aduolut saxũ magnũ ad ostium
monumẽti et abijt. Erat aũt ibi maria
magdalene·et altera maria: sedẽs
cõtra sepulcrũ. Altera aũt die que est
post parasceuen: cõuenerũt principes
sacerdotũ et pharisei ad pilatũ dicẽtes.
Domine recordati sumus·quia seduc-
tor ille dixit adhuc viuens·post tre
dies resurgam. Iube ergo custodiri se-
pulcrum usq; in diem tertium: ne for-
te veniant discipuli eius et furentur e-
um·⁊ dicant plebi surrexit a mortuis:
et erit nouissimus error prior priore.
Ait illis pilatus. Habetis custodiam:
ite custodite sicut scitis. Illi autem ab-
euntes·muniuerũt sepulcrum: signantes
lapidem cũ custodibus. XXVIII

Vesphere aũt sabbati que lucescit in
prima sabbati: venit maria ma-
dalene ⁊ altera maria videre sepulcr⁹.
Et ecce terre motus factus est magn⁹.
Angelus enim domini descendit de
celo: ⁊ accedens reuoluit lapidem: ⁊ se-
debat sup eum. Erat autem aspectus e-
ius sicut fulgur: et vestimentum eius
sicut niz. Pre timore autem eius exte-
riti sunt custodes: et facti sunt velut
mortui. Respondens autem angelus
dixit mulieribus. Nolite timere vos.
Ego enim q̃ ihesum qui crucifixus e
queritis. Non est hic·surrexit enim·si-
cut dixit. Venite ⁊ videte locũ·vbi pos-
tus erat dominus. Et cito euntes dice-
te discipulis eius q̃a surrexit: ⁊ ecce pre-
cedet vos in galileam. Ibi eũ videbit⁹:
ecce ꝓdixi vobis. Et exeũtes cito de mo-
numẽto cũ timore ⁊ gaudio magno:
currentes nunciare discipulis ei⁹. Et
ecce ihesus occurrit illis dicens. Auete.
Ille aũt accesserunt ⁊ tenuerũt pedes e-
ius: ⁊ adorauerũt eum. Tunc ait illis
ihesus. Nolite timere·ite nunciate fra-
tribus meis ut eant in galileam: ibi
me videbũt. Que cum abiissent: ecce
quidã e custodibus venerũt i ciuitatẽ

et nunciauerũt principibus sacerdotũ
omnia que facta fuerãt. Et cõgregati
cum senioribus consilio accepto·pe-
niã copiosam dederũt militibus dicẽtes.
Dicite quia discipuli eius nocte venẽ-
runt: et furati sunt eum nobis domi-
mitibus. Et si hoc auditũ fuerit a pre-
side: nos suadebimus ei ⁊ securos vos
faciemus. Et illi accepta pecunia·fece-
runt sicut erant edocti. Et diuulgatũ e
verbũ istud apud iudeos·usq; in ho-
diernũ diem. Vndecim aũt discipuli
abierũt in galileam: in monte vbi
cõstituerat illis ihesus. Et videntes e-
um adorauerũt: quidã aũt dubitã-
uerunt. Et accedens ihesus·locutus e
eis dicens. Data est michi omnis po-
testas·in celo et in terra. Euntes ergo
docete omnes gentes: baptizantes e-
os in nomine patris et filij et spiritus
sancti: docentes eos seruare omnia
quecunq; mandaui vobis. Et ecce e-
go vobiscum sum omnibus diebus·
usq; ad consũmationem seculi. Explicit euangelium secũdũ matheum·incipit prologus in euangelium secũdũ marcum

Marcus euangelista
dei electus·et pri in
baptisuare filij⁹·atq;
in diuino seruore
discipulus·sacerdotij in israhel agnos-
scendũ carnem leuita ad fidem cristi
cõuersus·euangelijs in ysaia scriptis
obtendens in eo quid et generi suo de-
beret ⁊ cristo. Nam initiũ principij in
voce ꝓphete ex clamationis institues
ordinem leuitice electionis obtendit:
ut ꝓdicans predestinatũ iohãnem fi-
lium zacharie in voce ãgeli ãnuncian-
tis emissum: nõ solũ verbũ carnem fa-
ctum sed et corpus dominii in omnia
per verbũ diuine vocis animatum·in
initio euangelice predicationis ostẽ-
deret: ut quis hec legens scieret cui ini-
tium carnis in domino: et ihesu ad-
uenientis habitaculum caro deberet a-
gnoscere: atq; in se verbũ vocis q̃ in
cõsonãtibus ꝓdiceret inueniret. Deinq;
⁊ precursor euangelij q̃ intras ⁊ a baptis-
mo domini ꝓdicare deũ inchoãs nõ
laborauit naturatem carnis quã in
prioribus videret dicere: sed tacitus ex
primens positionem deferri numerum
reuniri temptationẽ diaboli·cõgregaci-
onẽ bestiarũ·⁊ ministeriũ ꝓtulit ãge-
lorũ: ut instituens nos ad intelligen-
dum singula·i breui cõpingens·nec
auctoritate facte rei deueret·et ꝓcedi
ori⁹ plenitudinẽ nõ negaret. Deinq;
amputasse sibi post fidẽ pollice dicit·
ut sacerdotij reprobus habereur: sed
tãtum cõsentiens fidei ꝓdestinata po-
tuit electio: ut nec sic in opere verbi pre-
dere q̃ prius mereuerat in genere. Sã
allexandrie episcopus fuit. Cuius pe
singula opus fuit scire et euangelij in
se dicta disponere: ⁊ disciplinã legis i
se agnoscere: et diuinam in carne dei
intelligere naturam. Que in nos pri-
mum requiri·deinde inquisita volu-
mus agnosci habentes mercedẽ exhorta-
tionis: quoniã qui plãtat et q̃ rigat
vnũ sunt: qui aũt incrementũ prestat
deus est. Explicit prologus. Incipit euangelium secũdũ marcum.

Sicut euangelij ihesu cristi filij dei: si-
cut scriptum est in ysaia ꝓphta. Ecce
mitto angelũ meũ ante faciem tuam:
qui preparabit viã tuã ante te. Vox
clamãtis in deserto. Parate viã dõi:
rectas facite semitas eius. Fuit in de-
serto iohannes baptizans et ꝓdicans
baptismũ penitentie: in remissionem
peccatorũ. Et egrediebatur ad eũ omnis

iudee regio: et iherosolimite universi
et baptizabantur ab illo in iordanis
flumine confitentes peccata sua. Et
erat iohannes vestitus pilis camelo-
rum et zona pellicea circa lumbos e-
ius: et locustas et mel silvestre edebat:
et ꝓdicabat dicens. Veniet fortior me
post me: cui⁹ nõ sum dign⁹ prombẽs
solvere corrigiã calciamẽtoꝝ eiꝰ. Ego
baptizaui vos aqua: ille vero baptiza-
bit vos spiritu sancto. Et factum est
in diebus illis: venit iheſus a nazare-
th galilee: ⁊ baptizatus est a iohãne
in iordane. Et statim ascendens de a-
qua: vidit celos apertos: et spiritũ san-
ctum tanq̃ columbã descendentem ⁊
manentem in ipo. Et vox facta est de
celis. Tu es filius meus dilectus: in te
complacui. Et statim spiritꝰ expulit
eum in desertũ. Et erat in deserto qua-
dragintа diebus et quadraginta no-
ctibus: et tentabat a sathana. Erat
q̃ cum bestijs: ⁊ angeli ministrabant
ei. Postq̃ autẽ traditus est iohannes:
venit iheſus in galileã ꝓdicans euan-
gelium regni dei ⁊ dicens. Quoniam
impleuit ẽ tempus: et appropinqua-
vit regnũ dei. Penitemini: et credite e-
uangelio. Et prociens secus mare gali-
lee: vidit simonẽ ⁊ andreã fratrem eiꝰ
mittentes retia in mare. Erãt enim pi-
scatores. Et dixit eis iheſus. Venite
post me: ⁊ faciam vos fieri piscatores
hominũ. Et ꝓtinus relictis retibus se-
cuti sunt eum. Et ꝓgressus inde pusil-
lum vidit iacobũ zebedei et iohannẽ
fratrem eius: et ipsos componentes re-
tia in naui: statim vocauit illos. Et
relicto patre suo zebedeo in naui cum
mercenarijs: secuti sunt eum. Et in-
gredientur capharnaũ: et statim sab-
batis ingressus in sinagogã docebat
eos. Et stupebãt super doctrina eiꝰ. Erat
enim docens eos quasi potestatem ha-
bens: et non sicut scribe. Et erat i sina-
goga eorꝝ homo in spiritu immundo:
et exclamauit dicens. Quid nobis et
tibi iheſu nazarene? Venisti perdere
nos. Scio qui sis: sanctus dei. Et com-
minatus est ei iheſus dicens. Obmu-
tesce: et exi de homine. Et discrepens e-
um spiritus immũdus ⁊ exclamans
voce magna: exijt ab eo. Et mirati sũt
omnes: ita ut cõquirerẽt inter se dicen-
tes. Quid nam est hoc? Que nã do-
ctrina hec noua? Quia i potestate spi-
ritibus immũdis imperat: ⁊ obedint
ei. Et pollit rumor eiꝰ statim i omnẽ
regionẽ galilee. Et ꝓtinus egredientes
de sinagoga: venerũt in domũ simo-
nis ⁊ andree cum iacobo et iohanne.
Decumbebat autem socrus simonis
febricitãs: et statim dicũt ei de illa. Et
accedens eleuauit eam apprehensa ma-
nu eius: et cõtinuo dimisit eã febris:
et ministrabat eis. Vespere autem fa-
cto cum occidisset sol afferebãt ad eũ
omnes male habentes: et demonia
habentes: ⁊ erat omnis ciuitas cõgre-
gata ad ianuã. Et curauit multos
qui vexabãtur varijs languoribus:
et demonia multa eiciebat: et non sin-
bat ea loqui quoniã sciebant eũ. Et
diluculo valde surgens egressus abijt
in desertũ locum: ibiq̃ orabat. Et pro-
secutus est eum simon: et qui cum illo
erant. Et cum inuenissent eũ dixerunt
ei: quia omnes quirũt te. Et ait illis.
Eamus in ꝓximos vicos ⁊ ciuitates:
ut ⁊ ibi ꝓdicem. Ad hoc enim vni. Et
erat ꝓdicans in sinagogis eorꝝ ⁊ in o-
mni galilea: et demonia eiciens. Et
venit ad eum leprosus deprecans eũ:
et genu flexo dixit. Si vis potes me

mundare. Iheſus aũt misertus eius
extendit manũ suã: et tangens eũ ait
illi. Volo. Mundare. Et cum dixisset
statim discessit ab eo lepra: et mũdatꝰ
est. Et cõminatus est ei statimq̃ eiecit
illũ: ⁊ dixit ei. Vide nemini dixeris: sed
vade ostende te principi sacerdotũ: et
offere pro emundatione tua q̃ preceptt
moyses i testimoniũ illis. Et egressus
cepit ꝓdicare ⁊ diffamare sermonem:
ita ut iam non posset manifeste intro-
ire in ciuitatẽ sed foris in desertis locis
esset: et cõueniebãt ad eũ undiq̃. ¶

Et iterꝝ intrauit capharnaũ post
dies: et auditũ est q̃ in domo
esset et conuenerũt multi ita ut non ca-
perent neq̃ ad ianuã: ⁊ loquebatur eis
verbũ. Et venerũt ad eum ferentes pa-
raliticũ: qui a quatuor portabatur. Et cũ
non possent offere eum illi pre turba
nudauerũt tectum ubi erat: et patefaci-
entes submiserũt grabatũ in quo pa-
ralitius iacebat. Cum aũt vidisset iheſus
fidem illoꝝ: ait paralitico. Fili di-
mittuntur tibi peccata tua. Erãt autem
illic quidã de scribis sedentes: et cogi-
tantes in cordibus suis. Quid hic sic
loquitur? Blasphemat. Quis potest
dimittere peccata: nisi solus deꝰ? Quo
statim cognouit iheſus spiritu suo q̃a
sic cogitarent intra se: dicit illiꝰ. Quid
ita cogitatis i cordibus vestris? Quid
est facilius dicere paralitico dimittun-
tur tibi peccata: an dicere surge tolle
grabatũ tuũ et ambula? Et aũt scia-
tis quia filius hominis habet potesta-
tem in terra dimittendi peccata: ait pa-
ralitico. Tibi dico surge: tolle grabatũ
tuũ: et vade in domũ tuã. Et statim
surrexit ille: ⁊ sublato grabato abijt in
de coram hominibus ita ut mirarentur
omnes et glorificarent deũ dicentes:
quia numq̃ sic vidimus. Et egressus
est rursus ad mare: omnisq̃ turba ve-
niebat ad eum: ⁊ docebat eos. Et cum
preterire vidit leui alphei sedentem ad
theloneum: et ait illi. Sequere me. Et
surgens secutus est eum. Et factum est
cum accumberet in domo illiꝰ: multi
publicani ⁊ peccatores simul discum-
bebãt cum iheſu ⁊ discipulis eiꝰ. Erãt
enim multi qui et sequebantur eũ. Et
scribe et pharisei videntes quia man-
ducabat cũ publicanis et peccatoribus:
dixerunt discipulis eius. Quare cum
publicanis et peccatoribus manducat
et bibit magister vester? Hoc audito
iheſus ait illis. Non necesse habẽt sa-
ni medico: sed qui male habent. Nõ
enim veni vocare iustos: sed peccatores.
Et erãt discipuli iohãnis et pharisei ie-
iunantes: et veniunt ⁊ dicũt illi. Qua-
re discipuli iohãnis et pharisei ieiu-
nantes: et tui discipuli nõ ieiunãt? Et
ait illis iheſus. Numq̃ possũt filij nu-
pciarꝝ q̃diu sponsus est cũ illis ieiuna-
re? Quãto tempore habent secũ sponsum
non possunt ieiunare. Venient autem dies cum auferetur ab eis sponsus: et tunc ieiunabũt in illis diebus.
Nemo assumentũ panni rudis assuit
vestimẽto veteri. Alioquin auferet sup-
plementũ nouũ a veteri: ⁊ maior scissura fit. Et nemo mittit vinũ nouũ in
utres veteres: alioquin dirumpet vi-
num utres: ⁊ vinũ effundetur: et utres
peribũt. Sed vinũ nouũ in utres no-
uos mittendũ est. Et factũ ẽ iterꝝ cũ sab-
batis ambularet ꝑ sata: et discipuli eiꝰ
ceperũt progredi et vellere spicas. Pha-
risei aũt dicebãt ei. Ecce quid faciunt
discipuli tui sabbatis: q̃d nõ licet. Et
ait illis. Numq̃ legistis q̃d fecerit da-
uid quãdo necessitatẽ habuit ⁊ esuriẽt

ipse ⁊ qui cū eo erāt: quomō introiuit
i domū dei sub abiathar principe sa-
cerdotū et panes propositionis māducā-
uit q̄s nō licebat māducare nisi solis
sacerdotibus et dedit eis et q̄ cū eo erāt?
Et dicebat eis. Sabbatū ꝓter hominē
factū ē: et nō homo ꝓter sabbatū. Itaq̄
dñs ē filius hois etiā sabbati. III

Et introiuit iterū in sinagogam:
et erat ibi homo habens manū
aridā. Et observabāt eū si sabbatis
curaret: ut accusarent illū. Et ait homi-
ni habenti manū aridā. Surge in me-
dium. Et dicit eis. Licet sabbatis bene
facere an male: animā saluam facere
an perdere? At illi tacebāt. Et circūspi-
ciens illos cum ira: contristatus super
cecitatem cordis eorū dicit homini. Et
extende manū tuā. Et extendit: et restituta
est manus illi. Exeuntes autē pha-
risei statim cum herodianis consiliū
faciebāt adversus eum: quomō eum
perderent. Jhesus autē cum discipulis
suis secessit ad mare: et multa turba
a galilea et iudea secuta est eum: a ab
iherosolimis ⁊ ab idumea ⁊ trāsiordanen
et qui circa tyrum et sidonem
multitudo magna audientes quē fa-
ciebat venerūt ad eum. Et dixit illi ꝯ
discipulis suis: ut in navicula sibi de-
seruiret ꝓter turbā ne comprimerent
eum. Multos enim sanabat: ita ut ir-
ruerent in eum ut illū tangerent quot-
quot habebāt plagas. Et spiritus im-
mundi cum illū videbant prostebant
ei: et clamabāt dicentes. Tu es filius
dei. Et increpiebat eos ne eum
manifestarent illum. Et ascendens in
mōtē vocauit ad se quos voluit ipse:
et venerūt ad eum. Et fecit ut essent du-
odecim cum illo: ⁊ ut mitteret eos pre-
dicare. Et dedit illis potestatē curādi
infirmitates: et eiciendi demonia. Et
imposuit simoni nomen petrus. Et
iacobū zebedei et iohānem fratrem ia-
cobi: ⁊ imposuit eis nomina boanerges
q̄d est filius tonitrui. Et andreā
et philippū ⁊ bartholomeū ⁊ matheū:
et thomam et iacobū alphei ⁊ thadeū
et simonē chananeū: ⁊ iudam scariothē
qui tradidit illū. Et venīt ad domū.
Et cōuenit iterū turba: ita ut non pos-
sent neq̄ panem māducare. Et cū au-
dissent sui: exierūt tenere eum. Dicebāt
enim: quoniā in furorem versus ē. Et
scribe qui ab iherosolimis descenderāt
dicebāt quoniā beelzebub habet: et q̄a
i principe dyaboli eiicit demonia. Et
convocans eos: in parabolis dicebat
illis. Quomō potest sathanas sathanam
eiicere? Et si regnū in se dividat:
non potest regnū illud stare. Et si do-
mus super semetipsam dispertiatur: nō
potest domus illa stare. Et si sathana
s cōsurgerit in semetipsum dispertitus
est: ⁊ non potest stare sed finem habet.
Nemo potest vasa fortis ingressus in
domū diripere nisi prius fortem alli-
get: et tunc domū eius diripiet. Amē
dico vobis: quoniā omnia dimitten-
tur filijs hominū peccata et blasphe-
mie quibus blasphemaverīt. Qui au-
tem blasphemaverit in spiritū sanctū
non habebit remissionē in eternū: sed
reus erit eterni delicti: quē dicebāt spiri-
tum immundum habet. Et venīt ma-
ter eius et fratres: et foris stāres miserūt
ad eū vocantes eū. Et sedebat circa eū
turba: et dicunt ei. Ecce mater tua ⁊ fra-
tres tui foris querūt te. Et respondens
eis ait. Quē est mater mea et fratres
mei? Et circūspiciēs eos qui i circuitu
eius sedebant ait. Ecce mater mea et fra-
tres mei. Nam qui fecerit voluntatē dei: hic

frater meus ⁊ soror mea ⁊ mater ē. IIII

Et iterū cepit docere ad mare: et
congregata est ad eū turba mul-
ta ita ut in navim ascendens sederet i
mari: ⁊ omnis turba circa mare super
terā erant: et docebat eos in parabo-
lis multa: ⁊ dicebat illis i doctrina sua.
Audite. Ecce exijt seminās ad semināi-
dum. Et dum seminat: aliud cecidit
circa viam ⁊ venerunt volucres celi et
comederūt illud. Aliud vero cecidit su-
per petrosa ubi non habuit terā multa-
m: ⁊ statim exortū est quoniā nō ha-
bebat altitudinem terre: ⁊ quādo exor-
tus ē sol exestuavit et eo q̄ nō habebat
radicē exaruit. Et aliud cecidit in spi-
nas: et ascenderunt spine et suffocaue-
runt illud: ⁊ fructū nō dedit. Et aliud
cecidit in terā bonā et dabat fructum
ascendentem ⁊ crescentem: et afferebat
unum trigintā ⁊ unum sexagintā: et
unū centū. Et dicebat. Qui habet aures
audiendi audiat. Et cū esset singula-
ris interrogaverūt eū hij q̄ cū eo erant
quodē parabolā. Et dixit eis. Vo-
bis datū est nosse mistērium regni dei:
illis autē qui foris sunt in parabolis
omnia fiunt: ut videntes videant et
non videant: ⁊ audientes audiāt ⁊ nō
intelligāt: ne quādo cōvertantur ⁊ di-
mittant eis peccata. Et ait illis. Scīri-
tis parabolā hanc? Et quomō omnes
parabolas cognoscetis? Qui seminat
verbū seminat. Hij autē sunt qui circa
viā ubi seminatur verbū: et cū audie-
rint cōtestim venit sathanas et auferet
q̄d seminatū est i corde eorū. Et hij sunt
similiter qui supra petrā seminātur: q̄
cum audierit verbū statim cū gaudio
accipiūt illud et non habent radicem
in se sed temporales sunt: deinde cōta
tribulatione ⁊ persecutione ꝓter verbū
cōtestim scandalizantur. Et alij sunt q̄
in spinis seminātur. Hij sunt q̄ verbū
audiūt: et erumpne seculi ⁊ decepcio diui-
tiarū et circa reliqua cōcupiscentie intro-
euntes suffocāt verbū: ⁊ sine fructu effi-
citur. Et hij sunt qui sup terā bonā se-
minati sunt: qui audiūt verbū ⁊ suscī-
piūt: ⁊ fructificāt unū trigintā ⁊ unum
sexagintā ⁊ unū centū. Et dicebat illis.
Siquid venit lucerna ut sub modio
ponatur aut sub lectos? Nōne ut super
candelabrū ponatur? Non est enim ali-
quid absconditū q̄d non manifestet:
nec factū est occultū q̄d non veniat in
palā. Si quis habet aures audiendi
audiat. Et dicebat illis. Videte quid
audiatis. In qua mensura metiū fue-
rītis remetietur vobis. Nam cui habet
dabitur illi: et qui non habet: etiā q̄d
habet auferetur ab eo. Et dicebat. Sic
est regnum dei: quēadmodū si homo
iaceat seminē in terā ⁊ dormiat: et re-
surgat nocte ⁊ die et semen germinet ⁊
increscat dum nesciat ille. Ultro enim
terra fructificat: primū herbā deinde
spicā: deinde plenū frumentū in spica.
Et cum se produxerit fructū statim mit-
tit falcem: quoniā adest messis. Et di-
cebat. Cui assimilabimus regnū dei:
aut cui parabole cōparabimus illud?
Sicut granū sinapis q̄d cū seminatū
fuerit in terra minus est omnibus se-
minibus que sunt in terra: et cum natū
fuerit ascendit in arborē: et fit maius
omnibus oleribus: et facit ramos ma-
gnos ita ut possint sub umbra eius a-
ues celi habitare. Et talibus multis pa-
rabolis loquebatur eis verbū put po-
terāt audire: sine parabola autē non lo-
quebatur eis. Seorsum autē discipulis
disserebat omnia. Et ait illis in illa
die cum sero esset factū. Transeamus

rõtra. Et dimittentes turbã assumũt
eum ita ut erat in naui: et alie naues
erant cum illo. Et facta est procella
magna venti: et fluctus mittebat i nauim:
ita ut impleretur nauis. Et erat ipse
in puppi super cercical dormiens: et ex-
citant eum et dicũt illi. Magister: nõ
ad te pertinet quia perimus? Et exsur-
gens comminatus est ventõ: z dixit ma-
ri. Tace: obmutesce. Et cessauit ventus:
et facta est tranquillitas magna. Et
ait illis. Quid timidi estis? Nondũ ha-
betis fidẽ. Et timuerũt timore magno:
et dicebãt ad alterũ. Quis putas est
iste: qꝛ ventus et mare obediũt ei. VI

Et venerũt trans freti maris i re-
gionẽ gerasenorũ. Et exeunti ei de
naui statim occurrit de monumẽtis ho-
mo in spiritu immũdo: qui domicilũ
habebat in monumentis. Et neq; ca-
thenis iam quisq; poterat eum ligare:
quoniã sepe compedibus z cathenis
vinctus: dirupisset cathenas z cõpedes
cõminuisset: et nemo poterat eũ domã-
re. Et semp die ac nocte in monumen-
tis et in montibꝫ erat clamãs: et con-
debens se lapidibus. Videns aũt ihe-
sum a longe cucurrit z adorauit eum:
et clamans voce magna dixit. Quid
michi et tibi ihesu fili dei altissimi? Ad-
iuro te p deũ ne me torqueas. Dicebat
enim illi. Exi spiritus immũde ab ho-
mine isto. Et interrogabat eũ. Quod
tibi nomẽ est? Et dixit ei. Legio michi
nomẽ est: quia multi sumꝰ. Et deprã-
batur eum multũ: ne se expelleret extra
regionẽ. Erat aũt ibi circa montẽ grex
porcorꝫ magnus pascens in agrꝭ: et
deprãbant eum spiritus dicẽtes. Mitte
nos i porcos: ut i eos introeamꝰ. Et con-
cessit eis statim ihesus. Et egressi spiri-
tus immũdi intrauerũt i porcos: z magno
impetu grex precipitatus est in mari ad
duo milia: et suffocati sunt in mari.
Qui aũt pascebãt eos fugerũt: et nun-
ciauerũt in ciuitatem z in agros. Et e-
gressi sunt videre quid esset factũ: z ueni-
runt ad ihesum: et videnꝫ illũ qui a de-
monio vexabatur sedentem vestitum
et sane mentem: et timuerũt. Et narra-
uerũt illis qui viderãt qualiter factum
esset ei qui demonũ habuerat: z de pe-
ris. Et rogare ceperũt eum: ut discede-
ret de finibus eorꝫ. Cumq; ascendisset
nauim: cepit illũ deprecari qui a demo-
nio vexatus fuerat ut esset cum illo et
non admisit eum: sed ait illi. Vade in
domũ tuam ad tuos: z annuncia illis
quãta tibi dñs fecerit: et misereꝰ sit
tui. Et abiit z cepit predicare in decapo-
quãta sibi fecisset ihesus: z omnes mi-
rabãtur. Et cum ascendisset ihesus in
nauim rursum trans freti venerũt
turba multa ad eum: z erat circa ma-
re. Et venit quidã de archisinagogis
nomine iayrus: z videns eum cecidit
ad pedes eius: z deprãbatur eũ multũ
dicens: quoniã filia mea in extremis ẽ.
Veni impone manũ suã super eam: ut
salua sit z viuat. Et abiit cũ illo: et se-
quebatur eum turba multa: z cõprime-
bant eũ. Et mulier q̃ erat in pãnuio
sanguinis annis duodecim z fuerat
multa passa a cõpluribus medicis:
et erogauerat omnia sua: nec quicq;
profecerat: sed magis deterius habebat.
Cum audisset de ihesu venit in turba
retro: z tetigit vestimentũ eꝰ. Dicebat
enim: quia si uel vestimentũ eius tetige-
ro salua ero. Et continuo siccatus
ẽ fons sanguinis eꝰ: et sensit corpore
qꝛ sanata esset a plaga. Et statim ihe-
sus in semetipso cognoscens virtutẽ
que egressa ẽ de illo: conuersus ad turbã

aiebat. Quis tetigit vestimenta mea?
Et dicebant ei discipuli sui. Videꝭ tur-
bam comprimentem te: et dicis quis
me tetigit? Et circũspiciebat videre eã
que hꝰ fecerat. Mulier vero timens et
tremens sciens qd factũ esset in se: venit
et prostrata ante eum et dixit ei omnem
veritatem. Ille aũt dixit ei. Filia fides
tua te saluã fecit: vade in pace: et esto
sana a plaga tua. Adhuc eo loquente
venerũt nũcij ad archisinagogũ dicen-
tes: qꝛ filia tua mortua ẽ. Quid ulteꝛ
vexas magistrũ? Ihesus aũt audito
verbo qd dicebatur: ait archisinagogo.
Noli timere: tantũmodo crede. Et
non admisit quemq; se sequi: nisi pe-
trum et iacobũ et iohannem fratrem
iacobi. Et venerũt in domũ archisina-
gogi. Et vidit tumultũ z flentes et ei-
lantes multum: et ingressus ait illis.
Quid tumultuamini et ploratis? Puella
nõ ẽ mortua sed dormit. Et irridebãt
eum. Ipse vero eiectis omnibꝫ assumit
patrẽ z matrem puelle: et qui secũ erãt:
et ingreditur vbi puella erat iacens:
et tenens manũ puelle ait illi. Thabi-
tha cumi: qd est interpretatũ puella tibi
dico surge. Et cõfestim surrexit puella:
et ambulabat. Erat aũt annoꝭ duodecim.
Et obstupuerũt stupore magno. Et
ꝑcepit illis vehementer: ut nemo id sci-
ret: et dixit dare illi manducare. VII

Et egressus inde abiit in patriã
suã: z sequebantur eum discipuli
sui. Et facto sabbato cepit i synagoga
docere: et multi audientes admirabant
in doctrina eius dicentes. Vnde huic
hec omnia? Et que est sapientia q̃ da-
ta est illi: et virtutes tales q̃ per manꝰ
eius efficũtur? Nõne hic est faber filius
marie: frater iacobi et ioseph et iu-
de et simonis? Nõne et sorores eius
hic nobiscũ sunt? Et scandelizabãtur
i illo. Et dicebat illis ihesus: qꝛ nõ est
propheta sine honore nisi i patria sua
et i domo sua et i cognatione sua. Et
nõ poterat ibi virtutem vllã facere nisi
paucis infirmis impositis manibꝫ
curauit: z mirabatur propter incredulita-
tem eorꝫ: et circuibat castella in circuitu
docens. Et vocauit duodecim: et cepit
eos mittere binos: z dabat illis potesta-
tem spirituũ immũdorꝫ. Et ꝑcepit eis
ne quid tollerent in via nisi virgã tan-
tum: nõ pera nõ panem neq; in zona
es sed calciatos sandaliis: et ne indue-
rentur duabꝫ tunicis. Et dicebat eis.
Quocumq; introieritis in domũ illic
manete donec exeatis inde: z quicumq;
nõ receperint vos nec audierint vos:
exeuntes inde excutite pulueꝛẽ de pedi-
bus vestris in testimonium illis. Et ex-
euntes ꝑdicabãt ut penitentiã agerẽt:
et demonia multa eiciebãt: z ungebãt
oleo multos egros z sanabant. Et au-
diuit rex herodes: manifestũ enim factũ ẽ
nomẽ eius: z dicebat. Quia iohãnes
baptista resurrexit a mortuis: et ꝓpte-
ea virtutes operantur in illo. Alij aũt
dicebãt quia helias est: alij vero dice-
bant quia ꝓpheta est quasi unꝰ de pro-
phetis. Quo audito herodes ait. Quẽ
ego decollaui iohannẽ hic a mortuis
resurrexit. Ipse enim herodes misit ac
tenuit iohãnem et vinxit eum in carce-
rem ꝓter herodiadẽ vxorẽ philippi fra-
tris sui: quia duxerat eam. Dicebat enim
iohãnes herodi. Non licet tibi habere
vxorem fratris tui. Herodias autem
insidiabat illi: et volebat occidere eum
nec poterat. Herodes aũt metuebat io-
hannẽ sciens eum virũ iustũ z sanctũ
et custodiebat eũ: z audito eo multa fa-
ciebat: et libenter eũ audiebat. Et cum

dies natalis sui cenā fecit principibus & tribunis
et primis galilee. Cumq; intrasset filia
ipsius herodiadis & saltasset & placuisset
herodi simulq; recumbentibus: rex
ait puelle. Pete a me quod vis: et dabo
tibi. Et iurauit illi: quia quicquid peteris
dabo tibi: licet dimidium regni
mei. Que cum exisset: dixit matri sue.
Quid petam? At illa dixit. Caput iohannis
baptiste. Cumq; intrasset statim
cum festinatione ad regem: petiuit dicens. Volo: ut protinus des michi in
disco caput iohannis baptiste. Et contristatus est rex. Propter iusurandum
et propter simul discumbentes noluit eam
contristare: sed misso spiculatore precepit afferri caput eius in disco: et decollauit eum in carcere. Et attulit caput
eius in disco: & dedit illud puelle: & puella
dedit matri sue. Quo audito discipuli
eius venerunt et tulerunt corpus eius: et
posuerunt illud in monumento. Et conuenientes apostoli ad iesum: renuntiauerunt ei omnia que egerant et docuerant. Et ait illis. Venite seorsum in deserti loco: et requiescite paululum. Erant
enim qui veniebant & redibant multi:
et nec spatium manducandi habebant. Et
ascendentes in nauim abierunt in deserto loco seorsum. Et viderunt eos abeuntes: et cognouerunt multi: et pedestres
de omnibus ciuitatibus cucurrerunt illuc & preuenerunt eos. Et exiens vidit turbam multam iesus: & misertus est super
eos quia erant sicut oues non habentes
pastorem: et cepit illos docere multa.
Et cum iam hora multa esset: accesserunt
discipuli eius dicentes. Desertus locus
est hic: et iam hora pansta. Dimitte illos: ut euntes in proximas villas et uicos emant sibi cibos quos manducet.
Et respondens ait illis. Date illis manducare. Et dixerunt ei. Euntes emamus
denarios denarijs panes: et dabimus
illis manducare. Et dicit eis. Quot
panes habetis? Ite & videte. Et cum cognouissent dicit. Quinq; Et duos
pisces. Et precepit illis ut accubitus faceret omnes secum conuentia super uiride
fenum. Et discumbuerunt in parte: per
centenos et quinquagenos. Et accepit
quinq; panibus et duobus piscibus: intuens in celum benedixit et fregit panes
& dedit discipulis suis ut ponerent ante
eos: & duos pisces diuisit omnibus.
Et manducauerunt omnes: et saturati
sunt. Et sustulerunt reliquias fragmentorum duodecim cophinos plenos: & de
piscibus. Erant autem qui manducauerunt quinq; milia virorum. Et statim
coegit discipulos suos ascendere na-
uim ut precederent eum trans fretum ad
bethsaydam: dum ipse dimitteret plu.
Et cum dimisisset eos: abiit in montem
orare. Et cum esset erat nauis in
medio mari: et ipse solus in terra. Et
videns eos laborantes in remigando:
erat enim ventus contrarius eis: & circa
quartam vigiliam noctis venit ad eos
ambulans supra mare: et volebat pertransire eos. At illi ut viderunt eum ambulantem supra mare putauerunt fantasma esse: et exclamauerunt. Omnes enim
viderunt eum: & conturbati sunt. Et
statim locutus est cum eis: et dixit eis.
Confidite. Ego sum: nolite timere. Et
ascendit ad illos in nauim: & cessauit
ventus. Et plus magis intra se stupebant. Non enim intellexerunt de panibus. Erat enim cor eorum obtenebratum. Et
cum transfretassent venerunt in terram
genesareth: & applicuerunt. Cumq; egressi
essent de naui continuo cognouerunt

eum: & peruagantes uniuersam regionem il-
lam coperunt & grabatis eos qui se ma-
le habebant circumferre ubi audiebant eum es-
se. Et quocumq; introibat in uicos uel
in uillas aut ciuitates: in platis po-
nebant infirmos: & deprecabant eum ut
uel fimbriam vestimenti eius tangerent:
et quicq; tangebant eum salui fiebant. CVI
Et conueniunt ad eum pharisei et
quidam de scribis: uenientes ab
ierosolimis. Et cum uidissent quosdam
de discipulis eius communibus manibus
id est non lotis manducare panes:
vituperauerunt. Pharisei enim & omnes
iudei nisi crebro laauerint manus non
manducant tenentes traditionem seniorum: et a foro nisi baptizentur non comedunt: et alia multa sunt que tradita
sunt illis seruare: baptismata calicum
et urceorum et cramenorum & lectorum. Et
interrogabant eum pharisei et scribe.
Quare discipuli tui non ambulant iuxta
traditionem seniorum: sed communibus
manibus manducant panes? At ille
respondens dixit eis. Bene prophetauit
ysaias de vobis ypocritis: sicut scriptum
est. Populus hic labijs me honorat:
cor autem eorum longe est a me. Inuanum
autem me colunt docentes doctrinas et
precepta hominum. Relinquentes enim
mandatum dei tenetis traditiones ho-
minum: baptismata urceorum et calicum et si-
milia hujus facitis multa. Et dicebat.
Bene irritum facitis preceptum dei: ut tradi-
tionem vestram seruetis. Moyses enim di-
xit. Honora patrem tuum et matrem tuam:
et qui maledixerit patri uel matri mor-
te moriatur. Vos autem dicitis. Si dixerit
homo patri aut matri corban quod est
donum quodcumq; ex me tibi profuerit: et ul-
tra non dimittitis eum quicq; facere patri
suo aut matri: rescindentes verbum dei
per traditionem vestram quam tradidistis.
Et multa similia huiusmodi facitis. Et adu-
cans iterum turbam dicebat illis. Audite
me omnes & intelligite. Nichil est extra
hominem introiens in eum quod possit e-
um coinquinare: sed que de homine
procedunt illa sunt quae communicant homi-
nem. Si quis habet aures audiendi
audiat. Et cum intrasset in domum a
turba: interrogabant eum discipuli eius
parabolam. Et ait illis. Sic et vos im-
prudentes estis? Non intelligitis quia
omne extrinsecus introiens in hominem
non potest eum communicare quia non
intrat in cor eius: sed in ventrem uadit
et in secessum exit purgans omnes escas?
Dicebat autem: quoniam illa que de homi-
ne exeunt illa communicant hominem.
Abintus enim de corde hominum ma-
le cogitationes procedunt: adulteria-for-
nicationes-homicidia-furta-auaricie-
nequitie-dolus-impudicitie-oculus
malus: blasphemia-superbia-stultitia.
Omnia hec mala abintus procedunt et
communicant homine. Et inde surgens
abiit in fines tyri & sydonis: et ingressus
domum neminem voluit scire: & non potu-
it latere. Mulier enim statim ut audi-
uit de eo cuius filia habebat spiritum im-
mundum intrauit: et cecidit ad pedes e-
ius. Erat enim mulier gentilis: hyrophe-
nissa genere. Et rogabat eum ut de-
monium eiceret de filia eius. Qui dixit
illi. Sine prius saturari filios. Non
est enim bonum sumere panem filiorum: et
mittere canibus. At illa respondit: et
dixit illi. Etiam domine. Sed & catelli come-
dunt sub mensa de micis puerorum. Et
ait illi. Propter hunc sermonem vade:
exiit demonium de filia tua. Et cum
abisset domum inuenit puellam iacen-
tem supra lectum: et demonium exisse.

Et iterū exiens de finibus tyri venit per sydonem ad mare galilee inter medios fines decapoleos. Et adducunt ei surdum et mutū. Et deprecabantur eū ut imponat illi manū. Et apprehendēs eū de turba seorsū misit digitos suos i auriculas eius: et expuēs tetigit linguā eius: et suspiciens in celū ingemuit: et ait illi. Effeta: qd est adaperere. Et statim aperte sunt aures eius: et solutū est vinculū linguē eius: et loquebatur recte. Et precepit illis ne cui dicerent. Quātō aūt eis precipebat tāto magis plus pdicabāt: et eo amplius admirabātur dicētes. Bene omia fecit: et surdos fecit audire: et mutos loqui. VIII

In diebus illis iterū cū turba multa esset nec haberent qd mādducarent: cōuocans discipulos ait illis. Misereor super turbā: quia ecce iam triduo sustinent me nec habēt qd mādducēt: et si dimisero eos ieiunos in domū suā deficient in via. Quidā enim ex eis de longe venerūt. Et respondēt ei discipuli sui. Unde illos poterit quis hic saturare panibus i solitudine? Et interrogavit eos. Quot panes habetis? Qui dixerunt. Septem. Et precepit turbe discumbere super terrā. Et accipiens septem panes gratias agens fregit: et dabat discipulis suis ut apponerent: et apposuerunt turbe. Et habebāt piciculos paucos: et ipos benedixit: et iussit apponi. Et mādducauerunt et saturati sunt: et sustulerūt qd superauerat de fragmentis septem sportas. Erant autem qui manducauerāt fere quatuor milia: et dimisit eos. Et statim ascendens navi cū discipulis suis: venit in partes dalmanutha. Et exierunt pharisei et ceperūt cōquirere cū eo: querentes ab illo signum de celo: tentantes eum. Et ingemiscēs spiritu ait. Quid generatio ista signū querit? Amē dico vobis: si dabitur generationi istī signū. Et dimittens eos ascendit iterū navi: et abiit trans freti. Et oblitī sunt panem sumere: et nisi unū panē non habebāt secū i navi. Et precipiebat eis dicēs. Videte et cauete a fermento pharisaeorum: et fermento herodis. Et cogitabant ad alterutrū dicentes: quia panes non habemus. Quo cognito: ait illis ihesus. Quid cogitatis quia panes non habetis? Nondum cognoscitis nec intelligitis? Adhuc cecam habetis cor vestrū. Oculos habentes nō videtis: et aures habētes non audītis. Nec recordamini quādo quinq; panes fregi i quinq; milia: et qt cophinos fragmentorū plenos sustulistis? Dicunt ei. Duodecim. Quādo et septem panes in quatuor milia: qt sportas fragmentorū sustulistis? Et dicunt ei. Septem. Et dicebat eis. Quomodo nondū intelligitis? Et venerūt bethsaydā: et adducūt ei cecū: et rogabāt eum ut illū tangeret. Et apprehensa manu cecī eduxit eum extra vicū: et expuens in oculos eius impositis manibus suis: interrogavit eum si quid videret. Et aspiciens ait. Video homines velut arbores ambulantes. Deinde iterū imposuit manus suas super oculos eius: et cepit videre: et restitutus est: ita ut clare videret omnia. Et misit illū i domū suā dicens. Vade in domū tuā: et si vicū introieris nemini dixeris. Et ingressus est ihesus et discipuli eius castella cesaree philippi: et i via interrogabat discipulos suos dicens eis. Quem me dicūt esse homines? Qui respondentes illi dicentes. Iohannē baptistā: alij helyam: alij vero unus de prophetis. Tunc dicit illis. Vos vero

quem me esse dicitis? Respondens petrus ait ei. Tu es cristus. Et cōminatus est eis: ne cui dicerent de illo. Et cepit docere eos quoniā oportet filiū hoīs pati multa: et reprobari a senioribus: et a summis sacerdotibus et scribis: et occidi: post tres dies resurgere. Et palā verbū loquebatur. Et apprehendēs eū petrus: cepit increpare eū. Qui cōuersus: videns discipulos suos: comminatus est petro dicens. Vade retro me sathana: quoniā nō sapis que dei sūt sed que sunt hominum. Et cōuocata turba cum discipulis suis: dixit eis. Si quis vult me sequi deneget semetipm: et tollat crucem suā: et sequat me. Qui enim voluerit animā suā saluā facere perdet eam: qui aūt perdiderit animam suā propter me et euangeliū: saluā faciet eā. Quid enim prodest homini si lucretur mundū totū: et detrimentū anime sue faciat? Aut quid homo cōmutationis dabit pro anima sua. Qui enim me confusus fuerit et verba mea i generatione ista adultera et peccatrice: et filius hoīs confundet eū cū venerit in gloria patris sui cū ageis sādis. IX

Et dicebat illis. Amen dico vobis: quia sunt quidā de hic stantibus qui nō gustabūt mortē: donec videāt regnū dei venīens i virtute. Et post dies sex assumpsit ihesus petrū: et iacobū et iohannē: et ducit illos in montem excelsum solos: et transfiguratus est ante ipos. Et vestimenta eius facta sūt splendētia: et candida nimis velut nix: qualia fullo non potest super terrā candida facere. Et apparuit illis helyas cum moyse: et erāt loquentes cū ihesu. Et respōdens petrus ait ihesu. Rabbi bonū est nos hic esse: et faciamus tria tabernacula: tibi unū: et moysi unū: et helye unū. Non enim sciebat qd diceret. Erant enim timore territi. Et facta est nubes obumbrās eos: et venit vox de nube dicens. Hic est filius meus carissimus: audite illū. Et statim circumspicientes: neminē amplius videbāt nisi ihesum tantū secū. Et descendentibus illis de monte precipit illis ne cuiquā qd vidissent narrarent: nisi cū filius hominis a mortuis resurrexerit. Et verbum continuerūt apud se: conquirentes quid esset cum a mortuis resurrexerit. Et interrogabāt eū dicentes. Quid ergo dicūt pharisei et scribe qa helyam oportet venire primum? Qui respondens ait illis. Helyas cū venerit primo restituet omia: et quomō scriptum est in filiū hoīs: ut multa patiatur: et contemnat. Sed dico vobis: qa et helyas venit: et fecerūt illi quecunq; voluerūt sicut scriptum est de eo. Et veniens ad discipulos suos vidit turbā magnā circa eos: et scribas cōquirentes cū illis. Et confestim omis ppls videns ipsum stupefact est et exp auerūt: accurrentes salutabant eum. Et interrogavit eos. Quid inter vos cōquirritis? Et respondens unus de turba dixit. Magister attuli filiū meū ad te habentem spiritum mutū: qui ubicunq; eū apprehendit allidit illū: et spumat et stridet dentibus et arescit. Et dixi discipulis tuis ut eicerent illū: et non potuerūt. Qui respondens eis dixit. O generatio incredula: qm diu apud vos ero? Quā diu vos patiar? Afferte illū ad me. Et tulerunt eum. Et cū vidisset eū statim spiritus conturbavit illū: et elisus in terram voluebatur spumās. Et interrogavit patrē eius. Quantū temporis est ex quo ei hoc accidit? At ille ait. Ab infantia. Et frequēter eū in igne et in

aquā miſit: ut cū pderet. Sed ſi quid
potes: adiuua nos: miſereus nri. Ihe-
ſus aūt ait illi. Si potes credere omnia
poſſibilia credenti. Et continuo excla-
mans pater pueri cū lacrimis aiebat.
Credo dne: adiuua incredulitatē mēā.
Et cū vidiſſet ihesus cōcurrentem cur-
bam: cōminatus eſt ſpiritui immundo
dicens illi. Surde et mute ſpirit⁹ ego
p̄cipio tibi exi ab eo: et amplius ne in-
tres in eum. Et exclamāſ et multū
diſcerpens eum exijt ab eo: et factus eſt
ſicut mortuus: ita ut multi dicerē ꝗa
mortuus eſt. Ihesus aūt tenēs manū
eius eleuauit eum: et ſurrexit. Et cū in-
troiſſet in domū: diſcipuli eius ſecreto
interrogabāt eū. Quare nos nō potu-
imus eicere eū? Et dixit illis. Hoc gen⁹ ī
nullo potest exire: niſi in oratione et
ieiunio. Et inde p̄fecti pregrediebantur
galileā: nec volebat quemq; ſcire. Do-
cebat aūt diſcipulos ſuos: et dicebat
illis quomā filius hominis tradetur
in manus hominū: et occident eum:
et occiſus tertia die reſurget. Et illi ī
gnorabāt verbū: ⁊ timebāt interroga-
re eū. Et venerūt capharnaū. Cū eum
domi eſſent interrogabat eos. Quid ī
via tractabatis? At illi tacebant. Si-
quidem in via inter ſe diſputauerāt:
quis eorū maior eſſet. Et reſidens vo-
cauit duodecim: et ait illis. Si quis vult
primus eſſe: erit omnium nouiſſimus ⁊
omnium miniſter. Et accipiens puerū
ſtatuit eū in medio eorū: quē cū cōple-
xus eſſet ait illis. Quiſquis vnū ex hu-
iusmodi pueris receperit ī nomine me-
o me recipit: et quicūq; me ſuſceperit
nō me ſuſcipit: ſed eū qui me miſit. Re-
ſpondit illi ioh̄ānes dicēs. M̄agiſter
vidimus quēdam in nomine tuo eiciē-
tem dēmonia qui non ſequitur nos:
et prohibuimus eū. Ihesus aūt ait noli-
te prohibere eū. Nemo eſt enim q̄ faciat
virtutem in nomine meo: ⁊ poſſit cito
male loqui de me. Qui enim non eſt
aduerſum vos: p vobis ē. Quiſquis
enim potū dederit vobis calicē aque
in nomine meo quia cristi eſtis: amē
dico vobis non perdet mercedem ſuam.
Et quiſquis ſcāndalizauerit vnum ex
hijs puſillis credentibus in me: bonū
eſt ei magis ſi circūdaretur mola a-
ſinaria collo eius et in mare mitte-
tur. Et ſi ſcāndalizauerit te manus tua:
abſcide illā. Bonū eſt tibi debilē intro-
ire in vitā: q̄ duas manus habentes
ire in gehennā in ignē inextinguibilē:
vbi vermis eorū nō moritur: et ignis
nō extinguitur. Et ſi pes tuus te ſcan-
dalizat: apūta illū. Bonū eſt tibi clau-
dum introire in vitā eternā: q̄ duos
pedes habentē mitti in gehennā ignis
inextinguibilis: vbi vermis eorū non
moritur: et ignis nō extinguit. Quod
ſi oculus tuus ſcāndalizat te: eice eum.
Bonū eſt tibi luſcū introire in regnū
dei: q̄ duos oculos habentem mitti in
gehennā ignis: vbi vermis eorū non
moritur: et ignis nō extinguit. Omnis
enim igne ſalietur: ⁊ omnis victima ſale
ſalietur. Bonū ē ſal. Od ſi ſal inſuſū
fuerit q̄ quo illud cōdietis? Habete in
vobis ſal: ⁊ pace habete inter vos.

Et inde egſurgens venit in fines
iudee vltra iordanen: et cōuenit
iterū turba ad eū: et ſicut cōſueuerat it-
rum docebat illos. Et accedentes pha-
riſei interrogabāt eū ſi licet viro vxorē
dimittere: tentantes eū. At ille reſpō-
dens dixit eis. Quid vobis p̄cepit mo-
yſes? Qui dixerunt. M̄oyſes p̄miſit li-
bellū repudij ſcribere et dimittere. Qui
bus reſpōdens ihesus ait. Ad duritiā
cordis vestri ſcriplit vobis preceptum
illud. At ab initio aūt creature maſculū
et feminā fecit eos deus. Propter hoc
relinquet homo patrem ſuum et ma-
trem: et adherebit ad vxorē ſuā: et erit
duo in carne vna. Itaq; iam nō ſunt
duo: ſed vna caro. Quod ergo deus
coniūxit: homo non ſeparet. Et in do-
mo iterū diſcipuli eius de eodē interro-
gauerūt eum. Et ait illis. Quicūq;
dimiſerit vxorem ſuā: et aliā duxerit:
adulterū cōmittit ſup eam. Et ſi vxor
dimiſerit virū ſuū et alij nupſerit: mo-
chatur. Et offerebāt illi parvulos ut
tangeret illos: diſcipuli aūt cōminā-
bantur offerentibus. Quos cū videret
ihesus: indignē tulit. Et ait illis. Si-
ſinite parvulos venire ad me: ⁊ ne p̄hi-
beritis eos. Talium eſt enim regnū dei.
Amen dico vobis: quiſquis nō recepe-
rit regnū dei velut parvulus nō in-
trabit ī illud. Et complexās eos et im-
ponens manus ſup illos: benedicebat
eos. Et cum ingeſſus eſſet ī via: pro-
currens quidā genu flexo ante eū: roga-
bat eū dicens. M̄agiſter bone: quid
faciā ut vitam eternā poſſideam? Ihesus
ait dixit ei. Quid me dicis bonū? Nemo
bonus: niſi vnus deus. Precepta
noſti: ne adulteres: ne occidas: ne fu-
reris: ne falſū teſtimonium dicaris: ne
fraudē feceris: honora patrem tuū et
matrē. At ille reſpondēs ait illi. M̄a-
giſter hec omnia obſeruaui a iuuentu-
te mea. Ihesus aūt intuitus eū: dilexit
eū: ⁊ dixit ei. Vnū tibi deest. Vade: que-
cunq; habes vende et da pauperibus
et habebis thesaurū ī celo: ⁊ veni ſequē-
re me. Qui cōtriſtatus in verbo: abiit
merens. Erat enim habens multas poſ-
ſeſſiones. Et circūſpiciēs ihesus: ait di-
ſcipulis ſuis. Quā difficile q̄ pecunias
habent ī regnū dei introibūt. Diſcipuli
autem obſtupeſcebāt in verbis eius. At
ihesus rurſus reſpōdens ait illis. Fili-
oli: q̄ difficile eſt confidentes in pecu-
nijs in regnū dei introire. Facilius eſt
camelū p foramē acus tranſire: q̄ di-
uitem intrare in regnum dei. Qui ma-
gis admirabant dicēs ad ſemetipſos.
Et quis poſſet ſaluus fieri? Et intuēs
ihesus illos ait illis. Apud homines im-
poſſibile eſt: ſed nō apud deū. Omnia
enim poſſibilia ſunt apud deū. Et cepit
ei petrus dicere. Ecce nos dimiſimus
omnia: et ſecuti ſumus te. Reſpōdens
ihesus ait. Amen dico vobis: nemo
eſt q̄ reliquerit domū aut fratres aut
ſorores aut patrem aut matrem aut fi-
lios aut agros ꝓter me et ꝓter euan-
gelium qui nō accipiat centies tantum
nūc in tempore hoc: domos et fratres
et ſorores et matres et filios et agros
cū perſecutionibus: ⁊ ī ſeculo futuro vitā eter-
nam. Multi aūt erūt primi nouiſſimi:
⁊ nouiſſimi primi. Erat aūt ī via aſce-
dentes ierooſolimā: et precedebat illos
ihesus. Et ſtupēbāt: et ſequentes timē-
bant. Et aſſumens iterū duodecim: ce-
pit illis dicere q̄ eſſent ei vētura. Quia
ecce aſcendimus ierooſolimā: et filius
hominis tradetur principibus ſacerdo-
tum ⁊ ſcribis ⁊ ſenioribus: et damna-
bunt eum morte. Et tradent eū gēti-
bus ⁊ illudent ei: ⁊ conſpuent eū et fla-
gellabunt eū: et interficient eū: et tertia
die reſurget. Et accedunt ad eū iacobus
et iohannes filij zebedei dicēs. M̄a-
giſter: volumus ut q̄cūq; petierimus
facias nobis. At ille dixit eis. Quid
vultis ut faciā vobis? Et dixerūt. Da
nobis: ut vnus ad dexterā tuā: ⁊ alius
ad ſiniſtrā tuā ſedeam in gloria tua.
Ihesus aūt ait eis. Nēſcitis q̄d petatis.

Potestis bibere calicem quē ego bibo aut baptismo quo ego baptizor baptizari? Et illi dixerūt ei. Possumus. Ihesus aūt ait eis. Calicē quidē quē ego bibo biberis ⁊ baptismo quo ego baptizor baptizabimini: sedere aūt ad dexteram meā uel ad sinistrā nō est meum dare vobis: sed quibus paratū est. Et audiētes decē indignari sūt de iacobo et iohāne. Ihesus aūt vocans eos ait illis. Scitis qā hij qui videnē principari gentibus dominantē eis: et principes eorū potestatem habent ipsorū. Non ita est aūt in vobis: sed quicūq; voluerit fieri maior erit vestē minister: et quicūq; voluerit i vobis primus esse: erit omnū seruus. Etenim et filius hoīs nō venit ut ministraretur ei: sed ut ministraret: et dare animā suā redemptionē pro multis. Et veniūt ihericho. Et ꝓficiscēte eo de ihericho: et discipulis eius ⁊ plurima multitudine: filius timei bartimeus cecus: sedebat iuxta viā mendicās. Qui cū audisset quia ihesus nazarenus est: cepit clamare ⁊ dicere. Ihesu fili dauid: miserere mei. Et cōminabātur illi multi: ut taceret. At ille multo magis clamabat: fili dauid miserere mei. Et stās ihesus: iussit illū vocari. Et vocāt cecū: dicentes ei. Animequioz esto. Surge: vocat te. Qui iecto vestimento suo: exiliens venit ad eū. Et respondēs ihesus dixit illi. Quid tibi vis faciam? Cecus aūt dixit ei. Rabboni ut videā. Ihesus aūt ait illi. Vade. Fides tua te saluū fecit. Et cōfestim vidit: et sequtus est eū i via. xi

Et cū appropinquarent ierosolime et betfanie ad montem olivarum mittit duos de discipulis suis: et ait illis. Ite i castellū qd cōtra vos est: et statim intrantes illuc inuenietis pullū ligatum: super quē nemo adhuc hominum sedit. Soluite illum: et adducite. Et si quis vobis dixerit quid facitis: dicite quia domino necessarios est: et continuo illū dimittet huc. Et abeuntes inuenerūt pullum ligatum ante iamuam foris in biuio: ⁊ soluūt eum. Et quidam de illic stantibus dicebant illis. Quid facitis soluentes pullū? Qui dixerūt eis sicut preceperat ihesus ihesus: et dimiserūt eis. Et duxerūt pullū ad ihesum: et imposuūt illi vestimenta sua et sedit super eū. Multi vestimēta sua straverūt i via. Alij aūt frondes cedebāt de arboribus: et sternebāt i via. Et qui pibāt: et q̄ sequebātur clamabāt dicentes. Osanna benedictus qui venit in nomine dñi: benedictum qd venit regnū patris nostri dauid: osanna in excelsis. Et intrauit ihersolimā in templū: et circūspectis omnibus cū iā vespera esset hora: exiit i bethaniam cū duodecim. Et alia die cū exiret a bethania esuriit. Cumq; vidisset a lōge ficū habentē folia: venit si qd forte inueniret in ea. Et cum venisset ad eam: nichil inuenit p̄ter folia. Nō enim erat tempus ficorum. Et respōdens dixit ei. Iam nō amplius in eternū ex te quis fructū manducet. Et audiebant discipuli eius. Et veniūt ierosolimā. Et cum intrasset in templū cepit eicere vendentes ⁊ ementes in templo: et mensas nummulariorū et cathedras vendentiū columbas euertit. Et nō sinebat ut quisq; transferret vas per templū: ⁊ docebat dicens eis. Nōne scriptū est quia domus mea domus orationis vocabitur omnibus gentibus? Vos aūt fecistis eam spelunca latronum. Quo audito principes sacerdotū et scribe querebant quomodo eū perderent. Timebāt enim eū: quoniā vniuersa turba admirabat super doctrina eius. Et cū vespera facta esset: egrediebat de ciuitate. Et cū mane transirent: viderūt ficum aridā factā a radicibus. Et recordatus petrus dixit ei. Rabbi: ecce ficus cui maledixisti aruit. Et respondēs ihesus ait illis. Habete fidem dei. Amē dico vobis: quia quicūq; dixerit huic mōti tollere: et mittere in mare: ⁊ nō hesitauerit i corde suo sed crediderit qa qcūq; dixerit fiat: fiet ei. Propterea dico vobis: omnia quecūq; orantes petitis credite quia accipietis: ⁊ euenient vobis. Et cū stabitis ad orandū: dimittite si quid habetis adversus aliquē: ut et pater vester qui in celis est dimittat vobis peccata vestra. Si vos nō dimiseritis: nec pater vester qui i celis est dimittet vobis peccata vestra. Et veniūt rursus iherosolimā. Et cum ambularet in templo accedūt ad eū summi sacerdotes et scribe ⁊ seniores: et dicūt ei. In qua potestate hec facis: ⁊ quis tibi dedit hanc potestatem ut ista facias? Ihesus aūt respondēs ait illis. Interrogabo vos et ego vnū verbū: ⁊ respondete michi: et dicam vobis in qua potestate hec faciam. Baptismū iohānis de celo erat an ex hominibus? Respōdete michi. At illi cogitabāt secū dicentes. Si dixerimus de celo: dicet nobis. Quare ergo non credidistis eis? Si dixerim? ex hominibus: timemus populū. Omnes enim habebant iohannem quia vere prophera esset. Et respondentes dicunt ihesu. Nescimus. Et respondens ihesus ait illis. Neq; ego dico vobis in qua potestate hec faciam. xii

Et cepit illis in parabolis loqui. Vinea plantauit homo: ⁊ circumdedit sepē ⁊ fodit lacū: et edificauit turrim: et locauit eam agricolis: et peregre profect est. Et misit ad agricolas in tempore seruū: ut ab agricolis acciperet de fructu vinee. Qui apprehensū eum cecidērūt: et dimiserūt vacuū. Et iterū misit ad illos alīū seruū: et illum in capite vulnerauerūt: et cōtumelijs affecerūt. Et rursum alīū misit: et illū occidērūt: et plures alios quos quidē cedentes: alios vero occidentes. Adhuc ergo vnū habēs filiū carissimū: et illū misit ad eos nouissimū dicens: quia reuerebūtur filiū meū. Coloni autem dixerūt ad invicem. Venite occidamus eum: et nostra erit hereditas. Et apprehendentes eū occidērūt: et eiecerūt extra vineam. Quid ergo faciet dūs vinee? Veniet et perdet colonos: et dabit vineam alijs. Nec scripturā hanc legistis lapidē quē reprobauerūt edificantes: hic factus est i caput anguli: a dūo factum est istud et est mirabile in oculis nostris? Et querebāt eū tenere: ⁊ timuerunt turbā. Cognouerūt enim quoniā ad eos parabolā hāc dixerit. Et relicto eo abierūt. Et mittūt ad eū quosdā de pharisis et herodianis: ut eum caperēt in verbo. Qui venientes dixerūt ei. Magister: scimus quia verax es et non curas quemq;. Nec enim vides in facie hominū: sed in veritate viā dei doces. Licet dari tributum cesari: an nō dabimus? Qui sciēs versutiā illorū: ait illis. Quid me tentatis? Afferte michi denarū ut videam. At illi attulerunt ei. Et ait illis. Cuius est ymago hec et inscriptio? Dixerūt ei. Cesaris. Respondens aūt ihesus dixit illis. Reddite igitur que sunt cesaris cesari: et que sunt dei deo. Et mirabātur super eo. Et venerunt ad eū sadducei qui dicunt resurrectionē non esse: et interrogabāt eum

dicētes. Magister: moyses nobis scripsit ut si cuius frater mortuus fuerit & dimiserit uxorem & filios non relinquerit: accipiat frater eius uxorem ipsius: et resuscitet semen fratri suo. Septem ergo fratres erāt: et primus accepit uxorem: & mortuus est non relicto semine. Et secundus accepit eam et mortuus est: et nec iste reliquit semen. Et tertius similiter. Et acceperūt eam similiter septem: et non reliquerūt semē. Novissima omniū defuncta est et mulier. In resurrectione ergo cū resurrexerint: cuius de ipsis erit uxor? Septem enim habuerunt eam uxorem. Et respondens ihesus ait illis. Nonne ideo errastis: nō scientes scripturas neq; virtutem dei? Cū enim a mortuis resurrexerint neq; nubent neq; nubentur: sed sunt sicut angeli dei in celis. De mortuis autē qd resurgāt nō legistis in libro moysi super rubum quomō dixerit illi deus inquiens: ego sum deus abraham & deus ysaac & deus iacob. Non est deus mortuorū sed viuorū. Vos ergo multū errastis. Et accessit unus de scribis qui audierat illos conquirentes: et videns quoniā bene illis responderit: interrogauit eū qd esset primū omniū mandatū. Ihesus autē respondit ei: quia primum omniū mandatū est. Audi israel dominus deus tuus deus unus est: & diliges dōm deū tuū ex toto corde tuo: et ex tota anima tua: & ex tota mente tua: & ex tota virtute tua. Hoc est primū mādatum. Secundū autē simile est illi. Diliges proximū tuū tanq; ipsum. Maius horū aliud mandatū nō est. Et ait illi scriba. Bene magister in veritate dixisti: quia unus est deus & non est alius præter eū. Et ut diligatur ex toto corde et ex toto intellectu & ex tota anima et ex tota fortitudine: et diligere proximū tanq; ipsum: maius est omnibus holocaustomatibus & sacrificijs. Ihesus autē videns q̄ sapienter respondisset: dixit illi. Non es longe a regno dei. Et nemo iam audebat eū interrogare. Et respondens ihesus docebat dicens in templo. Quomodo dicūt scribe christū filium esse dauid? Ipse enim dauid dicit in spiritu sancto. Dixit dominus domino meo sede a dextris meis: donec ponā inimicos tuos scabellū pedū tuorū. Ipse ergo dauid dicit eū dōm: et unde est filius eius? Et multa turba eum libenter audiuit. Et dicebat eis in doctrina sua. Cauete a scribis: qui volūt in stolis ambulare et salutari i foro: et i primis cathedis sedere in synagogis: & primos discubitus in cenis. Qui deuorāt domos viduarū sub obtentu prolixe orationis: hij accipient plusius iudiciū. Et sedēs ihesus cōtra gazophilacū aspiciebat quomō turba iactaret es in gazophilacū: et multi diuites iactabāt multa. Cum venisset autē vidua una pauper: misit duo minuta qd ē quadrās. Et conuocans discipulos suos ait illis. Amen dico vobis: quoniā vidua hæc pauper plus omnibus misit qui miserūt in gazophilacium. Omnes enim ex eo quod abundabat illis miserūt: hæc vero de penuria sua omnia quæ habuit misit totum victum suum. xiij

Et cū egrederetur de templo: ait illi unus ex discipulis suis. Magister: aspice quales lapides et quales structure. Et respondens ihesus ait illi. Vides has omnes magnas edificationes? Non relinquetur lapis super lapidem qui nō destruatur. Et cum sederet in monte oliuarū cōtra templū: interrogabāt eū separatim petrus et iacobus

et iohannes et andreas. Dic nobis quādo ista fient: & qd signū erit quando hæc omnia incipient consumari. Et respondens ihesus cepit dicere illis. Videte ne quis vos seducat. Multi enim venient i nomine meo dicentes quia ego sum: & multos seducent. Cum audieritis autē bella et opiniones bellorū: ne timueritis. Oportet enim fieri: sed nondum finis. Exsurget enim gens cōtra gentem et regnū super regnū: et erit terremotus per loca et fames. Initia dolorū hæc. Videte autē vosmetipsos. Tradent enim vos in cōsilijs et in synagogis vapulabitis: et ante presides et reges stabimini propter me in testimonium illis. Et in omnes gentes primū oportet predicari euangeliū. Et cū duxerint vos tradentes: nolite præcogitare quid loquamini: sed qd datū vobis fuerit in illa hora id loquimini. Non enim vos estis qui loquēmini: sed spiritus sanctus. Tradet autē frater fratrem in mortē: et pater filium: et consurgent filij in parentes: & morte afficient eos. Et eritis odio omnibus: propter nomē meū. Qui autē sustinuerit in finē: hic saluus erit. Cū autē videritis abominationē desolationis stantem ubi non debet: qui legit intelligat. Tūc q̄ in iudea sunt fugiāt in montes: et qui super tectū ne descendat in domū: nec introeat ut tollat qd de domo sua: et qui in agro erit: non reuertat retro: tollere vestimentū suū. Ve autē pregnantibus et nutrientibus in illis diebus. Orate autē ut hyems nō fiant. Erunt enim dies illi tribulationes tales quales nō fuerūt ab initio creature quā condidit deus usq; nūc: neq; fient. Et nisi breuiasset dōs dies: nō fuisset saluus omnis caro. Sed propter electos ds elegit breuiauit dies. Et tunc si quis vobis dixerit ecce hic est christus: ecce illic: ne crediderit is. Et surgent enim pseudo christi et pseudo prophete: et dabūt signa et prodigia ad seducendos si fieri potest etiā electos. Vos ergo videte. Ecce ēpdixi vobis omnia. Sed in illis diebus post tribulationē illā sol obscurabitur: et luna nō dabit splendorē suū. Et stelle cēli erūt decidentes: et virtutes que sunt i celis mouebūtur. Et tunc videbūt filiū hominis venientem in nubibus cū virtute multa et gloria. Et tūc mittet angelos suos: et congregabit electos suos a quatuor ventis a summo terre usq; ad summū celi. Et ficu autē discite parabolā. Cum iam ramus eius mollis fuerit et nata fuerint folia: cognoscitis quia in proximo sit estas. Sic & vos cum videritis hæc fieri: scitote qd in proximo sit ostium. Amen dico vobis: quoniā nō transibit generatio hæc: donec omnia ista fiant. Celum et terra transibūt: verba autē mea nō trāsibūt. De die autē illa vel hora nemo scit: neq; angeli celo neq; filius: nisi pater. Videte: vigilate: et orate. Nescitis enim quando tempus sit. Sicut homo qui peregre profectus reliquit domū suam: & dedit seruis suis potestatem cuiusq; operis: et iaitori precipit ut vigilet. Vigilate ergo. Nescitis enim quando dominus domus veniat: sero an media nocte an gallicantu an mane: ne cū venerit repentē inueniat vos dormientes. Quod autem vobis dico omnibus dico: vigilate. xiiij

Erat autē pascha & azima post biduum: et quærebāt summi sacerdotes et scribe quomodo cū dolo tenerent et occiderent. Dicebāt enim. Non in die festo: ne forte tumultus fieret in plebe. Et cum esset bethanie in domo simonis

leprosi et recumbente: venit mulier habens alabastrū unguenti nardi spicati pīciosi: et fracto alabastro effudit super caput eius. Erant aūt quidā indignantes intra semetipsos: et dicētes. Ut quid perditio ista unguenti facta est? Potuerat enim unguentum istud venūdari plus q̄ trecentis denariis: et dari pauperibus. Et fremebāt in eam. Iheſus aūt dixit. Sinite eam. Quid illi molesti estis? Bonū opus operata est in me. Semper enim pauperes habetis vobiscum: et cū volueritis potestis illis benefacere: me aūt nō semper habetis. Nō habuit hec facere: præuenit ungere corpus meū in sepulturā. Amen dico vobis: ubicūq; p̄dicatū fuerit euangelium istud in universo mūdo: et q̄d fecit hec narrabitur in memoriam eius. Et iudas scariothis unus de duodecim abiit ad summos sacerdotes: ut p̄deret eū illis. Qui audientes gauisi sūt: et promiserūt pecuniā se daturos. Et quærebat quomodo illū opportune traderet. Et primo die azimorū quādo pascha immolabant: dicūt ei discipuli. Quo vis eamus et paremus tibi ut manduces pascha? Et mittit duos ex discipulis suis: et dicit eis. Ite et inuenietis: et occurret vobis homo lagenā aquæ bauliās. Sequimini eum: et quocunq; introierit dicite domino domūs: quia magister dicit. Vbi est refectio mea: ubi pascha cū discipulis meis manducem? Et ipse vobis demōstrabit cenaculū grande stratum: et illic parate nobis. Et abierūt discipuli eius: et venerūt in ciuitatem: et inuenerūt sicut dixerat illis: et parauerunt pascha. Vespere aūt facto venit cum duodecim. Et discumbentibus eis et manducantibus ait iheſus. Amen dico vobis: quia unus ex vobis tradet me qui manducat mecū. At illi cœperunt contristari et dicere singillatim. Numquid ego? Qui ait illis. Unus ex duodecim: qui intingit mecū manū in catino. Et filius quidē hominis vadit sicut scriptū est de eo. Ve aūt homini illi: per quē filius hominis tradetur. Bonum erat ei: si non esset natus homo ille. Et manducantibus illis: accepit iheſus panem: et benedicens fregit: et dedit eis et ait. Sumite: hoc est corpus meū. Et accepto calice: gratias agens dedit eis. Et biberūt ex illo omnes. Et ait illi. Hic est sanguis meus novi testamenti: qui pro multis effundetur. Amen dico vobis: q̄ iam non bibā de genimine vitis: usq; in diem illum illud bibā nouū in regno dei. Et ymno dicto: exierūt in montem oliuarum. Et ait eis iheſus. Omnes scandalizabimini in nocte ista: quia scriptū est: percutiā pastorē et dispergēt oues. Sed postquā resurrexero: præcedā vos in galileā. Petrus autē ait illi. Et si omnes scandalizati fuerint: sed non ego. Et ait illi iheſus. Amen dico tibi: quia tu hodie in nocte hac priusq; gallus bis vocem dederit: ter me es negaturus. At ille amplius loquebatur. Et si oportuerit me simul cōmori tibi: nō te negabo. Similiter aūt et omnes dixerunt. Et venerūt in p̄diū cui nomē gethsemani: et ait discipulis suis. Sedete hic donec oram. Et assumit petrū et iacobū et iohānem secū: et cœpit pauere et tedere. Et ait illis. Tristis est anima mea usq; ad mortem. Sustinete hic et vigilate. Et cū, processisset paululū: prostrauit se super terrā: et orabat ut si fieri posset præiret ab eo hora: et dixit. Abba pater: omnia tibi possibilia sūt: transfer calicem hunc a me. Sed non

quod ego volo: sed q̄d tu. Et venit: et inuenit eos dormientes. Et ait petro. Simon dormis? Non potuisti una hora vigilare? Vigilate et orate: ut non intretis in temptationē. Spiritus quidē promptus est: caro vero infirma. Et iterū abiens oravit: eundē sermonē dicens. Et reversus denuo: inuenit eos dormientes. Erant enim oculi eorū gravati: et ignorabāt quid responderent ei. Et venit tertio: et ait illis. Dormite iam: et requiescite. Sufficit. Venit hora: ecce filius hominis tradetur in manus peccatorū. Surgite eamus. Ecce qui me tradet, prope est. Et adhuc eo loquente: venit iudas scariothis unus de duodecim: et cū eo turba multa cum gladiis et lignis a summis sacerdotibus et scribis et senioribus. Dederat aūt traditor eis signū dicens. Quēcunq; osculatus fuero ipse est tenete eū: et ducite caute. Et cum venisset: statim accedens ad eum ait. Rabbi. Et osculatus est eū. At illi manus iecerūt in iheſum et tenuerūt eum. Vnus aūt quidam de circūstantibus educēs gladiū percussit serui summi sacerdotis: et amputauit illi auriculam. Et respondens iheſus ait illis. Tanquā ad latronem existis cū gladiis et lignis comprehendere me. Quotidie eram apud vos in templo docens: et non me tenuistis. Sed ut impleantur scripture. Tunc discipuli eius relinquentes eū omnes fugerūt. Adolescēs aūt quidā sequebatur eū amictus sindone super nudo: et tenuerūt eū. At ille relicta sindone nudus, profugit ab eis. Et adduxerūt iheſum ad summū sacerdotem: et conuenerūt omnes sacerdotes et scribe et seniores. Petrus aūt a longe secutus est eū usq; intro in atrium summi sacerdotis: et sedebat cum ministris ad ignem: et calefaciebat se. Summi vero sacerdotes et omne cōsiliū quærebāt aduersus iheſum testimonium: ut eum morti traderent: nec inueniebant. Multi aūt testimoniū falsum dicebant aduersus eum: et cōuenientia testimonia nō erāt. Et quidā surgentes: falsum testimoniū ferebāt aduersus eū dicētes. Quoniā nos audiuimus eum dicentē. Ego dissoluā templū hoc manufactū: et post triduū aliud nō manufactū ædificabo. Et nō erat cōueniens testimoniū illorū. Et surgens aūt summus sacerdos in medium interrogauit iheſum dicens. Non respondes quicq; ad ea que tibi obiciunt ab hijs? Ille aūt tacebat: et nichil respondit. Rursum summus sacerdos interrogabat eū: et dixit ei. Tu es christus filius dei benedicti? Iheſus aūt dixit illi. Ego sum. Et videbitis filium hominis sedentem a dextris virtutis dei: et venientem cum nubibus celi. Summus aūt sacerdos scindēs vestimēta sua ait. Quid adhuc desideramus testes? Audistis blasphemiam. Quid vobis videtur? Qui omnes condemnauerūt eū esse reum mortis. Et cœperunt quidā conspuere eū et velare faciē eius: et colaphis eū cedere: et dicere ei: vaticina. Et ministri alapis eū cedebāt. Et cum esset petrus in atrio deorsum: venit una ex ancillis summi sacerdotis: et cum vidisset petrū calefacientem se: aspicies illū ait. Et tu cū iheſu nazareno eras. At ille negauit dicens. Neq; scio: neq; nouī q̄d dicas. Et exiit foras ante atriū: et gallus cantauit. Rursus aūt cum vidisset illum ancilla cœpit dicere circūstantibus: quia hic ex illis est. At ille iterū negauit. Et post pusillū rursus qui astabāt dicebāt petro. Vere ex illis es: nam et galileus es. Ille aūt

repit anathematizare ⁊ iurare: quia
nesco hominem istum quem dicitis.
Et statim gallus iterum cantauit. Et
recordatus est petrus verbi quod dixe-
rat ei ihesus: priusq̃ gallus cãtet bis-
ter me negabis. Et cepit flere. ⁊ vi

Et confestim mane cõsiliũ facien-
tes summi sacerdotes cũ senioribus
et scribis et universo cõsilio: vinctões
ihesũ duxerũt ⁊ tradiderũt pilato. Et in-
terrogauit eũ pilat⁹. Tu es rex iudeorũ?
At ille respondens ait illi. Tu dicis. Et
accusabãt eum summi sacerdotes i mul-
tis. Pilat⁹ autẽ rursum interrogauit
eũ dicens. Nõ respondes quicq̃? Vi-
de in quantis te accusant. Ihesus au-
tem amplius nichil respondit: ita ut
miraretur pilatus. Per diẽ aũt festũ
solebat dimittere illis vnũ ex vinctis
quicunq̃ petissent. Erat aũt qui dice-
batur barabas. ḣ cũ seditiosis erat
vinctus qui in seditione fecerat homi-
cidiũ. Et cũ ascendisset turba: cepit re-
gare sicut semp̃ faciebat illis. Pilat⁹
aũt respondit eis ⁊ dixit. Vultis dimit-
tam vobis regem iudeorũ? Sciebat e-
nim q̃ per invidiã tradidissent eum
summi sacerdotes. Pontifices autem
conuauerũt turbã: ut magis baraba-
ban dimitteret eis. Pilatus aũt iterũ
respondens ait illis. Quid ergo vultis
faciã regi iudeorũ? At illi iterũ clama-
uerũt. Crucifige eũ. Pilatus vero dice-
bat illis. Quid enim mali fecit? At il-
li magis clamabãt: crucifige eũ. Pila-
tus aũt volẽs plebi satisfacere dimisit
illis barraban: et tradidit ihesum fla-
gellis cesum ut crucifigeretur. Milites
aũt duxerũt eum in atriũ pretorij ⁊ con-
uocant totã cohortem: ⁊ induũt eum
purpura: et imponũt ei plectentes spi-
neã coronã: et cepũt saluare eũ. Iu-
dei iudeorũ. Et percutiebant caput eius
arundine: et cõspuebãt eum: ⁊ ponen-
tes genua adorabãt eum. Et postq̃
illuserũt ei exuerũt illũ purpura: et in-
duxerũt eũ vestimentis suis: et eduxerũt
illũ ut crucifigerent eũ. Et angariauerũt
pretereunte quendam simonem cyrenẽ ve-
nientem de villa: patrem alexandri ⁊
rufi: ut tolleret crucem eius. Et perduxit
illũ in golgatha locũ: q̃ est interpreta-
tum caluarie locus. Et dabãt ei bibere
mirratũ vinũ: et nõ accepit. Et crucifi-
gentes eum diuiserunt vestimenta eius:
mittentes sortem super eis quis quid ve-
lleret. Erat aũt hora tertia: et crucifixe-
runt eũ. Et erat titulus cause eius inscri-
ptus: rex iudeorũ. Et cũ eo crucifixerũt du-
os latrones: vnũ a dextris et alium a si-
nistris eius. Et impleta est scriptura q̃ di-
cit. Et cũ iniquis reputat⁹ est. Et pre-
tereuntes blasphemabãt eũ: mouentes
capita sua ⁊ dicentes. Vah qui destru-
is templũ dei: et in tribus diebus reedifi-
cas. Saluũ fac temetipsũ descendens
de cruce. Similiter et summi sacerdotes
illudentes ad alterutrũ cum scribis di-
cebãt. Alios saluos fecit: seipsum non
potest saluũ facere. Christus rex israhel
descendat nunc de cruce: ut videamus
et credamus. Et qui cum eo crucifixi erant
cõuituabãtur ei. Et facta hora sexta:
tenebre facte sunt p̃ totã terrã usq̃ in h̃ora
nonã. Et hora nona exclamauit
ihesus voce magna dicens. Heloy he-
loy lemasabactani. Quod est interpre-
tatũ. Deus meus deus meus: ut q̃d
dereliquisti me? Et quidam de circu-
stantibus audientes dicebãt. Ecce he-
liam vocat. Currens aũt vnus et im-
plens spongiam aceto circũdãs ponebat
calamo: potũ dabat ei dicens. Sinite:
videamus si veniat helias ad deponendũ

eum. Ihesus aũt emissa voce magna
expirauit. Et velũ templi scissum est i
duo: a summo usq̃ deorsum. Videns
aũt centurio ḣ exadueso stabat: quia
sic clamãs expirasset: ait. Vere hom̃o
hic filius dei erat. Erant aũt et mulie-
res de longe aspicientes: inter quas e-
rat maria magdalene et maria iaco-
bi minoris ⁊ ioseph mater ⁊ salome:
et cũ esset in galilea sequebantur eum et
ministrabãt ei: et alie multe que simul
cum eo ascenderãt ierosolimã. Et cũ
iam sero esset factũ: quia erat parasce-
ue q̃ est ãte sabbatũ: venit ioseph ab
arimathia nobilis decurio: qui et ipse
erat expectans regnũ dei. Et audacter
introuiit ad pilatũ: ⁊ petiit corpus ihe-
su. Pilatus aũt mirabat si iam obiisset.
Et accersito centurione: interrogaui-
uit eum si iam mortuus esset. Et cum
cognouisset a centurione: donauit cor-
pus ioseph. Ioseph aũt mercatus sin-
donem: et deponens eum inuolui
sindone: et posuit eum in monumẽto
quod erat excisum de petra: et ad-
uolui lapidem ad ostiũ monumenti.
Maria magdalene et maria ioseph
aspiciebant ubi poneretur. ⁊ vii

Et cum transisset sabbatũ: maria
magdalene et maria iacobi et
salome emerunt aromata: ut venien-
tes ungerent ihesum. Et valde mane
vna sabbatorum: veniunt ad monu-
mentum: orto iam sole. Et dicebant
ad invicem. Quis revolvet nobis la-
pidem ab ostio monumenti? Et respi-
cientes viderunt revolutum lapidem.
Erat quippe magnus valde. Et intro-
euntes in monumentum viderunt iu-
venem sedentem in dextris coopertum
stola candida: et obstupuerũt. Qui
dicit illis. Nolite expauescere. Ihesum
nazarenũ crucifixũ: surrexit: nõ
est hic. Ecce locus: ubi posuerũt eũ. Sed
ite dicite discipulis eius et petro: q̃ pre-
cedet vos in galileam. Ibi eum vide-
bitis: sicut dixit vobis. At ille exeũtes
fugerũt de monumento. Invasserat e-
nim eas tremor et pavor: et nemini
quicq̃ dixerũt. Timebãt enim. Burgens
aũt ihesus mane prima sabbati appa-
ruit primo marie magdalene: de qua
eiecerat septem demonia. Illa vadẽs
nũciauit hijs qui cũ eo fuerant luge-
ntibus et flentibus: et illi audientes q̃a
viueret et visus esset ab ea: nõ credidit
runt. Post hec aũt duobus ex hijs am-
bulãntibus ostensus est in alia effigie
eunti bus in villã: et illi eũtes nunciau-
erũt ceteris: nec illis crediderunt. Nõ
ultimo aũt recũbentibus illis undecim
apparuit: et exprobrauit incredulitatẽ
eorũ ⁊ duriciã cordis: quia hijs q̃ vide-
rant eũ resurexisse nõ crediderunt. Et
dixit eis. Euntes i mundũ vniuersũ:
p̃dicate euangelũ omni creature. Qui
crediderit et baptizatus fuerit: saluus
erit: qui vero nõ crediderit: condemna-
bitur. Signa aũt eos qui crediderint
hec sequentur. In nomine meo demo-
nia eicient: linguis loquent nouis:
serpentes tollent. Et si mortiferum quid
biberint: non eis nocebit. Super egros
manus imponent: ⁊ bene habebunt.
Et dominus quidẽ ihesus postq̃ lo-
cutus est eis: assumptus est in celum:
et sedet a dextris dei. Illi autem profe-
cti predicauerunt vbiq̃: domino coo-
perante et sermonem confirmante: se-
quentibus signis. Explicit euangeliũ
secũdũ marcũ. Incipit prefatio bea-
ti hieronimi pbri in euangelio secũdũ
lucam

Lucas sirus natione antiocensis ante mediꝰ discipulus apostolorꝫ postea pauli sectꝰ usq; ad confessionꝫ eiꝰ laborans dño sine crimine: nam neq; vxorem unq; habuit neq; filios: septuaginta et quatuor annorũ obijt in bithynia plenꝰ spiritu sancto. Qui cũ iam scripta esset euãgelia p mathꝰ quidẽ in iudea p marcũ aut in italia: sancto instigante spiritu in achaie partibus hꝫ scripsit euangeliũ: significans eiã ipse in principio ante suũ alia esse descripta. Cui cura ea ꝗ ordo euãgelice dispositionis exposita maxime necessitas laboris fuit: ut primũ gentes fidelibus omni pfectione uenuri in carne dei cristi manifestata humanitate ne iudaicis fabulis attenti: in solo legis desiderio mererentur: uel ne hereticis fabulis et stultis sollicitationibus seducti reciderent a veritate elaborarent: dehinc ut in principio euangelij iohãnis natiuitate presumpta cui euangelium scriberet et in quo eꝫ scribere indicaret: cõstãs i se cõplera esset ꝗ esset ab alijs inchoata. Cui ideo post baptismũ filij dei a plectione generationis i cristo implere repetendꝫ a principio nativitatis humane potestas pnulla ẽ: ut requirendis demonstraret in quo apprehendes erat pre nathan filiũ dauid incoliu recurrentis i deũ generationis ad millo indisparabilis in ꝑdicas in hominibus cultũ suũ: pfecti opus hois redire in se p filiũ faceret: qui pre dauid patre venturus ipse ꝓbebat in cristo. Cui luce non immerito eiã scribendorum actuũ apostolorꝫ potestas i ministerio datur: ut deo in deũ pleno et filio pdicionis exercito-oratione ab apostolis facta-sorte domini electionis numerꝰ compleretur: sicꝫ paulus cõsummatione apostolice actibus dicet-quẽ diu cõtra tumultũ recalcitrante dño elegisset. Quod et legentibꝫ ac requirentibꝫ deũ-et si pre singula expedit a nobis utile fuerat: faciens ramẽ ꝗ operatem agricolã oportet de suis fructibus edere-uitauim publicã uariietatem: ne nõ tã volentibus deũ demõstrare uideremur-quã fastidientibus prodidisse.

Explicit prologꝰ. Incipit euangeliũ secundũ lucã. Prohemium ipsius lucã in euangelium suum.

Quoniã quidẽ multi conati sũt ordinare narrationes ꝗ i nobis completẽ sũt rei-sicut tradiderũt nobis q̃ ab initio ipsi uiderũt-et ministri fuerũt sermonis: uisũ est et mihi assecuto omnia a principio diligenter et ordine tibi scribere optime theophile: ut cognoscas eorꝫ uerborꝫ de quibꝫ eruditꝰ es veritatẽ.

Fuit in diebus herodis regis iudee sacerdos quidam nomine zacharias de vice abia-et uxor illi de filiabus aaron: et nomen eius elizabeth. Erant autem iusti ambo ante deum: incedentes in omnibus mandatis et iustificationibus domini sine querela. Et non erat illis filius-eo ꝗ esset elizabeth sterilis: et ambo processissent i diebus suis. Factũ est aũt cũ sacerdotio fungeretur zacharias in ordine uicis sue ante deũ: secũdũ cõsuetudinem sacerdotij sorte egisset ut incensum poneret ingressus in templũ domini. Et omnis multitudo ꝑsonabat deorsum hora incensi. Apparuit autem illi angelus dñi: stans a dextris altaris incensi. Et zacharias turbatus est uisuo: et timor incidit super eũ. Dixit autẽ ad illũ ãgelus. Ne timeas zacharia: quoniã exaudita est deprecatio tua. Et uxor tua elizabeth pariet tibi filiũ-et uocabis nomẽ eius iohannem: et erit gaudium tibi et exultatio: et multi in natiuitate eius gaudebũt. Erit enim magnꝰ coram dño: et uinũ et sicerã nõ bibet. Et spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris sue: et multos filiorũ israel conuertet ad dñm deum ipsorꝫ. Et ipse ꝑdet aute ipsũ i spiritu et virtute helie: ut conuertat corda patrũ in filios-et incredibiles ad prudentiã iustorꝫ: parare dño plebẽ pfectã. Et dixit zacharias ad angelũ. Unde hoc sciã? Ego enim sum senex: et uxor mea pcessit in diebus suis. Et respondens angelus dixit ei. Ego sum gabriel q̃ asto ante deum: et missus sum loqui ad te: et hec tibi euangelizare. Et ecce eris tacens et non poteris loqui usq; i diem quo hec fiant: pro eo ꝗ non credidisti verbis meis-que implebũtur in tempore suo. Et erat plebs expectans zachariã: et mirabãtur ꝗ tardare ipse i templo. Egressus aũt non poterat loqui ad illos. Et cognouerũt ꝗ visionem uidisset i templo. Et ipse erat innuens illis: et permansit mutus. Et factũ est ut impleti sunt dies officij eꝰ: abijt i domũ suã. Post hos aũt dies cõcepit elizabeth uxor eius: et occultabat se mẽsibus quinq; dicens. Quia sic fecit michi dominus-in diebus quibus respexit auferre oprobriũ meũ inter homines.

In mense aũt sexto missus ẽ angelus gabriel a deo in ciuitatem galilee cui nomen nazareth-ad virginem desposatam viro cui nomẽ erat ioseph: de domo dauid: et nomẽ virginis maria. Et ingressus ãgelus ad eã dixit. Ave gratia plena: dñs tecũ: benedicta tu in mulieribꝫ. Que cũ audisset-turbata est in sermone eius: et cogitabat qualis esset ista salutatio. Et ait angelus ei. Ne timeas maria: inuenisti enim gratiam apud deũ. Ecce concipies in utero et paries filiũ: et uocabis nomen eius iesum. Hic erit magnus: et filiꝰ altissimi uocabitur. Et dabit illi dñs deꝰ sedem dauid patris eius: et regnabit i domo iacob in eternũ: et regni eꝰ nõ erit finis. Dixit aũt maria ad angelũ. Quomõdo fiet istud: quoniã uirũ non cognosco? Et respõdens angelus dixit ei. Spiritus sanctus superuenit in te: et uirtus altissimi obumbrabit tibi. Idꝫ et q̃ nascet ex te sanctũ: uocabit filiꝰ dei. Et ecce elizabeth cognata tua: et ipsa concepit filiũ i senectute sua. Et hic mensis est sextꝰ illi q̃ uocãt sterilis: Quia nõ erit impossibile apud deum omne verbũ. Dixit aute maria. Ecce ancilla dñi: fiat michi secũdũ verbũ tuũ. Et discessit ab illa ãgelus. Exsurgens aũt maria in diebus illis abijt in montana cũ festinatione in ciuitatẽ iuda: et intrauit in domũ zacharie: et salutauit elizabeth. Et factũ est ut audiuit salutationem marie elizabeth: exultauit infans in utero eꝰ. Et repleta est spiritu sancto elizabeth: et exclamauit voce magna et dixit. Benedicta tu inter mulieres: et benedictus fructus ventris tui. Et unde hoc michi: ut veniat mater domini mei ad me? Ecce enim ut facta est vox salutationis tue i auribus meis: exultauit in gaudio infans in utero meo. Et beata que credidit: quoniã perficiẽtur ea q̃ dicta sunt ei a dño. Et ait maria. Magnificat anima mea dñm: et exultauit spiritus meus in

deo salutari meo: quia respexit humilitatem ancille sue. Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes: quia fecit michi magna: qui potens est: et sanctum nomen eius. Et misericordia eius in progenies et progenies timentibus eum. Fecit potentiam in brachio suo: dispersit superbos mente cordis sui. Deposuit potentes de sede: et exaltavit humiles. Esurientes implevit bonis: et divites dimisit inanes. Suscepit israhel puerum suum memorari misericordie sue: sicut locutus est ad patres nostros: abraham et semini eius in secula. Mansit autem maria cum illa quasi mensibus tribus: et revertebatur in domum suam. Elisabeth autem impletum est tempus pariendi: et peperit filium. Et audierunt vicini et cognati eius: quia magnificavit dominus misericordiam suam cum illa: et congratulabantur ei. Et factum est in die octava venerunt circumcidere puerum: et vocabant eum nomine patris sui zacharia. Et respondens mater eius dixit. Nequaquam: sed vocabitur iohannes. Et dixerunt ad illam. Quia nemo est in cognatione tua: qui vocetur hoc nomine. Innuebant autem patri eius: quem veller vocari eum. Et postulans pugillarem scripsit dicens: iohannes est nomen eius. Et mirati sunt universi. Aperto autem illico os eius et lingua eius: et loquebat benedicens deum. Et factus est timor super omnes vicinos eorum: et super omnia montana iudee divulgabantur omnia verba hec: et posuerunt omnes qui audierant in corde suo dicentes. Quisnam puer iste erit? Etenim manus domini erat cum illo. Et zacharias pater eius repletus est spiritu sancto: et prophetavit dicens. Benedictus dominus deus israhel: quia visitavit et fecit redemptionem plebis sue. Et erexit cornu salutis nobis in domo david pueri sui: sicut locutus est per os sanctorum qui a seculo sunt prophetarum eius: salutem ex inimicis nostris: et de manu omnium qui oderunt nos: ad faciendam misericordiam cum patribus nostris: et memorari testamenti sui sancti: iusiurandum quod iuravit ad abraham patrem nostrum datum se nobis: ut sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati serviamus illi: in sanctitate et iustitia coram ipso omnibus diebus nostris. Et tu puer propheta altissimi vocaberis. Praibis enim ante faciem domini parare vias eius: ad dandam scientiam salutis plebi eius: in remissionem peccatorum eorum: per viscera misericordie dei nostri: in quibus visitavit nos oriens ex alto: illuminare his qui in tenebris et in umbra mortis sedent: ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Puer autem crescebat et confortabatur spiritu: et erat in deserto usque in diem ostensionis sue ad israhel.

Factum est autem in diebus illis: exiit edictum a cesare augusto: ut describeretur universus orbis. Hec descriptio prima facta est a preside syrie cyrino. Et ibant omnes ut profiterentur singuli in suam civitatem. Ascendit autem et ioseph a galilea de civitate nazareth in iudeam civitatem david que vocatur bethleem eo quod esset de domo et familia david: ut profiteretur cum maria desponsata sibi uxore pregnante. Factum est autem cum essent ibi: impleti sunt dies ut pareret. Et peperit filium suum primogenitum: et pannis eum involvit: et reclinavit eum in presepio: quia non erat eis locus in diversorio. Et pastores erant in regione eadem vigilantes: et custodientes vigilias nocturnas super gregem suum. Et ecce angelus domini stetit iuxta illos: et claritas dei circumfulsit

illos: et timuerunt timore magno. Et dixit illis angelus. Nolite timere. Ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum quod erit omni populo: quia natus est vobis hodie salvator qui est christus dominus in civitate david. Et hoc vobis signum. Invenietis infantem pannis involutum: et positum in presepio. Et subito facta est cum angelo multitudo militie celestis: laudantium deum et dicentium. Gloria in altissimis deo: et in terra pax hominibus bone voluntatis. Et factum est ut discesserunt ab eis angeli in celum: pastores loquebantur adinuicem. Transeamus usque bethleem: et videamus hoc verbum quod factum est quod fecit dominus et ostendit nobis. Et venerunt festinantes: et invenerunt mariam et ioseph: et infantem positum in presepio. Videntes autem cognoverunt de verbo: quod dictum erat illis de puero hoc. Et omnes qui audierant mirati sunt: et de hijs que dicta erant a pastoribus ad ipsos. Maria autem conservabat omnia verba hec: conferens in corde suo. Et reversi sunt pastores glorificantes et laudantes deum in omnibus que audierant et viderant: sicut dictum est ad illos. Et postquam consummati sunt dies octo: ut circumciderent puerum: vocatum est nomen eius iesus. Quod vocatum est ab angelo priusquam in utero concperetur. Et postquam impleti sunt dies purgationis eius secundum legem moysi tulerunt illum in iherusalem: ut sisterent eum domino: sicut scriptum est in lege domini. Quia omne masculinum adaperiens vulvam sanctum domino vocabitur. Et ut darent hostiam secundum quod dictum est in lege domini: par turturum aut duos pullos columbarum. Et ecce homo erat in iherusalem cui nomen symeon. Et homo iste iustus et timorat expectans consolationem israhel: et spiritus sanctus erat in eo. Et responsum acceperat a spiritu sancto non visurum se mortem: nisi prius videret christum domini. Et venit in spiritu in templum. Et cum inducerent puerum iesum parentes eius: ut facerent secundum consuetudinem legis pro eo: et ipse accepit eum in ulnas suas: et benedixit deum et dixit. Nunc dimittis seruum tuum domine secundum verbum tuum in pace: quia viderunt oculi mei salutare tuum: quod paratisti ante faciem omnium populorum: lumen ad revelationem gentium: et gloriam plebis tue israhel. Et erat pater eius et mater mirantes super hijs que dicebantur de illo. Et benedixit illis symeon: et dixit ad mariam matrem eius. Ecce positus est hic in ruinam: et in resurrectionem multorum in israhel: et in signum cui contradicetur. Et tuam ipsius animam pertransibit gladius: ut revelentur ex multis cordibus cogitationes. Et erat anna prophetissa filia fanuel de tribu aser: hec processerat in diebus multis: et vixerat cum viro suo annis septem a virginitate sua. Et hec vidua usque ad annos octoginta quatuor: que non discedebat de templo: ieiunijs et obsecrationibus seruiens nocte ac die. Et hec ipsa hora superueniens confitebatur domino: loquebatur de ipso omnibus qui expectabant redemptionem israhel. Et ut perfecerunt omnia secundum legem domini: reversi sunt in galileam in ciuitatem suam nazareth. Puer autem crescebat et confortabatur: plenus sapientia: et gratia dei erat in illo. Et ibant parentes eius per omnes annos in iherusalem in die solemni pasche. Et cum factus esset annorum duodecim: ascendentibus illis in iherosolimam secundum consuetudinem diei festi. Consummatisque diebus cum redirent remansit puer iesus in iherusalem: et non cognoverunt parentes eius. Existimantes

autē illū esse in comitatu: venerūt iter
diei: ⁊ requirebāt eū inter cognatos et
notos. Et nō inuenientes regressi sūt
in hierusalē: querentes eum. Et factū
est post triduū inuenerunt eū in tēplo
sedentem in medio doctoꝝ: audientē
illos et interrogantem eos. Stupebāt
autē omnes qui eū audiebant sup pru-
dentia ⁊ responsis eius. Et videntes
admirati sunt. Et dixit mater eius ad
illū. Fili quid fecisti nobis sic? Ecce pa-
ter tuus et ego dolentes querebamus
te. Et ait ad illos. Quid est q̄ me que-
rebatis? Nesciebatis quia ī his que
patris mei sunt oportet me esse? Et ipsi
non intellexerūt verbū q̄ locutus est
ad eos. Et descendit cum eis: et venit
nazareth: et erat subditus illis. Et ma-
ter eius conseruabat omnia verba hec ī corde
suo. Et iheſus proficiebat sapiētia et ētate
⁊ gratia apud deū ⁊ homines. ij

Anno autē quintodecimo imperij
tyberij cesaris: procuratē pōtio
pilato iudeam: tetrarcha autē galilee
herode: philippo autē fratre eius tetrarcha
ituree et trachonitidis regionis: ⁊ lysa-
nia abiline tetrarcha: sub principibus
sacerdotum anna et caypha: factū est
verbum dēi sup iohannē zacharie filium
in deserto. Et venit in omnē regi-
onem iordanis predicans baptismū
penitentie ī remissionē peccatoꝝ: sicut
scriptū est in libro sermonū ysaie pro-
phete. Vox clamantis in deserto parate ui-
am domini: rectas facite semitas eius.
Omnis vallis implebitur: et omnis
mons et collis humiliabitur. Et erit
prauā in directa ⁊ aspera in vias pla-
nas: ⁊ videbit omnis caro salutare dei.
Dicebat ergo ad turbas q̄ exibant ut
baptizarentur ab ipo. Genimina vipe-
rarum: quis ostendit vobis fugere a
ventura ira? Facite ergo fructus dignos
penitentie: ⁊ ne cepetis dicere patrem
habemus abraham. Dico enim vobis:
quia potens est deus de lapidibus istis
suscitare filios abrahe. Iam enim ceci-
dit ad radicem arboris securis. Omnis
ergo arbor nō faciens fructū bonū ex-
cidetur: ⁊ in ignē mittetur. Et interro-
gabant eum turbe dicentes. Quid ergo
faciemus? Respondens autē dicebat illis.
Qui habet duas tunicas det non ha-
benti: et qui habet escas similiter faci-
at. Venerūt autē et publicani ut bapti-
zarentur: ⁊ dixerūt ad illū. Magiste-
quid faciemus? At ille dixit ad illos.
Nichil amplius q̄ q̄ cōstitutū ē vo-
bis faciatis. Interrogabant autē eū et
milites dicētes. Quid faciemus ⁊ nos?
Et ait illis. Neminē concutiatis neq;
calūniam faciatis: ⁊ contenti estote sti-
pendijs vestris. Existimante autē ploꝝ
et cogitantibus omnibus in cordibus
suis de iohānē: ne forte ipse esset christus:
respondit iohānes dicēs omnibus. Ego
quidē aqua baptizo vos: venit autē
fortior me: cui non sum dignus solue
corrigiā calciamentoꝝ eius: ipse vos
baptizabit ī spiritu sāto et igni. Cuius
ventilabrū in manu eius: ⁊ purgabit a-
reā suā: et cōgregabit triticū in horre-
um suū: paleas autē cōburet igni inex-
tinguibili. Multa quidē ⁊ alia exhor-
tans euāgelizabat ploꝝ. Herodes au-
tem tetrarcha cum corriperet ab illo de
herodiade vxore fratris sui: et de omni-
bus malis que fecit herodes: addidit ⁊
hoc sup omnia: ⁊ inclusit iohannem
in carcere. Factū est autē cū baptizā-
retur omnis plebs: et iheſu baptizato
et orāte apertū est celū: et descendit spi-
ritus sanctus corporali specie sicut co-
lumba in ipm: et vox de celo facta est.

Tu es filius meus dilectus: in te com-
placuit michi. Et ipse iheſus erat inci-
piens quasi annoꝝ triginta ut puta-
batur filius ioseph: qui fuit heli: qui
fuit mathath: ⁊ fuit leui: ⁊ fuit melchi:
⁊ fuit iānē: ⁊ fuit ioseph: ⁊ fuit matha-
thie: ⁊ fuit amos: ⁊ fuit naum: ⁊ fuit he-
sli: ⁊ fuit nagge: ⁊ fuit maach: qui fuit
mathathie: ⁊ fuit semei: ⁊ fuit ioseph: ⁊
fuit iuda: qui fuit iohanna: qui fuit re-
sa: ⁊ fuit zorobabel: qui fuit salathiel:
⁊ fuit neri: ⁊ fuit melchi: ⁊ fuit addi: ⁊
fuit cholsan: ⁊ fuit helmadan: ⁊ fuit her:
qui fuit iheſu: qui fuit heliezer: qui fuit
iorim: qui fuit matthath: qui fuit leui
qui fuit symeon: qui fuit iuda: qui fuit
ioseph: ⁊ fuit iona: qui fuit eliachim:
qui fuit melcha: qui fuit menna: ⁊ fuit
mathata: qui fuit nathan: qui fuit da-
uid: qui fuit iesse: qui fuit obeth: qui fu-
it booz: ⁊ fuit salmō: ⁊ fuit naason: ⁊
fuit aminadab: ⁊ fuit aram: ⁊ fuit esrō:
qui fuit phares: ⁊ fuit iudā: ⁊ fuit iacob:
qui fuit ysaac: ⁊ fuit abrahe: qui fuit
thare: qui fuit nachor: qui fuit seruch:
qui fuit ragau: ⁊ fuit phalech: qui fuit
heber: qui fuit sale: qui fuit cainan: ⁊
fuit arphaxat: qui fuit sem: ⁊ fuit noe:
⁊ fuit lamech: ⁊ fuit mathusale: ⁊ fuit
enoch: qui fuit iareth: ⁊ fuit malaleel:
qui fuit cainan: qui fuit enos: ⁊ fuit
seth: ⁊ fuit adam: qui fuit dei. iiij

Iheſus autē plenus spiritu sancto regres-
sus est a iordane: et agebatur in spiri-
tu in deserto diebus quadragita: et tem-
ptabat a diabolo. Et nichil māducā-
uit in diebus illis: et consumatis illis e-
sturijt. Dixit autē illi diabolus. Si fi-
lius dei es? Dic lapidi hunc ut panis
fiat. Et respondit ad illū iheſus. Scri-
ptum est: quia non in pane solo viuit
homo: sed in omni verbo dei. Et duxit
illū diabolus: et ostendit illi omnia
regna orbis terre in momento temporis:
et ait illi. Tibi dabo potestatē hanc u-
niuersam: et gloriā illoꝝ: quia michi
tradita sunt: et cui volo do illa. Tu er-
go procidens si adoraueris coram me:
erit tua omnia. Et respondens iheſus
dixit illi. Scriptū est. Dōm deum tuū
adorabis: et illi soli seruies. Et duxit
illū in iheſlm: et statuit eū super pinna
templi: et dixit illi. Si filius dei es: mit-
te te hinc deorsum. Scriptū est enim q̄
angelis suis mādauit de te: ut conser-
uent te: et quia ī manibus tollent te: ne
forte offendas ad lapidem pedem tuū.
Et respondēs iheſus ait illi. Dictum
est. Non temptabis dōm deū tuū. Et
consūmata omni temptatione: diabolus
recessit ab illo usq; ad tempus. Et regres-
sus est iheſus in virtute spiritus in ga-
lileam: et fama exiit p̄ universam regi-
onem de illo. Et ipse docebat in syna-
gogis eorū: et magnificabat ab omni-
bus. Et venit nazareth ubi erat nutri-
tus: ⁊ intrauit secū consuetudinē suā
die sabbati in synagogā: et surrexit le-
gere. Et traditus est illi liber ysaye pro-
phete. Et ut reuoluit librū: inuenit lo-
cum ubi scriptū erat. Spiritus domi-
ni sup me: propter q̄ unxit me euāgeliza-
re pauperibus misit me: sanare contrito
corde: predicare captiuis remissionē: ⁊
cecis visum: dimittere confractos ī re-
missionē: predicare annū dōi acceptū:
et diē retributionis. Et cū plicasset li-
brum: reddidit ministro et sedit. Et o-
mniū in synagoga oculi erāt intendē-
tes in eū. Cepit autē dicere ad eos: q̄
hodie impleta ē hec scriptura ī auribus
vestris. Et omnes testimoniū illi da-
bant: et mirabant in verbis gratie: q̄
procedebāt de ore ipsius: ⁊ dicebant.

Nonne hic est filius ioseph? Et ait illis.
Vtique dicetis mihi hanc similitudinem.
Medice cura ipsum. Quanta audi-
uimus facta in capharnaum: fac et hic
in patria tua. Dixit autem. Amen dico vo-
bis quia nemo propheta acceptus est in pa-
tria sua. In veritate dico vobis: multe
vidue erant in israhel in diebus helie
quando clausum est celum annis tribus
et menibus sex: cum facta esset fames
magna in omni terra: et ad nullam illa-
rum missus est helias: nisi in sarepta
sydonie ad mulierem viduam. Et multi
leprosi erant in israhel sub helyseo pro-
pheta: et nemo eorum mundatus est nisi
naaman syrus. Et repleti sunt omnes
in synagoga ira hec audientes. Et sur-
rexerunt et eiecerunt illum extra ciuitatem: et
duxerunt illum usque ad supercilium montis
super quem ciuitas illorum erat edificata: ut
precipitarent eum. Ipse autem transiens
per medium illorum ibat. Et descendit in
capharnaum ciuitatem galilee: docens
eos in sabbatis. Et stupebant
in doctrina eius: quia in potestate erat
sermo ipsius. Et in synagoga erat ho-
mo habens demonium immundum: et
exclamauit voce magna dicens. Si-
ne: quid nobis: et tibi iesu nazarene?
Venisti perdere nos. Scio te qui sis: san-
ctus dei. Et increpauit illum iesus di-
cens. Obmutesce: et exi ab eo. Et cum
proiecisset illum demonium in medium ex-
iit ab illo: nihilque illum nocuit. Et fa-
ctus est pauor in omnibus: et colloque-
bant adinuicem dicentes. Quod est hoc
verbum: quia in potestate et virtute impe-
rat immundis spiritibus: et exeunt? Et
diuulgabat fama de illo: in omnem
locum regionis. Surgens autem iesus
de synagoga: introiuit in domum simo-
nis. Socrus autem simonis erubat
magnis febribus: et rogauerunt illum
pro ea. Et stans sup illa imperauit fe-
bri: et dimisit illam: et continuo surgens
ministrauit illis. Cum sol autem occidisset
omnes qui habebant infirmos varijs
languoribus: ducebant illos ad eum:
at ille singulis manus imponens cu-
rabat eos. Exibant autem dyemonia a
multis clamantia: et dicentia: quia tu
es filius dei. Et increpans non sinebat
ea loqui: quia sciebant ipsum esse cristum.
Facta autem die egressus ibat in deserti
locum: et turbe requirebant eum: et ue-
nerunt usque ad ipsum: et detinebant illum
ne discederet ab eis. Quibus ille ait.
Quia: et alijs ciuitatibus oportet me euã-
gelizare regnũ dei: qꝗ ideo missus sũ. Et
erat prdicans in synagogis galilee. ¶

Factum est autem cum turbe irruerent
in eum ut audirent verbum dei:
et ipse stabat secus stagnum genezareth.
Et vidit duas naues stantes sec stagnum:
piscatores autem descenderant: et
lauabant retia. Ascendens autem una na-
uim que erat simonis: rogauit eum
a terra reducere pusillum. Et sedens doce-
bat de nauicula turbas. Vt cessauit
autem loqui: dixit ad simonem. Duc in al-
tum: et laxate retia vestra in capturam.
Et respondens simon dixit illi. Prece-
ptor per totam noctem laborantes nichil
cepimus: in verbo autem tuo laxabo
rete. Et cum hoc fecissent: concluserunt
piscium multitudinem copiosam. Rupe-
batque autem rete eorum. Et annuerunt soci-
is qui erant in alia naui: ut venirent et
adiuuarent eos. Et venerunt: et imple-
uerunt ambas naviculas: ita ut mergerentur.
Quod cum videret simon pe-
trus: procidit ad genua iesu dicens.
Exi a me: qꝗ homo peccator sum dñe.
Stupor enim circumdederat eum: et omnes

qui cum illo erant: in captura piscium
quã ceperant. Similiter autem iacobum et
iohannem filios zebedei: qui erant so-
cij simonis. Et ait ad simonem iesus.
Noli timere: ex hoc iam homines eris
capiens. Et subductis ad terram naui-
bus: relictis omnibus secuti sunt illum. Et fa-
ctum est cum esset in una ciuitatum: et ec-
ce vir plenus lepra: et videns iesum
et procidens in faciem suam: rogauit eum
dicens. Domine: si vis potes me mun-
dare. Et extendens manum: tetigit eum
dicens. Volo. Mundare. Et continuo lepra
discessit ab illo. Et ipse precipit illi ut ne-
mini diceret: sed vade ostende te sacer-
doti: et offer pro emundatione tua si-
cut precipit moyses in testimonium illis.
Perambulabat autem magis sermo de il-
lo: et conueniebant turbe multe ut audi-
rent: et curarentur ab infirmitatibus
suis. Ipse autem secedebat in desertum et
orabat. Et factum est in vna dierum: et ipse
sedebat docens. Et erant pharisei sedentes
et legis doctores qui venerant ex o-
mni castello galilee et iudee: et iherusa-
lem: et virtus domini erat ad sanandum eos. Et
ecce viri portantes in lecto hominem qui
erat paralyticus: et querebant eum infer-
re et ponere ante eum. Et non inuenientes
qua parte illum inferrent pe turbam:
ascenderunt supra tectum: et per tegulas
summiserunt eum cum lecto in medium ante
iesum. Quem videns ut vidit dixit. Ho-
mo: remittuntur tibi peccata tua. Et
ceperunt cogitare scribe et pharisei dicen-
tes. Quis est hic qui loquitur blasphe-
mias? Quis potest dimittere peccata:
nisi solus deus? Et cognouit autem iesus
cogitationes eorum: respondens dixit ad il-
los. Quid cogitatis in cordibus vestris?
Quid est facilius dicere dimittunt tibi
peccata: an dicere surge et ambula? Vt autem
sciatis qꝗ filius hominis habet potestatem in
terra dimittendi peccata: ait paralitico.
Tibi dico surge: tolle lectum tuum: et vade
in domum tuam. Et continuo consurgens
coram illis tulit lectum in quo iacebat: et
abiit in domum suam magnificans deum.
Et stupor apprehendit omnes: et magni-
ficabant deum. Et repleti sunt timore di-
centes: quia vidimus mirabilia hodie.
Et post hec exijt: et vidit publicanum
nomine leui sedentem ad theloneum: et
ait illi. Sequere me. Et relictis omnibus
hic surgens secutus est eum. Et fecit
ei conuiuium magnum leui in domo sua:
et erat turba multa publicanorum et ali-
orum qui cum illis erant discumbentes.
Et murmurabant pharisei et scribe eorum:
dicentes ad discipulos eius. Quare cum
publicanis et peccatoribus manducatis et bibitis? Et respondens iesus di-
xit ad illos non egent qui sani sunt me-
dico: sed qui male habent. Non veni
vocare iustos: sed peccatores ad pe-
nitentiam. At illi dixerunt ad eum. Qua-
re discipuli iohannis ieiunant sepe-
ter et obsecrationes faciunt: similiter
et pharisei: tui autem edunt et bibunt?
Quibus ipse ait? Numquid potestis
filios sponsi dum cum illis est sponsus
facere ieunare: Venient autem dies: cum
ablatus fuerit ab illis sponsus: tunc
ieunabunt in illis diebus. Dicebat autem
et similitudinem ad illos. Quia nemo
commissuram a nouo vestimento immit-
tit in vestimentum vetus: alioquin et no-
uum rumpit: et veteri non conuenit com-
missura a nouo. Et nemo mittit vi-
num nouum in vtres veteres: alioquin
rupit vinum nouum vtres: et vinum effun-
detur et vtres peribunt. Sed vinum nouum
in vtres nouas mittendum est: et vtrque
conseruantur. Et nemo bibens vetus stati

vult nouũ: dicit eũ vt⁹ mel⁹ ē. VI
Factũ est aũt in sabbato secundo
primo · cũ transiret per sata vel-
lebat discipl eius spicas: et mãducba-
bant confricantes manibus. Quidã
aũt pharisoꝝ dicebant illis. Quid
facitis qd̃ non licet in sabbatis? Et re-
spondens ihesus ad eos dixit. Nec hoc
legistis qd̃ fecit dauid · cũ esuriisset ipse
et qui cum illo erant: quomõ intrauit
in domum dei · et panes ꝓpositionis
sumpsit ⁊ mãducauit · et dedit hijs q̃
cum ipo erant: q̃s nõ licet mãducare
nisi tantũ sacerdotibus? Et dicebat illis:
quia dñs est filius hominis etiã sab-
bati. Factũ est aũt et in alio sabbato:
ut intraret in synagogam et docet.
Et erat ibi homo: ⁊ manꝰ eius dextra
erat arida. Obseruabãt autem scribe
et pharisei si in sabbato curaret: ut in-
uenirent unde accusarent eũ. Ipse vero
sciebat cogitationes eoꝝ: et ait homini
qui habebat manũ aridã. Surge: et
sta in medium. Et surgens stetit. Ait
aũt ad illos ihesus. Interrogo vos si
licet sabbatis benefacere an male: ani-
mam salũ facere an pdere? Et circũ-
spectis omnibus dixit homini. Extende
manũ tuã. Et extendit: et restituta est
manus eius. Ipi aũt repleti sunt insi-
pientia: ⁊ colloquebant ad invicẽ q̃d
nam facerent ihesu. Factũ est aũt in il-
lis diebus exiit in montem orare: ⁊ erat
pnoctans i oratione dei. Et cum die
factus esset vocauit discipulos suos:
et elegit duodecim ex ipis q̃s ⁊ apl̃os
nominauit: simonẽ quẽ cognominau-
it petrũ et andreã fratrem eius: iaco-
bum ⁊ iohannẽ · philippũ et bartholo-
meum · matheum et thomam iacobũ
alphei et simonem qui vocat zelotes
et iudam iacobi: et iudam iscariothe q̃
fuit proditor. Et descendens cum illis
stetit in loco campestri ⁊ turba discipu-
lorꝫ eius: et multitudo copiosa plebis
ab omni iudea ⁊ ihrusalẽ et maritima
et tyri et sydonis · qui venerãt ut audi-
rent eum: ⁊ sanarentur a languoribus
suis. Et qui vexabantur a spiritibus
immũdis curabantur. Et omnis tur-
ba querebat eum tangere: quia virtus
de illo exibat et sanabat omnes. Et
ipse eleuatis oculis i discipulos suos
dicebat. Beati pauperes: quia vestrũ
est regnũ dei. Beati qui nunc esuritis:
quia saturabimini. Beati qui nunc
fletis: quia ridebitis. Beati eritis cum
vos oderit hoies ⁊ cũ separauerint vos
et exprobrauerint: et ejecerint nomen
vestrũ tanq̃ malũ ꝓter filiũ hominis.
Gaudete in illa die ⁊ exultate: ecce mẽ
merces vestra multa est in celo. Secũ-
dum hec enim faciebant prophetis pa-
tres eoꝝ. Verũtamen ve vobis diuiti-
bus: qui habetis consolationẽ vestrã.
Ve vobis qui saturati estis: quia esu-
rietis. Ve vobis qui ridetis nunc: q̃a
lugebitis et flebitis. Ve cũ bene vobis
dixerint omnes homines. Secundũ hec
enim faciebãt ꝓphetis patres eoꝝ. Sed
vobis dico qui auditis. Diligite ini-
micos vestros: benefacite hijs q̃ vos
oderunt. Benedicite maledicentibus
vos: orate pro calumniãntibus vos.
Et qui te percutit in maxillã · prebe ei al-
teram: et ab eo qui auferet tibi vestimẽ-
tum · etiã tunicam noli ꝓhibere. Omni
aũt petenti te tribue: et qui auferet que
tua sunt ne repetas. Et prout vultis
ut faciant vobis homines: et vos fa-
cite illis similiter. Et si diligitis eos qui
vos diligunt: que vobis est gratia?
Etenim et peccatores dilig̃entes se dilig̃
unt. Et si benefeceritis hijs q̃ vobis

benefacunt: que vobis est gratia? Si
quidem et peccatores hoc faciunt. Et
si mutuũ dederitis hijs a quibus spe-
ratis recipere: q̃ gratia est vobis? Etiã
et peccatores peccatoribus fenerant: ut
recipiant equalia. Verũtamen diligi-
te inimicos vestros: benefacite et mu-
tuũ date · nihil inde sperantes: et erit
merces vestra multa: ⁊ eritis filij altis-
simi: quia ipse benigꝰ ē sup ingratos
et malos. Estote ergo misericordes: sic-
ut et pater vester misericors ē. Nolite
iudicare: ⁊ non iudicabimini. Nolite
condemnare: et non cõdemnabimini.
Dimittite: et dimittemini. Date: et
dabitur vobis. Mensurã bonã ⁊ con-
fertam · et coagitatã et sup effluentem
dabũt in sinũ vestrũ. Eadẽ vero men-
sura qua mensi fueritis: remetietur vo-
bis. Dicebat aũt illis ⁊ similitudinem.
Numquid potest cecus cecum ducere?
Nõne ambo in foueã cadũt? Nõ est
discipulus sup magistrũ: perfectus autẽ
omis erit: si fuerit sicut magister eiꝰ. Quid
aũt vides festucã in oculo fratris tui:
trabem aũt que in oculo tuo est non
consideras? Aut quomodo potes di-
cere fratri tuo · frater · sine etiã festucã
de oculo tuo: ipe in oculo tuo trabem
non vides? Hypocrita fac primũ ma-
trem de oculo tuo: et tunc perspicies ut
educas festucam de oculo fratris tui.
Non est enim arbor bona q̃ facit fru-
ctus malos: neq̃ arbor mala facien
fructum bonũ. Unaquaeq̃ enim arbor
de fructu suo cognoscitur. Neq̃ enim
de spinis colligunt ficus: neq̃ de rubo
vindemiãt vuam. Bonus homo de
bono thesauro cordis sui ꝓfert bonũ: et
malus homo de malo thesauro ꝓfert
malũ. Ex abũdãtia enim cordis os lo-
quit. Quid aũt vocatis me dñe dñe: ⁊
nõ facitis que dico? Omnis q̃ venit ad
me · et audit sermones meos · et facit e-
os: ostendã vobis cui similis sit. Si-
milis est homini edificãti domũ qui
fodit in altũ: et posuit fundamentũ su-
pra petram. Inundatione autem fa-
cta illisum est flumen domui illi: et nõ
potuit eam mouere. Fundata enim erat
supra petram. Qui aũt audit et nõ fa-
cit similis est homini edificanti domũ
suã supra terram sine fundamento: in
quã illisus ē fluꝰ · ⁊ cõtinuo cecidit: ⁊
facta ē ruina domꝰ illiꝰ magna. VII
Cum aũt impleret omnia verba
sua in aures plebis: intrauit ca-
pharnaũ. Centurionis aũt cuiusdã
seruus male habens erat moriturus:
qui illi erat ꝑciosus. Et cum audisset
de ihesu · misit ad eum seniores iudae-
orum: rogans eũ ut veniret · ⁊ saluare
seruũ eiꝰ. At illi cũ venissent ad ihesum
rogabant eum sollicite dicentes ei: q̃a
dignus est ut hoc illi ꝓstes. Diligit enim
gentem nr̃am: et synagogam ipse edi-
ficauit nobis. Ihesus autem ibat cũ
illis. Et cum iam non longe esset a do-
mo: misit ad eum centurio amicos
dicens. Domine: noli vexari. Nõ enim
sum dignꝰ ut ꝑs tecũ meũ intres: pro-
pter qd̃ · meipsum non sum dignum
arbitratus ut venirem ad te: sed dic
verbo et sanabitur puer meus. Etenim
et ego homo sum sub potestate cõsti-
tutus · habens sub me milites: et dico
huic vade ⁊ vadit · ⁊ alio veni ⁊ venit:
et seruo meo fac hoc et facit. Quo au-
dito ihesus miratus est: et cõuersus se-
quentibus se turbis dixit. Amen dico
vobis: nec in israel tantam fidem in-
uenii. Et reuersi qui missi fuerant do-
mum: inuenerũt seruũ qui languerat
sanũ. Et factũ est deinceps ibat ihesus

in ciuitatem que vocat naym: et ibant
cum eo discipuli eius ⁊ turba copiosa.
Cum aũt appropiquaret porte ciuita-
tis: ecce defunctus efferebatur filius uni-
cus matris sue. Et hec uidua erat: et
turba ciuitatis multa cum illa. Quã
cum uidisset dñs: misericordia mo-
tus super eã dixit illi. Noli flere. Et accessit:
et tetigit loculũ. Hij aũt qui portabãt
steterũt. Et ait. Adolescens tibi dico sur-
ge. Et resedit qui erat mortuus: ⁊ cepit
loqui: et dedit illũ matri sue. Accepit
aũt omnes timor: et magnificabant
deum dicentes. Quia profeta magnus
surrexit in nobis: ⁊ quia deus visitauit
plebem suã. Et exiit hic sermo in uni-
uersam iudam de eo: et omnẽ circa re-
gionẽ. Et nũciauerũt iohãni discipu-
lus de omnibus hijs. Et conuocauit
duos de discipulis suis iohannes: et
misit ad ihesum dicens. Tu es q̃ uen-
turus es - an alium expectamus? Cũ aũt
uenissent ad eum uiri dixerunt. Iohã-
nes baptista misit nos ad te dicens.
Tu es qui ueturus es an aliũ expectam-
us? In ipsa aũt hora multos curau-
it a languoribus suis et plagis: et spi-
ritibus malis: ⁊ ceis multis donauit
uisum. Et respondens dixit illis. Eun-
tes renũciate iohanni que audistis ⁊
uidistis. Quia ceci uident claudi am-
bulant - leprosi mundantur: surdi audi-
unt - mortui resurgent - pauperes euan-
gelizant: et beatus est quicũq; nõ fue-
rat scãdalizatus in me. Et cum discessi-
sent nuncij iohãnis: cepit de iohanne
dicere ad turbas. Quid existis in dese-
rtum uidere? Arundinẽ uento agitatã?
Sed q̃d existis uidere? Hominẽ mollibus
uestimẽtis induto? Ecce qui in uestis pre-
ciosis sunt et deliciis - i domibus regũ sunt.
Sed quid existis uidere? Profeta?
Etiã dico uobis: et plus q̃ profeta?
Hic est de quo scriptum est. Ecce mitto
angelũ meũ ante faciem tuã: qui ꝓpa-
rabit uiam tuã ante te. Dico enim uo-
bis: maior inter natos mulierũ. profe-
ta iohãne baptista nemo est. Qui aũt
minor est in regno dei maior est illo.
Et omnis plus audiens - et publica-
ni iustificauerũt deum - baptizati ba-
ptismo iohãnis. Pharisei aũt ⁊ legis
periti - consiliũ dei spreuerunt in semet
ipsos: nõ baptizati ab eo. Ait autem
dñs. Cui ergo similes dicam homines
generationis huius: et cui similes sunt?
Similes sũt pueris sedentibus i foro: et
loquentibus ad inuicem et dicentibus. Can-
tauimus uobis tibijs et non saltastis:
lamentauimus ⁊ non plorastis. Venit
aũt iohãnes baptista neq; mãducãs
panem neq; bibens uinũ: et dicitis. De-
moniũ habet. Venit filius hois man-
ducãs ⁊ bibens: et dicitis. Ecce homo
deuorator: et bibens uinũ amicus pu-
blicanorũ et peccatorũ. Et iustificata est
sapientia ab omnibus filijs suis. Ro-
gabat aũt illũ quidã de pharisis ut
mãducaret cum illo. Et ingressus do-
mum pharisei discubuit. Et ecce mu-
lier que erat in ciuitate peccatrix: ut cog-
nouit q̃ accubuit in domo pharisei
attulit alabastrũ unguentis stans re-
tro secus pedes eius lacrimis cepit riga-
re pedes eius - et capillis capitis sui tergebat
⁊ osculabat pedes eius et unge-
bat unguento. Videns aũt pharisius q̃
uocauerat eũ: ait intra se dicens. Hic si
esset profeta: sciret utique que ⁊ qualis
mulier que tangit eum: quia peccatrix
est. Et respondens ihesus dixit ad il-
lum. Simon: habeo tibi aliquid dic-
ere. At ille ait. Magister dic. Duo de-
bitores erant cuidam fenoratori: unus

debebat denarios quingentos: et ali-
us quinquaginta. Non habentibus
illis unde redderent: donauit utrisq;
Quis ergo eum plus diligit? Respon-
dens simon dixit. Estimo: quia is cui
plus donauit. At ille dixit ei. Recte iu-
dicasti. Et conuersus ad mulierem di-
xit simoni. Vides hãc mulierem? In-
trauit in domũ tuã: aquã pedibus meis
non dedisti: hec aũt lacrimis rigauit
pedes meos - ⁊ capillis suis tersit. Osc-
ulũ michi non dedisti: hec aũt ex quo
intrauit nõ cessauit osculari pedes me-
os. Oleo caput meũ non unxisti: hec
aũt unguento unxit pedes meos. Pro-
pter q̃d dico tibi. Remittunt ei peccata
multa: quoniã dilexit multũ. Cui aũt
minus dimittitur minus diligit. Di-
xit aũt ad illã. Remittunt tibi peccata.
Et ceperũt qui simul accumbebant di-
cere intra se. Quis est hic qui etiã pecca-
ta dimittit? Dixit aũt ad mulierẽ. Fides
tua te saluã fecit. Vade in pace. Oiij.
Et factũ est deinceps - ⁊ ipse iter faci-
ebat per ciuitates et castella iudi-
cans ⁊ euangelizans regnũ dei: ⁊ duo-
decim cum illo - et mulieres aliquot q̃
erant curate a spiritibus malignis et
infirmitatibus: maria que uocat ma-
gdalene - de qua septem dmonia egre-
rant - ⁊ iohãna uxor chuze procuratoris
herodis - et susanna et alie multe que
ministrabant ei de facultatibus suis.
Cum aũt turba plurima conuenisset:
et de ciuitatibus festinarẽt ad eũ: dixit p
similitudinẽ. Exiit q̃ seminat seminã
re semen suũ. Et dum seminat aliud
cecidit secus uiam - et conculcatũ est: et
volucres cęli comederunt illud. Et ali-
ud cecidit supra petram - ⁊ natũ aruit:
quia non habebat humorem. Et ali-
ud cecidit inter spinas: et simul exorte
spine suffocauerũt illud. Et aliud cecidit
in terram bonã: et ortũ fecit fructũ
centuplũ. Hec dicens clamabat. Qui
habet aures audiendi audiat. Interro-
gabãt aũt eum discipuli eius: q̃ esset
hec parabola. Quibus ipse dixit. Vobis
datum est nosse misteriũ regni dei:
ceteris aũt in parabolis: ut videntes
non videãt - ⁊ audientes nõ intelligãt.
Est aũt hec parabola. Semen est ver-
bum dei. Qui aũt secus uiã - hij sunt
qui audiũt: deinde uenit diabolus ⁊
tollit uerbũ de corde eorũ - ne credentes
salui fiant. Nam qui supra petram:
qui cũ audierint cum gaudio suscipi-
unt uerbũ. Et hij radices non habẽt:
quia ad tempus credũt - et in tempore
temptationis recedunt. Quod aũt in
spinas cecidit: hij sunt qui audierunt
et a sollicitudinibus et diuitijs et volu-
ptatibus uite euntes suffocantur: ⁊ non
referunt fructũ. Quod aũt in bonam
terrã: hij sunt qui i corde bono et opti-
mo audientes uerbũ retinent: ⁊ fructũ
afferunt in patientia. Nemo aũt lucer-
nam accendens operit eam uase - aut
subtus lectũ ponit: sed supra candela-
brum ponit: ut intrantes uideant lu-
men. Non est enim occultũ q̃d nõ ma-
nifestetur: nec absconditũ q̃d non cog-
noscatur - ⁊ in palam veniat. Vide-
te ergo quid audiatis. Qui enim habet
dabitur illi: et quicũq; non habet:
etiam q̃d putat se habere auferetur ab
illo. Venerũt aũt ad illũ mater et fra-
tres eius - ⁊ non poterant adire ad eum
pre turba. Et nuntiatũ est illi. Mater
tua ⁊ fratres tui stant foris: volentes
te videre. Qui respondens dixit ad eos.
Mater mea ⁊ fratres mei hij sunt: qui
verbũ dei audiũt et faciũt. Factũ est aũt
i una die: et ipse ascendit i nauiculã.

et discipuli eius: et ait ad illos. Trans[illegible]
mus trans stagnū. Et ascendēdēt.
Et navigantibus illis obdormivit: et
descendit procella venti in stagnū: ⁊
rompebatur et periclitabant. Acce-
dentes autem suscitaverūt eū dicentes.
Preceptor perimus. At ille surgens in-
crepavit ventū et tempestatem aque et
cessavit: ⁊ facta est tranquillitas. Dixit
autem illis. Ubi est fides vestra? Qui
timentes mirati sunt ad invicem dicen-
tes. Quisnam hic est? Quia et venti
et mari imperat ⁊ obediunt ei. Et na-
vigaverūt ad regionē gerasenorū: q̄
est contra galileā. Et cum de navi e-
gressus esset ad terram occurrit illi vir
quidā q̄ habebat demoniū iā ēporibus
multis: et vestimēto non induebatur:
neq; in domo manebat sed in monu-
mentis. Is ut vidit ihesum prodit an-
te illū: et clamās voce magna dixit.
Quid michi ⁊ tibi est ihesu fili dei altis-
simi? Obsecro te: ne me torquas. Pre-
cipiebat enim spiritui immundo: ut e-
geret ab homine. Multis enī temporibus
arripiebat illū: ⁊ vinciebat catheni-
is ⁊ cōpedibus custodiēbat: et rupto vin-
culo agebatur a demonio in deserta.
Interrogavit autē illū ihesus dicens.
Quod tibi nomē est? At ille dixit. Le-
gio. Quia introierāt demonia multa
in eum. Et rogaverūt illū: ne imperet
eis ut in abissum irent. Erat autē
ibi grex porcorū multorū pascentū in
monte: et rogabāt eū ut permitteret
eis in illos ingredi. Et permisit illis. Exi-
erunt ergo demonia ab homine: et in-
traverunt in porcos: et impetu abiit
grex p̄ ēpēs i stagnū: ⁊ suffocatē est.
Qui ut viderūt factū q̄ pascebant fuge-
runt: ⁊ nunciaverūt in civitatē et i vil-
las. Exierūt autē videre qd factū est: et
venerūt ad ihesum: ⁊ invenerūt homi-
nem sedentem a quo demonia egresa
vestitū: ac sana mente ad pedes eius:
et timuerūt. Vidēt autem illis et q̄
vidserant: quomō sanus factus esset a
legione. Et rogaverūt illū omnis mul-
titudo gerasenorū: ut discederet ab ipsis:
quia magno timore tenebant. Ipse
autē ascendens navim reversus est. Et
rogabat illū vir: a quo demonia egre-
sa erant ut cum eo esset. Dimisit autē eū
ihesus dicens. Redi in domū tuam: et
narra quāta tibi fecit deus. Et abiit p
universam civitatē p̄dicans: quanta
illi fecisset ihesus. Factū est autē cū redi-
sset ihesus: recepit illū turba. Erāt autē
omnes expectantes eum. Et ecce venit
vir cui nomē iairus et ipse princeps sy-
nagoge erat: et cecidit ad pedes ihesu:
rogans eū ut intraret in domū eius:
quia unica filia erat ei fere annorū du-
odecim: et hec moriebat. Et contigit
dum ire: a turbis comprimebat. Et
mulier quedā erat in fluxu sanguinis
ab ānis duodecim: que in medicos e-
rogaverat omnē substantiā suā: nec
ab ullo potuit curari. Accessit retro et
tetigit fimbriā vestimēti eius: ⁊ cōstitim
fecit fluxus sanguinis eius. Et ait ihe-
sus. Quis est qui me tetigit? Negantibus
autē omnibus: dixit petrus et qui cū
illo erāt. Preceptor: turbe te cōprimūt
et affligūt: ⁊ dicis quis me tetigit? Et
dixit ihesus. Tetigit me aliquis. Nā
et ego novi virtutem de me exisse. Vi-
dens autē mulier quia nō lauēt: tremēs
venit ⁊ procidit ante pedes eius: et ob
quā causam tetigerit eū indicavit co-
ram omni plebe: et quādmodū cōfesti
sanata sit. At ipse dixit ei. Filia: fides
tua te saluā fecit. Vade i pace. Adhuc
illo loquēte: venit quidā ad principē

synagoge dicēs ei quia mortua ē filia
tua: noli vexare illum. Ihesus autē au-
dito hoc verbo: respōdit patri puelle.
Noli timere. Credē tantū: et salua erit.
Et cum venisset domū: non permisit
intrare secū quemq; nisi petrū et iacobū
et iohānem: et patrem et matrem puel-
le. Flebāt autē omnes: et plangebant
illā. At ille dixit. Nolite flere. Non est
mortua puella sed dormit. Et deridē-
bant eū: sciētes q̄a mortua esset. Ipse
autem tenens manū eius clamavit
dicens. Puella surge. Et reversus est
spiritus eius: et surrexit continuo. Et
iussit illi dare manducare. Et stupe-
runt parentes eius: quibus precepit ne
alicui dicerent quod factū erat. ¶

Convocatis autē ihesus duodecim
apōs: dedit illis virtutem et po-
testatem sup omnia demonia: et ut lan-
guores curarent. Et misit illos p̄dica-
re regnū dei: ⁊ sanare infirmos. Et ai-
it ad illos. Nichil tuleritis in via ne-
q; virgā neq; peram: neq; panem neq;
pecuniā: neq; duas tunicas habeatis.
Et i quācunq; domū intraveritis ibi
manete: ⁊ inde ne egrediamini. Et quicunq;
non receperint vos: egredimini de civita-
te illa etiā pulverem pedū vestrorū ex-
utite in testimoniū supra illos. Egressi
autē circuibāt per castella: evangelizā-
tes ⁊ curantes ubiq;. Audivit autem
herodes tetrarcha omnia que fiebant
ab eo: et hesitabat eo q̄ diceret a qui-
busdā quia iohānes surrexit a mortu-
is: a quibusdā vero quia helyas apparu-
it: ab alijs autē quia ysaya unus
de antiquis surrexit. Et ait herodes.
Iohānem ego decollavi. Quis ē autē
iste de quo ego talia audio? Et quere-
bat videre eū. Et reversi apli narraverūt
illi quecunq; fecerūt: et assumptis illis
secessit seorsum i locū desertū: q̄ ē bethsa-
ide. Odē cognoscentes turbe secuti sūt
illū: ⁊ excepit illos ⁊ loquebat illis de
regno dei: ⁊ eos qui cura indigebant
sanabat. Die autē cepit declinare.
Et accedentes duodecim dixerunt illi.
Dimitte turbas: ut euntes in castella
villasq; que circa sunt diverterāt ⁊ inve-
niāt escas: quia hic in loco deserto su-
mus. Ait autē ad illos. Vos date illis
manducare. At illi dixerūt. Non sūt
nobis plus q̄ quinq; panes et duo pi-
sces: nisi forte nos eamus et emamus
omnē hanc turbā escas. Erant autē
fere viri quinq; milia. Ait autē ad disci-
pulos suos. Facite illos discumbere
per cōvivia quinquagenos: et ita fece-
runt. Et discubuerūt omnes. Acceptis
autē quinq; panibus et duobus piscibus
respexit in celū et benedixit illis: et fre-
git et distribuit discipulis suis: ut ponerent
ante turbas. Et mānducaverūt o-
mnes: et saturati sunt. Et sublatū est
quod superfuit illis fragmentorū cophi-
ni duodecim. Et factū est cū solus esset
orās: erant cum illo ⁊ discipuli: et inter-
rogavit illos dicens. Quem me dicūt
esse turbe? At illi respondentes dixe-
runt iohānem baptistā: alij autē helyā:
alij vero quia unus ex priori-
bus surrexit. Dixit autē illis. Vos au-
tem quem me esse dicitis? Respondens
simon petrus dixit. Christū dei. At ille
increpans illos precepit ne cui diceret
hoc: dicens. Quia oportet filium hoīs
multa pati et reprobari a senioribus
et principibus sacerdotū ⁊ scribis et oci-
di: et tertia die resurgere. Dicebat autē
ad omnes. Si quis vult post me ve-
nire: abneget semetipm: et tollat crucē
suā quotidie: et sequat me. Qui enim
voluerit animā suā saluā facere perde

illã. Nam qui pdiderit animã suam
propter me: saluã faciet illã. Quid enĩ
proficit homo si lucretur uniuersum
mundũ: se aũt ipm ydat ⁊ detrimẽtũ
sui faciat? Nam q̃ me erubuerit et me-
os sermones: hunc filius hominis e-
rubescet cum uenerit in maiestate sua
et patris et sanctorũ angelorũ. Dico
aũt vobis: uere sunt aliqui hic stãtes
qui nõ gustabãt mortem donec vide-
ant regnũ dei. Factũ est aũt post hec
verba fere dies octo: et assumpsit petrũ
et iacobum et iohãnem: et ascendit in
montẽ ut oraret. Et factũ ẽ dum ora-
ret: species vultus eius altera ⁊ vestis
eius albus et fulgens. Et ecce duo uiri
loquebantur cũ illo. Erant aũt moyses
et helyas visi in maiestate: et dicebãt
excessum eius · quem completurus erat
in ierusalẽ. Petrus uero ⁊ qui cũ illo
grauati erant somno. Et euigilantes
uiderũt maiestatẽ eius: et duos viros
qui stabãt cum illo. Et factũ est cum
discederent ab illo: ait petrus ad ihe-
sum. Preceptor bonũ est nos hic esse:
et faciamus tria tabernacula: unũ tibi: et
unũ moysi: et unũ helye. Nesciens q̃d
diceret. Hec aũt illo loquente: facta est
nubes et obumbrauit eos: et timuerũt
intrantibus illis in nubẽ. Et vox facta
est de nube dicens. Hic est filius meus
dilectus: ipsũ audite. Et dũ fieret vox
inuentus ẽ ihesus solus: et ipsi tacuerũt:
et nemini dixerũt in illis diebus quicq̃
ex hijs que viderant. Factũ est aũt in
sequenti die descendẽtibus illis de monte:
occurrit illis turba multa. Et ecce vir
de turba exclamauit dicens. Magister
obsecro te: respice ĩ filiũ meũ q̃a unus
est michi. Et ecce spiritus apẽhendit eũ
et subito clamat: et elidit et dissipat eũ
cum spuma: et vix discedit dilaniãs
eum. Et rogaui discipulos tuos ut ei-
cerent illũ: et nõ potuerũt. Respondens
aũt ihesus dixit. O generatio infidelis
et peruersa: usq̃quo ero apud vos ⁊ pa-
tiar vos? Adduc huc filiũ tuũ. Et dũ
accederet: elisit illũ demonũ et dissipa-
uit. Et increpauit ihesus spiritũ immũ-
dum ⁊ sanauit puerũ: ⁊ reddidit illũ pa-
tri eius. Stupebãt aũt omnes ĩ magnifi-
centia dei: omnibus q̃ mirãtibus in omni-
bus que faciebat: dixit ad discipulos suos.
Ponite vos in cordibus vestris sermo-
nes istos. Filius enim hominis futurũ est
ut tradat ĩ manus hominũ. Et illi
ignorabãt verbũ istud: et erat velatũ
ante eos ut non sentirent illud: ⁊ timu-
bant eũ interrogare de hoc verbo. In-
trauit aũt cogitatio in eos: quis eorũ
maior esset. Et ihesus videns cogita-
tiones cordis illorũ apẽhendit puerũ:
et statuit illũ secus se: ⁊ ait illis. Qui-
cunq̃ susceperit puerũ istũ in nomine
meo me recipit. Et quicunq̃ me re-
ceperit: recipit eum qui me misit. Nam
qui minor est inter omnes vos: hic ma-
ior est. Respondens aũt iohãnes dixit.
Preceptor vidimus quidam in nomi-
ne tuo eicientem demonia: ⁊ prohibuimus
eũ: quia nõ sequit nobiscũ. Et ait ad
illos ihesus. Nolite prohibere. Qui mi
non ẽ aduersũ vos pro vobis est. Fa-
ctum est aũt dũ cõplerent dies assum-
ptionis eius: et ipse faciẽ suã firmauit
ut iret ierusalẽ. Et misit nũcios ante
cõspectũ suũ: et euntes intrauerũt ĩ ciui-
tatem samaritanorũ ut paratent illi.
Et nõ receperũt eũ: q̃a faciem eius erat
euntis ierusalem. Cum uidissent au-
tem discipuli eius iacobus et iohan-
nes dixerunt. Domine vis dicimus ut
ignis descendat de celo: et cõsumat il-
los? Et conuersus increpauit illos dicẽs.

Nescitis cui spiritui estis. Filius ho-
minis nõ venit animas perdere sed sa-
nare. Et abierũt ĩ aliud castellũ. Factũ
est aũt ambulantibus illis in via: dixit
quidã ad illũ. Sequar te quocunq̃
ieris. Dixit illi ihesus. Vulpes foueas
habent ⁊ volucres celi nidos: filius aũt
hoĩs nõ habet vbi caput suũ reclinet.
Ait autẽ ad alterũ. Sequere me. Ille
aũt dixit. Domine: permitte mihi pri-
mum ire ⁊ sepelire patrem meũ. Dixit
eĩ ihesus. Sine ut mortui sepeliãt
mortuos suos: tu aũt vade ⁊ annũcia
regnũ dei. Et ait alter. Sequar te dũe:
sed permitte michi p̃mũ renũciare his
qui domi sunt. Ait ad illũ ihesus. Ne-
mo mittens manũ suam ad aratrũ ⁊
aspiciẽs retro-apt̃ est regno dei. ⁊

Post hec aũt deliguauit dũs ⁊ a-
lios septuaginta duos: et misit
illos binos ante faciẽ suã ĩ omnẽ ciui-
tatẽ ⁊ loci quo erat ipse venturus. Et
dicebat illis. Messis quidem multa:
operarij aũt pauci. Rogate ergo do-
minũ messis: ut mittat operarios in
messem suã: ecce ego mitto vos sicut
agnos inter lupos. Nolite portare sac-
culũ neq̃ peram neq̃ calciamẽta: et ne-
minẽ per viã salutaueritis. In quan-
cunq̃ domũ intraueritis · primũ dic-
te pax huic domui: et si ibi fuerit filius
pacis · requiescet super illũ pax vestra: sin aũt
ad vos reuertetur. In eadem aũt do-
mo manete: edentes et bibentes q̃ apud
illos sunt. Dignus est enĩ operarius
mercede sua. Nolite transire de domo
in domũ. Et in quãcunq̃ ciuitatẽ in-
trauerĩtis ⁊ susceperint vos manducate
que apponuntur vobis: et curate in-
firmos qui in illa sunt: et dicite illis
appropinquabit in vos regnum dei.
In quãcunq̃ aũt ciuitatẽ intrauerĩtis
et non susceperint vos: egressi ĩ pla-
teas eius dicite. Etiã puluerem q̃ adhesit
nobis de ciuitate vestra extergimus in
vos. Tamẽ hoc scitote quia appropin-
quabit regnũ dei. Dico vobis: quia
sodomis in die illa remissius erit q̃ ill-
i ciuitati. Ve tibi corozayn ue tibi
bethsayda: quia si in tyro et sydone fa-
cte fuissent virtutes q̃ facte sũt ĩ vobis
olim in cilicio ⁊ cinere sedẽres penitere-
rẽt. Verũtamẽ tyro et sydoni remissius erit
ĩ iudicio q̃ vobis. Et tu capharnaũ
usq̃ ad celũ exaltata: usq̃ ad infernũ
deprimeris. Qui vos audit me audit:
et qui vos spernit me spernit. Qui au-
tem me spernit: spernit eum q̃ me misit.
Reuersi sunt aũt septuaginta duo cũ
gaudio dicentes. Dũe: etiã demonia
subiciũtur nobis in nomine tuo. Et ait
illis. Videbã sathanan sicut fulgur
de celo cadentẽ. Ecce tradi vobis potestã-
tem calcãdi supra serpẽtes ⁊ scorpiones
et supra omnẽ virtutem inimici: et ni-
hil vobis nocebit. Verũtamẽ in hoc
nolite gaudere: quia spiritus vobis sub-
icuntur. Gaudet aũt: in ipsa hora exul-
tauit in spiritu sancto ⁊ dixit. Confite-
or tibi dne pater celi ⁊ terre: q̃ abscondi-
sti hec a sapientibus ⁊ prudẽtibus: et re-
uelasti ea paruulis. Etiã pater: quoni-
am sic placuit ante te. Omnia michi tra-
dita sũt a patre meo. Et nemo scit q̃s
sit filius nisi pater: ⁊ quis sit pater nisi
filius: ⁊ cui voluerit filius reuelare. Et
conuersus ad discipulos suos dixit. Be-
ati oculi qui vidant q̃ vos videtis. Di-
co enim vobis: q̃ multi ꝓphete et reges
voluerũt videre q̃ vos videtis et non
viderũt: ⁊ audire q̃ auditis ⁊ nõ audi-
erũt. Et ecce quidã legisperitus surrexit
temptans illũ ⁊ dicens. Magister: q̃d

faciendo vitã æternã possidebo? At ille dixit ad eũ. In lege quid scriptũ est? Quomodo legis? Ille respondens dixit. Diliges dñm deũ tuũ ex toto corde tuo & ex tota anima tua. & ex omnibus viribus tuis & ex omni mente tua: et proximũ tuũ sicut seipm. Dixitq; illi. Recte respondisti. Hoc fac & viues. Ille autẽ volẽs iustificare seipm dixit ad ihesum. Et quis ẽ meus proximus? Suscipiens autẽ ihesus dixit. Homo quidã descendebat ab ihesiu i ierichu et incidit i latrones: q̃ etiã dispoliauerũt eũ: & plagis impositis abierũt semiuiuo relicto. Accidit ut sacerdos quidã descenderet eadẽ via: et viso illo pterijt. Similiter et leuita: cum esset sec̃ locũ et videret eũ pteriit. Samaritanus autẽ quidã iter faciẽs venit secus eũ: et videns eum misericordia motus ẽ. Et appropians alligauit vulnera eius: infundens oleũ & vinũ: et imponens illum in iumentũ suũ duxit i stabulũ: et curã eius egit. Et altera die protulit duos denarios: & dedit stabulario & ait. Curã illius habe: & qcunq; superogaueris ego cum rediero reddã tibi. Quis horũ triũ videtur tibi. proximus fuisse illi. qui incidit in latrones? At ille dixit. Qui fecit misericordiã i illũ. Et ait illi ihesus. Vade: et tu fac similiter. Factũ est autẽ dũ iretur et ipe intrauit i quoddã castellũ: & mulier quedã martha nomine excepit illũ i domũ suã: & huic erat soror nomine maria. Que etiam sedens secus pedes dñi audiebat verbum illius: martha autẽ satagebat circa frequens ministeriũ. Que stetit & ait. Dñe: non ẽ tibi cure q̃ soror mea reliquit me solã ministrare? Dic ergo illi ut me adiuuet. Et respondẽs dixit illi dominus. Martha martha sollicita es: et turbaris erga plurima. Porro unũ ẽ necessariũ. Maria optimã partem elegit: q̃ nõ auferet ab ea.

Et factũ est cum esset in quodam loco orãs: ut cessauit dixit ad eũ q̃ discipulis eius ad eum. Domine doce nos orare: sicut docuit iohannes discipulos suos. Et ait illis. Cũ oratis dicite. Pater sanctificetur nomẽ tuũ: adueniat regnũ tuũ: panẽ nr̃m quotidianũ da nobis hodie: & dimitte nobis peccata nr̃a siquidẽ et nos dimittimus omnibus nr̃is: & ne nos inducas i temptationẽ. Et ait ad illos. Quis vestrũ habebit amicũ et ibit ad illum media nocte & dicet illi amice cõmoda michi tres panes. quoniã amicus meus venit de via ad me. et non habeo q̃ ponã ante illũ: & ille deintus respondens dixit. noli michi molestus esse. iã ostiũ clausum est. & pueri mei mecum sunt in cubili. non possum surgere et dare tibi? Et ille si perseuauerit pulsãs: dico vobis. & si nõ dabit illi surgens eo q̃ amicus ei? sit: pter improbitatem tamen eius surget. & dabit illi quot habet necessarios. Et dico ego vobis. Petite & dabit vobis: querite & inuenietis: pulsate & aperietur vobis. Omis enim q̃ petit accipit: & q̃ querit inuenit: et pulsanti aperietur. Quis autẽ ex vobis patrem petit panẽ: numquid lapidem dabit illi? Aut piscem: numquid pro pisce serpentẽ dabit illi? Aut si petierit ouũ: numquid porriget illi scorpionẽ? Si ergo vos cũ sitis mali nostis bona data dare filijs vr̃is: quãto magis pater vester celestis de celo dabit bonũ spiritũ petentibus se. Et erat eiciens demonium & illud erat mutũ: et cum eiecisset demonium locutus ẽ mutus: et admirate sunt turbe. Quidã autẽ

ex eis dixerunt. In beelzebub principe demoniorũ eicit demonia. Et alij tentantes: signũ querebant ab eo. Ipse autẽ ut vidit cogitationes eorũ dixit eis. Omne regnũ in seipm divisum desolabitur: & domus supra domũ cadet. Si autẽ et sathanas in seipm divisus est. quomõ stabit regnũ eius: quia dicitis i beelzebub eicere me demonia? Si autẽ ego in beelzebub eicio demonia: filij vestri in quo eiciunt? Ideo ipsi iudices vestri erũt. Porro si in digito dei eicio demonia: pfecto peruenit i vos regnũ dei. Cum fortis armatus custodit atriũ suũ: in pace sunt ea que possidet. Si autẽ fortior eo superueniens uicerit eũ: omnem armaturã eius auferet in quibus cõfidebat: & spolia eius distribuet. Qui nõ est mecũ cõtra me ẽ: et q̃ non colligit mecũ dissipat. Cũ immũdus spiritus egredit de homine ambulat per loca inaquosa. querẽs requiẽ: et non inueniẽs dicit. Reuertar in domum meã unde egressus sum. Et cum venerit inuenit eã scopis mundatã. Tunc vadit & assumit septem alios spiritus secũ nequiores se: & ingressi habitant ibi. Et fiũt nouissima hois illius priora prioribus. Factũ est autẽ cum hec diceret: extollens vocẽ quedã mulier de turba dixit illi. Beatus venter qui te portauit: et vbera q̃ suxisti. At ille dixit. Quinymmo beati qui audiũt verbũ dei: et custodiunt illud. Turbis cõcurrentibus cepit dicere. Generatio hec generatio nequa est: signũ querit & signũ non dabitur ei nisi signũ Ione. Sicut fuit Ionas signũ ninuitis: ita erit filius hominis generationi isti. Regina austri surget i iudicio cũ viris generationis huius & condemnabit illos: quia venit a finibus terre audire sapienciã salomonis. Et ecce plus q̃ salomon hic. Viri ninuite surgent in iudicio cũ generatione hac & condemnabũt illã: quia penitentiã egerunt in ꝓdicatione Ione. Et ecce plus q̃ Iona hic. Nemo lucernã accendit et in abscondito ponit neq; sub modio sed supra candelabrũ: ut qui ingrediũtur lumen videant. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex. totũ corpus tuũ lucidũ erit: si autẽ neqũ fuerit. etiam corpus tuũ tenebrosũ erit. Vide ergo ne lumẽ q̃ i te ẽ tenebre sint. Si ergo corpus tuũ totũ lucidũ fuerit. non habens aliquã partẽ tenebrarũ: erit lucidum totũ. Et sicut lucerna fulgore illuminabit te. Et cũ loqueret: rogauit illũ quidã pharisei? ut prãderet apud se. Ihesus autem ingressus recubuit. Pharisius autẽ cepit intra se reputãs dicere: quare nõ baptizatus esset ante prandiũ. Et ait dñs ad illum. Nunc vos pharisei q̃ de foris est calicis. et cathini mũdatis: q̃ autẽ intus ẽ plenũ est rapina & iniquitate. Stulti: nõne qui fecit q̃ de foris est. etiam id quod de intus est fecit? Verũtamẽ q̃ superest date elimosinã: et ecce omnia mundata sunt vobis. Sed ve vobis pharisiis qui decimatis mentã et rutam & omne olus: & preteritis iudiciũ & caritatem dei. Hec autẽ oportuit facere: et illa nõ omittere. Ve vobis pharisei: quia diligitis primas cathedras i synagogis. et salutationes i foro. Ve vobis quia estis ut monumẽta q̃ nõ apparent. et homines ambulãtes supra. nesciũt. Respondens autẽ quidam ex legisperitis ait illi. Magister: hec dicens etiã cõtumeliã nobis facis. At ille ait. Et vobis legisperitis ve: quia onerastis homines onerib̃ q̃ portare

non possunt: et ipi uno digito uestro
non tangitis sarcinas. Ve uobis q̃
edificatis monumenta ꝓphetarũ: pa-
tres autem uestri occiderũt illos. Sed
profecto testificamini q̃ consentitis o-
peribus patrũ uestroꝝ: quoniãquidem
ipi eos occiderũt: uos aũt edificatis s-
orũ sepulcra. Propterea et sapientia
dei dixit. Mittã ad illos ꝓphetas ⁊ a-
postolos et ex illis occidẽt ⁊ persequent:
ut inquiratur sanguis omniũ ꝓphe-
tarũ q̃ effusus est a constitutione mũdi
a generatione ista: a sanguine abel
usq; ad sanguinẽ zacharie q̃ perijt inter
altare et dẽ. Ita dico uobis: requirẽ
ab hac generatione. Ve uobis legisp-
ritis qui tulistis clauem scientie: ipi
non introiistis: et eos qui introibant
prohibuistis. Cum aũt hec ad illos
diceret: cepẽrũt pharisei ⁊ legispiti gra-
uiter insistere: ⁊ os eꝰ oppimere de mul-
tis insidiantes ei: et querentes aliqd
capere de ore eiꝰ: ut accusarẽt eũ. XII

Multas aũt turbis cõcurrentibus
ita ut se invicem conculcarẽt: ce-
pit dicere ad discipulos suos. Attendi-
te a fermento pharisaeoꝝ q̃d est ypocri-
sis. Nichil enim operti est q̃d non reue-
letur: neq; absconditũ q̃d non sciatur.
Quoniã que in tenebris dixistis: i lu-
mine dicũt: et q̃d in aure locuti estis
in tabulis: ꝓdicabitur i tectis. Dico
aũt uobis amicis meis ne timeatis
ab hijs qui occidũt corpus: ⁊ post hec
nõ habent ampliꝰ quid faciãt. Osten-
dam aũt uobis q̃ timeatis. Timete
eum: qui postq̃ occiderit: habet pote-
statem mittere i gehennã. Ita dico uo-
bis: hunc timete. Nõne quinq; passer
ueneũt dipondio: et unus ex illis nõ
est i obliuione coram deo? Sed et capil-
li capitis uestri omnes numerati sunt.
Nolite ergo timere: multis passeribus
pluris estis. Dico aũt uobis: omnis
quicunq; confessus fuerit me coram ho-
minibus: ⁊ filius hominis confitebit
illi coram angelis dei. Qui aũt negaue-
rit me coram hominibus: negabitur
coram angelis dei. Et omnis qui dixit
uerbũ in filiũ hois remittetur ei: ei aũt
qui in spiritũ sanctũ blasphemauerit
non remittetur. Cum auẽ inducerent
uos in synagogas: et ad magistratus
et potestates: nolite solliciti esse qualis-
ue aut quid respondeatis aut quid di-
catis. Spiritus enim sanctus docebit
uos in ipsa hora: quid oportet uos
dicere. Ait aũt ei quidã de turba. Ma-
gister dic fratri meo: ut diuidat mecũ
hereditatem. At ille dixit ei. Homo:
quis me cõstituit iudicem aut diuisor
supra uos? Dixitq; ad illos. Vi-
dete ⁊ cauete ab omni auaricia: quia
non in abundantia cuiusq; uita est ex
hijs que possidet. Dixit aũt similitu-
dinẽ ad illos dicens. Hois quidã di-
uitis ubertas fructus agri attulit: ⁊ co-
gitabat intra se dicens. Quid faciam:
q̃ nõ habeo quo cõgregam fructꝰ me-
os? Et dixit. Hoc faciã. Destruã hor-
rea mea: et maiora faciã: et illuc con-
gregabo omnia que nata sunt michi
et bona mea: et dicã anime mee. Ani-
ma: habes multa bona posita in an-
nos plurimos: requiesce: comede: bibe:
epulare. Dixit aũt illi deus. Stulte
hac nocte animã tuam reptent a te.
Que autem parasti cuꝰ erit? Sic est
qui sibi thesaurizat: ⁊ non est in deum
diues. Dixitq; ad discipulos suos.
Ideo dico uobis. Nolite sollicitari esse ani-
me uestre quid manducetis: neq; cor-
pori quid induamini. Anima plus
est q̃z esca: ⁊ corpus plus q̃z uestimentũ.

Considerate corbos: q̃a non seminãt
neq; metũt quibus non est cellarũ neq;
horreũ: ⁊ deꝰ pascit illos. Quãtoma-
gis uos pluris estis illis? Quis aũt
uestrum cogitando potest adicere ad
staturã suã cubitũ unũ? Si ergo neq;
quod minimũ est potestis: quid de
ceteris solliciti estis? Considerate lilia
quomõ crescunt. Non laborãt neq;
nent. Dico aũt uobis: nec salomon
in omni gloria sua uestiebatur sicut
unũ ex istis. Si aũt fenũ q̃d hodie est
in agro ⁊ cras in clibanũ mittitur de-
us sic uestit: quãtomagis uos pusil-
le fidei? Et uos nolite querere q̃d man-
ducetis aut quid bibatis: ⁊ nolite in
sublime tolli. Hec aũt omnia gentes
mũdi queritũ. Pater aũt uester scit q̃m
hijs indigetis. Verũtamẽ querite pri-
mum regnum dei ⁊ iusticiam eius: et
hec omnia adicientur uobis. Nolite ti-
mere pusillus grex: quia cõplacuit pa-
tri uestro dare uobis regnũ. Vendite
que possidetis et date elemosinã. Fa-
cite uobis saculos qui nõ veterescũt:
thesaurũ nõ deficientem in celis: q̃ fur
nõ appropiat: neq; tinea corrumpit.
Vbi enim thesaurus uester est: ibi ⁊ cor
uestrũ erit. Sint lubi uestri princti ⁊ lu-
cerne ardentes: ⁊ uos similes hominibus
expectãtibus dõm suã quãdo re-
uertat a nupcijs: ut cũ ueniat ⁊ pulsa-
uerit confestim aperiãt ei. Beati serui
illi: quos cũ ueniet dominꝰ inuenerit
vigilãtes. Amen dico uobis: q̃ pcinc-
get se ⁊ facet illos discũbere: et trans
ministrabit illis. Et si ueniet i secũda
vigilia: et si in tercia vigilia ueniet et
ita inuenerit: beati sunt serui illi. Hoc
auẽ scitote: q̃m si scire paterfamilias
qua hora fur ueniret vigilaret utiq;
et nõ sineret fodi domũ suã. Et uos
estote parati: quia qua hora non pu-
tatis filius hominis uenit. Ait aũt
ei petrus. Domine: ad nos dicis hanc
parabolã an ⁊ ad omnes? Dixit aũt
dominꝰ. Quis putas est fidelis dispẽ-
sator et prudẽs: quẽ cõstituit dominꝰ
supra familiã suã ut det illis tẽpore
tritici mensurã? Beatꝰ ille seruus: quẽ
cum venerit dñs inuenerit ita facientẽ.
Vere dico uobis: quoniã supra omni
a que possidet cõstituet illũ. Quod si
dixerit seruus ille in corde suo: morã
facit dominꝰ meꝰ venire: ⁊ cepẽrit pu-
tere seruos ⁊ ancillas et edere et bibere
et inebriari: veniet dominꝰ seruĩ illius
in die qua nõ sperat ⁊ hora qua nesciat
et diuidet eũ: partemq; eius cũ infide-
libus ponet. Ille aũt seruus q̃ cognou-
it voluntatem domini sui et non ꝓpa-
rauit et nõ fecit secũdũ voluntatem eius
vapulabit multis: qui aũt nõ cognou-
erit et fecit digna plagis vapulabit
paucis. Omni aũt cui multũ datũ est
multũ quesitum est ab eo: et cui cõmenda-
uerũt multũ: plus petent ab eo. Ignẽ
veni mittere in terrã: et quid volo nisi
ut accendatur? Baptismũ aũt habeo
baptizari ⁊ quomõ coarctor usq; dũ
pficiat? Putatis q̃a pacem veni mitte-
re in terram? Nõ dico uobis: sed sepa-
rationem. Erunt enim ex hoc quinq;
in domo una diuisi: tres in duos et
duo in tres diuidentur: pater i filium
et filius in patrem suũ: mater in filiã
et filia in matrem: socrus in nurũ suã
et nurus in socrũ suã. Dicebat autem
ad turbas. Cum videritis nubẽ oriẽ-
tem ab occasu statim dicitis nimbus
venit et ita fit: et cum austrũ flantem
dicitis: quia estus erit et fit. Ypocrite
faciẽ celi et terre nostis ꝓbare: hoc au-
tem tempus quomodo non ꝓbatis?

Quid aut re a vobis ipsis nõ iudicatis qd iustũ est? Cum aut vadis cum adversario tuo ad principẖ in via da operam liberari ab illo: ne forte trahat te ad iudicẖ et iudex tradat te exactori: et exactor mittat te in carcerem. Dico tibi: non exies inde donec etiam novissimum minutum reddas. LIII

Aderant aut quidã ipo in ꝓpore nunciãs illi de galileis: quorũ sanguinẽ pilatus miscuit cũ sacrificiorũ. Et respondens dixit illis. Putatis q̃ hij galilei pre omnib galileis peccatores fuerint quia talia passi sũt? Non dico vobis: sed nisi penitentiam habueritis omnes similiter peribitis sicut illi decem z octo supra quos cecidit turris in siloe z occidit eos. Putatis quia z ipi debitores fuerint pre oũes homines habitantes in ierusalem? Non dico vobis: sed si non penitentiam habueritis omnes similiter peribitis. Dicebat aut z similitudinẽ. Arborem fici habebat quidã plantatã i vinea sua: et venit querens fructũ in illa z non invenit. Dixit aut ad cultorem vinee. Ecce ãni tres sunt q̃ quo venio querens fructũ in ficulnea hac: et non invenio. Succide ergo illã. Vt quid etiã terrã occupat? At ille respondẖ dixit illi. Domine: dimitte illã et hoc anno usq; dum fodiã circa illã z mittam stercora. Et si quidẖ fecerit fructũ: si autem in futurũ succides eã. Erat aut docens in synagoga eorũ sabbatis. Et ecce mulier que habebat spiritum infirmitatis annis decem z octo: et erat inclinata: nec omino poterat sursum respicere. Quam cũ videret ihesus vocavit eam ad se: et ait illi. Mulier: dimissa es ab infirmitate tua. Et imposuit illi manus: et confestim erecta est: et glorificabat deum. Respondens aut archisynagogus: indignans qã sabbatis curasset ihesus: dicebat turbe. Hẖ dies sunt in quibus oportet operari. In hijs ergo venite z curamini: et non in die sabbati. Respondens aut ad illũ dñs dixit. Ypocrite unusquisq; vestrũ sabbato nõ soluit bouẽ suũ aut asinũ a presepio et ducit ad aquare? Hanc aut filiã abrahe quã alligavit satanas ecce decem et octo annis: non oportuit solui a vinculo isto die sabbati? Et cum hec dicere erubescebãt omnes adversarij eius: et omnis plus gaudebat in universis q̃ gloriosis fiebãt ab eo. Dicebat ergo. Cui similis est regnũ dei: et cui similis estimabo illud? Similis ẽ grano sinapis: qd accepũ homo mittit in ortum suũ z crevit: z factũ est in arborem magnam: et volucres celi requieverũt in ramis eius. Et iterũ dixit. Cui similis estimabo regnũ dei? Similis est fermento qd accepũ mulier abscondit in farine sata tria: donec fermentatũ est totũ. Et ibat p̃ civitates z castella docens: et iter faciens in ierusalẽ. Fit aut illi quidã. Dñe: si pauci sũt q̃ salvãt? Ipe aut dixit ad illos. Contendite intrare per angustã portam: quia multi dico vobis querũt intrare z non poterunt. Cum aut ingressus paterfamilias et clauserit ostiũ et incipietis foris stare et pulsare ostiũ dicentes dñe aperi nobis: et respondens dicet vobis. Nescio vos unde sitis. Tunc incipietis dicere. Manducavimus coram te et bibimus: et in platis nostris docuisti. Et dicet vobis. Nescio vos unde sitis. Discedite a me omnes operarij iniquitatis. Ibi erit fletus z stridor dentium: cũ videritis abraham et ysaac et iacob et omnes

prophetas in regno dei: vos autem expelli foras. Et venient ab oriente et occidente et aquilone et austro: et accubent in regno dei. Et ecce sunt novissimi qui erunt primi: et sunt primi qui erunt novissimi. In ipa die accesserũt quidã pharisei dicentes illi. Exi et vade hinc: quia herodes vult te occidere. Et ait illis. Ite et dicite vulpi illi. Ecce eicio demonia z sanitates perficio hodie et cras: et tercia die consumor. Verũtamẽ oportet me hodie z cras et sequenti ambulare: qã nõ capit ꝓphetam perire extra ierusalẽ. Ierusalem ierusalẽ que occidis ꝓphetas et lapidas eos qui mittunẽ ad te. Quoties volui congregare filios tuos quẽadmodũ avis nidũ suũ sub pennis: et noluisti. Ecce relinquetur vobis domus vra deserta. Dico aut vobis: qã nõ videbitis me donec veniat cũ dicetis: benedictus q̃ venit i nõe dñi. LIIII

Et factũ est cũ ingrederet ihesus in domũ cuiusdam principis pharisei sabbato manducare panem: z ipi observabãt eũ. Et ecce quidã hydropicus erat ante illũ. Et respondens ihesus: dixit ad legispericos z pharisei dicens. Si licet sabbato curare? At illi tacuerũt. Ipe vero apẖensum sanavit eũ: ac dimisit. Et respondens ad illos dixit. Cuius vestrum asinus aut bos in puteũ cadet: et non continuo extrahet illũ die sabbati? Et non poterant ad hec respondere illi. Dicebat aũt z ad invitatos parabolam: intendens quomõ primos accubitus eligerent: dicens ad illos. Cum invitatus fueris ad nupcias: non discumbas i primo loco: ne forte honoratior te sit invitatus ab illo: z veniens is qui te et illũ vocavit: dicat tibi da huic locũ: et tunc incipias cum rubore novissimum locũ tenere. Sed cum vocatus fueris vade recumbe in novissimo loco: ut cũ venerit qui te invitavit dicat tibi. Amice ascende superius. Tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus: quia omnis qui se exaltat humiliabit: et qui se humiliat exaltabit. Dicebat aut z ei qui se invitaverat. Cum facis prandiũ aut cenã: noli vocare amicos tuos: neq; fratres tuos neq; cognatos: neq; vicinos divites: ne forte et ipi te reinvitent: et fiat tibi retributio. Sed cũ facis conviviũ voca pauperes debiles claudos et cecos et beatus eris: qã non habent retribuere tibi. Retribuetur aut tibi in resurrectione iustoꝝ. Hec cũ audisset quidã de simul discũbentibus dixit illi. Beatus qui mãducabit panem in regno dei. At ipe dixit ei. Homo quidã fecit cenã magnã: et vocavit multos. Et misit servũ suũ hora cene dicere invitatis ut venirent: quia iam parata sunt omnia. Et ceperunt simul omnes excusare. Primus dixit ei. Villam emi: et necesse habeo exire z videre illã. Rogo te: habe me excusatũ. Et alter dixit. Iuga boũ emi quinq; et eo probare illa. Rogo te: habe me excusatũ. Et alius dixit. Vxorem duxi: et ideo non possum venire. Et revertens servus nunciavit hec dño suo. Tunc iratus paterfamilias dixit servo suo. Exi cito in platias z vicos civitatis: z pauperes ac debiles z cecos et claudos introduc huc. Et ait servus. Domine: factũ est ut imperasti: et adhuc locus est. Et ait dñs servo. Exi in vias et sepes z compelle intrare: ut impleatur domus mea. Dico aut vobis: q̃ nemo virorũ illorũ qui vocati sunt gustabit cenam meã. Ibant aut cum eo multe

rum eo: et cōuersus dixit ad illos. Si
quis venit ad me et nō odit patrē suū
et matrē. et uxorē et filios et fratres et
sorores. adhuc aūt ⁊ animā suā: nō
potest meus esse discipulus. Et q̄ non
baiulat crucem suā et uenit post me:
non potest meus esse discipulus. Nuis
enim ex uobis volēs turrim edificare
non prius sedēs computat sumptus
qui necessarij sunt. si habeat ad pficē-
dum: ne postea quā posuerit fundamē-
tum. et nō poterit perfere. omnes qui
uidēt incipiant illudere ei dicentes. q̄a
hic homo cepit edificare et nō potuit
consūmare? Aut quis rex iturus cōmite-
re bellū aduersus alium regem: non se-
dens prius cogitat si possit cū decem
milibus occurrere ei. qui cū uiginti mili-
bus uenit ad se? Alioquin adhuc il-
lo lōge agente: legationē mittens ro-
gat ea q̄ pacis sunt. Sic ergo omnis
ex uobis qui non renūciat omnibus
que possidet: non potest meus esse
discipulus. Bonum est sal. Si autem
sal quoq; euanuerit: in quo condi-
tur? Neq; in terram neq; in stercori-
nium utile est: sed foras mittetur. Qui
habet aures audiēdi audiat. LU

Erant autem appropinquātes ei
publicani et peccatores: ut audi-
rent illū. Et murmurabāt pharisei et
scribe dicentes: quia hic peccatores re-
cipit et mādducat cū illis. Et aut ad il-
los parabolā istā dicēs. Quis ex vo-
bis homo qui habet centum oues: et
si pdiderit unā ex illis. nōne dimittit
nonaginta nouem in deserto et uadit
ad illā q̄ peribat donec inueniat eā?
Et cum inuenerit eā. imponit i hume-
ros suos gaudēs: et ueniens domū
cōuocat amicos ⁊ uicinos dicēs illis.
Congratulamini michi: quia inueni
ouē meā q̄ peribat. Dico vobis: ita q̄
gaudiū erit in celo sup uno peccatore
penitentiā agente: q̄ sup nonaginta
nouē iustis qui non indigent peni-
tentia. Aut q̄ mulier habēs dracmas
decem: si pdiderit dracmā unā. nōne
accendit lucernā ⁊ euerrit domū ⁊ que-
rit diligenter. donec inueniat eā? Et
cum inuenerit: conuocat amicas ⁊ vi-
cinas dicēs. Cōgratulamini michi:
quia inueni dracmā quā pdideram.
Ita dico vobis: gaudiū erit corā an-
gelis dei sup uno peccatore penitenti-
am agente. Air aūt. Homo quidam
habuit duos filios: ⁊ dixit adolescen-
tior ex illis patri. Pater: da michi po-
rionē substantie que me contingit. Et
diuisit illis substantiā. Et non post
multos dies cōgregatis omnibus adole-
scentior filius peregre profectus est i regio-
nem lōginquā: ⁊ ibi dissipauit substā-
tiam suā viuendo luxuriose. Et post-
q̄ omnia consūmasset: facta ē fames
valida in regione illa: ⁊ ipse cepit ege-
re. Et abiit et adhesit uni ciuiū regio-
nis illius: ⁊ misit illū in villā suā ut
pasceret porcos. Et cupiebat implere
ventrē suū de siliquis quas porci mā-
ducabāt: ⁊ nemo illi dabat. In se aūt
reuersus dixit. Quanti mercenarij i
domo patris mei abundant panibus:
ego aūt hic fame pereo. Surgam et
ibo ad patrem meū: et dicā ei pater: pe-
cauī in celū ⁊ coram te: iam non sum di-
gnus vocari filius tuus: fac me sicut
unū de mercenarijs tuis. Et surgens
venit ad patrem suū. Cū aūt adhuc
lōge esset. vidit illū pater ipsi⁹: ⁊ mise-
ricordia motus est: ⁊ accurrens cecidit
sup collū eius: ⁊ osculatus est eū. Dixit q̄
ei filius. Pater: pecauī in celū et coram
te: iam non sum digns vocari filius

tuus. Dixit aūt pater ad seruos suos.
Cito. proferte stolam primā. et induite
illū: et date anulū in manū eius: et
calciamēta in pedes eius. Et adduci
te vitulū saginatū ⁊ occidite: ⁊ mādu-
cemus et epulemur: quia hic filius meus
mortuus erat et reuixit: perierat et
inuentus est. Et cepērūt epulari. Erat
aūt filius eius seniior in agro. Et cū ve-
nisset ⁊ appropinquasset domui. audi-
uit symphoniā et chorum: et vocauit
unum de seruis: et interrogauit quid
hec essent. Ipse dixit illi. Frater tuus
venit: et occidit pater tuus vitulum
saginatū: quia saluū illū recepit. In-
dignatus est aūt: et nolebat introire.
Pater ergo illius egressus cepit roga-
re illū. At ille respondens dixit patri
suo. Ecce tot annis seruio tibi: ⁊ nun-
q̄ mandatū tuū preteriui: et nunq̄ edi-
sti michi hedum ut cum amicis meis
epularer. Sed postq̄ filius tuus hic
qui deuorauit substantiā suā cū meretri-
cibus venit: occidisti illi vitulū sagi-
natū. At ipse dixit illi. Fili tu semp me-
cum es: et omnia mea tua sunt. Epula-
ri aūt et gaudere oportebat: quia
frater tuus hic mortuus erat et reui-
xit: perierat et inuentus est. LVI

Dicebat aūt et ad discipulos suos.
Homo quidā erat diues q̄ ha-
bebat villicū: et hic diffamatus est a-
pud illū: quasi dissipasset bona ipius.
Et vocauit illum: et air illi. Quid hoc
audio de te? Redde rationē villicāti-
nis tue. Iam enim non poteris villi-
care. Air aūt villicus intra se. Quid
faciā: quia dominus meus auferet a me
villicationē? Fodere non valeo: men-
dicare erubesco. Scio quid faciā: ut
cum amotus fuero a villicatione: re-
cipiāt me i domos suas. Cōuocatis
itaq; singulis debitoribus dni sui: dice-
bat primo. Quantū debes dno meo?
At ille dixit. Centū cados olei. Dixit
q̄ illi. Accipe rationē tuā: et sede cito
scribe quinquaginta. Deinde alio di-
xit. Tu vero quantum debes? Qui air.
Centū choros tritici. Air illi. Accipe
litras tuas: ⁊ scribe octoginta. Et lau-
dauit dominus villicum iniquitatis q̄a
prudenter fecisset: quia filij huius seculi
prudentiores filijs lucis in generatio-
ne sua sunt. Et ego vobis dico. Fac-
te vobis amicos de mamona iniqui-
tatis: ut cum defecerit recipiant vos
in eterna tabernacula. Qui fideles est
in minimo et in maiori fidelis est: et
qui in modico iniquus est. et in ma-
iori iniquus ē. Si ergo in iniquo mā-
mona fideles non fuistis: q̄d verū est
quis credet vobis? Et si in alieno fide-
les nō fuistis: q̄d vērū ē quis dabit vo-
bis? Nemo seruus potest duobus do-
minis seruire. Aut enim unū odiet ⁊
alter: diliget: aut vni adherebit ⁊ alte-
rum contemnet. Non potestis deo ser-
uire ⁊ mamone. Audiebāt aūt omnia
hec pharisei qui erant auari: et deride-
bant illū. Et air illis. Vos estis q̄ iu-
stificastis vos coram hominibus: deus
aūt nouit corda vestra. Quia q̄d ho-
minibus altum est: abominatio est
ante deū. Lex et prophete usq; ad io-
hannē: ex eo regnū dei euangelizat.
et omnis in illud vim facit. Facilius
est aūt celū et terra preterire: q̄m de lege u-
num apicem cadere. Omis q̄ dimittit
uxorem suā. et alterā ducit mechatur:
et qui dimissam a viro ducit mechat.
Homo quidam erat diues qui indue-
batur purpura ⁊ bisso: ⁊ epulabatur
quotidie splendide. Et erat quidam
mendic⁹ nomine lazarus: qui iacebat

ad ianuā eius ulceribus plenus. cupiens saturari de mīs que cadebāt de mēsa diuitis: ⁊ nemo illi dabat. Ved et canes veniebāt: et lingebāt ulcera eius. Factū est aūt ut morereūr mēdicus: ⁊ portareūr ab angelis in sinū abrahe. Mortu⁹ ē aūt et diues: et sepultus est in inferno. Eleuās aūt oculos suos cū esset in tormentis: vidit abraham a longe: et lazarū in sinu eius: et ipe clamās dixit. Pater abraham miserere mei: et mitte lazarū ut intinguat extremū digiti sui ī aquā: ut refrigeret linguā mēā: quia crucior in hac flāma. Et dixit illi abraham. Fili recordare quia recepisti bona i vita tua: et lazarus similiter mala. Nunc aūt hic cōsolat⁹ ī uero cruciaris. Et in hijs omnibus inter nos et vos chaos magnū firmatū ē: ut hij qui volunt hinc trāsire ad vos nō possint: neq; inde huc trāsuēare. Et ait. Rogo ergo te pater: ut mittas eū ī domū patris mei. Habeo enim quīq; fratres: ut testetur illis ne ⁊ ipi veniāt ī hūc locū tormentoūm. Et ait illi abraham. Habent moysen et ꝓphetas: audiāt illos. At ille dixit. Nō pater abraham: sed si quis ex mortuis ierit ad eos penitentiam agent. Ait aūt illi. Si moysen ⁊ prophetas non audiūt: neq; si quis ex mortuis resurrexerit credent. LVII

Et ad discipulos suos ait. Impossibile ē ut nō veniant scandala. Ve aūt illi p quē veniūt. Vtilius est illi si lapis molaris imponatur circa collum eius: et pijciatur in mare: q̄m ut scādalizet vnū de pusillis istis. Attendite vobis. Si peccauerit in te frater tuus: increpa illū: et si penitentiā egerit dimitte illi. Et si septies ī die peccauerit in te: et septies in die cōuersus fuerit ad te dicens: penitet me: dimitte illi. Et dixerūt apostoli dño. Adauge nobis fidē. Dixit aūt dñs. Si haberitis fidē sicut granū sinapis: diceretis huic arbori moro eradicare et transplantare in mare: et obediret vobis. Quis autē vestrū habens seruū arantem aut pascentē boues qui regresso de agro dicat illi statim transi recūbe: et non dicit: para q̄ cenem ⁊ p̄ange et ministra michi donec māducem et bibam ⁊ post hec tu manducabis ⁊ bibes? Nūquid grātā habet seruo illi: quia fecit que ei imperauerat? Non puto. Sic et vos cū feceris omnia q̄ p̄cepta sunt vobis dicite: seruī inutiles sumus. Quod debuimus facere fecimus. Et factū est dum iret ī ierusalē: transibat p mediā samariā et galileā. Et cum ingrederet q̄dā castellū: occurrerunt ei decem viri leprosi. Qui stetēr a longe: ⁊ leuauerūt vocem dicentes. Ihesu ꝓpeto: miserere nostri. Quos ut vidit dixit. Ite: ostendite vos sacerdotib⁹. Et factū est dum irent: mūdati sunt. Vnus aūt ex illis ut vidit quia mūdatus est: regressus est cū magna voce magnificās deū. Et cecidit in faciem ante pedes eius: gratias agens. Et hic erat samaritan⁹. Respōdens aūt ihesus dixit. Nōne decem mūdati sunt? Et nouē vbi sunt? Non est inuentus qui rediret ⁊ daret gloriā deo: nisi hic alienigena. Et ait illi. Surge vade: q̄a fides tua te saluū fecit. Interrogatus aūt a pharisēis quando veniret regnum dei: respōdens eis dixit. Non veniet regnū dei cū obseruatione: neq; dicent ecce hic aut ecce illic. Ecce enim regnū dei intra vos est. Et ait ad discipulos suos. Venient dies quando desideretis videre vnū diem filij hōis:

et nō videbitis. Et dicent vobis. Ecce hic et ecce illic. Nolite ire: neq; sectemini. Nam sicut fulgur choruscans de sub celo ī ea que sub celo sunt fulget: ita erit filius hōis in die sua. Primū aūt oportet illū multa pati: ⁊ reprobari a generatione hac. Et sicut factū est in diebus noe: ita erit et in diebus filij hominis. Edebāt et bibebāt: vxores ducebāt: ⁊ dabant ad nuptias: usq; in diem qua intrauit noe in archam: et venit diluuiū ⁊ p̄didit omnes. Similiter sicut factū est ī diebus loth. Edebāt et bibebant ⁊ vendebāt plantabāt et edificabāt: qua die aūt exijt loth a sodomis: pluit ignem ⁊ suphur de celo: et omnes p̄didit. Secūm hec erit qua die filij hōis reuelabit̄. In illa hora q̄ fuerit in tecto: et vasa eius in domo ne descendat tollere illa: et qui in agro: similiter non redeat retro. Memores estote vxoris loth. Quicunq; quesierit animam suā saluā facere ꝑdet illam. Et quicūq; ꝑdiderit illā: viuificabit eam. Dico vobis: in illa nocte erūt duo in lecto vno: vnus assumetur et alter relinquetur. Duo erūt molentes ī unū: vna assumet⁹ ⁊ altera relinquet̄. Duo in agro: vnus assumetur: ⁊ alter relinquet̄. Respōdētes dicūt illi. Vbi dñe? Qui dixit illis. Vbicūq; fuerit corp⁹ illuc cōgregabūtur ⁊ aquile. LVIII

Dicebat aūt ⁊ parabolā ad illos: quoniā oportet semp orare et nō deficere: dicens. Iudex quidā erat in quadā ciuitate: qui deū nō timebat et hominē nō reuerebat̄. Vidua autē quedā erat in ciuitate illa: et veniebat ad eū dicens. Vindica me de aduersario meo. Et nolebat per multū temp⁹. Post hec aūt dixit intra se. Et si deū nō timeo nec hominē reuereor: tamē quia molesta est michi hec vidua vindicabo illā: ne in nouissimo veniens suggillet me. Ait aūt dñs. Audite quid iudex iniquitatis dicit. Deū aūt nō faciet vindictā electoz suoz clamānū ad se die ac nocte: et patientia habebit in illis? Dico vobis: quia cito faciet vindictā illoz. Verūtamē filij hominis veniens: putas inueniet fidem in terra? Dixit aūt ⁊ ad quosdā qui ī se confidebāt tanq̄ iusti ⁊ aspernabantur ceteros parabolā istā. Duo homines ascendebāt in templū ut orarent: unus pharisēus ⁊ alter publican⁹. Pharisēus stans: hec apud se orabat. Deus gratias ago tibi: quia non sum sicut ceteri hominū: raptores: iusti: adulteri: velut etiā hic publican⁹. Ieiunio bis in sabbato: decimas do omnū q̄ possideo. Et publican⁹ a longe stans nolebat nec oculos ad celū leuare: sed percutiebat pectus suū dicens. Deus ꝓpitius esto michi peccatori. Dico vobis: descendit hic iustificatus in domum suā ab illo: quia omnis qui se exaltat humiliabitur: et qui se humiliat exaltabit̄. Afferebant aūt ad illū ⁊ infantes: ut eos tangeret. Quod cū videret discipuli increpabant illos. Ihesus aūt cōuocās illos dixit. Sinite pueros venire ad me: et nolite vetare eos. Talium est enim regnū dei. Amen dico vobis: quicūq; nō acceperit regnum dei sicut puer: non intrabit in illud. Et interrogauit eum quidam princeps dicens. Magister bone: quid faciens vitā eternam possidebo? Dixit aūt ei ihesus. Quid me dicis bonū? Nemo bon⁹ nisi solus deus. Mandata nosti. Nō occides: non mechaberis: nō furētū faces: nō falsum testimoniū dices: honora patrē tuū et matrē. Qui ait. Hec omnia

ruptodiui a iniuitate mea. Quo audito ihesus: ait ei. Adhuc unũ tibi deest. Omnia quecunq; habes vende et da pauperibus: et habebis thesaurũ in celo: et veni sequere me. Hijs ille auditis contristat̃ est: quia diues erat valde. Videns aũt ihesus illũ mœstẗ factũ dixit. Quã difficile qui pecunias habent in regnũ dei introibũt. Facilius est enim camelũ p foramen acus transire: q̃ diuitem intrare in regnũ dei. Et dixerũt qui audiebãt. Et quis potest saluus fieri? Ait illis. Que impossibilia sunt apud homines: possibilia sunt apud deũ. Ait aũt petrus. Ecce nos dimiimus omnia: et secuti sum̃ te. Qui dixit eis. Amen dico vobis: nemo est q̃ reliquit domũ aut parentes aut fratres aut uxorem aut filios, ꝓter regnũ dei et non recipiat multo plura i hoc tempore: et in seculo venturo vitã eternam. Assũpsit aũt ihesus duodecim: et ait illis. Ecce ascendimus ierosolimam: et cõsumabunt̃ omnia q̃ scripta sunt per prophetas de filio hominis. Tradet̃ enim gentibus: et illudetur: et flagellabit̃: et cõspuetur: et postq̃ flagellauerint occident eũ: et die tertia resurget. Et ipsi nichil horũ intellexerunt. Et erat verbũ istud absconditũ ab eis: et nõ intelligebãt que dicebãtur. Factũ est autẽ cũ appropinquaret ierichũ: cecus quidã sedebat secus viã mendicans. Et cũ audiret turbã pertẽsẗ: interrogabat quid hoc esset. Dixerũt aũt ei: q̃ ihesus nazarenus trãsiret. Et clamauit dicens. Ihesu fili dauid: miserere mei. Et qui ibant increpabant eũ ut taceret. Ipse vero multo magis clamabat: fili dauid miserere mei. Stãs aũt ihesus: iussit illũ adduci ad se. Et cum appropinquasset: interrogauit illũ dicens. Quid tibi vis faciam? At ille dixit. Dñe ut videã. Et ihesus dixit ei. Respice. Fides tua te saluũ fecit. Et continũ vidit: et sequebatur illum magnificãs deũ. Et omnis plebs ut vidit dedit laudem deo. Et

Et ingressus prãbulabat ierichũ. Et ecce vir nomine zachyus: et hic princeps erat publicanorũ: et ipse diues. Et querebat videre ihesum quis esset: et non poterat pre turba: quia statura pusillus erat. Et procurrens ascendit in arborem sycomorũ ut videret eũ: qã inde erat trãsitur̃. Et cũ venisset ad locum: suspicãs ihesus vidit illũ: et dixit ad eũ. Zache festinãs descende: quia hodie in domo tua oportet me manere. Et festinãs descendit: et excepit illũ gaudẗs. Et cũ viderent omnes murmurabãt dicentes: q̃ ad hominẽ peccatorem diuertisset. Stans autẽ zachyus dixit ad ihesum. Ecce dimidiũ bonorũ meorũ dñe do pauperibus: et si q̃d aliquẗ defraudaui reddo quadruplum. Ait ihesus ad eum. Quia hodie saluũ dnuũ huic facta est: eo q̃ ipse filius sit abrahe. Venit enim filius hominis querere et saluũ facere q̃d perierat. Hec illis auditis addens dixit parabolã: eo q̃ esset ꝓ ierusalẽ: et quia existimarent q̃ cõfestim regnũ dei manifestaretur. Dixit ergo. Homo quidã nobilis abiit in regionẽ longinquã accipere sibi regnũ: et reuerti. Vocatis aũt decem seruis suis: dedit eis decem minas: et ait ad illos. Negociamini dũ venio. Ciues aũt eius odiebãt eũ: et miserũt legationem post illum dicentes. Nolumus hunc regnare sup nos. Et factũ est ut rediret accepto regno: et iussit vocari seruos quibus dedit pecuniã: ut sciret quãtũ quisq; negociatus esset. Venit

autẽ primus dicens. Dñe: mina tua decem minas acquisiuit. Et ait illi. Euge bone serue: quia in modico fuisti fidelis: eris potestatem habens supra decem ciuitates. Et alter venit dicens. Dñe: mina tua fecit quinq; minas. Et huic ait. Et tu esto sup quinq; ciuitates. Et alter venit dicens. Dñe ecce mina tua: quã habui repositã i sudario. Timui enim te quia homo austeris es: tollis quod nõ posuisti: et meis q̃d non seminasti. Dixit ei. De ore tuo te iudico serue nequã. Sciebas q̃ ego homo austeris sum tollens q̃d non posui: et meis q̃d nõ seminaui. Et quare nõ dedisti pecuniã meã ad mensam: et ego veniẽs cum vsurio vtiq; exegissem illud. Et astantibus dixit. Auferte ab illo minam: et date illi q̃ decẽ minas habet. Et dixerunt ei. Dñe: habet decem minas. Dico aũt vobis: q̃a omni habẽti dabit̃ et abũdabit: ab eo aũt q̃ nõ habet: q̃d habet: auferet̃ ab eo. Verũtamẽ inimicos meos illos qui noluerunt me regnare sup se adducite huc: et interficite ãte me. Et hijs dictis prendebat ascendens ierosolimã. Et factum est cũ appropinquasset ad bethphage et bethaniam: ad mõtem qui vocat̃ oliueti: misit duos discipulos suos dicẽs. Ite i castellũ q̃d cõtra vos est. In q̃d introeũtes: inuenietis pullũ aline alligatũ: qui nunq; vnq; hoim sedit. Soluite illum: et adducite. Et si quis vos interrogauerit quare soluitis: sic dicetis ei. Quia dñs operã eius deliberat. Abierũt aũt qui missi erãt: et inuenerunt sicut dixit illis stantem pullũ. Solentibus aũt illis pullũ: dixerũt dñi eius ad illos. Quid soluitis pullũ? At illi dixerũt. Quia dominus eius necessariũ habet. Et duxerũt illũ ad ihesum. Et iactãtes vestimẽta sua supra pullũ: imposuerũt ihesum. Eũte autẽ illo substernebãt vestimẽta sua i via. Et cũ appropinquaret iã ad descensum mõtis oliueti: ceperũt omnes turbe descendentium gaudentes laudare deũ voce magna sup omnibus quas viderãt virtutibus dicentes. Benedict̃ qui venit rex in noĩe dñi: pax in celo et gloria i excelsis. Et quidã pharisoꝝ de turbis dixerunt ad illũ. Magister increpa discipulos tuos. Quibus ipse ait. Dico vobis: quia si hij tacuerint lapides clamabunt. Et ut appropinquauit: videns ciuitatẽ flevit sup illã dicens. Quia si cognouisses et tu. Et quidẽ i hac die tua q̃ ad pacẽ tibi: nũc aũt abscondita sũt ab oculis tuis. Quia venient dies in te: et circundabũt te inimici tui vallo: et circundabũt te: et coangustabũt te undiq;: et ad terã prosternẽt te: et filios tuos qui in te sunt. Et nõ relinquent in te lapidẽ sup lapidem: eo q̃ nõ cognoueris tempus visitationis tue. Et ingressus in templum cepit eicere vendentes et ementes: dicens illis. Scriptũ est: quia domus mea domus orationis est. Vos aũt fecistis illam spelunca latronũ. Et erat docens quotidie in templo. Principes aũt sacerdotum et scribe et principes plebis querebãt illũ perdere: et nõ inuenebãt quid facerent illi. Omnis enim populus suspensus erat audiens illum.

Et factum est in vna dierũ docente illo plebem in templo et euangelizante: conuenerũt principes sacerdotũ et scribe cũ senioribus: et aiunt dicentes ad illũ. Dic nobis i qua potestate hec facis. Aut quis est qui dedit tibi hãc potestatem? Respondens aũt ihesus dixit ad illos. Interrogabo vos et ego

unũ verbũ. Respondere michi. Baptismum iohannis de celo erat: an ex hominibus? Et illi cogitabant inter se dicentes. Quia si dixerimus de celo dicet. Quare ergo nõ credidistis illi? Si autem dixerimus ex hominibus: plebs universa lapidabit nos. Certi sunt enim iohannem prophetã esse. Et responderunt se nescire unde esset. Et ihesus ait illis. Neq; ego dico vobis: in qua potestate hec facio. Cepit autem dicere ad plebem parabolã hãc. Homo plãtauit vineã & locauit eam colonis: et ipse peregre fuit multis temporibus. Et in tempore misit ad cultores seruũ: ut de fructu vinee darent illi. Qui cesum dimiserũt eum inanẽ. Et addidit alterũ seruũ mittere. Illi aũt hunc quoq; cesentes et afficientes cõtumelia: dimiserũt inanem. Et addidit tertiũ mittere: qui & illũ vulnerãtes eiecerũt. Dixit aũt dñs vinee. Quid faciã? Mittã filium meũ dilectũ: forsitan cũ hunc viderint verebuntur. Quem cum vidissent coloni: cogitauerunt inter se dicentes. Hic est heres. Occidamus illũ: ut nr̃a fiat hereditas. Et eiectũ illũ extra vineã occiderunt. Quid ergo faciet illis dñs vinee? Veniet & perdet colonos istos: & dabit vineã alijs. Quo audito dixerũt illi. Absit. Ille aũt aspiciens eos ait. Quid ē ergo hoc qd̃ scriptũ ē. Lapidem quẽ reprobauerũt edificãtes hic factus ē i caput ãguli? Omnis q̃ ceciderit super illũ lapidẽ cõquassabit: super quẽ autem ceciderit cõminuet illũ. Et querebãt principes sacerdotũ et scribe mittere i illũ manus illa hora: & timuerũt plebem. Cognouerũt enim q̃ ad ipos dixerit similitudinẽ hanc. Et obseruãtes miserunt insidiatores q̃ se iustos simularent: ut caperẽt eũ i sermone: ut traderẽt illũ principatui & potestati pñdis. Et interrogauerũt eũ dicentes. Magister scimus quia recte dicis & doces: et non accipis personam: sed viã dei in veritate doces. Liceat nobis dare tributũ cesari an nõ? Considerans aũt dolũ illorũ dixit ad eos. Quid me tẽptatis? Ostendite michi denariũ. Cuius habet ymaginem & inscriptionẽ? Respondentes dixerunt. Cesaris. Et ait illis. Reddite ergo q̃ sunt cesaris cesari: et q̃ sũt dei deo. Et non potuerũt verbũ eius reprehendere coram plebe: et mirati in responso eius tacuerũt. Accesserunt aũt quidã saducei: qui negant esse resurrectionẽ: et interrogauerũt eũ dicentes. Magister moyses scripsit nobis: si frater alicuius moriatur habens uxorem: & hic sine liberis fuerit ut accipiat eã frater eius uxorem: et suscitet semẽ fratri suo. Septem ergo fratres erant: & primus accepit uxorem et moriens est sine filijs. Et sequens accepit illã: et ipse mortuus est sine filio. Et tertius accepit illã: similiter & omnes septem & non reliquerunt semẽ: et mortui sunt. Nouissime omnium mortua est et mulier. In resurrectione ergo cui eorũ erit uxor? Siquidem septem habuerũt eam uxorẽ. Et ait illis ihesus. Filij huius seculi nubũt et nubuntur ad nupcias: illi uero q̃ digni habebunt seculo illo: et resurrectione ex mortuis neq; nubẽt neq; ducẽt uxores: neq; ultra mori poterũt. Equales enim angelis sunt: et filij sunt dei cũ sint filij resurrectionis. Quia uero resurgant mortui: & moysi ostendit sed & rubũ: sicut dicit dñm deũ abrahã et deũ ysaac: et deũ iacob. Deus autem non est mortuorũ sed viuorũ. Omnes enim viuunt ei. Respondẽtes aũt quidã scribe dixerũt ei. Magister bene dixisti.

Et amplius non audebant eũ quicq̃ interrogare. Dixit aũt ad illos. Quomodo dicũt cristũ filiũ dauid esse: & ipse dauid dicit i libro psalmorũ. Dixit dñs dño meo sede a dexis meis. donec ponã inimicos tuos scabellũ pedũ tuorũ? Dauid ergo dñm illũ vocat: et quomõ filius eius est? Audiente aũt omni plo dixit discipulis suis. Attendite a scribis qui volũt ambulare in stolis: et amant salutationes in foro: et primas kathedras in synagogis: et primos discubitus in cõuiuijs. Qui deuorãt domos viduarũ: simulantes longam orationem. Hij accipient damnationem maiorem.

XXI

Respiciens aũt vidit eos qui mittebãt munera sua i gazophilacium diuites. Vidit aũt & quãdã viduam paupercula mittentem ea minuta duo. Et dixit. Vere dico vobis: q̃ vidua hec plus q̃ omnes misit. Omnes hij ex abundanti sibi miserunt in munera dei: hec autem ex eo q̃ deest illi omne victum suũ quẽ habuit misit. Et quibusdã dicentibus de templo q̃ donis lapidibus et donis ornatum esset: dixit. Hec que videtis: venient dies in quibus non relinquet lapis super lapidẽ qui nõ destruat. Interrogauerũt autem illũ dicentes. Preceptor quando hec erũt: et q̃ signũ cũ fieri incipient? Qui dixit. Videte ne seducamini. Multi enim venient in nomine meo dicentes quia ego sum: et tempus appropiquauit. Nolite ire post eos cũ aũt audieritis prelia et seditiones: nolite terreri. Oportet primũ hec fieri: sed nondum statim finis. Tunc dicebat illis. Surget gens contra gentem et regnũ adũs regnũ: et terremotus magni erũt p loca: & pestilentie & fames: terroresq; de celo: & signa magna erũt. Sed ãte hec omnia iacient vobis manus suas: et persequent tradentes in synagogas & custodias: trahentes ad reges & pñdes propter nomẽ meũ. Contiget autem vobis in testimoniũ. Ponite ergo in cordibus vrãs non premeditari quẽadmodũ respondeatis. Ego enim dabo vobis os & sapientiã: cui nõ poterunt resistere & cõtradicere omnes aduersarij vestri. Trademini aũt a parentibus & fratribus & cognatis & amicis: & morte afficient ex vobis. Et eritis odio omnibus hominibus p̃ter nomẽ meũ. Et capillus de capite vestro non peribit. In patientia vestra possidebitis animas vrãs. Cum aũt videritis circundari ab exercitu ierusalẽ: tũc scire quia appropinquauit desolatio eius. Tunc q̃ in iudea sunt fugiãt ad montes: et qui in medio eius discedant: et qui in regionibus non intrent in eã: quia dies vltionis hij sunt ut impleantur omnia que scripta sunt. Ve autem pregnantibus & nutrientibus in illis diebus. Erit enim pressura magna super terrã: et ira plo huic. Et cadent a ore gladij: & captiui ducent̃ in omnes gentes. Et ierusalẽ calcabit̃ a gentibus: donec impleantur tempora nationũ. Et erũt signa in sole et luna et stellis: et in terris pressura gentiũ p cõfusione sonis maris & fluctuũ: arescentibus hominibus p timore et expectatione que superuenient universo orbi. Nam virtutes celorũ mouebũtur. Et tunc videbũt filiũ hois venientẽ in nube cũ potestate magna & maiestate. Hijs aũt fieri incipientibus: respicite et leuate capita vestra: quoniã appropinquat redemptio vestra. Et dixit illis similitudinẽ. Videte ficulneã et omnes arbores: cũ

producunt iam ꝗ se fructū scitis quoniam ꝓpe est estas. Ita et vos cū videritis hec fieri: scitote quoniā ꝓpe est regnum dei. Amen dico vobis: quia nō preteribit generatio hec donec omnia fiant. Celum et terra trāsibunt: verba aūt mea non trāsibūt. Attendite aūt vobis ne forte grauentur corda vestra in crapula et ebrietate et curis huius vite: et superueniat in vos repentina dies illa. Tanq̃ laqueus enim superueniet in omnes: qui sedent sup faciē omnis terre. Vigilate ergo omni tempore orāte: ut digni habeamini fugere ista omnia que futura sunt: et stare ante filiū hominis. Erat autem dictus diebus in templo: noctibus vero exiens morabatur in monte qui vocat oliueti. Et omnis populus manicabat ad eum in templo audire eum. XXIIII

Appropinquabat aūt dies festus azimoꝝ qui dicitur pascha. Et querebāt principes sacerdotū z scribe quomō eū interficerent: timebāt vero plebem. Intrauit aūt sathanas in iudam qui cognominabatur scariothonū de duodecim: et abijt et locutus est cum principibus sacerdotū et magistratibus quēadmodū illū traderet eis. Et gauisi sunt: et pacti sunt pecuniā illi dare. Et spopondit. Et querebat opportunitatē: ut traderet illū sine turbis. Venit aūt dies azimoꝝ: in qua necesse erat occidi pascha. Et misit petrum z iohānem dicens. Euntes parate nobis pascha: ut manducemus. At illi dixerūt. Vbi vis paremus? Et dixit ad eos. Ecce introeuntibus vobis in ciuitatē occurret vobis homo amphoram aque portans: sequimini eū in domū in quā intrat: et dicetis patrifamilias domꝰ. Dicit tibi magister. Vbi est diuersoriū vbi pascha cū discipulis meis manducem? Et ipse ostendet vobis cenaculū magnū stratū: et ibi parate. Euntes aūt inuenerūt sicut dixit illis: z parauerūt pascha. Et cū facta esset hora discubuit: z duodecim apli cum eo. Et ait illis. Desiderio desideraui hoc pascha manducare vobiscū: ātq̃ patiar. Dico enim vobis: quia ꝗ hoc nō mānducabo illud donec impleatur in regno dei. Et accepto calice gratias egit et dixit. Accipite et diuidite inter vos. Dico enim vobis: ꝙ nō bibam de generatione vitis donec regnum dei veniat. Et accepto pane gratias egit z fregit: z dedit eis dicēs. Hoc est corpus meū: quod ꝓ vobis datur. Hoc facite in meā cōmemorationem. Similiter et calicem: postq̃ cenauit dicens. Hic est calix nouū testamentum in sanguine meo: qui pro vobis fundetur. Verūtamen ecce manus tradentis me mecū est in mensa. Et quidē filius hominis secū ꝗ diffinitū est vadit. Verūtamē ve homini ꝗ quē tradetur. Et ipi coperūt querere inter se: ꝗs esset ex eis ꝗ hoc factuꝰ esset. Facta est autem z cōtentio inter eos: quis eoꝝ videretur esse maior. Dixit aūt eis. Reges gentiū dominātur eoꝝ: z qui potestatē habent sup eos benefici vocantur. Vos aūt non sic. Sed qui maior est in vobis fiat sicut iunior: z qui prēsidet est sicut ministrator. Nam quis maior est? Qui recumbit: an qui ministrat? Nōne qui recumbit? Ego aūt in medio vestrū sum sicut ꝗ ministrat. Vos aūt estis qui ꝙmansistis mecū in tēptationibus meis. Et ego dispono vobis sicut disposuit michi pater meꝰ regnū: ut edatis z bibatis sup mensam meā in regno meo: et sedeatis sup thronos

duodecim iudicantes duodecim tribus israhel. Dixit aūt dñs simoni. Simon: ecce sathanas expetiuit vos: ut cribraret sicut triticū. Ego aūt rogaui ꝓ te: ut nō deficiat fides tua. Et tu aliquādo conuersus: confirma fratres tuos. Qui dixit ei. Domine: tecū paratus sū et in carcerem z in mortem ire. Et ille dixit. Dico tibi petre: non cātabit hodie gallus: donec ter abneges nosse me. Et dixit eis. Quādo misi vos sine sacculo et pera et calciamētis: numquid aliquid defuit vobis? At illi dixerūt. Nichil. Dixit ergo eis. Sed nunc ꝗ habet sacculū tollat: similiter et perā. Et qui non habet: vendat suam tunicam suā z emat gladiū. Dico enim vobis: quoniam adhuc hoc quod scriptū ē oportet impleri in me: et cum iniquis deputatus est. Etenim ea que sunt de me finem habent. At illi dixerūt. Domine: ecce duo gladij hic. At ille dixit eis. Satis est. Et egressus ibat secūdū cōsuetudinem in montem oliuarū. Secuti sunt illū z discipuli. Et cū peruenisset ad locū: dixit illis. Orate: ne intretis i tēptationē. Et ipse amotus est ab eis quātū iactus est lapidis: z positis genibus orabat dicens. Pater: si vis transfer calicem istū a me. Verūtamē nō mea voluntas: sed tua fiat. Apparuit aūt illi angelus de celo confortans eū. Et factus in agonia prolixiꝰ orabat. Et factus est sudor eiꝰ sicut gutte sanguinis decurrentis i terrā. Et cū surrexisset ab oratione z venisset ad discipulos suos: inuenit eos dormientes p̄ tristitia. Et ait illis. Quid dormitis? Surgite orate: ne intretis in tēptationē. Adhuc eo loquente: ecce turba: et ꝗ vocabatur iudas unus de duodecim antecedebat eos: et appropinquauit iheſu: ut oscularetur eum. Iheſus aūt dixit illi. Iuda: osculo filiū hominis tradis? Videntes aūt hij qui circa ipm erant quō futurū erat: dixerūt ei. Dne: si percutimus in gladio? Et percussit unus ex illis seruū principis sacerdotū: et amputauit auriculā eiꝰ dexterā. Respondēs autē iheſus ait. Sinite. Et tetigit eum. Et cum tetigisset auriculā eiꝰ sanauit eū. Dixit aūt iheſus ad eos qui venerāt ad se principes sacerdotū z magistratus templi z seniores. Quasi ad latronem existis cū gladijs z fustibus. Cum quotidie vobiscū fuerim i templo: nō tetendistis manus in me. Sed hec est hora vra: et potestas tenebraꝝ. Comprehendēs aūt eū: duxerūt ad domū principis sacerdotū: petrus vero sequebatur alonge. Accenso aūt igne i medio atrij: et circūsedentibus illis: erat petrus in medio eorū. Quem cū vidisset ancilla quedam sedentē ad lumen: et cum fuisset intuita dixit. Et hic cū illo erat. At ille negauit eum dicens. Mulier: non noui illū. Et post pusillū alius videns eū dixit. Et tu de illis es. Petrus vero ait. O homo nō sū. Et interuallo facto quasi hore unꝰ: alius quidam affirmabat dicens. Vere et hic cum illo erat: nam et galileus est. Et ait petrꝰ. Homo: nescio quid dicis. Et cōtinuo adhuc illo loquēte cantauit gallus. Et conuersus dñs respexit petrū. Et recordatus ē petrꝰ verbi dñi sicut dixerat: q̃a priusq̃ gallꝰ cātet: ter me negabis. Et egressus foraꝰ petrꝰ flevit amare. Et viri qui tenebāt illū: illudebāt ei ridentes. Et velauerūt eū: z percutiebāt faciē eiꝰ: et interrogauerūt eū dicentes. Prophetiza. Quis est qui te percussit? Et alia multa blasphemātes dicebāt in eum. Et ut factus ē dies: cōuenerūt

seniores plebis ⁊ principes sacerdotũ
et scribe: ⁊ duxerũt illũ i cõsiliũ suũ di-
centes. Si tu es cristus: dic nobis. Et
ait illis. Si vobis dixero nõ credetis
michi: si aũt ⁊ interrogauero nõ respõ-
debitis michi: neq; dimittetis. Et hoc
autem erit filius hois sedens a dextis
virtutis dei. Dixerunt aũt omnes. Tu
ergo es filius dei? Qui ait. Vos dici-
tis: qꝰ ego sum. At illi dixerũt. Quid
adhuc desideramꝰ testimoniũ? Ipsi
enim audiuimꝰ de ore eius. xxiij

Et surgens oēs multitudo eoꝝ
duxerũt illũ ad pilatũ. Ceperũt
aũt accusare illũ dicentes. Hunc inue-
nimus subuertentem gentem nostrã:
et prohibentem tributa dari cesari: et di-
centem se cristũ regem esse. Pilatꝰ aũt
interrogauit eũ dicens. Tu es rex iudeo-
rũ? At ille respondens ait. Tu dicis.
Ait aũt pilatus ad principes sacerdo-
tum ⁊ turbas. Nichil inuenio cause i
hoc homine. At illi inualescebant di-
centes. Commouit ꝑplu doctrina q̃ uni-
uersam iudeã incipiẽs a galilea usq;
huc. Pilatus aũt audiens galileã in-
terrogauit si homo galileus esset. Et
ut cognouit q̃ de herodis potestate
esset remisit eũ ad herodem: qui ⁊ ipse
ierosolimis erat illis diebus. Hero-
des aũt viso iesu: gauisus est valde.
Erat enim cupiens ex multo tempore vi-
dere eũ eo q̃ audiret multa de eo: ⁊ sper-
abat signum aliqd videre ab eo fieri.
Interrogabat aũt illũ multis sermo-
nibus: at ipse nichil illi respondebat.
Stabãt aũt principes sacerdotũ ⁊ scri-
be cõstãter accusãtes eũ. Spernit aũt
illũ herodes cũ militibus suis: ⁊ illusit in-
dutũ veste alba: ⁊ remisit ad pilatum.
Et facti sunt amici herodes ⁊ pilatus
in ipsa die: nam antea inimici erant
ad invicem. Pilatus aũt convocatis
principibus sacerdotũ et magistratibus
et plebe: dixit ad illos. Obtulistis mi-
chi hũc tanquã quasi auertentem po-
pulũ: ⁊ ecce ego coram vobis interrogãs
nullã causam inuenio i tanto istoꝝ
ex hijs in quibus eum accusatis. Sed
neq; herodes. Etenim remisi vos ad il-
lum: ⁊ ecce nichil dignũ morte actũ est
ei. Emendatũ ergo illũ dimittam. Ste-
rtere aut habebat dimittere eis p die
festũ unũ. Exclamauit aũt simul uni-
uersa turba dicens. Tolle hũc: ⁊ dimit-
te nobis barabam. Qui erat ꝓter se-
ditionẽ quandã factã in ciuitate ⁊ ho-
micidiũ missus in carcerem. Iterũ aũt
pilatus locutꝰ est ad eos: volens dimit-
tere iesum. At illi succlamabãt dice-
tes. Crucifige: crucifige eũ. Illa autem
tertio dixit ad illos. Quid enim mali fe-
cit iste? Nullã causã mortis inuenio
in eo. Corripiã ergo illũ et dimittam.
At illi instabãt vocibus magnis petti-
lantes ut crucifigeretur: ⁊ inualescebãt
voces eoꝝ. Et pilatꝰ adiudicauit fieri
petitionẽ eoꝝ. Dimisit aũt illis eũ qui
propter seditionẽ factã in ciuitate ⁊ homi-
cidiũ missus fuerat in carcerem quẽ petebãt: ipsũ
tradidit voluntati eoꝝ. Et cũ ducerẽt eũ
apprehenderũt simonẽ quendã cyrenen-
sem venientem de villa: ⁊ imposuerũt
illi crucẽ portare post iesum. Sequeba-
tur aũt illũ multa turba ꝑpli et mu-
lierũ: que plãgebãt ⁊ lamentabantur
eum. Conuersus aũt ad illas iesus di-
xit. Filie ierusalẽ nolite flere sup me:
sed sup vosꝑsas flete et sup filios ve-
stros. Quoniã ecce venient dies i qui-
bus dicent. Beate sterriles et ventres q̃
non genuerũt: ⁊ vbera que non lactaue-
rũt. Tunc incipient dicere montibus
cadite sup nos: ⁊ collibus operite nos.

Quia si viridi ligno hec faciũt: in ari-
do qd fiet? Ducebanẽ aũt et alij duo
nequã cum eo: ut interficerẽtur. Et post-
q̃ venerũt in locũ qui vocatur calua-
rie: ibi crucifixerunt eũ: ⁊ latrones: unũ
a dextris: ⁊ alterũ a sinistris. Iesus au-
tem dicebat. Pater dimitte illis. Nõ
enim sciunt quid faciũt. Dividentes
vero vestimenta eius miserũt sortes. Et
stabat ꝑplus expectans: et deridebant
eum principes cum eis dicentes. Ali-
os saluos fecit: se saluũ fiat: si hic ẽ
cristus dei electus. Illudebant aũt ei ⁊
milites accedentes: ⁊ acetũ offerentes
ei dicentes. Si tu es rex iudeoꝝ saluũ
te fac. Erat aũt ⁊ superscripto scripta su-
per eũ litteris grecis ⁊ latinis et hebra-
icis: hic est rex iudeoꝝ. Vnus aũt de
hijs qui pendebãt latronibus blasphe-
mabat eũ dicens. Si tu es cristus: sal-
uum fac ꝓsm̃ ⁊ nos. Respondẽs au-
tem alter increpabat eum dicens. Ne-
q; tu times deũ: qui in eadem damna-
tione es. Et nos quidem iuste: nã di-
gna factis recipimus. Hic vero nichil
mali gessit. Et dicebat ad iesum. Do-
mine: memento mei cum veneris in re-
gnum tuũ. Et dixit illi iesus. Amen
dico tibi: hodie mecũ eris in paradiso.
Erat aũt fere hora sexta: et tenebre fa-
cte sunt in vniuersam terrã usq; in ho-
ram nonã. Et obscuratꝰ est sol: et ve-
lum templi fissum est medium. Et
clamans voce magna iesus ait. Pa-
ter: in manꝰ meas cõmendo spiritũ meũ.
Et hec dicens expirauit. Videns aũt
centurio q̃d factũ fuerat: glorificauit
deum dicens. Vere hic homo iustus
erat. Et omnis turba eorũ qui simul
aderãt ad spectaculũ istud: et videbãt
que fiebant: pectora sua re-
uertebant. Stabant aũt omnes noti
tius alonge: ⁊ mulieres que secute eũ
erant a galilea hec videntes. Et ecce
vir noĩe ioseph qui erat decurio: vir
bonus ⁊ iustus: hic nõ cõsenserat con-
silio ⁊ actibus eoꝝ: ab arimathia ciui-
tate iudee: qui expectabat ⁊ ipse regnũ
dei. Hic accessit ad pilatũ ⁊ petijt cor-
pus iesu: ⁊ depositũ involuit linteo
ne: et posuit eũ in monumẽto excisso:
in quo nondũ quisq; positus fuerat.
Et diies erat parasceues: et sabbatũ il-
lucescebat. Subsecute aũt mulieres q̃
cum eo venerãt de galilea videntes mo-
numentũ: ⁊ quẽadmodũ positũ erat
corpus eius: ⁊ reuertentes parauerunt
aromata ⁊ unguenta: et sabbato qui-
dem siluerũt sedũ mãdatũ. xxiiij

Vna aũt sabbati valde diluculo
venerũt ad monumentũ portan-
tes que parauerãt aromata: ⁊ inuene-
runt lapidẽ reuolutũ a monumento:
et ingresse non inuenerũt corpus dñi
iesu. Et factum est dum mente con-
sternate essent de isto: ecce duo viri ste-
terunt seruos illas in veste fulgenti. Cũ
timerent aũt et declinarent vultum in
terrã: dixerũt ad illas. Quid queritis
viventem cũ mortuis? Non ẽ hic: sed
surrexit. Recordamini qualiter locutꝰ
est vobis: cum adhuc in galilea esset
dicens. Quia oportet filiũ hominis
tradi in manus hominũ peccatorũ:
et crucifigi: ⁊ die tertia resurgere. Et re-
cordate sunt verboꝝ eius: ⁊ regresse a
monumẽto nunciauerunt hec omnia
illis undecim: ⁊ ceteris omnibus. Erat
aũt maria magdalene: ⁊ iohanna: ⁊
maria iacobi: et ceteri q̃ cũ eis erant: q̃
dicebant ad apostos hec. Et visa sunt
ãre illos sicut deliramentum verba ista:
et nõ crediderũt illis. Petrꝰ aũt surgẽs
cucurrit ad monumẽtũ: et prumbens

vidit linteamina sola posita: et abiit
secū mirans qd factum fuerat. Et ecce
duo ex illis ibant ipsa die in castellū
quod erat in spacio stadiorū sexaginta
ab ihersalē nomine emmaus: et ipsi
loquebant ad invicem de hijs omni-
bus que acciderant. Et factū est dum
fabularentur et secū quererent: et ipse
ihesus appropinquāns ibat cū illis. Oc-
li aūt illoꝝ tenebantur: ne eum agno-
scerent. Et ait ad illos. Qui sūt hij ser-
mones quos cōferis ad invicem am-
bulāte: et estis tristes? Et respondēs
unꝰ cui nomē cleophas: dixit ei. Tu so-
lus peregrinꝰ es i ihersalē: et nō cognouisti
que facta sunt in illa hijs diebus?
Quibus ille dixit. Que? Et dixerūt. De
ihesu nazareno qui fuit vir ꝓpheta:
potens in opere et sermone: coram deo
et omni plo. Et quomō eū tradiderūt
summi sacerdotes et principes nostri in
damnationē mortis: et crucifixerūt eū.
Nos aūt sperabamus: quia ipse esset re-
demptuꝰ israhel. Et nunc tertia hec o-
mnia facta dies est hodie: cū hec facta
sunt. Sed et mulieres quedam ex nōs
terruerūt nos: que ante lucem fuerunt
ad monumentū: et nō inuenta corpo-
re eius: venerūt dicentes se etiā visionē
angelorū vidisse: qui dicūt eum viuere.
Et abierunt quidā ex nōs ad monu-
mentū: et ita inuenerunt sicut mulieres
dixerūt: ipsū vero non inuenerunt. Et
ipse dixit ad eos. O stulti et tardi corde
ad credendū in omnibus q̄ locuti sunt
prophete. Nonne hec oportuit pati
cristū: et ita intrare in gloriā suā? Et
incipiens a moyse et omnibus ꝓpheti-
is interpretabat illis in omnibus scriptu-
ris que de ipso erāt. Et appropinquā-
uerūt castello quo ibant: et ipse se finxit
longius ire. Et coegerūt illū dicentes.
Mane nobiscū quoniam aduespera-
scit: et inclinata est iā die. Et intrauit
cum illis. Et factū est dum recumbe-
rent eis accepit panē: et benedixit ac fre-
git: et porrigebat illis. Et aperti sunt o-
culi eorū: et cognouerūt eū: et ipse euanu-
it ex oculis eorū. Et dixerunt ad invicem.
Nonne cor nrm ardēs erat i nobis: dū
loqueretur in via: et aperiret nobis scri-
pturas? Et surgentes eadem hora re-
gressi sunt in ihersalē: et inuenerunt
cōgregatos undecim: et eos qui cū illis
erant dicentes q̄ surrexit dns vere: et
apparuit simoni. Et ipsi narrabant q̄
gesta erāt i via: et quomō cognouerūt
eum in fractione panis. Dum autem
hec loquuntur: stetit ihesus in medio
eorum: et dixit. Pax vobis. Ego sū: noli-
te timere. Conturbati vero et cōterriti ex-
istimabant se spiritū videre. Et dixit
eis. Quid turbati estis: et cogitationes
ascendūt in corda vestra? Videte ma-
nus meas et pedes: quia ego ipse sum.
Palpate et videte: quia spiritus carnē
et ossa nō habet: sicut me videtis ha-
bere. Et cum hoc dixisset: ostendit e-
is manus et pedes. Adhuc aūt illis
nō credentibus et mirantibus pre gau-
dio: dixit. Habetis hic aliquid quod
manducet? At illi obtulerūt ei partem
piscis assi: et fauum mellis. Et cū mādu-
casset coram eis: sumens reliquias de-
dit eis. Et dixit ad eos. Hec sunt verba
q̄ locutꝰ sū ad vos cū adhuc essem vo-
biscū: quoniā necesse est impleri omnia
que scripta sunt in lege moysi et ꝓphe-
tis et psalmis de me. Tūc aperuit illis
sensum: ut intelligerēt scripturas: et di-
xit eis. Quoniā sic scriptū ē: et sic oport-
ebat cristū pati et resurgere a mortuis
tertia die: et ꝓdicare in nomine eius pe-
nitentiā et remissionē peccatorū i omnes

gentes: incipientibus ab ihersolima.
Vos aūt testes estis horū. Et ego mit-
tam ꝓmissum patris mei i vos: vos
aūt sedete in ciuitate: quoadusq̄ indu-
amini virtute ex alto. Eduxit aūt eos
foras in bethaniam: et eleuatis manu-
bus suis benedixit eis. Et factū est dū
benediceret illis recessit ab eis: et ferebā-
tur in celum. Et ipsi adorantes regres-
si sunt in ihersalem cum gaudio ma-
gno: et erant semper in templo lau-
dantes et benedicentes deum amen.

Explicit euāgliū sēdū lucā. Incipit
prologus meūgliū sēdū iohannē.

Hic est iohannes euange-
lista unꝰ ex discipulis dni:
qui virgo a deo electus ē:
quē de nuptijs volentem
nubere vocauit deus. Cui virginitatis
in hoc duplex testimoniū datur in eu-
angelio: q̄ et pre ceteris dilectus a deo
dicit: et huic matrem suā de cruce com-
mendauit dns: ut virginē virgo secua-
ret. Denique manifestans in euangelio
q̄ erat ipse incorruptibilis verbi opus
inchoans: solus verbū tamē factum
esse: nec lumen a tenebris cōprehensū
fuisse testatur: primū signū ponēs qd
in nuptijs fecit dns ostendens q̄ ipse
erat: ut legentibus demonstraret q̄ ubi
dns invitatus sit deficere nuptiarū vi-
num debeat: et veteribus immutatis
nouā omnia que a verbo instituūtur
apparāt. Hoc aūt euāgliū scriptū in
asia: postea q̄ i pathmos insula apo-
calipsim scripserat: ut sui i principio ca-
nonis incorruptibile principiū ꝓnotat
in genesi: ei etiā incorruptibilis finis
q̄ virginē i apocalipsi redderet dicēte
cristo ego sum alpha et o. Et hic ē io-
hannes: qui sciens superuenisse diem re-
cessus sui. Conuocans discipulos suos
in ephesio: per multa signorū experimen-
ta pnens cristū deseruiendū i defossū
sepulture sue locū facta oratione: po-
situs est ad patres suos: tam extraneꝰ
a dolore mortis q̄m a corruptione car-
nis inuenitur alienus. Tamen post o-
mnes euāgeliū scripsit: et hoc virginē
debetur. Quorū tamē uel scriptorū tēpo-
ris dispositio: uel librorū ordinatio ido
a nobis per singula non ponitur:
ut scienti desiderio collato et querenti-
bus fructus laboris: et deo magiste-
rij doctrina seruetur. Explicit prologus

Incipit euāgliū sēdū iohannē.

In principio erat verbū: et verbū erat
apud deū: et deus erat verbū. Hoc erat
in principio apud deū. Omnia ꝑ ipsum
facta sunt: et sine ipso factum est nichil.
Quod factū est in ipso vita erat: et vita
erat lux hominū: et lux in tenebris lu-
cet: et tenebre eā nō comprehenderūt. Fu-
it homo missus a deo: cui nomē erat io-
hannes. Hic venit i testimoniū ut testi-
moniū phiberet de lumine: ut omnes
crederent ꝑ illū. Non erat ille lux: sed ut
testimoniū phiberet de lumine. Erat
lux vera: que illuminat omnē homi-
nem venientem in hunc mundū. In mū
do erat: et mūdus ꝑ ipsum factus est: et
mūdus eū non cognouit. In ꝓpria ve-
nit: et sui eū nō receperūt. Quotq̄ aūt
receperūt eū: dedit eis potestatem filios
dei fieri: hijs qui credūt in nomine eius.
Qui nō ex sanguinibus neq̄ ex volun-
tate carnis: neq̄ ex voluntate viri: sed
ex deo nati sunt. Et verbū caro factum
est: et habitauit in nobis. Et vidimus
gloriā eius: gloriam quasi unigeniti
patris: plenū gratie et veritatis. Iohan-
nes testimonium phibet de ipso: et cla-
mat dicens. Hic erat quē dixi: q̄ post
me venturus est: ante me factus est:

quia prior me erat. Et de plenitudine
eius nos omnes accepimus et gratiam
pro gratia: quia lex per moysen data
est: gratia et veritas per iheſum cristum
facta e. Deum nemo vidit unqm. Vnigenitus filius q est in sinu patris: ipse
enarrauit. Et hoc est testimonium iohannis: quando miserunt iudei ab iherosolimis sacerdotes et leuitas ad eum ut interrogarent eum. Tu qui es? Et confessus
est: et non negauit. Et confessus est: qa
non sum ego christus. Et interrogauerunt
eum. Quid ergo? Helias es tu? Et dixit.
Non sum. Propheta es tu? Et respondit.
Non. Dixerunt ergo ei. Quis es ut responsum demus hijs q miserunt nos? Quid
dicis de ipso? Ait. Ego vox clamantis in deserto dirigite viam domini: sicut dixit ysaias propheta. Et qui missi fuerant
erant ex pharisejs. Et interrogauerunt
eum: et dixerunt ei. Quid ergo baptizas
si tu non es christus: neq; helias neq; propheta? Respondit eis iohannes dicens. Ego
baptizo in aqua: medius autem vestrum
stetit quem vos nesciti?. Ipse est q post
me venturus est qui ante me factus e:
cuius ego non sum dignus ut soluam
eius corrigiam calciamenti. Hec bethania facta sunt trans iordanem: ubi erat
iohannes baptizans. Altera die vidit
iohannes iheſum venientem ad se: et
ait. Ecce agnus dei: ecce qui tollit peccata mundi. Hic est de quo dixi. Post
me venit vir qui ante me factus e qa
prior me erat: et ego nesciebam eum. Sed
ut manifestetur in israhel: propterea
veni ego in aqua baptizans. Et testimonium phibuit iohannes dicens. Quia
vidi spiritum descendentem sicut columbam de celo: et mansit super eum. Et ego
nesciebam eum: sed qui misit me baptizare in aqua: ille michi dixit. Super quem

videris spiritum descendentem et manentem super eum: hic est qui baptizat in spiritu sancto. Et ego vidi et testimonium
phibui: quia hic est filius dei. Altera
die iterum stabat iohannes: et ex discipulis
eius duo. Et respiciens iheſum ambulantem dixit. Ecce agnus dei. Et audierunt eum duo discipuli loquentem: et secuti
sunt iheſum. Conuersus autem iheſus
et videns eos sequentes se: dixit eis. Quid
quaritis? Qui dixerunt ei. Rabbi quod
dicitur interpretatum magister: ubi habitas? Dixit eis. Venite et videte. Venerunt et viderunt ubi maneret: et apud eum
manserunt die illo. Hora autem erat quasi
decima. Erat autem andreas frater simonis petri. unus ex duobus qui audierat a iohanne: et secuti fuerant eum. Inuenit hic primum fratrem suum simonem: et
dixit ei. Inuenimus messiam: quod est
interpretatum christus. Et adduxit eum ad
iheſum. Intuitus autem eum iheſus dixit. Tu
es simon filius iohanna: tu vocaberis
cephas: quod interpretatur petrus. In
crastinum voluit egire in galilea: et inuenit philippum. Et dixit ei iheſus. Sequere
me. Erat autem philippus a bethsayda
ciuitate andree et petri. Inuenit philippus nathanahel: et dixit ei. Quem scripsit moyses in lege et pheta: inuenimus
iheſum filium ioseph a nazareth. Et dixit ei nathanahel. A nazareth potest
aliqd boni esse. Dicit ei philippus. Veni et vide. Vidit iheſus nathanahel venientem ad se: et dixit de eo. Ecce vere israhelita: in quo dolus non e. Dicit ei nathanahel. Vnde me nosti? Respondit iheſus et dixit ei. Priusq; te philippus vocaret cum esses sub ficu vidi te. Respondit
ei nathanahel et ait. Rabbi: tu es filius dei: tu es rex israhel. Respondit iheſus: et
dixit ei. Quia dixi tibi vidi te sub ficu

credis: maius hijs videbis. Et dicit ei.
Amen amen dico vobis: videbitis
celum apertum: et angelos dei ascendentes et descendentes supra filium hjs. ¶

Et die tertia nuptie facte sunt in chana galilee: et erat mater iheſu ibi.
Vocatus est autem et iheſus et discipuli eius ad nuptias. Et deficiente vino: dicit mater iheſu ad eum. Vinum non habent. Et dicit ei iheſus. Quid michi et
tibi est mulier? Nondum venit hora
mea. Dicit mater eius ministris. Quodcunq; dixerit vobis facite. Erant autem
ibi lapidee ydrie sex posite secundum purificationem iudeorum: capientes singule
metretas binas vel ternas. Dicit eis
iheſus. Implere ydrias aqua. Et impleuerunt eas usq; ad summum. Et dicit
eis iheſus. Haurite nunc: et ferte architriclino. Et tulerunt. Vt autem gustauit
architriclinus aquam vinum facta: non
sciebat unde esset: ministri autem sciebat
qui hauserant aqua: vocat sponsum
architriclin et dicit ei. Omnis homo
primum bonum vinum ponit: et cum inebriati fuerint tunc id qd deterius est:
tu autem seruasti bonum vinum usq; adhuc.
Hoc fecit initium signorum iheſus in chana galilee: et manifestauit gloriam
suam: et credidерunt in eum discipuli eius.
Post hoc descendit capharnaum ipse
et mater eius: et fratres eius: et discipuli
eius: et ibi manserunt non multis diebus.
Et ppe erat pascha iudeorum: et ascendit
iheſus iherosolima: et inuenit in templo vendentes boues et oues et columbas: et nummularios sedentes. Et cum
fecisset quasi flagellum de funiculis omnes eecit de templo: oues quoq; et
boues: et nummularium effudit es: et
mensas subuertit. Et hijs q columbas
vendebant dixit. Auferte ista hinc: et
nolite facere domum patris mei domum
negociationis. Recordati sunt vero discipuli eius: quia scriptum est: zelus
domus tue comedit me. Respondерunt
ergo iudei: et dixerunt ei. Quod signum ostendis nobis qa hec facis? Respondit iheſus: et dixit eis. Soluite templum
hoc: et in tribus diebus excitabo illud.
Dixerunt ergo iudei. Quadraginta et
sex annis edificatum est templum hoc:
et tu in tribus diebus excitabis illud?
Ille autem dicebat de templo corporis
sui. Cum ergo resurrexisset a mortuis:
recordati sunt discipuli eius quia hoc
dicebat: et crediderunt scripture: et sermoni quem dixit iheſus. Cum autem esset iherosolimis in pascha in die festo: multi
crediderunt in nomine eius videntes signa eius
quae faciebat. Ipse autem iheſus non credebat
semetipsum eis: eo q ipse nosset omnes: et
qa opus ei non erat: aut quis testimonium perhiberet de homine. Ipse enim
sciebat quid esset in homine. ¶

Erat autem homo de phariseis: nycodemus nomine: princeps iudeorum. Hic venit ad iheſum nocte: et dixit
ei. Rabbi: scimus qa a deo venisti magister. Nemo enim potest hec signa facere q tu facis: nisi fuerit deus cum eo.
Respondit iheſus: et dixit ei. Amen amen dico tibi: nisi quis renatus fuerit
denuo: non potest videre regnum dei.
Dicit ad eum nycodemus. Quomodo potest homo nasci cum sit senex? Numquid potest in ventrem matris sue intrare iterum et renasci? Respondit iheſus.
Amen amen dico tibi: nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto:
non potest introire in regnum dei. Quod
natum est ex carne caro e: et quod natum
est ex spiritu spiritus est. Non mirceris
qa dixi tibi: oportet vos nasci denuo.

Spiritus vbi vult spirat: ⁊ vocem eius
audis: sed nescis vnde veniat aut quo
vadat. Sic est omnis qui natus est ex
spiritu. Respondit nycodemus: et di-
xit ei. Quomodo possunt hec fieri? Respon-
dit ihesus: ⁊ dixit ei. Tu es magister in
israhel et hec ignoras? Amen
amen
dico tibi: quia quod sciimus loquimur
et quod vidimus testamur: ⁊ testimo-
nium nostrum non accipitis. Si terrena
dixi vobis et non creditis: quomodo si
dixero vobis celestia credetis? Et nemo
ascendit in celum nisi qui descendit de ce-
lo: filius hominis qui est in celo. Et sic
ut moyses exaltavit serpentem in de-
serto: ita exaltari oportet filium hominis:
ut omnis qui credit in ipso non pereat:
sed habeat vitam eternam. Sic enim
misit deus filium suum in mundum
ut iudicet mundum: sed ut saluetur mun-
dus per ipsum. Qui credit in eum non
iudicatur. Qui aut non credit iam iudi-
catus est: quia non credit in nomine
unigeniti filij dei. Hoc est autem iudi-
cium: quia lux venit in mundum: ⁊ di-
lexerunt homines magis tenebras q̃
lucem. Erant enim eorum mala opera.
Omnis enim qui male agit odit lu-
cem: ⁊ non venit ad lucem: ut non argu-
antur opera eius. Qui aut facit veritat-
em venit ad lucem ut manifestentur
opera eius: quia a deo sunt facta. Post
hec venit ihesus ⁊ discipuli eius in iude-
am terram: ⁊ illic morabatur cum eis ⁊
baptizabat. Erat aut ⁊ iohannes bapti-
zans in enon iuxta salim: quia aque
multe erant illic ⁊ veniebant et bapti-
zabantur. Nondum enim missus fue-
rat iohannes in carcerem. Facta est
aut questio ex discipulis iohannis cum
iudeis de purificatione. Et venerunt
ad iohannem ⁊ dixerunt ei. Rabbi: qui e-
rat tecum trans iordanem cui tu testimo-
nium phibuisti: ecce hic baptizat et o-
mnes veniunt ad eum. Respondit iohan-
nes ⁊ dixit. Non potest homo accipi-
re quicq̃: nisi fuerit ei datum de celo. Ipsi
vos michi testimonium phibetis q̃ di-
xerim: non sum ego christus: sed quia missus
sum ante illum. Qui habet sponsam
sponsus est: amicus aut sponsi qui
stat ⁊ audit eum: gaudio gaudet pro-
pter vocem sponsi. Hoc ergo gaudium
meum impletum est. Illum oportet crescere:
me aut minui. Qui desursum venit
super omnes est. Qui est de terra de terra
est et de terra loquitur: qui de celo ve-
nit super omnes est. Et q̃ vidit ⁊ audi-
uit hoc testatur: ⁊ testimonium eius nemo
accipit. Qui aut accepit eius testimo-
nium signauit: quia deus verax est. Quem
enim misit deus verba dei loquitur.
Non enim ad mensuram dat deus spi-
ritum. Pater diligit filium: et omnia
dedit in manu eius. Qui credit in fili-
um habet vitam eternam: qui autem
incredulus est filio non videbit vi-
tam: sed ira dei manet super eum. ¶

Et ergo cognouit ihesus quia au-
dierunt pharisei q̃ ihesus plures
discipulos facit ⁊ baptizat q̃ iohannes:
quamq̃ ihesus non baptizaret sed disci-
puli eius: reliquit iudeam et abijt iterum
in galileam. Oportebat aut eum transire p
samariam. Venit ergo in ciuitatem sama-
rie qui dicitur sychar: iuxta predium quod
dedit iacob ioseph filio suo. Erat aut
ibi fons iacob. Ihesus aut fatigatus
ex itinere sedebat sic supra fontem. Hora
aut erat quasi sexta. Venit mulier
de samaria haurire aquam. Dixit ei

ihesus. Da michi bibere. Discipuli enim
eius abierant in ciuitatem ut cibos em-
erent. Dicit ergo ei mulier illa samari-
tana. Quomodo tu iudeus cum sis bibe-
re a me posis: que sum mulier sama-
ritana? Non enim conuenunt iudei sama-
ritanis. Respondit ihesus: ⁊ dixit ei. Si
scires donum dei: et quis est qui dicit ti-
bi da michi bibere: tu forsitan petisses
ab eo: ⁊ dedisset tibi aquam viuam. Dicit
ei mulier. Domine: neq; in quo haurias ha-
bes: ⁊ puteus altus est. Vnde ergo ha-
bes aquam viuam? Numquid tu maior
es patre nostro iacob qui dedit nobis
puteum: ⁊ ipse ex eo bibit: ⁊ filij eius: ⁊ pe-
cora eius? Respondit ihesus: et dixit
ei. Omnis q̃ bibit ex aqua hac sitiet iterum.
Qui aut biberit ex aqua quam ego da-
bo ei: non sitiet in eternum: sed aqua quam
ego dabo ei: fiet in eo fons aque salien-
tis in vitam eternam. Dicit ad eum
mulier. Domine da michi hanc aquam:
ut non sitiam neq; veniam huc hau-
rire. Dicit ei ihesus. Vade voca vi-
rum tuum: et veni huc. Respondit
mulier et dixit. Non habeo vir. Dicit
ei ihesus. Bene dixisti: quia non habes
virum. Quinq; enim viros habuisti: et
nunc quem habes non est tuus vir. Hoc
vere dixisti. Dicit ei mulier. Domine: video
quia propheta es tu. Patres nostri in mo-
te hoc adorauerunt: ⁊ vos dicitis quia
in hierosolimis est locus ubi adorare o-
portet. Dicit ei ihesus. Mulier crede mi-
hi: quia venit hora quando neq; in
monte hoc: neq; in hierosolimis ado-
rabitis patrem. Vos adoratis quod
nescitis: nos adoramus q̃ scimus:
quia salus ex iudeis est. Sed venit ho-
ra ⁊ nunc est: quando veri adoratores
adorabunt patrem in spiritu ⁊ veritate.
Nam et pater tales querit: qui adorent
eum. Spiritus est deus: et eos q̃ ado-
rant eum in spiritu et veritate oportet
adorare. Dicit ei mulier. Scio quia
messias venit: qui dicitur christus cum
ergo venerit: ille nobis annunciabit o-
mnia. Dicit ei ihesus. Ego sum: qui
loquor tecum. Et continuo venerunt di-
scipuli eius: ⁊ mirabant quia cum mulie-
re loquebat. Nemo tamen dixit: quid
quaeis aut q̃d loqueris cum ea. Reliquit
ergo hydriam suam mulier: ⁊ abijt in ciui-
tatem: ⁊ dicit illis hominibus. Veni-
te et videte hominem qui dixit michi o-
mnia quecumq; feci. Numquid ipse est
christus? Exierunt de ciuitate: ⁊ veniebat
ad eum. Interea rogabat eum discipuli di-
centes. Rabbi manduca. Ille aut dixit
eis. Ego cibum habeo manducare quem
vos nescitis. Dicebant ergo discipuli
ad inuicem. Numquid aliquis attulit ei
manducare? Dicit ei ihesus. Meus ci-
bus est: ut faciam voluntatem eius q̃ misit
me: ut perficiam opus eius. Nonne vos
dicitis q̃ adhuc quatuor menses sunt
et messis venit? Ecce dico vobis: leua-
te oculos vestros ⁊ videte regiones: q̃a
albe sunt iam ad messem. Et qui metit
mercedem accipit ⁊ congregat fructum
in vitam eternam: ut ⁊ qui seminat simul
gaudeat ⁊ qui metit. In hoc enim est
verbum verum: quia alius est qui seminat:
et alius est qui metit. Ego misi vos me-
tere: q̃d vos non laborastis. Alij labo-
rauerunt: ⁊ vos in laboris eorum intrastis.
Ex ciuitate aut illa multi crediderunt
in eum samaritanorum: propter verbum mu-
lieris testimonium phibentis: quia dixit
michi omnia quecumq; feci. Cum ue-
nissent ergo ad illum samaritani: rogaue-
runt eum ut ibi maneret. Et mansit ibi
duos dies. Et multo plures crediderunt
propter sermonem eius. Et mulieri dicebat:

quia nō ppter tuā loquelam credimꝰ.
Ipſi enim audiuimꝰ: et ſcimus: quia
hic eſt vere ſaluator mundi. Poſt du-
os aūt dies egꝭt inde: et abijt i galile-
am. Ipſe enim ihesus teſtimoniū phi-
buit: quia ꝓphēta in ſua patria hono-
rem non habet. Cum ergo veniſſet in
galileam receperunt eum galilei: cum
omnia vidiſſent q̄ fecerat ihꝰoſolimis i
die feſto. Et ipſi enī venerāt ad die feſtū.
Venit ergo iterū i cheana galilee: vbi
fecit aquā vinū. Et erat quidā regul⁹
cuꝰ filius infirmabat caphariaum.
Hic cum audiſſet quia ihesus adue-
niret a iudea in galileā abijt ad eum:
et rogabat eum: ut deſcenderet: ⁊ ſana-
ret filiū eius. Incipiebat enim mori.
Dixit ergo ihesus ad eū. Niſi ſigna et
prodigia videritis nō creditis. Dicit
ad eum regulus. Dne: deſcende priuſ-
q̄ moriatur filius meus. Dicit ei ihe-
ſus. Vade: filius tuus viuit. Credidit
homo ſermoni quē dixit ei ihesus: et
ibat. Iam aūt eo deſcendente ſerui ob-
uiauerūt ei: ⁊ nunciauerūt dicentes: q̄a
filius tuus viuet. Interrogabat ergo
horam ab eis in qua melius habue-
rit. Et dixerūt ei: q̄a heri hora ſeptima
reliquit eū febris. Cognouit ergo pa-
ter: quia illa hora erat in qua dixit ei
ihesus filius tuus viuit: et credidit ip-
ſe: et domus eius tota. Hoc iterum
ſecundum ſignum fecit ihesus: cum
veniſſet a iudea in galileam. V

Poſt hec erat dies feſtꝰ iudeꝰ: ⁊ al-
cendit ihesus ihꝰoſolimā. Eſt
aūt ihꝰoſolimis pbatica piſcina que
cognominatur hebraice bethſaida:
quinq; porticus habens. In his iace-
bat multitudo magna languentium
cecꝰ et claudꝰ aridoꝰ: expectantium
aque motum. Angelus aūt domini
deſcendebat ſcēm tempus in piſcinā:
et mouebatur aqua. Et qui primus
deſcendiſſet i piſcinā poſt mouēdam
aqm: ſanus fiebat a quacunq; detine-
bat infirmitate. Erat aūt quidā homo
ibi triginta octo annos habēs in infir-
mitate ſua. Hunc cum vidiſſet ihesus
iacentem: et cognouiſſet quia iā mul-
tum tmp⁹ habere dixit ei. Vis ſan⁹
fieri? Reſpondit ei languidus. Domi-
ne: hominē non habeo ut cū turbata
fuerit aqua mittat me in piſcinā. Dū
venio enī ego: alius ante me deſcendit.
Dicit ei ihesus. Surge: tolle grabatū
tuū ⁊ ambula. Et ſtatim ſanus factꝰ
eſt homo ille: ⁊ ſuſtulit grabatū ſuū ⁊
ambulabat. Erat aūt ſabbatū in die
illo dicebāt ergo iudei illi qui ſanatus
fuerat. Sabbatū eſt: non licet tibi tol-
lere grabatū tuū. Reſpondit eis. Qui
me ſanū fecit ille mihi dixit: tolle ga-
batum tuum et ambula. Interrogaue-
runt ergo eū. Quis eſt ille homo: qui
dixit tibi tolle grabatū tuū ⁊ ambula:
Is aūt qui ſanus fuerat ꝛcēdere igno-
rabat quis eſſet. Ihesus enī declinauit
a turba cōſtituta in loco. Poſtea inue-
nit eū ihesus in templo: ⁊ dixit illi. Ec-
ce ſanus factus es: iam noli peccare:
ne deteꝭ tibi aliquid cōtingat. Abiit
ille homo: ⁊ nunciauit iudeis q̄ ihe-
ſus eſſet: qui fecit eū ſanū. Propterea
perſequebatur iudei ihesum: quia hec faci-
ebat in ſabbato. Ihesus aūt reſpondit
eis. Pater meus uſq; modo operatur:
et ego operor. Propterea ergo magis
querebāt eū iudei interficere: quia nō
ſolū ſolvebat ſabbatū: ſed et patrem ſuū
dicebat deū equalē ſe faciens deo. Re-
ſpondit itaq; ihesus: ⁊ dixit eis. Amē
amen dico vobis: non poteſt filius a
ſe facere quicq; niſi q̄ viderit patrem

facientē. Quecūq; enī ille fecerit: hec et
filius similiter facit. Pater enī diligit
filiū ⁊ omnia demōſtrat ei: que ipe fa-
cit: ⁊ maiora hijs demōſtrabit ei opera-
ut vos miremini. Sicut enim pa-
ter ſuſcitat mortuos ⁊ viuificat: ſic et
filius quos vult viuificat. Neq; enim
pater iudicat quemq;: ſed omē iudicū
dedit filio: ut omnes honorificēt filiū
ſicut honorificāt patrem. Qui nō ho-
norificat filiū: nō honorificat patrē
qui miſit illū. Amē amē dico vobis:
quia qui verbū meū audit et credit ei
qui miſit me: habet vitā eternā. Et in
iudiciū non venit: ſed transiet a mor-
te i vitā. Amē amē dico vobis: q̄a ve-
nit hora et nūc ē quādo mortui audiēt
voē filij dei: et q̄ audierit viuēt. Sicut
enī pater habet vitā i ſemetipo: ſic dedit
⁊ filio habere vitā i ſemetipo. Et poteſta-
tem dedit ei ⁊ iudiciū facere: q̄a filij⁹ ho-
minis eſt. Nolite mirari hoc: quia ve-
nit hora in qua omnes qui in monu-
mentis ſunt audiēt vocem filij dei: et
procedēt qui bona fecerūt in reſurrecti-
onē vite: qui vero mala egerūt i reſur-
rectionē iudicij. Nō poſſum ego a me-
ipſo facere quicq;. Sicut audio iudi-
co: ⁊ iudiciū meū iuſtū eſt: q̄a nō quero
voluntatem meā: ſed voluntatem eⁿ qui
miſit me. Si ego teſtimoniū phibeo
de me teſtimoniū meū nō eſt ver. Alius
eſt qui teſtimoniū phibet de me: et
ſcio quia verū eſt teſtimoniū eius q̄ nō
phibet de me. Vos miſiſtis ad ioha-
nem: et teſtimonium phibuit veritati.
Ego aūt non ab homine teſtimoniū
accipio: ſed hec dico: ut vos ſalui ſitis.
Ille erat lucerna ardēs ⁊ lucens. Vos
aūt voluiſtis ad horā exultare i luce
eius. Ego aūt habeo teſtimoniū ma-
ius ioha̅ne. Opera enī q̄ dedit michi
pater ut pficiā ea: ipa opera que ego
facio teſtimoniū phibēt de me: quia
pater miſit me. Et qui miſit me pater
ipſe teſtimoniū phibuit de me. Neq;
vocem eius unq⁹ audiſtis: neq; ſpecie
eius vidiſtis. Et verbū eius non habe-
ris in vobis manēs: quia quē miſit il-
le huic vos non creditis. Scrutamini
ſcripturas: quia vos putatis in ipſis
vitam eternā habere. Et ille ſunt qui
teſtimoniū phibēt de me: ⁊ nō vultis
venire ad me ut vitā habeatis. Clari-
tatem ab hominibus nō accipio: ſed
cognoui vos: q̄a dilectionē dei nō ha-
beris in vobis. Ego veni i noīe patris
mei: ⁊ nō accepiſtis me. Si alius ve-
nerit i nomine ſuo: illū accipietis. Quo-
modo vos poteſtis credere q̄ gloriā ab
inuicē accipitis: ⁊ gloriā q̄ a ſolo deo
eſt nō queritis? Nolite putare q̄a ego
accuſaturꝰ ſum vos apud patrē. Eſt q̄
accuſat vos: moyſes in quo vos ſpe-
ratis. Si enī crederetis moyſi: crederetis
forſitan ⁊ michi. De me enī ille ſcriplit.
Si aūt illius literis nō creditis: quo-
modo meis verbis crediti⁹? V

Poſt hec abijt ihesus trans mare
galile: q̄ eſt tyberiadis. Et ſe-
quebat eū multitudo magna: quia vi-
debāt signa que faciebat ſup hijs qui
infirmabant. Subijt ergo in montem
ihesus: ⁊ ibi ſedebat cū diſcipulis ſuis.
Erat aūt pximū paſcha: dies feſtus
iudeoꝝ. Cum ſublevaſſet ergo oculos
ihesus ⁊ vidiſſet quia multitudo ma-
xima venit ad eū: dicit ad philippum.
Vnde ememus panes ut mānducent
hij? Hoc aūt dicebat temptans eum.
Ipe enī ſcebat quid eſſet facturus. Re-
ſpondit ei philippus. Ducentorū denā-
riorꝝ panes non ſufficiūt eis: ut unuſ-
quiſq; modicū quid accipiat. Dicit ei

unus ex discipulis eius andreas frater
simonis petri. Est puer unus hic: qui
habet quinq; panes ordeaceos ⁊ duos
pisces. Sed hec ꝓ sunt inter tantos? Di-
xit ergo ihesus. Facite homines discu-
bere. Erat aut fenū multū in loco. Dis-
cubuerunt ergo viri-numero ꝓt quinq;
milia. Accepit ergo ihesus panes: et
cum gratias egisset distribuit discum-
bentibus. Similiter et ex piscib; quātum
volebāt. Vt autem impleti sunt:
dixit discipulis suis. Colligite q̄ supa-
uerant fragmenta ne pereant. Colle-
gerūt ergo: ⁊ impleuerūt duodecim co-
phinos fragmentoꝝ ex quinq; pani-
bus ordeaceis ⁊ duobus piscibus: q̄
superauerūt hijs qui māducauerāt. Illi
ergo homines cū vidissent q̄d fecerat
signū dicebāt. Quia hic est vere ꝓpheta:
qui venturus est in mūdū. Ihesus
ergo cum cognouisset q̄a venturi essent
ut raperent eū ⁊ facerent eum regem: fu-
git iterū in montem ipse solus. Vt autē
sero factū est: descenderūt discipuli eius
ad mare. Et cū ascendissent nauim:
venerūt trans mare in capharnaum.
Et tenebre iam facte erāt: ⁊ non vene-
rat ad eos ihesus. Mare aut vento
magno flante exurgebat. Cum remi-
gassent ergo quasi stadia viginti quin-
q; aut tricinta: vident ihesum ambu-
lantem supra mare. ⁊ proximū nauī fi-
ri: ⁊ timuerūt. Ille aūt dixit eis. Ego
sum: nolite timere. Voluerūt ergo acci-
pere eum in nauim: et statim nauis
fuit ad terrā quā ibant. Altera die tur-
ba que stabat trās mare: vidit q̄a na-
uicula alia non erat ibi nisi una: ⁊ q̄a
non intrasset cum discipulis suis ihe-
sus in nauim: sed soli discipuli eius abis-
sent. Alie vero superuenerūt naues a ty-
beriade iuxta locū vbi manducauerāt

panē: gratias agentes deo. Cum ergo
vidisset turba quia ihesus nō esset ibi
neq; discipuli eius ascenderunt in navi-
culas: ⁊ venerūt capharnaū querentes
ihesum. Et cū inuenissent eum trans
mare: dixerunt ei. Rabbi-quādo huc
venisti? Respondit eis ihesus: et dixit.
Amen amen dico vobis: quereis me
non quia vidistis signa-sed quia mā-
ducastis ex panibus: ⁊ saturati estis.
Operamini non cibum qui perit: sed
qui permanet in vitam eternā: quē filius
hominis dabit vobis. Hunc enim pater si-
gnauit deus. Dixerūt ergo ad eū. Quid
faciemus: ut operemur opera dei? Respō-
dit ihesus: ⁊ dixit eis. Hoc est opus dei:
ut credatis in eū quē misit ille. Dixerūt
ergo ei. Quod ergo tu facis signū: ut
videamus ⁊ credamus tibi? Quid opera-
ris? Patres nostri manducauerunt
mānā in deserto: sicut scriptū est. Panē
de celo dedit eis manducare. Dixit er-
go eis ihesus. Amē amē dico vobis:
non moyses dedit vobis panē de celo:
sed pater meus dat vobis panē de celo
verū. Panis enim dei est q̄ de celo descen-
dit: ⁊ dat vitam mūdo. Dixerūt ergo
ad eū. Dne semp da nobis panē hunc.
Dixit aūt eis ihesus. Ego sum panis
vite. Qui venit ad me non esuriet: ⁊ q̄
credit in me non sitiet unq;. Sed di-
xi vobis: quia ⁊ vidistis me: ⁊ nō cre-
didistis. Omne q̄d dat michi pater ad
me veniet: ⁊ eū qui venit ad me non ei-
ciā foras: quia descendi de celo non
ut faciā voluntatē meā sed voluntatem
eius q̄ misit me. Hec est autem voluntas eius
q̄ misit me patris: ut omne q̄d dedit mi-
chi nō ꝑdam ex eo: sed resuscitem illud in
nouissimo die. Hec est autem voluntas pa-
tris mei qui misit me: ut omnis q̄ videt
filium ⁊ credit in eum habeat vitā eternā:

et ego resuscitabo eum in nouissimo die.
Murmurabāt ergo iudei de illo-q̄a
dixisset ego sum panis viuus: qui de
celo descendi. Et dicebāt. Nōne hic est
filius ioseph cuius nos nouimus patrē
et matrem? Quomō ergo dicit hic-q̄a
de celo descendi? Respondit ergo ihe-
sus: ⁊ dixit eis. Nolite murmurare in
inuicem. Nemo potest venire ad me:
nisi pater qui misit me traxerit eum: ⁊
ego resuscitabo eum in nouissimo die.
Est scriptū in ꝓphetis. Erunt omnes
doctibiles dei. Omnis qui audiuit a pa-
tre ⁊ didicit venit ad me. Non quia pa-
trem vidit quisq; nisi is qui est a deo:
hic vidit patrem. Amen amē dico vo-
bis: qui credit in me habet vitā eternā.
Ego sum panis vite. Patres vestri mā-
ducauerūt mānā in deserto: ⁊ mortui
sunt. Hic est panis de celo descendēs:
ut si quis ex ipo māducauerit nō mo-
riatur. Ego sū panis viuus: q̄ de celo
descendi. Si quis māducauerit ex hoc
pane viuet in eternū. Et panis quē ego
dabo caro mea est: pro mūdi vita.
Pugnabāt ergo iudei ad invicem dicē-
tes. Quomō potest hic nobis carnē
suā dare ad māducandū? Dixit ergo
eis ihesus. Amen amen dico vobis:
nisi māducaueritis carnē filij hoīs et
biberitis eius sanguinē: non habebi-
tis vitam in vobis. Qui māducat me-
am carnē ⁊ bibit meū sanguinē: habet
vitam eternā: ⁊ ego resuscitabo eum in
nouissimo die. Caro enim mea vere
est cibus: et sanguis meus vere est po-
tus. Qui māducat meā carnē et bibit
meū sanguinē: in me manet-et ego in
illo. Sicut misit me viuens pater et e-
go viuo ꝓter patrē: ⁊ q̄ māducat me:
⁊ ipse viuet ꝓter me. Hic est panis q̄ de
celo descendit. Non sicut māducauerūt

patres vestri mānā: ⁊ mortui sūt. Qui
māducat hunc panē: viuet in eternū.
Hec dixit in synagoga docens-in ca-
pharnaū. Multi ergo audientes ex di-
scipulis eius. Dixerūt durus est hic ser-
mo. Et quis potest eum audire? Si-
ens autē ihesus apud semetipm quia
murmurarent de hoc discipuli eius: dixit
eis. Hoc vos scandalizat? Si ergo vi-
deritis filiū hominis ascendentē ubi
erat prius? Spiritus est qui viuificat:
caro nō ꝑdest quicq;. Verba que ego
locutus sum vobis: spiritus ⁊ vita sunt.
Sed sunt quidā ex vobis q̄ nō credūt.
Sciebat enim ab initio ihesus qui essent
non credentes: ⁊ quis traditurus
esset eum. Et dicebat. Propterea dixi
vobis: q̄a nemo potest venire ad me:
nisi fuerit ei datum a pre meo. Ex hoc
multi discipulorum eius abierunt retro:
et iam nō cum illo ambulabant. Di-
xit ergo ihesus ad duodecim. Numquid
et vos vultis abire? Respondit ergo ei
simon pet⁹. Domine: ad quē ibimus?
Verba vite eterne habes. Et nos credi-
dimus ⁊ cognouimus: q̄a tu es cristus
filius dei. Respōdit eis ihesus. Nōne
ego vos duodecim elegi: et ex vobis u-
nus diabolus est? Dicebat aūt de iuda
simonis scariothis. Hic enim erat tra-
ditur⁹ eū cū esset unus ex duodecim.

VI

Post hec aūt ambulabat ihesus in
galileam. Non enim volebat in iu-
dea ambulare: q̄a querebāt eū iudei
interficere. Erat aūt in proximo dies
festus iudeorum scenophegia. Dixerunt
autem ad eū fratres eius. Transi hinc et
vade in iudeā: ut et discipuli tui videāt
opera tua q̄ facis. Nemo quippe in se-
creto quid facit: et querit ipe in palā esse.
Si hec facis: manifesta te ipm mun
do. Neque enim fratres eius credebāt

in eum. Dicit ergo eis ihesus. Tempus
nondũ nondũ aduenit: tempus autem
vestrũ semper est paratũ. Nõ poterit mũ-
dus odisse vos. Me autẗ odit: quia
ego testimoniũ phibeo de illo: qã opera
eius mala sunt. Vos ascendite ad di-
em festũ istũ. Ego nõ ascendam ad di-
em festũ istũ: quia meũ tempus nondũ
impletũ est. Hec cũ dixisset: ipse mansit
in galilea. Vt autẗ ascenderũt fratres
eius: tũc et ipse ascendit ad die festũ non
manifeste: sed q̃si i occulto. Iudei ergo
querebãt eũ in die festo: z dicebãt. Vbi
est ille? Et murmur multus de eo erat
in turba. Quidã enim dicebant quia
bonus est: alij dicebãt non: sed seduit
turbas. Nemo tamen palam loque-
batur de illo: ꝑter metũ iudeorũ. Iam
autẗ die festo mediãte: ascendit ihesus
in templũ z docebat. Et mirabantur
iudei dicẗes. Quomõ hic litteras scit
cum non didicerit? Respondit eis ihe-
sus: z dixit. Mea doctrina non ẽ mea:
sed eius qui misit me. Si quis volue-
rit voluntatem eius facere: cognoscet de
doctrina-utrũ ex deo sit: an ego a me
ipo loquar. Qui a semetipo loquitur
gloriã ꝑriam querit. Qui autẗ querit
gloriam eius qui misit eum - hic verax
est: z iniustitia in illo non est. Nonne
moyses dedit vobis legem? Et nemo
ex vobis facit legem. Quid me queritis
interficere? Respondit turba et dixit.
Demoniũ habes. Quis te querit inter-
ficere? Respondit ihesus: et dixit eis.
Vnũ opus feci: et omnes miramini.
Propterea moyses dedit vobis circũ-
cisionem: non quia ex moyse est: sed ex
patribus. Et in sabbato circũcidis
hoiem. Si circũcisionẗ accipit homo i
sabbato ut nõ soluat lex moysi: michi
indignamini qã totũ hoiem sanũ fecĩ
in sabbato. Nolite iudicare secundũ
faciẗ: sed iustum iudiciũ iudicate. Di-
cebãt ergo quidã ex iherosolimis. Nõ-
ne hic est quẗ querunt interficere? Ecce
palã loquitur: z nichil ei dicit. Num-
quid vere cognouerũt principes quia
hic est cristus? Sed hunc scimus unde
sit - cristus autẗ cum venerit: nemo scit
unde sit. Clamabat ergo ihesus i tem-
plo docens et dicens. Et me scitis: et
unde sum scitis: et a meipo non veni:
sed est verus qui misit me quẗ vos ne-
scitis. Ego scio eũ: z si dixero qã nesci-
am: ero similis vobis mendax. Sed
scio eum: quia ab ipso sum: et ipse me
misit. Querebant ergo eum apphende-
re: z nemo misit in illũ manus: quia
nondũ venerat hora eius. De turba
autem multi crediderũt in eũ. Et dice-
bant. Cristus cum venerit: numqd plu-
ra signa faciet ꝗ quẗ hic facit? Audi-
erunt pharisei turbã murmurantem
de illo hec: z miserũt principes z pha-
risei ministros ut apprehenderent ihe-
sũ. Dixit ergo eis ihesus. Adhuc mo-
dicum tempus vobiscũ sum: et vado
ad eũ qui me misit. Querẗis me et nõ
inuenietis: et vbi sum ego vos nõ po-
tẗis venire. Dixerunt ergo iudei ad se-
metipos. Quo hic iturus est - quia nõ
inuenimus eum? Numqd in dispũ-
nem gentiũ iturus est - z doctores gen-
tiũ? Quis est hic sermo quẗ dixit - que-
rẗis me et non inuenietis: et vbi sum
ego vos nõ poterẗis venire? In nouis-
simo autẗ die magno festiuitatis sta-
bat ihesus: z clamabat dicens. Si qs
sitit: veniat ad me z bibat. Qui credit
in me sicut dicit scriptura: flumina de
ventre eius fluent aque viue. Hoc au-
tem dixit de spiritu: quẗ accepturi erãt
credentes in eum. Nondũ enim erat

spiritus datus: quia ihesus nõdum
erat glorificatus. Ex illa ergo turba cũ
audissent hos sermones eius dicẗes.
Hic est vere ꝓpheta. Alij dicebãt. Hic
est cristus. Quidã autẗ dicebãt. Nũquid
a galilea venit cristus? Nõne scriptu-
ra dicit: qã ex semine dauid - z de beth
lem castello vbi erat dauid venit cristus?
Dissensio itaq; facta est in turba ꝑter
eum. Quidã autẗ ex ipos voluerũt aph-
hendere eum: sed nemo misit sup eum
manus. Venerũt ergo ministri ad pon-
tifices z pharisios: et dixerunt eis illi.
Quare non adduxistis eum? Respõ-
derũt ministri. Nũquid sic locutus est
homo: sicut hic homo. Respõderunt
ergo eis pharisei. Nũquid et vos sedu-
ci estis? Nũquid ex principibus ali-
quis credidit in eũ: aut ex pharisis?
Sed turba hec quẗ non nouit legem:
maledicti sunt. Dixit nycodemus ad
eos: ille qui venit ad eum nocte: q̃ un-
us ex ipis. Nũquid lex nostra iudi-
cat hominẗ: nisi prius audierit ab ipo
et cognouerit quid faciat? Responde-
runt: z dixerũt ei. Nũquid z tu galile-
us? Inuenire scripturas z vide: quia
a galilea ꝓpheta nõ surgit. Et reuersi
sunt unusquisq; i domũ suã. VIII
Ihesus autẗ ꝑgebat in montem oliueti: et
diluculo iterũ venit in templũ z omnis
plus venit ad eum: z sedens docebat
eos. Addunt autẗ scribe z pharisei
mulierem deprehensam in adulterio: et
statuerũt eam in medio: z dixerunt ei.
Magister: hec mulier modo deprehen-
sa est in adulterio. In lege autẗ moyse
mãdauit nobis huiusmodi lapidare.
Tu ergo quid dicis? Hoc autẗ dicebãt
tentãtes eum: ut possent accusare eũ.
Ihesus autẗ inclinãs se deorsum: digi-
to scribebat i terra. Cũ ergo ꝑseuerarẗ
interrogantes: erexit se z dixit eis. Qui
sine peccato est vestrũ primus in illã la-
pidem mittat. Et iterum se inclinãs
scribebat in terrã. Audientes autẗ hec
unus post unũ egibant incipientes a
seniorbus: z remãsit solus ihesus: et
mulier in medio stans. Erigens autẗ
se ihesus: dixit ei. Mulier: ubi sunt qui
te accusabãt? Nemo te cõdemnauit?
Que dixit. Nemo dũe. Dixit autẗ ihe-
sus. Nec ego te condemnabo. Vade:
et iam amplius noli peccare. Iterũ ergo
locutus est eis ihesus dicens. Ego sũ
lux mundi. Qui sequẗr me nõ ãbulat
in tenebris: sed habebit lumẗ vite. Di-
xerũt ergo ei pharisei. Tu de tipso testi-
moniũ phibes: testimoniũ tuũ nõ est
verũ. Respondit ihesus: z dixit eis. Et si
ego testimoniũ phibeo de meipo - verũ est
testimoniũ meũ: qã scio unde veni z quo
vado. Vos autẗ nescitis unde venio:
aut quo vado. Vos autẗ secũdũ carnẗ
iudicatis: ego nõ iudico quemq;. Et si
iudico ego - iudiciũ meũ verũ ẽ: qã sol
sum - sed et ego z qui misit me pater.
Et i lege vrã scriptum est: quia duorũ
hominũ testimoniũ verũ est. Ego sum
qui testimonium phibeo de meipso:
et testimoniũ phibet de me qui misit
me pater. Dicebãt ergo ei. Vbi est pa-
ter tuus? Respondit ihesus. Neq; me
scitis: neq; patrem meũ. Si me scirẗis:
forsitan z patrem meũ scirẗis. Hec ve-
ba locutus ẽ ihesus in gazophilacio:
docens in templo. Et nemo apphedit
eum: quia nondũ venerat hora eius. Di-
xit ergo iterũ eis ihesus. Ego vado: et
querẗis me: et in peccato vrõ moriemi-
ni. Quo ego vado - vos nõ poterẗis ve-
nire. Dicebãt ergo iudei. Numquid in-
terfecit semetipm: qã dicit quo ego ve-
do vos nõ poterẗis venire? Et dicebat

eis. Vos de deorsum estis ego de superis sum. Vos de mundo hoc estis: ego non sum de hoc mundo. Dixi ergo
vobis: qꝫ moriemini in peccatis vrīs.
Si enim non credideritis quia ego sū:
moriemini i peccatis vrīs. Dicebat ergo
ei. Tu qs es? Dixit eis ihesus. Principium: q̃ ꝛ loquor vobis. Multa habeo
de vobis loqui ꝛ iudicare: sed qui me
misit verax est: ꝛ ego q̃ audiui ab eo hec
loquor in mundo. Et nō cognouerūt:
quia patrem eius dicebat deū. Dixit
ergo eis ihesus. Cum exaltaueritis filiū hōis tunc cognoscetis qꝫ ego sū:
et a meipso facio nichil: sed sicut docuit
me pater hec loquor. Et qui me misit
mecū est: ꝛ non reliquit me solū: quia
ego q̃ placita sunt ei facio semp. Hec
illo loquente: multi crediderūt in eum.
Dicebat ergo ihesus ad eos qui crediderūt ei iudeos. Si vos mānseritis in
sermone meo: vere discipuli mei eritis:
et cognoscetis veritatem: ꝛ veritas liberabit vos. Respōderūt ei. Semen abrahe sumus: et nemini seruiuimus vnq̃.
Quomodo tu dicis liberi eritis? Respōdit eis ihesus. Amen amen dico vobis: quia omnis q̃ facit peccatū seruus
est peccati. Seruus aūt non manet in
domo in eternum: filius manet in eternum. Si ergo vos filius liberauerit: vere liberi eritis. Scio quia filij
abrahe estis: sed quaeritis me interficere: quia seruo meus nō capit in vobis. Ego qd̃ vidi apud patrē loquor:
et vos qui vidistis apud patrem vestrum facitis. Respōderūt et dixerunt
ei. Pater noster abraham est. Dicit ei
ihesus. Si filij abrahe estis: opera
abrahe facite. Nunc aūt quaeritis me
interficere: hominē qui veritatem vobis locutus sum: quam audiui a deo.
Hoc abraham nō fecit. Vos facitis
opera patris vestri. Dixerunt itaq̃ ei.
Nos ex fornicatione non sumus nati.
Vnū patrē habemus deū. Dixit ergo eis
ihesus. Si deus pater vester esset. Diligeretis vtiq̃ me. Ego enim ex deo prod-
si et veni. Neq̃ enim a meipso venio sed ipse
me misit. Quare loquelā meā non cognoscitis? Quia nō potestis audire
sermonē meū. Vos ex patre diabolo
estis: ꝛ desideria patris vestri vultis facere. Ille homicida erat ab initio: ꝛ in
veritate non stetit: quia nō est veritas
in eo. Cum loquitur mendacium: ex propijs loquitur: quia mendax est ꝛ pater
eius. Ego aūt quia veritatem dico:
non creditis michi. Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico: quare vos non creditis michi?
Qui est ex deo: verba dei audit. Propterea vos nō auditis: quia ex deo nō
estis. Respōdentes ergo iudei: ꝛ dixerūt
ei. Nonne bene dicimus nos: quia samaritanus es tu: ꝛ dyaconium habes? Respōdit ihesus. Ego dyaconium nō habeo:
sed honorifico patrem meū: ꝛ vos inhonorastis me. Ego aūt non quaero
gloriā meā. Est qui quaerat ꝛ iudicet.
Amen amen dico vobis: si quis sermonem meū seruauerit mortem nō videbit
in eternum. Dixerūt ergo iudei. Nunc cognouimus qꝫ dyaconium habes. Abraham mortuus est ꝛ phete: et tu dicis
si quis sermonē meū seruauerit non gustabit mortem in eternū? Nūquid tu
maior es patre nro abrahā q̃ mortuus
est? Et phete mortui sūt. Quē teipsum
facis? Respōdit ihesus. Si ego glorifico meipsum: gloria mea nichil est. Est
pater meus qui glorificat me: quē vos
dicitis quia deus noster est ꝛ nō cognouistis eum. Ego aūt nouī eum. Et si

dixero quia non scio eum: ero similis
vobis mendax. Sed scio eum: et sermonem eius seruo. Abraham pater
vester exultauit ut videret diē meum:
et vidit: ꝛ gauisus est. Dixerūt ergo iudei ad eū. Quinquaginta ānos nondū
habes: ꝛ abraham vidisti? Dixit eis
ihesus. Amen amen dico vobis: antq̃ abraham fieret ego sum. Tulerūt
ergo lapides ut iacerent i eū. Ihesus aūt
abscondit se: ꝛ exiuit de templo.

Et pcēdens ihesus vidit hominē
cecū a natiuitate: ꝛ interrogauerunt eū discipuli eius. Rabbi: quis pecca-
uit: hic aut parentes eius: ut cecus nasceretur? Respondit ihesus. Neq̃ hic pec-
cauit neq̃ parentes eius: sed ut manifestentur opera dei in illo. Me oportet
operari opera eius qui misit me: donec dies est. Venit nox: quando nemo
potest operari. Quādiu sum i mundo: lux sum mundi. Hec cū dixisset exspuit
in terrā: et fecit lutū ex sputo: et liniuit
lutum sup oculos eius: ꝛ dixit ei. Vade laua in natatoria sylo: qd̃ interpretatur missus. Abijt ergo ꝛ lauit: et ve-
nit videns. Itaq̃ vicini ꝛ qui viderāt
eum prius quia mendicus erat dicebāt.
Nonne hic est qui sedebat et mendicabat? Alij dicebāt quia hic est: alij autem nequaq̃: sed similis est eius. Ille ve-
ro dicebat: quia ego sum. Dicebāt ergo
ei. Quomō aperti sunt tibi oculi? Respōdit. Ille homo qui dicit ihesus
lutum fecit: ꝛ vnxit oculos meos: ꝛ dixit michi. Vade ad natatoriā sylo: ꝛ
laua. Et abij: ꝛ laui: ꝛ video. Et dixerūt
ei. Vbi ē ille? Ait. Nescio. Adduxerūt eū
ad phariseos qui cecus fuerat. Erat
aūt sabbatū quādo lutū fecit ihesus:
et aperuit oculos eius. Iterū ergo interrogabāt eū pharisei quomō vidisset.
Ille aūt dixit eis. Lutū michi posuit
sup oculos: ꝛ lauī et video. Dicebant
ergo ex phariseis quidā. Non est hic
homo a deo: qui sabbatū nō custodit.
Alij aūt dicebāt. Quomō potest homo peccator hec signa facere? Et scisma
erat inter eos. Dicunt ergo cecō iterū.
Tu quid dicis de eo qui aperuit oculos
tuos? Ille aūt dixit: quia prpheta est.
Non crediderunt ergo iudei de illo qꝫ
cecus fuisset ꝛ vidisset: donec vocauerunt parentes eius qui viderat: et in-
terrogauerūt eos dicentes. Hic est filius
vester: quē vos dicitis quia cecus natus est? Quomō ergo nunc videt? Responderuntq̃ eis parentes eius: ꝛ dixerūt.
Scimus quia hic est filius noster: ꝛ qꝫ
cecus natus est. Quomō aūt nūc videat nescimus: aut quis ei aperuit oculos nos nescimus. Ipm interrogate.
Etatem habet: ipse de se loquatur. Hec
dixerūt parentes eius: qui timebāt iudeos. Iam enim cōspiraverāt iudei: ut
si quis eum cōfitetur esse christū extra
synagogā fieret. Propterea parentes
eius dixerūt: quia etatem habet: ipm
interrogate. Vocauerūt ergo rursum
hominē qui fuerat cecus: et dixerūt ei.
Da gloriā deo. Nos scimus quia hic
homo peccator est. Dixit ergo eis ille.
Si peccator est nescio: vnū scio: quia
cecus cū essem modo video. Dixerunt
ergo illi. Quid fecit tibi? Quomō aperuit tibi oculos? Respondit eis. Dixi
vobis iam: ꝛ audistis. Quid iterū vultis audire? Nūquid et vos vultis di-
scipuli eius fieri? Maledixerūt ergo ei: ꝛ
dixerūt. Tu discipulus illius sis: nos
aūt moysi discipuli sumus. Nos scimus quia moysi locutus est deus: hūc
autem nescimus vnde sit. Respondit
ille homo: et dixit eis. In hoc enim

mirabile est qꝛ vos nesciis unde sit:
et aperuit meos oculos. Scimus autē
quia peccatores deus non audit: sed
si quis dei cultor est ⁊ voluntatem eius
facit: hunc exaudit. A seculo non est
auditū: quia quis aperuit oculos ce-
ci nati. Nisi esset hic a deo: non pote-
rat facere quicq̃. Respōdērūt ⁊ dixerūt
ei. In peccatis natus es totus: ⁊ tu do-
ces nos? Et eiecerūt eum foras. Audi-
uit ihesus quia eiecerūt eum foras: et
cum invenisset eum dixit ei. Tu credis
in filiū dei? Respōdit ille ⁊ dixit. Quis
est domine ut credā in eum? Et dixit ei ihe-
sus. Et vidisti eum: et q̃ loquitur tecū
ipse est. At ille ait. Credo domine. Et pro-
cidens adorauit eum. Et dixit ei ihesus.
In iudiciū ego in hunc mundum veni:
ut qui non vident videāt: et qui vident
cęci fiant. Et audierūt quidā ex phari-
seis qui cū ipso erant: ⁊ dixerūt ei. Nun-
quid et nos cęci sumus? Dixit eis
ihesus. Si cęci essetis non haberetis
peccatum. Nunc vero dicitis quia vi-
demus? peccatum vestrum manet. ℣

Amen amen dico vobis: qui non
intrat p hostiū in ouile sed ascē-
dit aliūde: ille fur est ⁊ latro. Qui aut
intrat per hostiū: pastor est ouiū. Hu-
ic hostiarius aperit: ⁊ oves vocem ei-
us audiūt. Et proprias oves vocat no-
minatim: ⁊ educit eas. Et cum propri-
as oves emiserit ante eas vadit: ⁊ oves
illū sequūtur: quia sciūt vocem eius.
Alienū autē non sequūtur: sed fugiūt
ab eo: quia non nouerunt vocem alie-
nos. Hoc proverbiū dixit eis ihesus. Ip-
i autē non cognouerūt quid loquere-
tur eis. Dixit ergo eis iterū ihesus. Amē
amē dico vobis: quia ego sum hostiū
ouiū. Omnes q̃cūq̃ venerūt fures sunt
et latrones: sed nō audierūt eos oves.
Ego sū hostiū. Per me si quis introie-
rit saluabitur: ⁊ ingredietur ⁊ egredi-
tur: ⁊ pascua inueniet. Fur nō venit
nisi ut furetur ⁊ mactet ⁊ perdat. Ego ve-
ni ut vitam habeāt: et abundantius
habeāt. Ego sum pastor bonus. Bo-
nus pastor animā suā dat p ouibus
suis. Mercenarius autē ⁊ q̃ non est pa-
stor cui non sunt oves proprie videt lu-
pum venientē ⁊ dimittit oves ⁊ fugit: ⁊
lupus rapit ⁊ dispergit oves. Mercena-
rius autē fugit quia mercenarius est: ⁊
non pertinet ad eum de ouibus. Ego
sum pastor bonus: ⁊ cognosco meas:
et cognoscūt me meę. Sicut novit me
pater: et ego agnosco patrē: et animā
meā pono p ouibus meis. Et alias o-
ves habeo quę nō sūt ex hoc ouili: ⁊ il-
las oportet me adducere ⁊ vocem meā
audient: et fiet unū ouile et unus pastor.
Propterea me pater diligit: quia ego
pono animā meā: ut iterū sumā eam.
Nemo tollit eam a me: sed ego pono
eam a meipso. Potestatem habeo po-
nendi eam: ⁊ potestatem habeo iterū
sumendi eam. Hoc mandatū accepi
a patre meo. Dissensio iterū facta est
inter iudeos. propter sermones hos. Di-
cebāt autē multi ex ipsis. Demonium ha-
bet ⁊ insanit. Quid eum audimus? Alij
dicebant. Hęc verba non sunt demo-
niū habentis. Numquid demonium
potest cecorum oculos aperire? Facta
sunt autē enęnia in iherosolimis: et
hyems erat. Et ambulabat ihesus in
templo in porticu salomonis. Circū-
dederūt ergo eum iudei: et dicebant ei.
Quousq̃ animam nostram tollis?
Si tu es christus: dic nobis palam. Re-
spondit eis ihesus. Loquor vobis: et
non creditis. Opera q̃ ego facio i nomi-
ne patris mei: hęc testimoniū phibent de

me. Sed vos non creditis: quia non
estis ex ouibus meis. Oves mee voce
meam audiūt: ⁊ ego cognosco eas: et
sequūtur me. Et ego vitam eternā do
eis: ⁊ non perībūt in eternū: ⁊ nō rapi-
et eas quisq̃ de manu mea. Pater me-
us q̃ dedit michi manus omnibus est:
et nemo potest rapere de manu patris
mei. Ego ⁊ pater unū sumus. Bucu-
lerūt lapides iudei: ut lapidarent eū.
Respōdit eis ihesus. Multa bona o-
pera ostendi vobis ex patre meo. Pro-
pter q̃ nos op̃ me lapidatis? Respō-
dērūt ei iudei. De bono opere non la-
pidamus te-sed de blasphemia: ⁊ qꝛ
tu homo cum sis: facis tuipm̃ deū. Re-
spondit eis ihesus. Nonne scriptū ē in
lege vestra quia ego dixi dij estis? Si
illos dixit deos ad quos sermo dei fa-
ctus est. ⁊ non potest solui scriptura:
quē pater sanctificauit et misit in mū-
dum vos dicitis quia blasphemas
quia dixi filius dei sum? Si nō facio
opera patris mei: nolite credere michi.
Si aut facio: ⁊ si michi nō vultis cre-
dere operibus credite: ut cognoscatis
et credatis quia in me est pater. ⁊ ego
in patre. Querebāt ergo eū apphendē-
re: ⁊ exiuit de manibus eorū. Et abijt
iterū trās iordanem in eum locū ubi e-
rat iohānes baptizās primū: ⁊ mānsit il-
lic. Et multi venerūt ad eū et dicebāt: qꝛ
iohānes signū fecit nullū. Omnia
autē quecūq̃ dixit iohānes de hoc vera
erant: et multi crediderūt in eum. ℣

Erat autē quidā languens laza-
rus a bethania: de castello ma-
rie ⁊ marthe sororū eius. Maria autē
erat que unxit dm̃m unguento ⁊ tersit
pedes eius capillis suis: cuius frater
lazarus infirmabat. Miserūt ergo so-
rores eius ad eum dicētes. Domine:
ecce quē amas infirmatur. Audiens
autē ihesus: dixit eis. Infirmitas hęc
non est ad mortem-sed p gloria dei:
ut glorificetur filius dei per eam. Diligē-
bat autē ihesus martham: ⁊ sororem
eius mariā ⁊ lazarū. Vt ergo audiuit
quia infirmabatur: tunc quidē mānsit
in eodem loco duobus diebus. Dein-
de post hęc dixit discipulis suis. Eamus
in iudeā iterū. Dicit ei discipuli. Rabbi
nunc querebāt te iudei lapidare: ⁊ iterū
vadis illuc? Respōdit ihesus. Nonne
duodecim sūt hore diei? Si quis ambu-
lauerit in die non offendit: qꝛ lucem
hui⁹ mūdi videt. Si aut ambulauerit
in nocte offendit: quia lux non est
in eo. Hęc aut: ⁊ post hęc dixit eis. La-
zarus amicus noster dormit: sed va-
do ut a somno exsuscitem eū. Dixerūt
ergo discipuli eius. Dne: si dormit sal-
vus erit. Dixerat autē ihesus de morte
eius: illi aūt putauerūt quia de dormi-
tione somni dicere. Tunc ergo ihesus
dixit eis manifeste. Lazarus mortuus
est: et gaudeo propter vos ut credatis:
quoniā non eram ibi. Sed eamus ad
eum. Dixit ergo thomas qui dicitur
didimus ad condiscipulos. Eamus et
nos: et moriamur cū eo. Venit ergo
ihesus: et inuenit eum quatuor dies
iam in monumēto habentem. Erat
autē bethania iuxta iherosolimā quasi
stadijs quindecim. Multi aūt ex iude-
is venerant ad martham ⁊ mariā: ut
consolarent eas de fratre suo. Martha
ergo ut audiuit qꝛ ihesus venit occur-
rit illi: maria aūt domi sedebat. Dixit
ergo martha ad ihesū. Dne: si fuisses
hic frater meus non fuisset mortuus.
Sed ⁊ nunc scio: qꝛ quecūq̃ poposce-
ris a deo dabit tibi deus. Dicit illi ihesus.
Resurget frater tuus. Dicit ei martha.

Dixit quia resurget ⁊ resurrectione in
nouissimo die. Dixit ei ihesus. Ego sum
resurrectio ⁊ vita. Qui credit in me etiam
si mortuus fuerit viuet: ⁊ omnis qui
viuit ⁊ credit in me: non morietur in
eternum. Credis hoc? Ait illi. Vtique domine.
Ego credidi quia tu es christus filius dei: qui
in hunc mundum venisti. Et cum
hec dixisset: abiit ⁊ vocauit mariam
sororem suam silentio dicens. Magister
adest: et vocat te. Illa ut audiuit surgit
cito: ⁊ venit ad eum. Nondum enim
venerat ihesus in castellum: sed erat ad
huc in illo loco ubi occurrerat ei martha.
Iudei ergo qui erant cum ea in domo
⁊ consolabantur eam cum vidissent
mariam quia cito surrexit et exiit: secuti
sunt eam dicentes. Quia vadit ad
monumentum vt ploret ibi. Maria ergo
cum venisset ubi erat ihesus: videns
eum cecidit ad pedes eius dixit ei. Domine
si fuisses hic non esset mortuus
frater meus. Ihesus ergo ut vidit eam
plorantem et iudeos qui venerant cum
ea plorantes infremuit spiritu: ⁊ turbauit
semetipsum ⁊ dixit. Vbi posuistis eum?
Dicunt ei. Domine veni ⁊ vide. Et lacrimatus
est ihesus. Dixerunt ergo iudei.
Ecce quomodo amabat eum. Quidam
autem ex ipsis dixerunt. Non poterat hic
qui aperuit oculos ceci nati facere: ut
hic non moreretur? Ihesus ergo rursum
fremens in semetipso venit ad monumentum.
Erat autem spelunca: ⁊ lapis superpositus
erat ei. Ait ihesus. Tollite lapidem.
Dicit ei martha soror eius: qui
mortuus fuerat iam fetet: quadriduanus enim est. Dicit ei ihesus.
Nonne dixi tibi: quoniam si crederes
videbis gloriam dei? Tulerunt ergo lapidem.
Ihesus autem eleuans sursum oculos
dixit. Pater gratias ago tibi qui
audisti me. Ego autem sciebam quia semper
me audis: sed propter populum qui circumstat dixi:
ut credant quia tu me misisti. Hec
cum dixisset: voce magna clamauit.
Lazare veni foras. Et statim prodiit qui
fuerat mortuus ligatis manus et pedes
in fasciis: ⁊ facies illius sudario erat
ligata. Dicit eis ihesus. Soluite
eum: ⁊ sinite abire. Multi ergo ex iudeis
qui venerat ad maria et martham
et viderant que fecit ihesus: crediderunt
in eum. Quidam autem ex ipsis abierunt
ad phariseos: ⁊ dixerunt eis que
fecit ihesus. Collegerunt ergo pontifices
et pharisei concilium ⁊ dicebant. Quid
facimus: quia hic homo multa signa
facit? Si dimittimus eum sic: omnes
credent in eum. Et venient romani: et
tollent locum nostrum ⁊ gentem. Vnus
autem ex ipsis caiphas nomine: cum esset
pontifex anni illius dixit eis. Vos nescitis quicquam: nec cogitatis: quia expedit
vobis ut unus moriatur homo: pro
populo: ⁊ non tota gens pereat. Hoc autem
a semetipso non dixit: sed cum esset
pontifex anni illius: prophetauit: quia ihesus
moriturus erat pro gente. Et non tantum
pro gente: sed ut filios dei qui erant
dispersi congregaret in unum. Ab illo ergo
die cogitauerunt ut interficerent eum.
Ihesus ergo iam non palam ambulabat
apud iudeos: sed abiit in regionem
iuxta desertum in ciuitatem que dicitur
Effrem: ⁊ ibi morabatur cum discipulis
suis. Proximum autem erat pascha
iudeorum: ⁊ ascenderunt multi ierosolimam
de regione ante pascha: ut sanctificarent semetipsos. Querebant ergo ihesum:
⁊ collocuebantur ad invicem in
templo stantes. Quid putatis quia
non venit ad diem festum illum? Dederant autem pontifices et pharisei

mandatum: ut si quis cognouerit
vbi sit indicet: ut apprehendant eum. (xi)
Ihesus ergo ante sex dies pasche venit
bethaniam vbi lazarus fuerat mortuus:
quem suscitauit ihesus. Fecerunt autem
ei cenam ibi et martha ministrabat: lazarus
autem vnus erat ex discumbentibus
cum eo. Maria ergo accepit libram unguenti
nardi pistici pretiosi ⁊ unxit pedes
ihesu: ⁊ extersit pedes eius: rapillis suis:
et domus impleta est ex odore unguenti.
Dixit ergo unus ex discipulis eius iudas
scariothis qui erat eum traditurus.
Quare hoc unguentum non venit trecentis denariis: ⁊ datum est egenis?
Dixit autem hoc non quia de egenis pertinebat ad eum: sed quia fur erat: et loculos habens ea que mittebantur portabat. Dixit ergo ihesus. Sinite illam:
ut in die sepulture mee seruet illud. Pauperes enim semper habetis vobiscum:
me autem non semper habetis. Cognouit ergo
turba multa ex iudeis quia illic est: ⁊
venerunt non propter ihesum tantum: sed
ut lazarum viderent quem suscitauit a mortuis.
Cogitauerunt autem principes sacerdotum ut lazarum interficerent: ⁊ multi
propter illum abibant et credebant in ihesum. In crastinum autem turba
multa que venerat ad diem festum
cum audissent quia venit ihesus ierosolimam accepterunt ramos palmarum:
et processerunt obuiam ei et clamabant:
osanna: benedictus qui venit in nomine
domini ex israel. Et inuenit ihesus asellum:
⁊ sedit super eum sicut scriptum est.
Noli timere filia sion: ecce ex eius ue
nit sedens super pullum asine. Hec non cognouerunt discipuli eius primum: sed quando
glorificatus est ihesus tunc recordati
sunt quia hec erant scripta de eo: ⁊ hec
fecerunt ei. Testimonium ergo phibebat
turba que erat cum eo quando lazarum
vocauit de monumento: ⁊ suscitauit
eum a mortuis. Propterea obuiam
venit ei turba: quia audierunt eum fecisse
hoc signum. Pharisei ergo dixerunt ad
semetipsos. Videtis quia nichil proficimus? Ecce mundus totus post eum abiit.
Erat autem quidam gentiles ex hiis qui ascenderant ut adorarent in die festo. Hii ergo
accesserunt ad philippum qui erat a bethsayda galilee: ⁊ rogabant eum dicentes.
Domine: volumus ihesum videre. Venit philippus: et dixit andree. Andreas
rursum ⁊ philippus dixerunt ihesu. Ihesus autem respondit eis dicens. Venit hora
ut clarificetur filius hominis. Amen
amen dico vobis: nisi granum frumenti
cadens in terram mortuum fuerit: ipsum
solum manet. Si autem mortuum fuerit:
multum fructum affert. Qui amat animam suam: perdet eam. Et qui odit anima
suam in hoc mundo: in vitam eternam
custodit eam. Si quis mihi ministrat:
me sequatur. Et ubi sum ego: illic et
minister meus erit. Si quis mihi ministrauerit: honorificabit eum pater
meus. Nunc anima mea turbata est.
Et quid dicam? Pater saluifica me ex
hac hora. Sed propter hoc veni in hanc
hanc. Pater dilifica nomen tuum. Venit
ergo vox de celo dicens. Clarificauit: ⁊
iterum clarificabo. Turba ergo que stabat et audierat dicebat tonitruum esse factum.
Alii autem dicebant. Angelus ei locutus
est. Respondit ihesus: ⁊ dixit. Non
propter me hec vox venit: sed propter vos.
Nunc iudicium est mundi. Nunc princeps
huius mundi eicietur foras. Et ego si exaltatus fuero a terra: omnia traham
ad meipsum hoc autem dicebat: significans
qua morte esset moriturus. Respondit
ei turba. Nos audiuimus ex lege: quia

ristus manet in eternũ. Et quomodo tu dicis oportet exaltari filiũ hois? Et quis ē iste filius hominis? Dixit ergo eis ihesus. Adhuc modicũ lumē in vobis est. Ambulate dum lucem habetis: ut non vos tenebre vos cõprehendãt. Et qui ambulat ī tenebris: nescit quo vadit. Dum lucem habetis credite in lucem: ut filij lucis sitis. Hec locutus est ihesus: et abiit ⁊ abscõdit se ab eis. Cũ autē tanta signa fecisset coram eis nõ credebãt in eum: ut sermo ysaie impleretur quē dixit. Dñe quis credidit auditui nro: et brachiũ dñi cui revelatũ est? Propterea non poterãt credere: qꝛ iterũ dixit ysaias. Excecauit oculos eorum ⁊ induravit cor eorũ: ut non videant oculis ⁊ intelligãt corde et conuertantur ⁊ sanem eos. Hec dixit ysaias quãdo vidit gloriã eius: ⁊ locus est de eo. Verũtamẽ et ex principibus multi crediderũt in eum: sed propter phariseos nõ cõfitebantur: ut de synagoga nõ eicerentur. Dilexerũt enim gloriam hominũ magis q̃ gloriam dei. Ihesus autē clamauit ⁊ dixit. Qui credit in me: nõ credit in me: sed in eum qui misit me. Et qui videt me: videt eum qui misit me. Ego lux in mundũ venio: ut omnis qui credit in me in tenebris non maneat. Et si quis audierit verba mea ⁊ non custodierit: ego non iudico eũ. Non enim veni ut iudicem mundũ: sed ut saluificem mundũ. Qui spernit me et non accipit verba mea: habet q̃ iudicet eum. Sermo quē locutus sum: ille iudicabit eum in nouissimo die. Quia ego ex meipo nõ lũ locutus: sed q̃ misit me pater ipse michi mandatũ dedit: quid dicam et quid loquar. Et scio: quia mãdatũ eius vita eterna est. Que ergo ego loquor: sicut dixit michi pater sic loquor. ¶ xiij

Ante diem festũ paschę sciens ihesus qꝛa venit hora eius ut trãseat ex hoc mũdo ad patrem: cũ dilexisset suos qui erant in mũdo: in finem dilexit eos. Et cena facta cum byabolus iam misisset in cor ut traderet eum iudas simonis scariothis: sciens quia omnia dedit ei pater in manus et qꝛa a deo exiuit et ad deum vadit: surgit a cena ⁊ ponit vestimenta sua: et cũ accepisset linteum pãnxit se. Deinde mittit aquã ī pelluim: ⁊ cepit lauare pedes discipulorũ: ⁊ extergere linteo quo erat pãcinctus. Venit ergo ad simonem petrum. Et dicit ei petrus. Dñe tu michi lauas pedes? Respondit ihesus: ⁊ dixit ei. Quod ego facio tu nescis modo: scies autē postea. Dicit ei petrus. Non lauabis michi pedes in eternũ. Respondit ei ihesus. Si non lauero te nõ habebis partem mecũ. Dicit ei simon petrus. Domine: nõ tantũ pedes meos: sed ⁊ manus et caput. Dicit ei ihesus. Qui lotus est nõ indiget nisi ut pedes lauet: sed est mũdus tot⁹. Et vos mũdi estis: sed non omnes. Sciebat enim quisnam esset qui traderet eum. Propterea dixit: non estis mũdi omnes. Postq̃ ergo lauit pedes eorũ accepit vestimenta sua: et cum recubuisset iterũ dixit eis. Scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis me magister ⁊ dominus: et bene dicitis. Sum enim. Si ergo ego laui pedes vestros dominus ⁊ magister: ⁊ vos debetis alter alter⁹ lauare pedes. Exemplũ enim dedi vobis: ut quēadmodũ ego feci vobis ita et vos faciatis. Amen amẽ dico vobis: nõ est seruus maior domino suo: neq; apostolus maior est eo qui misit illũ. Si hec scitis: beati eritis si feceritis ea.

Non de omnibus vobis dico. Ego scio quos elegerim. Sed ut adimpleatur scriptura: qui mãducat mecũ panem leuabit contra me calcaneũ suũ. Amodo dico vobis priusq̃ fiat: ut cũ factũ fuerit credatis quia ego sum. Amen amen dico vobis: qui accipit si quem misero me accipit. Qui autem me accipit: accipit eum qui me misit. Cum hec dixisset ihesus turbatus est spiritu: ⁊ protestatus est ⁊ dixit. Amen amen dico vobis: quia vnus ex vobis tradet me. Aspiciebãt ergo ad invicem discipuli: hesitantes de quo diceret. Erat ergo recumbens vnus ex discipulis eius in sinu ihesu: quem diligebat ihesus. Innuit ergo huic simon petrus: et dixit ei. Quis est de quo dicit? Iteq; cum recubuisset ille supra pectus ihesu dixit ei. Dñe quis est? Respondit ihesus. Ille est cui ego intinctũ panẽ porrexero. Et cum intinxisset panẽ: dedit iude simonis scariothis. Et post buccellã introiuit in eum sathanas. Et dicit ei ihesus. Quod facis fac cito. Hoc autē nemo sciuit discũbentiũ: ad quid dixerat ei. Quidã enim putabãt quia loculos habebat iudas vt dixisset ei ihesus. eme ea que opus sunt nobis ad diem festũ: aut egenis vt aliquid daret. Cũ ergo accepisset ille buccellã: exiuit continuo. Erat autē nox. Cũ ergo exisset dixit ihesus. Nunc clarificatus est filius hominis: ⁊ deus clarificatus est in eo. Si deus clarificatus est in eo: et deus clarificabit eum in semetipso: et continuo clarificabit eum. Filioli: adhuc modicũ vobiscum sum. Quaeretis me: et sicut dixi iudeis quo ego vado vos non potestis venire. Et vobis dico modo. Mãdatũ nouũ do vobis: ut diligatis inuicẽ sicut dilexi vos: ut et vos diligatis inuicẽ. In hoc cognoscẽt omnes quia discipuli estis mei: si dilectionẽ habueritis ad inuicem. Dicit ei simon petrus. Dñe quo vadis? Respondit ihesus. Quo ego vado non potes me modo sequi: sequeris autē postea. Dicit ei petrus. Quare nõ possũ te sequi modo? Animã meã p te ponam. Respondit ei ihesus. aiam tuã p me pones? Amẽ amẽ dico tibi: nõ cãtabit gall⁹ donec ter me negeris. ¶ xiiij

Et ait discipulis suis. Non turbetur cor vestrũ. Creditis in deũ: et in me credite. In domo patris mei mansiones multe sunt. Si quo minus: dixissem vobis quia vado parare vobis locum. Et si abiero ⁊ parauero vobis locum: iterũ venio ⁊ accipiam vos ad meipsũ: ut vbi sum ego ⁊ vos sitis. Et quo ego vado scitis: ⁊ viam scitis. Dicit ei thomas. Dñe: nescimus quo vadis. Et quomõ possumus viam scire? Dicit ei ihesus. Ego sum via ⁊ veritas et vita. Nemo venit ad patrem nisi p me. Si cognouisseis me: et patrem meum utiq; cognouisseis. Et amodo cognoscetis eũ: ⁊ vidistis eum. Dicit ei philipus. Dñe: ostende nobis patrem et sufficit nobis. Dicit ei ihesus. Tanto tempore vobiscũ sũ et nõ cognouistis me? Philipe: qui videt me videt patrem. Quomõ tu dicis ostende nobis patrem? Non credis quia ego in patre ⁊ pater in me est? Verba que ego loquor vobis: a meipso non loquor. Pater autē in me manens: ipse facit opera. Non creditis quia ego in patre ⁊ pater ī me est? Alioquin propter opera ipsa credite. Amen amen dico vobis: qui credit in me opera que ego facio ⁊ ipse faciet: et maiora horũ faciet. Quia ego ad patrem vado: ⁊ qđcũq; petieritis patrem

in nomine meo hec faciat: ut glorificet
pater in filio. Si quid petieritis me i
nomine meo hoc faciam. Si diligitis
me: mandata mea seruate. Et ego ro-
gabo patrem et aliu paraclitu dabit
vobis ut maneat vobiscu i eternu spi-
ritu veritatis: quē mundus nō potest ac-
cipere: quia non videt eu nec scit eum.
Vos aut cognoscetis eum: qa apud
vos manebit: z in vobis erit. Non
relinquā vos orphanos: veniam ad
vos. Adhuc modicu: z mundus me iā
non videt. Vos aut videbitis me: qa
ego viuo et vos viuetis. In illo die
vos cognoscetis quia ego sum i patre
meo: z vos in me: z ego i vobis. Qui
habet mandata mea z seruat ea: ille est
qui diligit me. Qui aut diligit me: di-
ligetur a patre meo. Et ego diligam
eum: et manifestabo ei meipm. Dicit
ei iudas: nō ille scariothis. Domine
quid factu est qa manifestatus es nō-
bis mipm: et non mūdo? Respondit
ihesus: et dixit ei. Si quis diligit me
sermonē meu seruabit: et pater me? di-
liget eum: z ad eum veniemus: z man-
sionē apud eum faciem?. Qui non di-
ligit me: sermones meos non seruat.
Et sermonē quē audistis non est me?:
sed eis qui misit me patris. Hec locu-
tus sum vobis: apud vos manens.
Paraclitus aut spiritus sanctus quē
mittet pater in nomine meo ille vos
docebit omia: z suggeret vobis omia
quecūq; dixero vobis. Pacem relin-
quo vobis: pacem meam do vobis.
Non quomō mundus dat: ego do vo-
bis. Non turbetur cor vestū: neq; for-
midet. Audistis quia ego dixi vobis:
vado z venio ad vos. Si diligeretis
me: gauderetis utq; qua vado ad
patrem: quia pater maior me est. Et
nunc dixi vobis priusq; fiat: ut cum
factu fuerit credatis. Iam non multa
loquar vobiscu. Venit enim princeps
mūdi hui?: et in me non habet quicq;.
Sed ut cognoscat mundus qa diligo
patrē: et sicut mādatu dedit michi pater
sic facio. Surgite: eamus hinc.

Ego sum vitis vera: z pater meus
agricola est. Omnē palmitem
in me non ferentem fructu tollet eum:
et omnē qui fert fructu purgabit eum:
ut fructu plus afferat. Iam vos mūdi
estis: pter sermonē quē locutus sum
vobis. Manete i me: z ego in vobis.
Sicut palmes nō potest ferre fructu a se
metipo nisi mānet in vite: sic nec vos
nisi in me mānetis. Ego sum vitis:
vos palmites. Qui manet in me et
ego in eo hic fert fructu multu: quia si-
ne me nichil potestis facere. Si quis
in me non manet mittetur foras si-
cut palmes z arefet: z colligent eum
et in ignem mittent z ardet. Si man-
setis in me z verba mea in vobis mā-
serint: qdcūq; volueritis petetis: z fie-
et vobis. In hoc clarificatus est pater
meus: ut fructu plurimu afferatis: et
efficiamini mei discipli. Sicut dilexit
me pater: z ego dilexi vos. Manete in
dilectione mea. Si precepta mea seua-
uerit manebitis in dilectione mea:
sicut z ego patris mei pecepta seruaui:
et maneo i eo dilectione. Hec locu? su
vobis: ut gaudiu meu sit in vobis: et
gaudiu vestru impleatur. Hoc est pre-
ceptu meu: ut diligatis inuicē sicut di-
lexi vos. Maiorē hac dilectionē nemo
habet: q̄ ut animā suā ponat quis p
amicis suis. Vos amici mei estis: si fe-
ceritis que ego ēpto vobis. Iam nō
dicam vos seruos: quia seruus nescit
quid faciat dōs eius. Vos aut dixi

amicos: qa omia quecūq; audiui a
patre meo nota fecī vobis. Non vos me
elegistis sed ego elegi vos: z posui vo?
ut eatis z fructu afferatis: z fructus ve-
ster maneat: ut qdcūq; petieritis patrē
in nomine meo det vobis. Hec mādo
vobis: ut diligatis inuicem. Si mūn-
dus vos odit: scitote quia me priorē
vobis odio habuit. Si de mundo fu-
isstis: mundus qd suu erat diligeret.
Quia vero de mūdo nō estis: sed ego
elegi vos de mūdo: pterea odit vos
mūdus. Memētote sm̄onis mei: quē
ego dixi vobis. Non est seruus maior
dōo suo. Si me persecuti sunt et vos p-
sequent. Si sermonē meu seruauerūt:
et vrm seruabūt. Sed hec omia facient
vobis pter nomē meū: quia nesciūt
eum qui misit me. Si non venissem
et locutus fuissem eis: peccatū non ha-
berent. Nunc aut excusationē non ha-
bent de peccato suo. Qui me odit: et
patrē meū odit. Si opera nō fecissem
in eis que nemo alius fecit: peccatum
non haberent. Nunc autem et viderūt
et odierūt: me z patrē meū. Sed ut ad-
impleat sermo q̄ in lege eo? scriptus est:
quia odio habuerūt me gratis. Cum
aut venerit paraclitus quē ego mittā
vobis a patre spiritū veritatis q̄ a pa-
tre predit: ille testimoniū phibebit de
me. Et vos testimonium phibebitis:
quia ab initio mecum estis.

Hec locu? sum vobis: ut nō scan-
dalizemini. Abiciē bmagogis
facient vos. Sed venit hora: ut omis
qui interficit vos arbitretur obsequiu
se prestare deo. Et hec facient vobis:
quia nō nouerūt patrē neq; me. Sed
hec locu? su vobis: ut cū venerit hora
eoē reminiscamini: qa ego dixi vobis.
Hec autem vobis ab initio nō dixi:
quia vobiscu eram. Et nunc vado ad
eum qui misit me: z nemo ex vobis in-
terrogat me quo vadis. Sed quia hec
locutus sum vobis: tristicia implebit
cor vestū. Sed ego veritatem dico vo-
bis: expedit vobis ut ego vadā. Si
enim non abiero: paraclitus non ve-
niet ad vos. Si aut abiero: mittā eu
ad vos. Et cū venerit: ille arguet mū-
dum de peccato et de iustitia et de iu-
dicio. De peccato quidē: qa nō credide-
rūt i me. De iustitia vero: qa ad patrē
vado: z iā nō videbitis me. De iudicio
aut: quia princeps mūdi hui? iā iudi-
catus est. Adhuc multa habeo vobi?
dicere: sed non potestis portare modo.
Cum aut venerit ille spiritū veritatis:
docebit vos omnē veritatem. Non e-
nim loquetur a semetipso: sed quecūq;
audiet loquetur: z q̄ ventura sunt an-
nūciabit vobis. Ille me clarificabit:
qa de meo accipiet: z annūciabit vo-
bis. Omia quecūq; habet pater mea
sūt. Propēa dixi qa de meo accipiet:
et annūciabit vobis. Modicu z iam
nō videbitis me: z iterū modicu z vide-
bitis me: quia vado ad patrem. Dixe-
runt ergo ex discipulis eius ad invicē.
Quid est hoc qd dicit nobis modicū
et nō videbitis me: et iterū modicū et
videbitis me z quia vado ad patrē?
Dicebāt ergo. Quid est hoc qd dicit
modicū? Nescimus quid loquitur. Co-
gnouit aut ihesus quia volebant eu
interrogare: et dixit eis. De hoc queri-
tis inter vos quia dixi modicū z non
videbitis me: z iterū modicū et videbi-
tis me. Amen amē dico vobis: quia
ploradbitis z flebitis vos: mūdus au-
tem gaudebit. Vos aut cōtristabimi-
ni: sed tristicia vestra vertetur in gau-
diū. Mulier cū parit tristiciā habet: qa

venit hora ei⁹. Cū aūt pepererit puerū
iam non meminit pressure ꝓter gau-
diū: quia natus est homo in mundū.
Et vos igitur nunc quidē tristiciam
habetis. Iterꝫ aūt videbo vos ⁊ gaude-
bit cor vestrū: et gaudiū vestrū nemo
tollet a vobis. Et in illo die me non
interrogabitis quicq̃. Amen amē di-
co vobis: si quid petieris patrem in
nomine meo dabit vobis. Vsq̃ mo-
do nō petistis quicq̃ in nomine meo.
Petite et accipietis: ut gaudiū vestrū
sit plenū. Hec in proverbijs locu⁹ sum
vobis. Venit hora: cum iam non in
proverbijs loquar vobis: sed palam
de patre annunciabo vobis. In illo
die in nomine meo petetis. Et nō di-
co vobis: quia ego rogabo patrem
de vobis. Ipse enim pater amat vos
q̃a vos me amastis: ⁊ credidistis q̃a
ego a deo exiui. Exiui a patre ⁊ veni in
mundum: iterꝫ relinquo mundum: ⁊ va-
do ad patrem. Dicunt ei discipuli ei⁹.
Ecce nunc palam loqueris: et proverbi
um nullū dicis. Nunc scimus quia
scis omnia: ⁊ non opus est tibi ut q̃s
te interroget. In hoc credimꝰ: quia a
deo existi. Respondit eis ihesus. Mo-
do creditis? Ecce venit hora: ⁊ iam ve-
nit ut dispergamini unusquisq̃ in ꝓpri-
a: ⁊ me solū relinquatis. Et non sum
solus: quia pater mecū est. Hec locu⁹
sum vobis: ut in me pacem habeatis.
In mundo pressuram habebitis: sed
confidite: ego vici mundum. xvii

Hec locutus est ihesus: ⁊ sublleva-
tis oculis in celū dixit. Pater ve-
nit hora: clarifica filiū tuū: ut filiꝰ tuꝰ
clarificet te. Sicut dedisti ei potestatem
omnis carnis: ut omne q̃d dedisti ei
det eis vitam eternā. Hec est aūt vita
eterna: ut cognoscant te solū deū verū:
et quē misisti ihesum christū. Ego te cla-
rificaui super terrā: opus consumau-
quod dedisti michi ut faciam. Et nūc
clarifica me tu pater apud temetipm:
claritate quā habui priusq̃ mundꝰ fe-
ret apud te. Manifestaui nomē tuū
hominibꝫ: q̃s dedisti michi de mundo.
Tui erant: ⁊ michi eos dedisti: et sermo
nem meū seruauerunt. Nūc cognouē-
runt: quia omnia que dedisti michi
abs te sūt. Quia verba q̃ dedisti michi
dedi eis: ⁊ ipsi acceperūt ⁊ cognouerūt
vere quia a te exiui: ⁊ crediderūt q̃a tu
me misisti. Ego pro eis rogo. Nō pro
mundo rogo: sed ꝓ hijs q̃s dedisti mi-
chi: quia tui sunt. Et mea omnia tua
sunt: ⁊ tua mea sunt: ⁊ clarificatꝰ sum
in eis. Etiā non sum in mundo: et hij
mundo sunt: ⁊ ego ad te venio. Pater
sanctē seruā eos in nomine tuo quos
dedisti michi: ut sint unū sicut et nos.
Cum essem cum eis: ego seruabā eos
in nomine tuo. Quos dedisti michi: e-
go custodiui: ⁊ nemo ex eis perijt nisi
filius perditionis: ut scriptura impleat.
Nūc aūt ad te venio: ⁊ hec loquor in
mundo: ut habeāt gaudiū meū imple-
tum in semetipsis. Ego dedi eis sermo-
nem tuū: ⁊ mundus eos odio habuit:
quia nō sunt de mundo sicut et ego nō
sum de mundo. Non rogo ut tollas e-
os de mundo: sed ut serues eos a malo.
De mundo nō sunt: sicut ego non sū
de mundo. Sanctifica eos in veritate.
Sermo tuus veritas est. Sicut tu me
misisti in mundum: ita ⁊ ego misi eos
in mundū. Et pro eis ego sanctifico
meipm: ut sint ⁊ ipsi sanctificati in veri-
tate. Non pro eis aūt rogo tantū: sed
et pro eis qui credituri sunt per verbū
eorū in me: ut omnes unū sint sicut tu
pater in me ⁊ ego in te: ut ⁊ ipsi i nobis

unū sint: ut credat mundus quia tu me
misisti. Et ego claritatem quā tu dedi-
sti michi dedi eis: ut sint unū sicut et
nos unū sumus. Ego i eis ⁊ tu in me:
ut sint cōsummati in unū: et cognoscat
mundus quia tu me misisti: et dilexisti
eos sicut ⁊ me dilexisti. Pater: q̃s dedi-
sti michi volo ut ubi sū ego ⁊ illi sint
mecū: ut videant claritatem meā quā
dedisti michi: quia dilexisti me ante
constitutionē mundi. Pater iuste: mū-
dus te non cognouit. Ego aūt te co-
gnoui: et hij cognouerūt quia tu me
misisti. Et notum feci eis nomē tuū ⁊
notum faciā: ut dilectio qua dilexisti
me i ipsis sit: ⁊ ego in ipsis. xviii

Hec cum dixisset ihesus: egressus
est cum discipulis suis trās torre-
mentū cedron ubi erat hortꝰ: in quem
intrauit ipse ⁊ discipuli eius. Sciebat
aūt ⁊ iudas qui tradebat eum locum:
quia frequenter ihesus cōuenerat illuc
cum discipulis suis. Iudas ergo cum
acciperet cohortem ⁊ a pontificibus et
pharisis ministros: venit illuc cū la-
ternis ⁊ facibus ⁊ armis. Ihesus itaq̃
sciens omnia que ventura erant super
eū: processit ⁊ dixit eis. Quē queritis?
Respōderūt ei. Ihesum nazarenū. Di-
cit eis ihesus. Ego sum. Stabat autē
et iudas qui tradebat eum cū ipsis. Vt
ergo dixit eis ego sum: abierūt retror-
sum: ⁊ ceciderūt in terram. Iterū ergo
interrogauit eos. Quem queritis? Illi
aūt dixerūt. Ihesum nazarenū. Respō-
dit ihesus. Dixi vobis: quia ego sum.
Si ergo me queritis: sinite hos abire.
Vt impleretur sermo quē dixit: quia
q̃s dedisti michi nō perdidi ex eis quen-
q̃. Simon ergo petrꝰ habens gladiū
eduxit eū: ⁊ percussit pontificis seruū: et
abscidit eius auriculam dexterā. Erat
aūt nomen seruo malchus. Dixit er-
go ihesus petro. Mitte gladiū tuū in
vaginā. Calicē quē dedit michi pater:
nō bibā illū? Cohors aūt ⁊ tribunus
et ministri iudeorū cōprehenderūt ihe-
sum: et ligauerūt eū ⁊ adduxerūt eum
ad annā primū. Erat enī socer caypha:
qui erat pōtifex anni illius. Erat aūt
cayphas qui consiliū dederat iudeis:
quia expedit vnū hominē mori pro
plo. Sequebatur aūt ihesum simon
petrus: ⁊ alius discipulus. Discipulus
aūt ille erat notus pōtifici: ⁊ introiuit
cum ihesu in atriū pontificis. Petrus
aūt stabat ad ostiū foris. Exiuit ergo
discipulus alius qui erat notus pon-
tifici: ⁊ dixit ostiarie: et introduxit pe-
trum. Dicit ergo petro ancilla ostia-
ria. Nūquid ⁊ tu ex discipulis es hoīs
istius? Dicit ille. Non sum. Stabāt
autē serui et ministri ad prunas quia
frigus erat: ⁊ calefaciebant se. Erat au-
tem cum eis ⁊ petrus: stans ⁊ calefac-
tens se. Pontifex ergo interrogauit ihe-
sum de discipulis suis: ⁊ de doctrina ei-
us. Respondit ei ihesus. Ego palam
locutus sum mūdo. Ego semp docui
in synagogis et in templo quo omnes
iudei conueniūt: ⁊ in occulto locutus
sum michi. Quid me interrogas? In-
terroga eos qui audierūt: quid locu⁹
sum ipsis. Ecce hij sciunt: que dixerim
ego. Hec aūt cū dixisset: unus assistē
ministrorū dedit alapam ihesu dicēs.
Sic respōdes pontifici? Respondit ei
ihesus. Si male locutus sum: testimo-
nium phibe de malo. Si aūt bene: quid
me cedis? Et misit eum annas ligatū
ad cayphan pontificem. Erat autem
simon petrus stās: ⁊ calefaciens se. Di-
xerūt ergo ei. Nūquid ⁊ tu ex discipulis
eius es? Negauit ille ⁊ dixit. Nō sum.

Dixit vnus ex ministris pōtificis: cognatus eius cuius abscidit petrus auriculam. Nōne ego te vidi in orto cū illo. Iterum ergo negauit petrus: et statim gallus cāuit. Adducūt ergo ihesū ad cayphan in ptoriū. Erat aūt mane. Et ipi non introierūt in ptoriū ut non contaminarentur: sed ut māducarent pascha. Exiuit ergo pilat⁹ ad eos foras: z dixit. Quā accusationē affertis aduersus hominē hunc? Respōderūt: z dixerūt ei. Si non esset hic malefactor: non tibi tradidissemus eum. Dicit ergo eis pilatus. Accipite eum vos: z secūdū legem vestrā iudicate eū. Dixerūt ergo ei iudei. Nobis nō licet interficere quemq̄. Vt sermo ihesu impleretur quē dixit: significās qua morte esset moriturus. Introiuit ergo iterū in ptoriū pilatus: z vocauit ihesum: et dixit ei. Tu es rex iudeorū? Respondit ihesus. A temetipso hoc dicis: an alij dixerūt tibi de me? Respondit pilatus. Nūquid ego iudeus sum? Gens tua z pontifices tradiderunt te mihi. Quid fecisti? Respōdit ihesus. Regnū meū non est de hoc mūdo. Si ex hoc mūdo esset regnū meū: ministri mei utiq̄ decertarent ut nō traderer iudeis. Nunc aūt regnū meū nō est hinc. Dixit itaq̄ ei pilat⁹. Ergo rex es tu? Respōdit ihesus. Tu dicis: q̄a rex sū ego. Ego in hoc natus sum: z ad hoc veni in mūdum: ut testimoniū phibeā veritati. Omnis qui est ex veritate audit vocem meā. Dicit ei pilatus. Quid est veritas? Et cū hoc dixisset: iterū exiuit ad iudeos: z dicit eis. Ego nullā inueniō i eo causā. Est aūt cōsuetudo vobis: ut unū dimittā vobis in pascha. Vultis ergo dimittam vobis regem iudeorū? Clamauerūt ergo rursum omnes dicentes. Non hunc: sed barabam. Erat autem barabas latro. CXX

Tunc ergo apphendit pilatus ihesum: et flagellauit. Et milites plectentes coronā de spinis imposuerunt capiti eius: et veste purpurea circūdederūt eum. Et veniebāt ad eum: et dicebāt. Aue rex iudeorū. Et dabant ei alapas. Exiuit iterū pilatus foras: et dicit eis. Ecce adduco vobis eum foras: ut cognoscatis quia nullam inuenio in eo causam. Exiuit ergo ihesus portans spineā coronā: z purpureum vestimentū. Et dicit eis. Ecce homo. Cū ergo vidissent eū pōtifices et ministri: clamabāt dicentes. Crucifige: crucifige eū. Dicit eis pilatus. Accipite eum vos: z crucifigite. Ego enim non inuenio in eo causam. Respōdērūt ei iudei. Nos legem habemus: et secūdū legem debet mori: quia filiū dei se fecit. Cum ergo audisset pilatus hunc sermonē: magis timuit. Et ingressus est in ptoriū iterū: et dicit ad ihesum. Vnde es tu? Ihesus aūt responsum non dedit ei. Dicit ergo ei pilatus. Mihi non loqueris? Scis quia potestatē habeo crucifigere te: z potestatē habeo dimittere te? Respōdit ihesus non haberes potestatem aduersum me vllā: nisi tibi datū esset deorsum. Propterea qui me tradidit tibi maius peccatum habet. Ex eōdē querebat pilatus dimittere eū. Iudei aūt clamabāt dicentes. Si hunc dimittis: non es amic⁹ cesaris. Omnis enim qui se regem facit contradicit cesari. Pilat⁹ aūt cū audisset hos sermones adduxit foras ihesum: et sedit pro tribunali in loco qui dicit lythostratos: hebraice aūt gabatha. Erat aūt parasceue paschē: hora sexta: z dicit iudeis. Ecce rex vester. Illi aūt clamabāt. Tolle tolle: crucifige eū. Dicit eis pilatus. Regem vestrū crucifigam? Respōderūt pontifices. Nō habemus regem: nisi cesarem. Tūc ergo tradidit eis illū: ut crucifigerēt. Suscepērūt aūt ihesum: z eduxerūt. Et bajulans sibi crucem exiuit in eum qui dicitur caluarie locū: hebraice golgotha. Vbi crucifixerūt eum: z cum eo alios duos hinc z hinc: medium aūt ihesum. Scripsit aūt z titulū pilatus: z posuit super crucē. Erat aūt scriptū: ihesus nazarenus rex iudeorū. Hunc ergo titulū multi iudeorū legerūt: quia ppe ciuitatem erat locus vbi crucifixus est ihesus. Et erat scriptū hebraice grece z latine. Dicebāt ergo pilato pōtifices iudeorū. Noli scribere rex iudeorū: sed q̄a ipse dixit: rex sum iudeorū. Respōdit pilat⁹. Quod scripsi scripsi. Milites ergo cum crucifixissent eū accepērūt vestimenta eius: z fecerūt quatuor partes: unicuiq̄ militi partem: z tunicam. Erat aūt tunica inconsutilis: deorsum contexta per totū. Dixerūt ergo ad invicem. Non scindamus eam: sed sortiamur de illa cuius sit. Vt scriptura impleretur dicens. Partiti sunt vestimenta mea sibi: et in vestem meam miserūt sortem. Et milites quidem hec fecerūt. Stabāt aūt iuxta crucem ihesu mater eius: et soror matris eius maria cleophe z maria magdalene. Cum vidisset ergo ihesus matrē et discipulū stantem quē diligebat: dicit matri suē. Mulier: ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo. Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus i sua. Postea sciens ihesus quia oōia consūmata sūt: ut consūmarentur scriptura dicit. Sitio. Vas ergo erat positū aceto plenū. Illi aūt plenū aceto spōgiā hysopo circūponētes: obtulerūt ori eius. Cum ergo accepisset ihesus acetū dixit. Cōsummatū est. Et inclinato capite tradidit spiritū. Iudei ergo quoniā parasceue erat ut nō remanerent in cruce corpora sabbato: erat enim magn⁹ dies ille sabbati: rogauerunt pilatum ut frangerentur eorū crura et tollerentur. Venerunt ergo milites: z primi quidem fregerūt crura: et alter⁹ qui crucifixus est cum eo. Ad ihesum aūt cum venissent: ut viderunt eum iā mortuū non fregerunt eius crura: sed vnus militū lancea latus eius aperuit: z continuo exiuit sanguis z aqua. Et qui vidit testimoniū phibuit: z verum est testimoniū eius. Et ille scit q̄a vera dicit: ut z vos credatis. Facta sūt enim hec: ut scriptura impleretur. Os nō cōminuetis ex eo. Et iterū alia scriptura dicit. Videbūt in quē transiixerunt. Post hec aūt rogauit pilatum ioseph ab arimathia eo q̄ esset discipulus ihesu: occultus aūt ppter metū iudeorū: ut tolleret corpus ihesu. Et permisit pilatus. Venit ergo: et tulit corpus ihesu. Venit aūt z nycodemus q̄ venerat ad ihesum nocte pimū: ferens mixturam mirre et aloes quasi libras centū. Acceperūt ergo corpus ihesu: et ligauerūt eū linteis cū aromatibus sicut mos est iudeis sepelire. Erat aūt in loco vbi crucifixus est hortus: z horto monumentū nouū in quo nondum quisq̄ positus erat. Ibi ergo ppter parasceuen iudeorū: quia iuxta erat monumentū posuerūt ihesum. CXXI

Vna aūt sabbati maria magdalene venit mane cum adhuc tenebre essent ad monumentū: z vidit lapidem sublatū a monumento. Cucurrit ergo z venit ad simonē petrū: z ad alū discipulū quē amabat ihesus: et

dicit illis. Tulerũt dominũ de monu-
mento: ⁊ nesciõ ubi posuerũt eũ. Exijt
ergo petrus et ille alius discipulus: et
venerũt ad monumẽtũ. Currebãt au-
tem duo simul: ⁊ ille alius discipulus
præcurrit cito petro: et venit prius ad
monumentũ. Et cum se inclinasset vi-
dit posita linteamina: nõ tamẽ intro-
iuit. Venit ergo simõ petr⁹ sequẽs eũ:
⁊ introiuit ĩ monumẽtũ. Et vidit linte-
amina posita: ⁊ sudariũ quod fuerat
sup caput eius nõ cũ linteaminibu⁹
positum: sed separatũ involutũ ĩ unũ
locũ. Tunc ergo introiuit ⁊ ille discipu-
lus qui venerat primus ad monumẽ-
tum: ⁊ vidit ⁊ credidit. Sondũ enim
sciebant scripturã: quia oportuit eum
a mortuis resurgere. Abierũt ergo iterũ
discipuli ad semetipos. Maria autẽ
stabat ad monumentũ foris plorãs.
Dum ergo fleret: inclinauit se et pspe-
xit in monumentũ. Et vidit duos an-
gelos in albis sedentes: unũ ad caput
et unũ ad pedes: ubi positũ erat corp⁹
ihesu. Dicũt ei illi. Mulier q̃d ploras?
Dicit eis. Quia tulerũt dominũ meũ:
et nesciõ ubi posuerũt eum. Hec cũ di-
xisset cõuersa est retrorsum: ⁊ vidit ihe-
sum stantem: et nõ sciebat q̃a ihesus est.
Dicit ei ihesus. Mulier quid ploras?
Quẽ queris? Illa existimãs quia ortu-
lanus esset: dicit ei. Domine: si tu sus-
tulisti eum dicito mihi ubi posuisti
eum: ⁊ ego eum tollã. Dicit ei ihesus.
Maria. Conversa illa dicit ei. Rabbo-
ni: q̃ dicitur magister. Dicit ei ihesus.
Noli me tangere. Nondũ enĩ ascendi
ad patrem meũ. Vade autẽ ad fratres
meos: et dic eis. Ascendo ad patrem
meũ ⁊ patrem vestrũ: deũ meũ ⁊ deum
vestrũ. Venit maria magdalene an-
nunciãs discipulis q̃a vidi dominũ:
et hec dixit michi. Cum ergo sero esset
die illo una sabbatorũ et foores essent
clause ubi erãt discipuli cõgregati, ppter
metũ iudeorũ: venit ihesus et stetit
in medio: ⁊ dixit eis. Pax vobis. Et cum
hec dixisset: ostendit eis manus et la-
tus. Hauisi sunt ergo discipuli: viso do-
mino. Dixit ergo eis iterũ. Pax vobis.
Sicut misit me pater: ⁊ ego mitto vos.
Hec cũ dixisset insufflauit: et dixit eis.
Accipite spiritũ sanctũ. Quos remisi-
eris peccata remittunt eis: ⁊ quos re-
nueneris retenta sunt. Thomas autẽ
unus ex duodecim qui dicitur didim⁹
non erat cum eis quãdo venit ihesus.
Dixerũt ergo ei alij discipli. Vidimus
dominũ. Ille autẽ dixit eis. Nisi videro
in manibus eius figurã clauoꝝ: et mit-
tam digitũ meũ in locũ clauoꝝ: et mit-
tam manũ meã in latus eius: nõ cre-
dam. Et post dies octo iterũ erãt disci-
puli eius intus: ⁊ thomas cũ eis. Venit
ihesus ianuis clausis: ⁊ stetit ĩ medio
et dixit eis. Pax vobis. Deinde dicit
thome. Infer digitũ tuũ huc: ⁊ vide ma-
nus meas: ⁊ affer manũ tuã et mitte
in latꝰ meũ: ⁊ noli esse incredulus sed
fidelis. Respondit thomas ⁊ dixit. Do-
min⁹ meus: et de⁹ meus. Dicit ei ihesus.
Quia vidisti me thoma credidisti: be-
ati qui nõ videruẽt et crediderũt. Multa
quidẽ et alia signa fecit ihesus in con-
spectu discipulorũ suoꝝ: que non sunt
scripta in libro hoc. Hec autẽ scripta sũt
ut credatis q̃a ihesus ē filius dei: et ut cre-
dẽtes vitã habeatis in nomine eius. xxi.

Postea manifestauit se iterũ ihesus
ad mare tyberiadis. Manifesta-
uit autẽ sic. Erant simul simon petrus
et thomas q̃ dicit didim⁹ ⁊ nathana-
el q̃ erat a cana galilee: et filij zebedei:
et alij ex discipulis eius duo. Dicit eis
simon petrus. Vado piscari. Dicũt ei.
Venimus ⁊ nos tecum. Et egressi exi-
ierũt et ascenderũt in naui: et illa nocte nichil
prendiderũt. Mane autẽ iam facto stet
ihesus in litore: nõ tamẽ cognouerũt
discipuli quia ihesus est. Dicit
ergo eis ihesus. Pueri: nũquid pulmẽ-
tarũ habetis? Responderũt ei. Non.
Dicit eis. Mittite in dexterã nauigij
rete: ⁊ inuenietis. Miserũt ergo: ⁊ iam
non valebãt illud trahere pre multitu-
dine piscũ. Dicit ergo discipulus ille
quẽ diligebat ihesus petro. Dominꝰ
est. Simon petrus cum audisset quia
dominꝰ est: tunica succinxit se: erat enĩ
nudus: et misit se in mare. Alij autẽ
discipuli nauigio venerũt. Non enim
longe erant a terra: sed quasi cubitis
ducentis trahentes rete piscũ. Vt ergo
descenderũt in terram videruẽt prunas
positas: ⁊ piscem superpositũ et panẽ.
Dicit eis ihesus. Afferte de piscibus
quos prendidistis nunc. Ascendit si-
mon petrus ⁊ traxit rete in terram: ple-
num magnis piscibus centũquinqua-
ginta tribus. Et cum tanti essent: nõ
est fissum rete. Dicit ei ihesus. Venite
prandete. Et nemo audebat discũbe-
rẽ interrogare eum tu quis es: sciẽs
quia dũs est. Et venit ihesus ⁊ accepit
panem ⁊ dat eis: ⁊ pisce similiter. Hoc
iam tertio manifestatus est ihesus di-
scipulis suis: cum resurrexisset a mor-
tuis. Cum ergo prandidisset: dixit si-
moni petro ihesus. Simon iohannis
diligis me plus hijs? Dicit ei. Etiam
dũe tu scis: q̃a amo te. Dicit ei. Pasce
agnos meos. Dicit ei iterũ. Simon io-
hannis diligis me? Ait illi. Etiã dũe
tu scis: q̃a amo te. Dicit ei iterũ. Pasce
agnos meos. Dicit ei tertio. Simon
iohannis amas me? Contristat⁹ est
petrus quia dixit ei tertio amas me: ⁊
dicit ei. Domine tu omnia nosti: tu
scis quia amo te. Dicit ei. Pasce oues
meas. Amen amen dico tibi: cũ esses
iunior cingebas te: ⁊ ambulabas ubi
volebas. Cum aũt senueris extendes
man⁹ tuas: ⁊ alius te cinget: et ducet
quo tu non vis. Hoc autẽ dixit: signi-
ficãs qua morte clarificatus esset deũ.
Et cum hoc dixisset: dicit ei. Sequere
me. Conuersus petrus vidit illũ disci-
pulũ quẽ diligebat ihesus sequentem:
qui ⁊ recubuit in cena sup pectus eius
et dixit: dũe quis est qui tradet te. Hũc
ergo cum vidisset petrus: dicit ihesu.
Domine: hic autẽ quid? Dicit ei ihesus.
Sic eum volo manere: donec veniam.
Quid ad te? Tu me sequere. Exijt ergo
sermo iste inter fratres: q̃a discipulus ille
non moritur. Et non dixit ei ihesus
non moritur: sed sic eũ volo manere
donec veniam: quid ad te. Hic ē disci-
pulus ille q̃ testimoniũ phibet de his:
⁊ scripsit hec. Et scimus q̃a verũ ē testimo-
niũ eius. Sunt autẽ et alia multa q̃ fecit
ihesus: que si scribantur per singula nec
ipm arbitror mũdũ capere posse eos
q̃ scribẽdi sũt libros. Explic euangliũ
secũdũ iohẽm. Incipit prologus in epis-
tolas sc̃i pauli apli ad romanos.

Diuinũ quidẽ: quare post
euangelia q̃ supplementũ le-
gis sũt: ⁊ in quibus nu-
bis exempla ⁊ precepta viue-
di plenissime digesta sunt: voluerit a-
postolus has epistolas ad singulas ec-
clesias destinare. Hoc autẽ causa factũ
videtur: ut salutet initia nascentis ec-
clesie nouis causis existentibus preue-
nire: ⁊ ut plenitia atq; orientia refrea-
re vitia: ⁊ post futuras excludere que-
stiones: exemplo ,phetarũ. qui post

ditam legem moysi in qua omnia di
mandata legebantur: nichilominus
tamen doctrina sua reduuia semper
ppt cõprellere peccata: z ppter exemplũ
viuendi libros ad nostrã etiã memo
riam transmiserũt. Deinde queritur:
nur non amplius q̃; decem epistolas
ad ecclesias scripserit. Decem sunt cui
cum ea que dicitur ad hebreos: nam
relique quatuor ad discipulos specia
liter sunt porrecte. Vt ostenderet nouũ
non discrepare a veteri testamento: et
se contra legem non facere moysi: ad
numerũ ꝓmorũ decalogi mandatoꝝ
suas epistas detinaunt: z qr ille ꝓceptis
a ptzaone instituit liberatos: rondẽ
epistolis a dyaboli z idolatrie seruitu
re edocet acquisitos. Stam z duas ta
bulas lapideas · duoꝝ testamentorũ
figurã habuisse · uiri eruditissimi tra
diderũt. Epistola sane que ad hebreos
scribitur quidam pauli non esse affir
mant · eo ꝙ non sit eius nomine titu
lata · z ppter sermonis stilũ distãtã:
sed ut barnabe iuxta tertullianũ aut
luce iuxta quoddam: uel certe denũtio
discipuli apostoloꝝ et episcopi roma
ne ecclesie post aplos ordinati. Qui
bus respondendũ est: si ꝓterea pauli nõ
est quia eius non habet nomẽ: ergo
nec alicuꝰ est: quia nullius nomine
titulatur. Quod si inconuenies absur
dumq; est: ipsius magis esse credenda
est que tãto doctrine sue fulget eloquio.
Sed quoniã apud hebreos ecclesias
quasi destructor legis falsa suspitione
habebatur: voluit tacito nomine de
figuris legis · et veritate rei reddere
rationẽ: ne odii nominis fronte pla
ti · utilitatem exduceret lectionis. Sũ
est sane mirũ si eloquentior uidetur
in proprio · id est hebreo q̃ i peregrino
id est in greco: quo scripte epistole sunt
scripte secundum. Mouet etiã quodã
quare romanos epistola i primo sit
posita: cum tam nõ primo scriptam
ratio manifestet. Sã hanc se philos
tem theosolimam scripsisse testatur:
cum corinthios et alios iam ante ut
ministeriũ qd secũ portauꝰ erat colli
gerent litteras adhortaꝰ sit. Sed inde
intelligi quidã uolunt ita omnes epi
stolas ordinatas · ut prima poneret
quãus posterior fuerit destinata: ut
per singulas epistolas gradibus ad
ꝓfectura ueniretur. Romanos nãq;
plerq; tam rudes erant · ut non intel
ligerent de fide gratia · z nõ suis meritis
esse saluandos: z ob hoc duo inter se pu
dstidarũ. Ideirco illos indigere admo
nitionẽ: uicia gentilitatis priora com
memorans. Corinthios autẽ iã diut
turne graciã esse conferam: et non
tam omnes incepat: q̃ cur priores
non interpauerit reprehendit sicut ait.
Audiuntur inter uos fornicationes. Et iter.
Congeranus uobis cum meo spiritu:
tradere huiusmodi satanae. In sola
uero laudãtur: z ut magis ac magis
proficiant cõmonetur. Galathe uero
iam nullus criminis arguunt: nisi
hoc tantũ · ꝙ fallidissimis pseudo a
postolis credidẽrũt. Ephesii sane nul
la rẽprehensione sed multa laude sunt
digni: quia fidẽ apostolicã seruauerũt.
Philipenses etiã multomagis collau
dantur: qui nec audire quidẽ falsos
aplos voluerũt. Thessalonicenses ni
chilominꝰ in duabus epistolis omni
laude ꝓsequitur: eo ꝙ non solũ fidem
incullam seruauerũt ueritatis: sed etiã
in ꝓsecutione eiusdẽ fuerant constantes
inuenti. Colossenses aũt tales erant:
ut cum ab apto nili corporaliter non

fuissent: hac laude digni haberentur.
Et si corpore inquit absens sum: sed
spiritu uobiscũ sum gaudens · z uides
ordinem uestrũ. De hebreis uero quid
dicendũ est · quoꝝ thessalonicenses q̃
plurimũ laudat sunt · imitatores fa
cti esse dicũtur? Sicut ipse ait. Et uos
fratres imitatores facti estis ecclesiarũ
dei · que sunt in iudea: eadẽ enim passi
estis z uos a conuibulibus uestris: que
et illi a iudeis. Apud ipos quoq; he
breos eadem cõmemorat dicens. Sã
et uinctis compassi estis: z rapinã bo
noꝝ uestroꝝ cum gaudio suscepistis:
cognoscentes uos habere meliorem z
manentẽ substantiã. Explicꝭ prologꝰ
gialis monis epistas · incipit prolo
gus sancti in epistam ad romanos.

Romani sũt qui et iudeis
et gentibus credidẽrũt. Hij
tuptã cõtentione uoledãt
se alterutrũ supponere. Sã
iudei dicẽdãt. Nos sumus ꝓlus dei
quos ab initio dilexit z fouit: nos cir
cũcisi et genere abrahã · sãcta delendi
mus ex stirpe: et notus retro apud iu
dam tantũ deꝰ. Nos de egipto signis
dei z uirtutibus liberati mare sicco pe
transiuimꝰ pede: cum inimicos nros
grauissimi fluctus inuoluerũt. Nobis
pluit manna dũs in deserto: z quasi
filijs suis celeste pabulũ ministrauit.
Nos die noctuq; in caluma nubis
ignisq; preiit: ut nobis in iniio iter
ostenderet. Atq; ut cetera ei circa nos
innumera beneficia taceamꝰ: nos soli
digni suimꝰ dei legem accipere · z uoce
dn loquentis audire: cuiusq; cognosce
re uoluntatem. In qua lege nobis ꝓmi
ssus est christus: ad quos etiã ipse
se uenisse testatus est dicens · non uenl
nisi ad oues que perierãt domus israel:
cum uos raues potius q̃ homines
appellauerit. Equum ne ergo est ut ydo
la hodie deseruentes · quibus ab initio
deseruistis · nobis cõparemini: z non
potius in ꝓselitorũ locum et legis au
doritate z consuetudine deputemini?
Et hoc ipm non meebamini: nisi qa
larga semp dei clementia voluit uos
ad nostrã imitationẽ admittere. Gen
tes etiã contrario respõdebãt. Quan
to eũ maiora erga uos dei beneficia
narauerũtis: tanto maioris uos cri
minis reos esse monstrabimis. Semp
enim hijs omnibus ꝓuistis ingrati.
Stam ipis pedibus quibus arduum
mare transistis · iudebamus ãte ydola
q̃ fecistis: et ipo ore quo paulo ãte ob
necem aduersariorꝝ dũo cãtauerãs:
simulacra uobis fieri ꝓpossistis: illis
oculis quibus ueneranda deũ i nube
uel igne conspicere solebatis: simula
cra intuebamini. Stãna quoq; uobis
fastidio fuit: et semp in deserto cõtra
dũm murmurastis: ad egiptũ unde
uos manu ualida eiecerat redire cupi
entes. Quid plura? Ista patres uestri
crebra ꝓuocatione dũm irritauerunt
ut omnes i heremo morerẽtur: nec plus
et senioribus eoꝝ q̃ duo homines ter
ram repromissionis intraerũt. Sed
quid antiqua replicam? nam etiam
si illa minimi recollectis · de hoc solo
nemo uos dignos uestis iudicaret · ꝙ
dũm restũ ꝓhetaꝝ semp uobis ꝓnũ
tiantes repromissum nõ solum suspere
noluistis sed etiã morte pessima peremi
stis? Quam ut nos cognouimus
statim reddimus: cum nobis de ea
ãtea nõ fuerit ꝓdicatũ. Vnde ꝓtaur:
ꝙ ydolis seruiuimꝰ · non obstinationis
meuis · sed ignorantie deputandum.
Qui eũ cognitũ illico sequimur: olim

uaq; sequeremur si antea cognouissemus. Vbi autē uos de generis nobilitate iactatis: quasi nō morū inuitatō magis q̄ carnalis nativitas filios vos fecerit esse sanctorū. Denuq; elau
z ysmahel cū de stirpe sint abrahe: minime tamen in filios reputant. Ipsis taliter altercantibus apostolus se mediū interponens: ita parciū diuinis questiones: ut neutrū eorū sua iusticia saluū uellet cōfitere: ambos uero plos
re sentere z grauiter deliquisse: iudeos q̄ per p̄uaricationē legis deū inhonorauerint: gentes uero q̄ cū cognitū de creatura creatorem ut deū debuerūt venerari gloriā eius in manufacta mutauerint simulacra: uersq; etiā similiter veniā cōsecutos · equales esse veracissima ratione demonstrat: p̄terea tum in eadē lege p̄dictum z iudeos et gentes ad christi fidem vocandos esse ostendit. Quamobrem vnūsquisq; eos humilians: ad pacem et concordiam cohortatur. Explicit prologus Gralis · Incipit prologus tertius.

Romani sūt partis yralie. Ipsi p̄uenti sunt a falsis apostolis: z sub nomine dñi nostri ihesu cristi in legem z p̄ceptis erant inducti. Ipsos reuocat apl̄us ad veracē euāgelicā fidē seruēs eos a corisco. Explic plog⁹ Incipit epl̄a bēti pauli apli ad romanos ·j·

Paulus seruus ihesu cristi vocat⁹ aplus segregatus in euangelium dei · qd̄ ante promiserat per p̄phetas suos i scripturis sanctis de filio suo · qui factus est ex semine dauid secūm carnē: qui p̄destinat⁹ est filius dei in virtute secūm spiritum sanctificationis ex resurrectione mortuoꝝ ihesu cristi dñi nr̄i: p quē accepimus gratiā et apostolatū ad obediendum fidei in omnibus gentibus pro nomine eius: in quibus estis z vos vocati ihesu cristi: omnibus qui sunt romi dilectis dei vocatis sanctis. Gratia vobis z pax a deo patre z dño nro ihesu cristo. Primū quidē gratias ago deo meo per ihesū cristū pro omnibus vobis: quia fides vra annūciatur in vniuerso mundo. Testis enim mihi est deus cui seruio in spiritu meo in euangelio filij eius: q̄ sine intermissione memoriam vestri facio semp in orationibus meis: obsecrans si quo modo tandē aliquando p̄sperū iter habeā in voluntate dei veniendi ad vos. Desidero enim videre vos: ut aliquid impertiar vobis gratie spiritualis ad confirmādos vos: id est simul consolari in vobis per eam que inuicem est fidem vestrā atq; meam. Nolo aūt vos ignorare fratres: q̄a sepe p̄posui venire ad vos et p̄hibit⁹ sum usq; adhuc: ut aliquē fructū habēā in vobis sicut z in ceteris gentibus. Grecis ac barbaris sapientibus z insipientibus debitor sum: itaq; qd̄ in me p̄ promptū ē et vobis qui romē estis euangelizare. Nō enim erubescō euangeliū. Virtus enim dei est in salutē omni credenti: iudeo primū et greco. Iusticia enim dei in eo reuelatur ex fide in fidem: sicut scriptū est. Iust⁹ autem ex fide viuit. Reuelatur enim ira dei de celo sup omnē impietatē et iusticiā hominū: eoꝝ qui veritatē dei i iusticia detinēt: q̄a qd̄ notū ē dei manifestū est i illis. Deus enim illis reuelauit. Inuisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea q̄ facta sūt intellecta cōspiciunt: sempiterna quoq; eius virtus et diuinitas: ita ut sint inexcusabiles. Quia cū cognouissent deū non sicut deū glorificauerunt aut gratias egerūt: sed euanuerūt in cogitationibus suis: z obscuratū est insipiens cor eorū. Dicentes enim se esse sapientes: stulti facti sunt. Et mutauerunt gloriā incorruptibilis dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis: z volucrū z quadrupedū et serpentū. Propter qd̄ tradidit illos deus in desideria cordis eorū in immūditiā: ut contumelijs afficiāt corpora sua in semetipsis. Qui cōmutauerunt veritatem dei in mendacium: z coluerūt et seruierūt creature potius q̄ creatori: qui est benedictus in secula amē. Propterea tradidit illos dē in passiones ignominie. Nam feminē eorū immutauerūt naturalē usum: in eum usum qui est contra naturā. Similiter autē et masculi relicto naturali usu feminē exarserūt in desideriis suis in invicē: masculi in masculos turpitudinē operantes: et mercedē quā oportuit erroris sui in semetipsis recipientes. Et sicut non p̄bauerūt deū habere in notitia: tradidit illos deus in reprobū sensū: ut faciāt ea que nō cōueniūt: repletos omni iniquitate malitia fornicatione auaricia nequitia plenos invidia homicidijs contentione dolo malignitate susurrones detractores deo odibiles: contumeliosos superbos elatos inuentores malorum parentibus non obedientes: insipientes incōpositos sine affectione absq; federe sine misericordia. Qui cū iusticiam dei cognouissent non intellexerunt quoniam qui talia agunt digni sunt morte: non solū qui ea faciunt: sed etiā q̄ oblectant facientibus. ¶ Propter qd̄ inexcusabilis es o homo omnis qui iudicas. In quo enim iudicas alterū: teipsum condēnas. Eadem enim agis que iudicas. Scimus autē: quoniā iudicium dei ē secūm veritatem i eos qui talia agūt. Existimas aūt hoc o homo q̄ iudicas eos q̄ talia agunt et facis ea: quia tu effugies iudicium dei? An diuitias bonitatis eius z patientie et longanimitatis cōtemnis? Ignoras quoniā benignitas dei ad penitentiā te adducit? Secundū aūt duritiā tuā et impenitens cor thesaurizas tibi iram in die ire et reuelationis iusti iudicij dei: qui reddet vnicuiq; secūm opera eius. Ipis quidē qui secūm patientiā boni operis: gloriā z honorem et incorruptionē querentibus vitam eternā. Ipis aūt qui sunt ex contentione z qui nō acquiescūt veritati: credunt aūt iniquitati: ira z indignatio tribulatio z angustia in omnē animā hominis operantis malū: iudei primū z greci. Gloria aūt z honor et pax omni operanti bonū: iudeo primum z greco. Non enim est acceptio personarū apud deū. Quicūq; enim sine lege peccauerūt: sine lege peribūt: z quicunq; in lege peccauerūt: p legem iudicabūtur. Non enim auditores legis iusti sunt apud deū: sed factores legis iustificabūtur. Cum enim gentes que legem non habent naturaliter ea que legis sunt fecerūt: eiusmodi legem nō habentes ipsi sibi sunt lex: q̄ ostendūt opus legis scriptū in cordibus suis: testimonium reddente illis conscientia ipsoꝝ et inter se in invicē cogitationū accusantū aut etiā defendentū: i die cum iudicabit deus occulta hominū secūdū euangeliū meū p ihesum christū. Si autē tu iudeus cognominaris et requiescis in lege · et gloriaris in deo et nosti voluntatem eius · et probas

utiliora instructus p legem cõfidis te
ipm esse ducem cecorũ lumen eoꝝ qui
in tenebris sunt eruditorẽ insipientũ
magistrũ infantiũ habentem formã
scientie ⁊ veritatis in lege: qui ergo ali-
um doces ipm non doces. Qui pdi-
cas nõ furandũ furaris: qui dicis nõ
mechandũ mecharis. Qui abomina-
ris ydola: sacrilegũ facis. Qui in lege
gloriaris: per puaricationẽ legis dũ
inhonoras. Nomẽ enim dei per vos
blasphematur inter gẽes: sicut scriptũ
est. Circũcisio quidem pdest si legem ob-
serues: si aũt puaricator legis sis: cir-
cũcisio tua pputũ facta est. Si igitur
pputũ iusticias legis custodiat: nõne
pputũ illius in circũcisionem reputa-
bitur? Et iudicabit id qd ex natura ē
preputũ legem cõsummans te: qui
per literam et circumcisionem preua-
ricator legis es. Nõ enim qui in ma-
nifesto iudeus est neq; qui in mani-
festo in carne est circũcisio: sed qui in
abscondito iudeus est et circumcisio
cordis in spiritu nõ littera: cui⁹ laus
non ex hominibus sed ex deo est. III

Quid ergo amplius iudeo est aut
q̃ vtilitas circũcisionis? Multu-
m per omne modũ. Primũ quidẽ:
qꝰ credita sũt illis eloquia dei. Quid
enim si quidã illorũ nõ crediderunt?
Nũquid incredulitas illoꝝ fidem dei
euacuauit? Absit. Est aũt deꝰ verax:
omnis aut homo mendax sicut scri-
ptum est: ut iustificeris in sermonibus
tuis ⁊ vincas cum iudicaris. Si aũt
iniquitas nostra iusticiã dei cõmẽdat:
quid dicemus? Nũquid iniquus est
deus: qui infert iram? Secũdũ homi-
nem dico. Absit. Alioquin quomodo
iudicabit deus hunc mundũ? Si enim
veritas dei i meo mẽdacio abundauit
in gloriã ipsius: quid adhuc et ego
tanq̃ peccator iudicor? ⁊ nõ sicut blas-
phemamur: et sicut aiunt quidã nos
dicere: faciamꝰ mala ut veniãt bona?
Quoꝝ damnatio iusta ē. Quid ergo?
Precellimꝰ eos? Nequaq̃. Causati e-
nim sumus iudeos et greecos omnes
sub peccato esse: sicut scriptũ est. Quia
non est iustus quisq̃: non ē intelligẽs:
non est requirens deũ. Omnes declina-
uerũt simul inutiles facti sunt: non est
qui faciat bonum nõ est usq̃ ad unũ.
Sepulcrum patens est guttur eorum:
linguis suis dolose agebant: venenũ
aspidum sub labijs eorũ. Quoꝝ os
maledictione ⁊ amaritudine plenum
est: veloces pedes eorum ad effundẽ-
dum sanguinẽ. Contritio ⁊ infelicitas
in viis eoꝝ: et viam pacis nõ cognou-
erũt: non est timor dei ante oculos e-
orũ. Scimus aũt quoniã quecunq;
lex loquitur his qui in lege sũt loqui-
tur: Vt omne os obstruatur: sub dei
sit omnis mundus deo: quia ex
operibus legis nõ iustificabit omnis ca-
ro coram illo. Per legem enim cognitio pe-
cati. Nũc aũt iusticia dei sine lege ma-
nifestata est: testificata a lege ⁊ pphetis.
Iusticia aũt dei per fidem ihesu xpi:
in omnes ⁊ super omnes qui credũt in
eum. Non enim est distinctio. Omnes
enim peccauerũt: et egent gloria dei.
Iustificati gratis p gratiã ipsius p re-
dẽptionẽ que ē in xpo ihesu: quẽ pro-
posuit deus propitiatorem per fidem i san-
guine ipsius ad ostensionẽ iusticie sue
propter remissionẽ precedentũ delictorũ
in sustentatione dei ad ostensionẽ iu-
sticie eius in hoc tempore: ut sit ipse
iustus et iustificans eũ qꝰ ex fide est ihe-
su xpi. Vbi est ergo gloriatio tua? Ex-
clusa est. Per quã legẽ? Factorũ? Nõ.

Sed per legem fidei. Arbitramur enim
iustificari hominẽ p fidem: sine opera-
bus legis. An iudeoꝝ deus tantum?
Nonne et gentiũ? Puto et gentiũ.
Quoniã quidẽ unus est deus qui iusti-
ficat circumcisionẽ ex fide: et pputũ per
fidem. Legem ergo destruimꝰ p fidem?
Absit. Sed legem statuimꝰ. III

Quid ergo dicemꝰ inuenisse abra-
ham patrẽ nostrũ secũdũ carnẽ?
Si enim abraham ex operibus iustifi-
catus est: habet gloriã: sed non apud
deum. Quid enim scriptura dicit? Cre-
didit abraham deo: ⁊ reputatũ est illi
ad iusticiã. Et aũt qui operatur: mer-
ces non imputatur secũdũ gratiã: sed
secũdũ debitũ. Et vero qui nõ opera-
tur: credenti aũt in eum qui iustificat
impiũ reputatur fides eius ad iusticia-
m secũdũ propositũ gratie dei: sicut ⁊
dauid dicit beatitudinẽ hominis cui
deus accepto fert iusticiã sine operib.
Beati quoꝝ remisse sunt iniquitates:
et quoꝝ tecta sunt peccata. Beatꝰ vir
cui non imputabit dñs peccatũ. Beatitudo
ergo hec in circumcisione ma-
net: an etiã in pputio? Dicimꝰ enim: qꝰ
reputata est abrahe fides ad iusticiã.
Quomõ ergo reputata est? In circũci-
sione: an i pputio. Nõ i circũcisione:
sed i pputio. Et signũ accepit circũcisi-
onis signaculũ iusticie fidei q̃ est i pputio:
ut sit pater omniũ credentiũ p preputio:
ut reputetur ⁊ illis ad iusticiã. Et
sit pater circũcisionis: non his tantũ
qui sunt ex circũcisione: sed ⁊ his qui
sectantur vestigia fidei que est i preputio
patris nostri abrahe. Nõ enim p le-
gem promissio abrahe aut semini eius
ut heres esset mũdi: sed p iusticiã fidei.
Si enim qui ex lege heredes sunt: exinani-
ta ē fides: oblita ē promissio. Lex enim
iram operatur. Vbi enim non est lex:
nec preuaricatio ideo ex fide: ut secũdũ
gratiã firma sit promissio omni semini.
Non enim qui ex lege est solũ: sed ⁊ ei
qui ex fide est abrahe qui est pater o-
mniũ nostrũ: sicut scriptum est. Quia
patrem multarũ gentiũ posui te ante
deũ cui credidisti: qui vnificat mortu-
os: ⁊ vocat ea que non sunt tanq̃ ea
que sunt. Qui contra spem in spem cre-
didit: ut fieret pater multarũ gentium:
secũdũ q̃ dictũ est ei. Sic erit semen
tuũ: sicut stelle celi ⁊ arena maris. Et
non infirmatus est in fide: nec consi-
deauit corpus suũ emortuũ: cum iã
fere centũ esset ãnoꝝ: ⁊ emortuã vulvã
sare. In repromissione etiã dei nõ hesi-
tauit diffidentia: sed confortatus est
fide dans gloriã deo: plenissime scẽs-
quia quecunq; promisit deus potẽs est
et facere. Ideo et reputatũ est illi ad iu-
sticiã. Non est aũt scriptũ tantũ: propter
ipsum quia reputatũ est illi ad iusticia-
m: sed et propter nos quibus reputabi-
tur credentibus in eũ qui suscitauit ihe-
sum cristũ dñm nrm a mortuis: q̃ tra-
ditus est propter delicta nrã ⁊ resurexit
propter iustificationem nrã. V

Iustificati ergo ex fide pacem habemꝰ
ad deum p dñm nrm ihesum cristum:
per quẽ habemꝰ accessum per fidem in
gratiã istam: in qua stamus ⁊ gloria-
mur in spe glorie filiorũ dei. Non solũ
aũt: sed ⁊ gloriamur i tribulationib:
scientes q tribulatio patientiã opera-
tur: patientia aũt probationẽ: probatio
vero spem. Spes aũt non confundit:
quia caritas dei diffusa est in cordib
nostris: per spiritũ sanctũ qui datus ē
nobis. Vt quid enim cristꝰ cũ adhuc
infirmi essemꝰ secũdũ tempꝰ p impios
mortuus est? Vix enim pro iusto qs

moriur. Nam ꝓ uno fortitudo quis
audeat mori. Commendat autem caritatem
suam deus in nobis: quoniam cum
adhuc peccatores essemus secundum
tempus mortus ꝓ nobis mortuus est.
Multo igitur magis nunc iustificati
in sanguine ipsius salui erimus ab ira
per ipsum. Si enim cum inimici essemus
reconciliati sumus deo ꝓ mortem
filij eius: multo magis reconciliati
salui erimus in vita ipsius. Non solum
autem: sed et gloriamur in deo per
dominum nostrum iheshum christum: ꝓ quem nunc
reconciliationem accepimus. Propterea
sicut ꝓ unum hominem peccatum in hunc
mundum intrauit et per peccatum mors:
et ita in omnes homines mors pertransiuit:
quo omnes peccauerunt. Vsque ad legem
enim peccatum erat in mundo. Peccatum
autem non imputabatur cum lex non esset:
sed regnauit mors ab adam usque ad
moysen. etiam in eos qui non peccauerunt
in similitudinem preuaricationis ade:
qui est forma futuri. Sed non sicut delictum:
ita et donum. Si enim unus delicto
multi mortui sunt: multo magis gratia
dei et donum in gratia unus hominis
iheshu christi in plures abundauit. Et
non sicut ꝓ unum peccatum: ita et donum.
Nam iudicium ex uno in condemnationem:
gratia autem ex multis delictis in
iustificationem. Si enim unius delicto
mors regnauit ꝓ unum: multo magis
abundantiam gratie et donationis et
iustitie accipientes in vita regnabunt
per unum iheshum christum. Igitur sicut
per unum delictum in omnes homines in
condemnationem: sic et per unum iustitia
in omnes homines in iustificationem
vite. Sicut enim per inobedientiam
unius hominis peccatores constituti
sunt multi: ita et ꝓ unum obedientiam
iusti constituentur multi. Lex autem sub-
intrauit: ut abundaret delictum. Vbi au-
tem abundauit delictum: superabundauit
gratia: ut sicut regnauit peccatum in mor-
tem: ita et gratia regnet ꝓ iustitiam in vita
eternam: ꝓ iheshu christum dominum nostrum. VI.

Quid ergo dicemus? Manebimus
in peccato: ut gratia abundet?
Absit. Si enim mortui sumus peccato:
quomodo adhuc viuemus in illo? An ig-
norastis fratres: quia quicumque baptis-
mati sumus in christo iheshu in morte ipius
baptizati sumus? Consepulti enim sumus
cum illo per baptismum in mortem: ut quo-
modo christus surrexit a mortuis per
gloriam patris: ita et nos in nouitate
vite ambulemus. Si enim complantati
facti sumus similitudini mortis eius:
simul et resurrectionis eiusdem. Hoc sciens
quia vetus homo noster simul crucifixus est ut destruatur corpus peccati:
ut ultra non seruiamus peccato. Qui e-
nim mortuus est: iustificatus est a pe-
cato. Si autem mortui sumus cum
christo: credimus quia simul etiam viuemus cum
christo: eo scientes ꝓ christus resurgens
a mortuis iam non moritur: mors
illi ultra non dominabitur. Quod enim mor-
tuus est peccato: mortuus est semel: quod
autem viuit viuit deo. Ita et vos existi-
mate vos mortuos quidem esse peccato:
viuentes autem deo in christo iheshu. Non
ergo regnet peccatum in vestro mortali
corpore: ut obediatis concupiscentiis
eius. Sed neque exhibeatis membra ve-
stra arma iniquitatis peccato: sed ex-
hibete vos deo tanquam ex mortuis viuen-
tes: et membra vestra arma iustitie deo.
Peccatum enim vobis non dominabit. Non
enim sub lege estis: sed sub gratia. Quid
ergo? Peccabimus? quoniam non sumus
sub lege sed sub gratia? Absit. An

nescitis quoniam cui exhibetis vos ser-
uos ad obedientiam: serui estis eius cui
obedistis: siue peccati ad mortem siue
obedientiam ad iustitiam? Gratias autem
deo ꝓ fuistis serui peccati: obedistis autem
ex corde in eam formam doctrine in qua tra-
dita estis. Liberati autem a peccato: serui facti
estis iustitie. Humanum dico: propter in-
firmitatem carnis vestre. Sicut enim exhibu-
istis membra vestra seruire immunditie et ini-
quitati ad iniquitatem: ita nunc exhibete
membra vestra seruire iustitie in sanctifi-
cationem. Cum enim serui essetis peccati:
liberi fuistis iustitie. Quid ergo fructum
habuistis tunc in illis: in quibus
nunc erubescimus? Nam finis illorum mors
est. Nunc vero liberati a peccato: serui
autem facti deo: habetis fructum vestrum in
sanctificationem: finem vero vitam eternam.
Stipendia enim peccati mors: gratia autem
dei vita eterna in christo iheshu domino nostro. VII.

An ignoratis fratres (scientibus enim
legem loquor: quia lex in homi-
ne dominatur quamdiu tempus vnum? Nam qui
sub viro est mulier: viuente viro alli-
gata est legi. Si autem mortuus fuerit vir
eius: soluta est a lege viri. Igitur viuente
viro vocabitur adultera si fuerit cum
alio viro: si autem mortuus fuerit vir e-
ius: liberata est a lege viri: ut non sit
adultera si fuerit cum alio viro. Itaque
fratres mei et vos mortificati estis legi
per corpus christi: ut sitis alterius qui ex
mortuis resurrexit: ut fructificetis deo.
Cum enim essemus in carne: passiones
peccatorum que per legem erant operabā-
tur in membris nostris: ut fructificarent
morti. Nunc autem soluti sumus a lege mor-
tis in qua detinebamur: ita ut seruiamus
in nouitate spiritus et non in vetu-
state litere. Quid ergo dicemus? Lex
peccatum est? Absit. Sed peccatum non
cognoui: nisi ꝓ legem. Nam concupiscen-
tiam nesciebam: nisi lex diceret. Non con-
cupisces. Occasione autem accepta peccatum
per mandatum operatum est in me
omnem concupiscentiam. Sine lege enim
peccatum mortuum erat. Ego autem viuebam
sine lege aliquando. Sed cum venisset
mandatum: peccatum reuixit. Ego autem
mortuus sum: et inuentum est michi man-
datum quod erat ad vitam: hoc est ad mortem.
Nam peccatum occasione accepta ꝓ man-
datum seduxit me: et ꝓ illud occidit. Ita
quidem lex sancta: et mandatum sanctum
et iustum et bonum. Quod ergo bonum est
michi factum est mors? Absit. Sed pec-
catum ut appareat peccatum ꝓ bonum ope-
ratum est michi mortem: ut fiat supra
modum peccans peccatum per mandatum.
Scimus enim: quia lex spiritualis est. Ego
autem carnalis sum: venumdatus sub pe-
cato. Quod enim operor non intelligo.
Non enim quod volo bonum hoc ago: sed
quod odio malum illud facio. Si autem
quod nolo illud facio: consentio legi
quoniam bona est. Nunc autem iam non ego
operor illud sed quod habitat in me pe-
catum. Scio enim: quia non habitat
in me hoc est in carne mea bonum. Nam
velle adiacet michi: perficere autem bonum
non inuenio. Non enim quod volo bo-
num hoc facio: sed quod nolo malum hoc
ago. Si autem quod nolo facio illud:
iam non ego operor illud: sed quod ha-
bitat in me peccatum. Inuenio igitur legem
volenti michi facere bonum: quoniam
michi malum adiacet. Condelector enim
legi dei secundum interiorem hominem. Video
autem aliam legem in membris meis: repugnan-
tem legi mentis mee: et captiuantem me in
lege peccati que est in membris meis. Infelix
ego homo: quis me liberabit de corpore
mortis huius? Gratia dei: per iheshu xpm

dum nunc. Igit egoipe mere huic legi
dei: carne autem legi peccati. VIII

Nichil ergo nunc damnationis est
his qui sunt in cristo ihesu: qui
non secdm carnē ambulāt. Lex enī spi-
ritus vite in cristo ihesu: liberauit me
a lege peccati et mortis. Nam qd im-
possibile erat legi in quo infirmabat
p carnē: deus filiū suū mittens in simi-
litudine carnis peccati: et de peccato
damnauit peccatū in carne: ut iustiti-
cacio legis impleretur in nobis: qui
non secdm carnē ambulamus: sed secdm
spiritū. Qui enī secdm carnē sūt: q̄ car-
nis sūt sapiūt: q̄ vero secdm spiritū sūt:
q̄ sunt spiritus sentiūt. Nā prudentia
carnis mors est: prudentia aūt spiri-
tus vita et pax. Quoniā sapientia car-
nis inimica est deo. Legi enim dei nō
est subiecta: nec enī potest. Qui aūt in
carne sunt: deo placere non possunt.
Vos autē in carne nō estis sed i spiri-
tu: si tamē spiritus dei habitat i vobis.
Si quis aūt spiritū cristi non habet:
hic nō est eī. Si aūt cristus i vobis est:
corpus quidē mortuū est, ꝓter peccatū:
spiritus vero vivit, ꝓter iustificacionē.
Qd si spiritus eī qui suscitauit ihesum
a mortuis habitat in vobis: q̄ suscita-
uit ihesum cristū a mortuis vivificа-
bit et mortalia corpora vestra: ꝓter
inhabitantē spiritū eī in vobis. Ergo
fratres debitores sumus: nō carni ut se-
cundū carnē viuamus. Si enim secdm
carnē vixeritis: morieminī: si aūt spiri-
tu facta carnis mortificaueritis: viue-
tis. Quicūq; enim spiritu dei agūtur:
hi sunt filij dei. Nō enī accepistis spi-
ritū seruitutis iterū in timore: sed acce-
pistis spiritū adoptionis filiorū dei: in
quo clamamus abba pater. Ipse enim
spiritus testimoniū reddit spiritui nro:
q̄ sumus filij dei. Si aūt filij: et heredes:
heredes quidē dei: coheredes aūt cristi:
si tamē compatimur ut et conglori-
ficemur. Existimo enī: q̄ nō sunt cō-
digne passiones huius temporis ad fu-
turā gloriā: q̄ revelabit in nobis. Nā
expectacio creature revelacionē filiorū
dei expectat. Vanitati enim creatura
subiecta est nō volens: sed ꝓter eū qui
subiecit eam in spe: quia et ipsa crea-
tura liberabit a seruitute corruptionis
in libertatē glorie filiorū dei. Scimus
enim: q̄ omnis creatura ingemiscit et
parturit usq; adhuc. nō solū aūt illa:
sed et nosipi primitias spiritus habentes
et ipsi intra nos gemimus adoptio-
nem filiorū dei: expectantes redemptionē
corporis nostri. Spe enim salui fa-
cti sumus. Spes aūt que videt nō est
spes. Nā qd videt quis qd sperat? Si
aūt quod nō videmus speramus: p patie-
tiā expectamus. Similiter aūt et spiritus
adiuuat infirmitatē nostrā. Nā qd o-
remus sicut oportet nescimus: sed ipse spi-
ritus postulat p nobis gemitibus ine-
narrabilibus. Qui aūt scrutatur corda-
lit quid desideret spiritus: qa secdm deū
postulat p sanctis. Scimus aūt quoniā
diligentibus deū: omnia cooperantur in
bonū: his q̄ secdm ꝓpositū vocati sunt
sancti. Nā quos piscit et predestinauit
cōformes fieri ymaginis filij sui: ut sit
ipe primogenitus i multis fratribus. Quos
aūt predestinauit hos et vocauit: et quos
vocauit hos et iustificauit. Quos au-
tem iustificauit: illos et glorificauit.
Quid ergo dicemus ad hec? Si deus p
nobis: quis contra nos? Qui etiā proprio
filio nō pepercit: sed p nobis omnibus
tradidit illū. Quomō nō etiā cū illo
omnia nobis donauit? Quis accusa-
bit adūsus electos dei? Deus q̄ iustificat.

Quis est qui cōdemnet? Xp̄us ihesus
qui mortuus est immo qui et resurre-
xit: qui est ad dexterā dei: qui etiā inter-
pellat p nobis. Quis ergo nos separa-
bit a caritate cristi? Tribulacio an
angustia an fames an nuditas an
periculū: an persecuto an gladius? Si-
cut scriptū est. Quia ꝓter te mortificа-
mur tota die: estimati sumus sicut oues
occisionis. Sed in his omnibus su-
peramus: propter eum qui dilexit nos.
Certus sum enim: quia neq; mors
neq; vita neq; angeli neq; principatus
neq; virtutes neq; instantia neq; futu-
ra neq; fortitudo neq; altitudo neq;
profundū neq; creatura alia poterit
nos separare a caritate dei: que est in
cristo ihesu domino nostro. IX

Veritatem dico in cristo ihesu: nō
mentior: testimoniū michi phibe-
ente conscientia mea in spiritu sancto:
quoniā tristicia michi est magna: et
cōtinuus dolor cordi meo. Optabā
enī ego ipe anathema esse a cristo pro
fratribus meis qui sunt cognati mei se-
cundū carnē qui sunt israhelite: quoru
adoptio est filiorū et gloria et testamē-
tum et legislacio et obsequiū et promissa:
quorū patres et quibus cristus secdm
carnē: qui est sup omnia deus benedict?
in secula amē. Non aūt ex excidit ver-
bum dei. Non enim omnes qui israhel
hi sunt israhelite: neq; qui semē sunt
abrahe omnes filij. Sed in ysaac vo-
cabitur tibi semen: id est non qui filij
carnis hi filij dei: sed qui filij sunt pro-
missionis estimantur in semine. Pro-
missionis enim verbū hoc est. Secdm
hoc tempus veniā: et erit sare filij. Non
solū aūt illa: sed et rebecca ex uno con-
cubitu habēs ysaac patris nostri. Cū
enim nondū nati fuissent aut aliquid
boni egissent aut mali: ut secundū elec-
cionē ꝓpositū dei maneret: nō ex ope-
ribus sed ex vocante dictū est ei: quia
maior seruiet minori sicut scriptū est.
Iacob dilexi: esau autem odio habui.
Quid ergo dicemus? Numquid iniquitas
apud deū? Absit. Moysi enim dicit.
Miserebor cui misertus sum: et miseri-
cordiā ꝓstabo cui misereor. Igitur
non volentis neq; currentis sed mise-
rentis est dei. Dicit enim scriptura phi-
raoni. Quia i hoc ipm excitaui te ut o-
stendā in te virtutem meā: et ut annū-
cietur nomē meū in vniuersa terra. Ergo
cui vult miseretur: et quē vult indu-
rat. Dicis itaq; michi. Quid adhuc
queritur? Voluntati eius quis resistit?
O homo: tu quis es: qui respondeas
deo? Numquid dicit figmentū ei qui se
fecit: qd me fecisti sic? An nō habet
potestatem figulus luti ex eadē massa
facere aliud quidē vas i honorē: aliud
vero in cōtumeliā? Qd si deus volens
ostendere iram: et notā facere potentiā
suā sustinuit in multa patientia vasa
ire apta in interitū: ut ostenderet diui-
tias glorie sue in vasa misericordie q̄
ꝓparauit in gloriā? Quos et vocauit
nos: nō solū ex iudeis sed etiā ex gen-
tibus: sicut in osee dicit. Vocabo non
plebem meā: plebē meā: et non dilectā
dilectā: et nō misericordiā cōsecutā mi-
sericordiā cōsecutā. Et erit: in loco ubi
dictū est eis nō plebs mea vos: ibi vo-
cabuntur filij dei viui. Ysaias autem
clamat p israhel. Si fuerit numerus
filiorū israhel tanq̄ arena maris: rel-
quie salue fient. Verbū enī cōsumans
et abbreuians in equitate: qa verbū bre-
uiatū faciet dūs sup terrā. Et sicut pdi-
xit ysaias nisi dominus sabaoth reliquis-
set nobis semen sicut sodoma et facti

ellem⁹: ⁊ sicut gomorra similes fuissemus. Quid ergo dicem⁹? Qd̃ gentes que nõ sectabant iusticiã apphẽdẽrũt iusticiã: iusticiã aũt q̃ ex fide ē. Israhel vero sectando legẽ iusticie: in legẽ iusticie nõ peruenit. Quare? qã nõ ex fide: sed q̃si ex operibus. Offendũt enĩ i lapidẽ offensionis: sicut scriptũ ē. Ecce pono i syon lapidẽ offensionis ⁊ petrã scandali: et omnis q̃ credit i eũ nõ ꝛ confundẽt.

Fratres: voluntas quidem cordis mei et obsecratio ad deũ fit pro illis in salutem. Testimoniũ enim phibeo illis q̃ emulationẽ quidẽ dei habent: sed nõ secũdũ scientiã. Ignorãtes enĩ iusticiã dei ⁊ suã querẽtes statuere: iusticie dei nõ sunt subiecti. Finis enĩ legis christus: ad iusticiã omni credenti. Moyses enim scriplit: quoniã iusticiam que ex lege est qui fecerit homo: viuet in ea. Que aũt ex fide ē iusticia sic dicit. Ne dixeris in corde tuo: q̃s ascẽdet in celũ: id est christũ deducere: aut q̃s descendet in abyssum: hoc est christũ a mortuis reducere. Sed quid dicit scriptura? Prope est verbũ in ore tuo et in corde tuo. Hoc est verbũ fidei quod p̃dicamus: quia si confitearis i ore tuo dõm iheſum: ⁊ in corde tuo credideris q̃ deus illũ suscitauit a mortuis: saluus eris. Corde enim creditur ad iusticiam: ore aũt cõfessio fit ad salutẽ. Dicit enĩ scriptura. Omnis qui credit in illũ non cõfundetur. Nõ enĩ est distinctio iudei ⁊ greci. Nã idẽ dñs omniũ: diues i omnes qui inuocãt illũ. Omnis enĩ quicũq; inuocauerit nomẽ dñi: saluus erit. Quomõ ergo inuocabũt in quẽ nõ crediderũt? Aut quomõ credent ei: quẽ nõ audierũt? Quomõ audient audientes sine p̃dicante? Quomõ vero p̃dicabũt: nisi mittantur? Sicut scriptũ est. Quã speciosi pedes euãgelizantiũ pacem: euangelizantiũ bona. Sed non omnes obedierũt euangelio. Ysaias enĩ dicit. Dñe: quis credidit auditui nr̃o? Ergo fides ex auditu: auditus aũt p verbũ christi. Sed dico. Nũquid nõ audierũt? Et quidẽ in omnẽ terrã exiuit sonus eorũ: et in fines orbis terre verba eorũ. Sed dico. Nũquid israhel non cognouit? Primus moyses dicit. Ego ad emulationem vos adducã nõ in gente in gente insipiẽte: in irã vos mouebo. Ysaias aũt audet et dicit. Inuentus sum a nõ querentibus me: palã apparui hijs qui me nõ interrogabãt. Ad illũ aũt dicit. Tota die expãdi manus meas ad plm nõ credentẽ: sed contradicẽtẽ mihi.

Dico ergo. Nũquid dẽs repulit populũ suũ? Absit. Nam et ego israhelita sum ex semine abraham de tribu beniamin. Non repulit dẽs plebem suã quã p̃sciuit. An nescitis in helya quid dicit scriptura: quẽadmodũ interpellat deũ aduersũ israhel? Dñe ypheras tuos occiderũt: altaria tua suffoderũt ⁊ ego relictus sum solus: et querũt animã meã. Sed quid dicit illi diuinũ responsum? Reliqui mihi septẽ milia virorũ: qui non curauerũt genua ante baal. Sic ergo et in hoc tempore: reliquie secũm electionẽ gratie salue facte sunt. Si aũt gratia: iã nõ ex operibus. Alioquin gratia iã nõ est gratia. Quid ergo? Qd̃ querebat israhel hoc non est cõsecutus: electio autem cõsecuta est: ceteri vero excecati sũt sicut scriptũ ē. Dedit illis deus spiritũ compunctionis: oculos ut nõ videãt ⁊ aures ut nõ audiãt: usq; i hodiernũ diẽ. Et dauid dicit. Fiat mensa eorũ coram ipsis i laqueũ: ⁊ in captionẽ et i scandalũ

et in retributionẽ illis. Obscurentur oculi eorũ ne videãt: ⁊ dorsũ eorũ semp incurua. Dico ergo. Nũquid sic offendẽrũt ut caderent? Absit. Sed illorũ delicto: salus gentibus: ut illos emulentur. Qd̃ si delictum eorũ diuitie sunt mũdi: ⁊ diminutio eorũ diuitie gentiũ: quãtomagis plenitudo eorũ? Vobis enĩ dico gentibus. Quãdiu quidẽ ego sum gentiũ apstolus ministerũ meũ honorificabo: si quo modo ad emulandum puocem carnẽ meã: ⁊ saluos faciam aliquos ex illis. Si enĩ amissio eorũ reconciliatio ē mũdi: q̃ assumptio nisi vita ex mortuis? Qd̃ si delibatio sancta est: ⁊ massa. Et si radix sancta: et rami. Qd̃ si aliqui ex ramis fracti sunt: tu aũt cũ oleastr esses insertus es in illis: ⁊ locius radicis ⁊ pinguedinis olive factus es: noli gloriari aduersũ ramos. Qd̃ si gloriaris: non tu radicem portas: sed radix te. Dicis ergo. Fracti sunt rami: ut ego insterar. Bene. Propter incredulitatem fracti sũt. Tu aũt fide stas. Noli altũ sapere sed time. Si enim dẽs naturalibus ramis nõ pepercit: ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bonitatem ⁊ seuritatẽ dei. In eos quidẽ qui ceciderũt seueritatem: in te aũt bonitatem dei: si pmanseris i bonitate. Alioquin ⁊ tu ercideris. Sed ⁊ illi si nõ pmanserint i incredulitate insterentur. Potens est enim dẽs iterũ insterere illos. Nã ⁊ si tu ex naturali ercisus es oleastro ⁊ contra naturã insertus es in bonã oliuã: quãtomagis hij qui secũdũ naturã insertentur huic olive? Nolo enĩ vos ignorare fres misterũ hoc: ut nõ sitis vobismetipsis sapientes: quia cecitas ex parte contingit in israel donec plenitudo gentiũ intraret: ⁊ sic omnis israhel saluus fieret sicut scriptũ est. Veniet ex syon: qui eripiat et auertat impietatem ab iacob. Et hoc illis a me testamentũ: cũ abstulero peccata eorũ. Secũdũ euangelũ quidẽ inimici, pter vos: secũdũ electionẽ aũt carissimi, pter patres. Sine penitentia enim sunt dona ⁊ vocatio dei. Sicut enim aliquãdo et vos nõ credidistis deo nũc aũt misericordiã obtenti estis propter incredulitatẽ illorũ: ita et isti nũc nõ crediderũt i vestrã misericordiã: ut ⁊ ipi misericordiã cõsequãtur. Conclusit enim dẽs omnia in incredulitate: ut omniũ misereatur. O altitudo diuitiarũ sapientie ⁊ scientie dei: quã incõprehensibilia sunt iudicia eius: et inuestigabiles vie eius. Quis enĩ cognouit sensum dñi: aut quis cõsiliarius eius fuit? Aut quis prior dedit illi: et retribuetur ei? Quoniam ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia: ipsi gloria in secula seculorum amen.

Obsecro itaq; vos fratres per misericordiã dei: ut exhibeatis corpora vestra hostiã viuentem: sanctã: deo placentem: rationabile obsequiũ vrm. Et nolite conformari huic seculo: sed reformamini in nouitate sensus vri: ut probetis que sit voluntas dei bona: ⁊ bene placens: ⁊ perfecta. Dico enim per gratiã que data est michi: omnibus q̃ sunt inter vos: nõ plus sapere q̃ oportet sapere: sed sapere ad sobrietatem: ⁊ vnicuiq; sicut dẽs diuisit mensurã fidei. Sicut enĩ in vno corpore multa membra habemus: omnia aũt membra nõ eundem actũ habent: ita multi vnũ corpus sumus in cristo: singuli aũt alter alterius membra: habentes donationes secũm gratiã que data est nobis differentes. Sive profetiam: secũm rationẽ fidei. Sive ministerũ: i ministrando.

Hinc qui docet: in doctrina. Qui exhortatur in exhortando. Qui tribuit: in simplicitate. Qui potest: in sollicitudine. Qui miseretur: in hilaritate. Dilectio: sine simulatione. Odientes malū: adherentes bono. Caritatem fraternitatis invicem diligentes: honore invicem præuenientes. Sollicitudine nō pigri: spiritu ferventes: dō seruientes. Spe gaudentes: in tribulatione patientes: orationē instantes. Necessitatibus sanctorū communicantes: hospitalitatē sectantes. Benedicite persequentibus vos. Benedicite: et nolite maledicere. Gaudete cū gaudentibus: flete cū flentibus. Idipsum invicem sentientes. Nō alta sapientes: sed humilibus cōsentientes. Nolite esse prudentes apud vosmetipsos. Nulli malū p malo reddentes: providentes bona non tantū coram deo: sed etiā coram omnibus hominibus. Si fieri potest q̄ ex vobis est: cū omnibus hominibus pacem habentes. Nō vosmetipsos defendentes carissimi: sed date locū ire. Scriptū est enim. Mihi vindictam: et ego retribuam dicit dominus. Sed si esurierit inimicus tuus ciba illum: si sitit: potū da illi. Hoc enim faciens: carbones ignis cōgeries super caput eius. Noli vinci a malo: sed vince in bono malum. ru

Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est enim potestas nisi a deo. Quæ autem sunt a deo: ordinata sunt. Itaq; qui resistit potestati: dei ordinationi resistit. Qui autē resistit: ipsi sibi damnationem acquirit. Nā principes nō sunt timori boni operis sed mali. Vis autē non timere potestatem? Bonū fac: et habebis laudem ex illa. Dei enim minister est: tibi in bonū. Si autē malū feceris timere. Nō enim sine causa gladium portat. Dei enim minister est: vindex in iram ei q̄ malū agit. Idcoq; necessitate subditi estote: nō solū propter iram: sed etiā propter cōscientiā. Idco enim et tributa prestatis. Ministri enim dei sunt: in hoc ipsum seruientes. Reddite ergo omnibus debita. Cui tributū tributū: cui vectigal vectigal: cui timorem timorem: cui honorē honorem. Neminī quicq̄ debeatis: nisi ut invicē diligatis. Qui enim diligit proximū: legem adimplevit. Nā nō adulteradis: non occides: nō furaberis: non falsum testimoniū dices: non cōcupisces: et si qd̄ est aliud mandatū in hoc verbo instaurat: diliges proximū tuū sicut teipsum. Dilectio proximi malū nō operat. Plenitudo ergo legis est dilectio. Et hoc scientes tempus: quia hora est iam nos de somno surgere. Nūc enim propior est nrā salus: q̄ cū crediduī. Nox præcessit: dies autē appropinquavit. Abiciamus ergo opera tenebrarū: et induamur arma lucis: sic ut in die honeste ambulemus. Nō in comessationibus et ebrietatibus: nō in cubilibus et impudicitiis: nō in cōtentione et emulatione: sed induimini dominū ihesum christum: et carnis curam ne feceris in desideriis. ru

Infirmum autē in fide assumite: nō in disputationibus cogitationū. Alius enim credit manducare se omnia. Qui autē infirmus est: olus manducet. Is qui manducat: nō manducantem nō iudicet. Deus enim illū assumpsit. Tu quis es qui iudicas alienū seruū? Domino suo stat aut cadit. Stabit autē. Potens est enim deus statuere illū. Nā alius iudicat diem inter diem: alius autē iudicat omnē diem. Vnusquisq; in suo sensu abundet. Qui sapit diem: domino sapit: et qui manducat: domino manducat. Gratias enim agit deo. Et qui nō manducat: domino nō manducat: et gratias agit deo. Nemo enim nrm sibi viuit: et nemo sibi moritur. Hinc enim viuimus: domino viuimus: siue morimur: domino morimur. Hinc ergo viuimus? siue morimur: dni sumus. In hoc enim xpus mortuus est et resurrexit: ut et viuorū et mortuorū dominetur. Tu autē quid iudicas fratrem tuū? aut tu fre spernis fratrē tuū? Omnes enim stabimus ante tribunal dei. Scriptū est enim. Vivo ego dicit dns: quoniā mihi flectetur omne genu: et omnis lingua cōfitebitur deo. Ita q̄ unusquisq; nostrū p se rationē reddet deo. Nō ergo amplius inuicem iudicemus. Sed hoc iudicate magis: ne ponatis offendiculū fratri vel scādalū. Scio et cōfido in dno ihesu: qa nichil omnino p ipsum: nisi et qui existimat qd̄ cōmune esse: illi cōmune est. Si enim propter cibū frater tuus contristatur: iam nō secūm caritatē ambulas. Noli cibo tuo illū perdere: p quo xpus mortuus est. Nō ergo blasphemetur bonū nostrū. Nō est enim regnū dei esca et potus: sed iustitia et pax et gaudium in spiritu sancto. Qui enim in hoc seruit xpo placet deo: et probatus est hominibus. Itaq; que pacis sunt sectemur: et que ædificationis sunt in inuicem custodiamus. Noli propter escam destruere opus dei. Omnia quidē sunt munda: sed malū est homini qui per offendiculū manducat. Bonū est nō manducare carnē et nō bibere vinū: neq; in quo frater tuus offendit aut scādalizat aut infirmat. Tu quidē habes fides penes temetipsum: habe coram deo. Beatus q̄ nō iudicat semetipsum in eo q̄ probat. Qui autē discernit: si manducauerit dānatus est: qa nō ex fide. Omne autē qd̄ nō est ex fide peccatū est. ru

Debemus autē nos firmiores infirmitates infirmorū sustinere: et non nobis placere. Vnusquisq; vrm proximo suo placeat in bonū: ad ædificationē. Etenim xpus nō sibi placuit: sed sicut scriptū est: improperia improperantiū tibi ceciderūt sup me. Quecunq; enim scripta sunt ad nostrā doctrinā scripta sunt: ut per patientiā et cōsolationē scripturarū spem habeamus. Deus autē patientie et solatij det vobis idipsum sapere in alterutrū sēcm ihesū xpm: ut vnanimes uno ore honorificetis deum et patrem domini nostri ihesu xpi. Propter quod suscepit invicem sicut et xpus suscepit nos in honorem dei. Dico enim xpm ihesum ministrū fuisse circūcisionis: propter veritatem dei ad cōfirmandas promissiones patrū: gentes autē super misericordia honorare deū: sicut scriptum est. Propterea cōfitebor tibi in gentibus dne: et nomini tuo cantabo. Et iterum dicit. Letamini gētes cū plebe eī. Et iterū. Laudate omnes gentes dnm: et magnificate eū omnes pli. Et rursus ysaias ait. Erit radix iesse: et qui exsurgere regere gētes: in eum gētes sperabūt. Deus autē spei repleat vos omni gaudio et pace in credendo: ut abundetis in spe et virtute spiritus sancti. Certus sū autē fratres mei et ego ipe de vobis: quoniā et ipi plenitudine dilectionis: repleti omni scientia: ita ut possitis alterutrū monere. Audacius autē scripsi vobis fratres et parte: tanqū in memoriā vos reducens: propter gratiā que data est mihi a deo ut sim minister xpi ihesu in gentibus sanctificās euangelium dei: ut fiat oblatio gentiū accepta et sanctificata in spiritu sancto. Habeo igitur

gloriā in xpo ihesu ad deū. Sī enim
audio aliquid loqui eos que y me nō
effecit xpus i obedientiā gentiū: verbo
et factis in virtute signoꝝ et prodigiorꝝ
in virtute spiritus sancti: ita ut ab ihe-
rusalē p circuitū usq; ad illricū reple-
uerim euāgeliū xpi. Sic aūt pdicaui
euangeliū hoc non ubi nominatus
est xpus ne super alienū fundamen-
tum edificarē: sed sicut scriptū ē quibꝫ
nō ē annūciatū de eo videbūt: et q̄ non
audierūt de eo intelligent. pter quod
et impediebar plurimū venire ad vos.
Sūr uero ultra locū non habens in
his regionibus: cupiditatem aūt ha-
bens veniendi ad vos et multis iam
pcedentibus ānis: cū in hispaniā pfi-
sci repero. spero q̄ pficiens iudeam
vos. et a vobis deducar illuc. si vobis
pmū ex parte fuerit fuero. Sūr igitur
profiscar i iherusalē ministrare san-
ctis. Probauerūt enim macedonia et
achaia collationē aliquā facere i pau-
peres sanctoꝝ q̄ sunt in iherusalē. Pla-
cuit eis: et debitores sunt eorꝫ. Sī
si spiritualiū eorꝫ participes facti sunt
gentiles: debent et in carnalibꝫ mini-
strare eis. Hoc igitē cū cōsūmauero et
assignauero eis fructū hunc: per vos
profiscar in hispaniā. Scio autem:
quī veniēs ad vos i abūdantia bene-
dictionis xpi veniā. Obsecro ego vos
fres p dnm nrm ihesū xpm et p caritā-
tem sancti spiritꝰ ut adiuuetis me i ora-
cionibꝫ ad deū: ut liberer ab infidelibꝫ
q̄ sunt i iudea: et obsequij mei oblatio
accepta fiat in ihrlm sanctis: ut veniā
ad vos i gaudio p voluntatē dei et re-
frigerer vobiscū. Deꝰ autem pacis sit
cum omnibus vobis amen. ro

Commendo aūt vobis phebē soro-
rē nrām q̄ ē i ministerio ecclesie
que ē cenchris ut eā suscipiatis i dno
digne sanctis: et assistatis ei i quoq; ne-
gocio nri indiguerit. Etenim ipa q̄p adfi-
ti multis: mihiq̄pi. Salutate priscā
et aquilā adiutores meos i xpo ihesu:
q̄ p aīa mea suā ausi sunt suppoūere:
quibꝫ nō solꝰ ego gratias ago sed et cū-
ctē ecclesie gentiū: et domesticā ecclesiā eorꝫ.
Salutate ephenetū dilectū mihi: q̄ est
primitiuꝰ adre i xpo ihesu. Salutate ma-
riā q̄ multū laborauit i vobis. Salutate
andronicū et iuniam cognatos et cōca-
ptiuos meos q̄ sūt nobiles i apls:
q̄ et ante me fuerūt i xpo. Salutate āpli-
atū dilectissimū mihi i dno. Salutate
urbanū adiutorē nrm i xpo ihesu: et
stachin dilectum meū. Salutate apel-
lē probum in xpo. Salutate eos qui
sūt ex aristobuli domo. Salutate hero-
dionē cognatū meū. Salutate eos q̄
sūt ex narcisi domo: q̄ sūt i dno. Sa-
lutate triphenā et triphosā: q̄ laborāt
i dno. Salutate persidam carissimā: q̄
multū laborauit i dno. Salutate rufū
electū i dno: et matrē eī et meā. Salutate
asincritū flegonta hermen patrobam
hermam: et q̄ cū eis sunt fres. Salutate
philologū et iuliam nereū et sororē eī
et olimpiadam: et omnes q̄ cū eis sūt san-
ctos. Salutate invicē i osculo sancto.
Salutāt vos omnes ecclesie xpi. Rogo
aūt vos fres ut obtueri eos q̄ dissensio-
nes et offendicula pter doctrinā quā vos
didicistis faciunt: et declinate ab illis.
Huiusmodi enim xpo dno nro non ser-
uiunt sed suo ventri: et per dulces sermones
et benedictiones seducūt corda innocentiū.
Vra enim obedientia in omni loco diuul-
gata ē. Gaudeo igitē i vobis: sed volo
vos sapientes esse i bono: et simplices
in malo. Deꝰ aūt pacis conteret satha-
nam sub pedibꝫ vestris velocter. Gratia

dni nostri ihesu xpi vobiscū. Salutat
vos timothe⁹ adiutor meꝰ: et lucius
et iason et sosipater cognati mei. Sa-
luto vos ego tertius: q̄ scripsi epistō-
lam in dno. Salutat vos gaius hos-
pes meus: et universe eclie. Salutat
vos erastꝰ archarꝰ cuitatis: et quar-
tus frater. Gratia dni nostri ihesu xpi
cū omnibꝫ vobis amen. Si aūt qui po-
tens est vos firmare iuxta euāgeliū
meū et pdicationē ihesu xpi: secūm reue-
lationē mistērij temporibꝫ eternis ta-
cti q̄ nūc patefactū est per scripturas
prophetarū secūm pceptū eterni dei ad
obedientiā fidei i cūctis gentibꝫ cognoti
soli sapienti deo p ihesu xpm: cui ho-
nor et gloria in secula seculorū amen.

Explicit epla ad romanos. Incipit
prologus in epla ad Corinthios

Quinqꝫ sunt achaie: et
hi similiter ab apolo audi-
erūt verbū veritatis: et sub-
uersi sunt multiphariē a
salsis apis. Quidam a philosophie
verbosa eloquentia: alij fedā legis iu-
daice inducti sunt. Hos reuocat apo-
stolus ad veā fidem et euangelicam
sapientiam: scribēs eis ab ephelo per
timotheum. Explicit prologus. Incipit
epla ad Corinthios prima.

Paulus vocatꝰ apo-
stolus ihesu xpi per
voluntatē dei et sosten-
nes frater ecclesie dei
que ē corinthi: san-
ctificatis i xpo ihesu
vocatis sanctis: cū omnibus qui invo-
cant nomē dni nri ihesu xpi in omni
loco ipoꝝ et nro. Gratia vobis et pax
a deo patre nro: et dno ihesu xpo. Gra-
tias ago deo meo semp p vobis i gra-
tia dei q̄ data est vobis in xpo ihesu:
q̄a in omnibꝫ diuites facti estis in illo
in omni verbo et in omni scientia: sicut
testimonium xpi firmatū ē in vobis ut
nichil vobis deest in ulla gratia: ex-
spectantibꝫ revelationē dni nri ihesu xpi:
qui et confirmabit vos usq; in finē sine
crimine: in die adventꝰ dni nri ihesu
xpi. Fidelis deꝰ: p quē vocati estis in
societatem filij eī ihesu xpi dni nostri.
Obsecro aūt vos fratres p nomē dni
nri ihesu xpi: ut idipsum dicatis omnes:
et nō sint i vobis scisma. Sitis aūt
perfecti in eodē sensu: et in eadē sententia.
Significatū est enim mihi de vobis
fres mei ab his qui sūt cloes: q̄a contē-
siones sunt inter vos. Hoc aūt dico: q̄ d
unusquisq; vrm dicit. Ego quidē sum
pauli: ego aūt apollo: ego vero cephꝰ:
ego aūt xpi. Numquid est xpꝰ? Nūqd
paulus crucifixꝰ ē p vobis: aut i nomine
pauli baptizati estis? Gratias ago
deo meo q̄ neminē vrm baptizaui: nisi
crispum et gaium: ne quis dicat q̄ in
nomine meo baptizati estis. Baptizaui
aūt et stephane domum: ceterū nescio si quē
alium vrm baptizauerim. Sī enim mi-
sit me xpꝰ baptizare sed euangelizare:
nō i sapiēcia verbi: ut nō euacuet crux
xpi. Verbū enim crucis pereuntibꝫ quidē
stultitia ē: his aūt qui saluī fūt id est
nobis virtꝰ dei ē. Scriptū ē enī. Perdā
sapiēciā sapientū: et prudēciā prudē-
tū reprobabo. Ubi sapiēs ubi scriba:
ubi inquisitor huius seculi? Nūne stult-
am fecit deꝰ sapiēciā huius mūdi? Sī
quia in dei sapiēcia non cognouit mū-
dus p sapiēciā dei: placuit deo p stult-
itiā pdicationis saluos facere credētes.
Quoniā et iudei signa petūt: et greci sa-
pientiam querūt. Nos aūt pdicamus
xpm crucifixū: iudeis quidē scandalū: gē-
tibꝫ aūt stultitiā: ipis autem vocatis

iudeis atq; grecis · cristũ dei virtutem
et dei sapiẽtiã. Quia nõ stultũ ẽ dei sa-
pienꝫ est hominibꝫ: ⁊ nõ infirmũ est
dei: fortꝫ ẽ hominibꝫ. Videte enim vo-
rationẽ vestrã fres: qã nõ multi sapien-
tes sẽdũ carnẽ nõ multi potẽtes non
multi nobiles: sed q̃ stulta sunt mũdi e-
legit dꝫ ut cõfundat sapientes: ⁊ infir-
ma mũdi elegit dꝫ ut cõfundat fortia:
⁊ ignobilia mũdi ⁊ cõtẽptibilia elegit
dꝫ et ea q̃ nõ sũt · ut ea que sũt destrue-
ret: ut nõ gloriet omẽis caro ĩ cõspectu
eꝫ. Ex ipo aũt vos estis ĩ xpo ihesu: q̃
factꝫ ẽ nobis sapiẽtia ⁊ iustitia et sãcti-
ficatio ⁊ redẽptio: ut quãdmodũ scri-
pũ ẽ: q̃ gloriat ĩ dño glorietur. ¶

Et ego cũ venissem ad vos fratres:
veni nõ in sublimitate sermonis
aut sapiẽtie annũciãs vobis testimo-
nũ xpi. Nõ enĩ iudicaui me scire ali-
quid inter vos nisi ihesũ xpm: et hunc
crucifixũ. Et ego ĩ infirmitate ⁊ timore
⁊ tremore multo fui apud vos: et sermo
meꝫ et pdicatio mea nõ ĩ persuasibilibꝫ
humane sapiẽtie verbis: sed ĩ ostensio-
ne spiritꝫ et virtutis: ut fides vrã nõ
sit ĩ sapiẽtia hominũ sed in virtute dei.
Sapiẽciã aũt loquimur inter perfectos.
Sapiẽtia vero nõ huꝫ secli neq; prin-
cipũ huꝫ secli q̃ destruũtur: sed loquimur
dei sapiẽtiã ĩ misterio q̃ abscondita ẽ:
quã pdestinauit dꝫ ante secula ĩ glo-
riã nostrã quã nemo principũ huꝫ se-
culi cognouit. Si enim cognouissent:
nũquã dõm glorie crucifixissent. Sic
ut scriptũ est: q̃ oculus nõ vidit nec
auris audiuit nec in cor hois ascen-
dit: q̃ paravit dꝫ his q̃ diligũt illũ.
Nobis aũt reuelauit dꝫ p spiritũ suũ.
Spiritꝫ enĩ omnia scrutatꝫ etiã profun-
da dei. Quis enĩ scit hominũ q̃ sit hois:
nisi spiritꝫ hois q̃ in ipo ẽ: ita et que
dei sũt nemo cognouit nisi spiritus dei.
Nos aũt nõ spiritũ huꝫ mũdi accepi-
mus sed spiritũ q̃ ex deo est: ut sciamꝫ
q̃ a deo donata sũt nobis: q̃ loquimur
nõ in doctis humane sapiẽtie verbis:
sed in doctrina spiritus: spiritualibꝫ
spiritualia comparãtes. Animalis aũt
homo nõ percipit ea que sunt spiritus
dei. Stultitia enim est illi: ⁊ nõ potest
intelligere: qã spiritualiter examinatur.
Spiritualis aũt iudicat omnia: ⁊ ipe a
nemine iudicat: sicut scriptũ est. Quis
enĩ cognouit sensũ dõi: aut qꝫ instru-
ẽt eũ? Nos aũt sensũ xpi habemꝫ. ¶

Et ego fres nõ potui vobis loqui
q̃si spiritualibꝫ: sed q̃si carnalibꝫ.
Tãquã parvulis ĩ xpo lac vobis potũ
dedi nõ escã. Nondũ enĩ poterãs: sed
nec nũc quidẽ potestis. Adhuc enĩ car-
nales estis. Cũ enĩ sitet inter vos zelus
et contẽtio: nõne carnales estis ⁊ sẽdũ
hominẽ ambulatis? Cũ enĩ q̃s dicat:
ego quidẽ sũ pauli: alꝫ aũt ego apol-
lo: nõne hoies estis? Quid igitꝫ est ap-
pollo? Quid vero paul? Ministri eꝫ
cui credidistis. Et unicuiq; sicut dõs
dedit. Ego plãtaui apollo rigauit:
sed dꝫ incrementũ dedit. Itaq; neq; q̃ plã-
tat est aliquid neq; q̃ rigat: sed q̃ incrementũ
dat dꝫ. Qui plãtat aũt ⁊ q̃ rigat unũ
sũt. Unusquisq; aũt propã mercedẽ ac-
cipiet sẽdũ suũ labore. Dei enĩ sumus
adiutores. Dei agricultura estis: dei ed-
ificatio estis. Sẽdũ gratiã dei q̃ data ẽ mi-
hi ut sapiẽs architectꝫ fundamẽtũ po-
sui: alꝫ aũt superedificat. Vnusquisq;
aũt videat quomõ superedificet. Fundã-
mẽtũ enim aliud nemo potest ponere
p̃ter id q̃ positũ ẽ: q̃ ẽ xpꝫ ihesus. Si
q̃s aũt superedificat supra fundamẽtũ
hoc aurũ argentũ lapides pciosos li-
gna fenũ stipulã: unusquisq; opus

manifestũ erit. Dies enim dñi declara-
bit: q̃ ⁊ igne revelabit: ⁊ uniusquisq;
opus q̃le sit ignis pbabit. Si cuiꝫ o-
pus mãserit q̃ superedificauit: mercedẽ
accipiet. Si cuiꝫ opꝫ arserit detrimẽtũ
patit: ipe aũt saluus erit: sic tamẽ q̃si
p ignẽ. Nescitis q̃a tẽplũ dei estis: ⁊ spi-
ritꝫ dei habitat ĩ vobis? Si q̃s autem
tẽplũ dei violauerit: disperdet illũ deus.
Tẽplũ enĩ dei sãctũ ẽ: qd estis vos. Nemo
se seducat. Si q̃s videt ĩter vos sa-
pies esse ĩ hoc seculo: stultꝫ fiat ut sit sa-
pies. Sapiẽtia enĩ huꝫ mũdi stultitia
est apud dũ. Scriptũ est enĩ. Cõprehẽ-
dam sapientes in astutia eorũ. Et iterũ.
Dꝫ novit cogitationes sapiẽtiũ: quã
vane sũt. Nemo itaq; glorietur in ho-
minibꝫ. Omnia enĩ vra sũt: sive paul?
sive apollo sive cephas sive mundꝫ
sive vita sive mors sive presentia sive fu-
tura. Omnia enim vestra sunt: vos
autem christi: xpus autem dei. ¶

Sic nos existimet homo ut minis-
tros xpi: et dispensatores misteriꝫ
dei. Hic iã querit inter dispensatores:
ut fidelis q̃s inveniatur. Mihi aũt p mi-
nimo ẽ ut a vobis iudicer: aut ab hu-
mano die. Sed neq; meipm iudico.
Nichil enĩ mihi conscius sum: sed nõ in
hoc iustificatꝫ sum. Qui aũt iudicat
me dñs ẽ. Itaq; nolite ante tempꝫ iudi-
care: quoadusq; veniat dñs qui ⁊ illu-
minabit abscondita tenebrarꝫ et mani-
festabit cõsilia cordiũ: ⁊ tunc laus erit
uniuscuiusq; a deo. Hec aũt fres mãsigura-
ui me ⁊ apollo p̃ter vos: ut ĩ vobis
discatis ne supra quã scriptũ est unꝫ
adversus alterꝫ inflemur p alio. Quis e-
nim te discernit? Quid aũt habes q̃d
nõ accepisti? Si aũt accepisti: q̃d gla-
riaris q̃si nõ acceperis? Iam saturati
estis: iã divites facti estis. Sine nobis
regnastis. Et vtinã regneretis: ut ⁊ nos
vobiscũ regnemꝫ. Puto enĩ q̃ deꝫ nos
aplos novissimos ostendit tãq; mor-
ti destinatos: q̃a spectaculũ facti sumꝫ
mũdo ⁊ ãgelis et hominibꝫ. Nos stul-
ti p̃ter xpm: vos aũt prudẽtes ĩ xpo.
Nos infirmi: vos autẽ fortes. Vos
nobiles: nos aũt ignobiles. Usq; in
hãc horã ⁊ esurimꝫ ⁊ sitimꝫ ⁊ nudi su-
mus: ⁊ colaphis cedimur ⁊ instabiles
sumꝫ: ⁊ laboramꝫ operãtes manibꝫ no-
stris. Maledicimur: et bẽdicimꝫ. Perse-
cutionẽ patimur: et sustinemꝫ. Blasphe-
mamur: ⁊ obsecramꝫ. Tãq; purgamẽta
huꝫ mũdi facti sumꝫ omniũ peripsima
usq; ad huc. Nõ ut erubescẽdo vos hec scri-
bo: sed ut filios meos carissimos mo-
neo. Nã si decẽ milia pedagogꝫ hab-
eatis in xpo: sed nõ multos pres. Nã in
xpo ihesu p euangeliũ ego vos genui.
Rogo ergo vos: imitatores mei este.
Idco misi ad vos timotheũ q̃ est fi-
liꝫ meꝫ carissimꝫ ⁊ fidelis ĩ dño: q̃ vos
cõmonefaciat vias meas q̃ sũt in xpo
ihesu: sicut vbiq; ĩ omni ecclesia doceo.
Tãq; nõ venturꝫ sum ad vos: sicut inflata
sũt quidã. Vtinã aũt ad vos veniẽ si
dñs voluerit: ⁊ cognoscã nõ sermonẽ e-
orũ q̃ inflati sũt: sed virtutẽ. Nõ enĩ ĩ
sermone ẽ regnũ dei: sed ĩ virtute. Quid
vultis? In virga veniã ad vos: an in
caritate ⁊ spiritu mãsuetudinis? ¶

Omnino audit ĩter vos fornica-
tio: ⁊ talis fornicatio q̃lis nec in
gentes: ita ut vxorẽ patris sui aliqꝫ ha-
beat. Et vos inflati estis: ⁊ nõ magis
luctũ habuistis: ut tollat de medio ve-
stri q̃ hoc opꝫ fecit. Ego quidẽ absens
corpore: p̃sens aũt spiritu: iã iudicaui
ut p̃sens eũ q̃ sic operatꝫ ẽ in nõie dñi
nri ihesu xpi cõgregatis vobis et meo
spiritu cũ virtute dñi nri ihesu tradere

huiusmodi hiem sathane ĩ interitũ carnis: ut spirit⁹ saluus sit in die dñi nr̃i ihesu xpi. Mõ ẽ bona gloriaq; vãa. Mel̃ modicũ fermentũ totã massã corrũpit: Expurgate ve⁹ fermẽtũ: ut sitis noua cõspersio sicut estis azimi. Etenim pascha nr̃m immolat⁹ ẽ xps. Ita q; epulemur: nõ i fermẽto veteri neq; i fermẽto malitie z nequitie: sed i azimis sinceritatis z veritatis. Scripsi vobis ĩ epla: ne admiscemini fornicariis. Mõ omnib; fornicariis huius mũdi aut auaris aut rapacib; aut idolis seruiẽtib; alioqui debueratis de hoc mũdo egrẽdi. Nũc aute scripsi vobis non cõmisceri. Si is q̃ frater nomi⁹ ẽt inter vos et ẽ fornicator aut auar⁹ aut idolis seruiens aut maledic⁹ aut ebriosus aut rapax: cũ huiusmodi nec cibũ sumere. Quid enim michi de hijs q̃ foris sũt iudicare? Nõne de hijs q̃ int⁹ sũt vos iudicatis? Mã eos q̃ foris sũt deus iudicabit. Auferte malũ ex vobis ipis.

VI

Audet aliquis vestrũ habens negocium aduersus alterũ iudicari apud iniq⁹: z nõ apud sanctos. An nescitis: quũ sancti de hoc mũdo iudicabũt? Et si i vobis iudicabit mũdus: indigni estis q̃ de minimis iudicetis? Nescitis quũ angelos iudicabimus? Quãtomagis secularia? Secularia igit̃ iudicia si habueritis: cõtẽptibiles q̃ sũt i ecclesia illos cõstituite ad iudicandũ. Ad verecundiã vã̃ dico. Sic nõ ẽ inter vos sapiẽs quisq; q̃ possit iudicare inter fratrẽ suũ: sed frater cũ fratre iudicio ꝓdit: z hoc apud infidelẽs. Iã quidẽ omino delictũ ẽ i vobis: q̃ iudicia habetis inter vos. Quare nõ magis iniuriã accipitis? Quare non magis fraudẽ patimi⁹? Sed vos iniuriã facitis: et fraudatis: z hoc fratribꝰ. An nescitis q̃ iniqui regnũ dei nõ possidebũt? Nolite errare: neq; fornicari neq; idolis seruiẽtes: neq; adulteri neq; molles: neq; masculo⁹ dormientes: neq; fures: neq; auari: neq; ebriosi: neq; maledici: neq; rapaces regnũ dei possidebũt. Et hec quidẽ fuistis: sed ablusi estis: sed sãctificati estis: sed iustificati estis: in nomine dñi nr̃i ihesu xpi et i spiritu dei nr̃i. Omnia michi licẽt: sed nõ oia expediũt. Omnia michi licẽt: sed ego sub nulli redigar potestate. Esca ventri z venter escis: deus aũt et hũc et hãc destruet. Corp⁹ aũt nõ fornicationi sed dõno: z dõno corpori. Deus vero z dñm suscitauit: et nos suscitabit p virtutẽ suã. Nescitis quũ corpora vã̃ mẽbra sũt xpi? Tollẽs ergo mẽbra xpi: fanã mẽbra meretricis? Absit. An nescitis: q̃ ad hereũ meretricẽ vnũ corp⁹ efficit? Erit enim inq̃ duo i carne una. Qui aũt adhereit dño: vnus spiritꝰ ẽ. Fugite fornicationẽ. Omne enim peccatũ q̃ cũq; fecerit homo extra corp⁹ ẽ: q̃ aũt fornicat: i corp⁹ suũ peccat. An nescitis quũ mẽbra vã̃ templũ ẽ spiritũ sãcti q̃ i vobis ẽ q̃ habetis a deo: z nõ estis vr̃i? Emti enim estis pũo magno: glorificate et portate deum in corpore vestro.

VII

De quibus aũt scripsistis mihi: bonum est homini mulierẽ nõ tãgere. Propter fornicationem aũt vnusquisq; suã vxorẽ habeat: z vnaquq; suũ virũ habeat. Vxori vir debitũ reddat: similiter autẽ et vxor viro. Mulier sui corporis potestatem nõ habet sed vir: similiter autẽ z vir sui corporis potestatẽ nõ habet sed mulier. Nolite fraudare invicem nisi forte ex consensu ad tempus ut vacetis orationi: z iterũ reuertimini i idipsum: ne ꝓpter vos satanas ꝓpter incontinentiã vã̃. Hoc aũt dico secũdũ indulgentiã: nõ secũdũ imperũ.

Volo aũt omes vos homines esse sicut meipsum. Sed vnusquisq; proprũ donũ habet ex deo: alius quidẽ sic: alius vero sic. Dico autẽ nõ nuptis z viduis: bonũ ẽ illis si sic permanserint sicut et ego. Nõ si nõ se continẽt: nubãt. Melius ẽ enim nubere q̃ vri. Viro autẽ q̃ matrimonio iuncti sũt propio non ego sed dñs: vxorẽ a viro nõ discedere. Nõ si discesserit: manere inuptã: aut viro suo reconciliari. Et vir vxorẽ nõ dimittat. Mã ceteris ego dico nõ dñs. Si q̃s frater vxorẽ habet infidelẽ: z hic adsentit habitare cũ illo: nõ dimittat illã. Et si qua mulier habet virũ infidelẽ: z hic adsentit habitare cũ illa: nõ dimittat viũ. Sãctificat⁹ ẽ enim vir infidelis p mulierẽ fidelẽ: z sãctificata ẽ mulier infidelis p virũ fidelẽ. Alioqui filij vri immundi essent: nũc aũt sãcti sũt. Nõ si infidelis discedit: discedat. Mã enim fratrũ seruit⁹ ẽ frater aut soror ĩ huiusmodi. In pace aũt vocauit nos deus. Vnde enim scis mulier si virũ saluũ facies? Aut vnde scis vir si mulierẽ saluã facies? Mili vnicuq; sicut diuisit dñs. Vnũ quq; sicut vocauit dñs: ita ambulet: sicut i omnib; ecclesijs doceo. Circũcisus aliqs vocat⁹ ẽ: nõ adducat ꝓpũ. In ꝓpũio aliqs vocat⁹ ẽ: nõ circũcidat. Circũcisio michil est: z ꝓpũtio michil ẽ: sed obseruatio mãdatorũ dei. Vnusquisq; i q̃ vocat⁹ est vocat⁹ ẽ: ita maneat. Seruus vocat⁹ es: nõ sit tibi cure. Sed et si potes fieri liber: magis vtere. Qui enim i dño vocat⁹ ẽ seruus: liberꝰ ẽ dñi. Similiter q̃ liber vocat⁹ ẽ: seruꝰ ẽ xpi. Pretio empti estis: nolite fieri serui hominũ. Vnusquisq; ergo i quo vocat⁹ ẽ frater: i hoc maneat apud dñi. De virginibus aũt ꝓceptũ dñi nõ habeo: consilũ aũt do tãq; misericordiã ꝓsequ⁹ a deo: ut sim fidelis. Existimo ergo hoc bonũ esse ꝓpter instãtẽ necessitatẽ: quũ bonũ ẽ homini sic esse. Alligat⁹ es vxori: noli querere solutionẽ. Solut⁹ es ab vxore: noli querere vxorẽ. Si aũt acceperis vxorẽ nõ peccasti: z si nupserit virgo non peccauit. Tribulationem tamẽ carnis habebũt huiusmodi. Ego autem vobis parco. Hoc igit̃ dico fratres. Tem⁹ breue est. Reliquũ ẽ: ut z q̃ habet vxores: tãq; nõ haberes sint: z q̃ flent: tãq; nõ flerẽt: et q̃ gaudẽt: tãq; nõ gaudẽres: et q̃ emũt: tãq; nõ possidẽres: z q̃ vtũt hoc mũdo: tãq; nõ vtãt. Preterit enim figura huius mũdi. Volo aũt vos sine sollicitudine esse. Qui sine vxore est: sollicit⁹ est q̃ dñi sit: quomõ placeat deo. Qui autem cũ vxore ẽ: sollicit⁹ ẽ que sũt mũdi: quomõ placeat vxori: z diuisus ẽ. Et mulier inupta z virgo cogitat que dñi sũt: ut sit sancta corpore z spiritu. Que aũt nupta ẽ cogitat q̃ sũt mũdi: quomõ placeat viro. Porro hoc ad vtilitatẽ vã̃ dico: nõ vt laqueũ vobis iniã: sed ad id q̃ honestũ ẽ: z q̃ facultatẽ ꝓbat: sine impedimento dñm obsecrandi. Si q̃s aũt turpẽ se videri existimat super virgine sua q̃ sit superadulta et ita oportet fieri: q̃ vult faciat. Mõ peccat si nubat. Mã q̃ statuit in corde suo firm⁹ nõ habens necessitatẽ: potestatẽ aũt habens suę voluntatis: z hoc iudicauit i corde suo seruare virginẽ suã: bene facit. Igit̃ et q̃ matrimonio iungit virginẽ suã bene facit: z q̃ non iungit melius facit. Mulier alligata ẽ legi: quãto tempore vir eius viuit. Q̃ si dormierit vir eius: liberata est. Cui aũt vult nubat: tantũ i dño. Beatior aũt erit: si sic manserit secũdũ meũ cõsiliũ. Puto aũt: q̃ et ego spiritũ dei habeam.

VIII

De hijs aũt q̃ idolis immolant scimus: q̃a omes scientiã habemus.

scientia inflat: caritas vero edificat.
Si qs autē se existimat scire aliqd: nondū cognouit quēadmodū oporteat eū scire. Si qs autē diligit dū: hic cognitus est ab eo. De esis autē q̃ idolis immolātur: scimus q̃a nihil est idolū in mundo: & q̃ nullus deus nisi unus. Nā si sunt q̃ dicantur dii siue in celo siue i terra: siquidē sunt dii multi & dni multi: nobis tamē unus deus pater ex quo omnia et nos in illo: & unus dnus ihesus xps p quē omnia: & nos p ipm. Sed non in omnibus est scientia. Quidā autē cū scientia usq; nūc idoli-ēti idoloriū mānducāt: et cōscientia ipōr cū sit infirma pollutē. Esca autē nos nō commodat deo. Neq; enī si manducauerimus abūdabimus: neq; si non mānducauerimus deficiemus. Videte autem: ne forte hec licentia vra offendiculum fiat infirmis. Si enī qs videritē q̃ habet scientiā i idoleo recūbentē: nonne conscientia eius cū sit infirma edificabit ad mānducandū idolorū. Et peribit infirmus i tua scientia frater: propter quē xps mortus est. Sic autē peccantes in fratres & percutientes conscientiā eorū infirmā: in xpm peccatis. Quapropē si esca scandalizat fratrē meū nō mānducabo carnē in eternū ne fratrē meū scandalizē.

IX

Non sum liber: Nō sum apstolus? Nonne xpm ihesū dnm nrm uidi? Nonne op̃ meū vos estis in dno? Et si alijs nō sū apstolus: sed tamē vobis sū. Nā signaculū apostolatus mei vos estis i dno. Mea defensio apud eos q̃ me interrogāt. hec est. Nūqd non habemus potestatē mānducādi & bibēdi? Nūqd non habemus potestatē mulierē sororē circūducendi: sicut & ceteri apli & fres dni et cephas? Aut ego solus aut barnabas: nō habemus potestatē hoc operādi? Quis militat suis stipendijs unq?

Quis plantauit vineā: & de fructu eius nō edit? Quis pascit gregē: & de lacte gregis nō mānducat? Nūqd secdm hominē hec dico? An & lex nō hec dicit? Scriptū est enī i lege moysi. Nō alligabis os bouī triturāti. Nūqd de bubus cura est deo? Aut propter nos utiq; dicit? Nā propter nos scripta sūt: quēm debet in spe q̃ arat arare: & q̃ triturat-ī spe fructus percipiēdi. Si nos vobis spiritualia seminauimus: magnū est si nos carnalia vra metamus? Si alij potestatis vre participes sunt-ēte nō potius nos? Sed nō vti sumus hac potestate. Sed omnia sustinemus: ne q̃d offendiculū dnō nro euāgelio xpi. Nescitis quēm q̃ sacrario operant: q̃ de sacrario sūt edentes. Et q̃ altario deseruit cū altario participāt: ita & dns ordinauit his q̃ euāgelū annūciāt: de euāgelio viuere. Ego autē nullo hōr usus sū. Nō autē scripsi hec: ut ita fiat i me. Bonū est enī mihi magis mori: quā ut gloriā meā qs euacuet. Nā si euāgelizauero: nō est mihi gloria. Necessitas enī mihi incūbit. Ve enī mihi est: si nō euāgelizauero. Si enī volens hec ago mercēdē habo: si autē invitus: dispensatio mihi credita est. Que ergo mercēs mea? Vt euāgelizā ādicās-sine sūptu ponā euāgeliū: ut nō abutar potestate mea i euāgelio. Nā cū liber essem ex omnibus: omnium me seruū feci: vt plures lucrifacerē. Et factus sū iudeis tāq; iudeus: ut iudeos lucrarer. Hijs q̃ sub lege sūt-ēti sub lege essem: cū ipse nō essem sub lege: ut eos q̃ sub lege erāt lucrifacerē. Hijs q̃ sine lege erant tāq; sine lege esse: cū sim lege dei nō essem-sed i lege essem xpi: ut lucrifacerē eos q̃ sunt lege erāt. Factus sū infirmis infirmis: ut infirmos lucrifacerem. Omnibus omnia factus sū: ut omnes faciam

salvos. Omnia autē facio propter euāgeliū: ut particeps eō efficiar. Nescitis q̃ hi q̃ stadio currūt omnes q̃dē currūt: sed unus accipit brauiū? Sic currite: ut obtineatis. Omnis autē q̃ i agone dimicat ab omnibus se abstinet: et illi q̃dē ut corruptibilē coronā accipiāt: nos autē incorruptā. Ego igitē sic curro nō q̃si in incertū: sic pugno nō q̃si aerē verberās. Sed castigo corpus meū: et in seruitutē redigo: ne forte cum alijs ādicauerim ipse reprobus efficiar.

X

Nolo enī vos ignorare fres: quōniam patres nri omnes sub nube fuerūt & omnes mare trāsierūt: & omnes i moyse baptizati sūt i nube et i mari. Et omēs eandē escā spiritalē mānducauerūt: et omnes eundē potū spiritalē biberūt. Bibebāt autē de spiritali cōsequēte eos petra: petra autē erat xps. Sed nō i pluribus eorū bōplacitū est deo. Nā prostrati sūt i deserto. Hec autē i figura facta sūt nri: ut non simus cupidi malorū: sicut & illi cupiuerūt. Neq; idolatre efficiamini sicut q̃dā ex ipis: q̃ admodū scriptū est. Sedit plis mānducare et bibere: & surrexerūt ludere. Neq; fornicemur sicut q̃dā ex ipis fornicati sūt: & ceciderūt una die viginti milia. Neq; tēptemus xpm sicut q̃dā eorū tēptauerūt: et a serpentibus perierūt. Neq; murmuraueritis sicut q̃dā eorū murmurauerūt: et perierūt ab exterminatore. Hec autē omnia i figura contingebāt illis: scripta sūt autē ad correptionē nrām: i q̃s finē seculoū deuenerūt. Itaq; q̃ se existimat stare: videat ne cadat. Tentatio vos nō apprehendat nisi humana. Fidelis autē deus est: q̃ nō patiet vos tēptari supra id q̃ potestis: sed faciet cū tēptatione etiam proeuentū: ut possitis sustinere. Propter hoc carissimi mihi: fugite ab idolorū culura. Vt prudentibus loquor: vos ipsi iudicate q̃d dico. Calix benedictionis cui benedicimus: nōne communicatio sanguinis xpi est? Et panis quē frāgimus: nōne participatio corporis dni est? Quoniā vnus panis et vnū corp̃ multi sumus: omnes q̃ de vno pane participamus. Videte israel secdm carnē. Nōne q̃ edūt hostias participes sūt altaris? Quid ergo? Dico q̃ idolis immolatū sit aliqd: aut q̃ idolū sit aliqd? Sed q̃ immolāt gentes-demonijs immolāt: et nō deo. Nolo autē vos socios fieri demoniorū. Quia nō potestis calicē dni bibere & calicē demoniorū: nō potestis mensē dni participes esse: & mensē demoniorū. An emulamur dnm? Nūqd fortiores illo sumus? Omnia mihi licet: sed nō oia expedūt. Omnia mihi licet: sed nō oia edificāt. Nemo q̃ suū q̃rat: sed q̃ alterī. Omne q̃d i macello venit mānducate: nihil interrogātes propter conscientiā. Dni est terra: & plenitudo eius. Si qs vocat vos in idolū et vultis ire: omne q̃d vobis apponit mānducate: nihil interrogātes propter conscientiā. Si qs autē dixerit hoc immolatū est idolis: nolite mānducare propter illū q̃ indicauit: & propter conscientiā. Conscientiā autē dico: nō tuā-sed alterī. Vt q̃d est libertas mea iudicat ab aliena conscientia? Si ego cū gratia participo: q̃d blasphemor p eo q̃ gratias ago? Sive ergo mānducatis sive bibitis-vel aliud q̃d facitis: oia i gloriā dei facite. Sine offensione estote iudeis & gentibus & ecclesie dei: sicut et ego q̃ omnia omnibus placeo: non querens q̃d mihi vtile est: sed quod multos ut salui fiant.

XI

Imitatores mei estote: sicut & ego christi. Laudo autē vos fres q̃ per omnia mei memores estis: et sicut tradidi vobis precepta mea tenetis. Volo autem vos

faire: q̃ omnis viri caput xp̃s ē: caput
aūt mulieris vir. Caput vero xp̃i deus.
Omnis vir orās aut ꝓphetās nō velato ca-
pite: deturpat caput suū. Omnis autem
mulier orās aut ꝓphetās nō velato ca-
pite: deturpat caput suū. Vnū enī est:
ac si decaluet. Nā si nō velat mulier: nō-
detē. Si vero turpe ⁊ mulieri tōderi aut
decaluari: velet caput suū. Vir qdē nō
debet velare caput suū: qm̃ ymago et
gloria dei ē: mulier aūt gīa viri ē. Nō
enī vir ex muliere ē: sed mulier ex viro.
Et enī nō ē creat⁹ vir ꝓter mulierē: sed mul-
ier ꝓter virū. Ideo debet mulier velamen
habere supra caput suū: ⁊ ꝓter ãgelos.
Verūtamē neq; vir sine muliere: neq;
mulier sine viro i dño. Nā sicut mulier
de viro: ita ⁊ vir ꝑ mulierē. Omnia autē
ex deo. Vos ipi iudicate: decet mulierem
nō velatā orare deū? Nec ipa natura
docet vos. Qd̃ vir qdē si comā nutriat
ignominia ē illi: mulier vero si comā
nutriat gloria ē illi: qm̃ capilli ꝓ vela-
mine ei dati sūt. Si qs aūt videt contu-
dius esse: nos talē consuetudinē nō ha-
bem⁹: neq; ecclia dei. Hoc aūt ꝓpicio:
nō laudās q̃ nō i meli⁹ sed i deterius
conuenitis. Primū qdē conuenientibus vobis
i ecclia audio scissuras esse inter vos:
et ex parte credo. Nā oportet hereses
esse: ut ⁊ q̃ probati sūt manifesti fiāt i vo-
bis. Conuenientibus ergo vobis i vnū: iã
nō ē dnica cenã manducare. Vnusq̃q;
enī suã cenã ꝓsumit ad manducandū.
Et alis qdē esurit: alis aūt ebrī ē. Nū
qd̃ domos nō habetis ad manducandū
⁊ bibendū? Aut ecclam dei contemnitis:
⁊ confunditis eos q̃ nō habent? Quid dicã
vobis? laudo vos: in hoc nō laudo.
Ego enī accepi a dño qd̃ ⁊ tradidi vo-
bis: qm̃ dñs ihesus i qua nocte trade-
bat: accepit panē: ⁊ gīas agēs fregit
et dixit. Accipite ⁊ manducate. Hoc est
corp⁹ meū: qd̃ ꝓ vobis tradet. Hoc fa-
cite i meã cōmemorationē. Similiter ca-
licem: postq̃ cenauit dicens. Hic calix
nouū testamētū ē i meo sãguine. Hoc
facite quotēcūq; bibetis: i meã cōme-
morationē. Quotēcūq; enī manducabi-
tis panē hūc ⁊ calicē bibetis: mortē
dñi annūciabitis donec veniat. Itaq;
quicūq; manducauerit panē et biberit
calicē dñi indigne: reus erit corporis et
sanguinis dñi. Probet aūt seipm̃ ho-
mo: ⁊ sic de pane illo edat: ⁊ de calice bi-
bat. Qui enī manducat ⁊ bibit indigne
iudicium sibi manducat et bibit: nō di-
iudicās corp⁹ dñi. Ideo inter vos multi
infirmi ⁊ imbelles: ⁊ dormiunt multi.
Qd̃ si nos metipsos diiudicaremus: nō
vtiq; iudicaremur. Qui iudicati aūt
a dño corripimur: ut nō cū hoc mundo da-
mnemur. Itaq; fres mei cū autem ad
manducandū: inuicē expectate. Si qs esu-
rit domi manducet: ut non in iudicium
conueniatis. Cetera autem cū venero
ordinabo.

Nolo autem vos ignorare fres. Begnis
aūt quū essetis gentes: ad simulacra
muta, prout ducebamini euntes. Idcō no-
tū vobis facio: q̃ nemo i spiritu dei lo-
quens dicit anathema ihesu. Et nemo
potest dicere dñs ihesus: nisi in spiritu
sancto. Diuisiones vero gratiarū sūt: idē
aūt spiritus. Et diuisiones ministrationū
sūt: idē aūt dñs. Et diuisiones operatio-
nū sūt: idē vero deus q̃ operat omnia i omni-
bus. Vnicuq; aūt datur manifestatio spi-
ritus: ad utilitatē. Alij qdē ꝑ spiritū datur
sermo sapiēcie: alij aūt eiusdem scientie secū-
dum spiritū. Alteri fides i eodē spiritu:
alij gratia sanitatū i vno spiritu. Alij o-
perationes virtutū: alij ꝓphetia: alij discre-
tio spirituū: alij genera linguarū: alij

interpretatio eloquiorū. Hec autem omnia
operatur unus atq; idē spiritus: diuidens
singulis, prout vult. Sicut enī corp⁹ vnū
est ⁊ membra habet multa: omnia aūt mē-
bra corporis cū sint multa vnū tamē cor-
pus sūt: ita ⁊ xp̃s. Etenī i vno spiritu
omes nos i vnū corp⁹ baptizati sum⁹:
siue iudei siue gentes siue serui siue libe-
ri: ⁊ omnes vno spiritu potati sumus.
Nā et corp⁹ nō est vnū membrū sed multa.
Si dixerit pes: qm̃ nō sū man⁹: nō sū
de corpore: nō ideo nō ē de corpore? Et
si dixerit auris: qm̃ nō sū oculus: non
sū de corpore: nō ideo nō ē de corpore?
Si totū corp⁹ oculus: vbi audit⁹? Si
totū audit⁹? Vbi odorat⁹? Sūt autē
posuit ds membra: vnūqd̃q; eorū i cor-
pore sicut voluit. Qd̃ si essent omnia vnū
membrū: vbi corp⁹? Sūt autē multa qdē
membra: vnū aūt corp⁹. Nō potest aūt
dicere oculus manui: opera tua nō indi-
geo: aut iterū caput pedib: nō estis mi-
chi necessary. Sed multo magis q̃ videb-
ntur membra corporis infirmiora esse: ne-
cessariora sūt. Et q̃ putam⁹ ignobili-
ora membra esse corporis: hijs honorē
abundãtiorē circūdam⁹. Et q̃ inhone-
sta sūt nr̃a: abundãtiorē honestatem
habēt. Honesta aūt nr̃a nullis egent.
Sed ds ꝓtemauit corp⁹: ei cui deerat
abundãtiorē tribuēdo honorē: ut nō
sit schisma i corpore: sed i idipm̃ ꝓ inui-
cem sollicita sint membra. Et si qd̃ patit
vnū membrū: ꝓpatiunt omnia membra: si
ue gloriat vnū membrū: gaudet omnia
membra. Vos aūt estis corp⁹ xp̃i: ⁊ ꝑ
tes de membro. Et quosdã qdē posuit
ds i ecclia: primū aplos: secdo ꝓphetas:
tertio doctores: deinde virtutes: deinde
gratias curationū: opitulationes guber-
nationes: genera linguarū: interpretationes
eloquiorū. Nūqd̃ omnes aplī? Nūquid
omnes ꝓphete? Nūqd̃ omnes doctores?
Nūqd̃ omnes virtutes? Nūqd̃ omnes
gratia habent curationū? Nūquid omnes
lingues loquuntur? Nūquid omnes
interpretantur? Emulamini autem ca-
rismata meliora. Et adhuc excellenti
orem viam vobis demonstro. xiij

Si linguis hoīm loq̃r ⁊ ãgelorū:
caritatē aūt nō habeā: factus sum
velut es sonans aut cymbalū tinniens.
Et si habuero ꝓphetiã ⁊ nouerī mīsteria
omia et omnē scīam ⁊ habuero omnē
fidē ita ut mōtes trāsferā: caritatē aūt
nō habuero: nichil sum. Et si distribu-
ero i cibos pauperū omnes facultates
meas: ⁊ si tradidero corp⁹ meū ita ut
ardeā: caritatē aūt nō habuero: nichil
michi prodest. Caritas patiēs est: bēni-
gna est. Caritas nō emulat: nō agit
ꝑtēā: nō inflat: nō est ābitiosa: nō q̃rit
q̃ sua sūt. Nō irritat: nō cogitat malū:
nō gaudet sup iniquitate: cōgaudet
aūt veritati. Omnia suffert: oīa credit:
omnia sperat: omnia sustinet. Caritas
nūq̃ excidit. Siue ꝓphetie euacuabū-
tur: siue lingue cessabūt: siue scīetia de-
struet. Ex parte enī cognoscim⁹: et ex par-
te ꝓphetam⁹. Cū aūt venerit qd̃ perfec-
tum est: euacuabit qd̃ ex parte est. Cū essem
parulus loquebar ut parulus: sapiebā
ut parulus: cogitabā ut parulus. Quā-
do aūt factus sum vir: euacuauī q̃ erat
parulū. Videm⁹ nūc ꝑ speculū i enigma-
te: tūc aūt facie ad faciem. Nūc cognos-
co ex parte: tūc aūt cognoscā: sicut et
cognitus sū. Nūc aūt manet fides spes
caritas tria hec. Maior aūt horū est cari-
tas.

Sectamini caritatē. xiiij
Emulamini spūalia: magis aūt
ut ꝓphetis. Qui enī loquit lingua: nō
hominibus loquit: sed deo. Nemo enī
audit. Spiritus autem loquit misteria.

Mā q̃ ꝓphetat: hominib̃ loquit ad edificationē ⁊ exhortationē ⁊ ꝛ solationē. Qui loquit lingua semetipm edificat: q̃ aūt ꝓphetat ecclēiā dei edificat. Volo aūt oes vos loqui liguis: magis aūt ꝓphetare. Mā maior ē q̃ ꝓphetat q̃ q̃ loquit liguis: nisi forte interpretetur: ut ecclēia edificationem accipiat. Nūc aūt fres si veniero ad vos liguis loquēs: q̃d vobis ꝓdo: nisi vobis loquar aut in reuelatione: aut in scientia: aut in ꝓphetia: aut i doctrina? Tamē q̃ sine aīa sūt voces dāna: siue vbia siue cytharā: nisi distinctionē sonorū dederint quomō scietur id q̃d canit aut q̃ cytharizat? Etenī si incerta vocē dederitis: q̃s parabit se ad bellū? Ita ⁊ vos p liguā nisi manifestū eloquēs dederitis: quomō scietur id q̃d dicit? Erit enī in aera loquētes. Tā multa ut puta genera liguarū sūt i hac mūdo: ⁊ nichil sine voce ē. Si ergo nescero virtutē vocis ero ei cui loqor barbarus: ⁊ q̃ loquit michi barbarus. Sic et vos q̃n emulatores estis spiritū ad edificationē ecclēie: querite ut abūdetis. Et ideo q̃ loquit lingua: oret ut interpret. Mā si oret lingua spiritū meū orat: mēs aūt mea sine fructu ē. Quid ergo ē? Orabo spiritu: psallā ⁊ mente. Cetē si bēdixeris spiritu: q̃s supplet locū idiote? Quomō dicet amen super tuā bēdictionē? Quoniā q̃d dicas nesciet. Mā tu q̃dē bene grias agis: sed alter nō edificat. Gratias ago deo q̃ omnīū vīū lingua loquor. Sed i ecclia volo quīq; verba sensū meo loqui: ut et alios instruā: q̃ decē milia verborū i lingua. Fres: nolite pueri efficī sensibus sed malicia parvuli estote: sensibus aūt perfecti estote. In lege scrīt ē. Quīā i alijs linguis ⁊ labijs alijs loqr̃ ꝓpo huic: et nec sic exaudient me dicit dōs. Itaq; ligue i signū sūt nō fidelib̃: sed infidelib̃: ꝓphetie aūt nō infidelib̃: sed fidelib̃. Si ergo ueniat vniūsa ecclia in unū ⁊ oes linguis loquāt: ingrediant aūt idiote aut infideles: nōne dicet q̃d insanitis? Si aūt omēs ꝓphetēt: ingrediat aūt q̃s infidelis uel idiota quīnē ad omīb̃: diiudicat ab omīb̃us. Occlta cordis eī manifestata fūt: ⁊ ita cadēs in faciē adorabit deū: pnūciās q̃ vere deus in vobis sit. Quid ergo ē fres? Cū ueniritis: unusquisq; vīū psalmū habet: doctrinā habet: apocalypsim habet: linguā habet: interpretationē habet: omīa ad edificationē fiāt. Siue lingua q̃s loquit: secōm duos: aut ut multū tres: ⁊ p partes: et unus interpretetur. Si aūt nō fuerit interpres tacat in ecclia: sibi aūt loquat ⁊ deo. Prophete aūt duo aut tres dicāt: ⁊ ceteri diiudicēt. Od si alij reuelatū fuerit sedenti: prior taceat. Potestis enī oes p singulos ꝓphetare: ut omēs discāt: et omēs exhortētur. Et spiritus prophetarū ꝓphetis subiect̃ est. Nō enī dissensionis ē deus sed pacis: sicut ⁊ in omīb̃us ecclijs sanctorū doceo. Mulieres in ecclijs taceāt. Nō enī permittit eis loqui sed subditas esse: sicut et lex dicit. Si q̃d aūt volūt discere: domi viros suos interrogēt. Turpe ē enī mulieri loqui in ecclia. An a vobis verbū dei profēt: aut in vos solos peruenit? Si q̃s videt prophēta esse: aut spiālis: cognoscat q̃ scribo vobis: q̃a dōi sūt mādata. Si q̃s aūt ignorat: ignorabitur. Itaq; fratres emulamini prophetare: et loqui linguis nolite prohibere. Omnia aūt honeste ⁊ secundum ordinem fiant in vobis. LV

Noūi aūt vobis fratres euāgelīū q̃d ꝓdicaui vobis: quod et

accepistis: i quo ⁊ statis: p q̃d ⁊ saluamini: q̃ ratione ꝓdicaueri vobis si tenetis: nisi frustra credidistis. Tradidi enī vobis i ꝓmis q̃d ⁊ accepi: quoniā xp̃s mortuus ē p ꝑ peccatis nrīs secōm scripturas: ⁊ q̃a sepult̃ ē ⁊ q̃a resurrexit tertia die secōm scripturas: ⁊ q̃a vis̃ ē cephē: ⁊ post hoc undecim. Deinde visus ē plusq̃ quīgētis fratribus simul: et quibus multi manent usq; adhuc: q̃dā aūt dormierūt. Deinde visus ē iacobo: deinde apls omnibus. Nouissime aūt omīū: tāq; abortiuo visus ē michi. Ego enī sū minimus apls̃orū: q̃ nō sū dignus vocari aplus: quīā persecuti sū ecclam dei. Gratia aūt dei sū id q̃d sū: ⁊ gratia eī in me vacua nō fuit: sed abūdāter illis omīb̃us laboraui. Nō ego aūt: sed gratia dei mecū. Siue enī ergo siue illi: sic ꝓdicamus: ⁊ sic credidistis. Si aūt xp̃s ꝓdicat q̃ resurrexit a mortuis: quomō q̃dā dicūt i vobis: q̃n resurrectio mortuorū nō ē? Si aūt resurrectio mortuorū nō ē: neq; xp̃s resurrexit. Si aūt xp̃s nō resurrexit: ianis ē ꝓdicatio nra: ianis ē i fide vra. Inuenimur aūt et falsi testes dei: q̃n testimoniū dixim̃ adūsus dei q̃ suscitauit xp̃m: quē nō suscitauit: si mortui nō resurgūt. Nā si mortui nō resurgūt: neq; xp̃s resurrexit. Od si xp̃s nō resurrexit: vana ē fides vra. Adhuc enī estis i pcis vris. Ergo et q̃ dormierūt i xp̃o perierūt. Si i hac vita tantum i xp̃o sperātes sumus: miserabiliores sumus omīb̃us hominib̃us. Nūc autem xp̃s resurrexit a mortuis primitie dormientiū: q̃n q̃dē per hominem mors: ⁊ per hominem resurrectio mortuorū. Et sicut i adam omnes moriūtur: ita ⁊ i xp̃o omēs viuificabūtur. Unusquisq; aūt i suo ordine: primitie xp̃s. Deinde hi q̃ sūt xp̃i: q̃ adventū eī crediderūt. Deinde finis: cū tradiderit regnū deo ⁊ pr̃: cū euacuauerit omnē principatū ⁊ potestatē ⁊ virtutē. Oportet aūt illū regnare: donec ponat oes inimicos sub pedibus eī. Nouissime aūt inimica destruet̃ mors. Omnia enī subiecit sub pedibus eius. Cū aūt dicat omīa subicta sūt: sine dubio preter eū q̃ subiecit eī omīa. Cū aūt subiecta fuerint illi omīa: tūc ⁊ ipe filius subiect̃ erit illi q̃ subiecit eī omīa: ut sit deus oia i omīb̃us. Alioqui q̃d facient q̃ baptizāt p mortuis? Si omīno mortui nō resurgūt: ut q̃d ⁊ baptizant̃ pro illis? Vt q̃d et nos periclitamur omī hora? Quotidie morior, per vrām gloriā fres: quā habeo i xp̃o ihesu dōo nro. Si secōm hoīem ad bestias pugnaui ephesi: q̃d mihi, q̃dest si mortui nō resurgūt? Mādūcemus ⁊ bibamus: cras enī morient̃. Nolite seduci. Corrūpūt mores bonos colloquia mala. Euigilate iustē: ⁊ nolite peccare. Ignorātiā enī dei q̃dā habēt. Ad reuerentiā vobis loquor. Sed dicet aliq̃s. Quomō resurgunt mortui? Quali aūt corpore veniunt? Insipiēs tu q̃d seminas nō viuificat̃: nisi p̃us moriat̃. Et q̃d seminas? Nō corp̃ q̃d futurū ē seminas: sed nudum grānū: utputa tritici aut alicuius ceteroū. Od̃ aūt dei illi corp̃ sicut vult: ⁊ vnicuiq; seminū suū corpus. Nō omīa caro eadē caro: sed alia hoīm alia pecoū alia caro aūt volucrū: alia aūt piscū. Et corpora celestia: ⁊ corpora terrestria. Sed alia q̃dē celestū gloria: alia aūt terrestriū. Alia claritas solis: alia claritas lune: ⁊ alia claritas stellarū. Stella enī a stella differt i claritate: sic ⁊ resurrectio mortuorū. Seminatur i corruptione: surget i incorruptione. Seminat̃ in ignobilitate: surget in gloria. Seminat̃ i infirmitate: surget in

virtute. Beminat corpus animale: surget corpus spirituale. Si est corpus animale est et spirituale: sicut scriptum est. Factus est primus homo adam in animā viuentem: nouissimus adā in spiritum uiuificantem. Sed non prius quod spirituale ē: sed quod animale: deinde quod spirituale. Primus homo de terra terrenus: secundus homo de celo celestis. Qualis terrenus tales & terreni: et qualis celestis: tales et celestes. Sicut sicut portauimus ymaginem terreni: portemus & ymaginem celestis. Hoc autē dico fres: qā caro & sāguis regnū dei possidere nō possunt: neq; corruptio in corruptelā possidebit. Ecce misterium vobis dico. Omnes quidē resurgemus: sed nō omes immutabimur. In momento in ictu oculi: in nouissima tuba. Canet enim tuba: et mortui resurgēt incorrupti: & nos immutabimur. Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionē: & mortale hoc induere immortalitatē. Cū autē mortale hoc induerit immortalitatē: tūc fiet sermo qui scriptus ē. Absorta ē mors in victoria. Vbi ē mors victoria tua? Vbi ē morsus tuus? Aculeus autē mortis peccatū est: virtus vero peccati lex. Deo autē gratias: qui dedit nobis victoriā per dominū nrm ihesū xpm. Itaq; fres mei dilecti stabiles estote & immobiles: abūdantes in omni opere domini semper: scientes quod labor vester non est inanis in dōo. Cap. xvi.

De collectis autē qui fiūt in sanctos: sicut ordinauī ecclesijs galatie: ita & vos facite. Per unā sabbati. Unusquisq; eorum apud se reponat recondens quod ei bene placuerit: ut nō cū venero tūc collecte fiāt. Cū autē ipsemet fuero: quos probaueritis per epistolas hos mittam perferre gratiam vestram in hierusalem. Quod si dignum fuerit ut eam ego: mecū ibunt. Veniam autē ad vos: cū macedoniā pertransiero. Macedoniā enim pertransibo. Apud vos autē forsitan manebo vel etiā hyemabo: ut vos me deducatis quocumq; iero. Modo enim in transitu videre. Spero enim me aliquantulū apud vos manere apud vos: si dominus permiserit. Permanebo autē ephesi usq; ad pentecosten. Ostium enim mihi apertum est magnum & manifestum: & aduersarij multi. Si autē venerit timotheus: videte ut sine timore sit apud vos. Opus enim domini operatur sicut & ego. Ne ergo ergo illum spernat. Deducite autē illum in pace: ut veniat ad me. Expectabo enim illum cum fratribus. De apollo autē fre vobis notum facio: qui multum rogauī eum ut veniret ad vos cum fratribus: & omnino nō fuit voluntas eius ut nūc veniret. Venet autē: cum ei vacuū fuerit. Vigilate state in fide: viriliter agite & confortamini: omia vestra in caritate fiāt. Obsecro autē vos fres: nostis domum stephane et fortunati quōm fuit primitie achaye: & in ministerium sanctorum ordinauerunt semetipsos: ut & vos subditi sitis huiusmodi: & omni cooperanti & laboranti. Gaudeo autē in presentia stephane et fortunati et achaycī: quoniā id quod vobis deerat ipsi supplenerūt. Refecerunt enim meum & vestrum spiritum. Cognoscite ergo qui huiusmodi sunt. Salutant vos omnes ecclesie asye. Salutant vos in domino multum aquila et priscilla cum domestica sua ecclesia: apud quos et hospitor. Salutant vos omnes fratres. Salutate inuicem: in osculo sancto. Salutatio mea: manu pauli. Si quis non amat dominum nostrum ihesum cristum: sit anathema maranatha. Gratia domini nostri ihesu cristi vobiscum. Charitas mea cū omnibus vobis in cristo ihesu amen. Explicit epla prima ad Corinthios.

Incipit prologus in secundam eplam ad Corinthios.

Misit ad eam ad corinthios a corinthijs penitentiam consolatoria scribit eis epistolam apostolus: a coadiutore christi: et collaudans eos hortat ad meliora: tristatos quidē eos sed emendatos ostendens. Explicit prologus. Incipit epla secda ad corinthios. c.

Paulus apostolus cristi ihesu per voluntatem dei et timotheus frater: ecclesie dei que est corinthijs cū omnibus sanctis q̄ sunt in omnī achaia. Gratia vobis et pax a deo patre nostro & dōo ihesu cristo. Benedictus deus et pater dōi nri ihesu cristi pater misericordiarū & deus totius consolationis. qui consolat nos in omni tribulatione nostra: ut possimus et ipsi consolari eos qui in omni pressura sunt per exhortationē qua exhortamur et ipsi a deo: quoniā sicut habundant passiones cristi in nobis ita et per cristū habūdat consolatio nostra. Siue autē tribulamur pro vra exhortatione et salute. siue cōsolamur pro vestra consolatione. siue exhortamur pro vra exhortatione & salute. que operatur tolerātia earūdem passionum quas et nos patimur: ut spes nostra firma sit pro vobis: scientes quoniam sicut socij passionū estis: sic eritis & cōsolationis. Nō enim volumus ignorare vos fratres de tribulatione nra que facta est i asia: quoniā supra modū grauati sum? supra virtutē: ita ut tederet nos etiā viuere. Sed ipsi in nobismetipsis responsum mortis habuimus: ut nō simus fidentes in nobis sed in deo q̄ suscitat mortuos: qui de tāto periculo nos eripuit et eripit: in quem speramus quoniā et adhuc eripiet adiuuāntes et vobis in oratione pro nobis: ut ex multorū personis faciem eius que in nobis est dōnationis per multos gratie agant pro nobis. Nam gloria nostra hec est testimonium cōscientie nostre: quōm simplicitate cordis et sinceritate dei et non in sapiēia carnali sed in gratia dei cōuersati sum? in hoc mūdo. habundantius autē ad vos. Nō enim alia scribimus vobis q̄m que legistis et cognouistis. Spero autem quōm usq; in finē agnoscetis sicut & cognouistis nos ex parte: qā gloria vestra sum? sicut et vos nostra i die dōi nri ihesu cristi. Et hac confidentia volui prius venire ad vos ut secūdam gratiā haberetis: et per vos transire in macedoniam et iterū a macedonia venire ad vos et a vobis deduci in iudeam. Cū ergo hoc voluissem: nūquid leuitate vsus sum. Aut que cogito sēdm carnē cogito ut sit apud me est et nō? Fideles autē deus quia sermo noster qui fuit apud vos: nō est in illo ē & nō sed est in illo est. Dei enim filius ihesus cristus qui in vobis per nos p̄dicat? est per me & siluanū & timotheū nō fuit in illo est et nō: sed est i illo fuit. Quotquot enim promissiones dei sunt i illo ē. Ideo et per ipm amen deo ad gloriā nrā. Qui autē confirmat nos vobiscū i cristo: & q̄ unxit nos deus: et qui signauit nos et dedit pignus spiritus in cordibus nrīs. Ego autē testē dōi invoco in animā meam quōm parcens vobis non veni vltra corinthum. non quia dominamur fidei vestre sed adiutores sumus gaudij vestri: nā fide statis.

Statui autē hoc ipsum apud me: ne iterum in tristicia venirē ad

vos. Si enim ego contristo vos et quis est
qui me letificet nisi q̃ contristat ex me?
Et hoc ipsum scripsi vobis ut non cum ve-
nero tristitiam super tristitia habeam de qui-
bus oportuerat me gaudere confidens in o-
mnibus vobis quia meum gaudium
omnium vestrum est. Nam ex multa tribula-
tione et angustia cordis scripsi vobis
per multas lacrimas non ut contiste-
mini: sed ut sciatis quam caritatem habe-
am abundantius in vobis. Si quis au-
tem contristavit me-non me contristavit:
sed ex parte: ut non onerem omnes vos.
Sufficit illi qui huiusmodi est obiurga-
tio hec que fit a pluribus-ita ut econtra-
rio magis donetis et consolemini: ne forte
abundantiori tristitia absorbeat qui
huiusmodi est-propter quod obsecro vos-
ut confirmetis in illum caritatem. Ideo enim
et scripsi vobis ut cognoscam experimen-
tum vestrum: an in omnibus obedientes sitis.
Cui autem aliquid donastis: et ego. Nam
et ego quod donavi-si quid donavi
propter vos-in persona christi-ut non ci-
cumveniamur a sathana. Non enim igno-
ramus cogitationes eius. Cum venissem
autem troadem propter euangelium christi-et ostium
mihi apertum esset in domino: non habui
requiem spiritui meo - eo quod non invenerim
titum fratrem meum: sed valedicens
eis profectus sum in macedoniam. Deo au-
tem gratias qui semper triumphat nos
in christo iesu-et odorem notitiae suae ma-
nifestat per nos in omni loco: quia christi
bonus odor sumus deo in his q̃ sal-
vi fiunt-et in his qui perent. Aliis quidem
odor mortis in mortem: alis
autem odor vite in vitam. Et ad hec
quis tam idoneus? Non enim sum-
mus sicut plurimi adulterantes ver-
bum dei: sed ex sinceritate sicut ex deo
coram deo in christo loquimur.

Incipimus iterum nosmetipsos commenda-
re: aut numquid egemus sicut quidam
commendatitias epistolas ad vos aut
ex vobis? Epistola nostra vos estis scri-
pta in cordibus nostris - que scitur et legit
ab omnibus hominibus manifestan-
quod epistola estis christi ministrata a
nobis et scripta non atramento-sed spi-
ritu dei viui: non in tabulis lapideis-sed
in tabulis cordis carnalibus. Fiduci-
am autem talem habemus per christi ad de-
um: non quod sufficientes simus cogitare
aliquid a nobis q̃si ex nobis-sed suffi-
cientia nostra ex deo est: qui et idoneos nos
fecit ministros noui testamenti non
littera sed spiritu. Littera enim occidit:
spiritus autem viuificat. Quod si mini-
stratio mortis litteris deformata in la-
pidibus fuit in gloria-ita ut non possent
intendere filii israel in faciem mosi-
propter gloriam vultus eius que euacua-
atur: quomodo non magis ministratio
spiritus erit in gloria? Nam si ministratio
damnationis gloria est multo magis abun-
dat ministerium iustitie in gloria. Nam nec
glorificatum est quod clarum est in hac parte:
propter excellentem gloriam. Si enim quod
euacuatur per gloriam est multo magis quod
manet-in gloria est. Habentes igitur talem spem
multa fiducia utimur. Et non sicut
moyses ponebat velamen super faciem suam:
ut non intenderent filii israel in faciem eius
quod euacuatur sed obtusi sunt sensus eorum:
usque in hodiernum enim diem idipsum velamen
in lectione veteris testamenti ma-
net non reuelatum - quoniam in christo eua-
cuatur: sed usque in hodiernum diem cum legi-
tur moyses velamen positum est super cor
eorum. Cum autem conuersus fuerit ad dominum
auferetur velamen. Dominus autem spiritus
est. Vbi autem spiritus domini ibi libertas.
Nos vero omnes reuelata facie gloriam

domini speculantes in eadem imaginem
transformamur a claritate in claritatem
tanquam a domini spiritu. III
Ideo habentes hanc ministrationem iuxta
quod misericordiam consecuti sumus non defici-
mus: sed abdicamus occulta dedecoris
non ambulantes in astutia neque adul-
terantes verbum dei: sed in manifestatio
ne veritatis commendantes nosmetipsos
ad omnem conscientiam hominum coram deo.
Quod si etiam operta est euangelium no-
strum in his qui perent est opertum: in qui-
bus deus huius seculi excecauit mentes
infidelium-ut non fulgeat illuminatio eu-
angelii glorie christi: qui est imago dei.
Non enim nosmetipsos predicamus sed
iesum christum dominum nostrum. Nos autem
seruos vestros per iesum: quoniam deus
qui dixit de tenebris lucem splendescere-
illuxit in cordibus nostris ad illuminatio-
nem scientie claritatis in facie iesu chri-
sti. Habemus autem thesaurum istum in vasis
fictilibus: ut sublimitas sit virtutis dei:
et non ex nobis. In omnibus tribulatio-
nem patimur: sed non angustiamur. Aporia-
mur: sed non destituimur. Persecuti-
onem patimur: sed non derelinquimur.
Deiicimur: sed non perimus. Semper mor-
tificationem iesu in corpore nostro circu-
ferentes: ut et vita iesu manifestetur
in corporibus nostris. Semper enim nos
qui viuimus in morte tradimur propter
iesum: ut et vita iesu manifestetur
in carne nostra mortali. Ergo mors in
nobis operatur: vita autem in vobis. Ha-
bentes autem eundem spiritum fidei sicut scri-
ptum est credidi propter quod locutus sum: et
nos credimus-propter quod et loquimur:
scientes quoniam q̃ suscitauit iesum et
nos cum iesu suscitabit: et constituet vo-
biscum. Omnia enim propter vos: ut gra-
tia abundans per multos in gratiarum
actione abundet in gloriam dei. Pro-
pter quod non deficimus: sed licet is qui fo-
ris est noster homo corrumpatur: tamen
is qui intus est renouatur de die in diem.
Id enim quod in presenti est momentaneum
et leue tribulationis nostre: supra modum
in sublimitate eternum glorie pondus
operatur in nobis: non contemplantibus
nobis que videntur sed que non videntur.
Que enim videntur temporalia sunt:
que autem non videntur eterna sunt. V
Scimus enim: quoniam si terrestris
domus nostra huius habitatio
nis dissoluatur: quod edificationem ex deo
habeamus domum non manufactam eternam
in celis. Nam et in hoc ingemiscimus habi-
tationem nostram que de celo est super-
induti cupientes: si tamen vestiti et non
nudi inueniamur. Nam et qui sumus in
hoc tabernaculo ingemiscimus grauati:
eo quod nolumus expoliari - sed superuesti-
ri: ut absorbeat quod mortale est a vita.
Qui autem efficit nos in hoc ipsum deus:
qui dedit nobis pignus spiritus. Au-
dentes igitur semper et scientes: quoniam
dum sumus in corpore peregrinamur
a domino. Per fidem enim ambulamus: et
non per speciem. Audemus autem et bonam
voluntatem habemus magis peregri-
nari a corpore et presentes esse ad dominum
et ideo contendimus siue absentes siue pre-
sentes placere illi. Omnes enim nos mani-
festari oportet ante tribunal christi:
ut referat unusquisque propria corporis
prout gessit siue bonum siue malum. Sci-
entes ergo timorem domini hominibus sua-
deamus: deo autem manifesti sumus. Spero
autem et in conscientiis vestris manifestos nos
esse. Non iterum commendamus nos vobis:
sed occasionem damus vobis gloriandi pro
nobis: ut habeatis ad eos qui in facie
gloriantur et non in corde. Siue enim mente

recedim⁹ deo : sunt sobrij sum⁹ vobis.
Caritas enī cristi vrget nos: estimãtes
hoc: quoniã si vnus pro oīibus mor-
tuus est ergo omnes mortui sunt. Et
pro oīibus mortu⁹ est cristi⁹ : ut et qui
viuūt iam nõ sibi viuãt : sed ei qui ꝓ
ipsis mortuus est et resurrexit. Itaq;
nos ex hoc neminẽ nouim⁹ secũdum
carnẽ. Et si cognouim⁹ sec̃m carnẽ cri-
stũ: sed nũc iam non nouim⁹. Si qua
ergo i cristo noua creatura est : vetera
transierũt: ecce facta sunt oīnia noua.
Omnia aũt ex deo qui nos reconcilia-
uit sibi per cristũ: et dedit nobis mini-
sterij reconciliationis. Quomãquidẽ
deus erat in cristo mũdũ reconcilians
sibi: non reputãs illis delicta ipoꝝ : et
posuit in nobis verbũ reconciliationis.
Pro cristo ergo legatione fungimur
tãq; deo exhortãte per nos: obsecram⁹
pro cristo: reconciliamini deo. Eũ q̃ nõ
nouerat peccatũ ꝓ nobis peccatũ fecit:
ut nos efficerem⁹ iustitia dei i ipo. ¶

Adiuuãtes aut̃ : exhortamur ne
in vacuũ gratiam dei recipiatis.
Ait enī. Tempore accepto exaudiui te:
et in die salutis adiuui te. Ecce nunc
tempus acceptabile: ecce nunc dies sa-
lutis. Nemini dantes vllã offensionẽ:
ut nõ vituperetur ministerũ nostrum.
Sed in oīibus exhibeam⁹ nosmetipsos
sicut dei ministros in multa patientia:
in tribulationibus-in necessitatibus-i an-
gustijs-in plagis-in carceribus-in seditio-
nibus-in laboribus-in vigilijs-in ie-
iunijs-in castitate-in scientia-in longa
mansuetudine-in suauitate: in spiritu sãcto.
In caritate nõ ficta: in verbo veritatis:
in virtute dei. Per arma iustitie: a dex-
teris et a sinistris. Per gloriã et ignobi-
litatem: per infamiã et bonã famã.
Vt seductores ⁊ veraces: sicut q̃ ignoro
et cognoui. Quasi morientes et ecce viui-
mus : ut castigati et non mortificati.
Quasi tristes semp aũt gaudentes: si-
cut egentes multos aũt locupletãtes :
tanq; nichil habentes et oīnia poss̃i-
dentes. Os nostrũ patet ad vos o co-
rinthij: cor nostrũ dilatatũ est. Non an-
gustiamini i nobis . Angustiamini
aũt in visceribus vrīis. Eandẽ aũt ha-
bentes remunerationẽ: tanq; filijs di-
co: dilatamini et vos. Nolite iugum
ducere cũ infidelibus. Que enī parti-
cipatio iustitie cũ iniquitate: aut que so-
cietas luci ad tenebras? Que aũt con-
uentio cristi ad belial? Aut que pars
fideli cũ infideli? Qui autẽ consensus
templo dei cũ ydolis? Vos enim estis
templũ dei viui sicut dixit deus : quoni-
am inhabitabo in illis et inambula-
bo: et ero illoꝝ deus et ipi erunt michi
ꝓplus. Propter quod exite de medio
eorũ ⁊ separamini dicit dñs: ⁊ immũdũ
ne tetigeritis : et ego recipiã vos: ⁊ ero
vobis i patrem: ⁊ vos eritis michi filij⁹
et filias dicit dñs omnipotẽs. ¶

Has ergo habentes promissiones
carissimi mũdem⁹ nos ab omni
inquinamẽto carnis et spiritus: perfi-
cientes sanctificationẽ in timore dei. Ca-
pite nos. Neminẽ lesim⁹: neminẽ cor-
rupim⁹: neminẽ circũuenim⁹. Non ad
cõdemnationẽ vestrã dico. Prediximus
enim q̃ i cordibus vrīis estis ad com-
moriendũ et ad conuiuendũ. Multa
michi fiducia est apud vos: multa mi-
chi gloriatio pro vobis. Repletus sum
consolatione: sup abundo gaudio in
omni tribulatione nostra. Etam ⁊ cũ
venissem⁹ in macedoniã: nullã requiẽ
habuit caro nostra: sed omnem tribula-
tionẽ passi sumus. Foris pugne: ne-
mores. Sed qui consolat humiles:

consolat⁹ est nos deus in aduẽtu titi.
Non solũ aũt in aduẽtu eius: sed etiã
in cõsolatione qua cõsolat⁹ est in vo-
bis: referens nobis vrũ desideriũ vrũ
fletũ vrãm emulationẽ pro me: ita ut
magis gaudere. Quoniã ⁊ si cõtista-
ui vos in epistola: nõ me penitet. Et si
penitet videns q̃ epistola illa et si ad
horã vos contristauit : nũc gaudeo- nõ
quia cõtistati estis : sed quia cõtista-
ti estis ad penitentiã. Cõtistati enim
estis sec̃m deũ: ut in nullo detrimẽtũ
patiamini ex nobis. Que enī sec̃m deũ
tristitia est penitentiã in salutẽ stabilẽ
operatur: seculi autẽ tristitia mortẽ ope-
ratur. Ecce enī hoc ipsum sec̃m deũ cõ-
tristari vos quãtã in vobis operatur
sollicitudinẽ: sed defensionẽ : sed indi-
gnationẽ- sed timorẽ- sed desideriũ- sed
emulationẽ: sed vindictã. In oīibus⁹
exhibuistis vos incontaminatos esse
negotio. Igitur ⁊ si scripsi vobis non
propter eũ qui fecit iniuriã nec ꝓter
eũ qui passus est: sed ad manifestãdã
sollicitudinẽ nostrã quã habem⁹ pro
vobis coram deo. Ideo cõsolati sumus.
In consolatione aũt nrã abundantius
magis gauisi sum⁹ sup gaudio ti-
ti: quia refectus est spiritus eius ab oīibus
vobis. Et si quid apud illũ de vo-
bis gloriatus sum- nõ sum confusus: sed
sicut oīnia vobis in veritate locuti su-
mus: ita et gloriatio nostra que fuit
ad titũ veritas facta ē. Et viscera eius
abundãt⁹ in vobis sunt: reminiscen-
tis omniũ vrũ obedientiã quomõdo cũ
timore ⁊ tremore recepistis illũ. Gau-
deo: q̃ i oīibus confido i vobis. ¶

Notam aũt facimus vobis fres
gratiã dei q̃ data est in ecclesijs
macedonie: et q̃ in multo experimẽto
tribulationis abũdãtia gaudij ipoꝝ
et altissima paupertas eoꝝ abundauit
in divitias simplicitatis eoꝝ. Quia se-
cũdũ virtutẽ rectum omnũ illis reddo:
et supra virtutem voluntarij fuerũt : cũ
multa exhortatione obsecrantes nos
gratiã ⁊ cõmunicationẽ ministerij qũ
fit in sanctos. Et nõ sicut speraui⁹:
sed semetipsos dederũt- primũ dño- de-
inde nobis per voluntatem dei : ita ut
rogaremus titũ ut quẽadmodũ cepit
ita et pficiat in vobis etiã gratiã istã.
Sed sicut in omnibus abundatis fide
et sermone et scientia et omni sollicitu-
dine insup ⁊ caritate vrã i nos: ut et i
hac gratia abundetis. Non quasi im-
perãs dico: sed per alios sollicitudinẽ
etiã vre caritatis ingenũ bonũ com-
probãs. Scitis enī gratiã dñi nostri
ihsu cristi: quoniã propter vos egen⁹
factus est cũ esset diues: ut illi⁹ inopia
vos diuites esseti. Et consiliũ in hoc
do. Hoc enī vobis vtile est : q̃ nõ solũ
facere- sed et velle cepistis ab anno pri-
ore. Nũc vero et facto perficite : ut quẽ-
admodũ prõpt⁹ est animꝰ voluntas⁹:
ita sit ⁊ perficedi ex eo qõ habetis. Si
enī voluntas prompta est: secdũ id qõ
habet accepta est- nõ secũm id qõ non
habet. Non enī ut alijs sit remissio- vo-
bis aũt tribulatio: sed ex equalitate in
presenti ex vestra abundãtia illoꝝ in-
opia supleat- ut et illoꝝ abundãtia
vestre inopie sit supplementum : ut fiat
equalitas sicut scriptũ est. Qui multũ
habuit nõ abundauit : et qui modicũ-
nõ minorauit. Gratias aũt ago deo
qui dedit eandẽ sollicitudinẽ pro vo-
bis in corde titi: quoniã exhortationẽ
quidẽ suscepit: sed cũ sollicitior esset sua
voluntate profectus ē ad vos. Misimus
etiã cũ illo fratrem nrũ : cui⁹ laus est
in euangelio per oīnes ecclesias . Non

solū aūr: sed ⁊ ordinat̃ est ab ecclesijs
comes pregnationis ure i hac gram
que ministrat̃ a nobis ad dñi gloriã
et destinata volutate nram deuotes
hor: ne quis nos vituper in hac ple
nitudine q̃ ministrat̃ a nobis in dñi
gloriã. Prouidem⁹ enĩ bona: nõ solũ
corã deo: sed etiã corã hominibs. Mis
simus aūr cũ illis et frate nr̃m quem
probauim⁹ in multis sepe sollicitum
esse: nūc aūt multo sollicitiorẽ: cõfidẽ
tia multa in vos sue pro eiro qui est
socius meus et in vobis adiutor: sue
fres nostri apostoli ecclesiarũ glorie
cristi. Ostensionẽ ergo que est caritatis
ure et nre glorie pro vobis: in illos
ostendite in facie ecclesiarũ. Nam de
ministerio qd̃ fit in sanctos: ⁊ abun
dantia est michi scribere vobis. ix

Ego enĩ proptũ animũ nrm pro
quo de vobis glorior apud macedones: quoniã et achaia parata ẽ
ab anno pceito: et vra emulatio prouocauit plurimos. Misimus aūt fres
ere: ut ne qd̃ gloriari de vobis euacuetur in hac parte: ut quemadmodũ
dixi paratj sitis: ne cũ venerint macedones mecũ et inuenerint vos imparatos erubescam⁹ nos: ut nõ dicamus
vos i hac substãtia. Necessariũ ergo et
istimaui rogare fratres ut puenĩat ad
vos: et prepaẽt repromissam benedictionẽ hãc paratã esse: sic quasi benedictionẽ: nõ quasi auaritiã. Hoc aūt
dico. Qui parce seminat parce et metet:
et qui seminat in benedictionibs de benedictionibs et metet. Vnusquisq; prout destinauit in corde suo: nõ ex tristitia aut ex necessitate. Hilarẽ enĩ datorẽ
diligit deus. Potens est autem deus omnem gratiã abundare facere in vobis: ut i omnibs semp omnẽ sufficientiã
habentes abundantes in omne opus
bonum: sicut scriptum est. Dispersit
dedit pauperibs: iusticia eius manet
in seculũ seculi. Qui aūt administrat
semen seminãt: et panẽ ad manducandũ prestabit. Et multiplicabit semen
vestrũ et augebit incrementa frugũ iusticie vre: ut in omnibus locupletati
abundetis in omnẽ simplicitatem: q̃
operatur per nos gratiarũ actionẽ deo.
Quoniã ministratio huius officij nõ solum supplet ea que deerant sanctis: sed
etiã abundat per multas gratiarũ actiones in dño per probatam ministrationis
huius: glorificantes deũ in obedientia
confessionis vre in euangelio cristi et
simplicitate cõmunicationis vre in illos
et in omnes: et in oratione ipsorũ obsecrantes
pro vobis: desiderantes vos propter eminentem gratiã dei in vobis. Gratias ago
deo sup inenarrabili dono eius. x
Ipse aūt ego paulus obsecro vos per mãsuetudinẽ et modestiã cristi: q̃ in facie
quidẽ humilis sum inter vos: absens
aūt confido in vobis. Rogo autem vos
ne presens audeã per eã fiduciã qua
existimor audere in quosdã: qui arbitrantur nos tãq̃ secũdũ carnẽ ambulemus. In carne enĩ ambulãtes: nõ secũdũ carnẽ militam⁹. Nã arma militiae nre nõ carnalia: sed potentia deo
ad destructionẽ munitionũ. Consilia destruentes: et omnẽ altitudinẽ extollentem se aduersus scientiã dei: et in captiuitatem redigentes omnẽ intellectũ in
obsequiũ cristi: et in proptu habentes
vltiscj omnẽ inobedientiã: cum impleta fuerit vestra obedientia. Quae secũdũ
faciem sunt videte. Si quis confidit sibi
cristi se esse: hoc cogitet iterũ apud se:
quia sicut ipse cristi est: ita et nos. Nã
et si amplius aliquid gloriatus fuero

de potestate nra quã dedit nobis dñs i
edificationẽ ⁊ nõ i destructionẽ vram:
nõ erubescã. Vt aūt nõ existimer tãq̃
terrere vos per epistolas: quoniã quidẽ
epistole inquiũt graues sunt et fortes: presentia aūt corporis infirma et
sermo contemptibilis: hoc cogitet q̃ eiusmodi est: quia quales sumus verbo per
epistolas absentes: tales et presentes in
facto. Nõ enĩ audeo⁹ inserere aut cõparare nos quibusdã qui ipsos cõmendãt: sed ipsi in nobis nosmetipsos
metiẽtes: et cõparãtes nosmetipsos nobis. Nos aūt nõ i immensum gloriabimur: sed secũdũ mensurã regule qua mensus ẽ nobis deus mensurã pungendi usq;
ad vos. Nõ enĩ quasi nõ pertingentes
ad vos superextendim⁹ nos. Vsq; ad
vos enĩ peruenim⁹ in euangelio cristi: nõ
i immensum gloriantes i alienis laboribus. Spm aūt habentes crescentis
fidei vre: in vobis magnificari secũdũ
regulã nram in abundãtia: etiã i illa
que vltra vos sunt euangelizare: nõ
in aliena regula in hijs que parata
sũt gloriari. Qui aūt gloriat̃ in dño
gloriet̃. Nõ enĩ q̃ seipm cõmendat ille
probat̃: sed quẽ deus comendat. xi
Vtinã sustineretis modicũ q̃d insipiente me: sed et supportate me.
Emulor enĩ vos dei emulatione: desponsabi enĩ vos vni viro virginẽ castã exhibere cristo. Timeo aūt ne sicut serpens
eua seduxit astutia sua: ita corrumpãtur sensus vri ⁊ excidat a simplicitate
que est in cristo. Nã si is qui venit aliu
m cristũ pdicat quẽ nõ pdicauim⁹:
aut aliũ spiritũ accipitis quẽ nõ accepistis: aut aliud euangelium qd̃ nõ accepistis: recte poteratis. Existimo enĩ nihil me minus fecisse a magnis apostolis. Et si imperitus eloquio: sed nõ scientia.
In omnibus aūt manifesti sumus vobis.
Aut nõsq̃ peccatũ feci meipm humilians: ut vos exaltemini? Quoniã gratis euangelium dei euangelizaui vobis: alias ecclias expoliaui accipiens stipendia
ad ministerium vrm: et cũ essem apud
vos ⁊ egere nulli onerosus fui. Nã qd̃
michi deerat supleuerũt fres q̃ venerũt
a macedonia: et i omnibs sine onere me
vobis seruaui: et seruabo. Est veritas
cristi in me: quoniã hec gloriatio nõ
infringetur i me in regionibs achaie.
Quare? Quia nõ diligo vos? Deus
scit. Quod aūt facio ⁊ faciã: ut amputem occasionẽ eorũ: qui volũt occasionẽ: ut in quo gloriãtur inueniãtur sicut et nos. Nã eiusmodi pseudo apostoli sunt operarij subdoli: trãsfigurãtes se in apostolos cristi. Et nõ mirũ.
Ipse enĩ sathanas trãsfigurat se in angelũ lucis. Nõ est ergo magnũ: si ministri eius trãsfigurent̃ velut ministri
iustitie: quorũ finis erit secũdũ opera
ipsorũ. Iterũ dico: ne quis me putet insipientem. Alioquin velut insipientem
accipite me: ut et ego modicũ q̃d̃ glorier. Quod loquor nõ loquor sedũ deum sed quasi i insipientia: in hac substantia glorie. Quoniã multi gloriãtur
secũdũ carnẽ: et ego gloriabor. Libenter enim sufferis insipientes: cũ sis ipsi
sapientes. Sustinetis enĩ si qs vos i seruitutẽ redigat: si quis deuorat: si quis
accipit: si quis extollitur: si quis in faciem vos cedit. Secũdũ ignobilitatẽ dico: quasi nos infirmi fuerim⁹ in hac
parte. In quo quis audet: in insipientia dico: audeo et ego. Hebrei sunt: et
ego. Israhelite sũt: et ego. Semẽ abrahe sunt: et ego. Christi sunt: et
ego. Vt minus sapiẽs dico: plus ego.
In laboribus plurimis in carceribus

abundãtius: in plagis supra modũ:
in mortibus frequẗer. A iudeis quinqu
ies quadragenas una minus accepi.
Ter virgis cesus sum: semel lapidat
sum: ter naufragium feci. Nocte ⁊ die
in profundũ maris fui. In itineribus
sepe: periculis fluminũ: periculis latro
nũ: periculis ex genere: periculis ex gen
tibus: periculis in ciuitate: periculis in soli
tudine: periculis in mari: periculis in
falsis fratribus. In labore ⁊ erumna: in
uigiliis multis. In fame ⁊ sitiẖ: in inuni
tis multis. In frigore et nuditate: prę
ter illa que extrinsecus sunt: instantia
mea quotidiana: sollicitudo omnũ
ecclias. Quis infirmat: ⁊ ego nõ infir
mor? Quis scandalizat: ⁊ ego nõ uro?
Si gloriari oportet: que infirmitatis
mee sunt gloriabor. Deus ⁊ pater do
mini nri ihesu cristi scit qui est benedi
ctus in secula q nõ mentior. Damasci
ꝰ ethnarcha regis custodiebat ciuitatẗ damascenorꝫ ut me cõpre
henderet: ⁊ per fenestrã in sporta dimissus
sũ p murũ: et sic effugi manꝰ eꝰ. XI

Si gloriari oportet: non expedit
quidẽ. Venio aũt ad uisiones
et reuelaciones dñi. Scio hominẖ in
cristo ante ãnos quatuordecim siue i
corpore siue extra corpꝰ nescio deꝰ scit:
raptũ huiusmodi usq; ad tertiũ celũ.
Et scio huiusmodi hominẖ siue in cor
pore siue extra corpꝰ nescio deꝰ scit: quõ
raptꝰ est in paradisum: et audiuit ar
cana verba que nõ licet homini lo
qui. Pro huiusmodi gloriabor: pro
me aũt nichil nisi i infirmitatibus meis.
Nã et si voluero gloriari: nõ ero insipi
ens. Veritatẗ enim dicã. Parco aũt: ne
quis me existimet supra id q̃ uidet in
me: aut audit aliq̃d ex me: Et ne ma
gnitudo reuelationũ extollat me: datꝰ
est mihi stimulus carnis mee angelꝰ
sathanę ut me colaphizet. Propter
q̃ ter dñm rogaui ut discedat a me:
⁊ dixit mihi. Sufficit tibi gratia mea.
Nam uirꝰ i infirmitate perficitur. Libe
ter igitur gloriabor in infirmitatibus
meis: ut inhabitet in me virtus cristi.
Propter q̃d placeo mihi in infirmita
tibus meis: in iniuriis: in necessitan
tibus in persecutionibus: in angustiis: p
cristo. Cũ enim infirmor: tũc potens sum.
Factꝰ sum insipiens: uos me coegistis.
Ego enim a uobis debui cõmendari. Ni
chil enim minꝰ feci ab hijs q̃ sunt supra
modũ apostoli. Tamen si nichil sum:
signa tamẽ apostolatꝰ mei facta sunt
super uos in omni patientia signis et
prodigijs et uirtutibus. Quid enim q̃d
minꝰ habuistis pre ceteris ecclesiis: ni
si ego ipse nõ grauaui uos? Donate
mihi hanc iniuriã. Ecce tertio hoc
paratꝰ sum uenire ad uos: et non eo
grauis uobis. Nõ enim quero que uea
sunt: sed uos. Nec enim debet filij pare
ntibus thesaurizare: sed parentes filijs.
Ego aũt libentissime impendã ⁊ super
impendar ipse pro animabus uris: si
cet plus uos diligens minus diligar.
Sed esto. Ego uos nõ grauaui: sed
cũ essem astutꝰ dolo uos cepi. Aliquid
per aliquẗ eorꝫ quos misi ad uos cir
cuiuenit uos? Rogaui titum: et misi cum
illo fratrẗ. Aliquid titus uos circuiuen
it? Nõne eodẽ spiritu ambulauimꝰ?
Nõne eisdẽ uestigijs? Olim putatis
q̃ excusamus nos apud uos? Coram
deo in cristo loquimur. Omnia autem
karissimi propter edificationẽ uestrã.
Timeo enim ne forte cũ uenero: non qua
les uolo inueniã uos: ⁊ ego inueniar
a uobis qualẗ nõ uultis: ne forte con
tentiones emulationes animositates

dissensiones detractiones susurrationes
inflationes seditiones sint inter
uos. Ne iterũ cũ uenero humiliet me
deus apud uos: ⁊ lugeã multos ex hijs
qui ante peccauerũt et nõ egerũt peni
tentiã sup immũdicia quã gesserunt. XIII

Ecce tertio hoc uenio ad uos. In
ore duorꝫ uel trium testiũ stabit
omne uerbũ. Predixi enim et predico ut
presens uobis ⁊ nũc absens hijs qui
ante peccauerũt ⁊ ceteris omnibus: quia si
uenero iterũ nõ parcã. An tentamentũ
quaritis eꝰ qui in me loquitur cristus?
Qui in uobis non infirmatur sed po
tens est in uobis. Nam ⁊ si crucifixus
est ex infirmitate: sed uiuit ex uirtute
dei. Nam et nos infirmi sumus in il
lo: sed uiuimus cum eo ex uirtute dei
in uobis. Polimetipsos tentate: si
estis in fide ipsi uos probate. An nõ
cognoscis uosmetipsos: quia cristus
ihesus in uobis est? Nisi forte reprobi
estis. Spero autem quod cognoscetis
: quia nos non sumus reprobi. Mo
ramur autem deum ut nichil mali fa
ciatis non ut nos probati appareamus
sed ut uos quod bonum est faciatis.
Nos aũt ut reprobi simus. Non enim
possumus aliquid aduersus ueritatem:
sed pro ueritate. Gaudemus enim quoniã
nos infirmi sumꝰ: uos aũt potentes
estis. Hoc et oramꝰ: uestrã dũmtaxat
emendationem. Ideo hec absens scribo: ut nõ pre
sens durius agã secũm potestatẗ quã
dñs dedit mihi in edificationẽ et nõ
in destructionẽ. De cetero fratres gau
dete: perfecti estote: consolamini: idipsum
sapite. Pacẽ habete: et deus pacis et
dilectionis erit uobiscũ. Salutate in
uicem in osculo sancto. Salutant uos
omnes sancti. Gratia dñi nostri ihesu
cristi: et caritas dei: ⁊ cõmunicatio san
cti spiritus sit cũ omnibus uobis amẽ. Ex
plicit epistola ad corinthios. Incipit
prologus in epistolam ad galatas.

Galathe sunt greci. Hij ue
rbũ ueritatis primũ ab a
postolo acceperũt: sed post
discessũ eꝰ repetant sibi a fal
sis apostolis: ut i legẗ ⁊ circũcisionẽ ut ue
rerentur. Hos apostolus reuocat ad sacẗ ueri
tatis: scribẽs eis ab epheso. Explicit
prologus. Incipit epistola ad galathas.

Paulus apostolus
nõ ab hominibus ne
q; per hominẖ sed p
ihesum cristũ et deũ
patrẗ qui suscitauit
eũ a mortuis: et qui
mecũ sunt omnes fratres: ecclesijs ga
lathie. Gratia uobis ⁊ pax a deo patre
nro et dño ihesu cristo: qui dedit semet
ipsum pro peccatis nris ut eriperet nos
de presenti seculo nequ secũm uoluntatẗ
dei et pris nri: cui est gloria in secula se
culorꝫ amen. Miror q sic tã cito mutaꝰ
estis ab eo qui uos uocauit i gratiã
cristi in aliud euangelium q̃ nõ est
aliud: nisi sint aliqui qui uos conturbãt
: et uolũt conuertere euangelium cristi.
Sed licet nos aut angelus de celo eu
angelizet uobis preterq̃ quod euãgelizauimꝰ
uobis: anathema sit. Sicut
prediximꝰ ⁊ nũc iterũ dico: si quis uo
bis euangelizauerit preter id quod ac
cepistis: anathema sit. Modo enim ho
minibus suadeo an deo? An quero ho
minibus placere? Si adhuc hominibus
placerẗ: cristi seruꝰ nõ essem. Notũ enim
uobis facio fratres euangelium q̃ euã
gelizatũ est a me: quia nõ est secũm ho
minẽ. Neq; enim ego ab homine accepi
illud neq; didicꝰ: sed per reuelationem

ihesu cristi. Audistis enim conversationem meam aliquando in iudaismo: quoniam supra modum persequebar ecclesiam dei et expugnabam illam: et proficiebam in iudaismo supra multos coetaneos meos in genere meo: abundantior emulator existens paternarum mearum traditionum. Cum autem placuit ei qui me segregavit de utero meo: et vocavit per gratiam suam ut revelaret filium suum in me ut evangelizarem illum in gentibus: continuo non acquievi carni et sanguini. Neque veni in hierosolimam ad antecessores meos apostolos: sed abiji in arabiam: et iterum reversus sum damascum. Deinde post annos tres veni in hierosolimam videre petrum: et mansi apud eum diebus quindecim. Alium autem apostolorum vidi nemine: nisi iacobum fratrem domini. Quae autem scribo vobis: ecce coram deo quia non mentior. Deinde veni in partes syriae et cilicie. Eram autem ignotus facie ecclesiis iudee: qui erant in cristo. Tantum autem audientes habebant: quoniam qui persequebatur nos aliquando nunc evangelizat fidem quam aliquando expugnabat: et in me clarificabant deum.

II Deinde post annos quatuordecim iterum ascendi hierosolimam cum barnaba: assumpto et tito. Ascendi autem secundum revelationem: et contuli cum illis evangelium quod predico in gentibus. Seorsum autem his qui videbantur aliquid esse: ne forte in vacuum currerem aut cucurrissem. Sed neque titus qui mecum erat: cum esset gentilis compulsus est circumcidi: sed propter subintroductos falsos fratres qui subintroierunt explorare libertatem nostram quam habemus in cristo ihesu: ut nos in bonum redigerent. Quibus neque ad horam cessimus subiectioni: ut veritas evangelii permaneat apud vos. Ab his autem qui videbantur esse aliquid: nihil aliquando fuerint nihil mea interest. Deus enim personam hominis non accipit. Michi enim qui videbantur esse aliquid nihil contulerunt. Sed econtra cum vidissent quod creditum est michi evangelium preputii sicut et petro circumcisionis: qui enim operatus est petro in apostolatum circumcisionis operatus est et michi inter gentes: et cum cognovissent gratiam quae data est michi iacobus et cephas et iohannes qui videbantur columne esse dexteras dederunt michi et barnabe societatis: ut nos in gentes ipsi autem in circumcisionem: tantum ut pauperum memores essemus. Quod et ipsum solicitus fui hoc ipsum facere. Cum autem venisset petrus antiochiam in faciem ei restiti: quia reprehensibilis erat. Prius enim quam venerent quidam ab iacobo cum gentibus edebat. Cum autem venissent subtrahebat et segregabat semetipsum timens eos qui ex circumcisione erant. Et simulationi eius consenserunt ceteri iudei: ita ut et barnabas ducereturab eis in illa simulatione. Sed cum vidissem quod non recte ambularent ad veritatem evangelii: dixi cephe coram omnibus. Si tu cum iudeus sis gentiliter vivis et non iudaice: quomodo gentes cogis iudaizare? Nos natura iudei et non ex gentibus peccatores: scientes autem quod non iustificatur homo ex operibus legis: nisi per fidem ihesu cristi: et nos in cristo ihesu credimus: ut iustificemur ex fide cristi et non ex operibus legis. Propter quod ex operibus legis non iustificabit omnis caro. Quod si quaerentes iustificari in cristo inventi sumus et ipsi peccatores: numquid cristus peccati minister est? Absit. Si enim quae destruo iterum haec aedifico: praevaricatorem me constituo. Ego enim per legem legi mortuus sum ut deo vivam: cristo confixus sum cruci. Vivo autem iam non ego: vivit

vero in me cristus. Quod autem nunc vivo in carne: in fide vivo filij dei: qui dilexit me et tradidit semetipsum pro me. Non abiicio gratiam dei. Si enim per legem iustitia: ergo gratis cristus mortuus est.

III O insensati galathae: quis vos fascinavit non obedire veritati? Ante quorum oculos ihesus cristus proscriptus est: et in vobis crucifixus. Hoc solum a vobis volo discere. Ex operibus legis spiritum accepistis: an ex auditu fidei? Sic stulti estis: ut cum spiritu coperitis: nunc carne consummamini. Tanta passi estis sine causa: si tamen sine causa. Qui ergo tribuit vobis spiritum et operatur virtutes in vobis: ex operibus legis: an ex auditu fidei? Sicut scriptum est: abraham credidit deo et reputatum est illi ad iustitiam. Cognoscite ergo: quia qui ex fide sunt: hi sunt filij abrahae. Providens autem scriptura quia ex fide iustificat gentes deus: praenunciavit abrahae quia benedicentur in te omnes gentes. Igitur qui ex fide sunt: benedicentur cum fideli abraham. Quicumque enim ex operibus legis sunt: sub maledicto sunt. Scriptum est enim. Maledictus omnis qui non permanserit in omnibus quae scripta sunt in libro legis: ut faciat ea. Quoniam autem in lege nemo iustificatur apud deum: manifestum est. Quia iustus ex fide vivit. Lex autem non est ex fide: sed qui fecerit ea vivet in illis. Cristus nos redemit de maledicto legis factus pro nobis maledictum: quia scriptum est maledictus omnis qui pendet in ligno: ut in gentibus benedictio abrahae fieret in cristo ihesu: ut pollicitationem spiritus accipiamus per fidem. Fratres secundum hominem dico: tamen hominis confirmatum testamentum nemo spernit aut iniungit. Abrahae dictae sunt promissiones: et semini eius. Non dicit et seminibus filii in multis sed quasi in uno: et semini tuo qui est cristus. Hoc autem dico: testamentum confirmatum a deo: quae post quadringentos et triginta annos facta est lex: non in irritum facit ad evacuandam promissionem. Nam si ex lege hereditas: iam non ex promissione. Abrahae autem per repromissionem donavit deus. Quid igitur lex? Propter malefictionem posita est: donec veniret semen cui promisserat: ordinata per angelos in manu mediatoris. Mediator autem unus non est: deus autem unus est. Lex ergo adversus promissa dei? Absit. Si enim data est lex quae posset vivificare: vere ex lege esset iustitia. Sed conclusit scriptura omnia sub peccato: ut promissio ex fide ihesu cristi daretur credentibus. Prius autem quam veniret fides sub lege custodiebamur: conclusi in ea fidem quae revelanda erat. Itaque lex paedagogus noster fuit in cristo: ut ex fide iustificemur. At ubi venit fides: iam non sumus sub paedagogo. Omnes enim filii dei estis: per fidem quae est in cristo ihesu. Quicumque enim in cristo baptizati estis: cristum induistis. Non est iudeus neque graecus: non est servus neque liber: non est masculus neque femina. Omnes enim vos unum estis in cristo ihesu. Si autem vos cristi: ergo abrahae semen estis secundum promissionem heredes.

IIII Dico autem. Quamdiu ergo heres parvulus est nihil differt a servo cum sit dominus omnium: sed sub tutoribus et actoribus est usque ad praefinitum patris. Ita et nos cum essemus parvuli: sub elementis mundi eramus seruientes. At ubi venit plenitudo temporis misit deus filium suum factum ex muliere factum sub lege: ut eos qui sub lege erant redimeret: ut adoptionem filios reciperemus. Quoniam autem estis filij dei: misit deus spiritum filij sui

in corda vestra clamantē abba pater.
Itaq; iam non est seruus-sed filij. Qd
si filij: et heres p deū. Sed tunc quidē
ignorantes deum: hijs qui natura
non sunt dij seruiebatis. Nūc autem
cū cognouerintis deū ymo cognoti si-
tis a deo: quomō cōuertimini ntq; ad
infirma et egena elementa quibus de
nuo seruire vultis? Dies obseruatis ⁊
menses et tempora et annos. Timeo
vos: ne forte sine causa laboraueri in
vobis. Estote sicut ego: quia ⁊ ego si-
cut vos. Fratres obsecro vos: nichil
me lesistis. Batis aūt quia p infirmi-
tatē carnis euangelizaui vobis iam
pridē: ⁊ tēptationē vestrā i carne mea
nō sprenistis ntq; respuistis: sed sicut
angelū dei excepistis me-sicut christum
ihesum. Vbi ē ergo beatitudo vestra?
Testimoniū enī phibeo vobis: quia si
fieri posset oculos vestros eruisses: ⁊
dedisses michi. Ergo inimicus vobis
factus sum verū dicens vobis? Emu-
lant vos non bene: sed excludere vos
volūt: ut illos emulemini. Bonū aūt
emulamini in bono semp: ⁊ non tan-
tum cū ēsens sum apud vos. Filioli
mei quos iterū parturio: donec formetur
christus in vobis. Velle aūt esse a-
put vos modo ⁊ mutare vocem meā:
quoniā cōfundor in vobis. Dicite mi-
chi: qui sub lege vultis esse. Legē non
legistis? Scriptū est enī quoniā abra-
ham duos filios habuit: unū de ancil-
la: ⁊ unū de libera. Sed is q ē ācil-
la secūdū carnē natus est: qui aūt de
libera p repromissionē. Que sunt per
allegoriā dicta. Hec enī sūt duo testa-
menta. Vnū quidē in monte syna in
seruitutem generās: q est agar. Syna
enim mōs est i arabia qui cōiunctus
est ei-que nūc est iherusalē: et seruit cū
filijs suis. Illa aūt que sursū ē iheru-
libera est: q est mater nostra. Scriptū
est enī. Lētare sterilis que nō paris: erū-
pe ⁊ clama que nō parturis: qā multa
filij deserte magis-q eius que habet
virum. Nos aūt fratres secūdm ysaac
promissionis filij sumus. Sed quemā-
dmodū tunc is q secūdū carnē natus fuerat per-
sequebat eū qui secūdū spiritū: ita ⁊ nūc.
Sed quid dicit scriptura? Eice ancillā
et filiū eius. Non enī heres erit filius
ancille: cum filio libere. Itaq; fratres
non sumus ancille filij sed libere: qua
liberitate christus nos liberauit. V

State: ⁊ nolite iterū iugo seruitutis
cōtineri. Ecce ego paulus dico
vobis: quoniā si circūcidamini nihil
vobis nichil p̄dest. Testificor aūt ue-
rsus omē hominē circūcidēs se: quōm debitor
ē ūniūse legis facere. Euacuati estis
a cristo. Qui in lege iustificamini: a
gratia excidistis. Nos enī spiritu ex fi
de spem iustitie expectamus. Nā i cristo
ihesu neq; circūcisio aliqd valet neq;
p̄putiū: sed fides que p caritatē operā-
tur. Currebatis bene. Quis vos impe-
dīuit veritati nō obedire? Suasio cō-
tra eis. Persuasio hec nō est ex eo q
vocauit vos. Modicū fermentū tota
massam corūpit. Ego cōfido i vobis
i dōo q nichil aliud sapietis. Qui au-
tem conturbat vos: portabit iudicū
quicūq; est ille. Ego aūt fratres si circū
cisionē adhuc p̄dico: quid adhuc per-
cutiōnē patior? Ergo euacuatū est scā-
dalum crucis. Vtinā ⁊ abscidantur q
vos cōturbāt. Vos enim in libertatē
vocati estis fratres: tantū ne libertatē
in occasionē detis carnis: sed p caritā
tem spiritū seruite inuicem. Omis enī
lex in vno sermone impletur: diliges
proximū tuū sicut tēpsum. Qd si inuicē

mordetis et comedetis: videte ne ab
invicē cōsumamini. Dico aūt i cristo.
Spiritu ambulate: ⁊ desideria carnis
non p̄ficietis. Caro enim concupiscit
adversus spiritū: spiritus aūt adversus
carnē. Hec enim sibi inuicem adversā-
tur: ut non quecūq; vultis illa facia-
tis. Qd si spiritu ducemini: non estis
sub lege. Manifesta sunt autē opera
carnis: que sunt fornicatio-immūdi-
tia-impudicitia-luxuria-ydolorū seruitus-
venefitia-inimicitie-cōtentiones-e-
mulationes-irē-rixe-dissensiones-se-
cte-invidie-homicidia-ebrietates-
comessationes-⁊ hijs similia: q̄ p̄dico
vobis sicut p̄dixi: quoniā qui talia
agunt regnū dei nō consequētur. Fru-
ctus aūt spiritus est caritas-gaudiū-
pax-patientia-benignitas-bonitas-
longanimitas-māsuetudo-fides-mo-
destia-continētia-castitas. Adversus
huiusmodi non est lex. Qui autem
sunt cristi: carnem suā crucifixerunt
cum vitijs et concupiscentijs. VI

Si vivimus spiritu: spiritu ⁊ ambu-
lemus. Non efficiamur inanis glo-
rie cupidi: invicem provocātes: invicem
invidentes. Fratres: ⁊ si p̄occupatus fu-
erit homo i aliquo delicto-vos q̄ spiri-
tales estis huiusmodi instruite i spi-
ritu lenitatis: considerās tēpsum ne ⁊ tu
tēptaris. Alter alterius onera portate:
⁊ sic adimplebitis legē cristi. Nā si qs
existimat se aliquid esse cū nichil sit:
ipse se seducit. Opus autem suū p̄ber
unusquisq; ⁊ sic in semetipso tātū glo-
riā habebit: ⁊ nō i altero. Vnusquisq;
enim onus suū portabit. Communicet
aūt hijs qui catechizat verbo: ei qui
se catechizat in omnibus bonis. Noli
te errare. Deus nō irridetur. Que enim
seminaverit homo: hec et metet. Qui
qui seminat in carne sua-de carne et
metet ⁊ corruptionē: qui aūt seminat
in spiritu: de spiritu metet vitā eternā.
Bonū autē facientes nō deficiamus:
tempore enim suo metemus nō deficien-
tes. Ergo dum tempus habemus operē-
mur bonū ad omnes: maxime aūt
ad domesticos fidei. Videte qualibus
literis scripsi vobis mea manu. Qui-
cunq; enim volūt placere in carne hij
cogunt vos circūcidi: tantū ut crucis
cristi persecutionē nō patiant. Neq; enī
qui circūciduntur legem custodiūt: sed
volūt vos circūcidi ut in carne vestra
gloriēntur. Michi aūt absit gloriari
nisi in cruce dōi nostri ihesu cristi: per
quē michi mundus crucifixus est: ⁊ ego
mūdo. In cristo enim ihesu neq; circū-
cisio aliquid valet neq; p̄putiū: sed no-
ua creatura. Et quicunq; hāc regulā
secuti fuerint: pax sup illos ⁊ misericor-
dia ⁊ sup israhel dei. De cetero nemo
michi molestus sit. Ego enī stigmata
dōi nōi ihesu cristi cum spiritu nōo fres
amen. Explicit epla ad galathas. Incipit argumentū in eplam ad ephesios.

Ephesij sunt asiani. Hij
accepto verbo veritatis p
fiterētur i fide. Hos collau-
dat aplus scribēs eos a ro-
ma de carcere p tychicū diaconē. Explicit argumentū incipit epla ad ephesios. I

Paulus aplus cristi
ihesu p voluntatē dei
omnibus sanctis qui
sūt ephesi: et fidelibus
in cristo ihesu. Gra-
tia vobis et pax a
deo patre nostro: et dōo ihesu cristo.
Benedictus deus et pater dōi nostri ihesu
cristi q̄ benedixit nos i omni benedictione

spiritali in celestibus in cristo: sicut elegit nos in ipo ante mundi constitutionē:
ut essemus sancti ⁊ immaculati i cōspectu
eius in caritate. Qui predestinauit nos i
adoptionē filiorum p ihesū cristū in ipm
secūdm placitū voluntatis sue in laudē
gloriē gratiē sue: i q̄ gratificauit nos in
dilecto filio suo: i quo habemus redemptionē p sanguinē eius remissionē peccatorum secūdm diuitias gratiē eius q̄ superabūdauit in nobis in omni sapiēcia ⁊ prudentia: ut notū faceret nobis sacramentum voluntatis sue secūdm beneplacitū eius
q̄ posuit in eo in dispensatione plenitudinis temporū instaurare omnia i cristo
q̄ i celis ⁊ q̄ i terra sūt i ipo. In quo
etiā nos sorte vocati sumus: predestinati
secūdm propositū eius q̄ operat omnia secūdm
cōsilium voluntatis sue: ut simus i laudē
gloriē eius nos qui ante speramus i cristo. In quo ⁊ vos cū audissetis verbū
veritatis euāgelii salutis vrē: in quo
et credentes signati estis spiritu promissionis sancto: q̄ est pignus hereditatis nrē
in redemptionē acquisitionis in laudē
gloriē ipius. Propterea et ego audiens fidē vestrā q̄ est in cristo ihesu ⁊ dilectionē in omnes sanctos: nō cesso gratias agēs p vobis memoriā vri faciens in orationibus meis: ut deus dni nri
ihesu cristi pater gloriē det vobis spiritū sapiēcie et reuelationis in agnitionem eius illuminatos oculos cordis vestri: ut sciatis q̄ sit spes vocationis eius
et q̄ diuitie gloriē hereditatis eius i sanctis: ⁊ q̄ sit sup̄eminēs magnitudo virtutis eius in nos qui credimus secūdm operationē potētie virtutis quā operat
est i cristo: suscitans illū a mortuis: et
cōstituēs ad dexterā suā in celestibus
supra omnē principatū ⁊ potestatē et
virtutē ⁊ dinationē ⁊ omē nomen qd
nominat nō solū i hoc seculo sed etiā
in futuro: ⁊ omnia subiecit sub pedibus
eius. Et ipm dedit caput supra omnē
ecclesiā q̄ est corp̄ ipius: et plenitudo eius:
qui omnia in omnibus adimpleat. ij

Et vos cū essetis mortui delictis ⁊
peccatis vris in quibus aliquando
ambulastis secūdm seculum mūdi hui⁹: secūdm
principē potestatis aeris hui⁹: spiritū q̄
nūc operat in filios diffidētie: i quibus
et nos omnes aliquādo cōuersati sumus in desideriis carnis nrē faciētes
voluntatē carnis ⁊ cogitationū: et eramus natura filij ire sicut et ceteri. Deus
autē qui diues est in misericordia propter
nimiā caritatē suā qua dilexit nos: ⁊
cū essemus mortui peccatis conuiuificauit
nos cristo cui⁹ gratia estis saluati: et
cōresuscitauit et cōsedere fecit in celestibus in cristo ihesu: ut ostenderet in seculis supueniētibus abundantes diuitias
gratie sue in bonitate sup nos in
cristo ihesu. Gratia enī estis saluati p
fidē: ⁊ hoc ex vobis. Dei enī donū est:
nō ex operibus: ut ne quis glorietur.
Ipsi⁹ enim sumus factura: creati i cristo
ihesu in operibus bonis: que preparauit
deus ut in illis ambulemus. Propter qd
memores estote q̄ aliquādo vos eratis
gētes i carne q̄ dicebamini p̄putiū
ab ea q̄ dicit circūcisio in carne manufacta: q̄ eratis illo in tp̄e sine cristo alienati a conuersatione israhel: et hospites
testamentorū promissionis spem nō habentes ⁊ sine deo i hoc mūdo. Nunc
autē in cristo ihesu vos q̄ aliquādo eratis lōge facti estis ppe: in sanguine
cristi. Ipse enī est pax nra q̄ fecit vtrag
unū: ⁊ medium parietē macerie soluēs
inimicias in carne sua: legem mandatorum decretis euacuās ut duos condat
in semetipm in vnū nouū hominem

faciēs pacē: ut reconciliet ambos in vno
corpore deo p crucē interficēs inimicias i semetipso: ⁊ veniēs euāgelizauit
pacē vobis q̄ lōge fuistis ⁊ pacē hijs
qui ppe: quī p ipm habemus accessum
ambo in vno spiritu ad patrē. Ergo iā
nō estis hospites et aduene sed estis ciues sanctorū ⁊ domestici dei: superedificati
super fundamentū aplorū ⁊ pphetarū
ipo summo angulari lapide xpo ihesu: i q̄
omnis edificatio cōstructa crescit i tēplū
sāctū i dno. In quo ⁊ vos coedificamini i habitaculū dei: i spiritu sancto. iij

Hui⁹ rei gratia ego paulus vinctus xpi ihesu p vobis gentibus:
si tamē audistis dispensationē gratie
dei q̄ data est mihi in vobis: quī secūdm
reuelationē notū michi factū est sacramentū sicut supra scripsi i breui, prout
potestis legētes intelligere prudentiā
meā i misterio xpi: qd alijs generationibus nō est agnitū filijs hominū: sicut
nūc reuelatū est sanctis aplis eius ⁊
prophetis in spiritu: esse gētes cohereditas ⁊ concorporales ⁊ participes promissionis i xpo ihesu p euāgeliū cui⁹ factus sum
ego minister secūdm donū gratie dei q̄
data est michi secūdm operationē virtutis eius. Michi cui omniū sanctorū minimo data est gratia hec: i gentibus euāgelizare inuestigabiles diuitias xpi:
et illuminare omnes q̄ sit dispensatio sacramēti abscōditi a seculis i deo qui omnia creauit: ut innotescat principibus
et potestatibus in celestibus p ecclesiā multiformis sapiēcia dei: secūdm p̄fīnitionē
seculorū quā fecit i xpo ihesu dno nō:
in quo habemus fiduciā et accessum in
cōfidēcia p fidē eius. Propter qd peto
ne deficiatis i tribulationibus meis p
vobis: q̄ est gloria vra. Hui⁹ rei gratia
flecto genua mea ad patrē dni nostri
ihesu xpi ex quo omnis paternitas in
celis ⁊ in terra nominat: ut det vobis
secūdm diuitias gloriē sue virtutē corroborari p spiritu eius i interiorē hoīē
xpm habitare p fidē i cordibus vestris:
in caritate radicati ⁊ fundati: ut possitis cōprehendere cū omnibus sāctis q̄ sit latitudo ⁊ logitudo ⁊ sublimitas ⁊ p̄fūdū.
Hanc etiā sup̄eminētē scientie caritatē
xpi: ut impleamini i omnē plenitudinem dei. Ei autē q̄ potēs est omnia facere
sup abundāter quā petimus aut intelligimus secūdm virtutē q̄ operat in nobis:
ipi gloria i ecclesia et i xpo ihesu i ōes
generationes seculi seculorū amē. iiij

Obsecro itaq; vos ego vinctus in
dno: ut digne ambuletis vocatione
qua vocati estis cū omni humilitate et mānsuetudine cū patientia: supportantes inuicē i caritate: sollicite seruare
unitatē spiritus in vinculo pacis. Vnū
corp̄ ⁊ vn⁹ spiritus: sicut ⁊ vocati estis
in una spe vocationis vre. Vn⁹ dnus:
una fides: unū baptisma. Vnus deus
et pater omniū: q̄ sup omnes ⁊ p omnia:
et i omnibus nobis. Vnicuiq; autē nrm
data est gratia secūdm mensurā donationis xpi. Propter qd dicit. Ascendēs i
altū captiuā duxit captiuitatē: dedit
dona hominibus. Qd autē ascendit:
quid est nisi q̄a et descendit p̄ius i inferiores partes terre? Qui descendit: ipse
est ⁊ q̄ ascendit sup omnes celos: ut adimpleret omnia. Et ipse dedit quosdā
quidē aplos ⁊ quosdā autē pphetas: alios vero euāgelistas alios autē pastores et doctores ad cōsumationē sāctorū
in opus ministerij i edificationē corporis xpi: donec occurramus omnes i unitatē fidei ⁊ agnitionis filij dei in virū
perfectū i mensurā etatis plenitudinis
xpi: ut iā nō simus parvuli fluctuantes

et circũferam omni vento doctrine in nequicia hominũ in astucia ad circũuẽnionẽ erroris. Veritate aũt facientes in caritate crescamus in illo per omnia qui est caput xpus: ex quo totũ corpus compactũ et cõnexũ per omnẒ iuncturã subministrationis secũdũ operationẒ in mensura unius cuiusq; mẽbri augmẽtũ corporis facit: in edificationẒ sui in caritate. Hoc igitur dico et testificor in dño: ut iã nõ ambuletis sicut et gẽtes ãbulãt in vanitate sensus sui tenebris obscuratũ habẽtes intellectũ: alienati a vita dei per ignorãtiã qui est in illis, pter cecitatẽ cordis ipoꝝ: qui desperãtes semetipos tradiderunt impudicitie in operationẒ immũditie omnis in auaritiã. Vos aũt non ita didicistis xpm: si tamẽ illũ audistis et in ipo edocti estis sicut est veritas in ihesu: deponere vos secũdũ pristinã cõuersationẒ veterẽ hominẽ qui corrũpitur secũdũ desideria erroris. Renouamini aũt spiritu mentis vre: et induite nouũ hominẽ qui secũdũ deũ creatus est in iustitia et sãctitate veritatis. Propter quod deponentes mẽdaciũ loquimini veritatẽ unusquisq; cũ proximo suo: quia sumus invicẒ mẽbra. Irascimini: et nolite peccare. Sol nõ occidat super iracundiã vestram. Nolite locũ dare diabolo. Qui furabat iã nõ furet: magis aũt laboret operãdo manibus suis qui bonũ est: ut habeat unde tribuat necessitate patienti. Omnis sermo malus de ore vestro nõ prodat: sed si quis bonus ad edificationẒ fidei: ut det gratiã audientibus. Et nolite contristare spiritũ sanctũ dei: quo signati estis in die redẽptionis. Omnis amaritudo et ira et indignatio et clamor et blasphemia tollat a vobis: cũ omni malicia. Estote aũt invicẒ benigni: misericordes donãtes invicem: sicut et deus in xpo donauit vobis. Vi

Estote ergo imitatores dei sicut filij carissimi: et ãbulate in dilectione sicut et xpus dilexit nos: et tradidit semetipm pro nobis oblationẒ et hostiã deo in odorẽ suauitatis. Fornicatio autem et omnis immũditia aut auaritia nec nominetur in vobis sicut decet sanctos: aut turpitudo aut stultiloquium aut scurrilitas quã rem nõ pertinet: sed magis gratiarũ actio. Hoc enim scitote intelligẽtes: quia omnis fornicator aut immũdus aut auarus quod est idololatria seruit nõ habet hereditatẽ in regno xpi et dei. Nemo vos seducat in ãnibus verbis: pter hec enim venit ira dei in filios diffidẽtie. Nolite ergo effici participes eorũ. Eratis enim aliquãdo tenebre: nũc aũt lux in dño: ut filij lucis ambulate. Fructus enim lucis est in omni bonitate et iustitia et veritate. Probãtes quid sit beneplacitũ deo: et nolite communicare operibus infructuosis tenebrarũ: magis autem redarguite. Que enim in occulto fiũt ab ipis: turpe est et dicere. Omnia aũt quẒ arguũtur a lumine manifestãtur. Omne enim quod manifestat lumen est. Propter quod dicit. Surge qui dormis et exurge a mortuis: et illuminabit te xpus. Videte igitur fres quomõ caute ambuletis: nõ qui insipiẽtes sed ut sapiẽtes: redimẽtes tempus quia dies mali sũt. Propterea nolite fieri imprudẽtes: sed intelligẽtes qui sit voluntas dei. Et nolite inebriari vino in quo est luxuria: sed implemini spiritu sancto loquẽtes vobismetipis in psalmis ymnis et cãticis spiritalibus cãtantes et psallẽtes in cordibus vestris dño: gratias agẽtes semper pro omnibus in nomine dni nri ihesu xpi deo et patri. Subiecti invicem in timore xpi. Mulieres viris suis subdite sicut dño: quoniã vir caput est mulieris sicut et christus caput est ecclesie: ipe saluator corporis eius. Sed sicut ecclesia subiecta est xpo: ita et mulieres viris suis in omnibus. Viri diligite uxores vras sicut et christus dilexit ecclesiã: et seipm tradidit pro ea ut illã sãctificaret mũdãs eã lauacro aque in verbo vite: ut exhibere ipse sibi gloriosam ecclesiã nõ habẽtẽ maculã aut rugã aut aliqd huiusmodi: sed ut sit sãcta et immaculata. Ita et viri debẽt diligere uxores suas: ut corpora sua. Qui suã uxorẽ diligit: seipm diligit. Semo enim unqm carnẽ suã odio habuit: sed nutrit et fouet eã sicut et xpus ecclesiã: quia mẽbra sumus corporis eius de carne eius et de ossibus eius. Propter hoc relinquet homo patrẽ et matrẽ suã: et adherebit uxori sue: et erũt duo in carne una. Sacramẽtũ hoc magnũ est. Ego aũt dico: in xpo et in ecclesia. Verũtamẽ et vos singuli unusquisq; uxorẽ suã sicut seipm diligat: uxor aũt timeat virũ suũ. Vi

Filij obedite parẽtibus vris in dño. Hoc enim iustũ est. Honora patrẽ tuũ et matrẽ tuã: quẒ est mãdatũ primũ in promissione: ut bene sit tibi et sis longeuus super terrã. Et patres nolite ad iracundiã provocare filios vros: sed educate illos in disciplina et correptione dni. Serui obedite dnis carnalibus cũ timore et tremore: in simplicitate cordis vri sicut xpo: nõ ad oculũ seruientes sicut hominibus placentes: sed ut serui xpi facientes voluntatẽ dei: ex animo cũ bona voluntate seruientes sicut dno et nõ hominibus: sciẽtes quia unusquisq; qd unq; fecerit bonũ hoc recipiet a dno sive seruus sive liber. Et vos dni eadẽ facite illis remittẽtes minas: scientes quia et illoꝝ et vester dnus est in celis: et personas accepto nõ est apud eum. De cetero fratres confortamini in dño: et in potentia virtutis eius. Induite vos armaturã dei ut possitis stare adversus insidias diaboli: quia nõ est nobis colluctatio adversus carnẽ et sanguinẽ sed adversus principes et potestates: adversus mundi rectores tenebrarũ harũ: contra spiritalia nequitie in celestibus. Propterea accipite armaturã dei ut possitis resistere in die malo: et in omnibus perfecti stare. State ergo succincti lumbos vros in veritate: et induti lorica iustitie: et calciati pedes in preparationẒ euangelij pacis. In omnibus sumẽtes scutũ fidei in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere: et galeã salutis assumite: et gladiũ spiritus quod est verbũ dei: per omnẽ orationẒ et obsecrationẒ orãtes omni tempore in spiritu et in ipo vigilãtes in omni instãtia et obsecratione pro omnibus sanctis et pro me: ut detur mihi sensus in aperitione oris mei cum fiducia notum facere misteriũ euangelij pro quo legatione fungor in cathena: ita ut in ipo audẽdi, sicut oportet me loqui. Vt aũt et vos sciatis quẒ circa me sũt quid agã: omnia vobis nota facient tychicus carissimus frater et fidelis minister in dño: quẒ misi ad vos in hoc ipm ut cognoscatis quẒ circa nos sunt: et solet corda vra pace fratribus et caritas cũ fide a deo pre nro: et dno ihesu xpo. Gratia cũ omnibus qui diligũt dnm nrm ihesum xpm in incorruptione amẒ.

Explicit epla ad ephesios. Incipit argumentum ad philipenses

Philipenses sunt macedones. Qui accepto verbo veritatis pbiterunt in fide: nec receperũt falsos apostolos. Hos collaudat apostolus: scribens eis a roma de carcere per epafroditum. Explicit argumentum in epla ad philipenses.

Paulus ⁊ thimotheus serui ihesu cristi: omnibus sanctis in xpo ihesu qui sunt philippis cum episcopis et diaconibus. Gratia vobis ⁊ pax a deo patre nostro: et domino ihesu xpo. Gratias ago deo meo in omni memoria vestri semper in cunctis orationibus meis pro omnibus vobis cum gaudio deprecationem faciens super communicatione vestra in euangelio xpi a primo die usque nunc: confidens hoc ipsum quia qui cepit in vobis opus bonum perficiet usque in diem xpi ihesu. Sicut est mihi iustum hoc sentire pro omnibus vobis: eo quod habeo vos in corde ⁊ in vinculis meis ⁊ in defensione ⁊ confirmatione euangelii: socios gaudii mei omnes vos esse. Testis enim mihi est deus quomodo cupiam omnes vos in visceribus ihesu xpi. Et hoc oro: ut caritas vestra magis ac magis abundet in omni scientia et in omni sensu: ut probetis potiora ut sitis sinceres et sine offensa in diem xpi: repleti fructu iusticie per ihesum xpm in laudem ⁊ gloriam dei. Scire autem volo vos fratres: quia que circa me sunt magis ad profectum venerunt euangelii: ita ut vincta mea manifesta fierent in xpo in omni pretorio ⁊ in ceteris omnibus: ut plures fratrum in domino confidentes in vinculis meis abundantius auderent sine timore verbum dei loqui. Quidam quidem et propter invidiam ⁊ contentionem: quidam autem et propter bonam voluntatem xpm prdicant. Quidam ex caritate scientes quoniam in defensione euangelii positus sum. Quidam autem ex contentione xpm annuntiant non sincere existimantes pressuram se suscitare vinculis meis. Quid enim? Dum omni modo siue per occasionem siue per veritatem xpus annuntietur: ⁊ in hoc gaudeo: sed ⁊ gaudebo. Scio enim quia hoc mihi proueniet ad salutem per vestram orationem ⁊ suministrationem spiritus ihesu xpi: secundum expectationem ⁊ spem meam quia in nullo confundar: sed in omni fiducia sicut semper et nunc magnificabit xpus in corpore meo: siue per vitam siue per mortem. Mihi enim viuere xpus est: ⁊ mori lucrum. Quod si viuere in carne: hic mihi fructus operis est: et quid eligam ignoro: coarctor autem e duobus desiderium habens. Dissolui et esse cum xpo multo magis melius: permanere autem in carne necessarium propter vos. Et hoc confidens scio quia maneo et permaneo omnibus vobis ad profectum vestrum et gaudium fidei: ut gratulationem vestra abundet in xpo ihesu in me: per meum aduentum iterum ad vos. Tantum digne euangelio xpi conuersamini: ut siue cum venero et videro vos: siue absens audiam de vobis: quia statis in vno spiritu animimes collaborantes fidei euangelii: et in nullo terreamini ad aduersantes quod est illis causa perditionis: vobis autem salutis. Et hoc a deo. Quia vobis donatum est pro xpo: non solum ut in eum credatis sed ut etiam pro illo patiamini: eadem certamen habentes quale et audistis in me: et nunc audistis de me.

Si qua ergo consolatio in xpo: si quod solatium caritatis: si qua societas spiritus: si qua viscera miserationis: implete gaudium meum: ut idem sapiatis: eandem caritatem habentes: unanimes: idipsum sentientes. Nichil per contentionem neque per inanem gloriam: sed in humilitate superiores sibi inuicem arbitrantes: non que sua sunt singuli considerantes: sed ea que aliorum. Hoc enim sentite in vobis: quod ⁊ in xpo ihesu.

Qui cum in forma dei esset non rapinam arbitratus est esse se equalem deo: sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens in similitudinem hominum factus: et habitu inuentus ut homo humiliauit semetipsum factus obediens usque ad mortem: mortem autem crucis. Propter quod et deus exaltauit illum ⁊ donauit illi nomen quod est super omne nomen: ut in nomine ihesu omne genu flectat celestium terrestrium et infernorum: ⁊ omnis lingua confitea[tur] quia dus ihesus xps in gloria est dei patris. Itaque carissimi mei sicut semper obedistis: non in presentia mea tantum sed multo magis nunc in absentia mea: cum metu et tremore vestra salutem operamini. Deus est enim qui operatur in vobis et velle ⁊ perficere pro bona voluntate. Omnia autem facite sine murmurationibus et haesitationibus: ut sitis sine querela ⁊ simplices filij dei sine reprehensione in medio nationis prauae et peruerse: inter quos lucetis sicut luminaria in mundo verbum vite continentes ad gloriam meam die xpi: quia non in uacuum cucurri neque in uacuum laboraui: sed ⁊ si immolor super sacrificium ⁊ obsequium fidei vestre: gaudeo ⁊ congratulor omnibus vobis. Idipsum autem et vos gaudete ⁊ congratulamini mihi. Spero autem in domino ihesu timotheum me cito mittere ad vos: ut ⁊ ego bono animo sim cognoscens que circa nos sunt. Neminem enim habeo tam unanimem: qui sincera affectione pro vobis sollicitus sit. Omnes enim que sua sunt querunt: non que ihesu cristi. Experimentum autem eius cognoscite: quia sicut patri filius mecum seruiuit in euangelio. Hunc igitur spero me mittere ad vos: mox ut videro quomodo circa me sunt. Confido autem in domino: quoniam et ipse veniam ad vos cito. Necessarium autem existimauit epafroditum fratrem ⁊ cooperatorem et commilitonem meum: vestrum autem apostolum et ministrum necessitatis mee: mittere ad vos: quoniam quidem omnes desiderabat: ⁊ moestus erat propterea quod audierat eum infirmatum. Nam ⁊ infirmatus est usque ad mortem: sed deus miserit eum. Non solum autem eum: verum etiam et me: ne tristitiam super tristitiam habeam. Festinanter ergo misi illum: ut visi eum iterum gaudeatis ⁊ ego sim sollicitus sim. Excipite itaque illum cum omni gaudio in domino: et eiusmodi cum honore habete: quia propter opus xpi usque ad mortem accessit tradens animam suam: ut impleret id quod erga vobis deerat erga meum obsequium.

De cetero fratres mei gaudete in domino. Eadem vobis scribere michi quidem non piguit: vobis autem necessarium. Videte canes: videte malos operarios: videte concisionem. Nos enim sumus circumcisio qui spiritu huius deo ⁊ gloriamur in xpo ihesu ⁊ non in carne fiducia habentes: quamquam ego habeam confidentiam in carne. Si quis alius videt confidere in carne: ego magis: circumcisus octauo die ex genere israhel de tribu beniamin: hebreus ex hebreis secundum legem pharisseus: secundum emulationem persequens ecclesiam dei: secundum iusticiam que est in lege conuersatus sine querela. Sed quae mihi fuerunt lucra: hec arbitratus sum propter xpm detrimenta. Verumtamen existimo omnia detrimentum esse propter eminentem scientiam ihesu xpi domini mei: propter quem omnia detrimentum feci ⁊ arbitror ut stercora ut xpm lucrifaciam: ut et inueniar in illo non habens meam iusticiam que ex lege est: sed illam que ex fide est xpi: que ex deo est iustitia in fide ad cognoscendum illum ⁊ virtutem resurrectionis eius ⁊ societatem passionum illius configuratus morti eius: si quomodo

orcurrā ad resurrectionē que ē ex mor-
tuis: nō q̃ iam acceperim aut iā plen⁹
sum. Sequor aūt: comp̃hendā i quo
et comp̃hensus sum a xp̃o ihesu. Fra-
tres: ego me non arbitror apreh̃ndisse.
Vnū aūt: que quidē retro sunt obiuis-
cens ad ea vero q̃ sunt p̃ora extendēs
meipm: ad destinatū persequor: ad bra-
uium sursum vocationis dei in xp̃o ihesu.
Quicunq; ergo perfecti sumus hoc sen-
iam⁹: et si quid aliud sapitis: et hoc
vobis deus reuelauit. Verūtamen ad
quod peruenimus ut idem sapiamus:
et in eadem permaneam⁹ regula. Imi-
tatores mei estote fratres: et obserue
tis eos qui ita ambulāt sicut habetis for-
mam nostrā. Multi enim ambulant
q̃s sepe dicebā vobis: nūc aūt et flens
dico inimicos crucis xp̃i: quorū finis
interitus: quorū deus venter est: et glo-
ria in confusione ipsorū qui terrena sa-
piunt. Nostra aūt conuersatio in celis
est. Vnde etiam saluatorem expecta-
mus dominū nostrū ihesum cristum:
qui reformabit corpus humilitatis
nostre configuratum corpori claritā-
tis sue: secundum operationem qua
etiā possit subicere sibi omnia. IIII
Itaq; fratres mei carissimi et desideran-
tissimi: gaudium meū et corona mea: sic
state i dño carissimi. Euchodiā rogo
et sinthicen deprecor i dño ut sapere i do-
mino. Etiā rogo et te germane compar:
adiuua illas que mecū laborauerūt
in euangelio cum clemēte et ceteris ad-
iutoribus meis: quorū nomina sunt
in libro vite. Gaudete in dño semp̃: i-
terum dico gaudete. Modestia vestra
nota sit omnibus hominib̃. Dominus
enim ppe est. Michil solliciti sitis: sed i
omni oratione et obsecratione cū gra-
tiarū actione petitiones vestre innotescāt
apud deū. Et pax dei que exuperat o-
nē sensum: custodiat corda vestra
et intelligentias vestras in xp̃o ihesu.
De cetero fratres quecunq; sunt vera:
quecunq; pudica: quecunq; iusta: que-
cunq; sancta: quecūq; amabilia: que-
cunq; bone fame: si qua
laus disciplinē: hec cogitate: q̃ a didi-
cistis: et accepistis: et audistis: et vidi-
stis in me. Hec agite: et deus pacis erit
vobiscū. Gauisus sum aūt i dño quo-
ni⁹ tandē aliquādo
reflorustis p me sentire sicut et sentie-
tatis. Occupati aūt erātis. Non quasi
propter penuriā dico. Ego enim didi-
ci in quibus sum sufficiens esse. Bon
et humiliari: scio et abūdare. Vbiq; et
in omnibus instruor sum: et saturari et
fame et abundari et penuriam pati.
Omnia possum: in eo qui me confortat.
Verūtamen bene fecistis: omunicā-
tes tribulationi mee. Scitis aūt et vos
philipenses q̃ in principio euangelij
quando pcessi sum a macedonia: nul-
la michi ecclesia omunicauit in ratio-
ne dati et accepti: nisi vos solī: quia et
thessalonicā semel et bis i vsum michi
misistis. Non qa quero datū: sed requi-
ro fructū abūdātē i ratione vsu. Habeo
aūt omnia: et abundo. Repletus sum
acceptis ab epafrodito: que misistis i
odorem suauitatis hostia acceptam
placentem deo. Deus autem meus im-
pleat omne desideriū vestrū secōdum
diuitias suas in gloria in xp̃o ihesu.
Deo aūt et patri nostro gloria: in se-
cula seculorū amen. Saluate omnē
sanctum in xp̃o ihesu. Saluant vos
qui mecum sunt fratres. Saluant
vos omnes sancti: maxime autem
qui de cesaris domo sunt. Gratia do-
mini nri ihesu xp̃i cū spiritu vro amē.

Explicit epla ad philipenses. Incipit
argumentū in epla ad Colosenses

Colosenses: et hij sicut et la-
odicenses sunt asiani: et
ipi fuerūt erant a pseudo
apls. Nec ad hos accesse-
rit ipse apls: sed et hos p epam recor-
rigit. Audierāt enī verbū ab arcipo:
qui et ministerium in eos accepit. Et
go apostolus iam ligatus scribit eis
ab ephesio per vchicum diaconem et
onesimū acolitum. Explicit argumē
tū. Incipit epla ad Colosenses. j.

Paulus apls ihesu
xp̃i p voluntatem di-
et timothe⁹ frater:
hijs qui sūt colos-
sanctis et fidelibus
fratribus in xp̃o ihesu.
Gratia vobis et pax a deo patre nro.
Gratias agimus deo et patri dñi nri
ihesu xp̃i semp̃ p vobis orātes: audi-
entes fidē vestram in xp̃o ihesu et dile-
ctionē quā habetis in sanctos omnes
propter spem que reposita est vobis i
celis: quā audistis in verbo veritatis
euangelij q̃ pueniit ad vos sicut et in
vniuerso mundo ē: et fructificat et crescit
sicut in vobis et ea die qua audistis
et cognouistis gratiā dei in veritate:
sicut didicistis ab epafra carissimo cō-
seruo nro: q̃ ē fidelis p vobis minister
xp̃i ihesu. Qui etiā manifestauit nobis
dilectionē vestrā in spiritu. Ideo et nos
ex qua die audiuim⁹ nō cessam⁹ pro
vobis orantes et postulantes ut im-
pleamini agnitione voluntatis eius i
omni sapientia et intellectu spirituali: ut
ambuletis digne deo p omnia placen-
tes: in omni opere bono fructificantes
et crescentes in scientia dei: in omni
virtute confortati secundum potentiā
claritatis eius in omni patientia et
longanimitate: cum gaudio gratias
agentes deo patri: q̃ dignos nos fecit i
partem sortis sanctorū in lumine. Qui
eripuit nos de potestate tenebrarū: et
transtulit in regnū filij dilectionis sue:
in quo habem⁹ redemptionē et remis-
sionē peccatorū. Qui est ymago dei in-
uisibilis: primogenit⁹ omnis creature:
quoniā in ipo condita sunt vniuersa
in celis et in terra visibilia et inuisibilia.
Siue throni siue dnationes siue prin-
cipatus siue potestates: omnia p ipm
et in ipo creata sunt. Et ipe est ante o-
mnes: et omnia in ipo constant. Et
ipe est caput corporis ecclesie qui est
principiū primogenit⁹ ex mortuis: ut
sit in omnib̃ ipe primatū tenens. Quia
in ipo complacuit omnē plenitudinē
inhabitare: et p eū reconciliari omnia
in ipo: pacificans p sanguinē crucis
eius sive que in terris sive que in celis
sunt. Et vos cum essetis aliquādo ali-
enati et inimici sensu in operib̃ malis:
nūc aūt reconciliauit in corpore carnis
eius p mortē exhibere vos sanctos et im-
maculatos et irreprehensibiles coram ipo:
si tamē permanetis in fide fundati et sta-
biles et immobiles a spe euangelij q̃
audistis: q̃ predicatū est i omnī creatu-
ra q̃ sub celo ē: cui factus sū ego paulus
minister: q̃ nūc gaudeo i passionib̃ p
vobis: et adimpleo ea q̃ desunt passi-
onū xp̃i i carne mea p corpore eius q̃ d̃
ecclesia. Cui factus sum ego minister
secū dispensationē dei q̃ data ē michi
in vobis: ut impleā verbū dei: misterium
q̃ absconditū fuit a seculis et genera-
tionib̃: nūc aūt manifestū est sanctis
eius quibus noluit deus notas facere di-
uitias gloriē sacramēti huius i gentib̃:
q̃ ē xp̃s i vobis spes glorie: quē nos

annuntiamus: corripientes omnem hominem
et docentes in omni sapientia: ut exhi-
beamus omnem hominem perfectum in xpo ihe-
su. in quo et laboro certando secundum opera-
tionem eius quam operatur in me in virtute. ||

Volo enim vos scire quale sollicitu-
dinem habeam p vobis et pro his
qui sunt laodicie. et quicumq; non viderunt
faciem meam in carne: ut consolentur corda
ipoꝝ instructi in caritate et in omnes
divitias plenitudinis intellectus in agni-
tione mysterii dei patris xpi ihesu: in quo
sunt omnes thesauri sapientie et scien-
tie absconditi. Hoc autem dico: ut nemo
vos decipiat in sublimitate sermonum.
Sam et si corpore absens sum: sed spiri-
tu vobiscum sum gaudens et videns ordinem
vestrum. et firmamentum eius que in xpo est
fidei vestre. Sicut ergo accepistis ihesum
xpm dnm nostrum in ipo ambulate: ra-
dicati et superedificati in ipo. et confirma-
ti in fide sicut didicistis: abundantes
in illo in grias actione. Videte ne qs
vos decipiat p philosophiam et inanem
fallaciam: secundum traditionem hominum: se-
cundum elementa mundi: et non secundum xpm.
Quia in ipo inhabitat omnis plenitu-
do divinitatis corporaliter: et estis in
illo repleti q est caput omnis principatus
et potestatis. In quo et circumcisi estis
circumcisione non manufacta. in expolia-
tione corporis carnis: sed in circumcisione
xpi consepulti ei in baptismo: in quo
et resurgestis per fidem operationis
dei qui suscitavit illum a mortuis. Et
vos cum mortui essetis in delictis et pmu-
tatione carnis vestre convivificavit cum illo
donans vobis omnia delicta: delens
quod adversus nos erat chirographum
decretis quod erat contrarium nobis. Et ipm
tulit de medio affigens illud cruci: et
expolians principatus et potestates
traduxit confidenter: palam triumphans
illos in semetipso. Nemo ergo vos iudi-
cet in cibo aut in potu aut in parte diei
festi aut neomenie aut sabbatorum q sunt
umbra futurorum: corpus autem xpi. Nemo
vos seducat volens in humilitate et
religione angelorum que non vidit ambu-
lans frustra inflatus sensu carnis suc-
et non tenens caput ex quo totum corpus
p nexus et connectiones subministratum et
constructum crescit in augmentum dei. Si mor-
tui estis cum xpo ab elementis hui mun-
di: quid adhuc tanquam viventes in mundo
decernitis? Ne tetigeritis. neq; gusta-
veritis. neq; contrectaveritis: que sunt o-
mnia in interitu ipo usu secundum precepta
et doctrinas hominum: que sunt ratio-
nem quidem habentia sapientie in su-
perstitione et humilitate et non ad par-
cendum corpori: non in honore ali-
quo ad saturitatem carnis. ||||

Igitur si conresurgestis cum xpo q sursum sunt
querite ubi xpus est in dextera dei sedens:
que sursum sunt sapite: non que sup terram.
Mortui enim estis et vita vra abscon-
dita est cum xpo in deo: cum autem xpus appa-
uerit vita vra: tunc et vos apparebitis
cum ipo in gloria. Mortificate ergo mem-
bra vra que sunt sup terram: fornicationem
immundiciam libidinem concupiscentiam ma-
lam et avaritiam q est simulacrorum seruitus:
propter quem venit ira dei sup filios in-
credulitatis. in quibus ambulastis ali-
quando cum viveretis in illis. Nunc autem
deponite et vos omnia: ira indignati-
one malicia blasphemia turpe sermo-
nem de ore vro. Nolite mentiri invicem:
expoliantes vos veterem hominem cum actibus
suis et induentes novum eum q renovatur
in agnitione secundum imaginem eius q creat-
vit eum: ubi non est gentilis et iudeus: circum-
cisio et preputium: barbarus et scita: seruus

et liber: sed omnia et in omnibus xpus.
Induite vos ergo sicut electi dei sancti
et dilecti viscera misericordie: benigni-
tatem. humilitatem. modestiam. pati-
entiam. supportantes invicem et donan-
tes vobismetipsis si quis adversus a-
liquem habet querelam: sicut et dominus
donavit vobis ita et vos. Super o-
mnia autem hec caritatem habete q est
vinculum perfectionis: et pax xpi exulet
in cordibus vestris. in qua et vocati
estis in uno corpore: et grati estote. Ver-
bum xpi habitet in vobis abundanter:
in omni sapientia docentes et conmo-
nentes vosmetipsos psalmis ymnis et
canticis spiritalibus in gratia cantantes
in cordibus vestris deo. Omne quecumq;
facitis in verbo aut in opere: omnia
in nomine dni nostri ihesu xpi: gratias
agentes deo et patri p ipm. Mulieres
subdite estote viris: sicut oportet in do-
mino. Viri diligite uxores vestras: et
nolite amari esse ad illas. Filii obedi-
te parentibus per omnia: hoc enim
placitum est in dno. Patres nolite ad
iracundiam provocare filios vestros:
ut non pusillo animo fiant. Serui
obedite per omnia dnis carnalibus: no
ad oculi seruientes quasi hominibus
placentes: sed in simplicitate cordis timen-
tes deum. Quicumq; facitis ex ani-
mo operamini. sicut dno et non homi-
nibus: scientes q a domino accipietis
retributionem hereditatis. Dno xpo ser-
uite. Qui enim iniuria facit recipiet
id quod iniquum gessit: et non est per-
sonarum acceptio apud deum. ||||

Domini quod iustum est et equi-
tatem prestate: scientes q et vos
dnm habetis in celo. Orationi instate
vigilantes in ea griarum actione: orantes
simul et pro nobis: ut deus aperiat
nobis ostium sermonis ad loquendum
mysterium xpi: propter quod etiam vinc-
tus sum: ut manifestem illud ita ut o-
portet me loqui. In sapientia ambula-
te ad eos q foris sunt: tempus redimentes.
Sermo vester semper in gratia sale sit
condit: ut sciatis quomodo oportet vos
unicuiq; responderi. Que circa me sunt
omnia vobis nota facet tychicus carissimus
frater et fidelis minister et conserus
in dno: quem misi ad vos ad hoc ipm
ut cognoscat q circa vos sit: et consolet
corda vra cum onesimo carissimo et fideli
fratre q ex vobis est: q omnia q hic agun-
tur nota facient vobis. Salutat vos
aristarcus concaptivus meus: et marcus cons-
brinus barnabe: de quo accepistis mandata.
Si venerit ad vos: suscipite illum.
Et ihesus q dicit iustus: qui sunt ex cir-
cumcisione. hi soli sunt adiutores mei
in regno dei: qui mihi fuerunt solatio.
Salutat vos epafras qui ex vobis est
seruus xpi ihesu: semper sollicitus pro
vobis in orationibus: ut stetis perfecti
et pleni in omni voluntate dei. Testi-
monium enim illi perhibeo: q habet
multum laborem pro vobis et pro his
qui sunt laodicie et q erapoli. Salutat
vos lucas medicus carissimus: et
demas. Salutate fratres qui sunt lao-
dicie et nymphan: et q in domo eius
est ecclesiam. Et cum lecta fuerit apud
vos epistola hec. facite ut et in laodi-
censium ecclesia legatur: et eam que lao-
dicensium est vobis legatur. Et dicite
archippo. Vide ministerium q acce-
pisti in dno: ut illud impleas. Salu-
tatio mea: manu pauli. Memores este
vinculos meos. Gratia dei ihesu vo-
biscum amen. Explicit epla ad Colossenses

Incipit argumentum in epistolam ad thessalonicenses primam.

Thessalonicenses sunt macedones: qui accepto verbo veritatis perstiterunt in fide: etiam in persecutione civium suorum. Preterea nec receperunt falsos apostolos: nec ea que a falsis apostolis dicebantur. Hos collaudat apostolus scribens eis ab athenis: per tychicum dyaconum et onesimum acolitum. Explicit argumentum. Incipit epistola prima ad thessalonicenses. i.

Paulus et siluanus et thimotheus: ecclesie thessalonicensium in deo patre nostro et domino ihesu cristo: gratia vobis et pax. Gratias agimus deo semper pro omnibus vobis memoriam vestri facientes in orationibus nostris sine intermissione: memores operis fidei vestre et laboris et caritatis et sustinentie spei domini nostri ihesu cristi: ante deum et patrem nostrum. Scientes fratres dilecti a deo electionem vestram: quia euangelium nostrum non fuit ad vos in sermone tantum sed et in virtute et in spiritu sancto et in plenitudine multa: sicut scitis quales fuerimus in vobis propter vos. Et vos imitatores nostri facti estis et domini: excipientes verbum in tribulatione multa cum gaudio spiritus sancti: ita ut facti sitis forma omnibus credentibus in macedonia et in achaia. A vobis enim diffamatus est sermo domini non solum in macedonia et in achaia: sed et in omni loco fides vestra que est ad deum profecta est: ita ut non sit nobis necesse quicquam loqui. Ipsi enim de nobis annuntiant qualem introitum habuerimus ad vos: et quomodo conversi estis ad deum a simulacris servire deo vivo et vero: et expectare filium eius de celis quem suscitavit ex mortuis ihesum: quia eripuit nos ab ira ventura. ii

Nam ipsi scitis fratres introitum nostrum ad vos: quia non inanis fuit: sed ante passi multa: et contumeliis affecti sicut scitis in philippis: fiduciam habuimus in deo nostro loqui ad vos euangelium dei in multa sollicitudine. Exhortatio enim nostra non de errore neque de immundicia neque in dolo: sed sicut probati sumus a deo ut crederetur nobis euangelium ita loquimur: non quasi hominibus placentes: sed deo qui probat corda nostra. Neque enim aliquando fuimus in sermone adulationis sicut scitis: neque in occasione auaricie deus testis est: nec querentes ab hominibus gloriam neque a vobis neque ab aliis cum possemus vobis oneri esse ut cristi apostoli. Sed facti sumus parvuli in medio vestrum tamquam si nutrix foveat filios suos: ita desiderantes vos cupide: volebamus tradere vobis non solum euangelium dei sed etiam animas nostras: quoniam carissimi nobis facti estis. Memores enim facti estis fratres laboris nostri et fatigationis: nocte et die operantes ne quem vestrum grauaremus: predicavimus in vobis euangelium dei. Vos testes estis et deus: quam sancte et iuste et sine querela vobis qui credidistis fuimus sicut scitis: qualiter unumquemque vestrum sicut pater filios suos deprecantes vos et consolantes: testificati sumus ut ambularetis digne deo qui vocavit vos in suum regnum et gloriam. Ideo et nos gratias agimus deo sine intermissione: quoniam cum accepissetis a nobis verbum auditus dei accepistis illud non ut verbum hominum sed sicut est vere verbum dei: qui operatur in vobis qui credidistis. Vos enim imitatores facti estis fratres ecclesiarum dei que sunt in

iudæa in christo ihesu: quia eadem passi estis a vos a tribulibus vestris sicut et ipsi a iudæis: qui dominum occiderunt ihesum et prophetas et nos persecuti sunt: et deo non placent: et omnibus hominibus adversantes: prohibentes nos gentibus loqui ut salvæ fiant: ut impleat peccata sua semper. Pervenit ira dei super illos usque in finem. Nos autem fratres desolati a vobis ad tempus ore: aspectu non corde: abundantius festinavimus faciem vestram videre cum multo desiderio: quia voluimus venire ad vos. Ego quidem paulus et semel et iterum: sed impedivit nos satanas. Quis enim nostra spes aut gaudium aut corona gloriæ: Nonne vos ante dominum nostrum ihesum christum in adventu eius? Vos enim estis gloria nostra et gaudium. iij

Propter quod non sustinentes amplius placuit nobis remanere athenis solis: et misimus timotheum fratrem nostrum et ministrum dei et evangelio christi ad confirmandos vos et exhortandos pro fide vestra: ut nemo moveatur in tribulationibus istis. Ipsi enim scitis: quia in hoc positi sumus. Nam et cum apud vos essemus prædicabamus vobis pressuras vos tribulationes: sicut et factum est et scitis. Propterea et ego amplius non sustinens nisi ad cognoscendam fidem vestram: ne forte tentaverit vos is qui tentat: et inanis fiat labor noster. Nunc autem veniente timotheo ad nos a vobis et annunciante nobis fidem et caritatem vestram: et quia memoriam nostri habetis bonam: semper desiderantes nos videre sicut et nos quoque vos: ideo consolati sumus fratres in vobis in omni necessitate et tribulatione nostra per fidem vestram: quoniam nunc vivimus si vos statis in domino. Quam enim gratiam actionem possumus deo retribuere pro vobis in omni gaudio quo gaudemus propter vos ante deum nostrum: nocte ac die abundantius orantes ut videamus faciem vestram et perfiamus ea que desunt fidei vestræ. Ipse autem deus pater noster et domino ihesus noster dirigat viam nostram ad vos. Vos autem domino multiplicet et abundare faciat caritatem vestram in invicem et in omnes: quemadmodum et nos in vobis ad confirmandos corda vestra sine querela in sanctitate ante deum et patrem nostrum in adventu domini nostri ihesu cristi cum omnibus sanctis eius amen. iiij

De cetero ergo fratres rogamus vos et obsecramus in domino ihesu: ut quemadmodum accepistis a nobis quomodo oporteat vos ambulare et placere deo sicut et ambulastis: ut abundetis magis. Scitis enim quæ precepta dederimus vobis per dominum ihesum. Hæc est enim voluntas dei sanctificatio vestra ut abstineatis vos a fornicatione: ut sciat unusquisque vestrum vas suum possidere in sanctificatione et honore: non in passione desiderii sicut et gentes quæ ignorant deum. Et ne quis suggrediatur neque circumveniat in negotio fratrem suum: quoniam vindex est dominus de hiis omnibus sicut prædiximus vobis et testificati sumus. Non enim vocavit nos deus in immunditiam: sed in sanctificationem. Itaque qui hæc spernit non hominem spernit sed deum: qui etiam dedit spiritum suum sanctum in vobis. De caritate autem fraternitatis non necesse habemus scribere vobis. Ipsi enim vos a deo didicistis: ut diligatis invicem. Etenim illud facitis in omnes fratres: in universa macedonia. Rogamus autem vos fratres ut abundetis magis: et operam detis ut quietem habeatis: et ut vestrum negotium agatis: et operemini manibus vestris sicut præcepimus vobis: ut honeste ambuletis ad eos qui foris sunt: et nullius indigeatis.

Nolumus autem vos ignorare

fratres de dormientibus: ut non contristemini sicut et ceteri qui spem non habent. Si enim credimus quia ihesus mortuus est et resurrexit: ita et deus eos qui dormierunt per ihesum adducet cum eo. Hoc enim vobis dicimus in verbo domini: quia nos qui viximus qui relicti sumus: in adventum domini non præveniemus eos qui dormierunt. Quoniam ipse dominus in iussu et in voce archangeli et in tuba dei descendet de celo: et mortui qui in christo sunt resurgent primi. Deinde nos qui viximus qui relinquimur simul rapiemur cum illis in nubibus obviam christo in aera: et sic semper cum domino erimus. Itaque consolamini invicem in verbis istis. v

De temporibus autem et momentis fratres non indigetis ut scribam vobis. Ipsi enim diligenter scitis: quia dies domini sicut fur in nocte ita veniet. Cum enim dicerent pax et securitas: tunc repentinus eis superveniet interitus sicut dolor in utero habentis: et non effugient. Vos autem fratres non estis in tenebris: ut vos diem ille tanquam fur comprehendat. Omnes enim vos filii lucis estis: et filii diei. Non estis noctis neque tenebrarum. Igitur non dormiamus sicut et ceteri: sed vigilemus et sobrii simus. Qui enim dormiunt nocte dormiunt: et qui ebriji sunt nocte ebriji sunt. Nos autem qui diei sumus sobrii simus: induti loricam fidei et caritatis et galea spem salutis: quoniam non posuit nos deus in iram sed in adquisitionem salutis per dominum nostrum ihesum cristum qui mortuus est pro nobis: ut sive vigilemus sive dormiamus: simul cum illo vivamus. Propter quod consolamini invicem et edificate alterutrum: sicut et facitis. Rogamus autem vos fratres ut noveritis eos qui laborant inter vos et sunt vobis in domino et monent vos: ut habeatis illos abundantius in caritate propter opus illorum et pacem habete cum eis. Rogamus autem vos fratres: corripite inquietos: consolamini pusillanimes: suscipite infirmos: patientes estote ad omnes. Videte ne quis malum pro malo alicui reddat: sed semper quod bonum est sectamini invicem et in omnes. Semper gaudete: sine intermissione orate: in omnibus gratias agite. Hæc est enim voluntas dei in christo ihesu in omnibus vobis. Spiritum nolite extinguere: prophetas nolite spernere. Omnia autem probate: quod bonum est tenete: ab omni specie mala abstinete vos. Ipse autem deus pacis sanctificet vos per omnia: ut integer spiritus vester et anima et corpus sine querela in adventu domini nostri ihesu cristi custeat. Fidelis est qui vocavit vos: qui etiam faciet. Fratres: orate pro nobis. Salutate fratres omnes: in osculo sancto. Adjuro vos per dominum: ut legatur epistola hæc omnibus sanctis fratribus. Gratia domini nostri ihesu cristi vobiscum amen. Explicit epistola prima ad thessalonicenses incipit epistola secunda ad thessalonicenses.

Ad thessalonicenses secunda scribit ipsam apostolus: non tamen facit eis de reproborum nullomodo et de adversarii delectione. Scribit hanc epistolam ab athenis per unum diaconem et onesimum acolitum. Explicit argumentum epistole secunde ad thessalonicenses.

Paulus et silvanus et timotheus: ecclesie thessalonicensium in deo patre nostro et domino ihesu cristo: gratia vobis et pax a deo patre nostro et domino ihesu cristo. Gratias agere debemus semper deo pro vobis fratres ita ut dignum est: quia supercrescit

fides vra et abundat caritas vnius cuiusq; vrm in invicē: ita ut et nos ipsi
in vobis gloriēr in ecclesijs dei p pa-
tiēcia vra et fide et in omibus persecuō-
nibus vestris et tribulationibus q̄s su-
stinetis in exemplū iusti iudicij dei: ut
digni habeamini i regno dei pro quo
et patimini: si tamen iustū est apud de-
um retribuere tribulationē hijs q̄ vos
tribulāt: et vobis q̄ tribulamini requi-
em nobiscū in revelatione dñi ihesu de
celo cum ang̃elis virtutis ei: i flamma
ignis dantis vindictā hijs qui nō no-
verunt deū et q̄ nō obediūt euangelio
dñi nri ihesu cristi. Qui penas dabunt
in interitu eternas a facie dñi et a gla
uirtutis eius: cū venerit glorificari in
sanctis suis: et admirabilis fieri in omni-
bus q̄ credidерūt: quia creditū est testimo-
nium nrm super nos i die illo. In quo
etiā oramus semp pro vobis ut dignet
vos vocatione sua deus: et impleat
omne voluntatem bonitatis sue et opus
fidei i virtute: ut clarificet nomen dñi
nri ihesu cristi i vobis: et vos i illo: secū
dū gratiam dei nri et dñi ihesu cristi. ¶

Rogamus autē vos fratres p ad
ventū dñi nostri ihesu cristi et nre
congregationis i ipm: ut nō cito mo-
veamini a vro sensu neq; terreamini
neq; p spiritum neq; per sermonē neq;
per epistolā tanq̄ per nos missam: q̄si
instet dies dñi. Ne quis vos seducat
ullo modo. Quoniā nisi venerit discē-
sio primū: et revelat̄ fuerit homo peca-
ti filius perditionis: q̄ adversatur et ex-
tollitur supra omne q̄ dicitur de aut
quod colit: ita ut i templo dei sedeat
ostendēs se tanq̄ sit deus. Nō reminis-
cis quia adhuc essem apud vos hec di-
cebam vobis? Et nūc quid detineat
scis: ut revelet in suo tempore. Nam
mistериum iā operat iniquitatis: tan-
tum ut qui tenet nūc teneat: donec de
medio fiat. Et tunc revelabit ille ini-
quus quē dñs ihesus interficiet spiri-
tu oris sui: et destruet illustratione ad-
ventus sui: eum cuius est adventus secū
dū operationē satanae i omni virtute et
signis et prodigijs mendacijs et in o-
mni seductione iniquitatis hijs qui pe-
ribunt: eo q̄ caritatē veritatis non rece-
perunt ut salui fierēt. Ideo mittet illis
deus operationē errōris ut credāt men-
dacio: ut iudicētur omes q̄ nō credi-
derunt veritati: sed consenserūt iniqui-
tati. Nos aūt debemus gratias agere
deo semp pro vobis fratres dilecti a do-
o: q̄ elegerit nos deus primitias in salu-
tem in sanctificatione spiri et in fide
veritatis: in quā et vocavit vos per e-
angeliū nostrū i acquisitione glorie
dñi nostri ihesu cristi. Itaq; fratres state
et tenete traditiones q̄s didicistis:
sive per sermonē sive per epistolā nram.
Ipse aūt dñs noster ihesus cristus et de
et pater noster qui dilexit nos et dedit
consolationē eternā et spem bonā i gra-
tia exhortet corda vestra et confirmet
in omni opere et sermone bono. ¶

De cetero fratres orate pro nobis
ut sermo dei currat et clarificetur
sicut et apud vos: et liberemur ab im-
portunis et malis hominibus. Nō enim
omnium est fides. Fidelis aūt dñs i qui
confirmabit vos: et custodiet a malo.
Confidimus aūt de vobis fratres i do-
mino: quia que precipimus et facitis: et fa-
cietis. Dñs aūt dirigat corda vestra i
caritate dei: et patientia cristi. Denun-
tiamus aūt vobis fratres i nomine dñi
nri ihesu cristi: ut subtrahatis vos ab
omni fratre ambulante inordinate: et
nō secūm traditionem quā acceperūt

a nobis. Ipsi enim scitis quēadmodū
oporteat imitari nos: quia nō inquieti
sumus inter vos neq; gratis panem
mānducavimus ab aliquo: sed i labore
et in fatigatione nocte et die operātes:
ne quē vestrū gravarem̄. Non quasi
nō habuerim̄ potestatē: sed ut nosmet
ipsos formā daremus vobis ad imitan-
dum nos. Nā et cū essem apud vos
hoc denūciabamus vobis: quia si quis
non vult operari: nec mānducet. Audi-
mus enim inter vos quosdā ambulātes
inquiete nichil operātes: sed curiose a-
gentes. Hijs aūt q̄ eiusmodi sunt denū-
ciamus et obsecramus in dño ihesu cristo
ut cū silentio operātes: suū panē mānducā-
ent. Vos aūt fres nolite deficere bene
facientes. Quod si q̄s nō obedit verbo
nro p epistam hūc notate: et nō misce-
amini cū illo ut confundat̄. Et nolite q̄si
inimicū existimare: sed corripite ut fratrem.
Ipse aūt dns pacis det vobis pacem
sempiternā i omni loco. Dñs cū omni-
bus vobis. Salutatio mea manu pau-
li: q̄d est signum in omni epla. Ita scribo.
Gratia dñi nri ihesu cristi cū omibus vo-
bis amen. Explicit epla secda ad thes-
salonicēs. Incipit argumentum incipit
epla prima ad timotheum.

Timotheū instruit et docet
de ordinatione episcopat̄
et diaconij et de ecclesiasti-
ce disciplina: scribēs ei a la-
odicia q̄ rithicii diaconē. Explicit ar-
gumentum. Incipit epla ad timo-
theum primū Capitulum primū.

Paulus apostolus ihesu ri-
sti secundū imperium
dei saluatoris nri et
cristi ihesu spei nre:
timotheo dilecto fi-
lio in fide: gratia et misericordia et pax
a deo patre et cristo ihesu domino nro.
Sicut rogavi te ut remanes epheso cū
eres in macedoniā: ut denūciares qui-
busdam ne aliter docerent: neq; inten-
derent fabulis et genealogijs interminatis:
q̄ questiones prestant magis
q̄ edificationē dei que est in fide. Finis
aūt precepti est caritas: de corde puro
et conscientia bona: et fide nō ficta. Q̄ qui-
bus quidā abertēntes aversi sunt in va-
niloquiū: volentes esse legis doctores
non intelligentes neq; q̄ loquunt̄: neq;
de quibus affirmāt. Scim̄ aūt quia
bona est lex si quis ea legitime utatur:
sciens hoc quia lex iusto nō est posita
sed iniustis et non subditis: impijs et
peccatoribus scelestis et rōtaminatis
patricidis et matricidis hominicidis for-
nicatijs masculorū sodomitis plagi-
atijs mēdacibus et periuris: et si q̄d aliud
sane doctrine adversat: q̄ secūm euāge-
lium glorie beati dei quod creditū est
mihi. Gratias ago ei q̄ me confortavit
in cristo ihesu dño nro: quia fidēlē me
existimavit ponēs i ministerio. Qui
prius blasphemus fui et persecutor et con-
tumeliosus: sed misericordiā dei cōsecutus
sum q̄a ignorās feci in incredulitate.
Superabūdavit aūt gratia dñi nostri
cum fide et dilectione q̄ est in cristo ie-
su. Fidelis sermo et omni acceptione dig-
nus: quia cristus ihesus venit i hūc
mundū peccatores salvos facere: quo-
rum primus ego sum. Sed ideo mise-
ricordiā consecutus sum: ut i me primo
ostenderet cristus ihesus omnem patientiā
ad informationem eorū q̄ credituri sūt
illi in vitam eternā. Regi aūt seculorū
immortali invisibili soli deo honor et
gloria: in secula seculorū amen. Hoc
preceptū commendo tibi fili timotheo

secundum precedentes in te prophetias: ut milites in illis bonā militiam habens fidem ⁊ bonam conscientiam. Quā quidam repellentes circa fidem naufragauerūt: et quibus est hymeneus et alexander quos tradidi satanae: ut discant non blasphemare. ¶

Obsecro igit̄ primum omniū fieri obsecrationes orationes postulationes gratiarū actiones pro omnibus hominibus: pro regibus ⁊ omnibus qui in sublimitate sūt: ut quietā ⁊ tranquillā vitam agam⁹ i omni pietate et castitate. Hoc enim bonū est ⁊ acceptū coram saluatore nō deo: q̄ omnes homines vult saluos fieri: ⁊ ad agnitionē veritatis venire. Unus enim deus unus ⁊ mediator dei ⁊ hominū homo christus ihesus: qui dedit redemptionē semetipsum pro omnibus. Cuius testimoniū temporibus suis cōfirmatū est: in quo positus sū ego p̄dicator ⁊ aplus. Veritatē dico non mentior: doctor gentiū in fide ⁊ veritate. Volo ergo viros orare in omni loco: leuantes puras manus sine ira ⁊ disceptatione. Similiter ⁊ mulieres habitu ornatū cū verecundia ⁊ sobrietate ornantes se: ⁊ nō in tortis crinibus aut auro aut margaritis uel veste pretiosa: sed q̄d decet mulieres promittentes pietatē p opera bona. Mulier i silentio discat cū omni subiectione. Docere autem mulierē nō permitto neq; dominari in virū: sed esse i silentio. Adam enim primus formatus est deinde eua: ⁊ adā nō est seductus: mulier autē seducta in preuaricatione fuit. Saluabitur autem per filiorū generationem: si permanserit in fide et dilectione ⁊ sanctificatione cū sobrietate. ¶

Fidelis sermo. Si quis episcopatum desiderat: bonum opus desiderat. Oportet enim episcopū irreprehensibilem esse: unius uxoris virū: sobriū: ornatū: pudicū: hospitalē: doctorem: non uinolentū: nō cullorem: sed modestum: nō litigiosum: nō cupidū: sed suī domui bene p̄positū: filios habentē subditos cū omni castitate. Si q̄s autem domui suē p̄esse nesciat: quomodo ecclesie dei diligentiā habebit? Non neophitū: ne in superbiā elatus i iudiciū incidat diabuli. Oportet autē illū et testimoniū habere bonū ab his q̄ foris sunt: ut nō in opprobriū incidat et in laqueū diabuli. Diaconos similiter pudicos: non bilingues: non multo uino additos: nō turpe lucri sectātes: habentes mysteriū fidei i cōscientia pura. Et hi autē p̄bentur primū: ⁊ sic ministrent nullū crimen habētes. Mulieres similiter pudicas: nō detractrices: sobrias: fideles i omnibus. Diaconos sint unius uxoris uiri: q̄ filios suos bene p̄ssunt: ⁊ sua domibus. Qui enim bene ministrauerint: gradū bonū sibi acquirent: ⁊ multā fiduciā in fide que est in cristo ihesu. Hec tibi scribo fili timothee: sperans me ad te uenire cito. Si autē tardauero: ut scias quomodo oporteat te in domo dei conuersari que est ecclesia dei uiui: columna ⁊ firmamentum veritatis. Et manifeste magnū est pietatis sacramentum q̄ manifestatum est in carne: iustificatum est in spiritu: apparuit angelis predicatum est gentibus: creditum est in mundo: assumptum est in gloria. III

Spiritus autē manifeste dicit: q̄a in nouissimis temporibus discedent quidā a fide: attendentes spiritibus erroris ⁊ doctrinis demoniorū in ypocrisi loquentū mendacū ⁊ cauteriatam habentū suā conscientiā: prohibentū nubere: abstinere a cibis quos deus creauit ad percipiendū cū gratiarū actione fidelibus ⁊ his q̄ cognouerunt veritatē. Quia omis creatura dei bona: et nichil reiciendū q̄d cū gratiarū actione p̄ipitur. Sanctificat enim per verbū dei et orationē. Hec proponens fratribus bonus eris minister christi ihesu: enutritus verbis fidei ⁊ bone doctrine quā assecutus es. Ineptas autē ⁊ aniles fabulas deuita. Exerce autē teipsum ad pietatē. Nā corporalis exercitatio ad modicū utilis est. Pietas autē ad omnia utilis est: promissionē habens vite que nūc est et future. Fidelis sermo: ⁊ omni acceptione dignus. In hoc enim laboramus ⁊ maledicimur quia sperauimus in deū viuū: q̄ est saluator omnium hominū: maxime fidelium. Precipe hec et docē. Nemo adolescentiā tuā contemnat: sed exemplū esto fidelium i verbo: in conuersatione: in caritate: i fide: in castitate. Dū venio attende lectioni exhortationi doctrine. Noli negligere gratiam que in te est: que data est tibi per propheciam cū impositione manuū p̄sbiterij. Hec meditare: et his esto: ut profectus tuus manifestus sit omnibus. Attende tibi ipsi ⁊ doctrine: instā i illis. Hoc enim faciēs ⁊ teipsum saluū facies: ⁊ eos q̄ te audiūt. Seniorē ne increpauerīs: sed obsecra ut patrem: iuuenes ut fratres: anus ut matres: iuuenculas ut sorores i omni castitate. Viduas honora: que vere vidue sūt. Si qua autē vidua filios aut nepotes habet: discat primum domū suā regere ⁊ mutuā vice reddere parentibus. Hoc enim acceptum est coram deo. Que autē vere vidua est et desolata spereat in deū: ⁊ instet obsecrationibus ⁊ orationibus nocte ⁊ die. Nā que in delitijs est viuens mortua est. Et hoc p̄cipe: ut irreprehensibiles sint. Si quis autē suorū ⁊ maxime domesticorū curam nō habet: fidem negauit: ⁊ est infideli deterior. Vidua eligatur nō minus sexagīta annorū: que fuerit unius viri vxor: in operibus bonis testimonium habens: si filios educauit: si hospitio recepit: si sanctorū pedes lauit: si tribulationē patientibus sumministrauit: si omne opus bonū subsecuta est. Adolescentiores autē viduas deuita. Cum enim luxuriate fuerit in cristo nubere volūt: habentes damnationē: q̄a primā fidem irritā fecerūt. Simul autē ⁊ otiose discunt circuire domos: nō solum otiose sed ⁊ verbose ⁊ curiose: loquentes q̄ nō oportet. Volo autē iuniores nubere: filios procreare: matres familias esse: nullā occasionem dare aduersario maledicti gratia. Iam enim quidā auerse sunt retro sathanam. Si q̄s fidelis habet viduas sumministret illis ut non grauetur ecclesia: ut his q̄ vere vidue sūt sufficiat. Qui bene presunt p̄sbiteri duplici honore digni habeātur: maxime q̄ laborāt in verbo ⁊ doctrina. Dicit enim scriptura. Non infrenabis os bouī triturāti. Et dignus est operarius mercede sua. Aduersus p̄sbiterū accusationē noli recipere: nisi sub duobus aut tribus testibus. Peccātes coram omnibus argue: ut ⁊ ceteri timorē habeāt. Testor coram deo et cristo ihesu ⁊ electis angelis: ut hec custodias sine p̄iudicio: nichil facēs altera parte declinando. Manus cito nemini imposueris: neq; communicaueris peccatis alienis. Teipsum castū custodi. Noli adhuc aquā bibere: sed modico uino utere propter stomachū tuū et frequentes tuas infirmitates. Quorundem hominū peccata manifesta sunt p̄cedentia ad iudiciū: quosdā autem

subiecimur. Similiter et facta bona
manifesta sunt: et que aliter se ha-
bent abscondi non possunt. ¶
Quicuq; sūt sub iugo seui dūos
suos omni honore dignos arbi-
trent: ne nomē dni & doctrina blasphe-
metur. Qui aūt fideles habent dōos
nō despiciāt quia frres sūt: sed magis
seruiāt qa fideles sūt & dilecti: qa bene-
ficij participes sunt hr doc: & exhortare.
Si qs aliter docet: & nō acquiescit sa-
nis sermonibus dni nri ihesu cristi: et ei
que secōm pietatē ē doctrine: superbus
nichil sciens sed languēs circa questi-
ones & pugnas verbor: ex quibus oriū-
tur invidie dissensiones blasphemie su-
spiciones male dificationes hominū
mente corruptorū & ab veritate priuati
sūt: existimantū questū esse pietatē. Est
aūt questus magnus: pietas cum suf-
ficientia. Nichil enī intulimus in hunc
mūdū: haut dubium qa nec auferre qd
possumus. Habentes aūt alimenta et ihis
tegami: his contenti simus. Nam & volunt
diuites fieri: incidūt i tentationē & i la-
queū diabboli & desideria multa inutilia
et nociua: q mergūt homines i interitū
et perditionē. Radix enī omnū malorū est
cupiditas: quā qdā appetentes errauer-
unt a fide: & inseruerūt se doloribus multis.
Tu aūt o homo dei hec fuge. Sectare ve-
ro iusticiā: pietatē: fidē: caritatē: patien-
tiā: mansuetudinem. Certa bonū certa-
mē: apphende vitā eternā: i qua vocat'
es & confessus bonā confessionē coram multis
testibus. Precipio tibi coram deo q viuifi-
cat oia & cristo ihesu q testimoniū red-
didit sub pōtio pylato bonam confessio-
nem: ut serues mādatū sine macula ir-
reprehensibile usq; i aduentū dni nostri
ihesu cristi: quē suis temporibus ostendet
bat' & solus potēs rex regū & dominus
dominantiū: q solus habet immortalita-
tem & lucē inhabitat inaccessibilē: quē
nullus hominū vidit sed nec videre potest:
cui honor & imperiū sempiternū amen.
Divitibus huius seculi precipe nō sublime
sapere: neq; sperare in incerto divitiarū
sed i deo viuo q ptat nobis oia abunde
ad fruendū: bene agere: diuites fieri i bo-
nis operibus: facile tribuere: communicare:
thesaurizare sibi fūdamentū bonū in
futuro: ut apphendāt veram vitā. O thi-
mothee depositū custodi: deuitās pfa-
nas vocū nouitates et oppositiones
falli nomis scientie: quā quidā pmittē-
tes circa fidem erraūerūt. Gratia tecū amē.

Explicit epla prima ad thymotheum.
Incipit argumentū in epistam ad tim-
otheum

Timothe scribit de exhortatione
maritij & omnis regule veritatis: & qd
futuri sint temporibus nouissimis: & de fua
passione: scilicet a roma. Explicit argu-
mentum. Incipit epla ij ad timoth. :

Paulus apostol'
ihesu cristi p voluntā
tem dei secōm pmissi-
onem vite q est in cri-
sto ihesu timotheo
carissimo filio: gra-
tia & misericordia & pax a deo patre nro et
cristo ihesu domino nro. Gratias ago deo
meo cui seruio a progenitoribus meis
in conscientia pura: q sine intermissione
habeam tui memoriā in orationibus
meis nocte ac die desiderans te videre
memor lacrimarū tuarū ut gaudio im-
plear. Recordationē accipiēs eē fidei
que est in te non ficta & q habitauit pri-
mū in auia tua loride & matre tua nunc
te. Certus sū aūt q et in te. propter quā
causam admoneo te ut resuscites gratī-
am dei q est inter per impositionē ma-
nūm meaē. Non enim dedit nobis deus
spiritū timoris sed virtutis et dilectio-
nis & sobrietatis. Noli itaq; erubescere
testimonium domini nostri neq; me
vinctū eius: sed collabora euangelio
secōm virtutē dei q nos liberauit & vo-
cauit vocatione sua sancta: nō secōm o-
pera nostra sed secōm propositum suū et
gratiā: que data ē nobis i cristo ihesu
ante tempora secularia. Manifestata ē au-
tē nūc p illuminationē saluatoris nri
ihesu cristi: qui destruxit quidē mortē:
illuminauit aūt vitā et incorruptio-
nem p euangelium: in quo positus sum
ego predicator et apostolus et magister
gentiū. Ob quā causam etiā hec patior:
sed nō erubescō. Scio enī cui credidi:
et certus sum quia potens est depositū
meū seruare i illo die. Formam habe
sanor verbor q a me audisti in fide et
in dilectione in cristo ihesu. Bonū depo-
situm custodi q spiritū sanctū qui ha-
bitat in nobis. Scis enī hr q omnes qui
sunt a me omnes q in asia sūt: ex quib
est phigelus et hermogenes. Det mise-
ricordia dōs onesiphori domui: qa sepe
me refrigerauit & catenam meā non
erubuit: sed cū romam venisset sollici-
te me quesiuit & inuenit. Det illi dōs in-
uenire misericordiā a deo i illa die. Et quā
tā ephesi ministrauit michi tu melius
Tu ergo fili mi confortare. ¶
Gratia i gratia q est in cristo ihesu:
et que audisti a me p multos testes hec
commenda fidelibus hominibus qui idō-
nei erūt & alios docere. Laborā sicut bo-
nus miles cristi ihesu. Nemo militans
deo implicat se negotiis secularibus:
ut ei placeat cui se probauit. Nā et q
certat in agone non coronabitur nisi
legitime certauerit. Laborantē agricō-
lam oportet primū de fructibus accipere.
Intelligo que dico: dabit enī tibi dns
in omnibus intellectū. Memor esto dōm
ihesum cristū resurrexisse a mortuis ex
semine dauid secōm euangeliū meū in
quo laboro usq; ad vincula sicut male
operans: sed verbum dei nō ē alligatum.
Ideo oia sustineo: pter electos: ut
et ipi salutē cōsequantur q est in cristo
ihesu cū gloria celesti. Fidelis sermo. Nā
si cōmortui sumus & conuiuemus: si sus-
tinebimus & conregnabimus: si negaue-
rimus & ille negabit nos: si non credi-
mus ille fidelis permanet: negare se ipsum
nō potest. Hec autem commone
testificās coram deo. Noli contendere ver-
bis: ad nichil enim vtile ē nisi ad sub-
uersionem audientū. Sollicite aūt
cura te ipsum probabilē exhibere deo: ope-
rariū inconfusibilē recte tractantē verbū
veritatis. Prophana aūt et inaniloq-
uia deuita. Multū enī proficiūt ad im-
pietatē: et sermo eorū ut cancer serpit. Ex
quibus est hymeneus & philetus: q a ve-
ritate ego deuiti dicentes resurrectionem
esse iam factā: & subuertēt quorūdā
fidem. Sed firmū fūdamentū dei stat: ha-
bens signaculū hoc. Cognouit dominus
q sūt eius: & discedat ab iniquitate
omnis qui nominat nomē dni. In ma-
gna aūt domo nō solum sūt vasa au-
rea & argentea: sed & lignea & fictilia: &
quedā quidē in honorē: quedā aūt in
contumeliam. Si qs ergo emundauerit
se ab istis: erit vas i honorē sanctificā-
tum: et vtile dōo ad omne opus bonū
paratū. Iuuenilia aūt desideria fuge:
sectare vero iusticiā fidem spem & cari-
tatē & pacem cū his qui inuocant do-
minū de corde puro. Stultas autē et
sine disciplina questiones deuita: scis
qa generant lites. Seruū aūt dni nō
oportet litigare: sed mansuetū esse ad
omnes: docibilē: patientē cū modestia

corripiente eos ꝗ resistunt veritati: ne
quando det illis penitentiam ad
agnoscendam veritatem · et resipi
scat a diabolo laqueis: a quo captiui
tenentur ad ipius voluntatem. ¶

Hoc autem scito quia in nouissimis
diebus · instabunt tempora pericu
losa: erunt homines seipsos amantes:
cupidi · elati · superbi · blasphemi · parentibus
non obedientes · ingrati · scelesti · sine
affectione sine pace · criminatores · in
continentes · inmites · sine benignitate
proditores · protenti · tumidi et volu
ptatum amatores · magis quam dei: ha
bentes speciem quidem pietatis · uirtutem
autem eius abnegantes. Et hos deuita.
Ex hijs enim sunt qui penetrant domos
et captiuas ducunt mulierculas onu
stas peccatis · que ducuntur varijs
desideriis: semper discentes · et nunquam ad
scientiam veritatis peruenientes. Quoda
modo autem iannes et mambres resti
terunt moysi · ita et hij resistunt veritati:
homines corrupti mente · reprobi circa
fidem: sed ultra non proficient. Insi
pientia enim eorum manifesta erit omni
bus: sicut et illorum fuit. Tu autem assecu
tus es meam doctrinam · institutionem
propositum · fidem · longanimitatem · di
lectionem · patientiam · persecutiones · passio
nes: qualia michi facta sunt antiochi
e · iconio · lystris: quales persecutiones
sustinui: et de omnibus eripuit me dominus.
Et omnes qui pie volunt uiuere in cri
sto ihesu persecutionem patiemur. Mali autem
homines et seductores proficient in
peius: errantes et in errorem mittentes.
Tu uero permane in hijs que didicisti
et credita sunt tibi: sciens a quo didiceris · et qa ab infantia sacras litteras
nosti · que te possunt instruere ad salu
tem per fidem que est in cristo ihesu. Omnis
scriptura diuinitus inspirata · utilis est
ad docendum · ad arguendum · ad corripi
dum · ad erudiendum in iustitia: ut perfectus sit
homo dei ad omne opus bonum instructus. ¶

Testificor coram deo et ihesu cri ¶
sto qui iudicatur est uiuos et mor
tuos · et aduentum ipius et regnum eius:
predica verbum insta opportune impor
tune · argue · obsecra · increpa in omni
patientia et doctrina. Erit enim tempus
cum sanam doctrinam non sustinebunt:
sed ad sua desideria congregabunt sibi
magistros prurientes auribus: et a ueri
tate quidem auditum auertent · ad fabulas
autem conuertentur. Tu uero uigila · in omni
bus labora: opus fac euangeliste · mi
nisterium tuum impleto sobrius esto. Ego
enim iam deliboor: et tempus resolutionis
meae instat. Bonum certamen certaui:
cursum consummauit: fidem seruauit. In
reliquo reposita est michi corona iustitie:
quam reddet michi dominus in illa die iu
stus iudex. Non solum autem michi sed et
his qui diligunt aduentum eius. festina
ad me uenire cito. Demas enim me reli
quit diligens hoc seculum et abiit thessa
lonicam · cresces in galatiam · titus in
dalmatiam: lucas est mecum solus. Marcum
assume et adduce tecum: est enim mi
chi utilis in ministerio. Tychicum autem
misi epheso. Pennulam quam reliqui co
ad apud carpum veniens affer mecum et
libros: maxime autem membranas. Alexander
aerarius multa mala michi ostendit: reddet illi dominus secundum opera eius: quem
et tu deuita. Valde enim restitit uerbis
nostris. In prima mea defensione nemo
michi affuit · sed omnes me dereli
querunt: non illis reputetur. Dominus autem
michi astitit et confortauit me ut per me pri
cipio mutetur: et audiat omnes gentes
et liberatus sum de ore leonis. Liberauit

me dominus ab omni opere malo · et saluum
faciet in regnum suum celeste: cui gloria in se
cula seculorum amen. Saluta priscillam
et aquilam: et onesiphori domum. Erastus
remansit corinthi: trophimum autem reli
qui infirmum mileti. festina ante hyem
em uenire. Salutant te eubolus et
pudens et linus et claudia: et fratres
omnes. Dominus ihesus cristus cum spiri
tu tuo. Gratia uobiscum amen. Explicit
epistola ad timotheum secunda · incipit ar
gumentum in epistolam ad titum.

Titum commone facit et in
struit de constitutione sacerdotij et de spirituali conuer
satione et hereticis uitandis: qui traditionibus iudaicis credunt: scri
bens ei a nycopoli. Explicit argumentum · incipit epistola ad Titum. j.

Paulus seruus dei apo
stolus autem ihesu cri
sti secundum fidem electorum dei et agnitionem veritatis · que
secundum pietatem est in
spem uite eternae: quam promisit qui non
mentitur deus ante tempora secularia · eta
manifestauit autem temporibus suis verbum
suum in predicatione · que credita est michi
secundum preceptum saluatoris nostri dei:
tito dilecto filio secundum communem fidem
gratia et pax a deo patre et christo ihesu
saluatore nostro. Huius rei gratia reli
qui te eerete ut ea que desunt corrigas:
et constituas per ciuitates presbiteros sicut
et ego disposui tibi si quis sine crimine
unius uxoris uir: filios habens fi
deles non in accusatione luxurie aut
non subditos. Oportet enim episcopum si
ne crimine esse sicut dei dispensatorem:
non superbum non iracundum non uinu
lentum non percussorem · non turpis lucri
cupidum: sed hospitalem benignum · sobrium
iustum · sanctum · continentem · amplectentem
eum qui secundum doctrinam fidelem sermo
nem: ut possit exortari in doctrina
sana · et eos qui contradicunt arguere.
Sunt enim multi etiam inobedientes · uaniloqui et seductores · maxime qui de circumcisione sunt quos oportet redargui: qui universas domos subuertunt
docentes quod non oportet turpis lucri gratia. Dixit quidam ex illis · proprius eorum
propheta. Cretenses semper mendaces
male dicte ueneris pigri. Testimonium
hoc uerum est. Quam ob causam increpa illos duro ut sani sint in fide: non
intendentes iudaicis fabulis et mandatis
hominum auertentium se a veritate. Omnia
munda mundis: coinquinatis autem et
infidelibus · nichil est mundum: sed inquinate
sunt eorum et mens et conscientia. Confitentur se nosse deum factis autem negant:
cum sint abominati et incredibiles et
ad omne opus bonum reprobi. ¶

Tu autem loquere que decent sana
doctrina. Senes ut sobrij sint:
pudici · prudentes · sani in fide: in dilectione · in patientia. Iuuenes similiter ut habeant
sancto: non criminatrices · non multo
uino seruientes: bene docentes ut prudentiam doceant. Adolescentulas · ut uiros
suos ament: filios suos diligant: pru
dentes · castas · sobrias bonas curam ha
bentes · benignas · subditas uiris suis:
ut non blasphemetur uerbum dei. Iuue
nes similiter hortare ut sobrij sint. In
omnibus seipsum prebe exemplum bonorum
operum: in doctrina · in integritate · in gra
uitate. Verbum sanum irreprehensibile: ut
is qui ex aduerso est ueretur: nichil ha
bens malum dicere de nobis. Seruos
dominis suis subditos esse in omnibus placentes: non contradicentes · non fraudantes.

sed in omnibus fidem bonā ostendentes:
ut doctrinam saluatoris nri dei ornet
in omnibus. Apparuit enim gratia dei
et saluatoris nostri omnibus homi-
nibus erudiens nos: ut abnegantes
impietatem et secularia desideria · sō-
brie et iuste et pie viuamus in hoc se-
culo: expectantes beatam spem et ad-
ventum glorie magni dei et saluato-
ris nri ihesu cristi: qui dedit semetipsum
pro nobis ut nos redimeret ab omni
iniquitate: ⁊ mundaret sibi populū acce-
pabilem sectatorem bonorum operū.
Hec loquere ⁊ exhortare: ⁊ argue cum
omni imperio. Nemo te deneat. III

Admone illos principibus ⁊ po-
testatibus subditos esse: dicto o-
bedire: ad omne op⁹ bonū paratos esse:
neminē blasphemare: non litigiosos
esse · sed modestos: omnē ostendentes
mansuetudinē ad omnes homines. Erant
nri aliquādo ⁊ nos insipientes incredu-
li errantes seruientes desideriis ⁊ volupta-
tibus variis: in malicia ⁊ invidia agentes:
odibiles · odientes invicē. Cū autē benig-
nitas ⁊ humanitas apparuit saluato-
ris nri dei nō ex operibus iusticie q̄
fecimus nos sed sōm suā misericordiam
saluos nos fecit per lauacrū regenerationis
et renouationis spiritus sancti: quē effudit
in nos abunde p ihesum cristū
saluatorem nostrū: ut iustificati gratia
ipius heredes simus sōm spem vite e-
terne. Fidelis sermo est. Et de hijs volo te
confirmare: ut curent bonis operibus pre-
esse qui credūt deo. Hec sūt bona et vtilia
hominibus. Stultas autē questiones
et genealogias et contentiones ⁊ pugnas
legis deuita. Sūt enim inutiles et vane.
Hereticū hominem post vnā et sēdam
correptionē deuita: scies quia subuersus
est qui eiusmodi est: ⁊ delinquit cū sit
proprio iudicio damnatus. Cū misero
ad te artemam aut tychicū festina
ad me venire nicopolim. Ibi enim statui
hyemare. Zenam legisperitū ⁊ apol-
lo sollicite premite: ut nichil illis deest.
Discant autem et nri tuis operibus pre-
esse ad vsus necessarios: ut nō sint in-
fructuosi. Salutant te qui mecū sunt o-
mnes. Saluta eos q̄ nos amāt i fide.
Gratia dei cum omnibus vobis amē.

Explicit epla ad tytū. Incipit ar-
gumentū in eplam ad philemonem.

Philemoni familiares li-
teras facit p onesimo fa-
mulo eius: scribens ei ab urbe
roma de carcere pro su-
pradicto eius furtum. Explicit ar-
gumentū. Incip epla ad philemonem ·

Paulus vinctus ex-
ti ihesu ⁊ timotheus
frater: philemo-
ni dilecto adiutori
nro · ⁊ apie sorori
carissime ⁊ aragio
commilitoni nro: et ecclesie que i domo
tua est. Gratia vobis et pax a deo pa-
tre nro: et dno ihesu cristo. Gratias a-
go deo meo semp memoriā tui faciēs
in orationibus meis audiens caritatem
tuā ⁊ fidem quā habes in dno ihe-
su ⁊ in omes sanctos: ut cōunicatio
fidei tue euidēs fiat i agnitione omis
operis boni in cristo ihesu. Gaudiū enim
magnū habui ⁊ solatiū in caritate
tua: qa viscera sanctorū requiescunt per
te frater. Propter quod multa fiducia
habens in cristo ihesu imperandi
tibi quod ad rem pertinet: propter caritat-
em magis obsecro cū sis talis ut pau-
lus senex nūc autem ⁊ vinctus ihesu cristi:
obsecro te p meo filio quē genui i vin-
culis onesimo q̄ tibi aliquādo inutilis

fuit: nūc autem et mihi ⁊ tibi utilis: quē
remisi tibi. Tu autē illū ut mea viscera
suscipe. Quē ego volueram mecū detine-
re: ut pro te mihi ministraret i vinculis
euangelij. Sine cōsilio autē tuo ni-
chil voluī facere: vt ne velut ex necessi-
tate bonū tuū esset · sed voluntariū. Fo-
rsitan enim ideo discessit ad horā a te · ut
eternū illū recipias: iam nō vt seruum
sed pro seruo carissimū fratrem: maxime
mihi. Quāto autē magis tibi: et i car-
ne et i dno? Si ergo habes me socium:
suscipe illū sicut me. Si autē aliqd no-
cuit tibi aut debet: hoc mihi imputa.
Ego paulus scripsi mea manu. Ego
reddam: ut non dicā tibi q ⁊ teipm mi-
hi debes. Ita frater ego te fruar in do-
mino: refice viscera mea i cristo. Con-
fidens in obedientia tua scripsi tibi: scies
quē et supra id qd dico facies. Simul et
para mihi hospiciū: nā spero p orationes
vras donari me vobis. Salutat
te epafras captiuus me⁹ in cristo ihe-
su: marcus aristarchus demas ⁊ lucas
adiutores mei. Gratia dni nri ihesu
cristi cū spiritu vestro amen. Explicit
epla ad philemonem. Incipit argu-
mentū in eplam ad hebreos ·

Et primis dicendū est cur aplus pau-
lus i hac epla scribendo nō seruauerit
ordinem suum: ut vel vocabulū nominis
sui vel ordinis deceberet dignitatem.
Hec paulus est q̄ ad eos scribes ⁊ ex cir-
cumcisione credideranc ēt gentū apo-
stolus ⁊ nō hebreor: scients quoꝫ eos
superbiam: iniqꝫ humilitatē ipe denō-
tās meritū officij sui voluit attestare.
Mā simili modo etiā iohānes aplus
propter humilitatē in epla sua nomē
sui tacēdo ratione nō prodit. Hanc ergo
eplam fecit apostol⁹ ad hebreos con-
scripta hebraica lingua multis: cuius
sensum ⁊ ordinē retinens lucas euan-
gelista post excessum apostoli pauli
greco sermone cōposuit. Explicit arg⁹
Incipit epistola ad hebreos ·

Multifarie multisqꝫ
modis olim deus
loquēs patribus in
prophetis: nouissi-
me diebus istis locu-
tus est nobis in filio
quē dixerunt heredem vniuersoꝝ: p quē
fecit et secla. Qui cū sit splendor glorie
et figura substāte eius · portansq̄ omia
verbo virtutis sue purgationē peccā-
torū faciens: sedet ad dexterā maiesta-
tis in excelsis tanto melior angelis ef-
fectus: quanto differentius pre illis no-
men hereditauit. Cui enim dixit aliquā-
do angelorū filius meus es tu ego hodie
genui te? Et rursum. Ego ero illi i
patrem: ⁊ ipse erit mihi in filiū. Et cū
rursum introducit primogenitū in orbē
terre dicit. Et adorent eum omnes an-
geli dei. Et ad angelos quidem dicit.
Qui facit angelos suos spiritus: et mi-
nistros suos flammā ignis. Ad filiū
autem. Thronus tuus deus in seculum
seculi: virga equitatis virga regni tui.
Dilexisti iusticiā et odisti iniquitatem:
propterea unxit te deus deus tuus o-
leo exultationis pre participibus tuis.
Et tu in principio dne terram fundasti:
et opera manuū tuarum sunt celi. Ipsi
peribunt tu autē permanebis: ⁊ omnes
ut vestimentū veterascent. Et velut a-
midum mutabis eos ⁊ mutabūtur:
tu autem idem ipse es: ⁊ anni tui non
deficient. Ad quē autē angelorum di-
xit aliquādo sede a dextris meis: quo-
adusq̄ ponā inimicos tuos scabellū
pedū tuoꝝ? Nōne omes sūt administra-
torij spiritus? i ministerū missi propter

eos q̃ hereditate capiunt salutis? ij

Propterea abundantius oportet obtinere nos ea q̃ audiuimus: ne forte perfluamus. Si enim qui per angelos dictus est sermo factus est firmus: et si omnis preuaricatio et inobedientia accepit iustam mercedis retributionem: quomodo nos effugiemus si tanta negligentes sumus salutem? Que cum incipere accepisset enarrari per dominum: ab eis q̃ audierunt in nos firmata est: testante deo signis et prodigiis et uariis uirtutibus et spiritus sancti distributionibus secundum suam uoluntatem. Non enim angelis subiecit deus orbem terre futurum: de quo loquimur. Testatus est autem in quodam loco ait dicens. Quid est homo q̃ memores eius: aut filius hominis quoniam uisitas eum? Minuisti eum paulo minus ab angelis: gloria et honore coronasti eum: et constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius. In eo enim q̃ omnia ei subiecit: nichil dimisit non subiectum ei. Nunc autem necdum uidemus omnia subiecta ei. Eum autem q̃ modico minus ab angelis factum esse uidemus iesum propter passionem mortis gloria et honore coronatum: ut gratia dei pro omnibus gustaret mortem. Decebat enim eum propter quem omnia et per quem omnia: q̃ multos filios in gloriam adduxerat: auctorem salutis eorum per passionem consumare. Qui enim sanctificat et q̃ sanctificantur: ex uno omnes. Propter quam causam non confunditur fratres eos uocare dicens. Nuntiabo nomen tuum fratribus meis: in medio ecclesie laudabo te. Et iterum. Ego ero fidens in eum. Et iterum. Ecce ego et pueri mei: quos dedit michi deus. Quia ergo pueri communicauerunt carni et sanguini: et ipse similiter participauit eisdem: ut per mortem destrueret eum qui habebat mortis imperium id est diabolum: et liberaret eos qui timore mortis per totam uitam obnoxii erant seruitutem. Nusquam enim angelos apprehendit: sed semen abrahe apprehendit. Vnde debuit per omnia fratribus similari: ut misericors fieret et fidelis pontifex ad deum: ut repropitiaret delicta populi. In eo enim in quo passus est ipse et tentatus: potens est eis q̃ tentantur auxiliari. iij

Vnde fres sancte uocationis celestis participes: considerate apostolum et pontificem confessionis nostre iesum: q̃ fidelis est qui fecit illum: sicut et moyses in omni domo eius. Amplioris enim glorie iste pre moyse dignus est habitus: quanto ampliorem honorem habet domus qui fabricauit illam. Omnis namque domus fabricatur ab aliquo. Qui autem omnia creauit deus. Et moyses quidem fidelis erat in tota domo eius tanquam famulus in testimonium eorum que dicenda erant: christus uero tanquam filius in domo sua. Que domus sumus nos: si fiduciam et gloriam spei usque ad finem firmam retineamus. Quapropter sicut dicit spiritus sanctus hodie si uocem eius audieritis nolite obdurare corda uestra: sicut in exacerbatione secundum diem tentationis in deserto. Vbi tentauerunt me patres uestri: probauerunt et uiderunt opera mea quadragina annis. Propter quod infensus fui generationi huic: et dixi semper errant corde. Ipsi autem non cognouerunt uias meas: quibus iuraui in ira mea si introibunt in requiem meam. Videte fratres: ne forte sit in aliquo uirum cor malum incredulitatis discedendi a deo uiuo. Sed adhortamini uosmetipsos per singulos dies donec hodie cognominatur ut non obdurentur quis ex uobis fallacia peccati. Participes enim christi effecti sumus: si tamen initium substantie nostre usque ad finem firmum retineamus: dum dicit hodie si uocem eius audieritis nolite obdurare corda uestra quemadmodum in illa exacerbatione. Quidam enim audientes exacerbauerunt: sed non uniuersi qui profecti sunt ab egipto per moysen. Quibus autem iratus est quadragina annis: nonne illis qui peccauerunt: quorum cadauera prostrata sunt in deserto? Quibus autem iurauit non introire in requiem ipsius: nisi illis qui incredulii fuerunt? Et uidemus quia non potuerunt introire in requiem ipsius propter incredulitatem. iiij

Timeamus ergo: ne forte relicta pollicitatione introeundi in requiem: existimet aliquis ex nobis deesse. Etenim et nobis uanum est quemadmodum et illis: sed non profuit illis sermo audiri? non admixtus fidei ex ipsis qui audierunt. Ingrediemur enim in requiem qui credidimus: quemadmodum dixit. Sicut iurauit in ira mea: si introibunt in requiem meam. Etquidem operibus ab institutione mundi perfectis: dicit enim quodam loco de die septima sic. Et requiuit deus die septima ab omnibus operibus suis. Et in isto rursum. Si introibunt in requiem meam. Quoniam ergo superest introire quosdam in illam: et hii quibus prius annunciatum est non introierunt propter incredulitatem: iterum prefinit diem quendam hodie in dauid dicendo post tam longum tempus sicut supradictum est: hodie si uocem eius audieritis nolite obdurare corda uestra. Nam si eos ipsum requiem ipsum fecisset: numquam de alia loqueretur post hanc die. Itaque relinquitur sabbatismus populo dei. Qui enim ingressus est in requiem eius: ipse requiescit ab operibus suis sicut et a suis deus. Festinemus ergo ingredi in illam requiem: ut ne in idipsum quis incidat incredulitatis exemplum. Viuus est enim sermo dei et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti: et pertingens usque ad diuisionem animae ac spiritus: compagum quoque ac medullarum: et discretor cogitationum et intentionum cordis. Et non est ulla creatura inuisibilis in conspectu eius: omnia autem nuda et aperta sunt oculis eius: ad quem nobis sermo. Habentes ergo pontificem magnum qui penetrauit celos iesum filium dei: teneamus spei nre confessionem. Non enim habemus pontificem q̃ non possit compati infirmitatibus nris: tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato. Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratie: ut misericordiam consequamur et gratiam inueniamus in auxilio opportuno.

Omnis namque pontifex ex v hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his que sunt ad deum: ut offerat dona et sacrificia pro peccatis. Qui condolere possit his qui ignorant et errant: qui et ipse circumdatus est infirmitate: et propter eam debet quemadmodum et pro ipso: ita etiam et pro semetipso offerre pro peccatis. Nec quisque sumit sibi honorem: sed q̃ uocatur a deo tanquam aaron. Sic et christus non semetipsum clarificauit ut pontifex fieret: sed qui locutus est ad eum. Filius meus es tu: ego hodie genui te. Quemadmodum et in alio loco dicit. Tu es sacerdos in eternum: secundum ordinem melchisedech. Qui in diebus carnis sue preces supplicationesque ad eum qui possit illum saluum facere a morte: cum clamore ualido et lacrimis: offerens: exauditus est pro sua reuerentia. Et quidem cum esset filius dei didicit ex his q̃ passus est obedientiam: et consummatus

factus est omnibus obtemperantibus sibi
causa salutis eterne: appellatus a deo
pontifex secundum ordinem melchisedech. De
quo nobis grandis sermo & interpretabilis ad dicendum: quoniam imbecilles
facti estis ad audiendum. Etenim cum debeatis magistri esse propter tempus: rursum indigetis ut vos doceamini que
sint elementa exordii sermonum dei: et facti estis quibus lacte opus sit non solido
cibo. Omnis enim qui lactis est participes:
expers est sermonis iustitie. Parvulus
enim est. Perfectorum autem est solidus cibus:
eorum qui ipsa consuetudine exercitatos
habent sensus ad discernendum boni ac mali.

VI

Quapropter imitantes in-
cipientem sermonem christi eamur: non rursum iacentes fundamentum penitentie ab operibus mortuis: et fidei ad deum. baptismatum doctrine: impositionis quoque manuum: ac resurrectionis mortuorum: & iudicii eternum.
Et hec faciemus: si quidem permiserit deus.
Impossibile enim est eos qui semel sunt
illuminati: gustaverunt etiam donum celeste: et participes facti sunt spiritus sancti: gustaverunt nichilominus bonum
dei verbum virtutesque seculi venturi: & prolapsi sunt: rursus renovari ad penitentiam: rursum crucifigentes filium dei: et ostentui habentes. Terra enim
sepe venientem super se bibens imbrem
et germinans herbam oportunam illis a
quibus colitur accipit benedictionem a deo:
proferens autem spinas ac tribulos
reproba est et maledicto proxima: cuius consumatio in combustionem. Confidimus autem de vobis dilectissimi meliora et viciniora salutis: tamen si ita loquimur. Non enim iniustus deus ut
obliviscat operis vestri & dilectionis quam
ostendistis in nomine ipsius: qui ministratis
sanctis et ministratis. Cupimus autem
unum quemque vestrum eandem ostentare solicitudinem ad expletionem spei usque in
finem ut non segnes efficiamini: verum
imitatores eorum qui fide et patientia
hereditabunt promissiones abrahe
nam cum promisisset deus: quia neminem
habuit per quem iuraret maiorem: iuravit
per semetipsum dicens: nisi benedicens be-
nedicam tibi et multiplicans multiplicabo te: & sic longanimiter patiens
est repromissionem. Homines enim
per maiorem sui iurant: et omnis eorum
finis ad confirmationem est iuramentum.
In quo abundantius volens deus ostendere pollicitationis heredibus immobilitatem consilii sui: interposuit iusiurandum: ut per duas res immobiles quibus impossibile est mentiri deum: fortissimum solatium habeamus qui confugimus
ad tenendam propositam spem: quam sicut
anchoram habemus animae tutam ac firmam et intrantem usque ad interiora
velaminis: ubi precursor pro nobis intravit iesus secundum ordinem melchisedech pontifex factus in eternum.

VII

Hic enim melchisedech rex salem
sacerdos dei summi qui obviavit
abrahe regresso a cede regum: et benedixit ei: cui et decimas omnium divisit
abraham: primum quidem qui interpretatur rex iustitie: deinde autem et rex salem quod
est rex pacis: sine patre: sine matre: sine
genealogia: neque initium dierum neque finem
vite habens: assimilatus autem filio dei
manet sacerdos in perpetuum. Considerate autem quantus sit hic: cui et decimas dedit
de precipuis abraham patriarcha: Et
quidem de filiis levi sacerdotium accipientes: mandatum habent decimas sumere
a populo secundum legem id est a fratribus suis:
quamvis et ipsi egressi de lumbis abrahe.

cuius autem generatio non annumeratur
in eis: decimas sumpsit ab abraham:
et hunc qui habebat repromissiones
benedixit. Sine ulla autem contradictione:
quod minus est a meliore benedicitur. Et
hic quidem decimas morientes homines
accipiunt: ibi autem testatur quia vivit.
Et ut ita dicam per abraham: et levi: qui
decimas accipit decimatus est. Adhuc
enim in lumbis patris erat: quando obviavit ei melchisedech. Si ergo consumatio per sacerdotium levitarum erat: populus enim
sub ipso legem accepit: quid adhuc necessarium fuit secundum ordinem melchisedech
alium surgere sacerdotem & non secundum ordinem aaron dici? Translato enim sacerdotio: necesse est ut et legis translatio fiat.
In quo enim hec dicunt de alia tribu est:
de qua nullus altario oblatus fuit. Manifestum est enim quod ex iuda ortus sit dominus
noster: in qua tribu nichil de sacerdotibus moyses locutus est. Et amplius adhuc
manifestum est: si secundum similitudinem
melchisedech exsurgat alius sacerdos
qui non secundum legem mandati carnalis factus est: sed secundum virtutem vite insolubilis. Contestat enim: quoniam tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Reprobatio quidem precedentis mandati
propter infirmitatem eius et inutilitatem. Nichil enim ad perfectum adduxit
lex. Introductio vero melioris spei per
quam proximamus ad deum: quantum est
non sine iureiurando. Alii quidem sine
iureiurando sacerdotes facti sunt: hic
autem cum iureiurando per eum qui dixit ad
illum. Iuravit dominus et non penitebit eum:
tu es sacerdos in eternum. In tantum melioris testamenti pontifex factus est iesus.
Et alii quidem plures facti sunt sacerdotes idcirco quod morte prohiberentur permanere: hic autem eo quod maneat in eternum
sempiternum habet sacerdotium. Unde et
salvare in perpetuum potest accedentes per
semetipsum ad deum: semper viventes ad interpellandum pro nobis. Talis enim decebat
ut nobis esset pontifex: sanctus innocens: impollutus: segregatus a peccatoribus: & excelsior celis factus. Qui non
habet necessitatem quotidie quemadmodum sacerdotes prius pro suis delictis
hostias offerre: deinde pro populi. Hoc
enim fecit semel se offerendo. Lex enim homines constituit sacerdotes infirmitatem habentes: sermo autem iurisiurandi quod
post legem est filium in eternum perfectum.

VIII

Capitulum autem super ea que dicuntur.
Talem habemus pontificem: qui consedit in dextera sedis magnitudinis
in celis sanctorum minister: & tabernaculi
veri: quod fixit deus & non homo. Omnis
enim pontifex ad offerendum munera et
hostias constituitur. Unde necesse est hunc
habere aliquid quod offerat. Si ergo esset
super terram: nec esset sacerdos cum essent
qui offerunt secundum legem munera qui
exemplari & umbre deserviunt celestium: sicut responsum est moysi cum consummaret
tabernaculum. Vide inquit omnia facito
secundum exemplar: quod tibi ostensum est
in monte. Sunt autem melius sortitus est
ministerium quanto & melioris testamenti mediator est: qui in melioribus repromissionibus sanctum est. Nam si illud
prius culpa vacasset: non utique secundi
locus inquireretur. Vituperans enim eos dicit. Ecce dies veniunt dicit dominus: & consummabo super domum israhel et super
domum iuda testamentum novum: non secundum testamentum quod fecerunt patribus eorum
in die qua apprehendi manum eorum ut educerem illos de terra egypti: quia ipsi
non permanserunt in testamento meo: et ego neglexi eos dicit dominus. Quia hoc est

testamentū quod disponū domui israel
post dies illos dicit dñs · dabo leges
meas i mente eorū · et i corde eorū superscribam eas: et ero eis in deū: et ipi erūt mihi in pplm. Et nō docebit unusquisq; proximū suū et unusquisq; fratrem suū dicēs cognosce dñm: quia omnes scient me a minore usq; ad maiorem: quia propitius ero iniquitatibus eorū · et peccatorū eorū iā non memorabor. Dicendo aūt nouū: veterauit ppm. Qd aūt antiquat · et senescit: pr interitū ē.

Habuit quidē · et prius iustificationes culture: · sanctū seculare. Tabernaculū enī factum ē primū · in quo erant candelabra · mensa et ppositio panū quod dicit sancta: post velamentum aūt secūm tabernaculū qd dicitur sancta sanctorū aureū habēs thuribulū et archam testamēti circumtectā ex omni parte auro: in qua urna aurea habēs manna · et virga aaron que fronduerat · et tabule testamenti: super qā cherubin gloriē obumbrātia ppiatorium: de quibus non ē modo dicendū p singula. Ipso vero ita cōpositis · in pori quidē tabernaculo semp intrabāt sacerdotes sacrificiorū officia cōsummātes: i secūdo aūt semel i anno solus pontifex non sine sanguine quē offerret pro sua · et plebis ignorantia: hoc significāte spiritu sancto nondū patēte esse sanctorū viā adhuc priore tabernaculo habēte statū. Que parabola ē temporis instans: iuxta quā munera · hostie offerebāt q nō possūt iuxta cōscientiā perfectū facere seruientē: solūmodo in cibo et potibus · et in variis baptismatibus · et iustitiis carnis: usq; ad tempus correctionis impositis. Christus aūt assistens pontifex futurorū bonorū p amplius · et perfectius tabernaculū nō manufactū id est non huius creationis: neq; per sanguinē hircorū aut vitulorū sed p proprium sanguinē introiuit semel i sancta: eterna redēptione inuēta. Si enī sanguis hircorū · et taurorum · et cinis vitule aspersus inquinatos sanctificat ad emūdationē carnis: quātomagis sanguis christi q̄ per spiritum sanctū semetipm obtulit immaculatū deo emūdabit cōscientiā nrām ab operibus mortuis ad seruiendū deo viuentī. Et ideo nouī testamenti mediator est: ut morte intercedente · in redemptionem eorū p̄uaricationū · que erāt sub priori testamento: repromissionē accipiāt q̄ vocati sunt eterne hereditatis. Vbi enī testamentū: mors necesse est intercedat testatoris. Testamentū enī · i mortuis firmatū est. Aliquin nondum valet: dū viuit q̄ testatus est. Vnde nec primū quidē sine sanguine dedicatū est. Lecto enim omni mādato legis a moyse vniuerso ppo: accipiens sanguinē vitulorū · et hircorū cū aqua · et lana coccinea et hyssopo: ipm quoq; librū et omnem ppm aspersit dicēs. Hic sanguis testamenti: quē mandauit ad vos deus. Etiā tabernaculū · et omnia vasa ministerij sanguine similiter aspersit. Et omnia pene in sanguine secūm legem mūdentur: et sine sanguinis effusione nō fit remissio. Necesse est ergo exemplaria quidē celestiū hoīs mundari: ipa aūt celestia melioribus hostiis q̄ istis. Non enim in manufacta sancta ipesus intrauit exemplaria verorum: sed in ipm celū: ut apparet nūc vultui dei p nobis. Neq; ut sepe offerat semetipm: quemadmodū pontifex intrat in sancta p singulos anos in sanguine alieno. Aliquin oportebat eū frequenter pati ab origine mundi. Nunc aūt semel in consummatione seculorū · ad destitutionē peccati pr hostiam suā apparuit. Et quēadmodū statutū est hominibus semel mori · post hoc aūt iudicium: sic et christus semel oblatus est ad multorū exhauriendā peccata: secō sine peccato apparebit omnibus exspectantibus se in salutem.

Vmbrā enī habens lex futurorū bonorū non ipam imaginē rerū: pr singulos annos eisdem ipis hostiis quas offerūt indesinēter · numq; potest accedētes perfectos facere. Aliquin cessallent offerri: dico q̄ nullā haberēt ultra cōscientiā peccati cultores semel mūdati. Sed in ipis commemoratio peccatorū p singulos anos fit. Impossibile enī est sanguine thaurorū et hircorum auferri peccata. Idco ingrediens mundū dicit. Hostiā · et oblationē noluisti: corpus aūt aptasti michi. Holocausto mata et pro peccato nō tibi placuerūt. Tūc dixi. Ecce venio. In capite libri scriptum ē de me: ut faciā deus voluntatem tuā. Superius dicēs · quia hostias · et oblationes · et holocausto mata et p peccato noluisti · nec placita sūt tibi que secūm legem offerunt · tūc dixi ecce venio · ut faciā deus voluntatem tuā: auferet primum ut sequēs statuat. In qua voluntate sanctificati sumus: pr oblationē corporis christi ihesu semel. Et omnis quidē sacerdos stat q̄ quotidie ministrās: · easdē sepe offerens hostias · que non possunt auferre peccata. Hic aūt vnā p peccatis offerens hostiam in sempiternū sedet · i dextera dei: de cetero exspectās donec ponant inimici eius scabellū pedū eius. Vna enī oblatione consummauit in sempiternū sanctificatos. Consentit aūt nos · et spiritus sanctus. Postea enī dixit. Hoc aūt testamentū quod testabor ad illos post dies illos dicit dñs dabo leges meas i cordibus eorū · et i mentibus eorū superscribēs eas: et peccatorū · et iniquitatū eorū iā nō recordabor amplius. Vbi aūt horum remissio: iam non ē oblatio p peccato. Habentes itaq; fres fiduciā · i introitu sanctorum i sanguine christi quā iniciauit nobis viā nouā · et viuentem · p velamē id est carnē suā: · et sacerdotē magnū super domū dei: accedamus cū vero corde in plenitudine fidei aspersi corda · a conscientia mala: et abluti corpus aqua mūda: teneamus spei nrē cōfessionē indeclinabilē. Fidelis enī est q̄ repromisit. Et cōsideremus invicē in puocatione caritatis · et bonorū operū: nō deserentes collectionē nrām sicut consuetudinis est quibusdā sed cōsolantes: et tanto magis quāto videritis appropiquantem diē. Volūtarie enī peccantibus nobis post acceptā noticiā veritatis iā nō relinquit pro peccato hostia: terribilis aūt quēdā exspectatio iudicij et ignis emulatio: q̄ consumere ē aduersarios. Irritā q̄s faciēs legem moysi sine ulla miseratione duobus vel tribus testibus morit: quanto magis putatis deteriora merēti supplicia qui filiū dei conculcauerit · et sanguinē testamenti polluit duxerit · in quo sanctificatus ē · et spiritui gratie cōuumeliam fecerit? Nouī enī qui dixit. Michi vindicta: ego retribuam. Et iterū. Quia iudicabit dñs ppm suū. Horrendū ē incidere in manus dei viuentis. Reuocamini aūt pristinos dies i quibus illuminati magnū certamen sustinuistis passionum: · i altero quidē opprobriis · et tribulationibus spectaculo facti: · i altero autē socij taliter conuersantium effecti. Etenim · et vinctis compassi estis: · et rapinam bonorum vestrorū cum gaudio suscepistis:

roguoscentes uos habere meliorem et
manentem substantiam. Solite itaq; a
mittere fiducia vestram: q; magna habet
remunerationem. Patientia enim vobis
necessaria est: ut voluntatem dei facientes
reporteris promissionem. Adhuc enim
modicum aliquantulum: q; venturus est
veniet: et non tardabit: iustus autem meus
ex fide viuit. Quod si subtraxerit se: non
placebit anime mee. Nos autem non su-
mus subtractionis filij in ꝑditionem: sed
fidei in acquisitionem anime. ¶

Est autem fides sperandarum substantia
rerum argumentum non apparentium.
In hac enim testimonium consecuti sunt
seniores. Fide intelligimus aptata esse se-
cula verbo dei: ut ex invisibilibus visibi-
lia fierent. Fide plurima hostia abel
q; ceyn obtulit deo: ꝑ quam testimonium
consecutus est esse iust: testimonium perhibe
munerib⁹ eius deo: et per illa defunctus ad-
huc loquitur. Fide enoch translatus est ne vi-
deret mortem: et non inueniebatur: qa transt-
tulit illum deus. Ante translationem enim
testimonium habuit placuisse deo. Sine
fide autem impossibile est placere deo.
Credere enim oportet accedentem ad deum
quia est: et inquirentibus se remunerator
sit. Fide noe responso accepto de hijs
que adhuc non videbant: metuens a
parauit arcam in salutem domus sue:
per quam damnauit mundum: iustice
que per fidem est heres est institus. Fide
qui vocat abraham obediuit in locum
egire quem accepturus erat in hereditatem:
et egiit nescienes quo iret. Fide demora-
tus est in terra repromissionis tanq; a
liena: in tabulis habitando cum ysaac
et iacob coheredibus repromissionis
eiusdem. Expectabat enim fundamenta
habentem ciuitatem: cui artifex et con-
dit⁹ deus. Fide et ipsa sara sterilis virtutem
in conceptione seminis accepit: etiam pre-
ter tempus etatis: quoniam fidelem credit
esse eum q; repromiserat. Propter quod
et ab uno orti sunt: et hoc emortuo tan-
q; sidera celi in multitudinem: et sicut are-
na que est ad oram maris innume-
rabilis. Iuxta fidem defuncti sunt omnes
isti non acceptis repromissionibus: sed
a longe eas aspicientes et salutantes:
et confitentes quia peregrini et hospites
sunt super terram. Qui enim hoc dicunt: si-
gnificant se patriam inquirere. Et si qui-
dem ipsius meminissent de qua exierant:
habebant utique tempus reuertendi. Sed
autem meliorem appetunt: id est celestem. Ipso
non confundit deus vocari deus eorum.
Paratum enim illis ciuitatem. Fide obtu-
lit abraham ysaac cum temptaretur: et unigeni-
tum offerebat in quo susceperat repro-
missiones: ad quem dictum est. qm in ysaac
vocabit tibi semen: arbitrans quia et
a mortuis suscitare potens est deus. Unde
eum et in parabola accepit. Fide et de
futuris benedixit ysaac iacob et esau.
Fide iacob moriens singulos filiorum
ioseph benedixit: et adorauit fastigium
virge eius. Fide ioseph moriens de
profectione filiorum israhel memoratus
est: et de ossibus suis mandauit. Fide
moyses natus occultatus est mensibus
tribus a parentibus suis eo q; viderint
elegantem infantem: et non timuerint re-
gis edictum. Fide moyses grandis factus
negauit se esse filium filie pharaonis: magis eligens affligi cum plo di-
temporalis peccati habere iocunditatem:
maiores diuitias existimans thesauro
egyptiorum imperium extitit. Aspiciebat
enim in remunerationem. Fide reliquit e-
gyptum: non timens animositatem regis.
Inuisibilem enim tanq; videns sustinuit.
Fide celebrauit pascha et sanguinis

effusionem: ne qui vastabat primitiua
tangeret eos. Fide transierunt mare
rubrum tanq; per aridam terram: quod
experti egiptij deuorati sunt. Fide muri
iherichi corruerunt circuitu diebus septem.
Fide raab meretrix non perijt cum in-
credulis: excipiens exploratores cum pa-
ce. Et quid adhuc dicam? Deficiet
enim me tempus enarrantem de gedeon
barach samson iepte david samuhel
et prophetis: qui per fidem vicerunt re-
gna operati sunt iustitiam: adepti sunt
repromissiones. Obturauerunt ora le-
onum: extinxerunt impetum ignis. Effu-
gauerunt aciem gladij: conualuerunt de in-
firmitate: fortes facti sunt in bello. Ca-
stra inuerterunt exercituum: acceperunt mulieres
de resurrectione mortuos suos. Alij
autem distenti sunt non suscipientes re-
demptionem: ut meliorem inuenirent resur-
rectionem. Alij vero ludibria et verbera
experti insuper vincla et carceres: lapi-
dati sunt secti sunt temptati sunt: in oc-
cisione gladij mortui sunt. Circuierunt
in melotis in pellibus caprinis: egentes
angustiati afflicti quibus dignus non
erat mundus: in solitudinibus errantes
in montibus et speluncis et in
cauernis terre. Et hij omnes testimonio
fidei probati non acceperunt repromis-
sionem deo ꝑ nobis melius aliquid prouide-
rit: ut non sine nobis consummarentur. ¶

Igitur et nos tanta habentes impos-
tam nubem testium: deponentes omne
pondus et circumstans nos peccatum per
patientiam curramus ad propositum no-
bis certamen aspicientes in auctorem
fidei et consummatorem ihesum: q; pro-
posito sibi gaudio sustinuit crucem
confusione contempta atq; in dextera
sedis dei sedet. Recogitate enim eum tan-
talem sustinuit a peccatoribus aduersum
semetipsum contradictionem: ut ne fati-
gemini animis vestris deficientes. Nondum
enim usq; ad sanguinem restitistis
adnitentes peccatum repugnantes: et obli-
tus estis consolationis que vobis tan-
q; filijs loquitur dicens. Fili mi noli ne-
gligere disciplinam domini: neq; fatige-
ris dum ab eo argueris. Quem enim di-
ligit dominus castigat: flagellat autem
omnem filium quem recipit. In disciplina
perseuerate. Tanq; filijs vobis offer-
t deus. Quis enim filius quem non
corripit pater? Nam si extra disciplinam
estis cuius participes facti sunt omnes:
ergo adulteri et non filij estis. Deinde
patres quidem carnis nostre eruditores habuimus: et reuerebamur eos. Num
multomagis obtemperabimus patri
spirituum et viuemus? Et illi quidem in
tempore paucos dierum secundum voluntatem
suam eruditebant nos: hic autem
ad id quod vtile est in recipiendo sanctificationem eius. Omnis autem disciplina in
presenti quidem videtur non esse gaudij:
sed merore: postea autem fructum pacatissimum exercitatis per ea reddet iustitiam.
Propter quod remissas manus et soluta
genua erigite: et gressus rectos facite pe-
dibus vestris: ut non claudicans quis
erret: magis autem sanetur. Pacem se-
quimini cum omnibus et sanctimoniam:
sine qua nemo videbit deum. Conten-
plantes ne quis deficiat gratie dei: ne qua
radix amaritudinis sursum germinans
impediat: et per illam inquinentur multi. Ne
quis fornicator aut prophanus ut esau:
qui pro una esca vendidit primitiua
sua. Scitote enim: quoniam et postea cupiens hereditare benedictionem
reprobatus est. Non enim inuenit pe-
nitentie locum: quamq; cum lacrimis inquisisset eam. Non enim accessistis ad

tractabile ⁊ accessibile igne et turbine
et caligine et procella et tube sonu et
voce verborum: quam q audierunt excusaverunt se ne eis fieret verbum. Non enim
portabant qd dicebat: ⁊ si bestia tetigerit montem lapidabit. Et ita terribile
erat qd videbat. Moyses dixit. Exercitus sum et tremebundus. Sed accessistis ad syon montem ⁊ ciuitatem dei viuentis ihesu celesti et multorum milia
angelorum sequentium ⁊ ecclesiam primitiuorum qui conscripti sunt i celis: ⁊ iudice omnium
deo et spiritus iustorum perfectorum ⁊ testamenti noui mediatore ihesum: ⁊ sanguinis aspersionem melius loquentem q
abel. Videte ne recuseris loquentem. Si enim illi nō effugerunt recusantes eum q super
terram loquebat: multo magis nos q de celis loquentem nobis auertimur: cuius
vox mouit terram tunc: nunc autem pronunciat dicens. Adhuc semel: ⁊ ego mouebo non solum terram sed ⁊ celum. Qd autem adhuc semel dicit: declarat mobilium translationem tanq factorum: ut maneant
ea q sunt immobilia. Itaq regnum immobile suscipientes habemus gratiam: per quam
seruiamus placentes deo cum metu et reuerentia. Etenim deus noster ignis consumens est.

Caritas fraternitas mane- xiij
at in nobis: ⁊ hospitalitatem nolite
obliuisci. Per hanc enim placuerunt quidam
angelis hospitio receptis. Memento
uinctorum tanq simul uincti: ⁊ laborantium tanq ipsi in corpore morantes. Honorabile connubium in omnibus: ⁊ thorus
immaculatus. Fornicatores enim ⁊ adulteros iudicabit deus. Sint mores sine
auaricia: contenti presentibus. Ipse enim dixit. Non te deseram neq derelinq: ita
ut confidenter dicamus. Dominus michi adiutor est: nō timebo qd faciat michi homo. Memento prepositorum vestrorum qui
vobis locuti sunt verbum dei: quorum intuentes exitum conuersationis imitamini fidem. Ihesus christus heri et hodie: ipse et in
secula. Doctrinis varijs et peregrinis
nolite abduci. Optimum est enim gratia
stabilire cor: nō escis q nō profuerunt
ambulantibus i eis. Habemus altare: de
quo edere nō habent potestatem q tabernaculo deseruiunt. Quorum enim animalium inferunt
sanguis p peccato i sancta per pontifice:
horum corpora comsumuntur extra castra.
Propter qd et ihesus ut sanctificaret per
suum sanguinem populum extra portam passus
est. Exeamus igitur ad eum extra castra:
improperium eius portantes. Non enim
habemus hic manentem ciuitatem: sed futuram inquirimus. Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis semper deo: id est fructum labiorum confitentium nomini eius. Benefacere autem et communionis nolite obliuisci. Talibus enim hostiis mereri deum. Obedite prepositis vestris: et subiacete eis. Ipsi enim
pernoctant q ratione p animabus vestris reddituri: ut cum gaudio hoc faciant: ⁊ non
gementes. Hoc enim non expedit vobis. Orate p nobis. Confidimus enim q habemus
conscientiam bonam: i omnibus bene volentes conuersari. Amplius autem deprecor vos hoc facere: quo celerius restituar vobis. Deus autem pacis q reduxit de mortuis pastorem magnum ouium i sanguine testamenti aeterni
dominum nostrum ihesum christum: aptet vos i omni
bono ut faciatis eius voluntatem: faciens i
vobis qd placeat coram se p ihesum christum: cui est
gloria i secula seculorum amen. Rogo autem vos
fratres: ut sufferatis verbum solacii. Etenim pauca
scripsi vobis. Cognoscite fratrem
nostrum timotheum dimissum: cum quo si celerius
venerit videbo vos. Salutate omnes prepositos vestros: et omnes sanctos. Salutant
vos de italia fratres. Gratia cum omnibus
vobis amen. Expliciunt epistole ad hebreos.

Incipit prefatio beati hieronimi presbiteri in librum actuum apostolorum.

Cantauit psalmista: ambulabunt de virtute in virtutes. Post apostoli pauli epistolas dubium uno
vobis volumine translatas: domnione rogatiane carissimi: actus apostolorum compellimur ut transferam
in latinum: que liberum nulli dubium est a
luca antiocheno arte medico: q postea inferuens paulo apostolo christi factus
est discipulus fuisse editum. Cenacres premit mysticis sepis onerosis magnitudo:
quia studia inuidorum reprehensione
digna putant ea que scribimus. Illorum nunq odio et detractione: inuante christo meum silebit eloquium.

Lucas igit antiocensis natione sirus: cuius laus i euangelio canit: apud antiochiam medicinae artis egregius: ⁊ apostolorum christi discipulus fuit:
postea usq ad confessionem paulii secutus apostoli: fuit comitem i virginitate
permanens: deo maluit seruire. Qui octogesimo ⁊ quarto annos etatis ages i
bithinia obiit plenus spiritu sancto:
quo instigante scripsit euangelium scribens: graecis fidelibus incarnationem dni fideli narratione ostendit:
cumque et patre dauid descendisse monstrauit. Cui nō immerito scribendorum
actuum apostolicorum praestas i ministerio datur: ut deo in dei pleno: et filio
ydiotismis extincto: oratione ab apostolis facta: sorte dominice electionis numerus compleret: sicq paulo columnarum apostolicis actibus datur:
q diu contra tumulum calcitrauit dns
legulei. Quod legendis et requirentibus
dei breui volui ostendere sermone:
ne proixus aliquid fastidiendum
prodidisse: fabas q operantes agricolae
oportet de suis fructibus edere. Quemadmodum sublecta est gratia: ut non
solum corporibus sed etiam animabus
eius proficere mediana. Explicit prefatio. Incipit liber actuum apostolorum. I.

Dominum quidem sermonem feci de omnibus
o theophile q cepit
ihesus facere et docere: usq i diem qua
precipiens apostolis
per spiritum sanctum quos elegit assumptus
est. Quibus et probauit seipsum uiuum post
passionem suam i multis argumentis: per
dies quadraginta apparens eis: ⁊ loquens de regno dei. Et conuescens praecepit eis ihesolimis ne discederent: sed
expectarent promissionem patris quam audistis inquit q os meum: quia iohannes
quidem baptizauit aqua: vos autem
baptizabimini spiritu sancto nō post
multos hos dies. Igitur q conuenerant interrogabant eum dicentes. Dnе:
si in tempore hoc restituis regnum israel?
Dixit autem eis. Non est vestrum nosse tempora uel momenta que pater posuit i sua
potestate: sed accipietis virtutem superuenientis spiritus sancti i vos: ⁊ eritis
michi testes in ihesu et in omni iudea
et samaria: ⁊ usq ad vltimum terre. Et
cum hec dixisset: videntibus illis eleuatus est: ⁊ nubes suscepit eum ab oculis eorum.
Cumq intuerentur in celum eunti illum: ecce
duo viri astiterunt iuxta illos i vestibus
albis: qui ⁊ dixerunt. Viri galilei quid
statis aspicientes in celum? Hic ihesus q
assumptus est a vobis i celum: sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem i
celum. Tunc reuersi sunt ihesolimam a
monte qui vocat oliueti qui est iuxta
ihesualem: sabbati habens iter. Et cum

introiissent in cenaculũ: ascendẽrũt ubi
manebat petrus ⁊ iohannes ⁊ iacob⁹
et andreas philippus ⁊ thomas bar-
tholome⁹ ⁊ matheus: iacobus alphei
et symon zelotes ⁊ iudas iacobi. Hi
omnes erãt pseuerãtes unanimiter in
oratione cũ mulieribus ⁊ maria matre
ihesu: ⁊ fratribus eius. In diebus illis exsur-
gens petr⁹ in medio fratrũ dixit. Erat
autẽ turba hominũ simul fere centum
uiginti. Viri fratres: oportet impleri
scripturã quã ꝑdixit spiritus sanctus
per os dauid de iuda qui fuit dux eorũ
qui comꝑhendẽrũt ihesum q̃ cõnume-
ratus erat ĩ nobis: ⁊ sortem
ministerij huius. Et hic quidẽ possedit
agrum de mercede iniquitatis: ⁊ suspen-
sus crepuit medius: ⁊ diffusa sũt oia
uiscera eius. Et notũ factũ est omnibus
habitantibus ierusalem: ita ut appellaret
ager ille lingua eorũ acheldemach-hoc
est ager sanguinis. Scriptũ ē enim in
libro psalmorũ. Fiat cõmoratio eorũ
deserta: ⁊ non sit q̃ inhabitet ĩ ea. Et e-
piscopatũ eius accipiat alter. Oportet
ergo ex hijs viris q̃ nobiscũ sunt con-
gregati in omni tempore quo intrauit
et exiuit inter nos dũs ihesus incipiẽs
a baptismate iohannis-usq; in diem
qua assumptus ē a nobis: testẽ resur-
rectionis ei⁹ nobiscũ fieri unũ ex istis.
Et statuerũt duos: ioseph qui uocat
barsabas-qui cognominat⁹ ē iustus:
et mathiam. Et orãtes dixerũt. Tu do-
mine qui cordã nosti omniũ: ostende
quẽ elegeris ex hijs duobus unũ accipe-
re locũ ministerij huius et apostatus: de
quo peccauit ē iudas ut abiret in lo-
cũ suũ. Et dederũt sortes eis. Et cecidit
sors supra mathiã: ⁊ annumerat⁹ ē cũ un-
decim apostolis. ¶ Et
cum impleretur dies pentecostes: erant omnes
pariter in eodẽ loco. Et factus est repen-
te de celo sonus-tanq̃ aduenientis spi-
ritus uehementis: ⁊ replenit totam do-
mũ ubi erant sedentes. Et apparuerunt
illis dispertite lingue tanq̃ ignis: se-
dit q̃ supra singulos eorũ. Et repleti sũt
omnes spiritu sancto: ⁊ ceperũt loqui ue-
ris linguis prout spiritus sanctus dabat
eloqui illis. Erant autẽ in ierusalem
habitantes iudei uiri religiosi: ex omni
natione que sub celo est. Facta autẽ hac
uoce conuenit multitudo: ⁊ mente con-
fusa est: quoniã audiebat unusquisq;
lingua sua illos loquentes. Stupebãt
autẽ omnes: ⁊ mirabãt dicentes. Nonne
ecce omnes isti qui loquuntur galilei
sunt? Et quomodo nos audimus
unusquisq; linguã nãam ĩ qua nati
sumus? Parthi ⁊ medi ⁊ elamite: et
qui habitant mesopotamiã: iudeam-
et cappadociã: ponthum-⁊ asiam-fri-
giam-⁊ pamphiliã-egiptũ et partes
libie-que est circa cyrenen-⁊ aduene
romani: iudei quoq; ⁊ proselite cretes
et arabes: audiuim⁹ eos loquentes no-
stris linguis magnalia dei. Stupebãt
autẽ omnes: ⁊ mirabãt ad invicẽ di-
centes. Quid nã vult hoc esse? Alij
autẽ irridentes dicebãt: quia mosto ple-
ni sunt isti. Stans autẽ petrus cũ un-
decim leuauit uocem suã: ⁊ locutus ē
eis. Viri iudei ⁊ qui habitatis ierusa-
lem universum hoc vobis notũ sit: ⁊ aurí-
bus percipite verba mea. Non enim sicut
vos estimatis hi ebrij sunt: cũ sit hora
diei tercia. Sed hoc ē quod dictum
est ꝑ ꝓphetã ioel. Et erit in nouissimis
diebus dicit dũs effundam de spiritu
meo super omnem carnẽ. Et prophe-
bunt filij vestri ⁊ filie vestre: ⁊ iuuenes vestri
visiones videbunt: ⁊ senes vestri so-
mnia somniabũt. Et quidem super

seruos meos et ancillas meas in die-
bus illis effundã de spiritu meo ⁊ pro-
phetabũt: ⁊ dabo prodigia ĩ celo sursũ
et signa in terra deorsum: sanguinẽ et
ignem ⁊ vapor fumi. Sol uertetur
in tenebras ⁊ luna ĩ sanguinẽ: antq̃
veniat dies dũi magn⁹ ⁊ manifest⁹. Et
omnis quicũq; invocauerit nomen do-
mini salu⁹ erit. Viri israhelite: audite
verba hc. Ihesum nazarenum virum
approbatũ a deo in vobis virtutibus
et prodigijs ⁊ signis que fecit deus ꝑ
illũ in medio vestri sicut ipsi scitis: hunc
definito consilio et ꝓuisione dei tradi-
tum ꝑ manus iniquorũ affigentes in-
interfecistis. Quẽ deus suscitauit solutis
doloribus inferni: iuxta q̃ impossibile
erat teneri illũ ab eo. Dauid enim dicit
in eum. Prouidebã dũm in conspectu
meo semꝑ: quoniã a dextris est michi
ne commouear. Propter hoc letatum
est cor meũ ⁊ exultauit lingua mea: in-
super ⁊ caro mea requiescet in spe. Quo-
niam non derelinquis animã meã in
inferno: nec dabis sanctũ tuũ videre cor-
ruptionẽ. Notas michi fecisti vias vi-
te: repleb̃is me iocũditate cũ facie tua.
Viri fratres: licet auderet dicere ad
vos de patriarcha dauid quĩ defunctus
est-⁊ sepultus ē: ⁊ sepulcrũ e⁹ ē apud
nos usq; in hodiernũ diẽ. Prophe-
ta igit̃ cum esset ⁊ sciret q̃a iureiurando
iurasset illi deus de fructu lumbi eius se-
dere super sedẽ eius: prouidẽs locutus est
de resurrectione christi: quia neq; dereli-
ctus est in inferno-neq; caro e⁹ vidit
corruptionẽ. Hũc ihesum resuscitauit
deus: cuius omnes nos testes sumus.
Dextera igit̃ dei exaltat⁹ ⁊ promissione
spiritus sancti accepta a patre: effudit
hoc quod vos videtis ⁊ auditis.
Non enim dauid ascendit ĩ celũ. Dixit
autẽ ipse. Dixit dũs domino meo sede
a dextris meis: donec ponã inimicos
tuos scabellũ pedum tuorũ. Certissime
sciat ergo omnis domus israhel: quia ⁊
dũm eũ et christũ fecit deus hũc ihesum
quẽ vos crucifixistis. Hijs autẽ audi-
ns compũcti sunt corde: ⁊ dixerũt ad
petrũ ⁊ ad reliquos apostolos. Quid
faciemus viri fratres? Petrus autẽ ad
illos: paenitentiã inquit agite-⁊ bapti-
zetur unusquisq; vestrũ in nomine ihe-
su christi in remissionẽ peccatorũ vestrorũ:
et accipietis donũ spiritus sancti. Vo-
bis enim est repromissio ⁊ filijs vestris:
et omnibus qui longe sunt quoscunq;
aduocauerit dũs deus noster. Hijs
etiã verbis plurimis testificatus est: et
exhortabat eos dicens. Saluamini
a generatione ista prava. Qui ergo re-
ceperunt sermonẽ eius baptizati sunt:
et apposite sunt in die illa anime circi-
ter mia milia. Erant autẽ pseuerantes
in doctrina apostolorũ: ⁊ communicatio-
ne fractionis panis-⁊ orationibus. Fie-
bat autẽ omni anime timor. Multa q̃
prodigia ⁊ signa ꝑ apostolos in ie-
rusalem fiebãt: ⁊ metus erat magnus
in universis. Omnes etiã qui credebãt
erant pariter: ⁊ habebãt omnia communia.
Possessiones ⁊ substãias vendebant:
⁊ dividebãt illa omnibus prout
cuiq; opus erat. Quotidie quoq; per-
durantes unanimiter ĩ templo et fragen-
tes circa domos panẽ-sumebant cibũ
cũ exultatione et simplicitate cordis:
collaudantes deũ ⁊ habentes gratiã ad
omnẽ plebẽ. Dũs autẽ augebat qui
saluũ fierẽt quotidie ĩ idipsum. ¶
Petr⁹ autẽ ⁊ iohannes ascendebãt
in templũ: ad horam orationis
nonã. Et quidã vir qui erat claudus
ex utero matris suae baiulabatur: quẽ

ponebāt quotidie ad portam templi
que dicitur speciosa: ut peteret elemosi-
nam ab introeūtibus in templū. Is cū
uidisset petrū ⁊ iohannē: incipientes in-
troire in templū: rogabat ut elemosi-
nam acciperet. Intuens aūt in eū petrus
cum iohānē dixit. Respice in nos. At
ille intendebat ī eos: sperans se aliqd
accepturū ab ēis. Petrus aūt dixit. Ar-
gentū ⁊ aurū nō est michi: quod autē
habeo hoc tibi do. In nomine ihesu cri-
sti nazareni surge ⁊ ambula. Et apre-
hensa manu eius dextera allevauit eū:
et protinū consolidate sūt bases eius
et plante. Et exiliens stetit ⁊ ambulabat:
⁊ intrauit cum illis in templū: ambu-
lans ⁊ exiliens ⁊ laudās deū. Et uidit
omnis ppls eū ambulantē ⁊ laudan-
tem deū. Cognoscebāt aūt illū: q ipse
erat qui ad elemosinā sedebat ad spe-
ciosam portam templi. Et impleti sūt
stupore ⁊ extasi: in eo q contigerat illi.
Cum tenerent aūt petrū ⁊ iohannem:
uiuerit omnis ppls ad eos ad porti-
cum q̃ apellat salomonis stupentes.
Q̃ idens aūt petrus: respondit ad ppl̃m.
Q̃ iri israhelite quid miramini in hoc
aut nos quid intuemini: q̃ si nra uir-
tute aut pietate fecerim⁹ hūc ambula-
re? Deus abrahā ⁊ deus ysaac ⁊ deus
iacob: deus pr̄ūm nostrorū glorificauit
filiū suū ihesum: quē uos quidē tradi-
distis ⁊ negastis ante faciē pilati iu-
dicante illo dimittere. Vos aūt sanctū
et iustū negastis: ⁊ petistis uirum ho-
micidam donari uobis: auctorē uero
uite interfecistis. Quē deus suscitauit
a mortuis: cuius nos testes sumus. ⁊ in
fide nominis eius hūc quē uos uideis ⁊
nostis cōfirmauit nomen eius: ⁊ fides q̃
per eum est dedit integrā sanitatem istā
in aspectu omnium vestrū. Et nūc scitis
filio quia per ignorantiā fecistis: sicut ⁊
principes vestri. Deus aūt q̃ prenuntia-
uit per os omnium prophetarū pati ipsum
suum: sic impleuit. Penitemini igitur ⁊
conuertimini ut deleantur peccata vestra:
ut cū uenerint tempora refrigerij a con-
spectu dni ⁊ miserit eū qui ꝓdicatus est
uobis ihesum christū: quē oportet quidē
celū recipere usq; ī tēpora restitutionis
omniū que locutus est ds per os sanctorū
suorū a seculo prophetarū. Moyses qui-
dem dixit. Quoniā prpheta suscitabit
uobis dūs ds vester de fratribus vestris:
tanq̃ meipsum audietis in ēta oia que
cunq; locutus fuerit uobis. Erat autē
omnis anima q̃ nō audierit prophetā
illū exterminabit de plebe. Et omnes
prophete a samuhel ⁊ deinceps q̃ locu-
sunt annunciauerūt dies istos. Vos
estis filij prophetarū ⁊ testamenti: quod
disposuit deus ad patres nros dicens
ad abrahā. Et ī semine tuo benedicen-
tur omnes familie terre. Vobis primū ds
suscitās filiū suū misit eū benedicēt vo-
bis: ut auertat se unusquisq; a nequitia sua.

1 Loquentibus autē illis ad
ppl̃m: supuenerūt sacerdotes et
magistratus templi ⁊ saduce: dolentes
q̃ docerent populū ⁊ annūciarent in
ihesum resurrectionem ex mortuis. et
iniecerunt in eos manus: ⁊ posuerūt
eos ī custodia in crastinū. Erat autē
iam vespera. Multi aūt eorū q̃ audi-
erant verbū crediderunt. et factus est nu-
merus eorū quasi milia. Factū est aūt
in crastinū ut congregarent principes e-
orum ⁊ seniores ⁊ scribe in ierusalem:
⁊ annas princeps sacerdotū ⁊ cayphas
⁊ iohānes ⁊ alexander ⁊ quotqt erāt
de genere sacerdotali. Et statuerūt eos
in medio interrogabāt. In qua virtu-
te aut ī quo nomine fecistis hoc vos?

Tunc repletus spiritu sancto petrus dix-
it ad eos. Principes ppl̃i ⁊ seniores:
si nos hodie iudicamur in benefacto ho-
minis infirmi in quo iste salus factus
est: notū sit omnibus vobis ⁊ omni plebi
israhel q̃a in nomine dni nostri ihesu
cristi nazareni quem vos crucifixistis
quē deus suscitauit a mortuis: in hoc
iste astat coram vobis sanus. Hic est la-
pis q̃ reprobatus est a vobis edificantibus
qui factus est in caput anguli: ⁊ nō est
in alio aliquo salus. Nec enī aliud
nomē est sub celo datū hominibus: ī quo
oporteat nos saluos fieri. Videntes
aūt petri stantiā ⁊ iohannis: comper-
to q̃ homines essent sine litteris ⁊ vide-
ret admirabant: ⁊ cognoscebāt eos q̃ nō
cū ihesu fuerāt. Hominē quoq; uide-
res stantē cum eis q̃ curatus fuerat: ni-
chil poterāt cōtradicere. Iusserunt aūt
eos foras extra concilij secedere: ⁊ conferē-
bāt ad invicē dicentes. Quid faciem⁹
hominibus istis? Quoniam quidem no-
tum signū factū est per eos omnibus ha-
bitantibus ierusalem. Manifestū est: ⁊ nō possu-
mus negare. Sed ne amplius diuul-
getur ī plurē cōminemur eis ne ultra
loquant in nomine hoc ulli hominū. Et
vocantes eos: denunciauerūt ne omni-
no loquerent neq; docerent ī nomine
ihesu. Petrus vero ⁊ iohannes respon-
dentes dixerunt ad eos. Si iustū est in
conspectu dei vos potius audire q̃ de-
um iudicate. Non enī possumus que
vidimus ⁊ audiuim⁹ nō loqui. Et il-
li cōminantes dimiserūt eos: nō inue-
nientes quomodo punirent eos, pter
plurē: quia omnes glorificabāt id q̃ fa-
ctum erat ī eo q̃ acciderat. Annorū enī
erat ampliꝰ quadragīta hmō: ī quo
factum fuerat signum istud sanitatis.
Dimissi autem venerunt ad suos: et
annūciauerunt eis quāta ad eos prin-
cipes sacerdotum ⁊ seniores dixissent.
Qui cū audissent: unanimi leuauerūt
vocē ad deū ⁊ dixerūt. Dne tu q̃ fecisti
celū et terrā mare ⁊ omnia que in eis
sunt: qui spiritu sancto per os pris nri
dauid pueri tui dixisti quare fremue-
runt gentes ⁊ ppli meditati sūt inania
astiterūt reges terre ⁊ principes coeue-
runt in unū adūsus dūm et adūsus
cristū eius: cōuenerūt enim vere in ciui-
tate ista adūsus sanctū puerū tuū ihe-
sum quē unxisti herodes et pontius py-
latus cū gentibus ⁊ ppls israhel: facere
que manus tua ⁊ consilium tuū decreue-
runt fieri. Et nūc dne respice ī minas
eorū: ⁊ da seruis tuis cū omni fiducia
loqui verbū tuum in eo q̃ manū tuā
extendas ad sanitates ⁊ signa et pro-
digia fieri per nomen sancti filij tui ihe-
su. Et cum orasserunt motus est locus in
quo erāt cōgregati: ⁊ repleti sūt omnes
spiritu sancto: ⁊ loquebāt verbum dei
cū fiducia. Multitudinis aūt credentium
erat cor unum ⁊ anima una: nec
quisq; eorū que possidebat aliquid su-
um esse dicebat: sed erant illis oia com-
munia. Et virtute magna reddebāt
apli testimoniū resurrectionis ihesu
cristi dūi nri: ⁊ gratia magna erat in
omnibus illis. Neq; enī quisq; egenus
erat inter illos. Quotqt enī possessores
agrorū aut domorū erant: vendentes af-
ferebāt pretia eorū que vendebāt: ⁊ pone-
bāt ante pedes apl̃orū. Dividebat aūt
singulis pro ut cuiq; opus erat. Ioseph autem qui cognominatus est bar-
sabas ab apostolis: q̃ est interpretatum filius consolationis: levites: cypri-
us genere cum haberet agrum ven-
didit eum: et attulit pretium et posu-
it ante pedes apostolorum.

Vir aut quidã nomine ananias
cũ saphira vxore sua vendidit
agrum: ⁊ fraudauit de ꝓio agri sui
vxore sua: et afferens partẽ quandã
ad pdes apostolorꝫ posuit. Dixit aut
petr ad ananiam. Anania cur tem-
pauit sathanas cor tuũ mentiri te spi-
ritui sancto: ⁊ fraudare de ꝓio agri?
Nõne manens tibi manebat: ⁊ venun-
datũ in tua erat potestate? Quare po-
suisti in corde tuo hãc rem? Non es
mentitus hominibꝫ sed deo. Audiens
aut ananias hec vba: cecidit ⁊ expira-
uit. Et factus ē timor magnus super
omnes qui audierũt. Surgentes aut
iuuenes amouerũt eum: ⁊ efferentes se-
pelierunt. Factũ est aut quasi horarũ
trium spacũ: ⁊ vxor ipius nesciens qd
factum fuerat intrauit. Dixit aut ei
petrus. Dic michi: si tanti agrũ vendi-
disti. At illa dixit. Etiã tanti. Petr
aut ad eã. Quid vniꝫ conuenit vobis
tentare spiritũ dni? Ecce pedes eorũ
qui sepelierũt virum tuũ ad ostium:
et efferent te. Confestim cecidit ãte pedes
eius: ⁊ expirauit. Intrãtes aut iuuenes
inuenerũt illam mortuã: ⁊ egrlerunt
et sepelierũt ad virũ suũ. Et factus est
timor magnus i vniũsa ecclesia: et in
omnes qui audierũt hec. Per manus
aut apostolorꝫ fiebãt signa et ꝓdigia
multa in plebe. Et erãt vnanimiter o-
mnes in porticu salomonis. Ceterorũ
aut nemo audebat coniũgere se illis:
sed magnificabat eos plus. Magis
autẽ augebat credentiũ in dño multi-
tudo virorꝫ ac mulierũ: ita vt i plateas
ferrent infirmos ⁊ ponerent i lectulis
ac grabatis vt veniente petro saltem
umbra illius obumbraret quemꝫ il-
lorũ ⁊ liberarentur omnes ab infirmitati-
bus suis. Cõcurrebat aut ⁊ multitudo
vicinarꝫ ciuitatum ihrlim afferentes e-
gros et vexatos a spiritibꝫ immundis:
qui curabãtur omnes. Exurgens aut
princeps sacerdotũ ⁊ omes qui cũ illo
erant que est heresis sadducerũ repleti
sunt zelo: ⁊ miserũt manus i apostolos
⁊ posuerũt eos in custodia publica.
Angelus aut dni p nocte aperiens
ianuas carceris ⁊ educens eos dixit.
Ite: ⁊ stantes loquimini i templo ple-
bi omia verba vite huius. Qui cũ au-
disset introierũt diluculo i templũ:
et docebãt. Adueniens aut princeps
sacerdotũ ⁊ qui cum eo erãt conuocau-
runt concliũ ⁊ omes seniores filiorũ
israhel: ⁊ miserunt ad carceres ut ad-
ducerent. Cum aut venissent ministri
et apero carcere nõ inuenissent illos:
reuersi nunciauerunt dicentes. Carce-
rem quidẽ inuenimꝰ clausum cũ omi
diligentia: ⁊ custodes stantes ante ia-
nuas: aperto aut neminẽ intus in-
uenimus. Vt aut audierũt hos sacer-
dotes magistratꝰ templi ⁊ principes sa-
cerdotũ: ambigebãt de illis quidnam
fieret. Adueniens aut quidã nunciauit
eis: quia ecce viri quos posuistis i car-
cere sunt i templo stantes ⁊ doce-
tes plm. Tunc abiit magistratꝰ cum
ministris: ⁊ adduxit illos sine vi. Ti-
mebant enim plm ne lapidarent. Et cũ
adduxissent illos: statuerunt i cõcilio.
Et interogauit eos princeps sacerdo-
tum dicens. Precipiendo ꝓcepimus
vobis ne doceretis i nomine isto: et
ecce repletis ihrlim doctrina vra: ⁊ vul-
tis inducere sup nos sanguinẽ homi-
nis istius. Respondens aut petrus et a-
postoli dixerũt. Oportet magis deo ma-
gis q̃ hominibꝫ. Deꝰ patrũ nrõꝫ suscit-
auit ihsũ: quẽ vos interfecistis sus-
pendentes in ligno. Hunc principẽ dꝰ

et saluatorẽ exaltauit dextera sua ad
dandã penitentiã israhel ⁊ remissionẽ
peccatorũ: ⁊ nos sumus testes hoꝝ vr-
borũ: ⁊ spiritus sanctus quẽ dedit deꝰ
omibus obedientibꝫ sibi. Hec cum au-
dissent discrebantur: ⁊ cogitabãt inter-
fecere illos. Surgens aut quidam in
cõcilio pharisseus nomine gamalihel
legis doctor honorabilis omnibꝫ ple-
bi: iussit foras ad breue homines fieri.
Dixitq; ad illos. Viri israhelite atten-
dite vobis sup hominibꝫ istis: quid a-
cturi sitis. Ante hos enim dies extitit the-
udas dicens se esse aliquẽ: cui consensit
numerus virorꝫ circiter ccc adherentorꝫ:
qui occisus est et omes qui credebant
ei dissipati sunt: ⁊ redacti ad nichilũ.
Post hũc extitit iudas galileus in die-
bus professionis: ⁊ auertit plm post
se. Et omnes quotq; obtrecrant ei dis-
persi sunt: ⁊ ipe perijt. Et nũc itaq; di-
co vobis: discedite ab hominibꝫ istis
et sinite illos. Quoniã si est ex homini-
bus: dissolutum est opus: dissoluetur:
si vero ex deo ē nõ potestis dissoluere:
ne forte et deo repugnare videamini.
Consensit aut illi: ⁊ conuocãtes apostolos
cesis deuãtauerunt ne omino lo-
querent in nomine ihsu: ⁊ dimiserũt
eos. Et illi quidẽ ibãt gaudentes a con-
spectu concliꝫ: quũ digni habiti sint pro
nomine ihsu contumeliã pati. Omni aut
die nõ cessabãt i templo ⁊ circa domos
docentes: ⁊ euãgelizãtes christũ ihsm.

In diebꝫ aut illis crescente numero di-
scipulorꝫ factũ est murmur grecorũ ad
versus hebreos: eo q̃ despiciebant in mi-
nisterio quotidiano viduas eorꝫ. Con-
uocantes aut duodecim multitudinẽ
discipulorꝫ dixerũt. Nõ est equũ nos
deseruire verbũ dei: ⁊ ministrare mensis.
Considerate ergo fratres viros ex
vobis boni testimonij septem plenos
spiritu et sapiẽtia: quos ostituamus
super hoc opus. Nos vero orationi et
ministerio verbi instantes erimus.
Et placuit hmo coram omni multitudi-
ne. Et elegerũt stephanũ virũ plenum
fide et spiritu sancto: ⁊ philippũ ⁊ pro-
corum ⁊ nycanorem et timonẽ ⁊ par-
menam ⁊ nicolaũ aduenã antiocheno.
Hos statuerũt ante conspectum
apostolorũ: ⁊ orantes imposuerũt eis
manꝰ. Et verbũ dni crescebat: ⁊ multipli-
cabãt numerꝰ discipulorꝫ i ihrlim valde.
Multa etiã turba sacerdotũ obediebat
fidei. Stephanus aut plenꝰ gratia et
fortitudine faciebat prodigia ⁊ signa
magna i plo. Surrexerũt aut quidã
de synagoga q̃ apellabãt libertinorꝫ
et cyrenensiũ ⁊ alexandrinorꝫ et eorꝫ q̃
erant a cilicia et asia disputantes cum
stephano: ⁊ nõ poterãt resistere sapiẽtie
et spiritui q̃ loquebat: ꝓter qd redar-
guerũt ab eo cum omni fiducia. Tũc
submiserũt viros q̃ dicerẽt se audisse
eum dicentẽ verba blasphemie in moysen
et deũ. Commouerunt itaq; plebẽ
et seniores ⁊ scribas: ⁊ concurrentes ra-
puerunt eũ ⁊ adduxerũt i concliũ: ⁊ sta-
tuerũt falsos testes q̃ dicerent. Homo
iste nõ cessat loqui verba aduersus locũ
sanctũ ⁊ legem. Audiuimꝰ enim eũ dice-
rem: quũ ihesus nazarenus hic de-
struet locũ istum: ⁊ mutabit traditio-
nes q̃s tradidit nobis moysꝫ. Et in-
tuentes eum omnes qui sedebant in
concilio: viderunt faciem eius tanq̃m
faciẽ ãgeli. Dixit aut princeps sacerdo-
tũ: si hec ita se habent. Qui ait.

Viri fratres ⁊ patres audite. Deus
gloie apparuit pri nro abrahe
cum esset i mesopotamia priusq̃ ma-
raret i carran: ⁊ dixit ad illũ. Exi de

terra tua et de cognatione tua: et veni
in terram quam monstrauero tibi. Tunc
egressus est de terra chaldeorum: et habitauit in
charran. Et inde postquam mortuus est pa-
ter eius transtulit illum in terram istam: in
qua nunc vos habitatis. Et non dedit
illi hereditatem in ea nec passum pedis:
sed repromisit dare illi eam in possessio-
nem et semini eius post ipsum: cum non ha-
beret filium. Locutus est autem deus: quia erit
semen eius accola in terra aliena: et ser-
uituti eos subiicient et male tractabunt
eos annis quadringentis: et gentem
cui seruierint iudicabo ego dixit dominus.
Et post hec egrediuntur michi
in loco isto. Et dedit illi testamentum
circumcisionis: sic genuit ysaac et cir-
cumcidit eum die octauo: et ysaac iacob: et
iacob duodecim patriarchas. Et patriar-
che emulantes ioseph uendiderunt in egi-
pto: et erat deus cum eo. Et eripuit eum ex o-
mnibus tribulationibus eius: et dedit ei gratiam
et sapientiam in conspectu pharaonis regis
egiptiorum: et statuit eum ipsum super
egiptum et super omne domum suam. Venit
autem fames in uniuersam egiptum et chana-
an et tribulatio magna: et non inuenie-
bant cibos patres nostri. Cum audisset
autem iacob esse frumentum in egipto: misit
patres nostros primum: et in secundo cognos-
ci est ioseph a fratribus suis: et manifesta-
tum est pharaoni genus eius. Mittens
autem ioseph accersiuit iacob patrem suum:
et omnem cognationem suam in annuaui
septuaginta quinque. Et descendit iacob
in egiptum: et defunctus est ipse et patres no-
stri. Et translati sunt in sichem: et posi-
ti sunt in sepulcro quod emit abraham
precio argenti a filijs emor filij sichem.
Cum autem appropinquaret tempus promissi-
onis quam confessus erat deus abraham: creuit
populus et multiplicatus est in egipto:
quoadusque surrexit alius rex in egipto
qui non nouerat ioseph. Hic circumuenis
genus nostrum afflixit patres nostros:
ut exponerent infantes suos ne uiui
essent. Eodem tempore natus est moyses: et fuit
gratus deo: et nutritus est mensibus
in domo patris sui. Exposito autem illo
sustulit eum filia pharaonis: et nutriuit
eum sibi in filium. Et erudiuit est moyses
omni sapientia egiptiorum: et erat potens in
verbis et in operibus suis. Cum autem imple-
retur ei hydraginta annorum tempus: accen-
dit in cor eius ut uisitaret fratres suos
filios israel. Et cum uidisset quendam iniuri-
am patiendo uindicauit illum: et fecit ulti-
onem ei qui iniuriam sustinebat percusso e-
gipcio. Existimabat autem intelligere
fratres: quoniam deus per manum ipsius
daret salutem illis. At illi non intellexerunt.
Sequenti uero die apparuit illis litigan-
tibus: et reconciliabat eos in pace dicens.
Viri: fratres estis. Ve quid nocetis al-
terutrum? Qui autem iniuriam faciebat pro-
ximo: repulit eum dicens. Quis te obsti-
tuit principem et iudicem super nos? Num-
quid interficere me tu uis: quemadmodum
interfecisti heri egiptum? Fugit autem moy-
ses in uerbo isto: factus est aduena in
terra madian: ubi generauit filios du-
os. Et expletis annis quadraginta:
apparuit illi in deserto montis syna an-
gelus in igne flamme rubi. Moyses autem
uidens admiratus est uisum. Et accedente
illo ut considerare: facta est ad eum uox
domini dicens. Ego sum deus patrum uestro-
rum deus abraham: deus ysaac: et deus iacob.
Tremefactus autem moyses: non audebat
considerare. Dixit autem illi dominus. Solue cal-
ciamentum pedum tuorum. Locus enim in
quo stas terra sancta est. Videns uidi
afflictionem populi mei qui est in egipto: et
gemitum eorum audiui: descendi liberare

eos. Et nunc: ueni mittam te in egiptum.
Hunc moysen quem negauerunt dicentes
quis te constituit principem et iudicem: hunc
deus principem et redemptorem misit cum
manu angeli qui apparuit illi in rubo.
Hic eduxit illos faciens prodigia et si-
gna in terra egipti et in rubro mari: et in
deserto annos quadraginta. Hic est moy-
ses qui dixit filijs israel. Prophetam suscita-
bit uobis dominus de fratribus uestris: tanqm
meipsum audietis. Hic est qui fuit in eccle-
sia in solitudine cum angelo qui loque-
batur ei in monte syna et cum patribus
uestris: qui accepit uerba uite dare nobis.
Cui noluerunt obedire patres nostri: sed
repulerunt et auersi sunt cordibus suis in
egipto: dicentes ad aaron. Fac nobis
deos qui precedant nos. Moysi enim hu-
ic qui eduxit nos de terra egipti: nescimus
quid factum sit ei. Et uitulum fecerunt
in diebus illis: et obtulerunt hosti-
am simulacro: et letabantur in opi-
bus manuum suarum. Conuertit autem de-
us: tradidit eos seruire militie celi: si-
cut scriptum est in libro prophetarum. Num-
quid victimas aut hostias obtulistis
michi annis quadraginta in deserto do-
mus israel? Et suscepistis tabernaculum
moloch et sidus dei uestri remphan: fi-
guras eorum quas fecistis adorare eas: transfe-
ram uos trans babilonem. Tabernaculum
testimonij fuit cum patribus nostris in de-
serto sicut disposuit illis dominus loquens
ad moysen: ut faceret illud secundum for-
mam quam uiderat. Quod et induxerunt
suscipientes patres nostri cum ihesu in pos-
sessionem gentium: quas expulit deus a fa-
cie patrum nostrorum usque in diebus dauid.
Qui inuenit gratiam ante deum: et petiit
ut inueniret tabernaculum deo iacob. Sa-
lomon autem edificauit illi domum. Sed
non excelsus in manufactis habitat: sicut
per prophetam dicit. Celum michi sedes
est: terra autem scabellum pedum meorum.
Quam domum edificabitis michi dicit do-
minus: aut quis locus requiescionis mei
est? Nonne manus mea fecit hec omnia?
Dura ceruice et incircumcisi cordibus
et auribus: vos semper spiritui sancto
resistitis: sicut patres uestri et uos. Quem
propheratum non sunt passi patres ue-
stri? Et occiderunt eos qui prenunciabant de
aduentu iusti: cui uos nunc proditores
et homicide fuistis: qui accepistis legem
in dispositione angelorum et non custodi-
stis. Audiuerunt autem hec dissecabantur
cordibus suis: et frendebant dentibus in
eum. Cum autem esset plenus spiritu sancto:
intendens in celum uidit gloriam dei et ihe-
sum stantem a dexteris dei. Et ait. Ecce
video celos apertos: et filium hominis
stantem a dexteris dei. Exclamans
autem uoce magna continuerunt aures
suas: et impetum fecerunt unanimiter in eum.
Et eiecerunt eum extra ciuitatem lapidabant:
et testes deposuerunt uestimenta sua se-
cus pedes adolescentis: qui uocabat saulus.
Et lapidabant stephanum inuocan-
tem et dicentem. Domine ihesu suscipe spiritum
meum. Positis autem genibus: clamauit
uoce magna dicens. Domine: ne statuas
illis hoc peccatum. Et cum hec dixisset: obdor-
miuit. Saulus autem erat sentiens
occisionem eius. Facta est autem in illa
die persecutio magna in ecclesia quae erat
in hierosolimis: et omnes dispersi sunt per regi-
ones iudee et samarie preter apostolos.
Curauerunt autem stephanum uiri timorati:
et fecerunt planctum magnum super eum.
Saulus autem deuastabat ecclesiam per do-
mos intrans: trahens uiros ac mulie-
res: tradebat in custodiam. Igitur qui dispers-
i erant pertransibant euangelizantes uerbum
dei. Philippus autem descendens in ciuitatem

samarie ꝑdicabat illis christũ. Intendebant autẽ turbe his que a philippo
dicebantur vnanimiter audientes: ⁊ videntes signa q̃ faciebat. Multi enim ex
qui habebãt spiritũ immundũ: clamantes voce magna egrediebãt. Multi autem
paralitici ⁊ claudi curati sũt. Factũ est
ergo gaudiũ magnum i illa ciuitate.
Vir autẽ quidã nomine symon q̃ ante
fuerat i ciuitate magus seducens gentẽ
samarie dicens se esse aliquẽ magnũ:
cui adsultabãt omnes a minimo usq;
ad maximũ dicentes: hic est virtus dei
que vocatur magna. Intendebãt autẽ
eum: ꝓter q̃ multo tẽpore magicis
suis deuenerat eos. Cũ vero credidissent philippo euãgelizãti de regno dei:
in nomine ihesu christi baptizabãtur viri ac mulieres. Tunc symon ⁊ ipse credidit: et cum baptizatus esset adherebat
philippo. Videbãtq; etiam signa ⁊ virtutes maximas fieri: stupens admirabatur. Cũ autẽ audissent apostoli q̃ erãt
in ierosolimis q̃ recepisset samaria
verbũ dei: miserũt ad eos petrũ ⁊ iohannem. Qui cũ venissent orauerunt pro
ipsis: vt acciperẽt spiritũ sanctũ. Nondũ enim in quemq̃ illorũ inuenerat: sed baptizati tantũ erãt i nomine dñi ihesu.
Tunc imponebãt manũ super illos: et
accipiebant spiritũ sanctũ. Cũ videsset autẽ symon q̃a per impositionẽ manũ
apostolorũ daretur spiritus sanctus: obtulit eis pecuniam dicens. Date ⁊ mihi
hanc potestatem: vt cuicũq; imposuero
manus accipiat spiritũ sanctũ. Petrus
autẽ dixit ad eum. Pecunia tua tecum
sit ꝓ ydionẽ: quẽ donũ dei existimasti
pecunia possideri. Non est tibi pars
neq; sors in sermone isto. Cor enim tuũ
non est rectum coram deo. Penitentiam
itaq; age ab hac nequicia tua: ⁊ roga
deũ si forte remittat tibi hec cogitatio
cordis tui. In felle enim amaritudinis
⁊ obligatione iniquitatis video te esse.
Respondens autẽ symon dixit. Precamini vos pro me ad dñm: vt nichil
veniat super me horũ q̃ dixistis. Et illi
quidem testificati ⁊ loquti verbũ dei redibant ihierosolimã: ⁊ multis regionibus samaritanorũ euãgelizabãt. Angelus autẽ dñi loquutus est ad philippum
dicens. Surge: ⁊ vade ꝓ ta meridianũ
ad viã q̃ descendit ab ihelum gazã:
hec est deserta. Et surgens abiit. Et ecce
vir ethiops eunuchus potens candacis
reginẽ ethiopũ: qui erat super omnes gazas eius: venerat adorare in ierusalem:
et reuertebat sedens super curruũ suum:
legebatq; Esaiam ꝓphetam. Dixit autẽ
spiritus philippo. Accede: ⁊ adiunge
te ad curruũ istũ. Accurrens autẽ philippus: audiuit eũ legentẽ Esaiã prophetam et dixit. Putasne intelligis quẽ
legis? Qui ait. Et quomodo possum:
si nõ aliquis ostenderit michi? Rogauitq; philippũ vt ascenderet: et sederet
secum. Locus autẽ scripture quã legebat
erat hic. Tanq̃ ouis ad occisionẽ ductus est: ⁊ sicut agnus coram tondente se
sine voce: sic nõ aperuit os suũ. In humilitate iudicium eius sublatũ est. Generationẽ eius quis enarrabit? Quoniã
tollet de terra vita eius. Respõdens autẽ
eunuchus philippo dixit. Obsecro te
de quo propheta dicit hoc: De se an de
alio aliquo? Apertens autẽ philippus
os suũ: et incipiens a scriptura ista:
euãgelizauit illi ihesum. Et dũ irent p
viam: venerunt ad quandã aquã. Et
ait eunuchus. Ecce aqua. Quis prohibet me baptizari: dixit autẽ philippus.
Si credis ex toto corde licet. Et respondens ait. Credo filiũ dei esse ihesum

christũ. Et iussit stare currum. Et descenderunt uterq; in aquã philippus ⁊ eunuchus: ⁊ baptizauit eũ. Cũ autẽ ascendissent de aqua spiritus dñi rapuit philippum: ⁊ amplius nõ vidit eũ eunuchus.
Ibat autẽ p viam suã gaudens. Philippus autẽ inuentus est in azoto: ⁊ pertransiens euangelizabat ciuitatibus
cunctis donec veniret cesaream. ⁊c

Paulus autẽ adhuc spirans minarum ⁊ cedis i discipulos dñi
accessit ad principẽ sacerdotũ: et petiit
ab eo epistolas i damascũ ad synagogas: vt si quos inuenisset huius vie
viros ac mulieres: vinctos perducere i
ierusalem. Et cũ iter faceret: cõtigit vt appropinquaret damasco. Et subito circumfulsit eum lux de celo: ⁊ cadens in
terã audiuit vocẽ dicentẽ sibi. Saule
saule: quid me persequeris? Qui dixit.
Quis es dñe? Et ille. Ego sũ ihesus:
quẽ tu persequeris. Durũ est tibi contra
stimulũ calcitrare. Et tremẽs ac stupens
dixit. Dñe: quid me vis facere? Et dominus ad eũ. Surge ⁊ ingredere ciuitatẽ: ⁊ ibi dicet tibi q̃d te oporteat
facere. Viri autẽ illi q̃ comitabantur
eũ stabãt stupefacti: audientes quidẽ
vocem: neminẽ autẽ videntes. Surgens autẽ saulus de terra: apertisq; oculis nichil videbat. Ad manus autẽ illũ trahentes: introduxerũt damascũ. Et erat
ibi triduo diebus nõ videns: ⁊ nõ manducauit neq; bibit. Erat autẽ quidam
discipulus damasci nomine ananias.
Et dixit ad illũ in visu dñs. Ananias.
At ille ait. Ecce ego dñe. Et dominus
ad eum. Surge: ⁊ vade in viã qui vocatur recta: ⁊ quere in domo iude: saulum nomine tharsensem. Ecce enim orat. Et vidit virũ ananiã nomine intrantem: ⁊ imponentẽ sibi manus
ut visum recipiat. Respõdit autẽ ananias. Dñe audiui a multis de viro hoc:
quãta mala fecerit sanctis tuis in ierusalẽ. Et hic habet potestatẽ a principibus sacerdotũ: alligandi omnes qui
inuocãt nomen tuũ. Dixit autẽ ad eũ
dñs. Vade: quoniã vas electionis est
michi iste: vt portet nomen meũ coram
gentibus et regibus ⁊ filijs israhel. Ego
enim ostendã illi: quãta oporteat eũ pro
nomine meo pati. Et abiit ananias
et introiuit in domũ: ⁊ imponens ei
manũ dixit. Saule frater: dñs misit
me ihesus: q̃ apparuit tibi in via qua
venisti: vt videas ⁊ implearis spiritu sancto. Et cõtinuo ceciderũt ab oculis eius tanq̃ squame: ⁊ visum recepit.
Et surgens baptizatus est: ⁊ cũ accepisset cibum cõfortatus est. Fuit autẽ cũ discipulis q̃ erãt damasci p dies aliquot.
Et continuo in ceclesiis i synagogas predicabat ihesum: quẽ hic est filius dei. Stupebant autẽ omnes qui eũ audiebant: ⁊
dicebãt. Nõne hic est q̃ expugnabat i
ierusalem eos q̃ inuocabãt nomen istud?
Et huc ad hoc venit: vt vinctos illos
duceret ad principes sacerdotum. Saulus autẽ multo magis valebat ⁊ cõfundebat iudeos q̃ habitabãt damasci:
affirmans quẽ hic est christus. Cũ autẽ
impleerentur dies multi: consilium fecerũt i unũ iudei vt eũ interficerent. Facte autẽ sunt saulo insidie eorũ. Custodiebãt autẽ ⁊ portas die ac nocte: vt
eũ interficerẽt. Accipientes autẽ discipuli
eius nocte per murũ dimiserũt eum:
summittentes i sporta. Cum autẽ venisset in ierusalem temptabat se iungere discipulis: ⁊ omnes timebãt eũ: non credentes esse discipulum. Barnabas autẽ apprehensum illũ duxit ad apostolos: ⁊ narrauit illis quomodo in via vidisset

dñm et ꝓa loqu⁹ est ei: ⁊ quomodo in
damasco fiducialiter egerit i nomine
ihesu. Et erat cũ illis intrans et exiens
in ihesu: fiducialiter agens i nomine
dñi. Loquebat quoq; gentibus ⁊ disputabat cũ grecis: illi aũt querebant occidere eum. Quod cum cognouissent fratres deduxerũt eum cesaream: et dimiserũt tharsum. Ecclesia quidem per totam iudeã et galileã et samariã habebat pacem: ⁊ edificabat ambulans in timore dñi: et cõsolatione sancti spiritus replebat. Factum ē aũt petro dũ peruaderet uniuersos-deuenire ad sanctos qui habitabat lidde. Inuenit autẽ ibi hominẽ quendã nomine eneã-ab annis octo iacentẽ in grabbato: qui erat paralyticus. Et ait illi petrus. Enea: sanet te dñs ihesus cristus. Surge: ⁊ sterne tibi. Et continuo surrexit. Et uiderũt illũ omnes qui habitabãt lidde ⁊ saronę: q̃ conuersi sunt ad dñm. In ioppe aũt fuit quedã discipula nomine ithabita: que interpretata dicit dorcas. Hęc erat plena operibus bonis ⁊ elemosinis quas faciebat. Factũ est aũt in diebus illis: ut infirmata moreret. Quã cũ lauissent: posuerũt eam in cenaculo. Cum aũt prope esset lidda ab ioppe: discipuli audientes quia petr⁹ esset in ea duos uiros miserunt ad eũ: rogãtes-ne pigritetur uenire usq; ad nos. Exurgens aũt petr⁹: uenit cũ illis. Et cũ aduenisset duxerunt illũ in cenaculũ: ⁊ circũstetũt illũ omnes uidue flentes: et ostendẽtes ei tunicas et uestes quas faciebat illis dorcas. Eiectis aũt omnibus foras-petrus ponẽs genua orauit: ⁊ conuersus ad corpus dixit. Thabita surge. At illa aperuit oculos: ⁊ uiso petro resedit. Dans aũt illi manũ erexit eã: et cum uocasset sãctos ⁊ uiduas assignauit eam uiuam. Notum autem factum est per uniuersam ioppen: ⁊ crediderunt multi in domino. Factum est aũt ut dies multos moraretur in ioppe apud hymonem quendam corarium.

Vir aũt quidam erat i cesarea nomine cornelius centurio cohortis que dicit italica - religiosus ac timens deum cum omni domo sua faciens elemosinas multas plebi: et deprecans ꝛũ semp. Is uidit i uisu manifeste quasi i hora nona diei angelũ dei introeuntẽ ad se: ⁊ dicentẽ sibi. Cornelii. At ille intuens eũ: timore correptus dixit. Quis es domine? Dixit aũt illi. Orationes tue ⁊ elemosine tue ascenderunt in memoriã in conspectu dei. Et nũc mitte uiros i ioppen: ⁊ accersi hymonẽ quendã qui cognominat⁹ petrus. Hic hospitat⁹ apud hymonẽ quendam coriariũ: cuius ē domus iuxta mare. Hic dicet tibi: quid te oportet facere. Et cũ discesisset angelus q̃ loquebatur illi: vocauit duos domesticos suos ⁊ militem timentẽ dũm ex his q̃ illi parebãt. Cumq; cũ narasset omnia: misit illos in ioppen. Postera autem die iter illis facientibus ⁊ appropinquãtibus ciuitati: ascendit petrus i superiora ut oraret circa horã sextam. Et cũ esuriret voluit gustare: paratis autẽ illis cecidit super eum mentis egressus. Et uidit celum apertũ: ⁊ descendẽs uas quod dã uelut linteũ magnũ quatuor initijs summitti de celo in terrã: in quo erat oia q̃drupedia ⁊ serpentia terre ⁊ volatilia celi. Et facta ē uox ad eũ. Surge petre: occide ⁊ manducа. Ait aũt petr⁹. Absit dñe: quia nunq; mãducaui omne cõmune et immundũ. Et uox iterũ secũdo ad eũ. Quę deo purificauit: tu cõmune ne dixeris. Hoc autem factũ est per ter. Et statim receptum est uas in celũ. Et dũ intra se hesitaret petrus quidnã esset uisio quã uidisset: ecce uiri q̃ missi erant a cornelio inquirentes domũ symonis-astiterũt ad ianuam. Et cũ uocasset: interrogabãt si symon q̃ cognominat⁹ petr⁹ illic hęberet hospitũ. Petro autẽ cogitante de uisione: dixit spiritus ei. Ecce uiri tres querũt te. Surge igit ⁊ descende: et uade cũ eis nichil dubitans: quia ego misi illos. Descendẽs autẽ petrus ad uiros dixit. Ecce ego sũ quẽ queritis. Que causa est, per quã uenistis? Qui dixerunt. Cornelius centurio uir iustus ⁊ timens deũ et testimoniũ habens ab uniuersa gente iudeorũ: responsum accepit ab ãgelo sancto accersiri te in domũ suam: ⁊ audire uerba abs te. Iuxtaq; ducẽs eorũ eos recepit hospitio. Sequenti aũt die surgens: profect⁹ est cũ illis ⁊ quidã de fratribus ab ioppe comitati sunt eũ. Altera aũt die introiuit cesaream: cornelius uero expectabat illos: cõuocatis cognatis suis et uicinis suis. Et factum ē cum introisset petrus-obuius eius et cecidisset: et pronũs ad pedes eius adorauit. Petrus uero eleuauit eũ dicens. Surge: ⁊ ego ipse homo sum. Et loquens cum illo intrauit: ⁊ inuenit multos q̃ conuenerãt dixitq; ad illos. Vos scitis quomodo abominatũ sit uiro iudeo diungi aut accedere ad alienigenam. Sed michi ostendit dñs nemini commune aut immundũ dicere hominem: propter hoc sine dubitatione ueni accersitus. Interrogo ergo: quãobrem accersisti me. Et cornelius ait. A nudi usquadeo die usq; ad hanc horam orans eram hora nona i domo mea: et ecce uir stetit ante me i veste candida:

et ait. Cornelii exaudita est oratio tua: et elemosine tue ad memoriam sunt i cõspectu dei: mitte ergo i ioppen ⁊ accersi hymonẽ q̃ cognominat⁹ petr⁹: hic hospitatur i domo hymonis coriarij iuxta mare. Cõfestim ergo misi ad te: tu ue benefecisti ueniendo. Nunc ergo omnes nos in aspectu tuo assumus: audire omnia quecũq; tibi precepta sunt a dño. Aperiens aũt petrus os suũ dixit. In ueritate comperi q̃a non ē personarum accep⁹ deus: sed in omni gente q̃ timet eum ⁊ operatur iusticiã: acceptus ē illi. Verbũ misit deus filijs isrl: annũtiãs pacem p ihesum cristũ: hic ē omniũ dominus. Vos scitis quod factũ ē verbũ per uniuersam iudeã. Incipiens enim a galilea post baptismũ q̃ predicauit iohannes ihesum a nazareth quomodo unxit eum deus spiritu sancto ⁊ uirtute: qui pertransiit benefaciendo ⁊ sanando omnes oppressos a diabolo: quoniã deus erat cũ illo. Et nos testes sumus omniũ que fecit in regione iudeorũ et ihesu: quẽ occiderũt suspendentes in ligno. Hunc deus suscitauit tertia die et dedit eum manifestũ fieri-nõ omni populo sed testibus predinatis a deo: nobis q̃ manducauimus ⁊ bibimus cum illo postq; resurrexit a mortuis. Et preceptum nobis predicare populo ⁊ testificari: quia ipse ē qui constitutus ē a deo iudex viuorũ ⁊ mortuorũ. Huic omnes prophete testimoniũ phibent remissionem peccatorum accipere p nomen eius: omnes qui credũt in eũ. Adhuc loquente petro uerba hęc: cecidit spiritus sanctus super omnes qui audiebãt sermonem. Et obstupuerũt de circũcisione fideles q̃ uenerãt cum petro: quia ⁊ i nationes gratia spiritus sancti effusa ē. Audiebant enim illos loquentes linguis: ⁊ magnificantes

deum. Tūc respōdit petrus. Numquid
aquā quis prohibere potest ut nō ba-
pticentur hi q̄ spiritū sanctū acceperūt
sicut ⁊ nos? Et iussit eos baptizari in
nomine dñi ihesu cristi. Tūc rogauerunt
eū: ut maneret apud eos aliquot diebus.

Audierūt aūt apli ⁊ fratres q̄ qui
erant in iudea: quia ⁊ gentes rece-
perunt verbū dei. Cū aūt ascendisset
petrus ierosolimā: disceptabat aduer-
sus illū q̄ erat ex circumcisione dicētes.
Quare introisti ad viros p̄putium ha-
bentes: ⁊ mānducasti cū illis? Incipiēs
aūt petrus: exponebat illis ordinē di-
cens. Ego eram i ciuitate ioppe orās:
et vidi in extasi mētis mee visionē: de-
scendens vas quoddā velut linteum
magnū quatuor initijs summitti de
celo: ⁊ venit usq̄ ad me. In q̄ intuens
considerabā: ⁊ vidi quadrupedia terre
et bestias ⁊ reptilia ⁊ volatilia celi. Au-
dīui aūt et vocē dicentis mihi. Surge
petre occide ⁊ manducā. Dixi autem.
Absqueq̄ dñe: q̄a commune aut immū-
dum nunq̄ introiuit i os meū. Rūdit
aūt vox secūdo de celo. Quē deus mūda-
uit: tu ne cōmune dixeris. Hoc autē fa-
ctum est p̄ ter: ⁊ recepta sunt oīa rursū
in celū. Et ecce viri tres cōfestim astite-
runt in domo in qua eram: missi a ce-
sarea ad me. Dixit aūt spiritus mihi:
ut irem cū illis nihil hesitans. Et ue-
runt aūt mecum ⁊ sex fratres isti: ⁊ in-
gressi sumus i domū viri. Narrauit
autem nobis quomodo vidisset ange-
lum i domo sua stantem: ⁊ dicentē sibi.
Mitte i ioppen ⁊ accersi symonem q̄
cognominat petrū: q̄ loquet tibi verba
in quibus salvus eris tu ⁊ vniuersa domus
tua. Cū aūt cepisset loqui cecidit spi-
ritus sanctus sup eos: sicut ⁊ in nos i
initio. Recordat⁹ sū aūt verbi dñi: sicut
dicebat. Iohannes quidē baptizauit
aqua: vos aūt baptizabimini spiritu
sancto. Si ergo eandē gratiā dedit illi
deus sicut ⁊ nobis q̄ credidimus i dñm
ihesum cristū: ego q̄s eē q̄ possem pro-
hibere deū? Hys audiens tacuerunt: et
glorificauerūt deum dicentes. Ergo ⁊
gentibus penitentiā dedit d⁹ ad vitā. Et
illi quidē q̄ dispersi fuerāt a tribulatione
que facta fuerat sub stephano pambu-
lauerunt usq̄ fenicen ⁊ cyprū ⁊ antio-
chiam: nemini loquētes verbū nisi so-
lis iudeis. Erāt aūt quidā ex eis viri cy-
prij ⁊ cyrenei q̄ cū introissent antio-
chiam loquebāt ⁊ ad graecos: annunti-
antes dōm ihesum. Et erat manus dñi
cum eis: multusq̄ numer⁹ credentiū cō-
uersus ē ad dñm. Peruenit aūt fama
ad aures ecclesie q̄ erat ierosolimis
sup istis: ⁊ misērūt barnabam usq̄ ad
antiochiā. Qui cū peruenisset ⁊ vidisset
gratiā dei gaudens est: ⁊ hortabatur o-
mnes in p̄posito cordis permanere do-
mino: quia erat vir bonus et plenus
spiritu sancto et fide: ⁊ apposita ē multa
turba dño. Profect⁹ ē aūt tarsum
ut quereret saulū: quē cū inuenisset pe-
duxit antiochiā. Et annū totū conuersati
sunt ibi ⁊ docuerūt turbā multā:
ita ut cognominarentur primū antio-
chie discipuli cristiani. In hys aūt di-
ebus fuguerūt a ierosolimis pphe
in antiochiā: ⁊ surgēs unus ex eis no-
mine agabus significabat per spiritū fa-
mem magnā futurā ⁊ mūdo ode ter-
rarum: q̄ facta ē sub claudio. Discipuli
aūt pro ut q̄s habebat ꝓpsuerant in
ministeriū mittere habitantibus in iu-
dea fratribus: q̄ ⁊ fecerūt mittentes ad
seniores p manus barnabe ⁊ sauli.

Eodē autem tp̄e misit herodes rex
manus: ut affligeret quosdam

de ecclesia. Occidit aūt iacobū fratrem
iohannis gladio: videns aūt q̄a placeret
iudeis apposuit apphendere et petrum.
Erāt aūt dies azimoꝝ. Quē cū appre-
hendisset misit in carcerem: tradens
quatuor quaternionibus militū ad cu-
stodiendū eum: volens post pascha
producere eū plo. Et petr⁹ quidē seruia-
batur in carcere: oratio aūt fiebat sine
intermissione ad ecclesia ad deū pro
eo. Cū aūt producturus esset herodes:
in ipsa nocte erat petrus dormiens inter
duos milites vincl⁹ catenis duabus:
et custodes ante ostium custodiebant
carcerem. Et ecce angelus dñi astitit: ⁊
lume refulsit in habitaculo: percussoq̄ la-
tere petri excitauit eū dicens. Surge ve-
lociter. Et ceciderūt catene de manibus
eius. Dixit aūt angelus ad eū. Precin-
gere: et calcia te caligas tuas. Et fecit
sic. Et dixit illi. Circunda tibi vestimen-
tum tuū: ⁊ sequere me. Et exiens seque-
batur eū: ⁊ nesciebat quia verū est quod
fiebat p angelū. Existimabat aūt se visi-
sum videre. Transeūtes aūt primā ⁊ se-
cundā custodiā venerūt ad portā ferre-
ram q̄ ducit ad ciuitatē: que ultro a
pueta ē eis. Et exeūtes processerūt vicū
unū: ⁊ continuo discessit angelus ab
eo. Et petrus ad se reuersus dixit. Nūc
scio vere quia misit dñs angelū suū: ⁊
eripuit me de manu herodis et de o-
mni expectatione plebis iudaeorum. Con-
sideransq̄ venit ad domū marie mris
iohannis q̄ cognominat⁹ ē marcus:
ubi erāt multi cōgregati ⁊ orātes. Pul-
sante aūt eo ad ostium iamue processit
puella ad videndum nomine rode.
Et ut cognouit vocē petri pre gaudio
nō aperuit ianuā: sed introcurrens nūcia-
uit stare petrum āte ianuā. At illi di-
xerunt ad eam. Insanis. Illa autem
affirmabat sic se habere. Illi aūt dice-
bant. Angel⁹ eius est. Petr⁹ aūt perseue-
rabat pulsans. Cū aūt aperuissent o-
stium: viderunt eū ⁊ obstupuerūt. Nu-
nuens aūt eis manu ut tacerent: nar-
rauit quomodo dñs eduxisset eum de
carcere. Dixitq̄. Nūciate iacobo et fra-
tribus hrc. Et egressus abiit i aliū locū.
Facta aūt die erat nō parua turbatio
inter milites: quidnā factū esset de pe-
tro. Herodes aūt cū requisisset eū ⁊ nō
inuenisset inquisitione facta de custo-
dibus iussit eos duci: descendensq̄ a iu-
dea in cesaream: ibi cōmoratus est. Erat
aūt iratus tirio ⁊ sidonijs. At illi u-
nanimes venerūt ad eū: ⁊ persuaso bla-
sto qui erat sup cubiculo regis postula-
bant pacem: eo q̄ alerentur regiones e-
rum ab illo. Statuto aūt die herodes
vestitus veste regia sedit p tribunali:
et cōtionabatur ad eos. Populus aūt
acclamabat dei voces: ⁊ nō hominis.
Confestim aūt percussit eū angel⁹ dñi
eo q̄ nō dedisset honorem deo: ⁊ cōsum-
ptus a vermibus expiravit. Verbū
aūt dñi crescebat ⁊ multiplicabat. Bar-
nabas aūt ⁊ saulus reuersi sunt a ie-
rosolimis expleto ministerio: assūpto
iohanne q̄ cognomināt⁹ est marc⁹.

Erant aūt in ecclesia q̄ erat antio-
chie prophete ⁊ doctores: i q̄bus
barnabas ⁊ symon q̄ vocabat niger
et lucius cyrenensis ⁊ manahen q̄ erat
herodis tetrarche collactaneus: ⁊ saul⁹.
Ministrantibus aūt illis dño ⁊ ieiunā-
tibus: dixit illis spiritus sanct⁹. Segre-
gate michi saulū ⁊ barnabā in opus
ad q̄ assumpsi eos. Tūc ieiunantes
et orantes imponentesq̄ eis manus:
dimiserūt illos. Et ipi quidem missi a
spiritu sancto abierūt seleuciā: et inde
nauigauerūt cyprū. Et cum essent

salamina: ꝓdicabãt verbũ dei in syna
gogis iudeorꝫ. Habebant aũt ꝛ iohan
nem ĩ ministerio. Et cũ pambtasset
uniũsam insulã usq; paphum: inue
nerũt quendã virum magum pseudo
prophetã iudeũ cui nomẽ erat bariehu:
q̃ erat cũ proconsule sergio paulo viro
prudente. Hic accersitis barnaba ꝛ pau
lo: desiderabat audire verbũ dei. Resi
stebat aũt illis elymas magus: sic enim
interpretatur nomen eius: quærens auerte
re proconsulem a fide. Saulus aũt q̃
et paulus: repletꝰ spiritu sãcto intuẽs
in eũ dixit. O plene omni dolo et omni
fallacia filii diabboli: inimice oĩs iusti
tie: non desinis subuertere vias dñi re
ctas? Et nũc ecce manus dñi sup te: ꝛ
eris cecus non videns solẽ usq; ad tem
pus. Et ꝛ continuo cecidit ĩ eũ caligo et te
nebre: ꝛ circuiens querebat q̃ a manu
ducẽ. Tũc proconsul cũ vidisset factum
credidit: admirans sup doctrina dñi.
Et cũ a papho nauigassent paulus et
qui cũ eo erãt: venerũt pergen pamphi
lie. Johãnes aũt discedẽs ab eis: reuer
sus est ierosolimã. Illi vero pertranseun
tes pergen venerũt antiochiã ꝛ sedebat
et ingressi synagogam die sabbatorũ
sederũt. Post lectionẽ aũt legis et pro
phetarũ: miserũt principes synagoge
ad eos dicentes. Viri fratres: si quis
est in vobis sermo exhortationis ad
plebem dicite. Surgẽs aũt paulus et
manu silentiũ indicens ait. Viri israhe
lite ꝛ qui timetis deũ audite. Deus
plebis istius elegit patres nostros et plebẽ ex
altauit cũ essent incole ĩ terra egipti: et
in brachio excelso eduxit eos ex ea: et per
quadragita annos mores eorũ
sustinuit ĩ deserto. Et destruẽs gentes
septem in terra chanaan sorte distribuit
eis terã eorꝫ quasi post quadringentos
et quinquagita annos: ꝛ post hec de
dit iudices usq; ad samuel prophetam.
Et exinde postulauerũt regẽ: ꝛ dedit il
lis saul filium cis: virũ de tribu beni
min annis quadragita. Et amoto il
lo suscitauit illis dauid regem: cui tes
timoniũ perhibens dixit. Inuenũ dauid
filiũ iesse virũ secũdũ cor meũ: qui faciet
omnes voluntates meas. Huius deus ex
semine secũdũ promissionẽ eduxit isrl
saluatorẽ ihesum: ꝓdicante iohanne
ante faciẽ aduentus eius baptismũ peni
tentie omni plo isrl. Cũ impleret aũt
cursum suũ dicebat. Quem me arbi
traminꝫ esse nõ sũ ego: sed ecce venit post
me: cui non sũ dignus calciamenta
pedũ soluere. Viri fres: filii generis a
braham ꝛ q̃ in vobis timent deũ: vo
bis verbum salutis huius missum est.
Qui enim habitabãt in hiru ꝛ principes
eius hũc ignorãtes ꝛ voces prophetarũ
que per omne sabbatũ leguntur: iudicantes
impleuerunt. Et nullã causã mortis
inuenientes ĩ eo: petierunt a pilato vt in
terficerent eũ. Cumq; consummassent oia
que de eo scripta erant: deponentes eũ
de ligno posuerunt eũ in monumẽto.
Deus aũt suscitauit eũ a mortuis tertia
die: q̃ visus est per dies multos his q̃
simul ascenderãt cũ eo de galilea in hie
rusalẽ: qui usq; nũc sunt testes eius ad
plebẽ. Et nos vobis annũciamus eam
q̃ ad patres nostros repromissio facta est:
quã hanc deus adimplenit filijs nris
resuscitans ihesum sicut ꝛ in psalmo se
cundo scriptũ est. Filius meus es tu ego
hodie genui te. Quod aũt suscitauit
eum a mortuis amplius iam non re
uersurum in corruptionem: ita dixit.
Quia dabo vobis sancta dauid fidelia.
Deoꝫ ꝛ alibi dicit. Non dabis
sãctũ tuũ videre corruptionẽ. Dauid

cũ ĩ sua generatione cũ ãministrasset
voluntati dei: dormiuit et appositus est
ad patres suos: et vidit corruptionem.
Quẽ vero deus suscitauit nõ vidit cor
ruptionẽ. Notũ igitꝫ sit vobis viri fra
tres: quia p hunc vobis remissio pec
catorꝫ annũciatur ab omnibus: quibus
nõ potuistis in lege moysi iustificari.
In hoc omnis qui credit iustificat. Vide
te ergo ne superueniat vobis q̃ dictũ est
in prophetis. Videte cõtemptores et
ãmiramini ꝛ disperdimini: q̃a opus o
pere: ego ĩ diebus vestris: opus q̃d nõ
credetis si q̃s enarrauerit vobis. Exeũ
tibus aũt illis: rogabãt vt sequẽti sab
bato loqueretur sibi verba hec. Cumq;
dimissa esset synagoga: secuti sunt mul
ti iudeorꝫ et colentũ deũ aduenas: pau
lum et barnabam: q̃ loquẽtes suadebãt
eis vt permanerẽt ĩ gratia dei. Sequẽti
vero sabbato pene vniũsa ciuitas con
uenit audire verbũ dei. Videntes aũt
turbas iudei repleti sunt zelo: ꝛ contra
dicebãt hijs que a paulo dicebãtur blas
phemantes. Tũc constanter paulus et
barnabas dixerũt. Vobis oportebat
primũ loqui verbũ dei: sed quoniã re
pellitis illud ꝛ indignos vos iudica
tis eterne vite: ecce conuertimur ad gen
tes. Sic enim nobis precepit dominus.
Posui te in lucẽ gentiũ vt sis in salu
tem usq; ad extremũ terre. Audientes
aũt gentes gauise sũt: ꝛ glorificabãt
verbũ domini: ꝛ credidẽrũt quotq̃ erãt
preordinati ad vitã eternã. Disseminabatur
aũt verbum dñi p vniũsam
regionẽ. Iudei aũt incitauerunt mulie
res religiosas ꝛ honestas et primos
ciuitatis: ꝛ excitauerũt persecutionẽ ĩ pau
lum ꝛ barnabam: ꝛ eiecerunt eos de fi
nibus suis. At illi excussio pulvere pe
dum ĩ eos venerũt iconiũ. Discipuli q̃q;
replebantur gaudio et spiritu sancto.

Factũ ẽ aũt iconio vt simul
intrarent synagogam iu
deorũ ꝛ loquerẽtur ita vt crederet iude
orũ ꝛ grecorũ copiosa multitudo. Hi
vero incredeli fuerunt iudei: suscitaue
runt et ad iracundiã cõtauerunt a
nimas gentiũ aduersus fratres. Multo
igitꝫ tẽpore demorati sũt fiducialiter
agentes in dño: testimoniũ perhibente
verbo gratie sue: dante signa ꝛ prodi
gia fieri p manus eorꝫ. Diuisa ẽ aũt
multitudo ciuitatis: ꝛ quidã quidem
erant cũ iudeis: quidã vero cum apls.
Cum aũt factꝰ esset impetus gentiũ
et iudeorũ cũ principibus suis vt ꝛ tu
mulijs afficerent ꝛ lapidarent eos: in
telligentes confugerũt ad ciuitates lyca
onie lystram ꝛ derben ꝛ vniuersam
in circuitu regionẽ: ꝛ ibi euãgelizãtes
erant. Et quidã vir lystris infirmꝰ pe
dibus sedebat claudus ex vtero matris
sue: qui nũquã ambulauerat. Hic au
diuit paulũ loquentem. Qui intuitꝰ eũ
et videns q̃a fidem habere vt salus fi
eret: dixit magna voce. Surge sup pe
des tuos rectus. Et exiluit: ꝛ ambula
bat. Turbe aũt cũ vidissent q̃ fecerat
paulꝰ: leuauerũt vocem suã lycaonice
dicentes. Dij similes facti hominibus
descenderunt ad nos. Et vocabãt bar
nabam iouem: paulũ vero mercuriũ:
quia ipse erat dux verbi. Sacerdos quo
q; iouis q̃ erat ante ciuitatem thauros
ꝛ coronas ante ianuas afferens cum
ꝓlis: volebat sacrificare. Quod vbi
audierũt apli barnabas ꝛ paulꝰ con
scissis tunicis suis exierũt in turbas:
clamantes ꝛ dicentes. Viri: quid hec
facitis? Et nos mortales sumꝰ similes
vobis hominibus annũciantes vo
bis ab hijs vanis conuerti ad deũ viuũ:

qui fecit celū et terrā et mare ⁊ oīa que
in eis sunt: qui ī preteritis generationibus
dimisit omnes gentes ingredi vias suas. Et quidē nō sine testimonio semet-
ipm reliquit benefaciens: de celo dans
pluvias ⁊ tempora fructifera: implens
cibo et letitia corda nr̄a. Et hoc dicentes
vix sedauerūt turbas: ne sibi immo-
larent. Superuenerūt autē quidā ab an-
tiochia ⁊ iconio iudei: ⁊ persuasis tur-
bis lapidātes paulū trahebāt extra ci-
uitatem: estimantes eū mortuū esse. Ex-
cundantibus autē eū discipulis surgens
intrauit ciuitatē: ⁊ postera die profe-
ctus est cum barnaba ī derben. Cūq; eu-
angelizassent ciuitatē illā ⁊ docuissent
multos: reuersi sūt lystram et iconium
et antiochiā confirmātes animas discipulo-
rum: exortantesq; ut permanerent ī fide:
et quē p multas tribulationes oportet
nos intrare ī regnū dei. Et cū cōstitui-
sent illis p singulas ecclesias presbyteros
et orassent cū ieiunationibus: cōmen-
dauerūt eos dō ī quē crediderūt. Trāsi-
tūtesq; pisidiam venerūt ī pamphiliā:
et loquētes verbū dei in pergen descen-
derunt in ytaliam et inde nauigaue-
runt antiochiam: unde erant traditi
gratie dei in opus qd cōpleuerūt. Cū
aūt venissent ⁊ cōgregassent ecclesiam
retulerūt quanta fecisset de⁹ cum illis:
et quia aperuisset gentibus ostium fi-
dei. Moratī sunt autem tempus non
modicum cum discipulis. xv

Et quidā descendētes de iudea do-
cebant fratres: qā nisi circūcida-
mini sēm morem moysi nō poteris
saluari. Facta ergo seditione non mi-
nima paulo ⁊ barnabe adūsus illos:
statuerūt ut ascenderet paulus et bar-
nabas et quidā alij ex alijs ad apstos
et presbyteros ī ihrslim: super hac questione.
Illi ergo deducti ab ecclia pertransibant
phenicen et samariā narrātes cōuersi-
onē gentiū: ⁊ faciebāt gaudium ma-
gnū omnibus fratribus. Cū aūt venis-
sent ierosolimā suscepti sūt ab ecclia
et ab apstis ⁊ seniorib: annūciantes
quāta d⁹ fecisset cū illis. Surrexerunt
autē quidā de heresi pharisorū q̄ credi-
derāt dicentes: qā oportet circūdi eos:
precipere quoq; seruare legē moysi. Cō-
uenerūtq; apsi ⁊ seniores videre de re
bo hac. Cū aūt magna sequisiō fie-
ret: surgens petrus dixit ad eos. Viri
fratres: vos scitis qm ab antiquis di-
ebus ī nobis elegit deus p os meū au-
dire gentes verbū euangelij et credere.
Et q̄ nouit corda de⁹ testimoniū phi-
buit dans illis spiritū sanctum sicut
et nobis: ⁊ nichil discreuit inter nos ⁊
illos: fide purificās corda eorū. Nunc
ergo q̄d tentatis deū: imponere iugū
super ceruices discipulorū: qd neq; nos ne-
q; patres nri portare potuimus? Sed
p gratiā dni ihu xpi credimus saluari que-
admodū ⁊ illi. Tacuit autē oīs multi-
tudo: ⁊ audiebāt barnabā ⁊ paulū na-
rrantes quanta de⁹ fecisset signa ⁊ pro-
digia in gentibus p eos. Et postq; ta-
cuerūt: respōdit iacobus dicens. Viri
fratres audite me. Symon narrauit
quēadmodū primū deus visitauit sū-
mere ex gentibus plēm nomini suo: ⁊
huic concordant verba prophetarū: sicut
scriptū ē. Post hec reuertar et reedifica-
bo tabernaculū dauid qd cecidit ⁊ diru-
ta eius reedificabo: ⁊ erigam illud: ut
requirat ceteri hominū dnm ⁊ omnes
gentes super quas invocatū ē nomen
meū dicit dns faciens hec. Notū a se-
culo ē dno opus suū. Propter quod
ego iudico nō inquietari eos q̄ ex gen-
tibus convertunt ad deū: sed scribere ad

eos ut abstineant se a contaminatio-
nibus simulacrorū: et fornicatione: et suf-
focatis et sanguine. Moysēs enī a tem-
poribus antiquis habet in singulis ci-
uitatibus q̄ eū p̄dicent in synagogis:
ubi per omne sabbatū legit. Tūc placuit
apsis et seniorib: cum omni ecclia eli-
gere viros ex eis ⁊ mittere antiochiā
cum paulo ⁊ barnaba: videlicet q̄ cogno-
minabat barsabas ⁊ silā viros primos
ī fratres: scribentes manu eorū. Apsi et se-
niores fratres: his q̄ sunt antiochie ⁊ sirie
⁊ cilicie fratribus ex gentibus salutē. Quia au-
dimus q̄ aliqui ex nobis egressi sunt: quib⁹
non mandauimus: placuit nobis
collectis in unū eligere viros ⁊ mittere
ad vos cū carissimis nostris barnaba
et paulo: hominibus q̄ tradiderunt ani-
mas suas pro nomine dni nostri ihesu
xpi. Misimus ergo iudā et silam: q̄
et ipi vobis verbis referent idem. Visū
est enī spiritui sancto et nobis: nichil
ultra imponere vobis oneris q̄m hec ne-
cessaria: ut abstineatis vos ab immola-
tis simulacrorū: ⁊ sanguine: suffoca-
to: et fornicatione: a quibus custodientes
vos bene agetis. Valete. Illi ergo di-
missi descenderūt antiochiā: ⁊ congrega-
ta multitudine tradiderūt epstam. Quā
cū legissent: gauisi sūt super consolatione.
Iudas aūt et silas ⁊ ipi cū essent pro-
phete verbo plurimo consolati sunt fra-
tres: ⁊ confirmauerūt. Facto aūt ibi a-
liquāto tempore: dimissi sunt cū pace a
fratribus ad eos q̄ miserāt illos. Visum
ē aūt sile ibi remanere: iudas aūt
solus abijt ihrslim. Paulus aūt ⁊ bar-
nabas demorabātur antiochie: docen-
tes et euāgelizantes cū alijs pluribus
verbū dni. Post aliquot aūt dies di-
xit ad barnabā paulus. Revertentes
visitemus fratres per omnēs ciuitates ī
quibus p̄dicauimus verbū dni: quomo-
do se habant. Barnabas aūt voluit
secū assumere ioānē: qui cognomi-
nabat marcus. Paulus aūt rogabat
eū: ut qui discessisset ab eis de pamphi-
lia et nō isset cū eis: in opus nō debet
recipi. Facta est aūt dissensio: ita ut
discederent ab invicē: ⁊ barnabas qui-
dem assumpto marco navigaret cypri.
Paulus aūt electo sila profectus ē: ra-
ditus gratie dei a fratribus. Perambu-
labat aūt siriam et cilicia confirmās
ecclesiam precipiens custodire prece-
pta apostolorum et seniorū. Pervenit
autem in derben et lystram. xvi

Et ecce discipulus quidā erat ibi
nomine timotheus: filius mulie-
ris vidue fidelis: pre gentili. Huic te-
stimoniū bonū reddebāt qui ī lystris
erāt et iconio fratres. Hūc voluit pau-
lus secū p̄ficisci: ⁊ assumēs circūcidit
eum propter iudeos qui erant ī illis locis.
Sciebāt enī omnes: q̄ pater eius erat gen-
tilis. Cū aūt pertransirent ciuitates: tradē-
bāt eis custodire dogmata q̄ erāt decre-
ta ab apstis et seniorib: q̄ erāt ihero-
solimis. Et ecclesie quidē confirmabā-
tur: ⁊ abundabant numero quotidie.
Trānsierūt aūt frigiam et galacie re-
gionē: vetati sūt a spiritu sancto loqui
verbū dei in asia. Cū venissent aūt in
misiam tentabant ire in bithiniam:
et nō permisit eos spiritus ihesu. Cū aūt
transissent misiam descenderūt tro-
adem: et visio p noctem paulo ostensa
est. Vir macedo quidā erat stans: et
deprecans eū et dicens. Trānsiens ī mace-
doniam adiuua nos. Ut aūt visum
vidit: statim quesiuimus p̄fecti sumus
macedoniā: certi facti q̄ vocasset nos de⁹
euangelizare eis. Navigantes aūt a

modē recto cursu venimus ⁊ manserimus
⁊ sequēti die neapolim: ⁊ inde philippis
que ē prima partis macedonie ciuitas
colonia. Eramus aūt i hac urbe diebus
aliquot cōferentes. Die aūt sabbatorū
egressi sumus foras pxmē iuxta flumen
ubi videbat oratio esse et sedentes lo-
quebamur mulieribus q̄ cōuenerāt ⁊ que-
dam mulier nomine lidia purpuraria
ciuitatis thiatirenorū colens deū audi-
uit: cui⁹ dūs aperuit cor intendere his
que dicebātur a paulo. Cū aūt baptiza-
ta esset et domus eius: deprecata ē dicens.
Si iudicatis me fidēl dūo esse: introe-
ite in domū meā et manete. Et coegit
nos. Factū ē aūt eunibus nobis ad
orationē puellā quandā habentē spiri-
tum phitonem obuiare nobis: q̄ que-
stum magnū p̄stabat dūis suis diui-
nando. Hec subsecuta paulum et nos:
clamabat dicens. Isti homines serui dei
excelsi sunt: q̄ annunciant vobis viam
salutis. Hoc aūt faciebat multis diebus.
Dolens aūt paulus ⁊ conuersus spiri-
tui dixit. Precipio tibi in nomine ihesu xpi
exire ab ea. Et exiit eadē hora. Vi-
dentes aūt dni eius q̄ egressus spes quest⁹
eorum: apprehendentes paulū et silam pdu-
xerunt in forū ad principes: ⁊ offerentes
eos magistratibus dixerūt. Hi homines
conturbant ciuitatē nrām cū sint iudei:
et annunciant morē quē nō licet nobis
suscipere neq; facere cū sint romani.
Et concurrit plebs adūl⁹ eos: et magis-
tratus scissis tunicis eorum iusserunt eos virgis
cedi. Et cū multas plagas eis im-
posuissent miserūt eos i carcerē: p̄ipi-
entes custodi ut diligenter custodiret
eos. Qui cū tale p̄ceptū accepisset misit
eos in interiorē carcerē: ⁊ pedes eorū
strinxit ligno. Media aūt nocte pau-
lus et silas adorantes laudabāt deū:
et audiebāt eos q̄ i custodia erāt. Sub-
bito uero terre motus factus est magnus:
ita ut moueretur fundamenta carceris.
Et statim aperta sunt omnia ostia: et
omnium uinculā soluta sūt. Expergē-
factus aūt custos carceris et videns ia-
nuas apertas carceris euaginato gla-
dio voluebat se interficere: existimans fu-
gisse uinctos. Clamauit aūt paulus
voce magna dicens. Nihil feceris tibi
mali. Vniuersi enim hic sumus. Petiens
lumine introgressus ē: ⁊ tremefactus
prouidit paulo et sile ad pedes: ⁊ pro-
ducens eos foras ait. Domini: quid
me oportet facere ut saluus fiam? At
illi dixerunt. Crede in dūm ihesum et
saluus eris tu et domus tua. Et locu-
ti sūt ei verbū dni: cū omnibus qui erant
in domo eius. Et tollēs eos in illa hora
noctis lauit plagas eorum: ⁊ baptizatus
est ipse ⁊ omnis domus eius continuo. Cum
que uixisset eos in domū suā apposuit
eis mēsam: ⁊ letatus ē cū omni domo
sua credēs deo. Et cū diesc factus esset
miserunt magistratus lictores dicentes.
Dimitte homines illos. Nuntiauit au-
tem custos carceris verba hec paulo: q̄a
miserūt magistratus ut dimittamini. Nunc
igitur exeuntes ite i pace. Paulus aūt dixit
eis. Cesos nos publice indemnatos ho-
mines romanos miserūt in carcerē: ⁊
nūc occulte nos eiciūt: Non ita: sed ueni-
ant et ipsi nos eiciāt. Nuntiauerūt aūt
magistratibus lictores uba hec. Timuerunt
q̄ audito q̄ romani essent: ⁊ uenientes de-
precati sūt eos: ⁊ educentes rogabāt ut e-
grederent de urbe. Exeuntes aūt de carcere
intrauerūt ad lidiā: et uisis fratribus
consolati sūt eos: ⁊ profecti sunt. CVII

Cum aūt pambulassent amphi-
polim et apollonia uenerūt thes-
salonicā: ubi erat synagoga iudeorū.

secūm cōferendū aūt paulus introiuit
ad eos: ⁊ sabbatis tribus disserebat eis
de scripturis adapriēs et insinuans
quia cristū oportuit pati et resurgere
a mortuis: ⁊ q̄a hic est ihesus cristus
quē ego annuncio uobis. Et quidā ex
eis crediderunt: ⁊ adiuncti sūt paulo et
sile et de colentibus gentilibus multitudo
magna: ⁊ mulieres nobiles non pauce.
Zelantes aūt iudei assumentes de vulgo
uiros quosdā malos et turba fa-
cta cōcaueruerūt ciuitatē: ⁊ assistentes do-
mui iasonis querebāt eos producere
i pplm. Et cū nō inuenissent eos: trahebāt
iasonem ⁊ quosdā fres ad principes ci-
uitatis clamātes: quī hi q̄ urbē cōci-
tāt et huc uenerūt q̄s suscepit iason: ⁊
hi omnes contra decreta cesaris faciūt
regē aliū dicentes esse ihesum. Concita-
uerūt aūt plebem et principes ciuitatis
audientes hec: ⁊ accepta satisfactione a
iasone ⁊ a ceteris dimiserunt eos. Fra-
tres uero statim p nocte dimiserunt
paulū ⁊ silam i berroam. Qui cū uenis-
sent in synagogam iudeorū introierūt.
Hi aūt erāt nobiliores eorū q̄ fuerūt thes-
salonice: q̄ susceperunt uerbū cū omni
auditate: quotidie scrutantes scripturas
si hec ita se haberēt. Et multi ex eis
crediderūt et eis et mulierū gentilium no-
bilitatis: et uiri nō pauci. Cū aūt cognō-
uisset ⁊ thessalonicenses iudei q̄a et hoc
predicatū ē a paulo uerbū dei: uenerūt
et illuc cōmouētes ⁊ turbātes multitu-
dinē. Tunc uero fratres paulū dimiserūt
festinare: ut iret usq; ad mare. Silas
aūt ⁊ thimotheus remānserūt ibi. Qui
aūt deducēbāt paulū p duxerūt eū usq;
ad athenas: ⁊ accepto mandato ad eo
ad silam ⁊ thimotheū ut q̄ celerius ue-
nirent ad illum: profecti sūt. Paulus
aūt cū athenas eos expectaret: incitabat
spiritus eius i ipo: videns idolatria de-
ditam ciuitatē. Disputabat igit in sy-
nagoga cū iudeis ⁊ colentibus: ⁊ i foro
per omnes dies ad eos q̄ aderāt. Quī-
dam aūt epicuri ⁊ stoici philosophi
disserebāt cū eo: ⁊ quidā dicebāt. Quid
vult seminiuerbius hic dicere? Alii
uero: nouorū demoniorū uidet annun-
tator esse: q̄a ihesum ⁊ resurrectionem
annunciabat eis. Et apprehensū eum ad
areopagū duxerunt dicentes. Possumus
scire que ē hec noua q̄ a te dicit doctri-
na? Noua enī quēdā infers auribus
nris. Volumus ergo scire quidnam ue-
lint hec esse. Athenienses aūt omnes ⁊
aduene hospites ad nichil aliud tempo-
rabant: nisi aut dicere aut audire aliqd
nouū. Stans aūt paulus i medio are-
opagi ait. Viri athenienses p omnia
quasi supstitiosos uos uideo. Prete-
riens enim et uidēs simulacra uestra:
inuenī et arā i qua scripū erat. Igno-
to deo. Quod ergo ignorātes colitis:
hoc ego annuncio uobis. Deus q̄ fecit
mundū et omnia q̄ in eo sunt: hic cēl
et terre cū sit deus: nō manufactis tem-
plis inhabitat: nec manibus humanis
colitur indigēs aliquo: cū ipe det omni-
bus uitā ⁊ inspirationem et omnia: fe-
citq; ex uno omne genus hominū: inhabi-
tare super uniuersam faciē terre: definiens
statuta tempora ⁊ terminos habitationis
eorū: querere dēi: si forte attrectent
eū aut inueniāt: quāuis nō longe sit
ab unoquoq; nrm. In ipo enim uiuimus
et mouemur ⁊ sumus: sicut et qui-
dam uestrorū poetarū dixerūt. Ipi⁹ enim
et genus sumus. Genus ergo cū simus dei:
nō debemus existimare auro et argento
aut lapidi: sculpture artis ⁊ cogitatio-
ne hominis diuinum esse similē. Et
tempora quidē hius ignorātes despiciens

dei. nūc annūciat hominibus ut omnes
ubiq; penitentiā agant: eo q̄ statuit
diem i quo iudicandus est orbis in iu-
stitia in viro i quo statuit fidē prebens
omnibus: suscitans eū a mortuis. Cum
audissent aūt resurrectionē mortuorū:
quidā quidē irridebāt: quidā uero di-
xerunt. Audiemus te de hoc iterū. Sic
paulus exiuit de medio eorū. Quidam
uero uiri adherentes credidерunt: in
q̄bus et dionisius areopagita et mulie-
r nomīe damaris: et alij cū eis. xviij

Post hec egressus ab athenis uē-
it corinthū: et inueniens quendam
iudeum nomīe aquilā pontīcū genere
qui nup̄ uenerat ab italia et priscillā
uxorem eius eo q̄ preceperat claudius dis-
cedere omnes iudeos a roma accessit
ad eos: et q̄a eiusdem erat artis manē-
bat apud eos et operabat. Erant aūt
scenofactorie artis. Et disputabat in
synagoga q̄ omnī sabbato interponēs
nomīe dñi ihesu suadebatq; iudeis et
grecis. Cū uenissent aūt de macedonia
silas et thimotheus: instabat uerbo pau-
lus testificans iudeis esse christū ihesum.
Contradicentibus aūt eis et blasphemā-
tibus: excutiens uestimenta sua dixit ad
eos. Sanguis uester super caput uestrū.
Mundus ego ex hoc ad gentes uadam.
Et migrans inde intrauit in domū cu-
iusdam nomīe titi iusti colentis deū: cui
domus erat cōmunicans synagoge. Cri-
spus aūt archisynagogus credidit
dño cū omni domo sua: et multi corin-
thiorū audientes credebāt et baptizabā-
tur. Dixit aūt dñs nocte p visionem
paulo. Noli timere: sed loquere et ne ta-
ceas. Propter q̄ ego sum tecum: et ne-
mo apponet tibi ut nocetur te: quoniā
plus e multi mihi in hac ciuitate. Se-
dit aūt ibi annū: et menses: docens
apud eos verbū dei. Gallione aūt pro-
consule achaie insurrexerunt uno animo
iudei in paulū: et adduxerunt eū ad tribu-
nal dicentes: q̄a contra legem hic persua-
det hominibus colere deū. Incipiente au-
tem paulo aperire os: dixit gallio ad
iudeos. Si q̄dē esset iniquū aliq̄d aut
facinus pessimū o uiri iudei rēte uos su-
sticerem: si uero questiones sūt de uer-
bo et nominibus legis uestre: uobis uidetis.
Iudex ego horū nolo esse. Et mina-
uit eos a tribunali. Apprehendentes aūt
omnes sosthenen principē synagoge pe-
cutiebāt eum ante tribunal: et nichil eo
gallioni curae erat. Paulus uero cum
adhuc sustinuisset dies multos: fratri-
bus ualefacientes nauigauit syriā et cū
eo priscilla et aquila: q̄ sibi tonsorat
in cenchris caput. Habebat enim votū.
Deuenitq; ephesum: et illos ibi reliquit.
Ipse uero ingressus synagogā disputa-
bat cū iudeis. Rogantibus autē eis
ut aliquo tēpore maneret nō assensit:
sed ualefaciens et dicens iterū reuertar ad
uos deo uolente. pfectus e ab ephesu. Et
descendens cesarea ascendit et salutauit
ecclesiā: et descendit antiochiam. Et fa-
cto ibi aliquāto tēpore profectus e pe-
ambulans ex ordine galatiā regionē
et frigiam: confirmans omnes discipulos.
Iudeus aūt quidā apollo nomīe alexan-
drinus natione uir eloquens deuenit e-
phesum: potens in scripturis. Hic erat e-
doctus uiā dñi: et feruens spiritu loque-
batur: et docebat diligenter ea q̄ sūt ihesu:
sciens tantū baptisma iohannis. Hic
ergo cepit fiducialiter agere i synago-
ga. Quē cū audissent priscilla et aqui-
la assumpserunt eū: et diligentius expo-
suerunt ei viam dei. Cum aūt uellet re-
ire achaiam exhortati fres scripserunt disci-
pulis ut suscipierent eū. Qui cū uenisset:

contulit multū hijs q̄ credidерunt. Et ethe-
nienses eni iudeos conuincebat publice o-
stendens per scripturas esse christū ihesum.
Factum e aūt cū apollo xix
esset corinthi: ut paulus peragratis
superioribus partibus uenisset ephesū: et
inueniens quosdā discipulos. Dixitq;
ad eos. Si spiritū sānū accepistis cre-
dentes? At illi dixerunt ad eū. Sed ne-
q̄ si spiritus sanctus est audiuimus. Ille
uero ait. In quo ergo baptizati estis?
Qui dixerunt. In iohānis baptismate.
Dixit aūt paulus. Iohānes baptiza-
uit baptismo penitentie populo dicens in
eo q̄ ueniret post ipm ut crederet:
hoc e in ihesum. Hijs auditis: baptiza-
ti sunt in nomīe dñi ihesu. Et cū impo-
suisset illis manus paulus: uenit spiritus
sanctus super eos: et loquebantur lin-
guis: et prophetabāt. Erant aūt omnes
fere uiri duodecim. Introgressus aūt sy-
nagogā cū fiducia loquebat per tres
menses: disputās et suadēs de regno
dei. Cum aūt quidā indurarent et nō
credерent maledicētes uiam dñi coram
multitudine: discedens ab eis segrega-
uit discipulos: quotidie disputās in
scola tyranni cuiusdā. Hoc aūt factū
est p̄ biennium: ita ut q̄ habitabāt in
asia audirent uerbū dñi iudei atq; gen-
tiles. Virtutesq; nō qualesdē faciebat
deus p manus pauli: ita ut etiā super lan-
guidos deferentur a corpore eius sudaria
et sanitates recedebāt ab eis languo-
res: et spiritus nequi egrediebāntur. Tem-
ptauerunt aūt quidā et de circūeuntibus
iudeis exorcistis inuocare super eos qui
habebāt spiritus malos nomen dñi
ihesu christi dicentes. Adiuro uos p ihe-
sum quē paulus p̄dicat. Erāt aūt cu-
iusdā scene iudei principis sacerdotij se-
pten filij: qui hoc faciebāt. Respōdens
aūt spiritus nequ dixit eis. Ihesum no-
uit: et paulū nouo. Vos aūt q̄ estis?
Et insiliens homo i eos in quo erat demo-
nium pessimū et dūatus amborū: inua-
luit ora eorū: ita ut nudi et uulnera-
ti effugerent de domo illa. Hoc aūt no-
tum factū e omnibus iudeis atq; gentī-
libus q̄ habitabāt ephesi: et cecidit timor
super omnes illos: et magnificabāt no-
men dñi ihesu. Multiq; credentium uenie-
bant confitentes et annūciantes actus suos.
Multi aūt ex eis qui fuerāt curiosa
sectati cōtulerūt libros et combusserūt
omnes coram omnibus: et cōputantes pre-
tijs illorū inuenerunt pecuniā denario-
rum quinquaginta milīū. Ita fortiter
crescebat uerbū dei et cōfirmabāt. Hijs
aūt expletis posuit paulus i spiritu
transita macedonia et achaia ire ihe-
rosolimā dicēs: quoniā postq̄ fuero
ibi oportet me et romam uidere. Mit-
tens aūt in macedoniā duos ex mini-
strantibus sibi timotheū et erastū: ipse
remāsit ad tempus i asia. Facta e aūt
illo tpe turbatio nō minima de via dñi.
Demetrius enī quidam nomīe ar-
gentarius faciens edes argenteas Dia-
ne p̄stabat artificibus nō mediocem
questū: quos conuocās et eos qui eiusmo-
di erāt opifices dixit. Viri scitis q̄a de
hoc artificio e nobis acquisitio: et uide-
tis et auditis q̄a nō solū ephesi sed pe-
ne totius asie paulus hic suadēs auer-
tit multā turbā dicēs: quōniā nō sunt dij
qui manibus fūt. Non solū autem
hoc periclitabit nobis pars i redargu-
tionem uenit: sed et magni Diane tem-
plū in nichilū reputabit: et destruī in-
cipiet maiestas eius quā tota asia et orbis
colit. Hijs auditis repleti sunt ira:
et exclamauerūt dicentes. Magna Di-
ana ephesiorū. Et impleta est ciuitas

rōbusque: et impetū fecerunt uno animo i theatrū rapto gaio ⁊ aristarcho
macedonibus comitibus pauli. Paulo
aūt volēte intrare ī ꝓplū nō ꝑmisерūt
discipuli. Quīdā aūt et de asie princi-
pibus q̄ erāt amici eī misерūt ad eū:
rogātes ne se dare ī theatrū. Alij aūt
aliud clamabāt. Erat enī ecclesia con-
fusa: ⁊ plures nesciebant qua ꝛ causa
cōuenissent. De turba aūt detraxerūt
alexandrū: ꝓmittentibus eū iudeis. Ale-
xander aūt manu silētio postulato:
volebat rationē reddere ꝓplo. Quē ut
cognouerūt iudeum esse: uox facta est
una omniū q̄si ꝑ horas duas clamantū.
Magna dyana ephesiōr. Et cū
sed asset scriba turbas dixit. Viri
ephesiī: q̄s enī est hoīm q̄ nesciat ephesiōr
ciuitatē cultricē esse magne dyane de
uisq; prolis? Cū ergo hys contradici
nō possit oportet vos sedatos esse: et
nichil temere agere. Adduxistis enim
homines istos: neq; sacrilegos neq;
blasphmātes deā nrām. Nō si denun-
cius ei q̄ cum eo sūt artifices habent
accusatio aliquē causā: conuentus fo-
rensis agūtur ⁊ proconsules sunt: accu-
sent inuicē. Si q̄d aūt alteꝝ rē quere-
ris: ī legitima ecclesia poterit absolui.
Mā et periclitamur argui seditionis
hodiernē: cū nullus obnoxius sit de
quo possimus reddere rationē ꝑcursi istū.
Et cū hec dixisset dimisit ecclīā. XX

Post q̄ aūt cessauit tumult: voca-
ns paulus discipulos ⁊ exhortatus
eos valedixit: et profect ī ut iret ī ma-
cedoniā. Cū aūt pambasset partes il-
las et exhortatus eos fuisset multo ser-
mone venit ad greciam: ubi cū fuisset
mēses tres facte sūt illi insidie a iudeis
nauigauero in siriā: habuitq; cōsilū
ut reuerteretur ꝑ macedoniā comitatus
est aūt eū sospater pirrhi beroensis: thes-
salonicensiū vero aristarchus et secū
et gaius derbeus et timotheus: asiā
vero tychicus ⁊ trophimus. Hi cū pre-
cessissent sustinuerūt nos troade: nos
vero nauigauimus post dies azimo-
rum a philipis ⁊ venim⁹ ad eos tro-
adam in diebus quinq: ubi demoratus
sumus diebus septē. Una aūt sabbati cū
essemus ad fraugendū panē paulus
disputabat eis q̄ os, ꝓfectur⁹ in crasti-
num: protraxitq; sermonē usq; in mi-
diam noctē. Erant aūt lampades ꝛ
plē in cenaculo: ubi erat nr̄ cōgregatio.
Sedēs aūt quīdā adolescēs nomine
eutichis sup fenestrā: cum mergere so-
mno graui disputāte diu paulo dor-
mitio cecidit de tercio cenaculo deorsū:
et sublatus est mortuus. Ad quem cū
descendisset paulus incubuit sup eū: ⁊
complexus dixit. Nolite turbari. Ani-
ma enim ipīⁿ in ipso est. Ascendēs autē
frāgensq; panem ⁊ gustās: satisq; al-
locutus est usq; in lucē: ⁊ sic ꝓfectus est.
Adduxerūt aūt puerū viuentē: ⁊ cōsola-
ti sunt non minime. Nos autem
ascendētes nauigauim⁹ in asson: inde
suscepturi paulū. Sic enim disposu-
rat: ipse q̄ terrā iter factur⁹. Cū aūt ad-
uenissemus in asson: assumpto eo uenim⁹
mitilenen. Et inde nauigantes
sequēti die uenimus contra chium: ⁊ ali-
a die applicuim⁹ samū: et sequenti die
uenim⁹ miletū. Propposuerat enim pau-
lus mālt nauigare ephesū: ne qua mo-
ra illi fieret in asia. Festinabat enim
si possibile sibi esset: ut die pentecosten
faceret ierosolimis. A miletō autem
mittēs ephesū vocauit maiores nau
ecclie: q̄ cū uenissent ad eū ⁊ simul esset:
dixit eis. Vos scitis a prima die qua
ingressus sū in asiā qliter vobiscū per

omne tempus fuerim seruiens dōno cū
omni humilitate ⁊ lacrimis ⁊ tempta-
tionibus q̄ michi accidērūt ꝛ insidijs
iudeoꝝ: quomodo nichil subtraxerim
vobis voluī ⁊ quominus annūciarem
vobis et docerē vos publice et per do-
mos: testificās iudeis atq; gentilibus
in deū penitentiam et fidē in dōm nrm
ihesum cristū. Et nūc ecce alligat⁹ ego
spiritu vadō in ihrlm q̄ in ea ventura
sint michi ignorās: nisi q̄ spiritus
sanctus p omnēs ciuitates michi protesta-
tur dicēs: quē vincula et tribulationes
ierosolimis me manent. Sed nichil
horū timeor: nec facio aiam meā pōdi-
horem q̄ me: dūmodo cōsummem cur-
sum meū et ministerū verbi q̄d accepi
a dōno ihesu testificari euāgeliū gratie
dei. Et nūc ecce ego scio q̄a amplius
nō videbitis faciē meā: vos omnes per
quos trānsui ꝑdicans regnū dei. Qua-
propter testor vos hodierna die: q̄a
mundus sū a sanguine omniū. Non
mi subtersugi quominus annūciarē
omne consilū dei vobis. Attendite vo-
bis et omni ꝛo gregi: ī quo vos spiritus
sanctus posuit episcopos regere ecclesi-
am dei: quā acquisiuit sānguine suo.
Ego scio quē intrabunt post discessio-
nem meā lupi rapaces ī vos: nō par-
centes gregi. Et ex vobis ipis exsurgē
viri loquētes puerſa: ut adducant di-
scipulos post se. Propter q̄d vigilate
memoria retinētes: quē ꝑ triennū no-
cte et die nō cessaui cum lacrimis mo-
nens unūquemq; vōm. Et nūc cōmen-
do vos deo ⁊ verbo gratie ipius: q̄ po-
tēs ē edificare ⁊ dare hereditatē in san-
ctificatis omnibus. Argentū ⁊ aurum
aut vestē nullī ꝛcupiui sicut ipi scitis:
quī ad ea q̄ michi opus erāt et hijs q̄
mecū sunt ministrauerūt manus istē.
Omnia ostendi vobis: quē sic labōrā-
tes oportet suscipere infirmos. ac me-
minisse verbi dōi ihesu: quōmā ipse di-
xit. Beatius ē magis dare q̄m accipere.
Et cū hec dixisset: positis genibus suis
oravit cū omnibus illis. Magnus aūt
fletus factus est omniū: ⁊ procumbentes
sup collū pauli osculabātur eū: dolen-
tes maxime in verbo q̄d dixerat quo-
mā amplius faciem eī nō essent visuri.
Et deducebāt eū ad naue. XXI

Cum aūt factū esset ut nauigare-
mus abstracti ab eis: recto cur-
su venim⁹ chium ⁊ sequēti die rodū:
et inde pateram. Et cū inuenissem⁹ na-
uem trānsfrentē ī phenice: ascendentes
nauigauim⁹. Cū apparuissem⁹ autē
cypro relinquētes eā ad sinistrā naui-
gauimus ī siriā: et venim⁹ tyrum. Ibi
enim navis exponitura erat onus.
Inuentis aūt discipulis mansim⁹ ibi die-
bus septem. Qui paulo dicebāt ꝑ spiri-
tum: ne ascenderet ierosolimā. Et ex-
pletis diebus profecti ibamus: deduce-
ntes nos omnibus cum uxoribus ⁊ filijs
usq; foras ciuitatem: ⁊ positis genibus
in litore oravim⁹. Et cū valetesissem⁹
invicem ascendim⁹ naue: illi aūt redi-
erunt ī sua. Nos vero nauigatione ex-
plicita a tyro descendim⁹ ptolomaida:
et salutatis fratribus mālim⁹ ꝑ una
apud illos. Alia aūt die profecti veni-
mus cesaree. Et intrātes in domū phi-
lippi euāgelistē q̄ erat unus de septem
mālim⁹ apud eū. Hunc aūt erāt qua-
tuor filie virgines ꝓphetātes. Et cū mo-
raremur ꝑ dies aliqs: supuenit q̄dam
vir a iudea ꝓpta nōie agabus. Is
cū venisset ad nos tulit zonā pauli et
alligans sibi pdes ⁊ manus dixit. Hec
dicit spiritus sanctus. Sic erit zona
hec sic alligabit ī ihrusalē iudei: et

tradent in manus gentiũ. Quod cum
audissemus rogabam⁹ nos-⁊ qui lo-
ci illius erant : ne ascenderet ierosolimam. Tũc respondit paulus et dixit.
Quid facitis flentes et affligentes cor
meum? Ego aũt nõ solum alligari :
sed et mori in ierusalẽ paratus sum
propter nomen dñi ihesu. Et cũ ei suadere non possemus: quiesciu⁹ dicentes.
Domini voluntas fiat. Post dies autem istos parati ascendebam⁹ in ierusalẽ. Venerũt aũt ꝗdã ex discipulis
a cesarea nobiscũ : adducentes secum
apud quẽ hospitaremur iasonẽ cypriũ antiquũ discipulum. Et
cum venissem⁹ ierosolimã: libenter ex-
ceperunt nos fratres. Sequẽti aũt die
introibat paulus nobiscũ ad iacobũ:
omnesq; ollecti sunt seniores. Quos
cũ salutasset: narrabat ꝯ singula que
deus fecisset ĩ gentibus per ministeriũ
illius. At illi cũ audissent magnificabant dñũ: dixeruntq; ei. Vides frater
quot milia sũt ĩ iudeis qui crediderũt:
et omnes emulatores sunt legis. Audierunt aũt de te: qd defectionẽ docas
a moyse eorũ qui ꝯ gentes sũt iudeos
dicens nõ debere eos circũcidere filios
suos : neq; sed m cõsuetudinẽ ingredi.
Quid ergo est? Vtq; oportet conuenire
multitudinẽ. Audient enĩ te superuenisse. Hoc ergo fac qd tibi dicimus. Sũt
nobis viri quatuor votum habentes
sup se. Hos assumptis sanctificat te cũ
illis: et impende ĩ illis ut radant capita: et scient omnes- quia que de te audierunt falsa sũt - sed ambulas-⁊ ipse custodis legẽ. De hijs aũt q̃ crediderũt
ex gentibus nos scripsim⁹ iudicantes:
ut abstinent se ab idolis immolato
et sanguine et suffocato et fornicatione. Tũc paul⁹ assumptis viris postera
die purificatus cum illis intrauit in
templũ : annũcians expletionẽ dierũ
purificationis donec offerretur pro
unoquoq; eorũ oblatio. Cũ autem se-
pten dies cõsumerent: hij qui de asia
erant iudei cũ vidissent eum ĩ templo
concitauerũt omnẽ populũ: ⁊ imposuerunt ei manus clamantes. Viri israhelite adiuuate. Hic ẽ homo q̃ aduersus populũ et legem ⁊ locũ hũc omẽs
vbiq; docens : insup et grecos induxit in templum : et violauit sanctũ locum istũ. Viderant enĩ trophimũ ephesium ĩ ciuitate cum ipo: quem estimauerũt quomã in templũ introduxisse
paul⁹. Commotaq; est ciuitas totaq;
facta est concursio pplĩ. Et apphendentes paulũ trahebãt eum extra templũ:
et statim clause sunt ianue. Querentibus aũt eum occidere: nuntiatum est
tribuno cohortis-qã tota cõfundit
ierusalem. Qui statim assumptis militibus ⁊ centurionibus decurrit ad illos:
qui cum vidissent tribunũ et milites:
cessauerũt pcutere paulũ. Tũc accessit
tribun⁹ apphendit eũ ⁊ iussit eũ alligari catenis duabus: ⁊ interrogabat quis
esset: ⁊ quid fecisset. Alij aũt aliud clamabãt ĩ turba. Et cũ non posset certũ
cognoscere p tumultu: iussit duci eum
in castra. Et cũ venisset ad grad⁹: contigit ut portarẽt a militibus pter vim
pplĩ. Sequebat enĩ multitudo pplĩ clamãs-tolle eũ. Et cũ cepisset induci in
castra paul⁹: dixit tribuno. Si licet mihi loqui aliquid ad te? Qui dixit ei.
Grece nosti? Nõne tu es egipt⁹ qui
ante hos dies tumultũ excitasti: ⁊ educisti in desertũ quatuor milia virorũ sicariorũ? Et dixit ad eũ paul⁹. Ego homo iudeus quidẽ iudeus a tharso ciliciũ
nõ ignotae ciuitatis municeps. Rogo

autem te: permitte mihi loqui ad populum. Et cum ille permisisset: paulus
stans in gradibus annuit manu ad
plebem: ⁊ magno silentio facto allocutus est lingua hebrea dicens.

XXII

Viri fratres et patres: audite quã
ad vos nũc reddo rationẽ. Cũ
audissent aũt quia hebrea lingua loquitur ad illos: magis prestiterunt silentium. Et dixit. Ego sũ vir iudeus
natus tharso cilicie : nutritus aũt in
ista ciuitate secus pedes gamaliel: eruditus iuxta veritatẽ patrie legis : e-
mulator legis sicut et vos omnes estis
hodie: q̃ hãc viam persecutus sum usq;
ad mortem-alligans ⁊ tradens in custodias viros ac mulieres- sicut princeps sacerdotũ mihi testimoniũ red-
dit et omnes maiores natu : a quibus
et epstas accepis ad fres damascũ pergebam ut adducerem inde vinctos in
ierusalẽ ut puniremẽ. Factũ est autẽ
cũ me et appropinquãt damasco
media die subito de celo circumfulsit
me lux copiosa: et decidens in terram
audiui vocem dicentem mihi. Saule saule: quid me persequeris? Ego aũt
respondi. Quis es dñe? Dixitq; ad me.
Ego sum ihesus nazarenus: quẽ tu persequeris. Et qui mecũ erant lumen qdẽ
viderũt : vocem aũt non audierũt eũ
qui loquebat mecũ. Et dixi. Quid faciã dñe? Dñs aũt dixit ad me. Surgens vade damascũ: ibi tibi dicetur
de omnibus q̃ te oportet facere. Et cũ
nõ viderem p claritate luminis illius:
ad manũ deductus a comitibus veni
damascũ. Ananias aũt quidam vir
secũdũ legem testimoniũ habens ab omnibus cohabitantibus indeis: veniens ad
me et stans dixit mihi. Saule frater
respice. Et ego eadem hora respexi ĩ eũ.
At ille dixit. Deus patrũ nostrorũ prevdinauit te ut cognoscares voluntatem eius: ut videres iustũ ⁊ audires vocem ex ore eius : quia eris testis illius
ad omnes homines eorũ que vidisti et
audisti. Et nunc qd moraris? Exsurge et baptisare: ablue peccata tua in-
uocato nomine ipius. Factũ est aũt
reuertenti mihi in ierusalẽ et oranti in
templo: fieri me ĩ stupore mentis : et vi-
dere illũ dicentem mihi. Festina ⁊ egi
velocier ex ierusalẽ: quomã nõ recipient testimoniũ tuũ de me. Et ego dixi. Do-
mine : ipi sciunt quia ego eram cõclu-
dens ĩ carcerem: ⁊ cedens p synagogas
eos q̃ credebant in te. Et cũ funderetur
sanguis stephani testis tui ego stabã
et consentiebã: ⁊ custodiebã vestimenta in-
terficientiũ illũ. Et dixit ad me. Vade:
quã ego ĩ nationes lõge mittã te. Au-
diebãt aũt eũ usq; ad hoc verbũ : et le-
uauerũt vocem suã dicentes. Tolle de
terra huiusmodi. Non enĩ fas ẽ eum
viuere. Vociferãtibus aũt eis ⁊ proiicientibus vestimenta sua ⁊ pulueren iac-
tantibus in aerem: iussit tribunus in-
duci eũ in castra ⁊ flagellis cedi et tor-
quiri eũ : ut sciret propẽ quã causã sic
acclamarent ei. Et cũ attenuasset eum
loris: dixit astans sibi centurioni paulus. Hi hominem romanũ ⁊ indemna-
tum licet vobis flagellare? Quo au-
dito centurio accessit ad tribunum: et
nũciauit ei dicens. Quid acturus es?
Hic enim homo ciuis romanus est. Et
ecce aũt tribunus dixit illi. Dic mi-
chi si tu romanus es. At ille dixit. Etiã.
Et respondit tribun⁹. Ego multa summa
ciuitatem hãc consecutus sum. Et
paulus ait. Ego aũt natus sũ. Protinus ergo discesserũt ab illo qui eum
torqueri erãt. Tribunus quoq; timuit

postq̃ relaxauit quia ciuis romanus
esset: et qꝰ alligasset eũ. Postera auẽ
die volens scire diligenꝰ qua re ꝛ cau-
sa accusaretur a iudeis soluit eũ: ꝛ ius-
sit sacerdotes ueire ꝛ uniũ cõsilio: ꝛ p-
dures paulũ statuit in illo ꝓ. xxiij

Intendẽs autẽ in conuium paulus ait.
Viri fratres: ego omi cõscientia bona
conuersatus sum ãte deũ usq̃ in hodier-
num diem. Princeps autẽ sacerdoũ a-
nanias ꝓcepit astantibus sibi percutere
os eius. Tũc paulꝰ dixit ad eũ. Percu-
tiet te deꝰ paries dealbate. Et tu sedens
iudicas me sedm legem: ꝛ cõtra legem
iubes me puci? Et q astabãt dixerũt.
Summũ sacerdotẽ dei maledicis? Di-
xit autẽ paulus. Nesciebã fratres: qꝰ
princeps ẽ sacerdotũ. Scriptum ẽ enĩ.
Principẽ ꝑpli tui nõ maledices. Ha-
ens autẽ paulus qꝰ una pars esset sa-
ducei ꝛ altera pharisei: exclamauit
in concilio. Viri fratres: ego pharisei
sum: filꝰ pharisei. De spe ꝛ de resur-
rectione mortuorũ ego iudicor. Et cũ
hec dixisset: facta ẽ dissensio inter pha-
risei ꝛ saducei: ꝛ soluta ẽ multitudo.
Saducei autẽ dicũt non esse resurrecti-
onem mortuos: neq̃ angelũ neq̃ spi-
ritum: pharisei autẽ utraq̃ confitentur.
Factus ẽ autẽ clamor magnus: et re-
surgẽtes quidã pharisei: pugnabãt
dicentes. Nichil mali inuenimus in ho-
mine isto. Quid si spiritꝰ locutus est
ei aut angelus? Et cũ magna dissen-
sio facta esset: timens tribunꝰ ne disse-
perent paulum ab ipis: iussit milites
descendere et rapere eũ de medio eorũ:
ac deducere eũ in castra. Sequẽti autẽ
nocte astitit ei dñs ait. Cõfida ecce.
Sicut enĩ testificatus es de me in hie-
rusalem: sic te oportet ꝛ rome testificari.
Facta autẽ die collegerunt se quidam
de iudeis: ꝛ deuouerũt se dicentes neq̃
mãducaturos neq̃ bibituros: donec
occiderent paulũ. Erant autẽ plus quã
quadraginta qui hãc conuiurationẽ
fecerãt: qui accesserũt ad principes sa-
cerdotũ ꝛ seniores: ꝛ dixerũt. Deuouimus
nr deuouimꝰ nos nichil gustaturos:
donec occidamꝰ paulũ. Nunc ergo
vos notum facite tribuno cũ cõsilio:
ut producat illũ ad vos tanq̃ aliqd
certius noscitaturi de eo. Nos uero pri-
usq̃ appropiet ꝓcan iuuenis interfe-
re illũ. Quod cũ audisset filꝰ sororis
pauli insidias: uenit ꝛ introiuit in ca-
stra: nũciauitq̃ paulo. Vocãs autem
paulus ad se unũ de centurionibus ait.
Adolescẽtẽ hũc adduc ad tribunũ. Ha-
bet enĩ aliqd indicare illi. Et ille qdẽ
assumẽs eum: duxit ad tribunũ ꝛ ait.
Vinctus paulꝰ rogauit me hũc ado-
lescentem ducere ad te: habẽtem ali-
quid loqui tibi. Apprehendens autẽ ti-
bunꝰ manũ illꝰ secessit cũ eo seorsum:
et interrogauit illũ. Quid ẽ qd habes
indicare mihi? Ille autẽ dixit. Iudei
conuenerũt rogare te ut crastina die ꝓdu-
cas paulũ in conciliũ: quasi aliquid
certius inquisituri sint de illo: tu uero
ne credideris illis. Insidiantẽ enim ei
ex eis uiri ãplius q̃ quadraginta: q̃
se deuouerũt nõ manducare neq̃ bibe-
re donec interficiãt eũ: ꝛ nũc paati sũt
exspectãtes promissum tuũ. Tribunus
igit dimisit adolescentẽ: precipiens ne
cui loqueret: quũ hec nota sibi fecisset.
Et uocatis duobus centurionibus di-
xit illis. Parate milites ducentos ut
eant usq̃ cesaree: ꝛ equites septuagin-
ta ꝛ lancearios ducentos a tercia ho-
ra noctis: ꝛ iumenta ꝓparate. Vt impo-
nentes paulũ: salui ꝓducerent ad fe-
licem preidem. Timuit enim ne forte

rapierent eũ iudei et occiderent: et ipse
postea calumniã sustineret. Scribens
et epistolã: continẽtem hec. Claudiꝰ li-
sias: optimo ꝓsidi felicĩ saluteꝫ. Vi-
rum hũc cõprehensum a iudeis et imi-
pientem interfici ab eis: superueniẽs cũ
exercitu eripui cognoui quia romanus
est: volensq̃ scire causam quã obicie-
bant illi deduxi eum in conciliũ eorũ.
Quẽ inuenui accusari de questionibus
legis ipoꝝ: nichil uero digni morte
aut uinculis habentẽ conuicti. Et cum
michi relatum esset de insidijs quas
parauerãt illi misi eum ad te: denunci-
ans ꝛ accusatoribus ut dicant apud te.
Vale. Milites uero sedm preceptum
sibi assumentes paulũ duxerunt ꝑ no-
cten in antipatridem: ꝛ postera die di-
missis equitibus ut cũ eo irent: reuersi
sunt ad castra. Qui cũ uenissent ecclesi-
am ꝛ tradidissent epam presidi: sta-
tuerunt ante illũ et paulũ. Cũ legisset
autẽ et interrogasset de qua prouincia
esset: ꝛ cognouisset qꝰ de cilicia: audi-
am te inqꝫ cũ accusatores tui uenerit.
Iussitq̃ ꝓcuratorio herodis custodiri eũ.

Post quinq̃ autẽ dies xxiiij
descendit princeps sacerdotum
ananias cũ seniorib̃ quibusdã et ter-
tullo quodã oratore: q̃ adierunt presi-
dem adũsus paulũ. Et citato paulo:
cepit accusare tertullus dicens. Cũ in
multa pace agamus ꝑ te ꝛ multa corri-
gantur pr tuã prouidentiã: semꝫ ꝛ ubi-
q̃ suscipimꝰ optime felix cũ omi gra-
tiarũ actione. Ne diutius autem te
protrahã: oro breuiter: ut audias nos
pro tua clemẽtia. Inuenimꝰ hunc ho-
minem pestiferũ ꝛ cõcitantem seditiones
omibus iudeis ꝑ uniuersũ orbẽ ꝛ adde-
rem sedictionis frẽ nazarenorũ: q etiã
templũ uiolare conatus est: quem et
apphensum uolumꝰ sedm legem no-
stram iudicare. Superueniens autẽ tri-
bunus lisias cum ui magna eripuit
eũ de manibus nris iubẽs accusatores
eius ad te uenire: a quo poteris ipe in-
dicans de omibus istis cognoscere:
de quibus nos accusamꝰ eũ. Adiecerũt
autẽ et iudei: dicẽtes hec ita se habere.
Respondens autẽ paulus: annuente sibi
preside dicere. Ex multis ãnis te esse
iudicẽ gentis huic sciens: bono animo
pro me satisfaciã. Potes enĩ cognos-
cere quia nõ plus sunt michi dies q̃
duodecim ex quo ascendi adorare i hie-
rusalem: ꝛ neq̃ i templo inuenerũt me
cũ aliquo disputãtem aut cõcursum
faciẽtem turbe neq̃ in synagogis neq̃
in ciuitate: neq̃ probare possunt ubi
de quibus nũc me accusant. Confite-
or autẽ hoc tibi qꝰ sedm sectam quã di-
cunt heresim sic deseruio patri ꝛ deo me-
o: credẽs omibus q̃ in lege et ꝓphetis
scripta sunt: spem habens in deũ quã
et hi ipi exspectãt: resurrectionẽ futurã
iustoꝝ et iniquoꝝ. In hoc ꝛ ipe studio
sum offendicula cõscientiã habere ad de-
um: ꝛ ad homines semꝫ. Post ãnos
autẽ plures elemosinas facturus i gen-
tem meã ueni: ꝛ oblationes ꝛ uota: in
quibus inuenerũt me purificatũ in tem-
plo: nõ cum turba neq̃ cũ tumultu. Et
apphendẽrũt me: clamantes ꝛ dicentes.
Tolle iniuriũ nostrũ. Quidã auẽ ex
asya iudei qꝰ oportebat apud te presto
esse et accusare si quid habẽrent adue-
sum me: aut hi ipi dicant si quid in-
uenerũt i me iuꝫtantes cũ stem in con-
cilio: nisi de una hac solũmodo voce
qua clamaui inter eos stans: quũ de
resurrectione mortuoꝝ ego iudicor ho-
die a uobis. Dimisit autẽ illos felix:
certissime sciens de uia hac dicẽs. Cũ

tribunus hylias descendere audiã vos.
Iussitq; centurioni custodire eũ et habere requiẽ: nec quẗq; de suis ꝓhibere ministrare ei. Post aliqt autem dies venens felix cũ drusilla vxore sua que erat iudea vocauit paulũ: et audiuit ab eo fidem que est in cristũ ihesum. Disputante aũt illo de iustitia et castitate et de iudicio futuro: tremefactꝰ felix respondit. Quod nũc attinet vade: tempore aũt opportuno accersiam te: simul et sperans q; pecunia ei dareẽ a paulo: propter quod et frequẗer accersiens eũ loquebat cũ eo. Biennio aũt expleto: accepit successorẗ felix portiũ festũ. Volens autem gratiã prestare iudeis felix: reliquit paulũ vinctum. XV

Festus ergo cũ venisset in prouinciam: post triduũ ascendit ihersolimam a cesarea. Adierunt; eum principes sacerdotũ et primi iudeorũ adũsus paulũ: et rogabãt eũ postulantes gratiã adũsus eũ ut iuberet ꝓduci eum in ihrsim: insidias tendentes ut interficerẽt eum in via. Festus aũt respondit seruari quidẗ paulũ in cesarea: se aũt maturius proficiscũ. Qui ergo in vobis ait potentes sunt descendẗes simul: si q̃d est in viro crimẽ accusent eum. Demoratus aũt inter eos dies nõ amplꝰ q̃; octo aut decem descendit cesareã: et altera die sedit pro tribunali: et iussit paulũ adduci. Qui cũ ꝓductus esset circũstetẽrũt eũ q̃ ab ihersolima descendẗant iudei multas et graues causas obiẽtes quas nõ poterant probare: paulo rationẽ reddẗe: quẗ neq; in legẗ iudeoꝝ neq; in templum neq; i cesarẗ quicquid peccaui. Festus aũt volens gratiã prestare iudeis respondẗs paulo dixit. Vis ihersolimã ascendere: et ibi de hijs iudicari apud me? Dixit aũt paulus. Ad tribunal cesaris sto: ibi me oportet iudicari. Iudeis nõ nocui: sicut tu melꝰ nosti. Si enim nocui aut dignũ morte aliqd fci: non recuso mori. Si vero nichil est eorũ que hij accusant me: nemo potest me illis donare. Cesarem appello. Tunc festꝰ cũ cõsilio locutꝰ respondit. Cesarẗ appellasti: ad cesarem ibis. Et cũ dies aliquot transacti essent: agrippa rex et bernice descendẗ cesareã ad salutandum festũ. Et cũ dies plures ibi morarentur: festus regi iudicauit de paulo dicens. Vir quidã est derelictus a felix vinctus: de quo cũ essem ihersolimis adierũt me principes sacerdotũ et seniores iudeorum: postulantes aduersus illũ damnationẽ. Ad quos respondi: quia nõ est romanis cõsuetudo donare aliquẗ hominẽ priusq; is q̃ accusatur ꝓsentes habeat accusatores: locũq; defendendi accipiat ad abluda crimina que ei obiciũtur. Cũ ergo huc cõuenissent: sine ulla dilatione in sequẽti die sedens pro tribunali iussi adduci vir. De quo cũ stetissẗ accusatores nullã causam deferebãt de q̃bus ego suspicabar malũ: questiones vero quadam de sua superstitione habebãt aduersus eum: et de quodã ihesu defuncto quẗ affirmabat paulus viuere. Pestitas aũt ego de huiusmodi questione: dicebã si vellet ire ihersolimã: et ibi iudicari de rebus. Paulo aũt appellante et suaretur ad augusti cognitionẽ: iussi suaretur eũ donec mittã eũ ad cesarẗ. Agrippa aũt dixit ad festũ. Volebã et ipse hominẽ audire. Cras inquit audies eũ. Altera aũt die cũ venisset agrippa et bernice cũ multa ambitione et introissent in aditorũ cũ tribunis et viris principalibus iussu festi adductus est paulus. Et dixit festus. Agrippa rex et omnes qui simul adestis nobisci vir: videtis hũc hominẽ de quo omnis multitudo iudeoꝝ interpellauit me ihersolimis pesses et acclamantes: nõ oportere eũ viuere ãplius. Ego vero comperi nichil dignũ morte eum ãmisisse. Ipso autẽ hoc appellãte: ad augustũ iudicari mittere. De quo quid certũ scribã dõno non habeo: propter qõ deduxi eũ ad vos et maxime ad te rex agrippa: ut interrogatione facta habeam quid scribam. Sine ratione enim mittẗ videẗ mittere vinctũ: et rationes eꝰ nõ significare. XVI

Agrippa vero ad paulũ ait. Permittitur tibi loqui ꝓ temetipso. Tũc paulꝰ extenta manu cepit rationẽ reddere. De omnibus quibus accusor a iudeis rex agrippa estimo me beatũ apud te: cũ sim defensurus me hodie: maxime te sciente omnia que apud iudeos sunt consuetudines et questiones: propter qõ obsecro patienter me audias. Etquidem vitam meã a iuuentute que ab initio fuit in gente mea in ihersolimis nouerũt omnes iudei: presentes me ab initio si velint testimoniũ phibere quũ secũdũ certissimã sectam nostre religionis vixi phariseus. Et nũc in spe q̃ ad pres nostros repromissionis facta est a deo sto iudicio subiectꝰ: in qua duodecim tribus nre nocte et die deseruẗes sperãt peruenire. De qua spe accusor a iudeis rex. Quid incredibile iudicat apud vos si deꝰ mortuos suscitat? Et ego quidẗ estimauerã me aduersus nomen ihesu nazareni debere multa contraria agere: quod et feci ihersolimis. Et multos sanctoꝝ ego in carceribus inclusi a principibus sacerdotũ potestate acepta: et cũ occiderentur deculi sententiam. Et p omnes synagogas frequenter punitus eos: compellebam blasphemare: et ãplius insanies in eos: persequebar usq; in exteras ciuitates. In quibus dum irem damascum: cũ potestate et ymnũ principũ sacerdotũ: die media in via vidi rex de celo supra splendorẽ solis circumfulsisse me lumen: et eos q̃ mecũ simul erant omnesq; nos cũ decidissemus i terrã audiui vocẗ loquentẗ michi hebraica lingua. Saule saule quid me ꝓsequeris? Durũ est tibi contra stimulũ calcitrare. Ego aũt dixi. Quis es domine? Dñs aũt dixit. Ego sum ihesus: quẗ tu ꝓsequeris. Sed resurge: et sta supra pedes tuos. Ad hoc enim apparui tibi: ut cõstituam te ministrũ et testem eorũ que vidisti et eorũ quibus apparebo tibi: eripiens te de ꝓpho et gentibus in quas nũc ego mitto te: aperire oculos eorũ ut cõuertant a tenebris ad lucẗ et de potestate sathanę ad deũ: ut accipiant remissionẽ peccatoꝝ et sortẗ inter sãctos per fidem q̃ est in me. Vnde rex agrippa non fui incredulus celesti visioni: sed hijs qui sunt damasci primũ et ihersolimis et omnẽ regionẽ iudee et gentibus ãnunciabã: ut penitentiã agerẽt et conuertẗrent ad deũ: digna penitentie opera facientes. Hac re causa me iudei cũ essem i templo apprehensũ temptabant interficere. Auxilio aũt adiutus dei usq; i hodiernũ die sto testificãs minori atq; maiori: nichil extra dicens q̃ quę prophete locuti sunt futura esse et moyses: si passibilis cristus: si primus ex resurrectione mortuoꝝ lumẗ ãnunciaturus est ꝓpho et gentibus. Hec loquente eo rationẽ reddente festus magna voce dixit. Insanis paule. Multe te littere ad insaniam conuertũt. Et paulꝰ:

non insanio inquit optime feste: sed
veritatis et sobrietatis verba loquor.
Scit enim de hijs rex: ad quē ⁊ constan-
ter loquor. Latere enim eum nichil horū
arbitror. Neq; enim in angulo quicq;
horū gestū est. Credis rex agrippa pro-
phetis? Scio q̄a credis. Agrippa autē
ad paulū. In modico suades me ci-
stianū fieri. Et paulus. Opto apud
deū et ī modico et in magno: nō tan-
tum te-sed etiā omes q̄ audiūt hodie
fieri tales qualis et ego sum: exceptis
vinctis hijs. Et exsurgebat rex et presi-
des et bernice ⁊ q̄ assidebāt eis. Et cū secessis-
sent · loquebant ad inuicē dicentes:
quia nichil morte aut vinctoz diguū
quid fecit homo iste. Agrippa autē ad
festē dixit. Dimitti poterat homo hic:
si non appellasset cesarem. xxvii

Ut autē iudicatū est nauigare eū
in italiam ⁊ tradi paulū cū reli-
quis custodijs centurioni noīe iulio
cohortis auguste: ascendēs nauem
adrumetinam incipiēti nauigare
circa asie loca sustulimus: persistente no-
bisū aristarcho macedone thessalonice-
nse. Sequēti autē die venimus sydonē.
Humane autē tractās iulius paulum
permisit ad amicos ire: ⁊ curā sui agere.
Et inde cū sustulissemus subnauigauī-
mus cypri: propterea q̄ essent venti
contrarij. Et pelagus asie ⁊ pamphi-
lie nauigātes venimus lisstram que est
licie: et ibi inuenientes centurio nauem
alexandrinā nauigantē in italiam:
tradiposuit nos in ea. Et cū multos di-
ebus tarde nauigarem⁹ et vix deueni-
ssemus xdra gnydii: prohibēte nos ven-
to adnauigauim⁹ sub creta iuxta salmo-
nem. Et vix iuxta nauigātes veniens
in locū quendā q̄ vocat boniportus:
cui iuxta erat ciuitas thalassa. Multo
autē tpe practo et cū iam non esset tuta
nauigatio eo q̄ et ieiunium iā preiisset:
cōsolabat eos paulus dicēs eis. Viri:
video quē cū iniuria ⁊ multo damno
nō solū oneris et navis: sed etiā aiaꝝ
nrāꝝ incipit nauigatio. Centurio autē
gubernatori ⁊ naucdero magis credē-
bat: q̄ hijs que a paulo dicebantur.
Et cū aptē portus nō esset ad hyemandū:
plurimi statuerūt consilium nauigare
inde si quo modo possent deuenī-
entes phenicen hyemare portū cretē re-
spicientem ad africū ⁊ ad chorū. Aspi-
rante autē austro existimātes propositū
se tenere: cū subtulissent de asson-leg-
bant cretā. Non post multum autem
misit se contra ipsam vētus typhonicus:
qui vocat euroaquilo. Cūq; arrepta
esset navis: ⁊ nō posset conari in ventum:
data naue flatibus ferebamur. In
insulā autē quandā decurrēs que vo-
catur cauda: potuim⁹ vix obtinere scap-
pham. Qua sublata adiutorijs vtē-
bant accingētes nauem: timentes ne
in syrtim incidēt: summisso vase sic
ferebant. Et valde autē nobis tēpestate
iactatis-sequenti die iactū fecerūt: ⁊ ter-
cia die suis manibus armamēta navis
proiecerūt. Neq; autē solē neq; sydē-
bus apparentibus ꝑ plures dies ⁊ tempe-
state nō exigua imminente: iā ablata
erat spes omnis salutis nrē. Et cū mul-
ta inanitio esset: tūc stās paulus in
medio eoz dixit. Oportuerat quidē o
viri audito me non egredi a creta: lu-
cricz facere iniuriā hāc ⁊ iacturā. Et
nūc suadeo vobis bono animo esse.
Amisso enim nullus aīe erit ē nobis:
preter nauis. Astitit enim mihi hac
nocte ageluz dei cui sum ego ⁊ cui de-
seruio-dicēs. Ne timeas paule: te asti-
te oportet assistere. Ecce donauit tibi

deus omnes qui nauigāt tecū. Propter
quod bono aīo estote viri. Credo enī
deo: quia sic erit quemadmodū dictū
est mihi. In insulā autē quandā opor-
tet nos deuenire. Sed postea q̄ quar-
tadecima nox fluxerit: nauigantibus
nobis in adria circa mediā noctē su-
spicabant naute apparere sibi aliquā
regionē. Qui et sūmittentes bolidem
inuenerūt passus viginti: et pusillum
inde separati inuenerūt passus quin-
decim. Timentes autē ne ī aspera loca
inderemur: de puppi mittēs anchō-
ras quatuor optabāt die fieri. Nauis
vero querentibus fugere de naui: cū mi-
sissent scapham in mare sub operiū
quasi inciperēt a prora anchoras ex-
tendere: dixit paulus centurioni et mi-
litibus. Nisi hij ī naui manserit: vos
salui fieri nō potestis. Tūc abscideruī
milites funes scaphe: et passi sunt eam
excidere. Et cū lux incipere fieri: roga-
bat paulus omnes sumere cibū dicēs.
Quartadecima die hodie expectātes
ieiuni permanetis: nichil accipientes.
Propter q̄ rogo vos accipere cibū ꝑ
salute vra: quia nullius vrm capillus
de capite peribit. Et cū hec dixisset: su-
mens panē gratias egit deo ī cōspectu
omnium: et cū fregisset cepit mānducare.
Animequiores autē facti omnes: et ipi
assumpserūt cibū. Eram⁹ autē universi
se aie in naui ducentes septuaginta sex.
Et satiati cibo alleuabāt naue: iactantes
triticū in mare. Cū autē dies facti
esset terrā nō agnoscebāt: sinum vero
quendā cōsiderabāt habentem litus: ī
quē cogitabāt si possent eicere nauem.
Et cū anchoras sustulissent omittebāt
se mari · simul laxantes iuncturas gu-
bernaculorū: et leuato artemone flatibū
aure flatū tendebant ad litus. Et cum
incidissemus in locū bithalassum im-
pegerūt naue: et prora quidē fixa ma-
nebat immobilis: puppis vero solue-
bat a vi maris. Militū autē consiliū
fuit ut custodias occiderent · ne quis
cū enatasset effugeret: centurio autē vo-
lens suare paulū prohibuit fieri. Sus-
tiq; eos qui possent natare mittere se
primos ⁊ egredere ⁊ ad terrā exire: ⁊ ce-
teros alios ī tabulis ferebāt: quosdā
sup ea q̄ de naui erāt. Et sic factū ē: ut
omnes aīe euadere ad terā. xxviii

Et cū euasissem⁹: tūc cognouim⁹
quia mitilene insula vocabatur.
Barbari vero ostendēbāt nō modicā hu-
manitatem nobis. Accensa enī pua
refouebāt nos omnes: propter imbrem
qui imminebat ⁊ frigus. Cū ꝯregasse
aīt paulus sarmentorū aliquantā
multitudinē et imposuisset sup ignem:
vipera a calore prouenisset inuasit
manū eius. Vt vero viderūt barbari
pēdentem bestiā de manu eius: ad inui-
cem dicebāt. Vtq; homicida ē homo
hic: qui cū euasit de mari vltio non
sinit eū viuere. Et ille quidē excutiens
bestiā in igne · nichil mali passus est.
At illi existimabāt eū in tumore suer-
tendū: et subito casurū et mori. Dum
autē illis sperantibus et videntibus nichil
mali in eo fieri: cōuertentes se · dicebāt
eū esse deū. In loco autē illis erāt pre-
dia principis insule noīe publij: qui
nos suscipiēs · triduo benigne exhibu-
it. Contigit autē patrem publij febribus
et dissenteria vexatū iacere. Ad quem
paulus intrauit: ⁊ cū oratione et impo-
sitione eis manus saluauit eū. Quo fa-
cto: omnes q̄ in insula habebāt infirmi-
tates accedebāt ⁊ curabant. Qui etiā
multis honoribus nos honorauerūt:
et nauigantibus imposuerūt q̄ necessaria

erant. Post menses aut tres navigavimus i nam alexadrina q̃ in insula hymauerat: cui erat insigne castror. Et cũ venissemus siracusam: mansimus ibi triduo. Inde circũlegentes devenimus regium: ⁊ post unũ diem flante austro ꝓcĕ die venimus putheolos: ubi inuentis fratrib̃ rogati sumus manere apud eos dies septẽ: ⁊ sic venimus romam. Et inde cũ audissent fratres occurrerunt nobis usq; ad appij forũ et tribus tabernis. Quos cũ vidisset paulus: gratias agens deo accepit fiduciã. Cũ aut venissemus romam permissum est paulo manere sibimet: cum custodiente se milite. Post tertiũ aut die convocavit primos iudeorũ. Cumq; venissent dicebat eis. Ego viri fratres nichil adversus legem faciens aut morem patrũ: vinctus ab hierosolimis traditus sum i manꝰ romanorum: q̃ cũ interrogationẽ de me habuissent voluerũt me dimittere: eo q̃ nulla esset causa mortis in me. Cõtradicentib̃ aut iudeis coactus sũ appellare cesarem: nõ quasi gentẽ meã habens aliquid arcusare. Propter hãc igitur causam rogaui vos videre ⁊ alloqui. Propter spm enĩ israhel catena hac circumdatus sum. At illi dixerũt ad eũ. Nos neq; litteras accepimus de te a iudea: neq; aduenĩs alicꝰ fratrũ nũciauit aut locutus ẽ quid de te malũ. Rogamus aũt a te audire que sentis. Nam de secta hac notũ est nobis: qa ubiq; ei contradicit. Cũ cõstituissent aut illi die venerũt ad eũ in hospitiũ plurimi: quibꝫ exponebat testificans regnũ dei suadensq; eis de ihesu ex lege moysi et prophetis a mane usq; ad vesprã. Et quidã credebãt his que dicebant: quidã vero nõ credebãt. Cumq; invicem non essent cõsentientes: discedebant dicente paulo unũ verbũ. Quia bene spiritus sanctꝰ locutus est per ysaiam prophetã ad patres nros dicens. Vade ad ꝑplm istũ et dic. Aure audietis et nõ intelligetis: et videntes videbitis et non ꝑspicietis. Incrassatum ẽ cor ꝑsti huius ⁊ auribꝫ grauiter audierũt et oculos suos cõpresserũt: ne forte videant oculis ⁊ auribꝫ audiãt et corde intelligãt: ⁊ conuertant se et sanem eos. Notũ ergo sit vobis: quia gentibus missum est hoc salutare dei: et ipsi audient. Et cũ hec dixisset: exierunt ab eo iudei multam habẽtes inter se questionem. Mansit aut biennio toto in suo conducto: et suscipiebat omes q̃ ingrediebãtur ad eũ: ꝑdicans regnũ dei ⁊ docens que sunt de dño ihesu cũto cũ omni fiducia sine prohibitione. Explicit liber actuũ apl̃orũ. Incipit prologus in epistolas canonicas.

Non ita ẽ ordo apud graecos qui integre sapiũt fidei: sed septẽ epistolarũ sicut i latinis codicibus inuenit: ut quia pterius est ꝑmus i ordine apostolorũ primo sũt etiã eĩ epistole i ordine ceterarum. Sed sicut euangelistas dudũ ad veritatis lineã correxim̃: ita has proprio ordini dõ inuãte reddimus. Est eĩ una eaꝰ prima iacobi: due petri: tres iohannis: iude una. Que si sic ut ab eis digeste sunt ita quoq; ab interpretibꝫ fideliter i latinũ verterẽtur eloquiũ: nec ambiguitas legentibus faceret: nec sermonũ sese varietas impugnaret: illo ꝓpter loco vbi de unitate trinitatis in prima iohannis epla positũ legim̃: in qua etiã ab infidelibus mãllatoribꝫ multũ erratum esse a fidei veritate compertum̃: cui tantummodo vocabula ꝑtis ẽ aque sãguinis et spiritꝰ i ipa sua editione ponentibus: et patris verbiq; ac spiritꝰ testimoniũ omittentibꝫ. in quo maxime et fides catholica roborat: et patris et filij et spiritus sãcti una diuinitatis substãtia comprobat. In ceteris vero epistolis quãtum a nostra aliqꝫ differ editio: lectoris prudentiã derelinquo. Sed tu virgo misti custodiam dũ a me impetis sinis scripture veritatẽ inquiris meam qdamodo seruetur inuidos denibꝫ corrodendã exponis: q̃ me sallarium corruptorum sanctaꝰ pnũciant scripturaꝰ. Sed ego i tali opere nec emulorũ meorꝫ inuidiã timeo: nec sancte scripture veritatẽ posteribus denegabo. Explicit prologꝰ. Incipit argumentũ in epistolam canonicã dõi iacobi apli.

Iacobus apl̃us sanctũ instruit clerum de cultura celestiũ ꝓcĕtorũ et regula catholice obseruãte: ⁊ de inuicte patiẽtie maiestate: et de crudelitate pluriũ morum: ⁊ de mendacio magistrorũ. Explicit argꝫ. Incipit epistola canonica beati iacobi apli capitulũ i.

Iacobus dei et dñi nostri ihesu cristi seruus: duodecim tribubus que sunt i dispersione salutẽ. Omne gaudium existimate fratres mei cũ i temptationes varias incideritis: scientes q̃ probatio fidei vestre patientiã operat. Patientia aut op̃ perfectũ habeat: ut sitis perfecti et integri i nullo deficientes. Si qꝫ aut vestrũ indiget sapientia postulet a deo q̃ dat omnibus affluenter et non improperat: ⁊ dabit ei. Postulet autẽ in fide: nichil hesitãs. Qui enĩ hesitat similis ẽ fluctui maris: q̃ a vento mouetur et circũferr. Nõ ergo existimet homo ille q̃ accipiat aliquid a domino. Vir duplex animo incõstans ẽ in omnibus vijs suis. Gloriet aut frater humilis in exaltatione sua: diues autem i humilitate sua: quũ sicut flos feni transibit. Exortus ẽ enĩ sol cũ ardore et arefecit fenũ: et flos eius decidit: et decor vultus eꝰ deperiit. Ita ⁊ diues in itineribus suis marcescet. Beatus vir qui suffert temptationẽ: quoniã cũ probatus fuerit accipiet coronã vite: quã repromisit dꝰ diligentibus se. Nemo cũ temptatur dicat: quũ a deo temptat. Deus enĩ intemptator malorum ẽ. Ipse aut neminẽ tẽptat. Vnusquisq; vero temptat a concupiscentia sua: abstractus ⁊ illectus. Deinde concupiscentia cũ conceperit parit peccatũ: peccatũ vero cũ consumatũ fuerit generat mortẽ. Nolite itaq; errare fratres mei dilectissimi. Omne datũ optimũ et omne donũ perfectũ desursũ ẽ descendens a patre luminũ: apud quẽ non ẽ trãsmutatio: nec vicissitudinis obumbratio. Voluntarie enĩ genuit nos verbo veritatis: ut simus initiũ aliqd creature eꝰ. Sciatis fratres mei dilectissimi. Sit aut omis hmo velox ad audiendũ: tardus aut ad loquendũ: et tardus ad irã. Ira enĩ viri iustitiã dei non operat. Propter qd abicientes omnẽ immũditiã ⁊ abundãtiã malitie in mãsuetudine suscipite insitũ verbũ: quod potest saluare aias vras. Estote aut factores verbi ⁊ nõ auditores tantũ fallentes vosmetipos: qa si quis auditor est verbi ⁊ nõ factor: hic comparabit viro cõsideranti vultũ natiuitatis sui i speculo. Cõsiderauit enĩ se et abijt: ⁊ statim oblitus ẽ qualis fuerit. Qui aut ꝑspexerit in lege ꝑfecte libertatis ⁊ permanserit nõ auditor: obliuiosus factꝰ sed factor operis: hic beatus

in facto suo erit. Si quis aut putat se
religiosu esse nõ refrenans linguã su-
am sed seduces cor suũ: huius vana est
religio. Religio muda et immaculata
apud deũ et patrem hec est: visitare pu-
pillos et viduas in tribulatione eorũ: et
immaculatũ se custodire ab hac seculo.

II Fratres mei: nolite ĩ plosuay
acceptione habere fidẽ domini
nostri ihesu xsti glẕ. Erenũ si introiert
in cõuentũ vrũ vir-aureũ annulũ ha-
bens ĩ veste candida: introiert aut et
pauper ĩ sordido habitu: et intendatis
in eũ qui indutus est veste preclara et
dicatis tu sta illic-aut sede sub scabel-
lo pedũ meorũ: nõne iudicatis apud
vosmetipos et facti estis iudices cogi-
tationũ iniquarũ? Audite fratres dile-
ctissimi. Nõne deus elegit pauperes
in hoc mũdo divites in fide ⁊ heredes
regni: qd repromisit dẹ diligentibus
se? Vos aut exhonorastis pauperem.
Nõne divites p potentiã opprimunt
vos: et ipi attrahũt vos ad iudicia?
Nõne ip̃i blasphemãt bonũ nomẽ
quod invocatũ est sup vos? Si tamẽ
legẽ pficis regalem secũ scripturas
diliges proximũ tuũ sicut teipm-bene
facis: si aut plonas accipis peccatũ
operamini: redarguti a lege qsi trans-
gressores. Quicũq; aut totam legẽ ser-
uauerit: offendat aut ĩ uno: factus est
omniũ reus. Qui enĩ dixit nõ mecha-
beris: dixit et nõ occides. Quod si nõ
mechaberis: occides aut: factꝰ es trans-
gressor legis. Sic loquimini ⁊ sic facti
te: sicut p legẽ libertatis incipitis iudi-
cari. Iudicũ enĩ sine misericordia illi: qui
nõ fecit misericordiam. Superexaltat autẽ
misericordia iudiciũ. Quid pdẽt fratres
mei si fidẽ quis dicat se habere: opera
aut non habeat? Numquid poterit fi-
des saluare eũ? Si aut frater et soror
nudi sint et indigeãt victu quotidia-
no: dicat autẽ aliquis ex vobis illis:
ite in pace-calefacimini ⁊ saturamini:
nõ dederitis aut eis que necessaria sũt
corpori: qd prodẽt vobis? Sic et fi-
des si non habeat opera: mortua ẽ in
semetipsa. Sed dicet aliquis. Tu fidem
habes: et ego opera habeo. Ostende
mihi fidẽ tuã sine operibus: ⁊ ego osten-
dam tibi ex operibus fidẽ meã. Tu credis
quoniã unus ẽ deus: benefacis. Et de-
mones credũt: ⁊ cõtremiscũt. Vis aut
scire o homo inanis: quia fides sine
operibus otiosa ẽ? Abrahã pater noster
nõne ex operibus iustificatus ẽ: offerens
ysaac filiũ suũ sup altare? Videtis quia
fides cooperabat operibus illius: ⁊ ex
operibus fides consũmata ẽ? Et supple-
tã ẽ scriptura dicẽs. Credidit abrahã
deo: et reputatũ est illi ad iusticiã: et a-
micus dei appellatus ẽ. Videtis quia ex
operibus iustificat homo: ⁊ nõ ex fide
tantũ? Similiter et raab meretrix: nõ-
ne ex operibus iustificata est suscipiens
nũcios ⁊ alia via eiciẽs? Sicut enim
corpus sine spiritu mortuum est ita et
fides sine operibus mortua est. III

Nolite plures magistri fieri fratres
mei: scientes quoniã magis iu-
dicũ sumimus. In multis enim offendi-
mus omnes. Si qs in verbo nõ offen-
dit: hic perfectus ẽ vir. Potest etiã frenũ
circũducere totũ corpꝰ. Si aut equis
frenã ĩ ora mittimꝰ ad cõsentiendum
nobis: omne corpꝰ illoꝝ circũferimus.
Et ecce naves cũ magne sint et a ven-
tis validis mineãt: circũferũt aute
a modico gubernaculo ubi impetꝰ di-
rigentis voluerit. Ita ⁊ lingua modi-
cũ quidẽ membrũ ẽ: ⁊ magna exalat.

Ecce quãtus ignis qm̃ magnã siluam
incendit. Et ligua ignis ẽ: uniuersitas
iniquitatis. Lingua ponitur ĩ mem-
bris nris que maculat totũ corpus:
⁊ inflãmat rotam nativitatis nostre
inflãmata a geenna. Omnis enĩ na-
tura bestiarũ et volucrũ et serpentium
etiã ⁊ ceteroꝝ domanẽ et domita sunt
a natura humana: linguã aut nullꝰ
hominũ domare potest. Inquietum
malum: plena veneno mortifero. In
ipa benedicimꝰ deũ et patrẽ: ⁊ in ipsa
maledicimꝰ homines q̃ ad ymaginẽ et si-
militudinem dei facti sunt. Ex ipo ore
procedit benedictio et maledictio. Non
oportet fratres mei hec ita fieri. Numq-
uid fons de rodẽ foramine emanat
dulcem et amaram aquã? Numquid
potest frater mei ficus uinas facere:
aut vitis ficus? Sic neq; salsa dulce
potest facere aquã. Quis sapiẽs ⁊ di-
sciplinatus inter vos? Ostendat ex bo-
na cõuersatione operationẽ suam in
mansuetudine sapiẽtie. Quod si zelũ
amarũ habetis ⁊ cõtentiones sint in
cordibus vris: nolite gloriari et mendi-
ri esse adversus veritatẽ. Non est enim
ista sapiẽtia deorsum descendẽs a pre
luminũ: sed terrena animalis-diabo-
lica. Ubi enĩ zelus et contentio: ibi in-
constantia et omne opus pravũ. Que
aut desursum ẽ sapiẽtia: primũ quidẽ
pudica ẽ deinde pacifica-modesta sua-
bilis-bonis cõsentiẽs plena miseri-
cordie et fructibus bonis: iudicans
sine simulatione. Fructus aut iusticie
ĩ pace seminat: faciẽtibus pacem. III

Unde bella et lites ĩ vobis? Nonne
ex concupiscentiis vris: q̃ militat
in membris vris? Concupiscitis et nõ
habetis: occidis et zelatis: ⁊ non po-
testis adipisci. Litigatis ⁊ bellgeratis:
et nõ habetis propter quod nõ postu-
latis. Petitis ⁊ nõ accipitis: eo q̃ ma-
le petatis: ut in concupiscentiis vestris
insumatis. Adulteri: nescitis q̃a amicitia
huius mũdi inimica dei? Quicũq; ergo voluerit amicus esse seculi
huius: inimicus dei cõstituit. An pu-
ratis q̃a inaniter scriptura dicat: ad
invidiã concupiscit spiritus q̃ habitat in
vobis? Maiorẽ aut dat gratiã. Pro-
pter qd dicit. Deus superbis resistit:
humilibus aut dat gratiã. Subdite er-
go estote deo: resistite aut diabolo: et
fugiet a vobis. Appropiate deo: et
appropinquabit vobis. Emundate
manus peccatores: ⁊ purificate cordis
duplices animo. Miseri estote et luge-
te et plorate: risus vester ĩ luctũ cõuer-
tat: ⁊ gaudiũ ĩ merorẽ. Humiliamini
in conspectu dõi: et exaltabit vos. Ne-
lite detrahere alterutrũ fres mei. Qui
detrahit fri aut q̃ iudicat fratrẽ suũ:
detrahit legi et iudicat legẽ. Si aut iu-
dicas legẽ: nõ es factor legis sed iudex.
Unus ẽ enĩ legislator et iudex: qui po-
test perdere et liberare. Tu aut quis es
qui iudicas proximũ tuũ? Ecce nunc
q̃ dicitis hodie aut crastino ibimus
in illã ciuitatẽ: ⁊ faciemꝰ ibi hic annũ
et mercabimur ⁊ lucri faciemus: q̃ ig-
noratis quid erit ĩ crastino. Que est
enĩ vita vra? Vapor ẽ ad modicũ pa-
rens: et deinceps extenuabit pro eo
ut dicatis: si dñs voluerit ⁊ si vixeri-
mus-faciemꝰ hoc aut illud. Nũc autẽ
exultatis ĩ superbis vris. Omnis exulta-
tio talis maligna ẽ. Scienti igit bonũ
facere ⁊ non faciẽti: peccatũ ẽ illi. V

Agite nũc divites: plorate ululã-
tes ĩ miseriis vris que adveniẽt
vobis. Divitie vre putrefacte sũt et ve-
stimenta vestra a tineis comesta sunt.

Aurū et argentū vestrū erugīnauit: ⁊
rugo eorū in testimonīū vobis erit: et
manducabit carnes vestras sicut ignis.
Thesaurizastis vobis irā i nouissimis
diebus. Ecce mercedes operariorū q̄ messuerunt regiones vestras que fraudata
est a vobis clamat: et clamor eorū in
aures dñi sabaoth introuit. Epulati
estis super terrā: et in luxurijs enutristis
corda vestra. In die occisionis addixistis et condidistis iustū: et nō resistit vobis. Patientes igitē estote fratres usq;
ad aduentū dñi. Ecce agricola expectat pōdosum fructū terre: patienter ferens
donec accipiat temporaneū ⁊ serotinū.
Patientes igitē estote ⁊ vos ⁊ confirmate
corda vestra: quoniā aduentus dñi appropinquabit. Nolite ingemiscere fratres
in alterutrū: ut nō iudicemini. Ecce iudex ante ianuā assistit. Exemplū accipite fratres labōris ⁊ patientie prophetas:
qui locum sunt i nōie dñi. Ecce beatificamus eos q̄ sustinuerūt. Sustinentiā
iob audistis: et finē dñi vidistis: quī
misericors est dñs et miserator. Ante
omnia aūt fratres mei nolite iurare:
neq; p celū neq; pr terrā neq; aliud qđ
cunq; iuramentū. Sit aūt sermo vester
est-e-non-nō: ut nō sub iudicio decidatis. Tristat aūt aliq̄s vestrū: oret equo
animo et psallat. Infirmat quis in
vobis: inducat presbiteros ecclie ⁊ orēt
sup eū vnguentes eū oleo i nōie dñi. Et
oratio fidei saluabit infirmū: ⁊ alleuabit eū dñs: ⁊ si in peccatis sit dimittentur ei. Confitemini ergo alterutrum
peccata vestra: et orate pro invicē ut salvemini. Multū valet deprecatio iusti assidua. Helias homo erat similis
nobis passibilis: et oratione orauit
ut nō plueret super terrā: ⁊ nō pluit annos tres ⁊ menses sex. Et rursū orauit:
et celū dedit pluviā: ⁊ terra dedit fructū
suū. Fratres mei si quis ex vobis erraverit a veritate ⁊ auerterit quis eū: sciat
quoniam qui auerti fecerit peccatorē ab errore vie sue saluabit animā
eius a morte: ⁊ operit multitudinem
peccatorū. Explicit epla canonica bēti
Jacobi apli. Incipit argumentū epistole
Canonice bēti petri apli primam.

Discipulos saluatoris in
uiti toto orbe diffusos et
peregrinos in hoc seculo
mōstrat: et perseuerare in
uitere suadet: ⁊ in noua vita proficere
tota ei sollicitudine exhortat hunc
petr⁹ filius iohānis prouincie galilee
vico bethsaida frater andree apostoli.
Explicit argumentū. Incipit epla canonica bēti petri apli primā. Cap. j.

Petrus apostolus: iesu
xti: electis aduenis
dispersionis pōtij
galatie cappadocie
asie et bithynie secundum prescientiā di
pris in sanctificatione spiritus in obedientiam et aspersionē sanguinis ihesu xti: gratia vobis ⁊ pax multiplicet.
Benedictus deus et pater dñi nri ihesu
xti q̄ secōm misericordiā suā magnā regenerauit nos i spem viuam p
resurrectionē ihesu xti ex mortuis in
hereditatē incorruptibilē ⁊ incontaminatā et immarcessibilē conseruatam i
celis: in vobis qui i virtute dei custodimini p fidē in salutē paratā revelari
in tempore nouissimo. In quo exultabitis: modicū nūc si oportet contristari i
varijs temptationibus: ut probatio vestre fidei multo pōdosior sit auro q̄ p
ignē probat: inueniat in laudē ⁊ gloriam et honorē in revelatione ihesu

xti: quē cum videritis diligetis. In
quē nūc quoq; non videntes creditis:
credētes aūt exultabitis letitia inenarrabili et glorificata: reportantes finem
fidei vestre salutē aiarū vestrarū. De
qua salute exquisierūt atq; scrutati sūt
prophete: qui de futura i nobis gratia
prophetauerūt: scrutātes i q̄ vel quale
tempus significaret in eis spiritus xti:
testificans eas q̄ in xto sunt passiones ⁊ posteriores glorias: quibus
revelatū est-q̄a nō sibimetipsis: vobis
aūt ministrabāt ea que nūc nunciata
sunt vobis: pr eos q̄ euangelizauerūt
vobis spiritu sancto misso de celo: in
quē desiderāt angeli ꝓspicere. Propt
quod succincti lumbos mentis vestre
sobrij perfecte sperate in eā que offertur
vobis gratiā i revelatione ihesu xti:
quasi filij obedientie: non configurati
prioribus ignorātie vōe delectis: sed
secōm eum qui vocauit vos sanctū: ut
et ipi in omni conversatione sancti sitis
quoniā scriptū ē: sancti eritis quoniā
ego sanctus sum. Et si patrē inuocatis
eum q̄ sine acceptione ꝓsonaē iudicat
secōm vnuiscuiusq; opus: in timore inhabitatis vestri tempore conversationis: scientes q̄ nō corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana vestra conversatione patrum traditione: sed pōdosō
sanguine quasi agni immaculati xti
et incōtaminati: progniti quidem
ante mūdi cōstitutionē: manifestati
aūt nouissimis tēporibus ꝓpter vos q̄
p ipm fideles estis in deo: q̄ suscitauit
eū a mortuis et dedit ei glam: ut fides
vestra et spes esset in deo. Animas vestras castificantes i obedientia caritatis: i fraternitatis amore: simplicē
de invicē diligite ardentius: renati nō
ex semine corruptibili sed incorruptibili
per verbū dei viui et permanentis: quia
omis caro ut fenū: et omis gloria eius tanq̄
flos feni. Exaruit fenū ⁊ flos eius decidit: verbū aūt dñi manet i eternū. Hoc
ē aūt verbū qd euāgelizatum ē i vobis.

Deponentes igitē omnē mali-
tiā et omnē dolū et simulationes
et invidias ⁊ omnes detractiones: sicut
modo geniti infantes rationabiles ⁊
sine dolo lac concupiscite ut in eo crescatis in salutē: si tamē gustastis quī
dulcis ē dñs. Ad quē accedentes lapidem viuū ab hominibus qdē reprobatum a deo aūt electū et honorificatū:
et ipi tanq̄ lapides viui superedificamini domus spirituales i sacerdotiū sancti:
offerētes spirituales hostias acceptabiles deo p ihesum xtū. Propter quod
continet scriptura. Ecce pono in sion
lapidē summū angularem probatū
electum pōdosū: ⁊ q̄ crediderit in eū nō
confundetur. Vobis igitē honor credentibus: nō credentibus aūt lapis quem reprobauerūt edificantes hic factus ē in
caput anguli et lapis offensionis et
petra scandali: his qui offendūt verbo nec credūt i quo et positi sūt. Vos
aūt genus electū regale sacerdotiū gēs
sancta populus acquisitionis: ut virtutes annuncietis q̄ qui de tenebris vos
vocauit i admirabile lumē suū. Qui
aliquādo nō populus dei nūc aūt populus dei: qui nō consecuti misericordiam: nunc
aūt misericordiam cōsecuti. Carissimi obsecro vos tanq̄ aduenas et peregrinos
abstinere vos a carnalibus desideriis
que militant adversus animā conversationem vestram inter gēes habentes bonam: ut i eo q̄ detractāt de vobis tanq̄
de malefactoribus: ex bonis operibus vos videntes glorificent deum
i die visitationis. Subiecti igitē estote

omni humane creature propter deum.
Siue regi quasi excellenti: siue ducibus
tanq̃ ab eo missis ad vindictam male-
factorum: laude vero bonorum. Quia sic est
voluntas dei: ut benefacientes obmutes-
cere faciatis imprudentium hominum i-
gnorantiam. Quasi liberi: et non quasi
velamen habentes malitie libertatem:
sed sicut serui dei. Omnes honorate:
fraternitatem diligite. Deum timete: regem
honorificate. Serui subditi estote in
omni timore domini: non tantum bonis et
modestis: sed etiam discolis. Hoc est enim
gratia: si propter dei clementiam sustinet
quis tristitias patens iniuste. Quae enim
est gratia: si peccantes et colaphizati
sufferatis? Sed si benefacientes patienter
sustineatis: hoc est gratia apud deum. In
hoc enim vocati estis: quia et christus passus
est pro vobis: vobis relinquens exemplum:
ut sequamini vestigia eius. Qui peccatum non fecit: nec inuentus est dolus in
ore eius. Qui cum maledicerent ei non maledicebat: cum pateretur non comminabatur.
Tradebat autem iudicanti se iniuste. Qui
peccata nostra ipse pertulit in corpore
suo super lignum: ut peccatis mortui
iustitiae viuamus: cuius liuore sanati
estis. Erratis enim sicut oues errantes: sed
conuersi estis nunc ad pastorem et
episcopum animarum vestrarum. III

Similiter et mulieres subdite sint
viris suis ut et si qui non credunt
verbo: per mulierum conuersationem sine ver-
bo lucrifiant: considerantes in timore
castam conuersationem vestram. Quarum sit
non extrinsecus capillatura aut circum-
datio auri aut indumenti vestimentorum
cultus: sed qui abscondit in cordis homo
in incorruptibilitate quietis et modesti
spiritus: qui est in conspectu dei locupletes.
Sic enim aliquando et sanctae mulieres
sperantes in deo ornabant se subditi
propriis viris: sicut sara obediebat a-
brahae dicens eum dominum vocans: cuius estis
benefacientes et non timentes vllam per-
turbationem. Viri similiter cohabitantes
secum secundum: quasi infirmiori vasculo
muliebri impertientes honorem tanq̃ et
coheredibus gratiae vitae: ut non impedi-
antur orationes vestae. In fine autem omnes
unanimes compatientes fraternitatis a-
matores: misericordes: modesti: humi-
les: non reddentes malum pro malo: nec
maledictum pro maledicto: sed econtrario
benedicentes: quia in hoc vocati estis:
ut benedictionem hereditate possideatis.
Nam qui enim vult vitam diligere: et di-
es videre bonos: coherceat linguam suam
a malo: et labia eius ne loquantur dolum.
Declinet autem a malo et faciat bonum: in-
quirat pacem et sequatur eam: quia oculi domini super
iustos: et aures eius in preces eorum:
vultus autem domini super facientes mala. Et
quis est qui vobis nocebit: si boni aemu-
latores fueritis? Sed si quid patimini
propter iustitiam beati. Timorem autem
eorum ne timueritis: et non conturbemini.
Dominum autem christum sanctificate in cordibus
vestris: paratis semper ad satisfactionem o-
mni poscenti vos rationem de ea quae in
vobis est spe: sed cum modestia et timore
conscientiam habentes bonam: ut in quo de-
trahuntur de vobis obsundant qui calu-
mniantur veram bonam in christo conuersa-
tionem. Melius est enim si ita voluerit
deus ut benefacientes
patiamini quam ut malefacientes:
quia et christus semel pro peccatis nostris
mortuus est iustus pro iniustis: ut nos
offerret deo: mortificatus quidem carne
vivificatus autem spiritu. In quo et his
qui in carcere erant spiritualiter venens
predicauit: qui incredulis fuerat aliquan-
do expectabat dei patientiam in diebus

noe cum fabricaretur archa: in qua pauci
id est octo anime salue facte sunt per aquam.
Nos et vos nunc similis forma saluos
facit baptisma: non carnis depositio
sordium: sed alicuius bone interrogatio
in deum: per resurrectionem ihesu christi a
mortuis qui est in dextera dei: degentes mor-
tem ut iuste eterne heredes efficeremur:
profectus in celum subiectis sibi ange-
lis et potestatibus et virtutibus. IIII

Christo igitur passo in carne et vos
eadem cogitatione armamini: quia
qui passus est in carne desiit a peccatis:
ut non iam desideriis hominum sed vo-
luntati dei quod reliquum est in carne viuat
temporis. Sufficit enim preteritum tempus
ad voluntatem gentium consummandam
hiis qui ambulauerunt in luxuriis in deli-
ciis vinolentiis comessationibus potationibus
obscenitatibus et illicitis idolorum
cultibus. In quo admirant non concurren-
tibus vobis in eandem luxuriae confusionem
blasphemantes: qui reddent rationem qui para-
tus est iudicare viuos et mortuos.
Propter hoc enim et mortuis euangeli-
zatum est: ut iudicentur quidem secundum homines
in carne: viuant autem secundum deum in spiritu.
Omnium autem finis appropinquabit.
Estote itaque prudentes et vigilate in ora-
tionibus: ante omnia autem mutuam in vobis
metipsis caritatem continuam habentes: qua
caritas operit multitudinem peccatorum.
Hospitales inuicem sine murmuratione.
Vnusquisque sicut accepit gratiam in
alterum illam administrantes: sicut boni
dispensatores multiformis gratiae dei.
Si quis loquitur: sicut eloquia dei. Si
quis ministrat: tanq̃ ex virtute quam ad-
ministrat deus: ut in omnibus honorificetur
deus per ihesum christum cui est gloria et imperium
in secula seculorum amen. Carissimi noli-
te peregrinari in feruore qui ad tentationem
vobis fit: quasi nouum aliquid vobis con-
tingat: sed communicantes christi passionibus
gaudete: ut et in reuelatione gloriae eius
gaudeatis exultantes. Si exprobramini
in nomine christi beati estis quia quod est ho-
noris gloriae et virtutis dei et qui est eius
spiritus super vos requiescit. Secundum autem
illum patiatur quasi homicida aut fur
aut maledicus: aut alienorum appetitor.
Si autem ut christianus non erubescat: glori-
fiet autem deum in isto nomine: quoniam
tempus est ut incipiat iudicium a domo
dei. Si autem primum a nobis: qis finis
eorum qui non credunt dei euangelio? Et si
iustus quidem vix saluabitur: impius et
peccator vbi parebunt? Itaque et hii qui
patiuntur secundum voluntatem dei: fideli creato-
ri mandent animas suas in benefacendo. V

Seniores ergo qui in vobis sunt
obsecro seniores et testis christi pas-
sionum: qui et eius qui future glorie reuelan-
da communicator. Pascite qui in vobis est
gregem dei: prouidentes non coacte sed
spontanee secundum deum: neque turpis lucri
gratia: sed voluntarie: neque ut dominan-
tes in clero sed forma facti gregi ex a-
nimo: et cum apparuerit princeps pasto-
rum percipietis immarcescibilem gloriae coro-
nam. Similiter adolescentes subditi
estote senioribus. Omnes enim inui-
cem humilitate insinuate: quia deus su-
perbis resistit: humilibus autem dat gra-
tiam. Humiliamini igitur sub potenti
manu dei ut vos exaltet in tempore visi-
tationis: omnem sollicitudinem vestram p-
iicientes in eum: quoniam ipse cura est de vobis.
Sobrii estote et vigilate: quia aduersa-
rius vester diabolus tanq̃ leo rugiens
circuit: quaerens quem deuoret. Cui resisti-
te fortes in fide: scientes eandem passionem
eis que in mundo est vestre fraternitati fieri.
Deus autem omnis gratiae qui vocauit

nos in eternã suã gloriã i cristo iheſu
modicũ pallos: ipe qſiet ofirmabit
ſolidabitq. Ipi gla z imperiũ: in ſecu-
la ſeculoꝝ amen. Per ſilvanũ fideli
fratrem vobis ut arbitor breviter ſcri-
pſi: obſecrãs et cõfortans hãc eſſe verã
gratiã dei in qua et ſtatis. Salutat
vos eccleſia q̃ eſt in babilone coelecta:
et marcus filij meus. Salutate invi-
cem i oſculo ſancto. Gratia vobis o-
mnibꝰ qui eſtis in cristo iheſu amen.
Explicit epla prima bi petri apli · In-
cipit argumentũ in eplam ſcdam

Simon petrus p fidẽ huic
mũdo ſapientes moriuos
eſſe declarat: niſi denq; pi-
tratis quanta ſit magni-
tudo huic ipſa clarius manifeſtat. Ex-
plicit argumentũ · Incipit epiſtola
ſcda bi petri apli · Capitũ · j ·

Simon petrus ſeruus
et apoſtolus iheſu
criſti: hijs q̃ coequa-
lem nobiſcũ ſortiti
ſunt fidem i iuſticia
dei noſtri z ſaluatoris iheſu criſti. gratia vobis et pax ad
impletur i cognitione di et criſti ihe-
ſu dñi noſtri: quomodo diuina nobis
diuine virtuis ſue que ad vitã et pie-
tatem donata ſunt p cognitionẽ eius q̃
vocauit nos propria gloria et virtu-
te: p quã maxima et pciosa nobis pro-
miſſa donauit: ut per hoc efficiamini
diuine cõſortes nature: fugientes eius
que in mũdo e cõcupiſcentie corrupti-
onem. Vos aũt curam omnẽ ſubin-
ferentes miniſtrate in fide veſtra vir-
tutem: in virtute aũt ſcientiã: in ſcientia
aũt abſtinentiam: in abſtinentia aũt
patientiã: in patientia aũt pietatem: i
pietate autem amore fraternitatis: in
amore fraternitatis caritatẽ. Hec enĩ
ſi vobiſcũ aſſint et ſuperant: nõ vacuos
nec ſine fructu vos cõſtituet in domini
noſtri iheſu criſti cognitione. Cui enĩ
nõ ſũt hec: cecus e z manu tempta-
ns: obliuionẽ accipiẽs purgationis
veteriũ ſuoꝝ delictoꝝ. Quapropter
fratres magis ſatagite: ut per bona
opera certã vrã vocationẽ z electionẽ
faciatis. Hec enĩ facientes nõ peccabitis
aliquando. Sic enĩ abundanter minis-
trabitur vobis introitus in eternũ re-
gnũ dñi nri et ſaluatoris iheſu criſti.
Propter q̃d vos mapiã ſemp cõmo-
nere de hijs: et quiẽ ſcientes z firma-
tos in pſenti veritate. Iuſtũ aũt arbi-
tror · q̃diu ſum i hoc tabernaculo ſuſta-
tare vos i cõmonitione: cert q̃ velox
eſt depoſitio tabernaculi mei: ſicut q̃d
et dñs noſter iheſus ſignificauit mihi. Dabo aũt operã z ſequen-
ter habere vos poſt obitũ meũ: ut hoꝝ
omnũ memoria faciatis. Non enĩ indo-
cta fabulas ſecuti notã fecimus vobis
dñi nri iheſu criſti virtutẽ z pſentiã:
ſed ſpeculatores facti illius magnitudi-
nis. Accipiẽs enĩ a deo pre honorem
et gloriã voce delapſa ad eũ huiuſmo-
di a magnifica gloria: hic eſt filius
meus dilectus in quo mihi ꝓplacui:
ipũm audite. Et hãc vocem nos audi-
uimus de celo allatã: cũ eſſemus cum
ipo i monte ſancto. Et habemus firmi-
orem ꝓphetiã ſermonẽ: cui benefacitis
attendentes quaſi lucerne lucenti in ca-
liginoſo loco donec illucſcat et luce-
fer oriat in cordibus veſtris: hoc primũ in-
telligentes: q̃ omnis ꝓphetia ꝓ-
pria interpretatione non fit. Non enĩ
voluntate humana allata e aliquã-
do ꝓphetia: ſed ſpiritu ſancto inſpi-
rati loquti ſũt ſancti dei homines. ¶

Fuerũt autem et pſeudo ꝓphete i ꝓlo
ſicut et in vobis erunt magiſtri
mendaces: q̃ introducẽt ſectas perditio-
nis: z eũ q̃ emit eos dẽũ negãt: ſuſpiti-
tentes ſibi celerẽ ꝑditionẽ. Et multi ſe-
quentẽ eoꝝ luxurias: per quos via ve-
ritatis blaſphemabit: z auaricia fictis
verbis de vobis negotiabunt. Quibus
iudiciũ iam olim nõ aſſat: et perditio
eoꝝ nõ dormitat. Si enĩ deus ãgelis
peccãtibꝰ nõ pepercit ſed rudentibꝰ miſe-
ri detractos in tartarũ tradidit cruci-
andos i iudiciũ reſeruari: et origina-
li mũdo non pepercit: ſed octauũ noe
iuſticie ꝓconem cuſtodiuit diluuium
mũdo impiorũ inducẽs: z ciuitates
ſodomorũ et gomorreorũ in cineres
redigẽs euerſione damnauit exemplũ
eoꝝ q̃ impie acturi ſũt ponẽs: z iuſtũ
loth oppreſſum a nephandorũ iniui-
a ac luxurioſa conuerſatione eruit.
Aſpectu enĩ et auditu iuſtus erat: habitãs
apud eos q̃ de die in die aiam iuſtã
iniquis operibꝰ cruciabãt. Nouit deus
pios de tentatione eripere: iniquos
vero in die iudicij reſeruare cruciãdos.
Magis aũt eos q̃ poſt carnẽ in concu-
piſcentia immũditie ambulãt · dũtaxat
ordinẽ cõtemnũt: audaces · ſibi pla-
centes: ſedas non metuũt introducere
blaſphemãtes. Vbi ãgeli fortitudine
et virtute cũ ſint maiores: nõ ferant
adũſum ſe execrabile iudicũ. Hij ve-
ro velut irrationabilia pecora natura-
liter i captionẽ z in gniem in hijs q̃ i-
gnorãt blaſphemãtes i corruptione ſu-
a peribũt: percipiẽs mercedẽ iniuſtitie
voluptatẽ: exiſtimantes diei delicias
coniugationis z macule · delicijs affluen-
tes i cõuiuijs ſuis luxuriãtes vobiſ-
cũ: oculos habẽtes plenos adulterij et
inceſſabilis delicti: pellicientes animas
inſtabiles: cor exercitatũ auaricia ha-
bẽtes · maledictionis filij: deſeruiquẽtes
rectã viã erraueruut ſecuti viã balaã et
boſor: q̃ mercedẽ iniuſtitiae amauit: cor-
reptione vero habuit ſue vſtute. Bub-
ingale muti aſal i hoc voce loquẽs:
prohibuit ꝓphete inſipiẽtiã. Hij ſunt
fontes ſine aqua et nebule turbinibus
egitate: quibꝰ caligo tenebraꝝ reſeruã-
tur. Superbia enĩ vanitatis loquẽtes:
pellicẽt i deſideriis carnis luxurie eos
qui paululũ effugiũt · qui i errore conuer-
ſanẽ: liberare illos promittentes cũ ipi
ſui ſint corruptionis. A quo enim q̃s
ſuperat: huius e ſeruus e. Si enim re-
fugiẽtes coinquinationes mũdi in cog-
nitione dñi nri z ſaluatoris iheſu cri-
ſti · hijs rurſus implicati ſuperantur: fa-
cta ſũt eis poſtrema deteriora prioribꝰ.
Melius enim erat illis non cognoſcere
viã iuſtitie: q̃ poſt agnitionẽ retroſũ
ouerti ab eo q̃ illis traditũ e ſãcto mã-
dato. Contigit enim eis illud veri pro-
bij. Canis reuerſus ad ſuum vomi-
tũ: z ſus lota in volutabro luti. ¶

Hanc iam vobis carſſimi ſcribã
epiam in quibus curam ge-
rito in admonitione ſincera mentis: ut
memores ſitis eoꝝ q̃ ꝓdicti ſũt a ſan-
ctis ꝓphetis z apoſtolis vroꝝ perpetui dñi
ſaluatoris. Hoc primũ ſcitote: q̃ venturi
ſunt in nouiſſimis diebꝰ in deceptione
illuſores iuxta ꝓprias cõcupiſcentias
ambulantes: dicentes. Vbi e promiſſio aut
adventꝰ eius? Ex quo enim patres dormi-
erũt: omnia ſic perſeuerãt ab initio creature.
Latet enim eos hoc volentes: q̃ celi fe-
rant ꝓius z terra de aqua et per aquã
conſtans dei verbo: q̃ quãdo ille tũc mũdus
aqua mundatꝰ periit. Celi aũt q̃ nunc
ſũt z terra eodẽ verbo repoſiti ſũt ignibꝰ
reſeruati in die iudicij: et perditionis

impiorꝫ hominũ. Et nũ vero hꝰ non
lateat vos carissimi: qꝗ unus dies a-
pud dñm sicut mille ãni
sicut dies unus. Nõ tardat dñs pro-
missi: sed patienter agit propter vos:
nolens aliquos perire sed omnes ad pe-
nitentiã reuerti. Adueniet aũt dies do-
mini ut fur: i quo celi magno impetu
transient: elementa vero calore solue-
tur. Eũ hꝰ igit oia dissoluenda sint:
quales oportet vos esse i sãctis ꝑuersa-
tionibꝫ et pietatibꝫ exspectãtes ⁊ ꝓpe-
tes in aduentũ diei dñi: p quẗ celi arden-
tes solueẗ ⁊ elementa ignis ardore ra-
beficẽ? Nouos vero celos et nouã tẽã
et ꝓmissa ipius exspectamꝰ: in ꝗbus
iustitia habitat. Propter qd carissimi
hꝰ exspectãtes · satagite immaculati
et inuiolati et inuenti i pace: et dñi nri
lõganimitatẽ salutẗ arbitramini: si-
cut ⁊ carissimꝰ frater noster paulꝰ secũ-
dũ datã sibi sapiẽtiã scripsit vobis: si-
cut ⁊ i omnibꝫ epistolis loquens i eis de hisꝫ:
i ꝗbꝫ sunt quedã difficilia intellectu· que
indocti ⁊ instabiles deprauãt· sicut ⁊ re-
liquas scripturas· ad suã iporꝫ pditionẽ.
Vos igit fres ꝓuidẗe· cauẗe dnc ne insi-
pientũ errore ꝛãsducti excidatis a ꝓpria
firmitate: crescite vero i gratia ⁊ i cogni-
tione dñi nri et saluatoris ihesu cristi.
Ipi gla et nũc et i die eternitatis amẽ.

Explicit epla bẽ petri apli secunda
Incipit argumentum in eplam Ie
an iohannis apli primam D·

RAtionẽ verbi· et qꝰ dꝰ ipse
sit caritas manifestat: et
suspiciones fratrũ nec deũ
fore· nec pios fieri posse
eo usqꝫ dilexerit ut esse comprobet ho-
minibꝫ: eo qꝰ odiũ sit interfectionis
occasio. Explicat argumẽ· Incipit
epla bẽ iohis apli primã ·i·

Quod fuit ab initio·
quod audiuimus·
quod vidimus oc-
lis nostris· qd ꝓspe-
ximus· ⁊ manus nre
contrectauerũt de ver-
bo vite: ⁊ vita manifesta ẽ: ⁊ vidimꝰ et te-
stamur ⁊ ãnũciamus vobis vitã ete-
nam· que erat apud patrẽ· ⁊ apparuit
nobis. Quod vidimꝰ et audiuimus
annũciamꝰ vobis: ut ⁊ vos societatẽ
habeatis vobiscũ: ⁊ societas nostra sit
cũ patre et cũ filio eꝰ ihesu cristo. Et hꝰ
scribimꝰ vobis: ut gaudeatis ⁊ gaudi-
um vrũ sit plenũ. Et hꝰ ẽ annũtiatio
quã audiuimꝰ ab eo ⁊ annũtiamus
vobis: qm deus lux est: ⁊ tenebre in eo
nõ sunt ulle. Si dixerimꝰ qm societa-
tem habemus cũ eo et in tenebris ãbu-
lamꝰ: mentimur· et veritatẽ nõ facimꝰ.
Si aũt i luce ãbulamꝰ sicut et ipse est in
luce societatẽ habemꝰ ad invicẽ: ⁊ san-
guis ihesu filij eꝰ mũdat nos ab omni
peccato. Si dixerimꝰ qm peccatũ non
habemꝰ ipi nos seduimꝰ: ⁊ veritas in
nobis nõ est. Si cõfitemur peccata
nra: fidelis ẽ et iustus ut remittat no-
bis peccata nra: ⁊ mũdet nos ab omni
iniquitate. Si dixerimꝰ qm non peca-
uimus: mendacem facimus eum: ⁊
verbum eius non est in nobis. ¶

Filioli mei: hec scribo vobis ut nõ
peccetis. Sed et si quis peccaue-
rit: aduocatũ habemꝰ apud patrẽ ihe-
sum cristũ iustũ. Et ipse ẽ ꝓpitatio pro
peccatis nris: nõ pro nostris aũt tan-
tum: sed etiã ꝓ totius mũdi. Et in hoc
sciamus qm cognouimꝰ eũ: si mãdata
eius obseruamꝰ. Qui dicit se nosse eũ
et mãdata eius nõ custodit mendax ẽ
et in hoc veritas nõ est. Qui aũt custo-
dit verbũ eius: vere i hoc caritas dei perfe-

ct. In hoc scimus qm in ipo sumus.
Qui dicit se i cristo manere: debet sicut
ille ambulauit· ⁊ ipe ãbulare. Carissi-
mi nõ mandatũ novũ scribo vobis:
sed mãdatũ vetus quod habuistis ab
initio. Mandatũ vetus ẽ: verbũ quod
audistis. Iterũ mãdatũ novũ scribo
vobis qd verum ẽ in ipo et i vobis:
quia tenebre trãsierũt· ⁊ verũ lumen iã
lucet. Qui dicit se in luce esse ⁊ fratrem
suum odit: i tenebris est usqꝫ adhuc.
Qui diligit fratrẽ suũ in lumine ma-
net: ⁊ scandalũ eo nõ est. Qui aũt o-
dit fratrẽ suũ in tenebris ẽ ⁊ i tenebris
ambulat: ⁊ nescit quo eat: qꝗ tenebre
obcecauerũt oculos eꝰ. Scribo vobis
filioli: qm remittuntur vobis peccata ve-
stra ꝓter nomẽ eꝰ. Scribo vobis pa-
tres: qm cognouistis eũ q ab initio
est. Scribo vobis adolescẽtes: quoniã
vicistis malignum. Scribo vobis in-
fantes qꝗ cognouistis patrẽ. Scribo
vobis iuuenes: qm fortes estis ⁊ vbũ
dei manet in vobis: et vicistis mali-
gnũ. Nolite diligere mũdũ: neq; ea q
in mũdo sũt. Si quis diligit mũdũ:
non est caritas patris in eo. Quoniam
omne qd est i mũdo cõcupiscẽtia carnis
est: ⁊ cõcupiscẽtia oculorꝫ ⁊ superbia vite
que nõ est ex patre: sed ex mũdo est. Et
mũdus trãsit ⁊ cõcupiscẽtia eius. Qui
aũt facit voluntatẽ dei: manet i eternũ.
Filioli: nouissima hora ẽ. Et sicut au-
distis qꝗ antichristus venit: nũc ãtichri-
sti multi facti sũt. Vnde scimꝰ qꝗ no-
uissima hora ẽ. Ex nobis prodierũt:
sed nõ erant ex nobis. Nã si fuissent
ex nobis: ꝓmansissent vtiq; nobiscũ.
Sed ut manifesti sint: qm nõ sũt omnes
ex nobis. Sed vos unctionẽ habetis
a sancto: ⁊ nostis oia. Nõ scripsi vo-
bis quasi ignorantibꝫ veritatẽ: sed qꝫ
sciẽtibꝫ eã: ⁊ qm omne mendaciũ ex veri-
tate nõ est. Quis est mendax: nisi is qui
negat qm ihesus est cristus? Hic est ãtichri-
stus: qꝗ negat patrẽ ⁊ filiũ. Omnis qꝗ ne-
gat filiũ nec patrẽ habet: qꝗ confitetur
filiũ: et patrẽ habet. Vos qd audistis
ab initio· i vobis ꝓmaneat: qꝗ si in
vobis ꝓmanserit qd audistis ab ini-
tio: ⁊ vos in filio ⁊ patre manebitis. Et
hꝰ est repromissio: quã ipe pollicitus
est nobis vitã eternã. Hec scripsi vobis
de hisꝫ qꝗ seducũt vos. Et vos unctio
nem quã accepistis ab eo maneat in
vobis. Et nõ necesse habetis ut aliqꝫ
doceat vos: sed sicut unctio eꝰ docet
vos de omnibꝫ. Et verũ est: ⁊ nõ est men-
daciũ. Et sicut docuit vos: manete in
eo. Et nũc filioli manete i eo: ut cũ ap-
paruerit habeamꝰ fiduciã: ⁊ nõ ꝛõfun-
damꝰ ab eo in aduentu eꝰ. Si scitis qm iu-
stꝰ ẽ: scitote quoniam et omnis qui
facit iusticiam ex ipo natus est. ¶¶

Videte qualẽ caritatẽ dedit nobis
pater: ut filij dei nominemur et
simus. Propter hꝰ mũdus nõ nouit
nos: qꝗ nõ nouit eũ. Carissimi nunc
filij dei sumꝰ: ⁊ nondũ apparuit qd erimꝰ.
Scimꝰ qm cũ apparuerit similes ei erimꝰ: qm videbimus eũ sicut est.
Et omnis qꝗ habet hãc spẽ in eo: sanctifi-
cat se sicut et ille sanctꝰ est. Omnis qui
facit peccatũ: ⁊ iniquitatẽ facit. Et pecca-
tũ est iniquitas. Et scitis qꝗ ille apparu-
it ut peccata tolleret: ⁊ peccatũ in eo nõ
est. Omnis qꝗ in eo manet nõ peccat. Et
omnis qꝗ peccat nõ vidit eũ: nec cognou-
it eũ. Filioli: nemo vos seducat. Qui
facit iusticiã iustꝰ est. Sicut et ille iustꝰ
est. Qui facit peccatũ ex diabolo est: qm
ab initio diabolus peccat. Qꝗ hꝰ ap-
paruit filius dei: ut dissoluat opera
diaboli. Omnis qui natus est ex deo

peccatū non facit: quē semen ipius in
eo manet: et nō potest peccare: quoniā
ex deo natus ē. In hoc manifesti sunt
filij dei et filij diyaboli. Omnis qui nō
est iustus nō est ex deo: et q̄ nō diligit
fratrē suū. Quoniā hec annūciatio quā
auditis ab initio: ut diligamus alter-
utrum. Non sicut cayn q̄ ex maligno
erat: ⁊ occidit fratrē suū. Et ꝓter quid
occidit eū? Quoniā opera eius maligna
erāt: fratris aūt eius iusta. Nolite mi-
rari fratres si odit vos mūdus. Nos
scim⁹ quoniā trāslati sum⁹ de morte
ad vitā: qui diligim⁹ fratres. Qui nō
diligit: manet i morte. Omnis q̄ odit
fratrē suū homicida ē. Et scitis quoniā
omnis homicida nō habet vitā eternā
in se manēte. In hoc cognouimus
caritatē dei: quē ille animā suam pro
nobis posuit: ⁊ nos debemus pro fra-
tribus animas ponere. Qui habuerit
substānā huius mūdi et viderit fratrē
suū necesse habere ⁊ clauserit viscera su-
a ab eo: quomodo caritas dei manet
in eo? Filioli mei: nō diligam⁹ verbo
neq; lingua: sed opere ⁊ veritate. In hoc
cognoscimus quē ex veritate sum⁹:
et i cōspectu eius suadebimus corda nostra.
Quoniā si reprehenderit nos cor nūm:
maior est deus corde nostro: et nouit
omnia. Carissimi si cor nostrū non re-
prehendat nos fiducia habemus ad
deū: et quicquid petimus accipiemus
ab eo quē mandata eius custodimus: ⁊
ea que sunt placita coram eo facimus.
Et hoc est mandatum eius ut credā-
mus i nomine filij eius ihesu cristi: et
diligam⁹ alterutrū sicut dedit manda-
tum nobis. Et qui seruat mandata
eius in illo manet: et ipse in eo. Et in
hoc scimus: quoniā manet in nobis
de spiritu quem dedit nobis. iiij

Carissimi: nolite omnī spiritui cre-
dere: sed ꝓbate spiritus si ex deo
sunt: quē multi pseudo ꝓphete exierunt
in mundū. In hoc cognoscit spiritus
dei. Omnis spiritus q̄ confitetur ihesum
cristū i carne venisse: ex deo ē. Et omnis
spiritus q̄ soluit ihesum: ex deo nō est:
et hic est antiscristus de quo audistis
quoniā venit: ⁊ nūc iā i mūdo ē. Vos
ex deo estis: et vincistis eū: quē maior est
qui in vobis ē: q̄ qui in mūdo. Ipsi
de mūdo sunt: ideo de mūdo loquunt.
⁊ mūdus eos audit. Nos ex deo sum⁹.
Qui nouit deū audit nos: q̄ non est
ex deo non audit nos. In hoc cognō-
scimus spiritū veritatis et spiritū erro-
ris. Carissimi diligam⁹ nos invicē:
quia caritas ex deo est. Et omnis qui
diligit ex deo natus est: et cognoscit
deū. Qui nō diligit non nouit deum:
quē deus caritas est. In hoc apparuit
caritas dei in nobis: quē filium suū uni-
genitū misit deus i mūdum: ut viuamus
p eū. In hoc ē caritas: nō quasi
nos dilexerimus deū: sed quē ipe prior
dilexit nos: ⁊ misit filium suum ꝓpi-
tiationē pro peccatis nrīs. Carissimi si
deus dilexit nos: et nos debem⁹ alter-
utrum diligere. Deū nemo vidit unq̄.
Si diligam⁹ mutē de⁹ in nobis ma-
net: ⁊ caritas eius in nobis ꝑfecta ē. In
hoc cognoscim⁹ quē in eo manemus
et ipse in nobis: quoniā de spiritu san-
cto suo dedit nobis. Et nos vidimus
et testificamur: quē pater misit filium
suū saluatorē mūdi. Quisquis cōfes-
sus fuerit quoniā ihesus est filius dei:
deus in eo manet et ipse i deo. Et nos
cognouim⁹: ⁊ credidim⁹ caritati quā
habet deus i nobis. Deus caritas ē:
et qui manet in caritate i deo manet:
et deus in eo. In hoc ꝑfecta est caritas

nobiscū: ut fiduciā habeam⁹ in die iu-
dicij: q̄a sicut ille ē: ⁊ nos sumus i hoc
mūdo. Timor nō ē in caritate: sed per-
fecta caritas foras mittit timorē: quē
timor penā habet. Qui aūt timet nō
ē ꝑfectus i caritate. Nos ergo diliga-
mus deū: quē de⁹ prior dilexit nos. Si
q̄s dixerit quē diligo deū ⁊ fratrem suū ode-
rit: mēdax ē. Qui enī nō diligit fratrem su-
um quē videt: deū quē nō videt quō po-
test diligere? Et hoc mādatū habem⁹ a de-
o: ut q̄ diligit deū: diligat ⁊ fratrem suū.
Omnis q̄ credit quē ihesū ē cristū: v
ex deo natus ē. Et omis q̄ diligit eū
q̄ genuit: diligit ⁊ eū q̄ natus ē ex eo. In
hoc cognoscim⁹ quē diligim⁹ natos
dei: cū deū diligam⁹ ⁊ mādata eius faciā-
mus. Hec ē enī caritas dei ut mādata
eius custodim⁹: ⁊ mādata eius gravia
nō sūt. Quoniā omē q̄ natū ē ex deo
vincit mūdū: et hec ē victoria q̄ vincit
mūdū: fides nrā. Quis ē aūt q̄ vincit
mūdū: nisi q̄ credit quē ihesus ē filius
dei? Hic ē q̄ venit p aquā ⁊ sanguinem
ihesus cristus. Non in aqua solū: sed in
aqua ⁊ sanguine. Et spiritus ē q̄ testi-
ficat: quē cristū ē veritas. Quoniā tres
sūt q̄ testimoniū dāt i celo: pater: verbū
et spiritus sanctus: ⁊ hij tres unū sunt.
Et tres sūt q̄ testimoniū dāt i terra: spi-
ritus: aq̄: ⁊ sānguis: ⁊ tres unū sūt. Si te-
stimoniū hoīm accipim⁹: testimoniū
dei maius ē. Quoniā hec ē testimoniū
dei q̄d maius ē: quē testificat: ē de filio
suo. Qui credit in filiū dei: habet testi-
monū dei in se. Qui nō credit filio mē-
dacē facit eū: q̄a nō credit i testimoniū
q̄d testificat: ē deus de filio suo. Et hec
ē testimoniū: quē vitā eternā dedit no-
bis deus: ⁊ hec vita in filio eius ē. Qui hā-
bet filiū habet vitā: q̄ nō habet filium
dei: vitā nō habet. Hec scribo vobis:
ut scatis quē vitā habeātis eternā: q̄ cre-
ditis in nomē filij dei. Et hec est fiducia
quā habem⁹ ad deū: q̄a quecūq; peti-
mus secūm voluntatē eius audit nos.
Et scim⁹ q̄a audit nos: quicquid peti-
mus. Scimus: quē habem⁹ petitio-
nes q̄s postulam⁹ ab eo. Qui scit fratrem
suū peccare peccatū nō ad mortē: petat
⁊ dabit ei vita peccātī non ad mortem.
Est peccatū ad mortē: nō pro illo dico
ut roget q̄s. Omnis iniqtas peccatū
est: ⁊ est peccatū ad mortē. Scimus q̄a
omis q̄ natus ē ex deo nō peccat: sed ge-
neratio dei conseruat eū: ⁊ malignus nō
tāget eum. Scim⁹ quē ex deo sumus:
et mūdus totus i maligno positus ē.
Et scim⁹ quē filij dei venit ⁊ dedit nobis
sensū: ut cognoscam⁹ verū deū: ⁊ sum⁹
i vero filio eius. Hic ē verus de⁹: ⁊ vita e-
terna. Filioli: custodite vos a simulacris.

Explicit epistola primā beati iohānis apostoli. Incipit argumentū in epistolā secundē iohānis.

Quo: a deo ad laudā feminā
scribit ut caudē dominam non dubitet lucens
appellare: eiusdēq; filijs testimoniū q̄ ambulet in veritate prohibeat.

Explicit argumentū. Incipit epistola beati iohānis apostoli iohānis. I.

Senior: electe dōne et
natis eius quos ego diligo in veritate: ⁊ non ego solus
sed et omnes qui
cognouerunt veritatem: propter veritatem que manet
in nobis: et nobiscum erit in eternum. Sit nobiscum gratia misericordia
pax a deo patre: ⁊ a cristo ihesu filio patris in veritate et caritate. Gauisus sū valde quoniā inuenti de filijs
tuis ambulātes i veritate: sicut mādatū

accepimus a pre. Et nūc rogo te dna
non tanq; mādatū nouū scribēs tibi:
sed qd habuimus ab initio: ut diliga-
mus alterutrū. Et hc ē caritas: ut am-
bulem⁹ scdm mādata eiⁿ. Hoc enim ē
mandatū: ut quemadmodū audistis
ab initio in eo ambuletis: quū multi se-
ductores egressi ī mūdū q nō cōfitenē
ihesū cristū venisse in carnē. Hic ē sedu-
ctor: z antichristus. Videte vosmetipsos
ne perdatis q operati estis: sed ut mer-
cedem plenā accipiatis. Omis q rece-
dit et nō manet ī doctrina cristi: deū
nō habet. Qui manet ī doctrina: hic
patrē et filiū habet. Si qs venit ad vos
et hāc doctrinā nō affert: nolite recipe-
re eū ī domū: nec ave ei dixeritis. Qui
enī dicit illi ave: cōmunicat operib⁹ eiⁿ
malignis. Plura habēs vobis scribe-
re: nolui p carta et atramentū. Spero
enī me futurū apud vos: et os ad os
loqui: ut gaudiū vrū plenū sit. Ha-
lutāt te filie sororis tue electe. Explic
epla secda bēi iohannis apli. Incip
pur argumēt in epla ad parthos

Si qui putatis causa esto-
lit aut ut in ipsa putate
maneat exhortator: dicere
potest impietatis et superbie
causa obnubgat: detractio aūt bonū
testimoniū phibet cum fratribus qui
utēlis. Explicit argumentū. Incip
epla bēi iohis apli tertia. ī.

Senior: gaio carissi-
mo: quē ego diligo
in veritate. Carissi-
me de omnibus oran-
tem facio prospe-
re te ingredi et valē-
re: sicut prospere agit aia tua. Gauiⁿ
sum valde venientibus fratribus z testi-
monium phibentibus veritati tue: sicut
tu in veritate ambulas. Maiorē hanc
nō habeo gratiā: q ut audiam filios
meos in veritate ambulāres. Carissi-
me: fideliter facis quicqd operaris in
fratres: z hoc ī peregrinos: q testimoni-
um reddiderūt caritati tue in conspectu
ecclesie: quos benefaciens deduc⁹ di-
gne deo. Pro nomine enim eiⁿ profecti
sunt: nichil accipientes a gentilib⁹. Nos
ergo debemus suscipere hmōdi: ut
cooperatores simus veritatis. Hem
phillerum forsitan ecclesie: sed is q amat
primatum gerere in eis diotrepes non
recipit nos. Propter hoc si venero com-
monēbō eius opera que facit: vobis ma-
liguis garrīs in nos. Et qnāq nō ei
ifta suficiat: neq; ipe suscipit fres: z
eos qui suscipiūt phibet: z de ecclesia
eicit. Carissime noli imitari malum:
sed qd bonū est. Qui benefacit ex deo
est: qui malefacit nō vidit deū. Demē-
trio testimoniū reddit ab omnibus z ab
ipa veritate: sed z nos testimoniū ph-
hibemus: z nostū quū tēstimoniū verū
est. Multa habui tibi scribere: sed no-
lui p atramētū et calamū scribere tibi.
Spero aūt protinus te videre: z os ad
os loquemur. Pax tibi. Salutant te
amici. Salutā amicos per nomē. Ex
plic epla tertia bēi iohis apli. Incip
argumēt in epla bēi iude apli.

Iudas apostolus: fratres de corrupti-
bus vie veritatis ita informat: ut illum
esse disceret de subiugo fauēt eos
huiusmodi: detinū optā suū offerens
vocare seculibus. Explic argumēt
Incipit epla bēi iude apli cap. ī.

Iudas iheū cristi servus fratr aut
iacobi: hijs qui sunt in deo patre dile-
ctis: z cristo iheū conservatis et vocā-
tis. Misericordia vobis et pax et cari-
tas adimplēatur. Carissimi omnem

sollicitudinem faciēs scribendi vobis
de cōmuni vestra salute necessē habui
scribere vobis: deprecans supercelestri
semel tradite sanctis fidei. Subin-
trouierunt enim quidam homines qui
olim prescripti sunt in hoc iudicium
impij: domini nostri gratiam trans-
ferentes in luxuriam: et solum domi-
natorem et dominum nostrum ihesum
cristum negantes. Commonere
autem vos volo scientes semel omnia
: quoniam iheūs populum de terra
egipti saluans: secundo eos qui
non crediderunt perdidit. Angelos
vero qui non seruauerunt suum prin-
cipatum sed dereliquerunt suum do-
micilium: in iudicium magni die
vinculis eternis sub caligine reseruā-
uit. Sicut sodoma et gomorra et
circumcirca ciuitates simili modo exor-
nicate et abeuntes post carnem alte-
ram: facti sunt exemplum ignis eter-
ni penam sustinentes. Similiter z hij
quidem carnem maculant: dominā-
tionem autem spernunt: maiestatem
autem blasphemant. Cum michael
archangelus cum diabolo disputās
altercaretur de moysi corpore: non
est ausus iudicium inferre blasphe-
mie: sed dixit. Imperet tibi deus. Hij
autem quecunq; quidem ignorant
blasphemant: quecunq; autem natu-
raliter tanq; muta animalia norunt:
in hijs corrumpuntur. Ve illis qui
via caini abierunt: et errore balaam
mercede effusi sunt: et in contradicti-
one chore abierunt. Hij sunt in epu-
lis suis macule conuiuantes: sine ti-
more: semetipsos pascentes: nubes
sine aqua: que a ventis circumferun-
tur: arbores autumnales: infructuo-
se: bis mortue: eradicate: fluctus fero-
maris: despumantes suas confusio-
nes: stelle errantia: quibus procella te-
nebrarū seuata ē eternū. Prophetauit
autem et de hijs septimus ab adam
enoch dicens. Ecce venit dominus in
sanctis milibus suis facere iudicium
contra omnes: et arguere omnes im-
pios de omnibus operibus impietatis
eorum: quibus impie egerunt: et de o-
mnibus duris que locuti sunt contra
deum peccatores impij. Hij sunt mur-
muratores querelosi secundū desideria
sua ambulantes: et os eorum lo-
quitur superbiam: mirantes personas
questus causa. Vos autem carissimi
memores estote verborum que ꝓdicta
sunt ab apostolis domini nostri ihe-
su cristi: qui dicebāt vobis quoniam
in nouissimis temporibus venient il-
lusores secundū desideria sua ambu-
lātes in impietatibus. Hij sunt qui
segregant semetipsos: animales: spi-
ritum non habentes. Vos autem ca-
rissimi superedificantes vosmetipsos
sanctissime nostre fidei: in spiritu san-
cto orantes: ipsos vos in dilectione
dei seruate: exspectantes misericordiā
domini nostri ihesu cristi in vitam
eternam. Et hos quidem arguite iu-
dicatos: illos vero saluate de igne
rapientes. Alijs autem misereminī
in timore: odientes et eam que car-
nalis est maculatam tunicam. Si
autem qui potens est vos conseruā-
re sine peccato: et constituere ante cō-
spectum glorie sue immaculatos in
exultatione: soli deo saluatori nostro
per ihesum cristum dominum nostrū
gloria magnificentia imperium z po-
testas ante omne seculum: et nunc
et in omnia secula seculorum amen.
Explicit epla bēi iude apli

Incipit prologus in apocalipsin

Johannes apostolus et euangelista a cristo electus atq; dilectus · in tanto amore dilectionis ubertate habitus est · ut in cena supra pectus eius recumbere et ad mensam alitatus soli matrem propriam commendasset : ut quem nubere volentem ad amplexum virginitatis alcuerat : ipsi ad custodiendam virginem tradidisset . Hic igitur cum propter verbum dei et testimonium ihesu cristi in pathmos insulam secretur exilium illic ab eodem apocalipsis per ostensa describit : ut sicut in principio canonis id est libri geneseos incorruptibile principium pnotat : ita etiam incorruptibilis finis p virginis in apocalipsi redderet dicentis . Ego sum alpha et o : initium et finis . Hic est iohannes · qui fertur supervisse sibi diem egressionis de corpore comitatus i ephesio discipulis deferendum inde sublimi sepulture sue locum : orationeq; spiritum reddidit spiritui · tam a dolore membra sacri tetanus : nec a corruptione carnis noscit alienus . Eius tamen scripture dispositio vel libri ordinatio ideo a nobis p singula non tenuit : ut nescientibus inquirendi desiderium collocetur : et quaerentibus labores studiosis · et dno magistri doctrina servetur . Explicit prologus incipit liber apocalipsis beti iohannis apli ·

Apocalipsis ihesu cristi quam dedit illi deus palam facere servis suis que oportet fieri cito : et significavit mittens per angelum suum suo iohanni qui testimonium perhibuit verbo dei et testimonium ihesu cristi quecumq; vidit . Beatus qui legit et qui audit verba prophetie huius : et servat ea que in ea scripta sunt . Tempus enim prope est . Iohannes septem ecclesiis que sunt in asya . Gratia vobis et pax ab eo qui est et qui erat et qui venturus est : et a septem spiritibus qui in aspectu throni eius sunt : et a ihesu cristo qui est testis fidelis primogenitus mortuorum et princeps regum terre : qui dilexit nos et lavit nos a peccatis nris in sanguine suo et fecit nos regnum et sacerdotes deo et patri suo : ipsi gloria et imperium : in secula seculorum amen . Ecce venit cum nubibus : et videbit eum omnis oculus : et qui eum pupugerunt . Et nunc plangent se super eum omnes tribus terre : etiam amen . Ego sum alpha et o : principium et finis · dicit dominus deus qui est et qui erat et qui venturus est omnipotens . Ego iohannes frater vester et particeps i tribulatione et regno et patientia in cristo ihesu : fui i insula q̃ appellatur pathmos propter verbum dei et testimonium ihesu . Fui in spiritu in dominica die : et audivi post me vocem magnam tanquam tube dicentis . Quod vides scribe in libro : et mitte septem ecclesiis ephesio et smirne et pergamo et thiatire et sardis et philadelphie et laodicie . Et versus sum : ut viderem vocem q̃ loquebatur mecum . Et conversus vidi septem candelabra aurea : et in medio septem candelabrorum aureorum similem filio hominis vestitum podere : et precinctum ad mamillas zona aurea . Caput autem eius et capilli erant candidi tanquam lana alba : et tanquam nix . Et oculi eius tanquam flamma ignis : et pedes eius similes aurichalco sicut i camino ardenti . Et vox illius tanquam vox aquarum multarum : et habebat i dextera sua stellas septem . Et de ore eius gladius utraq; parte acutus egredebatur : facies eius sicut sol lucet in virtute sua . Et cum vidissem eum :

recidi ad pdes ei⁹ tanq̃ mortuus. Et
posuit dexterā suā sup me dicens. Noli
timere. Ego sum p̃ⁿ⁹ et nouissimus⁹
et viuus: ⁊ fui mortuus ⁊ ecce sū viuēs
in secla seculor: ⁊ habo claues mortis
et inferni. Scribe ergo q̃ vidisti ⁊ que
sunt: ⁊ que oportet fieri post hec. Sacra-
mentū septem stellarū quas vidisti in
dextera mea ⁊ septē candelabra aurea:
septē stelle ag̃eli sūt septē ecclie: ⁊ can-
delabra septē. septem ecclesie sunt. ¶

Et ag̃elo ephesi ecclesie scribe. Hec
dicit q̃ tenet septē stellas in dextera
sua: qui ambulat ī medio septem
candelabrorū aureorū. Scio opera tua
et laborē ⁊ patientiā tuā: ⁊ q̃a nō potes
sustinere malos. Et tentasti eos q̃
se dicunt apostolos esse ⁊ non sunt: et
inuenisti eos mendaces. Et patientiam
habes: ⁊ sustinuisti propt̃ nomē meū:
et nō defecisti. Sed habeo adūsum te
pauca: q̃ caritatē tuā primā reliquisti.
Memor esto itaq̃ unde excidisti: et age
penitentiā: ⁊ prima opera fac. Sinautē
veniō tibi ⁊ mouebo candelabrū tuū
de loco suo: nisi penitentiā egeris. Sed
hoc habes quia odisti facta nicholai-
tarum: que ⁊ ego odi. Qui habet aures
audiat: q̃d spiritⁿ dicat ecclesijs. Vin-
centi dabo edere de ligno vite: quod ē
in paradiso dei mei. Et angelo smirne
ecclesie scribe. Hec dicit primus ⁊ nouis-
simus: qui fuit mortⁿ ⁊ vixit. Scio
tribulationē tuā ⁊ paupertatē tuam: sed
diues es ⁊ blasphemaris ab hijs qui
se dicunt iudeos esse ⁊ nō sunt: sed sū
synagoga sathanē. Michil horum ti-
meas que passurus es. Ecce missurus
est diabolus ex vobis in carcerem ut
tempteminī: ⁊ habebitis tribulationem
dierū decem. Esto fidelis usq; ad mor-
tem: ⁊ dabo coronam vite. Qui habet
aures audiat: quid spiritus dicat ec-
clesijs. Qui vicerit: non ledet a morte
secūda. Et angelo pergamo ecclesie scri-
be. Hec dicit q̃ habet rumphēa vtraq;
parte acutā. Scio vbi habitas vbi se-
des ē sathanē: et tenes nomen meū et
nō negasti fidē meā. Et ī diebus illis
antipias testis meus fidelis q̃ occisus
est apud vos: vbi sathanas habitat.
Sed habeo adūsus te pauca: q̃a habes
illic tenentes doctrinā balaam q̃ docebat
balac mittere scandalū coram filijs isra-
hel edere ⁊ fornicari: ita habes ⁊ tu mul-
tos doctrinam nicholaitarū. Similiter
penitentiam age: si quo minus: Veniam
tibi cito ⁊ pugnabo cū illis in gla-
dio oris mei. Qui habet aures audi-
at: q̃d spiritus dicat ecclesijs. Vincenti
dabo manna absconditū: ⁊ dabo illi
calculum candidū ⁊ in calculo nomē
nouū scriptum: q̃d nemo scit nisi qui
accipit. Et angelo thyatire ecclesie scribe.
Hec dicit filij dei: q̃ habet oculos tanq̃
flammā ignis: ⁊ pedes eⁿ simil aure-
calco. Scio opera tua ⁊ fidem et caryta-
tem tuā ⁊ ministeriū ⁊ patientiā tuā: et
opera tua nouissima plura prioribus.
Sed habeo adūsⁿ te pauca q̃a permittis
mulierē iherabel que se dicit prophetam
docere ⁊ seducere seruos meos: fornica-
ri et mādducare de ydolothis. Et dedi
illi tempus ut penitentiā ageret: ⁊ nō
vult penitere a fornicatione sua. Ecce
ego mitto eam in lectū: ⁊ q̃ mechantur
cū ea in tribulatione magna eorum: nisi
penitentiam ab operibus suis egerint:
et filios eⁿ interficiā in morte: et si-
cut omnes ecclie quia ego sū scrutans
renes ⁊ corda: ⁊ dabo vnicuiq; vestrū
secūm opera vra. Vobis autē dico ⁊ re-
ceteris quia thyatire estis: quicūq; non
habent doctrinā hāc ⁊ q̃ nō cognouerūt

altitudinem sathanē quēadmodū di-
cunt: nō mittā sup vos aliud pōdus:
tamen id q̃ nō habetis tenete donec veni-
am. Et qui vicerit ⁊ custo dierit vsq; in
finē opera mea: dabo illi potestatē supr
gentes et reget eas ī virga ferrea ⁊ tanq̃
vas figuli cōfringentur sicut ⁊ ego
accepi a patre meo: ⁊ dabo illi stellam
matutinam. Qui habet aures audi-
at: quid spiritus dicat ecclesijs. ¶

Et angelo ecclie sardis scribe. Hec
dicit qui habet septē spiritⁿ dei:
et septem stellas. Scio opera tua: q̃a
nomen habes q̃ viuas: et mortⁿ es.
Esto vigilans: ⁊ cōfirma cetera q̃ mo-
ritura erāt. Sed nō enī inuenio opera tua
plena coram deo meo. Ī mente ergo
habe qualiter acceptēs ⁊ audiēs
et serua: ⁊ penitentiā age. Si ergo nō
vigilaueris veniam ad te tanq̃ fur: ⁊
nescies qua hora veniā ad te. Sed ha-
bes pauca nomina in sardis q̃ nō in-
quinauerūt vestimēta sua: ⁊ ambula-
bunt mecū ī albis q̃a digni sūt. Qui
vicerit sic vestiet vestimēntis albis: ⁊ nō
delebo nomen eⁿ de libro vite: ⁊ cōfite-
bor nomen eⁿ coram ag̃elis eⁿ. Qui habet aures audiat: q̃d
spiritus dicat ecclesijs. Et angelo phi-
ladelphie ecclesie scribe. Hec dicit san-
ctus et verus qui habet clauē dauid: q̃
aperit et nemo claudit: claudit ⁊ nemo
aperit. Scio opera tua. Ecce dedi coram
te ostium apertum quod nemo potest
claudere: quia modicam: habes vir-
tutem et seruasti verbum meū: ⁊ non
negasti nomē meū. Ecce dabo de syna-
goga sathanē q̃ dicūt se iudeos esse ⁊
non sunt: sed mentuntur. Ecce faciam
illos ut veniant ⁊ adorēt ante pedes
tuos: ⁊ sciant q̃a ego dilexi te. Quoniam
seruasti verbū patientie mee: ⁊ ego
seruabo te ab hora temptationis que
ventura ē in orbē vniūsum temptare
habitātes ī terra. Ecce venio cito. Tene
q̃ habes: ut nemo accipiat coronā
tuam. Qui vicerit faciā illū columnā
in templo dei mei: ⁊ foras nō egredietur
amplⁿ. Et scribā sup eum nomen dei
mei ⁊ nomen ciuitatis dei mei nouē
ierusalē que descendit de celo a deo me-
o: et nomen meū nouū. Qui habet au-
rem audiat: quid spiritⁿ dicat ecclesijs.
Et angelo laodicie ecclesie scribe. Hec
dicit amen testis fidelis ⁊ verus: qui ē
principū creature dei. Scio opera tua:
q̃a neq; frigidus es neq; calidus. Vi-
nam frigidⁿ esses aut calidus. Sed
quia tepidus es ⁊ nec frigidus nec ca-
lidus: incipiā te euomere ex ore meo:
quia dicis q̃ diues sum ⁊ locupletatus
⁊ nullius egeo: ⁊ nescis q̃a tu es miser
et miserabilis: ⁊ pauq̃ ⁊ cecus ⁊ nudⁿ.
Suadeo tibi emere a me aur ignitū
probatū ut locuples fias: et vestimen-
tis albis induaris ut nō apareat cōfusio
nuditatis tue: ⁊ collirio inunge
oculos tuos ut videas. Ego quos a-
mo arguo ⁊ castigo. Emulare ergo:
et penitentiā age. Ecce sto ad ostium ⁊
pulso. Si quis audierit vocē meā ⁊ a-
pererit michi ianuā intrabo ad illū:
et cenabo cū illo: ⁊ ipse mecū. Qui vice-
rit dabo ei sedere mecū ī throno meo:
sicut et ego vici ⁊ sedi cū patre meo in
throno eius. Qui habet aures audi-
at: quid spiritⁿ dicat ecclesijs. ¶

Post hec vidi: ⁊ ecce ostium apertū
in celo: ⁊ vox prima quā audiui
tanq̃ tube loquentis mecum dicens.
Ascende huc: ⁊ ostendā tibi q̃ oportet
fieri cito. Post hec statim fui in spiritu.
Et ecce sedes posita erat ī celo: ⁊ supra
sedē sedens. Et q̃ sedebat similis erat

aspectu lapidis iaspidis et sardinis
et yris erat ⁊ circuitu sedis similis visi-
oni smaragdine. Et in circuitu sedis
sedilia viginti quatuor: ⁊ supra thronos
viginti quatuor seniores sedentes cir-
cumamicti vestimentis albis et in ca-
pitibus eorū coronę aureę. Et de thro-
no procedunt fulgura ⁊ voces ⁊ toni-
trua: ⁊ septē lampades ardentes ante
thronū qui sūt septē spiritus dei. Et
in aspectu sedis tanq̄ mare vitreū simi-
le cristallo: ⁊ in medio sedis ⁊ in circui-
tu sedis quatuor animalia plena oculis
ante et retro. Et animal primū simi-
le leoni ⁊ secūm simile vitulo: ⁊ tertiū a-
nimal habens faciē quasi hominis: ⁊
quartū animal simile aquile volanti.
Et quatuor animalia singula eorū ha-
bebant alas senas: ⁊ in circuitu et in-
tus plena sunt oculis. Et requiem nō
habebant die ac nocte dicentia sanct⁹
sanctus sanctus dnūs d⁹ omnipotens:
qui erat ⁊ q̄ est et qui venturus ē. Et cū
darent illa animalia glam ⁊ honorē
et benedictionē sedēti sup thronū viuē-
ti in secula seculorū: procidēt viginti
quatuor seniores ante sedentē in throno
et adorabāt viuentem in secula secloꝝ:
et mittebāt coronas suas ante thronū
dicentes. Dignus es dne deus noster
accipere glam ⁊ honorem ⁊ virtutem:
quia tu creasti omnia: et propter vo-
luntatem tuā erant et creata sunt. ◊

Et vidi in dextera sedentis supra
thronū librū scriptum intus et
foris: signatū sigillis septem. Et vidi
angelū fortem et pdicantem voce ma-
gna. Quis ē dignus aperire librum ⁊
soluere signacula eius? Et nemo poterat
neq̄ in celo neq̄ in terra neq̄ subt⁹
terram aperire librū: neq̄ respicere illū. Et
ego flebā multū: quoniā nemo dignus
inuentus ē aperire librū: nec videre eum.
Et unus de seniorib⁹ dixit mihi. Ne
fleueris. Ecce vicit leo de tribu iuda ra-
dix dauid aperire librū ⁊ soluere septē
signacula eius. Et vidi: et ecce ī medio
throni ⁊ quatuor animaliū ⁊ in medio
seniorum agnum stantem tanq̄ occi-
sum habentem cornua septem ⁊ oculos
septem: q̄ sūt septē spiritus dei missi in o-
mnem terrā. Et venit: ⁊ accepit de dextera
sedentis ī throno librū. Et cū aperu-
isset librū: quatuor animalia ⁊ viginti
quatuor seniores ceciderunt coram agno
habentes singuli citharas ⁊ fialas au-
reas plenas odoramentorū q̄ sunt ora-
tiones sanctorū: ⁊ cantabāt canticū no-
uum dicentes. Dignus es dne accipe-
re librum ⁊ aperire signacula eius: qui
occisus es ⁊ redemisti nos deo ī sangui-
ne tuo ex omni tribu ⁊ lingua et pplo
et natione: ⁊ fecisti nos deo nostro re-
gnum ⁊ sacerdotes ⁊ regnabim⁹ super
terrā. Et vidi: ⁊ audiui vocē angelorū
multorū in circuitu throni ⁊ animaliū
et seniorū: ⁊ erat numer⁹ eorū milia mi-
lium dicentiū voce magna. Dignus
est agnus q̄ occisus ē accipere virtutē
et diuitias ⁊ sapienciā ⁊ fortitudi-
nem et honorem ⁊ gloriā ⁊ benedictio-
nem. Et omnē creaturā quę in celo est
et super terrā et sub terra ⁊ q̄ sunt ī mari
et q̄ in eo: omnes audiui dicentes sedēti
in throno et agno. Benedictio et ho-
nor et gloria et potestas in secula secu-
lorū. Et quatuor animalia dicebant
amen. Et viginti quatuor seniores ce-
ciderunt in facies suas: et adorauerūt
viuentem in secula seculorum. VI.

Et vidi q̄ aperuisset agnus unū
de septem sigillis: et audiui u-
num de quatuor animalibus dicens
tanq̄ vocem tonitui. Veni et vidi.

Et vidi: et ecce equus albus: et qui
sedebat sup illū habebat arcū: ⁊ data
est ei corona: ⁊ egressus est vincēs et vince-
re. Et cū aperuisset sigillū secūm: audi-
ui secūm animal dicens. Veni et vide.
Et egressus alius equus rufus: ⁊ q̄ sede-
bat sup illū datū est ei ut sumeret pacē
de terra: ⁊ ut invicem se interficiant: et
datus est ei gladius magnus. Et cū a-
peruisset sigillū tertium: audiui tertiū
animal dicens. Veni ⁊ vide. Et ecce e-
quus niger: ⁊ q̄ sedebat sup illū habe-
bat stateram in manu sua. Et audiui
tanq̄ vocem ī medio quatuor animā-
lium dicentiū. Bilibris tritici denario
uno: ⁊ tres bilibres ordei denario uno:
et vinū ⁊ oleum ne lesseris. Et cū aperu-
isset sigillū quartū audiui vocē quar-
ti animalis dicentis. Veni ⁊ vide. Et
ecce equus pallidus: ⁊ q̄ sedebat sup eū
nomen illi mors: ⁊ infernus sequebatur
eum. Et data ē illi potestas sup quatuor
partes terre: interficere gladio fame
et morte et bestiis terre. Et cū aperuisset
sigillū quintū: vidi subtus altare ani-
mas interfectorū propter verbū dei: ⁊ pro-
pter testimoniū q̄d habebāt. Et clama-
bant voce magna dicētes. Vsquequo
dne sanct⁹ et verus non iudicas ⁊ nō
vindicas sanguinē nr̄m de hīs q̄ habi-
tant ī terra? Et date sunt illis singule
stole albe: ⁊ dictū est illis ut requiescē-
rent adhuc tēpus modicū: donec com-
pleant conserui eorū ⁊ fratres eorū qui
interficiendi sunt sicut ⁊ illi. Et vidi cū
aperuisset sigillū sextū: ⁊ ecce terre mot⁹
magnus fact⁹ est. Et sol factus est ni-
ger tanq̄ saccus cilicin⁹: ⁊ luna tota
facta est sicut sanguis: ⁊ stelle de celo
ceciderūt super terram sicut ficus emitte-
ntes grossos suos cū a vento magno mo-
ta. Et celū recessit sicut liber involut⁹:
et omnis mons ⁊ insule de locis suis
mote sunt. Et reges terre ⁊ principes
et tribuni et diuites ⁊ fortes et omnis
seruus et liber abscondēr̄ se ī spelunc⁹
et in petris montiū: ⁊ dicunt montib⁹
et petris cadite sup nos: ⁊ abscondite
nos a facie sedentis sup thronū et ab
ira agni: qm̄ venit dies magnus ire
ipsorum. Et quis poterit stare? VII

Post hec vidi ītuor angelos stan-
tes sup quatuor angulos terre:
tenentes quatuor ventos terre ne flarēt
sup terram: neq̄ sup mare neq̄ ī ullā
arborem. Et vidi alterū angelū ascen-
dentem ab ortu solis habentem signum
dei viui: ⁊ clamauit voce magna: ītuor
angelis quibus datū est nocere terre
et mari dicens. Solite nocere terre ⁊
mari neq̄ arboribus: quoadusq̄ si-
gnauimus seruos dei nr̄i in frontibus eo-
rum. Et audiui numerū signatorū:
centū quadraginta quatuor milia signa-
ti ex omni tribu filiorū israel. Ex tribu iu-
da: duodecim milia signati. Ex tribu
ruben: duodecim milia signati. Ex tri-
bu gad: duodecim milia signati. Ex
tribu aser: duodecim milia signati. Ex
tribu neptalim: duodecim milia signa-
ti. Ex tribu manasse: duodecim milia
signati. Ex tribu symeon: duodecim mi-
lia signati. Ex tribu leui: duodecim mil-
a signati. Ex tribu ysacar: duodecim
milia signati. Ex tribu zabulon: duode-
cim milia signati. Ex tribu ioseph:
duodecim milia signati. Ex tribu ben-
iamin: duodecim milia signati. Post
hec vidi turbā magnā quā dinumera-
re nemo poterat ex omnibus gentib⁹
et tribubus ⁊ pplis ⁊ linguis: stantes
ante thronū ⁊ in cōspectu agni amicti
stolis albis: ⁊ palme ī manibus eorū.
Et clamabant voce magna dicentes.

Salus deo nro: qui sedet sup thronũ
et agno. Et omnes angeli stabant i cir-
cuitu throni ⁊ seniorũ ⁊ quatuor animaliũ:
et ceciderũt i conspectu throni in facies
suas: et adorauerũt deũ dicentes amẽ.
Benedictio ⁊ claritas ⁊ sapiencia ⁊ gra-
ciarũ actio: honor ⁊ virtus ⁊ fortitudo
deo nro: i secula seculorũ amen. Et re-
spondit vn⁹ de senioribus: ⁊ dixit michi.
Hij qui amicti sũt stolis albis q̃ sunt
et vnde venerunt? Et dixi illi. Dñe mi
tu scis. Et dixit michi. Hij sunt q̃ vene-
runt de tribulatione magna: ⁊ laverũt
stolas suas: ⁊ dealbaverũt eas i sãgu-
ne agni. Ideo sũt ãte thronũ dei: ⁊ seruiu-
ent ei die ac nocte in tẽplo eius: et qui
sedet in throno habitabit super illos.
Nõ esurient neq; sitiet amplius: neq;
cadet super illos sol neq; vllus estus:
quia agnus q̃ in medio throni est reget
illos: ⁊ deducet illos ad viue fontes a-
quarum: et absterget deus omnem
lacrymam ab oculis eorum. .VII.

Et cũ aperuisset sigillũ septimũ: fa-
ctum est silentiũ in celo quasi me-
dia hora. Et vidi septẽ angelos stãtes
in cõspectu dei: ⁊ date sunt illis septem
tube. Et alius angel⁹ venit ⁊ stetit ãte
altare habens thuribulũ aureũ: et data
sunt illi incensa multa: ut daret de o-
rationibus sãctorum oinũ supra altare
aureũ qd est ãte thronũ dei. Et ascendit
fumus incensoꝝ de orationibus sancto-
rum de manu angeli coram deo. Et ac-
cepit angel⁹ thuribulũ aureũ: ⁊ imple-
uit illud de igne altaris ⁊ misit in ter-
ram: ⁊ facta sunt tonitua ⁊ voces ⁊ ful-
gura et terre motus magnus: ⁊ septẽ
angeli q̃ habebãt septem tubas ꝓpara-
uerunt se ut tuba canerẽt. Et primus
angelus tuba cecinit. Et facta est grãdo
et ignis mixta i sanguine: ⁊ missũ est
in terrã. Et tertia pars terre combusta
est: ⁊ tertia pars arborũ cõcremata est:
et omne fenũ viride combustũ est. Et se-
cundus angelus tuba cecinit: et tanq̃
mons magn⁹ igne ardẽs missus est
in mare. Et facta est tertia pars maris
sanguis: ⁊ mortua est tertia pars mari-
ne eorũ que habebãt animas i mari: ⁊
tertia pars naviũ interiit. Et tertius
angel⁹ tuba cecinit: ⁊ cecidit de celo stel-
la magna ardẽs tanq̃ faccula. Et ce-
cidit i tertiã partem fluminũ ⁊ in fontes
aquarũ: et nomen stelle dicitur absinthi-
um. Et facta est tertia pars aquarũ i ab-
sinthiũ: ⁊ multi hominũ mortui sũt de
aquis: q̃a amare facte sũt. Et quart⁹
angelus cecinit: ⁊ percussa est tertia pars
solis et tertia pars lune ⁊ tertia pars
stellarũ: ita ut obscuraret tertia pars
eorum: ⁊ diei nõ lucret pars tertia et
nocti similiter. Et vidi: ⁊ audiui vocem
vn⁹ aquile volantis p̃ medium celi dicẽ-
tis voce magna. Ve ve ve habitan-
tibus i terra de ceteris vocibus tuũ ãgelo-
rum: qui erant tuba canituri. .IX.

Et quint⁹ angelus tuba cecinit: ⁊
vidi stellam de celo cecidisse in
terram: ⁊ data est ei clauis putei abissi.
Et aperuit puteum abissi: ⁊ ascendit
fumus putei sicut fumus fornacis ma-
gne: ⁊ obscurat⁹ est sol ⁊ aer de fumo
putei. Et de fumo putei exierũt locuste
in terrã: ⁊ data est illis potestas sicut
habent potestatem scorpiones terre. Et
ꝓcepũ est illis ne lederent fenum terre
neq; omne viride neq; omnem arborẽ:
nisi tantũ homines q̃ nõ habent signũ
dei in frõtibus suis. Et dictũ est eis ne oc-
ciderent eos: sed ut cruciarent mensibus
quinq̃. Et cruciatus eorum ut cruciatus
scorpii cũ percutit hominem. Et in die-
bus illis querent homines mortẽ ⁊ nõ

invenient eam: et desiderabũt mori: et
fugiet mors ab eis. Et similitudines
locustarũ similes equis paratis ad pli-
um: et sup capita earũ tanq̃ corone si-
miles auro: ⁊ facies earũ tanq̃ facies
hominũ. Et habebãt capillos sicut ca-
pillos mulierũ: ⁊ dentes earũ sicut dentes
leonũ erãt. Et habebãt loricas sicut lo-
ricas ferreas: ⁊ vox alarũ illarũ sicut
vox curruũ equoꝝ multoꝝ currentiũ i bel-
lũ. Et habebãt caudas similes scorpio-
nũ: et acules erãt in caudis earũ: ⁊ pote-
stas earũ nocere hominibus mensibus quin-
q̃. Et habebãt sup se regem angelum
abissi cui nomen hebraice labaddon.
Ve unum abijt: ⁊ ecce veniũt adhuc
duo ve post hec. Et sexus angelus tu-
ba cecinit: ⁊ audiui vocẽ vnã e quatu-
or cornibus altaris aurei quod est
ante oculos dei: dicẽtem sexto angelo q̃
habebat tubã. Solue quatuor angele-
los q̃ alligati sũt in flumine magno
euphraten. Et soluti sunt quatuor ãgeli
qui paratiꝰ erãt in hora ⁊ die ⁊ mense
et anno: ut occiderent tertiã partẽ
hominũ. Et numer⁹ equestris exercit⁹
viginti milies decies milia: ⁊ audiui nu-
merum eoꝝ: ⁊ ita vidi equos i visione.
Et qui sedebãt sup eos habebant lori-
cas igneas ⁊ iacinctinas et sulphure-
as: ⁊ capita equoꝝ erant tanq̃ capita
leonũ: ⁊ de ore eoꝝ procedit ignis ⁊ fu-
mus et sulphur. Et ab hijs omb⁹ pla-
gis occisa est tertia pars hominũ: de
igne et de fumo ⁊ sulphure q̃ procede-
bãt e ore ipsorũ. Potestas enĩ equoꝝ
in ore eoꝝ est: in caudis eoꝝ. Sã caudeꝝ
similes serpentibus habentes capi-
ta: ⁊ in hijs nocent. Et receti hoies
qui nõ sunt occisi i hijs plagis neq;
penitentiã egerũt de operibus manuũ
suarum ut non adorarent demonia
et simulacra aurea et argentea et erea
et lapidea et lignea q̃ neq; videre pos-
sunt neq; audire neq; ambulare: et nõ
egerũt penitentiã ab homicidijs suis
neq; a veneficiis suis neq; a fornica-
tione sua: neq; a furtis suis. .X.

Et vidi aliũ angelũ fortem descen-
dentem de celo amictum nube: et
iris in capite eius. Et facies eius erat ut
sol: ⁊ pedes eius tanq̃ columna ignis. Et
habebat i manu sua libellũ apertũ: ⁊ po-
suit pedem suũ dexterũ supra mare: sinis-
trum aũt sup terram: ⁊ clamauit vo-
ce magna quẽadmodũ cũ leo rugit.
Et cũ clamasset: locuta sũt septem to-
nitua voces suas. Et cũ locuta fuisset
septem tonitua voces suas: ⁊ ego scri-
pturus eram. Et audiui vocẽ de celo
dicẽtẽ mihi. Signa q̃ locuta sũt septẽ
tonitua: ⁊ noli ea scribere. Et angel⁹
quẽ vidi stantem supra mare ⁊ supra
terrã leuauit manũ suam ad celũ ⁊ iu-
rauit p viuentem i secula seculoꝝ q̃ creauit
celum ⁊ ea q̃ in eo sunt et terram et
ea q̃ in ea sunt ⁊ mare et ea que in eo
sunt: q̃a tempꝰ nõ erit amplius: sed i die-
bus vocis septimi angeli cum ceperit
tuba canere: ꝗsumabit misterũ dei si-
cut euangelizauit p seruos suos
prophetas. Et audiui vocẽ de celo iterũ
loquentem mecũ ⁊ dicentem. Vade: et
accipe librum apertũ de manu angeli
stantis supra mare ⁊ super terram. Et
abij ad ãgelum dicens ei ut daret mi-
chi librum: ⁊ dixit michi. Accipe librũ
et deuora illum: et faciet amaricari
uterẽ tuũ: sed i ore tuo erit dulce tanq̃
mel. Et accepi librum de manu ãgeli
et deuoraui illũ: et erat in ore meo tanq̃
mel dulce. Et cũ deuorasseꝫ eũ: amari-
cat⁹ e venter meus. Et dixit michi. Oport-
et te iterũ ꝓphetare gentibus ⁊ populis

et linguis et regibus multis. ¶

Et datus ē mihi calamus similis
virge: et dicū est mihi. Surge:
et mensura templū dei et altare: et adorā
tes in eo. Atriū vero q̄ est foris templū
rice foras et ne mensuraris illud: quē da
tum ē gentibus. Et ciuitatē sanctā calca
būt mensibus quadragintaduobus. Et
dabo duobus testibus meis: et vaticina
bunt diebus milledueentumlxxxgintā
amicti saccis. Hi sūt due olive ⁊ duo
candelabra i cōspectu dñi terre stantes.
Et si quis voluerit eos nocere: ignis
egiet de ore eorū et deuorabit inimicos
eorū: ⁊ si quis voluerit eos ledere sic o
portet eū occidi. Hi habent potestatem
claudēdi celū ne pluat diebus vaticinii
eorū: ⁊ potestatē habent sup aquas cō
uertendi eas i sanguinē: ⁊ percutere ter
ram omni plaga quotiescūq; voluerint. Et cū finerint testimoniū suū de
bita q̄ ascendit de abisso faciet adūl
eos bellum: ⁊ vincet illos: ⁊ occidet eos.
Et corpora eorū iacebūt i platea ciuita
tis magne q̄ vocatur spiritualiter so
doma et egiptus: ubi et dñs eorū cru
cifixus ē. Et videbūt de tribus ⁊ de po
pulis et linguis ⁊ gentibus corpora e
orum p̄ tres dies ⁊ dimidiū: ⁊ corpora
eorū nō sinent poni i monumentis. Et
habitantes terrā gaudebūt sup illos
et iocundabunt: ⁊ munera mittent in
uicem: quē hi duo propter cruciaue
runt eos q̄ habitabāt sup terrā. Et
post dies tres et dimidiū spiritus vite
a deo intrabit in eos. Et timor super
ipsos suos: ⁊ timor magn⁹ cecidit sup
eos q̄ viderūt eos. Et audierūt vocem
magnā de celo: dicentē eis. Ascendite
huc. Et ascenderunt in celū in nube: et
viderūt illos inimici eorū. Et i illa hora
factus ē terre motus magn⁹: ⁊ decima
pars ciuitatis cecidit. Et occisi sunt in
terre motu nomina hominū septē milia:
et reliqui in timorē sūt mihi: ⁊ dederūt
gloriā deo celi. Ve secūdū abiit: ⁊ ecce
ve tertiū venit cito. Et septim⁹ angel⁹
tuba cecinit: ⁊ facte sūt voces magne
in celo dicētes. Factū est regnū huius
mūdi dñi nr̄i et xisti eius: ⁊ regnabit
in secula seculoꝝ amen. Et viginti quatuor
seniores q̄ in conspectu dei sedent
in sedibus suis: ceciderūt i facies suas: et
adorauerūt deū dicentes. Gratias agi
mus tibi dñe deus noster omnipotens:
qui es ⁊ q̄ eras ⁊ qui venturus es: quia
accepisti virtutē tuā magnā et regna
sti. Et irate sūt gentes: ⁊ aduenit ira
tua: et tempus mortuoꝝ iudicari: et re
dere mercedem seruis tuis prophetis
et sanctis et timentibus nomen tu
um pusillis ⁊ magnis: et exterminandi
eos qui corruperunt terram. xi

Et aperti ē templū dei i celo: ⁊ visa
est archa testamēti eius in templo
eius. Et facta sunt fulgura et voces: ⁊
tere motus ⁊ grādo magna. Et signū
magnū apparuit in celo. Mulier amic
ta sole: et luna sub pedibus eius: ⁊ in ca
pite eius corona stellarū duodecim. Et in
utero habens ⁊ clamabat parturiens:
et cruciat ut pariat. Et visum ē alium
signū in celo. Et ecce draco magnus
rufus habens capita septē ⁊ cornua de
cem: ⁊ in capitibus eius septem diadema
ta: et cauda eius trahebat tertiā partem
stellarū celi et misit eas in terrā. Et dra
co stetit ante mulierē que erat parituri
ut cū peperisset filiū eius deuoraret. Et
peperit filiū masculū: q̄ rturus erat
omnes gentes in virga ferrea. Et ra
ptus est filius eius ad deū ⁊ ad thronū
eius: ⁊ mulier fugit in solitudinē ubi
habebat locū paratū a deo: ut ibi pascat

eam diebus mille ducentis sexaginta. Et
factum ē prelium magnū in celo. Michael
et angeli eius pliabant cū draco
ne: et draco pugnabat et angeli eius et
non valuerūt: neq; locus inuentus ē
amplius eorū in celo. Et proiectus est
draco ille magnus serpens antiquus
qui vocabat̄ diabolus et sathanas:
qui seduxit universum orbem: ⁊ proiectus
est in terrā: et angeli eius cum illo missi
sunt. Et audiui vocē magnā i celo di
centē. Fūt facta est salus et virtus et
regnū dei nr̄i et potestas xisti eius: qā
proiectus est accusator fratrū nr̄orū:
qui accusabat illos ante cōspectum dei
nostri die ac nocte. Et ipsi vicerunt eū
propter sanguinē agni et propter verbū
testimonii sui: ⁊ nō dilexerūt animas
suas usq; ad mortē. Propterea lete
mini celi: ⁊ q̄ habitatis i eis. Ve terre
et mari: quia descendit diabolus ad
vos habens ira magnā: sciens q̄ modi
cū tēpus habet. Et postq̄ vidit dra
co q̄ proiectus est in terrā: persecutus
est mulierē que pepererat masculū. Et da
te sūt mulieri ale due aquile magne:
ut volare in deserto i loco suo: ubi alitur
p tempus ⁊ tēpora et dimidium
temporis a facie serpentis. Et misit ser
pens ex ore suo post mulierē aquā tanq̄
flumen: ut eā faceret trahi a flumine.
Et adiuuit terra mulierē: ⁊ aperuit ter
ra os suū et absorbuit flumen: quod
misit draco de ore suo. Et irat⁹ ē dra
co i mulierē: ⁊ abiit facere prelium cū re
liquis de semine eius q̄ custodiūt man
data dei: ⁊ habent testimonium ihu xisti.
Et stetit sup arenam maris. xiii

Et vidi de mari bestiā ascendentē
habentem capita septē ⁊ cornua
decem: ⁊ sup cornua eius decē diadema
ta: ⁊ sup capita eius noia blasphemia.
Et bestia quā vidi similis erat pardo:
et pedes eius sicut pedes vrsi: ⁊ os eius
sicut os leonis. Et dedit illi draco vir
tutem suā et potestatē magnā. Et vi
di vnū de capitibus suis quasi occisum
in mortem: ⁊ plaga mortis eius curata
est. Et admirata est vniuersa terra post
bestiā. Et adorauerūt draconē qui de
dit potestatem bestie: ⁊ adorauerūt be
stiam dicentes. Quis similis bestie: et
quis poterit pugnare cū illa? Et datū
est ei os loquēs magna et blasphemi
am: ⁊ data ē et potestas facere menses
quadragintaduos. Et aperuit os suū
in blasphemias ad deū blasphema
re nomen eius ⁊ tabernaculū eius: ⁊ eos q̄
in celo habitant. Et datū est illi bellū
facere cū sanctis: ⁊ vincere eos. Et data
est illi potestas in omnē tribū et plū
et linguā et gentem: ⁊ adorauerūt eam
omnes qui inhabitabāt terrā: quorū nō
sunt scripta noia in libro vite agni q̄
occisus est ab origine mūdi. Si quis
habet aures audiat. Qui i captiuitatē
ducere i captiuitate vadit: q̄ i gladio
occidet: oportet eū gladio occidi. Hic
est patientia: ⁊ fides sanctorū. Et vidi ali
am bestiā ascendentem de terra: ⁊ habe
bat cornua duo similia agni: ⁊ loque
bat̄ sicut draco. Et potestatē prioris
bestie omnem faciebat in aspectu eius: et
fecit terrā et habitantes in ea adorare
bestiam primam: cui curata ē plaga
mortis. Et fecit signa magna: ut etiā
ignem faceret de celo descendere in terrā
in aspectu hominū. Et seduxit habitan
tes in terra propter signa q̄ data sunt
illi facere in aspectu bestie: dicens habi
tantibus in terra ut faciant ymaginem
bestie que habet plagā gladij ⁊ vixit.
Et datum ē illi ut det spiritum ymagi
ni bestie: ⁊ ut loquat̄ ymago bestie:

et faciet ut quicũq; nõ adorauerint ymaginem bestie occidantur. Et faciet omnes pusillos et magnos et diuites et pauperes ⁊ liberos et seruos habere caracterem in manu dextera aut in frontibus suis: et ne quis possit emere aut uendere nisi habeat caracterem nominis bestie: aut numerũ aut numerũ nominis eius. Hic sapiẽcia ē. Qui habet intellectum: computet numerum bestie. Numerus enim hominis est: et numerus eius sexcentesagintasex. xiij

Et uidi: et ecce agnus stabat supra montẽ syon: ⁊ cum eo centũ quadragintaquatuor milia habentes nomẽ eius et nomen patris eius scriptũ in frontibus suis. Et audiui uocẽ de celo tanq; uocẽ aquarũ multarũ ⁊ tanq; uocem tonitrui magni: ⁊ uocẽ quã audiui sicut citharedorũ citharizantũ in citharis suis. Et cantabãt quasi canticum nouũ ante sedem ⁊ ante quatuor animalia ⁊ seniores: ⁊ nemo poterat dicere canticũ nisi illa centũquadragintaquatuor milia q̃ empti sũt de terra. Hij sunt qui cũ mulieribus nõ sunt coinquinati: virgines enim sunt. Hij sequũt agnũ quocunq; ierit. Hij empti sunt de omnibus hominibus deo et agno: ⁊ in ore eorũ non ē inuentũ mendaciũ. Sine macula enim sunt ãte thronũ dei. Et uidi alterũ angelũ volantem p medium celum: habentem euangeliũ eternũ: ut euãgelizaret sedentibus super terrã ⁊ super omnẽ gentem ⁊ tribũ et linguã ⁊ populũ: dicens magna uoce. Timete dõm ⁊ date illi honorẽ: quia uenit hora iudicij eius: ⁊ adorate eũ qui fecit celum ⁊ terram mare ⁊ fontes aquarũ. Et alius angelus secutus ē dicens. Cecidit cecidit babilon illa magna: q̃ a uino ire fornicationis sue potauit omnes gentes. Et tertius angelus secutus est illos dicens uoce magna. Si quis adorauerit bestiam et ymaginẽ eius ⁊ acceperit caracterem i fronte sua aut i manu sua: hic bibet de uino ire dei qd mixtũ ē merro in calice ire ipius. Et cruciabit igne ⁊ sulphure i conspectu ãgelorũ sanctorũ: et ãte ospectũ agni. Et fumus tormentorũ eorũ ascendet i secula seculorũ. Nec habẽt requiem die ac nocte q̃ adorauerũt bestiam et ymaginẽ eius: et si quis acceperit caracterẽ nominis eius. Hic sapiẽcia sanctorũ ē: qui custodiũt mandata dei et fidem ihesu. Et audiui uocem de celo dicentẽ mihi. Scribe. Beati mortui: qui in dõo moriuntur. Amodo iã dicit spiritus: ut requiescãt a laboribus suis. Opera enim illorũ sequũtur illos. Et uidi: et ecce nubem candidam: ⁊ supra nubẽ sedentem similẽ filio hominis habentem in capite suo coronam aureã: ⁊ in manu sua falcem acutã. Et alius ãgelus exiuit de templo: clamans uoce magna ad sedentem super nubem. Mitte falcẽ tuam et mete: quia uenit hora ut metat: quoniam arefacta est messis terre. Et misit qui sedebat super nubem falcẽ suam in terrã: et messuit in terrã. Et alius ãgelus exiuit de templo qd est in celo: habens et ipse falcem acutam. Et alius angelus exiuit de altari q̃ habebat potestatem super ignem et aquam: ⁊ exclamauit uoce magna ad eum q̃ habebat falcem acutam dicens. Mitte falcem tuã acutã et vindemia botros uineę terre: quoniam maturę sunt uue eius. Et misit angelus falcem suã acutam in terram: ⁊ vindemiauit uineã ire: et misit in lacũ ire dei magni. Et calcatũ est lacus extra ciuitatẽ: ⁊ exiuit sanguis de lacu usq; ad frenos equorũ per stadia mille sexcenta.

Et uidi aliud signum in celo magnũ et mirabile: angelos septẽ habentes plagas septem nouissimas: quoniã in illis consumata est ira dei. Et uidi tanq; mare uitreũ mixtum igne et eos qui uicerunt bestiam et ymaginẽ eius ⁊ numerũ nominis eius stantes supra mare uitreum: habentes citharas dei et cantantes canticum moysi serui dei ⁊ canticum agni dicentes. Magna et mirabilia sũt opera tua dñe deus omnipotens: iuste ⁊ uere sunt uie tue domine rex seculorũ. Quis nõ timebit te domine: et magnificabit nomen tuũ? Quia solus pius es: quã omnes gentes uenient ⁊ adorabunt in conspectu tuo: quoniã iudicia tua manifesta sunt. Et post hec uidi: et ecce apertũ est templũ tabernaculi testimonij in celo. Et exiuerunt septẽ angeli habentes septẽ plagas de templo: uestiti lapide mundo et candido: ⁊ precincti circa pectora zonis aureis. Et unum de quatuor animalibus dedit septẽ angelis septem fialas aureas: plenas ira dei uiuentis in secla seculorũ. Et impletũ ē templũ de fumo a maiestate dei ⁊ de uirtute eius: ⁊ nemo poterat introire i templũ: donec ꝯsumarentur septem plagę septem angelorum. xvj

Et audiui uocem magnã de templo dicentem septem ãgelis. Ite et effundite septem fialas ire dei in terram. Et abiit primus ãgelus ⁊ effudit fialam suã in terrã: ⁊ factũ est uulnus malum et pessimũ in hominibus q̃ habebãt caracterem bestie: ⁊ in eos q̃ adorauerunt bestiã ⁊ ymaginẽ eius. Et secũdus angelus effudit fialam suã in mare: et factus ē sanguis tanq; mortui: et omnis anima uiuens mortua ē in mari. Et tertius effudit fialã suam super flumina ⁊ super fontes aquarũ: ⁊ factũ est sanguis. Et audiui angelũ aquarũ dicentem. Iustus es domine q̃ es et qui eras sanctus qui hec iudicasti: quia sanguinẽ sanctorũ ⁊ prophetarũ effuderũt: et sanguinẽ eis dedisti bibere. Digni enim sunt. Et audiui alterũ dicentem. Etiam dñe deus omnipotens: uera et iusta iudicia tua. Et quartus ãgelus effudit fialam suã in soleũ: et datum est illi estu afflugere homines ⁊ igni. Et estuauerunt homines estu magno: ⁊ blasphemauerunt nomẽ dei habentis potestatem super has plagas: neq; egerũt penitentiã ut darent illi gloriam. Et quintus angelus effudit fialam suã sup sedem bestie et factum est regnũ eius tenebrosũ. Et cõmãducauerũt linguas suas p dolore: ⁊ blasphemauerunt dũ deũ p doloribus ⁊ uulneribus suis: ⁊ non egerũt penitentiam ex operibus suis. Et sextus angelus effudit fialam suã i flumen illud magnũ euphraten: ⁊ siccatũ est aquam eius ut pararetur uia regibus ab ortu solis. Et uidi de ore draconis ⁊ de ore bestie ⁊ de ore pseudo. ꝓphete exire spiritus tres immundos i modum ranarũ. Sunt enim spiritus demoniorũ facientes signa: et procedũt ad reges totius terre: ogregare illos in preliũ ad diẽ magnã. omnipotentis dei. Ecce ueniõ sicut fur. Beatus q̃ uiglat et custodit uestimenta sua ne nudus ambulet: ⁊ uideãt turpitudinem eius. Et cõgregabit illos in locum q̃ uocatur hebraice armageddon. Et septimus angel effudit fialã suã in aerem: ⁊ exiuit uox magna de templo a throno dicens. Factũ est. Et facta sunt fulgura et uoces et tonitua: et terre motus factus est magnus: qualis nunq; fuit ex quo homines fuerũt sup

terrā: talis terre mor⁹ sic magnus. Et facta est ciuitas magna ī tres partes: et ciuitates gēntū ceciderūt. Et babilon magna venit ī memoriam ante deū: dare illi calicem uini indignationis ire eius. Et omnis insula fugit: et montes nō sunt inuenti. Et grādo magna sicut talentū descendit de celo in homines: ⁊ blasphemauerūt homines deum propter plagam grandinis: quoniā magna facta est vehementer. xvii

Et venit unus de septē angelis q̄ habebant septem fialas: ⁊ locutus est mecum dicēs. Veni et ostendā tibi dāmnationē meretricis magne q̄ sedet super aquas multas: cū qua fornicati sunt reges terre: ⁊ inebriati sunt q̄ inhabitant terram de uino prostitutionis eius. Et abstulit me in spiritu in desertum. Et uidi mulierē sedētem super bestiam coccinā plenā nominibus blasphemie: habētem capita septem et cornua decem. Et mulier erat circundata purpura et coccino et mauratā auro et lapide pīcioso ⁊ margaritis: habēs poculum aureum in manu sua plenū abominatione ⁊ immūditia fornicationis eius. Et in fronte eius nomē scriptum babilon magna: mater fornicationūm et abominationū terre. Et uidi mulierem ebriam de sanguine sanctorū: et de sanguine martyrū ihesu. Et mirat⁹ sum cū uiderem illā admiratione magna. Et dixit michi angelus. Quare miraris: ego dicā tibi sacramētū mulieris et bestie que portat eam: q̄ habet capita septē ⁊ cornua decē. Bestia quā uidisti fuit et nō est: et ascensura est de abisso ⁊ in interitū ibit: ⁊ mirabuntur inhabitātes terrā quorū nō sūt scripta nomina in libro vite a constitutione mundi videntes bestiam que erat ⁊ nō est. Et hic est sensus: qui habet sapientiam. Septem capita septem montes sunt supra quos mulier sedet: ⁊ septem reges. Quinq̄ ceciderunt: unus est alius nūdum venit. Et cū uenerit: oportet illum breue tempus manere. Et bestia que erat ⁊ nō est ipa octāua est: et de septem est. Et in interitū uadit. Et decem cornua que uidisti decem reges sunt qui regnū nondū acceperunt: sed potestatem tanq̄ reges una hora accipient post bestia. Hi unū consilium habent: ⁊ uirtutem ⁊ potestatem suā bestie tradent. Hi cū agno pugnabunt: et agnus uincet illos: quoniā dominus dōnōrū est: ⁊ rex regum: et qui cū illo sunt vocati et electi ⁊ fideles. Et dixit michi. Aq̄ ēs uidisti ubi meretrix sedet q̄ sunt ⁊ gentes ⁊ linguē: et decem cornua q̄ uidisti ī bestia hi odient fornicariā ⁊ desolatā facient illā ⁊ nudam: ⁊ carnes eē mādūcabunt et ipsam igni cōcremabunt. Deus enim dedit in corda eorū ut faciāt q̄ placitum ē illi: ut dent regnū suū bestie donec cōsummētur verba dei. Et mulier quā uidisti est ciuitas magna: que habet regnum super reges terre. xviii

Et post hec uidi alium angelum descendētem de celo habētem potestatem magnā: ⁊ terra illuminata est a gloria eius. Et clamauit ī fortitudine dicens. Cecidit cecidit babilon magna: ⁊ facta ē habitatio dæmoniū: et custodia omnis spiritus immundi et custodia omnis volucris immunde et odibilis: q̄a de uino ire fornicationis eius biberunt omnes gentes. Et reges terre cū illa fornicati sunt: ⁊ mercatores terre de uirtute deliciarū eius diuites facti sunt. Et audiui aliā uocem de celo dicentem. Exite de illa populus meus: ne participes sitis delictorū eius: et de plagis eius non accipiatis. Quoniam pauerunt peccata eius usq̄ ad celum: ⁊ recordatus est dōs iniquitatū eius. Reddite illi sicut et ipsa reddidit vobis: et duplicate duplicia sēdm opera eius. In poculo quo miscuit vobis miscete illi duplū. Quantū glorificauit se et in deliciis fuit: tantum date illi tormentū et luctum: quia ī corde suo dicit. Sedeo regina: ⁊ uidua nō sum: et luctum nō videbo. Ideo in una die venient plagē eius mors et luctus et fames: ⁊ igni cōburetur: quia fortis ē deus qui iudicabit illā. Et flebunt et plangent se super illam reges terre q̄ cū illa fornicati sunt et ī deliciis uixerunt cum uiderint fumū incendij eius: longe stantes propter timorem tormentorū eius dicentes. Ve ve ciuitas illa magna babilon: et ciuitas illa fortis: quū una hora venit iudicium tuum. Et negociatores terre flebunt super illam ⁊ lugebūt: quū merces eorū nemo emet amplius: mercem auri et argenti ⁊ lapidis pīcioi ⁊ margarite ⁊ bissi ⁊ purpure ⁊ sereci et coccini: ⁊ omne lignum thyinum et omnia vasa eburea ⁊ omne vasa de lapide pretioso ⁊ cremento et ferro et marmore: ⁊ cinamomū ⁊ amomū et odoramentorū et unguentū ⁊ thuris et vini et olei et simile et tritū ⁊ iumentorum et ouium ⁊ equorū et redarum ⁊ mancipiorū et animarū hominū. Et poma tua desiderij anime tue discesserunt a te: et omnia pinguia ⁊ preclara perierunt a te: ⁊ amplius illa iam nō inuenient mercatores hominū. Qui diuites facti sunt ab ea longe stabūt propter timorē tormentorū eius: flentes ac lugentes et dicentes. Ve ve ciuitas illa magna: que amicta erat bisso et purpura et cocco et deauratā ē auro et lapide pīcioso et margaritis: quoniam una hora destituere sūt tante diuitie. Et omnis gubernator: et omnes qui in locum nauigāt et naute et qui in mari operantur: lōge stetērūt: et clamauerunt uidētes locum incendij eius dicētes. Que similis erat huic magne? Et miserunt puluerē super capita sua: et clamauerūt flentes et lugentes dicentes. Ve ve ciuitas illa magna: ī qua diuites facti sūt omnes q̄ habebāt naues in mari de pīcioi eius: quoniā una hora desolata est. Exulta super eā celum et sancti apli et prophete: quū iudicauit deus iudiciū vēm de illa. Et sustulit unus angelus fortis lapidē sīl molarem magnū: ⁊ misit ī mare dicens. Hoc impetu mittetur babilon ciuitas illa magna: ⁊ ultra iā nō inuenietur. Et vox cytharedoꝝ ⁊ musicoꝝ et tybia cantantū et tuba nō audietur in te āplius: ⁊ omnis artifex omnisq̄ ars nō inuenietur in te amplius: et vox mole nō audietur in te āplius. Et lux lucerne nō lucebit ī te amplius: et vox sponsi et sponse nō audietur adhuc in te: quia mercatores tui erant principes terre: q̄a ī venenis tuis erraueruē omnes gētes. Et ī ea sanguis prophetarū ⁊ sanctorū inuentus ē: ⁊ omnium q̄ interfecti sūt ī terra. xix

Post hec audiui sicut vocē turbarū multarū in celo dicentū alleluia. Salus et gloria et virtus deo nostro est: q̄a vera et iusta iudicia sunt eē: q̄ iudicauit de meretrice magna: q̄ corrupit terrā in prostitutione sua: et vindicauit sanguinē suoꝝ sororū de manibus eē. Et iterū dixerunt alleluia. Et fumus eius ascendit in secla seclorū. Et ceciderūt seniores viginti quatuor et quatuor animalia et adorauerunt deū sedētem super

thronū: dicēs amen alla. Et vox de throno exiuit dicens. laudē dicite deo nō omēs sancti eī: ⁊ q timētis eū pusilli et magni. Et audiui q̃si vocē turbe magne ⁊ sicut vocē aquarū multarū et sicut vocē tonitruorū magnorū dicentū alla: quū regnauit dōs deus noster omnipotēs. Gaudeamus ⁊ exultemus ⁊ demus glām ei: quia venerūt nupcie agni: ⁊ vxor eī paravit se. Et datum ē illi ut cooperiat se byssinū splendēs candidū. Byssinū enī iustificationes sunt sanctorū. Et dixit michi. Scribe. Beati q̃ ad cenā nupciarū agni vocati sunt. Et dixit michi. Hec verba dei vera sūt. Et cecidi ad pedes eī: ut adorarē eū. Et dixit michi. Vide ne feceris. Conseruus tuus sū: ⁊ fratrū tuorū habentū testimoniū ihesu. Deū adora. Testimoniū enī ihesu ē spiritus prophetie. Et vidi celū apertū: et ecce equus albus: ⁊ q̃ sedebat sup eū vocabat̃ fidelis et verax: et cū iusticia iudicat ⁊ pugnat. Oculi autē eī sicut flāma ignis: et ī capite eī diademata multa: habēs nomē scriptum qd̄ nemo nouit nisi ipse. Et vestis erat vestita aspersa sanguine: ⁊ vocabat̃ nomē eī verbum dei. Et exercitus q̃ sunt ī celo sequebant̃ eū ī equis albis: vestiti byssino albo ⁊ mūdo. Et de ore eius procedit gladius et quarta parte aurū: ut ī ipo percutiat gentes. Et ipse reget eos in virga ferrea ⁊ calcat torcular vini furoris ire dei omnipotētis. Et habet ī vestimēto et in femore suo scriptū: rex regū et dōs dōminantū. Et vidi vnū angelū stantē ī sole: ⁊ clamauit voce magna dicens omnibus auibus q̃ volāt p mediū celi. Venite et congregamini ad cenā magnā: ut manducetis carnes regū ⁊ carnes tribunorū et carnes fortū et carnes equorū et sedentū ī ipis. Et carnes omnū liberorū et seruorū ⁊ pusillorū et magnorum. Et vidi bestiā et reges terre et exercitus eorū cōgregatos ad faciendū prelium cū illo q̃ sedebat ī equo: ⁊ cū exercitu eius. Et apprehēsa ē bestia ⁊ cū ea pseudoprophete: et q̃ fecit signa coram ipo quibus seduxit eos q̃ acceperūt caracterē bestie: ⁊ q̃ adorauerūt imaginē eius. Viui missi sunt hi duo ī stagnū ignis ardentis et sulphuris: ⁊ ceteri occisi sunt in gladio sedentis super equum: qui procedit de ore ipsius: et omnes aues saturate sunt carnibus eorum. xx

Et vidi angelū descendentē de celo habentē clauē abissi: et catenā magnā in manu sua. Et apprehendit draconē serpentē antiquū q̃ ē diabolus et satanas: ⁊ ligauit eū p annos mille. Et misit eū in abissum: et clausit et signauit sup illū ut nō seducat amplius gentes: donec consumentur mille anni. Et post hoc oportet illū solui modico tempore. Et vidi sedes: et sederūt sup eas: et iudicium datū ē illis. Et animas decollatorū propter testimoniū ihesu et propter verbū dei: et q̃ non adorauerunt bestiā neq; ymaginē eius nec acceperūt caracterem eius in frontibus aut in manibus suis: et vixerūt et regnauerūt cū cristo mille annis. Ceteri mortuorū nō vixerūt donec cōsummentur mille anni. Hec est resurrectio prima. Beatus et sanctus: qui habet partem in resurrectione prima. In hijs secda mors nō habet potestatem: sed erūt sacerdotes dei ⁊ cristi: et regnabūt cū illo mille annis. Et cū cōsumati fuerit mille anni solue[t] sathanas de carcere suo: et egredietur seducere gentes que sunt super quatuor angulos terre gog et magog: et congregabit eos in prelium quorū numerus est sicut arenā maris. Et ascenderunt super latitudinē terre: ⁊ circuierūt castra

sanctorū et ciuitatē dilectā. Et descendit ignis a deo de celo et deuorauit eos: ⁊ diabolus q̃ seducebat eos missus est in stagnū ignis ⁊ sulphuris: ubi ⁊ bestia et pseudoprophete cruciabunt̃ die ac nocte ī secla seculorū. Et vidi thronū magnū candidū ⁊ sedentē sup eum: a cuius aspectu fugit terra et celū: ⁊ locus nō est inuentus ab eis. Et vidi mortuos magnos et pusillos stātes in conspectu throni: ⁊ libri aperti sunt: ⁊ alius liber apertus ē qui est vite. Et iudicati sunt mortui ex hijs q̃ scripta erāt in libris: secdm opera ipōrū. Et dedit mare mortuos suos q̃ in eo erant: et mors et infernus dederunt mortuos suos q̃ in ipis erant: ⁊ iudicatū ē de singulis secdm opera ipōrū. Et infernus ⁊ mors missi sūt ī stagnū ignis. Hec ē mors secda. Et q̃ nō ē inuentus ī libro vite scriptus: missus ē in stagnū ignis. xxi

Et vidi celū nouum: ⁊ terram nouam. Primū enim celū ⁊ prima terra abiit: ⁊ mare iam nō est. Et ego iohannes vidi sanctā ciuitatē ihesu nouam descendentem de celo: a deo paratam: sicut sponsam ornatā viro suo. Et audiui vocē magnā de throno dicentē. Ecce tabernaculū dei cū hominibus: ⁊ habitabit cū eis. Et ipi populus eius erunt: ⁊ ipse deus cum eis: erit eorū deus. Et absterget deus omnē lacrimā ab oculis eorū: ⁊ mors vltra nō erit neq; luctus neq; clamor neq; dolor erit vltra: que prima abierūt. Et dixit qui sedebat ī throno. Ecce noua facio oia. Et dixit michi. Scribe: quia hec verba fidelissima sunt et vera. Et dixit michi. Factum est. Ego sum alpha et o: initium ⁊ finis. Ego sitienti dabo de fonte aque vite gratis. Qui vicerit possidebit hec. Et ero illi deus: ⁊ ille erit michi filius. Timidis autē et incredulis et execratis ⁊ homicidis ⁊ fornicatoribus et venefics et idolatris ⁊ omnibus mendacibus: pars illorū erit in stagno ardenti igne et sulphure: qd̄ est mors secda. Et venit vnus de septē angelis habentis fialas plenas septē plagis nouissimis: ⁊ locutus ē mecū dicens. Veni: et ostendā tibi sponsam vxorē agni. Et sustulit me in spiritu ī montem magnū et altū: et ostendit michi ciuitatem sanctam ihesu descendentem de celo: habentem claritatem dei. Et lumen eius simile lapidi pretiosolo tāq̃ lapidi iaspidi: sicut cristallū. Et habebat murum magnū et altum habentem portas duodecim: ⁊ in portis angelos duodecim: ⁊ nomina inscripta que sunt nomina duodecim tribuū filiorum israhel. Ab oriente porte tres: et ab aquilone porte tres: ⁊ ab austro porte tres: et ab occasu porte tres. Et murus ciuitatis habens fundamenta duodecim: et in ipis duodecim nomina duodecim apostolorum agni. Et qui loquebatur mecū habebat mensuram arundinem auream: ut mensuret ciuitatem et portas eius et murū. Et ciuitas in quadro posita est: et longitudo eius tanta est quanta et latitudo. Et mensuro est ciuitatem de arundine aurea per stadia duodecim milia: et longitudo et altitudo et latitudo eī equalia sunt. Et mensus est murus eius centum quadraginta quatuor cubitorum: mensura hominis que ē angeli. Et erat structura muri eius ex lapide iaspide: ipsa vero ciuitas aurū mundum: simile vitro mundo. Et fundamenta muri ciuitatis omni lapide pretiosolo ornata. Et fundamentū primum iaspis: secundus saphirus.

tercius calcedonius: quartus smaragdus.
quintus sardonix. sextus sardius: se-
ptimus crisolitus. octauus berillus.
nonus thopazius: decimus crisopras-
sus. undecimus iacinctus. duodeci-
mus ametistus. Et duodecim porte:
duodecim margarite sunt per singulas.
Et singule porte erant ex singulis mar-
garitis: et platea ciuitatis aurum mun-
dum: tanquam vitrum perlucidum. Et templum
non vidi in ea. Dominus enim deus o-
mnipotens templum illius est: et agnus.
Et ciuitas non eget sole neque luna: ut
luceant in ea. Nam claritas dei illu-
minabit eam: et lucerna eius est agnus.
Et ambulabunt gentes in lumine eius: et
reges terre afferent gloriam suam et hono-
rem in illam. Et porte eius non claudentur
per noctem. Nox enim non erit illic et af-
ferent gloriam et honorem gentium in illam:
nec intrabit in ea aliquid coinquinatum aut
abominationem faciens et mendacium: nisi
qui scripti sunt in libro vite agni. xxij

Et ostendit michi fluuium aque vi-
ue splendidum tanquam cristallum:
procedentem de sede dei et agni. In me-
dio platee eius et ex utraque parte flumi-
nis lignum vite afferens fructus duodeci:
per meses singulos reddens fructum suum:
et folia ligni ad sanitatem gentium. Et o-
mne maledictum non erit amplius: sed se-
des dei et agni in illa erunt: et seruiet eius
illi. Et videbunt faciem eius: et nomen eius
in frontibus eorum. Et nox ultra non erit: et
non egebunt lumine lucerne neque lumi-
ne solis quoniam dominus deus illuminabit il-
los: et regnabunt in secula seculorum. Et di-
xit michi. Hec verba fidelissima sunt et ve-
ra. Et dominus deus spirituum prophetarum misit
angelum suum: ostendere seruis suis que o-
portet fieri cito. Et ecce venio velociter.
Beatus qui custodit verba prophetie libri

huius. Et ego iohannes qui audiui et
vidi hec. Et postquam audissem et vidissem
cecidi ut adorarem ante pedes angeli
qui michi hec ostendebat. Et dixit mi-
chi. Vide ne feceris. Conseruus enim
tuus sum et fratrum tuorum prophetarum:
et eorum qui seruant verba prophetie li-
bri huius. Deum adora. Et dixit mi-
chi. Ne signaueris verba prophetie li-
bri huius. Tempus enim prope est. Qui no-
cet noceat adhuc: et qui in sordibus est
sordescat adhuc. Et qui iustus est iustifi-
cetur adhuc: et sanctus sanctificetur adhuc.
Ecce venio cito: et merces mea mecum est:
reddere unicuique secundum opera sua. Ego
sum alpha et o: primus et nouissimus:
principium et finis. Beati qui lauant
stolas suas in sanguine agni: ut sit
potestas eorum in ligno vite: et per portas
intrent ciuitatem. Foris autem canes
et venefici et impudici et homicide et ve-
dolis seruientes: et omnis qui amat
et facit mendacium. Ego ihesus misi
angelum meum testificari vobis hec
in ecclesiis. Ego sum radix et genus
dauid: stella splendida et matutina.
Et spiritus et sponsa dicunt veni. Et
qui audit: dicat veni. Et qui sitit ve-
niat: et qui vult accipiat aquam vi-
te gratis. Contestor enim omni au-
dienti verba prophetie libri huius.
Si quis apposuerit ad hec: apponet
deus super illum plagas scriptas in
libro isto: et si quis diminuerit de
verbis libri prophetie huius: aufe-
ret deus partem eius de libro vite et
de ciuitate sancta: et de hiis que scri-
pta sunt in libro isto. Dicit qui te-
stimonium perhibet istorum. Etiam.
Venio cito amen. Veni domine ihe-
su. Gratia domini nostri ihesu cristi cum omni-
bus vobis amen. Explicit apocalipsis.

319 S. 187. L. 42.

Bible. Latin. ca 1454-55. Mainz. Gutenberg (42 lines)

Incun.
1454
B5